DE SPONSALIBUS
FILIORUMFAMILIAS

Sive verbaliter, sive in scriptis, sive nudis, sive qualificatis cum Juramento, vel Stupro, aut sub pœna conventionali, vel cum augmento Dotis, seu Donatione initis, insciis; vel invitis justè Parentibus, aut Consanguineis, eorumque invaliditate; seu rescissione

VOTA DECISIVA
CHRISTOPHORI COSCI

PATRITII CLUSINI, J. C., PROTHONOTARII APOSTOLICI, DIVERSIS TEMPORIBUS VICARII GENERALIS PISCIÆ, URBINI, IN SABINIS, ASCULI, REATIS, ATQUE CL. MEM. EMINENTISSIMI ET REVERENDISSIMI DD. CARD. GUADAGNI URBIS VICARII, ET SUBDECANI SACRI COLLEGII DUM ESSET EPISCOPUS PORTUENSIS; ITEM PISCIÆ, SENOGALLIÆ, ET IN EPISCOPATU PORTUENSI, EO DIGNISSIMO PURPURATO DEFUNCTO, VICARII CAPITULARIS; NECNON EX CLEMENTIA S.M. BENEDICTI XIV. VICARII APOSTOLICI, ET ADMINISTRATORIS EPISCOPATUS CIVITATIS, ET DIŒCESIS CALLII, ET COMMISSARII APOSTOLICI SABINENSIS, AC IN PRÆTERITA APOSTOLICA SEDE VACANTE ROMÆ FISCALIS VICARIATUS CUM PERPETUO SECRETO SUPREMÆ INQUISITIONIS

Omnibus Episcopis, Vicariis Generalibus, aliisque Ordinariis, necnon Parochis, Confessariis, & Jurisconsultis utilissima, quibus in fine additum est & aliud Votum ejusdem Auctoris super Matrimonio sine Denunciationibus clandestinè celebrato, simulque Additiones, pluresque circa Sponsalia, & Matrimonia Sacræ Rotæ Romanæ Decisiones.



ROMÆ MDCCLXIII.

TYPIS JOSEPHI, ET NICOLAI GROSSI IN ÆDIBUS DE MAXIMIS.
Prostant Venalia apud Michaelem Angelum Barbiellini in Foro Pasquini ante Agonizantium Ecclesiam.
SUPERIORUM FACULTATE.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO PRINCIPI DOMINO

D. FRANCISCO CONRADO

S. R. E. PRÆSBYTERO

CARDINALI DE RODT

Episcopo Constantiensi, S.R.I. Principi, Domino Augiæ Majoris, & Oeninngæ, Ordinis S. Joannis Hierosolymitani Bajulivo, & Protectori, Præposito Mitrato Elsgamensi in Austria &c.

CHRISTOPHORUS COSCI S.P.D.

SICUT ipsa rerum omnium semina principium quoddam, & causam in se habere intelliguntur, undè res quælibet diuturnitatem, suæque speciei perfectionem conservare, & augere possit, vel contra decidere, atque ad interitum defluere debeat: Ità ferè in Humano Genere Matrimonia castè, prudentèrque inita portendere sæpè videntur quicquid felicitatis præsenti

tempore Homines capere, ac in futurum expectare meritò habeant, contràque nihil non timendum & religionis sanctitati, & singularum Familiarum, atque adeò Civitatum, & Regnorum ornamento, & saluti a Conjugio sola temeritate, cœcâque libidine conciliato. Hujusmodi ferè sunt Matrimonia, quæ Filii clàm, & inconsultis Parentibus, hisque etiam invitis, & improbantibus contrahere audeant; quippè quia non solum illi graviter peccant in reverentiam, & omne officium jure hos erga adhibendum, sed, quod pejus est, nullo ipsi recto consilio pollentes cùm propter ætatem, tùm propter animum falsis illecebris conturbatum, ac nonnisi aliquod improbum alienum sectantes cum summa Religionis simul & societatis injuria, immutabili vitæ statui sine necessario delectu sese implicant, cujus non ità multò post frustra miseros, & ad majorem sui, suorumque perniciem pœnitere solet. Cum itaque, PRINCEPS EMINENTISSIME, pro instituti mei ratione a prima ætate suscepti, Jus nempè dicendi in Ecclesiasticis Tribunalibus, non rarò mihi contigerit controversias audire, quas ejusmodi Filiorumfamilias imprudentes conatus, ut plurimum, excitent necesse est, & nonnulla collegissem, quamobrem irritos esse jubere præstet, semperque pro viribus, quoad liceat, impedienda dicta Matrimonia judicaverim: quamquam inconcinna prorsus talia, ut ita dicam, commentaria, privatisque scriniis meis tantummodo destinata, præter tamen opinionem, meamque voluntatem Auctores mihi fuerunt, ut ederem, quibus negare non potui. Fateor alio-

quin

quin futurum fuiſſe nihilominus, ut inofficioſi Hominis notam ſubirem æquiori animo, ut cujuſlibet auctoritatis vim declinarem, vel etiam repellerem potius, quàm morem gererem, niſi Te Virum præclarissimum, cui meum id qualecumque Opus dedico, humiliterque commendo, ſummamque tuam humanitatem reſpexiſſem. Ità enim ſum animatus, & ità rationem putavi mecum, ut, ſi minus hiſce meis exercitationibus in lucem emittendis profecero ad mihi propoſitum finem, ſarta nempè, tectaque ſervandi in Matrimoniorum Contractibus tùm Religionis, tùm Societatis æquiſſima, & veneranda jura, dùm præſertim fortè in aliquos eædem offendant, quorum alii rem pro merito non faciant, alii elegantioris doctrinæ, ac politioris literaturæ ſtudioſi nihil non faſtidiant, quod affabrè non ſit elaboratum, ſatis tamen ſim profecturus eximia Tui, auctoritatiſque, & ſapientiæ tuæ undiquè jure optimo pervulgata, & nunquam interitura æſtimatione. Nam, quibus omnes excelſi animi dotes, omniaque ingenii, & induſtriæ ornamenta in pretio ſunt, nemini cordato autem non ſunt in maximo, ii mihi videntur & rem utcumque per me tractatam non improbaturi omnino, in qua Nomen Tuum inſcribi, Tibique nuncupari humaniſſimè dederis. Nomen profecto celeberrimum antiqua generis claritate, immortalibuſque Domi Militiæque Majorum factis. Quorum egregia, & ſingularis in agendo virtus, in deliberando prudentia, & integerrima fides, reique militaris peritia quantum ſemper eluxerint, non ſolum id literarum monumen-

tis

tis latiſſimè patet, ſed ipſi etiam AUGUSTI IMPERATORES teſtatum voluiſſe videntur peculiaribus Inſignibus prænobilem Familiam donando in ejus geſtorum perpetuam ſignificationem. At multò etiam illuſtrius ex cumulo tuorum meritorum: Quod enim faciunt quidam induſtrii nimis, & caducarum opum ſupra modum amatores, ut lautum, & copioſum Patrimonium a pluribus Majoribus quæſitum, & in ſe collatum integrum ſedulò cuſtodiant, necnon ipſi tantumdem de ſuo, & pretioſiora ſtudeant comparare, ac ſuperaddere; idem profectò in immortalium ornamentorum locupletiſſima veluti hæreditate Te ſapienter, feliciterque præſtitiſſe, & præſtare, omnes mecum & ſentiunt, & prædicant; nam illa omnia in Te uno micare quiſque videt, iiſque non minora tua propria antecellere. In his haud ultimum illud, imò præſtantiſſimum, ſed mihi penè injucundum, quod, cum per omnem ætatem perindè vitam egeris, eumque in re qualibet, & cum omnibus Te præbeas, ut qui laudem omnium, & admirationem quæreret, a nemine tamen laudari cupias, aut æquo animo patiaris. Id, inquam, præſtantiſſimum, quia revera proprium eſt virtutem ex animo amantis: mihi verò penè injucundum, licet namque impares omninò ſentiam ingenii mei vires ad aliquam partem meritorum tuorum vel mediocriter celebrandam, experirer tamen, & voluntatem ſaltem patefacerem. Cæterum neque inſigni tuæ animi moderationi quicquam detrahent, nec unquam conticere poterunt ſummi honores, & dignitates, ad quos aſcendiſti, ut inter S. R. I. Viros

Prin-

Principes habearis, ut Circuli Sueviæ regimini præsis, ut Constantiensis Ecclesiæ Episcopatum geras, ut inclyti Hierosolymitani Ordinis Patroni munere fungaris, & ne alia plura attingam, ut in amplissimo S.R.E. Cardinalium Senatu locum obtineas. Imò exiles quodammodò voces ipsa tot primorum honorum in Te collatio emittit ex mea sententia; dùm inficias non iverim, certum ex ea indicium surgere quid Augustissimi Imperatores, Summi Pontifices, Hierosolymitanus Ordo, aliique quotquot primas in Civitatibus obtinent, & universus Populus de Te judicent, qualem spem, fiduciamque de Te conceperint, idque virtutis, & gloriæ præclarum esse testimonium; sed efferre quoque videtur eorumdem in Te beneficia, benevolentiam, largitatem. Illud magnificentius fama prædicare habet, quod totum tuum est, quodve scilicèt ostendit recensitos honores in Te solius præmium esse virtutis, aliisque Majoribus dignissimum faciunt prudentiam, vigilantiam, solertiam, cum qua mirificè omnibus respondes, omnia peragis, spem omnium, & opinionem re, factisque superas; in primisque singularem, ac penè divinam sapientiam, qua & Episcopi, & Viri Principis muneribus plenissimè unus, rectissimèque satisfacias; alterutrum quandoquidem onus vel separatim obeundum qui pro dignitate valeant perferre, paucos admodum licet numerare. Atque hinc potissimum quisque intelliget, sicut equidem optimè intelligo, nequivisse meum hoc Opus Patronum nancisci Te præstantiorem, qui Religionem intèr, & Societatem concordiam

pra-

pravitate Mortalium ſæpe perturbatam ita retinere, ac tueri ſcias, & poſſis. Verumtamen unum eſt incommodum, neque audeo diſſimulare, quod meum hoc Opus nihil omnino TANTO VIRO dignum præſeferat; idque me deterrere debebat, & revera deterruiſſet, niſi alio convertiſſem oculos. Sed inter egregias animi tui dotes perſpectiſſimam etiam humanitatem, ut ſupra dicebam, reſpexi; hæc mihi fiduciam attulit; hæc non ſinit me timere, quin ipſum Opus, meque ſimul in fidem tuam benignè recipias. Vale. Ex Urbe Roma.

LECTORI BENEVOLO

INter alia quamplurima Vota, quæ in Causis eoram me discussis, ac per me decisis hactenus exaravi, sequentia reperiebantur circa Sponsalia per Filiosfamilias, insciis, vel invitis justè Parentibus, contracta, seu contrahenda. Hæc ab aliis nondum recusis sejuncta; etsi novis etiam in otio Juribus, Auctoritatibus, atque Additionibus aucta, & in unum collecta, in lucem tamen prodere non audebam a meo ingenio, quod sentio, quam sit exiguum; sanè deterritus. Verum re melius perpensa; voluntati etiam Amicorum obsequens, & sub auspiciis prælaudati præstantissimi Principis, & Eminentissimi Purpurati omni timore deposito, ea Typis edi tandem permisi publicæ utilitati profutura suasus, utpotè accomodata tùm ad comprobandam potestatem super hujusmodi Sponsalia Parentibus a Jure Naturali, Divino, & Canonico tributam, tùm ad refrænandam Filiorumfamilias detestabilem impudentiam, qui sub clypeo malè intellectæ libertatis circa Connubia cuilibet competentis ferè quotidiè, Genitoribus, & Consanguineis, aut Affinibus justè contradicentibus, Matrimonia temerè contrahentes, eos ita dehonorare, & injuria afficere, ac sæpe sæpius totam deturpare Familiam non verentur. Loca, dies, & tempora, quibus ea in Causis occurrentibus conscripsi una cum Nominibus Collitigantium tacui, usus eo verbo = ANONYMA = ne unquam assequi possit notitia Familiarum maximè indignarum Fœminarum, quæ Nobilium Virorum Conjugia assequi artificiosè tentarunt; ad illarum, suorumque Agnatorum, Cognatorum, & Descendentium famæ parcendum. Accipe igitur, humanissime LECTOR, *grato animo has ingenioli mei vigilias, & si quid minus, quam par esset, tuis votis arridens, aut non exquisitè conceptum, sive compositum invenies, id benignè sustine, ac si meliora sapis, emenda.*

IMPRIMATUR,

Si videbitur Rmo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

Dominicus Jordanus Archiepiscopus Nicomediæ Vicesg.

APPROBATIONES

Jussu Rmi P. Thomæ Augustini Ricchini Sac. Palatii Apostolici Magistri diligenter perlegi Opus inscriptum = *De Sponsalibus Filiorumfamilias &c. Vota Decisiva Christophori Cosci &c.* = cum nonnullis *Additionibus*, ac Sac. Rotæ Romanæ *Decisionibus*, & maxima quidem animi mei voluptate, cum potissimum in iisdem Votis Ecclesiasticis Judicibus solidissima rationum momenta suppeditari inspexerim, quibus iidem Judices effrænatæ Filiorumfamilias licentiæ in contrahendis Sponsalibus, justè invitis Parentibus, tutò modum imponere possint, debeantque, eaque etiam pro rerum, & casuum opportunitate ex officio rescindere ad ulteriorem Dei offensam impediendam, necnon Parentum, & Consanguineorum injuriam vindicandam, avertendaque, præter Familiæ dedecus, plurima mala pleramque indè certò secutura. Quare cum nihil in toto eodem Opere Orthodoxæ Fidei, bonisque moribus contrarium offenderim, luce publica dignissimum censeo. Romæ hac die 17. Januarii 1763.

Ubaldus Giraldi a S. Cajetano Cler. Regul. Scholarum Piarum Apostolicus Romani Cleri Examinator, & Collegii Ecclesiastici Rector.

Librum, cui Titulus = *De Sponsalibus Filiorumfamilias &c. Vota Decisiva Christophori Cosci &c.* cum aliquibus *Additionibus*, *ac Sac. Rotæ Romanæ Decisionibus*, jussu Rmi P. Thomæ Augustini Ricchini Sac. Palatii Apostolici Magistri, qua licuit diligentia perlustravi, & jucundissima aviditate perlegi, Cum enim idem Auctor, pro singulari, quà invicem necessitudine conjuncti sumus, assiduas ejus studiorum Curas mihi haud rarò communicaverit, quas ego semper sum admiratus, totoque conatu studuerim, nè quod in decidendis præcipuè Causis maximo labore congessit, inter privatos lares latitare fineret; magnoperè tandem aliquando gavisus sum, quod ad aliorum utilitatem, hæc saltem illius Vota cum nonnullis Additionibus pro nunc cudenda permiserit: Circa quæ solidissimis equidem argumentis, Juribus, atque rationibus undique fulcita, ac affabrè elucubrata, nihil prorsus inveni, quod Orthodoxæ Fidei, Sacris Canonibus, bonisque moribus adversetur; ideoque, uti plurimùm commendanda, necnon summoperè utilia, & necessaria, signanter Ecclesiasticis Curiis, Parochis, & Confessariis, tùm ad impedienda peccata, tùm ad servandam pietatem inter liberos, atque Parentes, tuendamque Familiarum tranquillitatem, illarumque splendorem, tùm ad occurrendum totius Reipublicæ incommodis, dignissima censeo, quæ publicam in lucem prodeant. Romæ ex meis Ædibus die 15. Februarii 1763.

Flavius Delphinus Tribunalis Emi, & Rmi Dni Cardinalis Vicarii Locumtenens Jubilatus, in Romana Curia, & Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis Reorum Advocatus, & Consultor.

IMPRIMATUR,

Fr. Thomas Augustinus Ricchinius Ordinis Prædicatorum Sacri Palatii Apostolici Magister.

ELEN-

ELENCHUS ARGUMENTORUM CUJUSCUMQUE SEQUENTIS VOTI DECISIVI

DECISIONUM
SAC. ROT. ROMANÆ,
Quæ post Vota referuntur.
INDEX PER DIOECESES.

E L E N C H U S
A R G U M E N T O R U M
Earumdem Sac. Rot. Romanæ Decifionum.

Tullen. Matrimonii.
Die Lunæ 13. Martii 1596.
CORAM R. P. D. PENN.
DECIS. I.

PRO Argumento Summarium. *Pag.*285.

Marianen.feuAcien.nullitatisMatrimonii.
Lunæ 3. Decembr. 1736.
CORAM EMINENTISSIMO BUSSIO
DECIS. II.

Ad Matrimonii validitatem requiritur liber utriufque Contrahentis confenfus, nec eft fufficiens confenfus fictè datus ex Jufta, & urgenti caufa. 287.

Majoricen. Sponfalium.
Lunæ 25. Aprilis 1746.
CORAM EMINENTISSIMO BUSSIO
DECIS. III.

Quando fit locus coactioni adverfus Virum Sponfalia frangentem. 289.

Majoricen. Sponfalium.
Confirmatoria præcedentis.
Lunæ 16. Januar. 1747.
CORAM EMINENTISSIMO BUSSIO
DECIS. IV.

Habes in præcedenti Decifione. 295.

Viennen. prætenforum Sponfalium.
Lunæ 12. Januar. 1705.
CORAM R.P.D. KAUNITZ
DECIS. V.

In Sponfalibus conditionatis non poteft alter ex Sponfis cogi ad contrahendum Matrimonium in facie Ecclefiæ, nifi purificatis conditionibus. 298.

Comen. Sponfalium:
Mercurii 10. Junii 1705.
CORAM R.P.D. MOLINES
DECIS. VI.

Ex quibus caufis, etiamfi conftet de Sponfalibus, non debet cogi alter ex Sponfis ad Matrimonium contrahendum. 301.

Tuden. Sponfalium.
Lunæ 21. Martii 1746.
CORAM EMINENTISSIMO CAPRARA
DECIS. VII.

Sponfalia perfecta non dicuntur, nifi promiffioni unius Sponfi accedat repromiffio alterius. Filius ob acerrimam Patris indignationem recedere poteft a Sponfalibus per ipfum initis. Pœnale pactum appofitum in Apoca Sponfalium nullius eft roboris. 303.

Tuden. Sponfalium.
Confirmatoria præcedentis
Lunæ 20. Junii 1746.
CORAM EMINENTISSIMO CAPRARA
DECIS. VIII.

Habes in præcedenti Decifione. 305.

Conftantien. Sponfalium:
Mercurii 26. Junii 1748.
CORAM EMINENTISS. ELEPHANTUTIO
DECIS. IX.

Sponfa habet juftam, & rationabilem caufam recedendi a Sponfalibus, fi Sponfus illam famare tentaverit, falsò publicans fe eam incarnaliter cognoviffe. 309.

Conftantien. Sponfalium.
Confirmatoria præcedentis.
Veneris 17. Januarii 1749.
CORAM R. P. D. DE VAIS
DECIS. X.

Habes in præcedenti Decifione. 313.

Rea-

Barcn.

Hispa-

DE SPONSALIBUS
FILIORUMFAMILIAS
CHRISTOPHORI COSCI
VOTA DECISIVA.

ANONYMA LIBERTATIS MATRIMONII

ARGUMENTUM

Non licet Filiisfamilias insciis, vel invitis justè Parentibus sub pœna culpæ læthalis contrahere Matrimonium.

SUMMARIUM

1 *Matrimonium ad Humani Generis propagationem sub ipso Mundi exordio a Deo institutum fuit.*

2 *Et a Jesu Christo Sacramenti virtute donatum.*

3 *Quomodo celebrandum.*

4 *Facti species*, & num. 5.

6 *Filii Matrimonium honestum, ac laudabile ineuntes clam a Parentibus, vel ipsis consciis, sed rationabiliter contradicentibus, peccant mortaliter contra Jus Naturale, Divinum, ac Positivum*, & num. 16. 17. 114. 129. 135. 159.

7 *Ex quibusdam causis satis raro urgentibus excusantur, quæ enumeruntur* num. 134.

8 *In eorum Matrimoniis ineundis Parentum consensus requiritur de necessitate Præcepti sub pæna culpæ læthalis*, & num. 21. 22.

9 *Peccant mortaliter, etiamsi Pater contra suam voluntatem ipsis Filiis Matrimonium contrahere non interdixerit, & hæc est communis opinio.*

10 *Quia Filii ita contrahentes peccant contra IV. Decalogi Præceptum*, & num. 11. 49. 50. 51. 129.

12 *Gravis enim in re gravi ab eis injuria Parentibus irrogatur.*

13 *Contra honorem illis debitum*, & num. 14.

15 *Jura tam Canonica, quam Civilia severissimè prohibent hujusmodi nuptias*, & num. 129.

17 *Et ob hanc causam possunt Filii a Parentibus exhæredari*, & n. 64.

18 *Et exinde puniri.*

19 *Una cum Sacerdotibus, qui illorum Matrimoniis assistunt.*

20 *Hanc sententiam tuentur etiam Canonistæ, qui referuntur.*

23 *Naturalis æquitas Filiorum nuptias Patris judicio relinquit.*

24 *Quia Parentes optimum, & saluberrimum consilium pro liberis capere præsumuntur.*

Pater diligit filium plusquam seipsum ibid.

25 *In-*

pœna

pœna ultimi supplicii, ac bonorum publicationis.

In Ditione Regis Galliarum vide plura ibid.

79 *Principes Sæculares, & statuta municipalia possunt sub pœnis prohibere, ne Matrimonia insciis, vel invitis Parentibus fiant, & quare*, & num. seqq.

80 *Ad Ecclesiam spectant Causæ Matrimoniales, & Leges condere circa Matrimonia.*

Declara ut num. 81.

82 *An prædictæ sæcularium Principum sanctiones a Jure Canonico novissimo sint abrogatæ.*

83 *Nationes omnes etiam barbaræ Conjugia inita insciis, vel invitis Parentibus detestantur, & existimant esse crimen enorme*, & num. seqq.

85 *Est peccatum contra legem naturæ, pacis perturbativum, ac irreverentiæ, & impietatis, ideoque publica auctoritate puniendum.*

86 *Non obstat, quod dissensus Parentum uti impedimentum impediens expressum non sit in tritis Carminibus* = Error, Conditio, Votum &c. =

87 *Jus statuendi impedimenta impedientia, & dirimentia spectat ad Papam, & ad Concilia generalia.*

88 *Non ad Episcopos.*

89 *In dictis carminibus non omnia impedimenta enumerantur*, & num. 109.

90 *Ibi enim nulla fit mentio de infanis, & furiosis, nec de amentia perpetua, quæ reddit irrita, nec de lucidis intervallis, quæ reddunt illicita Matrimonia*, & num. seqq.

97 *Nec de Excommunicatis vitandis, & Hæreticis, quorum Matrimonia sunt illicita*, & num. 105.

98 *Nec de defectu Pubertatis, ex quo irrita sunt Conjugia.*

Limita ut num. 99. & seqq.

102 *Nec de peccato mortali, quod est impedimentum impediens*, & num. 103. 104.

106 *Nec de interdicti censura, quæ impedit matrimonium.*

107 *Nec de Denunciationibus Matrimonio præmittendis, sine quibus Matrimonium est Clandestinum, & illicitum.*

108 *Nec de Matrimoniis Clandestinis primæ, & secundæ speciei, quæ sunt irrita.*

110 *Impedimentum dissensus Parentum refertur ad illud* = Ecclesiæ vetitum = & num. seqq.

111 *Vetitum, & prohibitum sunt synonima.*

114 *Ineuntes Matrimonium in peccato mortali committunt sacrilegium.*

117 *Furia modo irritum, modo illicitum reddit Matrimonium.*

118 *Furiæ impedimentum reducitur ad errorem.*

119 *Impedimentum dissensus Parentum non fuit a Concilio Tridentino improbatum.*

120 *Nuptiæ Filiorum contra Parentum voluntatem initæ, & ut plurimum indecoræ, sunt fomentum discordiarum, scandalorum, aliorumque malorum inter Consanguineos, & Affines, nec non tractu temporis odii inter Conjuges.*

121 *In Concilio Tridentino propositum fuit dubium, an Connubia filiorumfamilias insciis, vel invitis Parentibus ante præfiniendam ætatem inita, expediret irrita facere.*

122 *An id fuerit statutum*, & n. 123.

124 *Ad declarandos in Concilio Generali articulos fidei omnium fere suffragiorum calculus requiritur.*

125 *Tridentini Patres fuerunt in sensu, ut Matrimonia filiorum insciis, vel invitis Parentibus contracta, ut illicita, penitus essent improbanda, & sub gravioribus pœnis prohibenda.*

130 *Quomodo intelligenda sunt verba* = Dimittet Homo Patrem, & Matrem, & adhærebit Uxori suæ =

133 *Non suffragatur filiis nuptias contra Parentum voluntatem inire volentibus libertas hominibus data in contrahendis Matrimoniis.*

136 *Quartum Decalogi Præceptum,*

etsi videatur affirmativum, continet tamen præceptum negativum.

137 *Ejus transgressio inter gravissima crimina adnumeratur.*

138 *Liberum arbitrium a peccato non excusat.*

139 *Lex prohibens peccatum libertatem non tollit, sed potius a lege libertas regulatur*, & num. 147.

140 *Libertas ad malum faciendum est libertatis imperfectio*, & num. 141. 142.

141 *Posse peccare non pertinet ad hominis libertatem, sed ad defectum*, & num. 142.

143 *Deus peccare non potest, & tamen est omnipotens.*

144 *Contrahere Matrimonium insciis, vel invitis justè Parentibus non est uti, sed abuti propria libertate.*

145 *Libertas, quæ desideratur in Matrimonio debet esse honesta, & rationabilis.*

146 *Coactio auget libertatem, si ad id impellat, quod quis sub peccato mortali facere tenetur.*

148 *Si Peccator a peccando desistat, non id exequitur contra propriam libertatem, sed pro sui libito, & voluntate*, & num. 150.

149 *Vir honestus, & nobilis, qui abstinet ab arte infami, id facit libere, & voluntarie.*

151 *Homo tenetur ex caritate Deum diligere, & tamen actus dilectionis est voluntarius.*

Filius in ducenda Uxore tenetur paternum adhibere consilium, illudque sequi ibid.

152 *Parentes nequeunt adigere filios ad Matrimonium certum ineundum.*

Limita ut num. 153.

154 *In Matrimonio liberrimus consensus Contrahentium requiritur.*

155 *Nec est necessarius concubitus.*

156 *Ideoque si deficit consensus Parentum, Matrimonium est validum, sed illicitum*, & n. 157. 158.

161 *Qui cum aliqua Fœmina sponsalia contraxit, seu simplici voto Castitatis adstringitur, si in primo casu aliam desponsat, & in secundo Uxorem ducit, Matrimonium est validum, sed illicitum, ideoque mortaliter peccat.*

162 *Matrimonia Catholicorum cum Hæreticis debito, ac ritu Catholico contracta sunt valida.*

163 *Sed illicita non obstante libertate, quia sub peccato mortali sunt prohibita.*

164 *Ideoque punienda.*

165 *Mulieres cum Hæreticis nubentes in pœnam peccati dote privantur.*

166 *Nisi Papa dispenset, prout supra Jus Ecclesiasticum dispensare valet.*

167 *Pœna conventionalis in sponsalibus ab Ecclesia improbatur, quia minuit libertatem.*

169 *Nam a sponsalibus plures justæ causæ permittunt discedere.*

170 *Firmæ tamen remanent aliæ pœnæ, & remedia in jure statuta contra eos, qui injustè a sponsalibus recedere tentant.*

171 *Ex Cap* Gemma de sponsal. *resultat, quod Parentes impedire possunt filiis Matrimonium contra eorum voluntatem contrahendum*, & num. 172.

173 *Ecclesia libertatem Filiisfamilias furtum tectam reliquit circa Matrimonium, sed ut ea uti valeant in electione status*, & n. 185.

174 *In electione enim status solus consensus eligentis est attendendus*, & num. 182.

175 *Non autem, ut ea uti valeant in ducenda Uxore contra voluntatem Parentum*, & n. 176. 177. 178. 179.

177 *Declaratur circa hoc sententia D. Thomæ.*

181 *Conditio adjecta legato* = Si filius Uxorem cum Parentum consensu ducat = *declaratur, & est servanda.*

183 *Nec in Conciliis, nec in Summorum Pontificum Decretis legitur, quod liceat filiis, insciis, vel invitis Parentibus, contrahere Matrimonium.*

184 *Ecclesia dispensare non potest supra Jus Divinum.*

186 *Cur Ecclesia interdixit filiis ducere Uxorem insciis, vel invitis Parentibus.*

187 *Peccata plura committuntur a filiis*

liis ineuntibus Matrimonium insciis, vel invitis Parentibus videlicet;

188 *Dehonoratio Parentum contra IV. Decalogi Præceptum.*

189 *Sacrilegium dum contrahunt Matrimonium.*

190 *Sacrilegium dum ministrant Sacramentum in peccato mortali.*

191 *Sacrilegium, quia alter alteri cooperatur, ut sacrilegè hoc Sacramentum recipiat.*

192 *Peccant quoque, quia non ineunt Matrimonium primariò ad propagandam sobolem, sed solum ad explendam libidinem.*

193 *Gratia cum peccato stare non potest.*

194 *Talia Connubia pariunt infelices exitus.*

195 *Error Causidicorum circa hujusmodi Connubia.*

197 *Non potest hisce Connubiis Ordinarius auxilium, aut consilium præstare.*

198 *Tales Contrahentes nunquam ita se peccasse pœnitet, & quare.*

200 *Validum est Sacramentum Baptismi a Parocho excommunicato collatum.*

201 *Et Sacramentum Eucharistiæ a Sacerdote irregulari confectum.*

202 *Sed uterque a Superiore Ecclesiastico ad id licentiam obtinere non valet, sed ut irregularis, & excommunicatus ab administratione Sacramentorum est arcendus.*

203 *Et si ministret, severè est puniendus.*

204 *Eodem modo procedi debet contra filios talia Connubia ineuntes.*

205 *Filius revocare potest sponsalia ex sola consideratione Paterni dissensus.*

VOTUM I.

1 MATRIMONIUM ad Humani Generis propagationem sub ipso Mundi exordio a Deo institutum *Genes. cap.* 1., & a Jesu Christo ad animarum salutem, & humanæ infirmi-
2 tatis remedium *Sacramenti* virtute donatum, puro corde, erectoque in Dei gloriam animo, non autem cum peccato, cum Parentum injuria, cum familiæ dedecore, cum scandalo, aut solo explendæ libidinis desiderio a Christifidelibus celebrandum est, ut 3
bonis amplis, quæ secum fert, nullatenus fraudentur. *Sacramentum siquidem*, Apostolo teste, ad Ephes. cap. 5. vers. 32. *boc magnum est, in Christo, & Ecclesia.* Ubi Sacramentum audimus, ad sanctimoniam colendam impellimur: nec suum quis debitum implet, qui idipsum sanctè non init, & servat; quemadmodum hisce potissimum ferè verbis eleganter memorat celeberrima *Synod. Sabinen. an.* 1736. a cl. mem. Emo, & Rmo D. Card. Hannibale Albani, seu S. Clementis suis magnis sumptibus promulgata *par.* 3. *cap.* 9. §. 1. *pag.* 55.

Quamobrem quidam Adolescens ex divitibus, ac honestissimis Pa- 4
rentibus ortus in Uxorem ducere cupiens Fœminam paris conditionis, at suis Parentibus invisam, quia paucis ab hinc annis illius Patrui ad vindictam hujus Adolescentis Genitorem calumniosa querela in Judicium delata ad mortem persequi tentarunt, ut Matrimonium cum ipsa rectè, & ritè posset inire, petiit a nobis an tuta conscientia, etiam invito Patre, *attenta libertate Matrimonii*, sibi eam ducere liceret, & quatenus id illi nullo jure vetitum esset, licentiam Parocho assistendi Matrimonio, non præmissis denunciationibus, per nos concedi postulavit.

Nos, qui sanam doctrinam *D. Archiepiscopi Muscettolæ* tuemur, quinimo Naturales, Divinas, Humanasque Leges inviolabiliter servandas esse jure, meritoque contendimus, statim præfatum Juvenem, cæteroquin 5
bonæ indolis, bonisque moribus imbutum, suadere non omisimus, ut a tali Matrimonio animum averteret, & quamvis a nonnullis Curialibus id audisse replicasset, quod circa Filii Matrimonium Parentum consensus non requirebatur, quia Matrimonium est liberum, nec ab aliena voluntate, sed a voluntate, & consensu solummodo Contrahentium dependet, nihilominus

lominus rationibus infrascriptis per nos in contrarium adductis tandem acquievit .

Rationes , & fundamenta nobis præsertim præbuit celeberrima Dissertatio præfati *D. Archiepiscopi Muscettola* post *Zaul. ad Statut. Favent. ultimæ editionis* , itemque in altera *Neapolitana anni* 1742. per extensum impressa , in qua refert communem
6 DD. Sententiam , quod Filii nempe Matrimonium etiam honestum , ac laudabile ineuntes , clàm tamen , nè Parentibus innotescat , vel ipsis consciis, sed rationabiliter contradicentibus , ut plurimum peccant mortaliter *contra Jus Naturale* , *Divinum* , *ac*
7 *Positivum* , quodque ex quibusdam tantum caussis satis raro urgentibus excusantur , hancque sententiam comprobat auctoritate *Card.Turrecremat. in Can. Aliter* 30. *q*.5. *n*.2. ubi, quod Parentum consensus requiritur de ne-
8 cessitate Præcepti , ideoque mortaliter peccat, qui illud omittit *Card.Bellarmin. controvers. de Sacram. Matrim. Cap*.19. *vers. Tertia propositio tom*.3. *Sot. in* 4. *Sentent.dist*.28. *qu*.1. *artic*.1. *in fin. Petr. de Sot. lect*.3. *de Matr. Molin. de Just.tract.2.disp.176. vers. Ad primum argumentum tom*.1. aliisque antiquioribus relatis *Sanchez de Matrim. lib*.4. *disp*.23. *n*.9. *tom*.1. *Sayr. in Clav. Reg. lib*.7. *cap*.5. *n*.12. *Petr. de Ledesma in tract. de Matrim. quæst*.47. *artic.6.verb.Secunda conclusio* = ibi = *Regulariter* , *& per se loquendo: si Filius debet contrahere Matrimonium* , *illud debet facere ex voluntate Parentum* , *& si non faciat* , *peccat mortaliter*, *& idem docent omnes Doctores tam Theologi*, *quam Jurisperiti* = ubi quoque subdit peccare mortaliter contra Virtutem pietatis ,
9 etiamsi Pater contra suam voluntatem Filio contrahere Matrimonium non interdixerit , cujus Doctoris auctoritatem libenter amplectimur, tum quia rem accuratè pertractat, tum quia uti unus ex antiquis Discipulis *D. Thomæ* egregiè interpretatur mentem S. Doctoris , qui perperam a nonnullis in contrarium allegatur , tum quia hæc est communis opinio,ut præter citatos quoque testantur *Gaucerius in addit. ad summ. Cajet. verb. Matrimon. vers. Præter casus . Ludovicus Abelly Episcopus Ruthen.in medull.Theolog par*.2. *tract*.1.*cap*.8. *sect*.3 *n*.3. *Petr.a S Joseph in Summ. de* 4. *Decalog. Præcept. artic*.2. §. *Sed quid si Filius . Anton. Nald in Sum. verb. Filius n*.6. *Fagundez in Præcept.Decal. lib*.4.*cap*.4. *n*.4. *Gabriel a S. Vincent. de Matrim. par*.4. *disput*.3. *quæst*.5. *n*.3. *Amic. in Curs.Theol. tom.9.de Sacram.Matrim. disput*.4. *sect*.1. *n*.8. *in fin. Mastrius in Theol. moral. disput*. 20. *quæst*. 2. *art.3.n.48.Martinon.tom.2.deSacram. disput*. 71. *sect*. 9. *n*. 107. *Leander de Sacram. tract*. 9. *disput*. 6. *quæst*. 5. *Marchant. in Tribun. Sacram. tom*.2. *tract.5.tit.2.quæst.4.conclus.4.Platell. tom*.5. *cap*. 7. §.5. *n*.1112. *Isambertus tom*.6. *in* 3. *par.D.Thomæ de Sacram. Matrim. disput*.7. *artic*. 10. *circ. fin. Gennett. tom*. 5. *tract*. 9. *cap*. 8. *sub quæst*.1. *Rebell. de obligat. Just.par*.2. *lib*.2. *quæst*. 14. *sect*.1. *n*. 8. *& seqq. Basilius Pontius lib*. 2. *cap*. 1. *n*. 27. *Joann. Valer. de differ. utr. for. verb. Matrimon.differ*.1. *Alexand. Polit. de patria in testamen. condend. potest. lib*.1. *cap*.3. 4. *& seq. & lib*.2. *per tot. Bonaccin. de Sacram. Matrim. quæst*. 4. *punct*. 17. *n*. 25. *Coninck de Matrim.disp.28.dub.3.n.52. conclus*.3. *Perez de Matrim. disp*.15. *sect*.5.*n*.6. *Gaspar. Hurtad. eod. tract. disp*. 6. *difficult*. 10. *n*. 36. *Escobar. univers. Theolog. moral. tom*.3. *par*.2. *lib*. 25. *sect*. 2. *dub*.175. *n*. 724. *in fin. Thom. del Bene de Immunit. part*. 1. *cap*. 8. *dub*.19. *sect* 9. *n*.34. *Cotton. contr*.3. *cap*.3. *n*.93. *Trullench.tom*.1. *in Præcept. Decal. lib*.4. *cap*.1. *dub*. 2. *n*.13.

Et ratio est, quia Filiifamilias ita
contrahentes peccant contra IV. *Deca-* 10
logi Præceptum *Megal*.1.2. *par. Institutionis Confessariorum* , *& Pœniten-*
tium lib.2. *cap*.23. *n*.52. = ibi = *Fi-* 11
lia , *quæ absque consensu Patris Matrimonium contraheret* , *contra quartum Decalogi Præceptum mortaliter peccaret* = idemque docet de filiis *n*.57.
gravis enim in re gravi ab eis injuria 12
Parentibus irrogatur *Merbesius in Sum. Christ.par.2.de Sacram.Matrim. differt*. 7. *quæst*. 17. *per tot. Silv. in supplem*. 3.*par. quæst*.47. *artic*.6. *conclus*.4.

13 *claus.*4. contra honorem illis debitum
Florentius de Coq. tom.3. princ.Theol.
cap.12. sect.5. Marcus Vidal. in Arca
salutar. de Just. & Jur. inquisit.2.n.5.
P. Mauritius Philippi in Directorio
Conscientiæ tract.25. de Matrim. c.4.
quæst.3. per tot. = ibi = *Tenetur ordi-*
nariè filius petere consensum Paren-
14 *tum ad ineundum Matrimonium, quia*
filius nubendo contra voluntatem Pa-
tris afficit irreverentia in re notabili
*contra illud Exod.*20. Honora Patrem
tuum . *Deinde Jura tum Canonica ,*
15 *quam Civilia severissimè prohibent hu-*
jusmodi nuptias Can. Honorantur 32.
quæst. 2. Hinc Div. Ambros. lib. de
Abraham cap. ult. Non est Virginalis
pudoris eligere Maritum = undè rectè
convincitur , quod a Jure Divino , ut
16 diximus , hujusmodi Matrimonia pro-
hibentur, idque confirmat *Natal. Alex.*
in Theol. Moral. tom.6. tract. de Sacram.
Matrim. cap.2. art.3. propos.3. = ibi =
Lethaliter peccant filiifamilias , qui
Parentibus inconsultis , vel justa ex
causa repugnantibus Matrimonia con-
trahunt : ID ENIM VETAT DIVINA
17 LEX = & ob hanc Causam possunt a
Parentibus exhæredari *S. Petrus Cæ-*
lestinus opusc.8. par.6. sect.1. cap.4.
quod habetur in *tom.25. Bibl. veter.*
Patr. = ibi = *Id vero, quod dicitur ,*
filia Patri danti sibi Virum non potest
contradicere , intellige sine vitio in-
gratitudinis , & poterit exhæredita-
18 *ri* = & exinde puniri *Ludovic. Engel.*
tom.3. in 4. Decretal. tit.2. §. 2. n.6.
=ibi= *Si liberi absque rationabili cau-*
sa inconsultis , vel invitis Parentibus
Matrimonia contrahunt , pleramque
mortaliter peccant, & exinde puniri
19 *possunt* = una cum Sacerdotibus , qui
illorum Matrimoniis assistunt *Cabassut.*
In Theor. Jur. Can. lib.3. cap.25.n.4.
= ibi = *Matrimonia filiorumfamilias*
sine Parentum consensu celebrata, con-
sentiunt omnes esse illicita , & Divi-
nis , humanisque legibus prohibita, &
pœnis esse dignos filios, qui contrahunt,
& Sacerdotes , qui eis assistunt = &
melius *n.7.*

Inter Juris Consultos autem , &
maximè Canonistas, qui hanc eamdem
20 sententiam tuentur , ultra *Ludovic.*
Engel., *ac Cabassut. mox citatos* ha-
bemus *Fagnan. in Cap. Tua n.11. &*
seqq., ibique *Gonzalez n.12. de despon-*
sat. Impuber. Barbos. sup. Concil.
Trident. sess.24. de reformat. Matr.
cap.1 n.2. in fin. Robert. Konig. super
4. Decretal. tom. 2. tit. 1. §.7. n. 47.
Francisc. Salern. Consil. lib 1. cons.15.
n.24. & seqq. Guttier. tract. de Matr.
cap.79.n.20. = ibi = *Auctores affirmant,*
& latè probant peccare mortaliter fi-
lium Matrimonium ineundo , estque
omnium Theologorum sententia: tene- 21
tur igitur sub culpa lethali consilium
Parentum circa Matrimonium pete-
re = ac cæteris omissis *Potit. de Joriis*
de magn. Matr. Sacram. quæst.21. par.8.
n.16. & 17. = ibi = *Probabilius existi-*
mo filios teneri sub culpa lethali con-
silium Parentum circa Matrimonium
petere &c. quia Juri naturæ , quo
Parentes in liberos funguntur sub 22
quorum potestate sunt , conformè est ,
ne citra Parentum consilium aliquid
de re tam gravi , ut est Matrimonii
vinculum , a quo totum Vitæ institu-
tum pendet , filius deliberet = ultra
text. expressum in *Can. Nostrates 30.*
quæst.5. Can. Honorantur 32. quæst.2.
= ibi = *Consulitur puella non de spon-*
salibus , illa enim judicium expectat
Parentum =

Insuper *Apostolus*, quo nemo me-
lius Jura naturalia Patris in filiorum
nuptias scire poterat *1. ad Corint. cap.7.*
vers.38. tamquam si totum hoc nego-
cium in arbitrio Patris positum sit , ita
loquitur = *Qui Matrimonio jungit*
Virginem suam benè facit, & qui non
jungit meliùs facit = ex quibus verbis
elicitur , quod infallibili quoque ju-
dicio *Apostoli* naturalis æquitas Filio- 23
rum nuptias Patris arbitrio relinquit,
& per ea verba = *Virginem suam* =
filiorum virginitatem idem *Apostolus*
quasi in Parentum peculio reponit , &
merito quidem , id enim naturalis
æquitas , honor Patri debitus , & ip-
sa naturalis ratio suadet , quia Paren- 24
tes optimum , & saluberrimum consi-
lium pro liberis capere præsumuntur
l. Nec in ea 22. ff. Ad l. Juliam de
Adulter. quoniam Pater diligit fi-
lium plusquam seipsum *l. Isti quidem*
8. ibique *Gloss. verb. magis ff. de eo ,*
quod met. caus. & è contra admodum
infir-

infirmum est filiorum consilium, insi-
25 diis multis, & captionibus expositum,
prout in praxi experimur; ideoque
consulto *Sacræ Literæ in Ecclesiastic.
cap 3. vers.2.* præcipiunt = *Judicium
Patris audite filii, & sic facite, ut
salvi sitis* = & in aliis pluribus locis,
necnon Gentium omnium leges, ac
mores inter præcipua Parentum offi-
cia posuerunt in Matrimoniis condi-
tionem quærere filiis, tum quia Pa-
rentes in hac re meliora, quam ipsi
filii consilia capiunt, tum quia quod
est indissolubile, non solo consensu Fi-
lii, vel Filiæ, qui vel ex pueritia,
vel temulentia, vel ex insidiis, aut
ex calore libidinis potest oriri, sed
26 majori cum consilio ligandum sit, ibi
etenim cautius est agendum, ubi ma-
jus periculum imminet *Cap. Ubi peri-
culum 4. de Elect. in 6.*

Hinc Sancta Mater Catholica Ec-
clesia hujusmodi Filiorumfamilias Ma-
trimonia insciis, vel invitis Parentibus
27 contracta, aut contrahenda semper
est detestata, ut notat *Zipæus in tract.
de jurisdict. lib.2. cap.12. n.2, & de
not. Jur. Belgic. lib 5. tit.de sponsal.
n.8.tom.2.& in Analys.Jur. Pontific.
lib.4. tit. de sponsal. n.5.* = ibi = *Ec-
clesia semper aetestata est ea Matrimo-
nia, quæ filii contrahunt insciis, in-
vitisque Parentibus* = idemque testa-
tur *Sac. Concil. Trident.cap.1 sess.24.
de reformat. Matr.* = ibi = *Tametsi
dubitandum non est clandestina Matri-
monia libero Contrahentium consensu
facta, rata, & vera esse Matrimo-
nia &c. & proinde jure &c. eos S. Sy-
nodus anathemate damnat, qui ea ve-
ra, ac rata esse negant; quique falso
affirmant Matrimonia a Filiisfamilias*
SINE CONSENSU PARENTUM *contra-
cta irrita esse &c. nihilominus San-
28 cta Dei Ecclesia ex justissimis Causis*
ILLA SEMPER DETESTATA EST, *atque*
PROHIBUIT = quod Decretum litera-
liter improbat Matrimonia clandestina
æque ac illa sine consensu Parentum
29 contracta, prout observant *Fagnan.
in d. Cap. Tua n.11. de desponsat. Im-
puber. Marchant. in Tribun. Sacram.
tom.2. tract.5. tit.2.quæst.4. conclus.4.
Gennett. tom.3. tract.9.cap.8. quæst.1.*
non obscurè *Card. Pallavicin. in Hi-
stor. Concil. Trident. lib.22. cap. 4.n.1.
& 2. Sayr. in Clavi Reg.lib.3. cap.5.
n.12* = ibi = *Quia ut plurimum incom-
moda magna ex eo, quod filii Matri-
monium insciis, ac invitis Parenti-
bus contrahant, meritò Ecclesia hujus- 30
modi Matrimonia semper prohibuit* =

Quinimo licet hodie talia Matri-
monia irrita non sint, sed solum illi- 31
cita *ex Sacri Concil. Trident.loc. mox
cit.* declaratione *B. Albertus magnus
in 4. sent. distinct.28. art.4. Caboss in
Theor. Jur. Canon. lib.3. cap.25. n.4.
Juenin.in Comment.de Sacram. par.2.
dissert.10.quæst.5. cap.3. in princ. Her-
mann. in 4. sent.tract 9. disput.2.q.3.
n.4. Gulielmus Estius in 4. sentent.di-
stinct.28.§.2. in princ.* = ibi = *Quam-
vis rata sint Matrimonia inconsultis
Parentibus contracta, plerumque ta-
men sunt illicita, nam nisi justa cau-
sa diversum suadeat, tenentur liberi* 32
*Parentum consilium audire, & consen-
sum expectare* = Nihilominus quidquid
dicant, qui tam ex veteribus, quam
ex modernis Theologis, & Jurisperi-
tis disputant, an talia Matrimonia tam- 33
quam irrita antiquitus rejecta fuerint,
de qua controversia agunt *Fagnan. in
d. Cap. Tua n.20., & seqq. de despon-
sat. Impub. Basil. Pontius de Matrim.
lib.2.cap.1.§.1. Juenin. d. cap.3.art.1.
conclus.2.* certum est, quod juxta lite-
ram, & verborum sensum, Ecclesia
hujusmodi Connubia etiam irrita ali- 34
quando voluerit, ut desumitur ex
Decreto EVARISTO Papæ tributo, at-
que relato in *Can. Aliter 30. quæst.5.*
= ibi = *Legitimum non fit Conjugium
nisi &c. a Parentibus, & Propinquio-
ribus sponsetur &c. aliter vero præ-
sumpta, non Conjugia, sed* ADUL- 35
TERIA, *vel* CONTUBERNIA, *vel*
STUPRA, *aut* FORNICATIONES *po-
tius, quam legitima Conjugia esse
non dubitatur* = & in *Epistola*, unde
præfata verba transcripta sunt, addi-
tur = *sicut a Patribus accepimus, & a
Sanctis Apostolis, atque eorum succes-
soribus traditum invenimus* = & quam-
vis hujus *Epistolæ* EVARISTUS auctor
non fuerit, ut Critici hujus sæculi
opinantur, adhuc qualis fuerit de eo
tempore Ecclesiæ disciplina, hoc est
a IX. sæculo Æræ Christianæ, illa de-
mon-

monstrat, & conciliatur cum contem-
poraneo responso NICOLAI I. ad con-
sult. Bulgar. cap.3. relat. in Can. No-
36 stratis 30. quæst. 5. = ibi = Fœdera
quoque consensu eorum, qui hæc con-
trahunt, & horum, in quorum pote-
state sunt, celebrantur = concordat
URBAN. I. in Can. Si verum 31. q.2.
= ibi = Canonum, & Legum auctoritas
37 talia sponsalia non approbat = clarius
COELESTINUS II., ut arridet Gonza-
lez, seu CLEMENS III., ut existi-
mant Natal. Alexand. Theolog. Moral.
tom.6. tract. de Sacram. Matr. cap.2.
art.3. proposit.3. vers. Canon. Juenin.
in Comment. de Sacram. dissert.10.
quæst.5. cap.3 art.1. vers. Probatur 2.
id expressit in Cap. Videtur 3. Qui Ma-
trim. accus. poss. = ibi = Ideo maximè
Parentes &c. admittuntur, qui enim
melius recipi debent, quam illi &c.
quorum est interesse &c. itaut si non
interfuerint, & consensum non adhi-
38 buerint secundum leges nullum fiat Ma-
trimonium = & conferunt verba ALE-
XANDRI II. apud Ivonem Carnoten-
sem 3. par. Decreti relata a Natal.
Alex. Theol. Moral. loc. cit. vers. Ale-
xander ubi Summus Pontifex reum
perjurii declarat Adolescentem, qui
39 quamdam Fœminam in Uxorem se du-
cturum juraverat, ex quo temerè ju-
rare præsumpserit, quod in judicio
legaliter observare non poterat.

40 Hisce Canonicis sanctionibus con-
formis fuit Ecclesiæ Orientalis obser-
vantia, nam ex Photii Nomocano-
ne, qui IX. currente sæculo fuit exa-
ratus, & ex Commentariis super eo-
dem editis a Balsamone, XII. labente
sæculo, & XIII. ineunte, optimè resul-
tat, quod qui, quæve in alterius po-
testate reperiebantur, non poterant
validè Matrimonium contrahere non
consentiente eo, qui illos habebat in
potestate, ut ex tit.13. cap.9. desu-
mitur.

41 Præterea Concilia Provincialia
omnium Nationum præfata Conjugia
saltem pro illicitis habuerunt; In
42 Galliis nempe Concilium Arelaten-
se IV. celebratum anno 541. Can.22.
declarat Matrimonium contra volun-
tatem Parentum impiè copulari = ibi =
Ne Conjugium, quod contra Parentum
voluntatem impiè copulatur, velut ca-
ptivitas judicetur; (Matrimonia nam-
que Servorum, seu Captivorum sine
Dominorum consensu erant irrita)
sed sicut prohibitum est, non admitta-
tur. Si quis perpetraverit, excommu-
nicationis severitas pro modo piaculi
imponatur = teste Labbè ad dict. ann.
541. tom.5. Item Concil. Parisiense
ann.557. = ibi = Nullus viduam, ne- 43
que filiam alterius extra voluntatem
Parentum, Regis beneficio æstimet po-
stulandam = In Hispaniis Toletanum III. 44
Can.10. apud Card. de Aguir ann.689.
num.40. In Germania Concilium Co- 45
loniense habitum anno 1536. in tom.4.
Concil. General. & Provincial. par.7.
cap.43. = ibi = Optandum, ut tollan-
tur Clandestina Matrimonia, quæ in-
vitis Parentibus, ac Propinquis VE-
NERIS POTIUS, quam Dei causa contra-
huntur. Nam quanta ex his mala su-
boriantur, in aperto est. Interea vero,
si non irrita, prohibita saltem sint, &
pœnæ Canonicæ, idest excommunicationi
Contrahentes, & qui eis ope, aut con-
silio adfuerunt, subjaceant = Item in 46
Germania Synodus Provincialis Mo-
guntina congregata anno 1549. in præ-
cit. tom.4. Concil. Gener. & Provinc.
cap.37. & demum in Italia in Consti- 47
tutionibus Provinciæ Mediolanensis ex
Decreto Synodal. Conc. VI. Provinc.
Mediol. lib.5. sub tit. quæ ad Sacra-
mentum Matrimonii spectant num.17.
idemque ferunt Acta Eccles. Mediol. 48
par.4. Instruct. Matr. tit. de Paroch.
diligent.

His accedit Patrum auctoritas,
qui IV. Decalogi Præcepto de Parenti-
bus honorandis firmiter adhærentes 49
filios invitis Parentibus Matrimonium
contrahentes perpetuo damnarunt, in-
ter quos Tertullian. lib.2. ad Uxor.
cap.9. = ibi = Nam nec in terris filii
sine consensu Parentum rectè, & jurè 50
nubunt = Item S. Leo Magnus Epist.92.
ad Rustic. Narb. cap.4. S. Basilius
Epist.199. canonic.2. ad Amphilochium
can.4. tom.3. Oper. pag.296. = ibi = 51
Matrimonia sine iis, qui potestatem
habent, FORNICATIONES sunt. Ne-
que ergo vivente Patre, neque Hero,
qui conveniunt, extro reprehensionem
sunt; quemadmodum si annuant cohabi-

tationi, *quos penes hujus rei est arbitrium*, *tunc firmitatem Conjugii accipit cohabitatio* = & pluries idem docet *S. Ambrosius*, ac disertè in *Epist. ad Sisinium*, quæ est 64. *lib.* 6. *Rupertus Abbas tom.* 1. *lib.* 7. *sup. Gen. c.* 28. *vers.* 7. *&* 8. de Esau, qui Uxorem duxerat contra Patris præceptum in-
52 quit = *Aut tamquam insipiens*, *aut tamquam vere stultus fecit hoc Esau* = Quibus, ac cæteris Patribus prævivit, ut diximus, *Apostolus* 1. *ad Cor. cap.* 7. *vers.* 38., nec non ad *Ephes. cap.* 6. *vers.* 1. *&* 2. = ibi = *Filii obedite Parentibus vestris &c. honora Patrem*
53 *tuum*, *& Matrem tuam*, *quod est mandatum primum in promissione* = & pariter ad *Colos. cap.* 3. *vers.* 20. = ibi = *Filii obedite Parentibus* PER OMNIA = Quod & ex veteri Testamento luculenter confirmant *Card. Bellarm. controvers. lib.* 1. *de Matr. cap.* 19. *vers. Tertia propositio*, *& seqq.*, *Natal. Alex. Theol. Moral. tom.* 6. *tract. de Sacram. Matr. cap.* 2. *art.* 3. *proposit.* 3. *in princ.* aliique Theologi passim, a quibus allegantur exempla filiorum, qui Parentum mandatum in Matrimoniis contrahendis sunt exequuti, ut
54 de Isaac, Jacob, & Rebecca habetur in *Genes. cap.* 24. *& cap.* 28. vel qui Parentibus renuentibus a Matrimonio abstinuere, donec Ipsorum consensum
55 impetrassent, ut de Sampsone narratur *Judic. cap.* 14. & denique substinentes, quod Præcepta Domini de filiorum nuptiis nunquam Ipsis filiis,
56 semper vero Parentibus proposita fuerint ex *Deuteron. cap.* 7. *vers.* 3. = ibi = *Neque sociabis cum eis Conjugia. Filiam tuam non dabis filio ejus*, *nec filiam illius accipies filio tuo* = item ex *Jerem. cap.* 29. *vers.* 6. = ibi = *Date filiis vestris Uxores*, *& filias vestras date Viris* = & ex *Ecclesiastic. cap.* 7. *vers.* 27. = ibi = *Trade filiam*, *& grande opus feceris*, *& homini sensato da illam* =

Quibus omnibus benè perspectis
57 neutiquam opinari, seu nec etiam suspicari possumus, quod Parentum consensus pro majori decentia, ac honestate, non autem de necessitate, & obligatione ad evitandum maxime *mortale peccatum* requiratur, si etenim Matrimonium inire insciis, vel invitis Parentibus non est levis, sed maximus abusus, quem sancta Mater Ecclesia *semper detestata est*, *atque* 58
prohibuit, quem *culpabilem stultitiam* esse *Patres* affirmant, quem *Sacri Canones insuper Adulterii*, *& Fornicationis nomine notant*, quem *impium*, *ac Decalogi Præcepto repugnantem* esse tot *Concilia Provincialia* declarant, ac sub anathematis pœna vetant, imo & ipsæ *Civiles leges* sub gravissimis pœ- 59
nis omninò prohibent, futile profecto esset objicere, quod hujusmodi facinus aliquid honestati, ac decentiæ 60
detraheret, non autem contemptum Præcepti contineret, ut in proposito advertit *Fagnan. in d. Cap. Tua n.* 23. *de despons. Impub.* = ibi = *Constat ea Conjugia adeo esse sacris Canonibus invisa*, *& exosa*, *ut appellentur Adulteria*, *Fornicationes*, *& Stupra*, *unde cum tàm Ecclesia*, *quàm Civilis politia tantopere ab illis abhorreant*, *non videtur annuendum*, *ut filia inire possit Matrimonium*, *cui Pater expressè*, *& ex legitima causa contradicit* =

Et quidem tàm Jus commune 61
Romanorum, quàm plurium Regnorum, ac Rerumpublicarum Jus municipale hujusmodi Connubia, utpote naturali Juri adversantia, Reipublicæ tranquillitati damnosa, ingratitudinis, ac libidinosæ licentiæ fœtus, aliorumque quamplurium malorum perniciosas causas totis viribus profligare contendunt. Hinc communis est Theologorum, ac Jurisperitorum opinio inter quos *SSmus D. N. Bened. XIV. de Synod. Diœcesana lib.* 9. *cap.* 11. § 2. *pag.* 319. *ultim. Roman. impress.* quod Jus Cæsareum irritas decernat filiorum nuptias absque consensu Paren- 62
tum attentatas, idque comprobant per *text. in* §. 1. *Instit. tit. de nupt.* = ibi = *Si Filiifamiliarum sint*, *consensum habeant Parentum*, *quorum sunt in potestate. Nam hoc fieri debere & Civilis*, *& Naturalis ratio suadet* = & infra §. *Si adversus* = ibi = *Si adversus ea*, *quæ diximus*, *aliqui coierint*, *nec Vir*, *nec* 63
Uxor, *nec Nuptiæ*, *nec Matrimonium*, *nec Dos intelligitur* = & similiter per *text. in l. Nuptiæ* 2. *& l. Filiusfamilias* 35. *ff. de rit. nupt. l. Si ut proponis* 7. *l. Nec*

l. Nec filium 12. *l. In conjunctione* 20. *Cod. de nupt.* & insuper ostendunt Fi-
64 lios ita Matrimonium contrahentes posse a Parentibus exhæredari ad *text. in l.* 3. §. *Si emancipatus* ibique *gloss. verb. merita ff. de bonor. possess. contr. tab.* *Paschal. de virib. patr. potest. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 15. *& seq.*

Quamvis autem hæ leges quoad Matrimonii invaliditatem per Jus Ca-
65 nonicum novissimum fuerint correctæ, ut probat *text.* in *Cap. Cum causa* 6. *de Raptor.* & apertissimè per *Concil. Triden. sess.* 24. *cap.* 1. *de reformat. Matrim.* (non vero per idem Jus anti-
66 quum, nam per duodecim priora sæcula dissensum Parentum fuisse impedimentum dirimens, ultra desuper animadversa, clarè testantur *Juenin. in Comment. de Sacram. par.* 2. *dissert.* 10. *quæst.* 5. *cap.* 3. *SSmus D. N. Bened. XIV. de Synodo Diœcesana lib.* 9. *cap.* 11. §. 3. *pag.* 320. *dict. impress.* = ibi = *Utrasque civiles leges, tam videlicet, quæ servorum, quam quæ Filiorumfamilias solo Contrahentium consensu inita Matrimonia infringebant, quondam ratas habuit Ecclesia* =) Nihilominus ex illis summa in præfatis Conjugiis
67 deformitas naturali lumine deprehenditur, ut expendit *Fagnan. in d. Cap. Tua num.* 17. *de despons. impub.* = ibi = *Inde tamen patet, quam sint adversa communi bono, & Reipublicæ tranquillitati Connubia inita renuentibus Parentibus* = & pariter arguit *Cardin. Paleott. in tract. de noth. cap.* 8. = ibi = *Adde quod lex dixit non Civili tantum,*
68 *sed naturali jure hoc institutum fuisse, ut Patris consensus in Nuptiis præcederet, quę verba arguunt omnino in contrarium vix aliquid posse decerni* =

69 Eadem pœna exhæredationis pro Regno Castellæ statuitur in *l.* 49. *Tauri* hodie *l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. *novæ Collectionis Reg.* ubi Clandestina Matrimonia, quorum nomine veniunt, quæ clàm Parentibus fiunt, maximè si Denunciationes fuerint omissæ, confiscatione bonorum, & exilio Contrahentium puniuntur, eosdemque Contrahentes sine inofficiosi querela a Patribus exhæredari permittitur, de qua latè *Guttierez quæst. Canonic. lib.* 1. *q.* 1.
70 *per tot.* Hæc ipsa pœna exhæredationis pro Lusitania habetur *in Jure* illius Regni *lib.* 4. *tit.* 88. *n.* 1. de quo *Fragos. par.* 1. *de Regimin. Reip. Christ. lib.* 2. *disput.* 4. §. 2. præcipuè *n.* 289.
Pro Cataloniæ Principatu easdem pœ- 71
nas in viridi observantia semper fuisse pluribus citatis refert *Fontanell. decis.* 346. *n.* 1. *&* 2. Pro Ducatu Medio- 72
lanensi fusè *Calvin. de æquit. lib.* 2. *cap.* 168. *n.* 63. *& seq.* Pro Civitate 73
Faventina Statutum prohibet ne quis sponsalia contrahat sine Ascendentium, aut, si desint, Proximiorum consensu sub pœna privationis Dotis *Zaul. ad Stat. Favent. lib.* 4. *rubr.* 26., 74
& hoc idem sancitur in *Statuto Bononiensi* teste *Fontanell. de pact. nupt. claus.* 4. *gloss.* 2. *n.* 27. In *Dagoberti le-*
ge, quæ *lex Alamannorum* vocatur, ita 75
legitur = *Si quis filiam alterius non desponsatam acceperit sibi Uxorem, si Pater ejus requirit, reddat, & cum* 40. *solidis eam componat* = In Capitulari Caroli Magni *lib.* 7. *c.* 363. de- 76
cretum est = *Ut Uxor legitimè Viro conjungatur, aliter enim legitimum (ut a Patribus accepimus, & a SS. Apostolis, eorumque Successoribus traditum invenimus) non fit Conjugium, nisi ab his, qui super ipsam Fœminam dominationem habere videntur, & a quibus Uxor custoditur, petatur, & a Parentibus propinquioribus sponsetur &c. taliter enim & Domino placebunt, & filios non spurios, sed legitimos, atque hæreditabiles generabunt* = Pro Regno Neapolis emanata 77
fuit lex a Rege Rogerio *lib.* 3. *Constit. tit.* 22., quæ incipit = *Sancimus* = in qua tamen Legislator loquitur de eo Clandestinitatis genere, quæ ex defectu solemnitatis, non autem, prout in aliis præmissis legibus, atque statutis, quæ ex defectu Paterni consensus proficiscitur = ibi = *Sancimus lege præsenti volentibus omnibus contrahere Matrimonium necessitatem imponi universis hominibus Regni nostri, & nobilibus maximè, post sponsalia celebrata, solemnitate debita, & Sacerdotali benedictione præmissis, Matrimonium solemniter, & publicè celebrari. Alioquin noverint amodo morientes contra nostrum Regale Edictum neque ex testamento, neque ab intestato se habitu-*

ros hæredes legitimos ex clandestino Matrimonio, & illegitimo contra nostram sanctionem procreatos. Mulieres etiam dotes aliis nubentibus legitimè debitas non habere. Rigorem cujus sanctionis omnibus illis remittimus, qui promulgationis hujus tempore jam Matrimonium contraxerunt. Viduis etiam volentibus ducere Virum hujus necessitatis vinculum relaxamus = quæ allegatur *per Donat. Anton. de Marin. Resolut. lib. 2. cap. 132. n.9.* Pro Lotharingia adsunt *Statuta*, seu *Consuetudines generales* graves pœnas statuentes contra Filiosfamilias contrahentes Matrimonia sine consensu, & voluntate Parentum *Rot. cor. Penn. decis.517. n.5.* Pro Regno Sici-
78 liæ in *cap.72.Caroli Imperatoris* interdictum remanet sub ultimi supplicii, ac bonorum publicationis pœna, ne ullus Matrimonia cum minoribus decem, & octo annorum absque Curatoris, aut duorum Propinquorum voluntate contrahere filios, aliosve procuret *Franc. Salern. cons. lib.1. cons.15. ad dict. cap. 72. Caroli V.* Pro Ditione Regis Galliarum adsunt *Statuta*, & *Edicta* Henrici II. & III. Blesis edita anno 1579. Ludovici XIII. anno1629. & Ludovici XIV. anno1697., nec non *Consuetudines*, quibus Matrimonia hujus generis sub pœna nullitatis prohibentur latè *Natal. Alex., Cabassut., Juenin. loc. cit.* non tamen sub pœna nullitatis Matrimonii, nunquam enim præsumendum venit, quod Regiæ leges prædictæ invalida declarare voluerint Matrimonia a Filiisfamilias sine Parentum consensu contracta, quæ uti validissima ab Ecclesia declarata fuerunt, & contrarium affirmantes anathemate a *Sac. Concil. Triden. d. sess.24. cap.1. de reform. Matrim.* expressè damnantur.

Neque subsistit objectum, quod in Galliis ejusdem Concilii Decreta in omnibus recepta non fuerint, & signanter in hac materia, circa quam habentur allegatæ Regum Ordinationes, per quas in dictis Matrimoniis consensumParentum sub pœna nullitatis pernecessè intervenire debere statuitur *Francisc.RoyeInstit.Jur.Canon. lib.1. tit.9. de Matrim. §. Nec obstat.* Tum quia, ultraquam quod Clerus Gallicanus *anno* 1615. Concilium Tridentinum generaliter acceptavit *Natal. Alex. Histor. Eccles. sæcul.15. dissert.12. artic.16. sub num.* XV., illud insuper est certissimum, quod in Galliis idem Concilium est receptum quoad omnia, & singula Fidei Decreta, & quoad Canones controversa Doctrinæ capita respicientes *Natal. Alex. Histor. Eccles. sæcul. 15. & 16. Dissert.12. pag.362. & seqq. & pag.367. vers. Non mirum* alias *artic.16. sub num.* XLIII. cumque Conciliorum Decreta circa validitatem, vel invaliditatem Sacramentorum ad Doctrinam referantur, omnes propterea obligant, neque hæc obligatio a Populorum acceptatione dependet, prout contra *Calvini*, aliorumque Hæreticorum errorem animadvertit *Galles. de potest. Eccles. contra Launojum par. 1. n.296. & seqq. ,pag.88. Fermosin. de legib. ad Cap. Ecclesia S. Mariæ n.60. de Constit. pag.354.*

Tum quia Laici, ut notissimum est, circa ea, quæ vinculum Matrimonii, & essentiam Sacramenti tangunt, nihil penitus disponere possunt *Jo: Andr. in Cap. Statutum n. 2. de Hæretic. in 6. Felin. in Cap.1. n.13. de sponsal. Mart. de Jurisdict. par. 4. cas.70. n.2. & cas.71. n.3. & 6. Fontanell. de pact. nupt. claus.4. gloss.2. n.1. & seqq., Oliv. de for. Eccles. p.1. quæst.29. Gizzarell. decis.62. n.6. Mastrill. decis.163. n.17. & seqq.*

Porrò ad quodcumque Dubium penitus removendum accedit, quod post emanatum *anno 1629.* Edictum Ludovici XIII., quo renovabatur præcedens Edictum a Christianissimo Rege Henrico III. in Comitiis Blesensibus *anno* 1579. promulgatum, propositis Regi a Clero Gallicano nonnullis difficultatibus circa illius intelligentiam, quarum secunda sic erat concepta = *Secunda ut non adstringantur Ecclesiastici ad judicandum secundum hujus Edicti, simulque Blesensis articulos, sed juxta Sacros Canones, & Ecclesiastica Decreta, quæ sunt unica regula, & norma Judicii Ecclesiasticorum; Hi enim non possunt, aut debent Jurisdictionem quam*

quam a solo Deo collatam habent circa res spirituales, ab ipsis Laicis mutuari = ex parte Regis fuit responsum = *Altera pariter difficultas justa, & rationi congrua visa fuit* = ut refert *Cabassut. in theoric. & prax. Jur. Canon. lib.3. cap.26. num.6. pag.401.* Cumque in eodem Edicto diceretur, quod dicta Matrimonia judicari deberent *non valeblement contracte &c.* petente eodem Clero, ut declararetur, quod hæc verba *non aliter intelligantur, quam per relationem ad Contractum Civilem, & nullatenus ad Contractum Spiritualem Sacramenti*, Rex per Commissarios suos respondit verba ista = *validè, aut invalidè contracta Matrimonia* = non esse aliter per Laicos Judices explicanda, quam per solam relationem ad Contractum Civilem, ut fusè narrant *Cabassut. in theoric. & prax. Jur. Canon. lib.3. cap.26. num.6. Natal. Alex. Theolog. Dogmat. de Sacram. Matrim. artic.3. Feuret. de Abus. in Observat. impress. post tom.2. observat.14.*

His proindè justissimis declarationibus omninò cohæret unanimis Theologorum Gallicanorum consensus, qui distinguentes inter *esse* Sacramenti, & Contractum Civilem, concorditer firmant, quod *Regiæ Ordinationes* non disponunt, neque disponere possunt de vinculo Sacramenti, sed solum quoad Contractum Civilem respectu Dotis, exhæredationis, successionis filiorum &c. vinculo Sacramenti nullatenus læso, sed remanente semper intacto; idque præ cæteris *Joannes Habertus Episcopus Vabrensis in tract. de consensu Hyerarch. & Monarch. lib.6. pag.52.* egregie testatur = ibi = *Nullo unquam Edicto Matrimonia Filiorumfamilias invalida, ac nulla esse absque consensu Parentum, Tutorumve constitutum est, etsi hic error multis imposuerit. Prohibita quidem sunt, sed invalida, & nulla esse haudquaquam definitum. Unde etiam Decessorum vestigiis inhærens Rex Christianissimus Ludovicus ea iterum prohibuit, ac austerius interdixit, invalida tamen, ac nulla esse contra Tridentinæ Synodi Decretum, ac Theologorum unanimem etiam in Regno suo sententiam minimè sanxit* = concordant *Natal. Alex. Theol. Dogmatic. tom.2. de Sacram. Matrim. lib.2. reg.20. pag.88. juxta impress. Venet.* latissimè *Cabassut. in theor. & prax. Jur. Canon. lib.3. cap. 26. num. 4. pag.400. & seq.*

Nuperrimè autem de hac ipsa intelligentia irrefragabile testimonium perhibuit SSmus D. N. Benedict. XIV. *in præcit. suo celebri tract. de Synod. Diœcesan. lib 9. cap.11. pag.321. dictæ impress.* = ibi = *Intra fines pariter pœnarum civilium concluditur Edictum a Christianissimo Rege Henrico III. in Comitiis Blesensibus ann.1579. artic.4. promulgatum, atque a Ludovico XIII. anno 1629. & 1639. renovatum, quo nulla, & invalida declarantur Matrimonia a Filiisfamilias contracta sine consensu Parentum: illud siquidem verbum* INVALIDA *non esse aliter explicandum, quam per solam relationem ad Contractum Civilem &c. hoc est non agitur de Sacramento Matrimonii, aut ejus essentialibus Cæremoniis, sed de validitate conventionum Matrimonialium, de accessoriis Matrimonii, de Dotis validitate, & communitate inter Virum, & Uxorem* = & antea *Sac. Congregatio Concilii in Romana, seu Massilien. in Galliis Matrimonii die 17. Novemb. 1708.* unanimi EE. PP. judicio pro validitate Matrimonii a Muliere sine Patris consensu in Gallia contracto respondit.

Eodemque modo similia Edicta Caroli V. Imperatoris, & Philippi IV. Hispaniarum Regis pro Belgio edita interpretantur *per Van. Espen. in Jus Eccles. univers. par.2. tit.12. de Sponsalib. cap.4. num.25. in fin. pag.431. juxta secundam editionem Coloniensem* pro veritate substinentem Matrimonia per Filiosfamilias dissentientibus Parentibus contracta in vim eorumdem Edictorum non esse irrita, nec invalida in ratione Sacramenti, sed per similia Edicta, quoad effectus Civiles tantum nulla quodammodo declarari.

Quæ sanè Matrimonia, quæ per Filios, invitis Parentibus, contrahuntur, posse a Principibus Sæcularibus, 79
atque

atque municipalibus Statutis prohiberi, & Contrahentes puniri, quippe quia in malos mores animadvertunt, edocuit *Bald. in l. Omnes sub num. 15. Cod. Ad Senat. Consult. Tertull.* = ibi = *Quia contrahere sine consensu Patris est contra bonos mores omnium, & maximè prudentum, & inducit odium capitale, ut l. 3. §. Si emancipatus &c. & ideo valet Statutum, non quia vetat substantiam Matrimonii &c. sed quia punit malos mores, & in Republica facinora seminantes* = itaque sentiunt *Innoc. in Cap. fin. de secund. Nupt.* Idem *Bald. in rubr. de Constit. in fin. & in Cap. Tenor de rejudicat. & in Cap. Clerici de Judic.* Licet
80 enim Matrimonium sit Ecclesiæ Sacramentum, ad quam spectant Causæ Matrimoniales, & leges condere circa Matrimonia *Cap. Tuam 3. de Ordin. cognit. Cap. Lator 5. Cap. Causam 7. Qui Filii sint legit. Concil. Trident. Sess. 24. Canon. 12.* nihilominus quia Matrimonium est etiam contractus naturalis,
81 atque politicus, ideo non est vetitum Potestati sæculari providere, ut convenienter, debitoque modo celebretur ad pacem, & quietem Reipublicæ conservandam, utque ab ea perturbationes, discordiæ, dissensiones, inimicitiæ, rixæ, & aliquando homicidia, quæ exinde nasci solent, penitus arceantur.

An autem hæ, similesque Princi-
82 pum sanctiones a Jure Canonico novissimo sint abrogatæ, dubitat *Fagnan. in Cap. Tua n. 18. & 19. de desponsat. Impuber.* affirmat *Sanchez de Matrim. lib. 4. disp. 25. num. 2. tom. 1.* aliique, quos congerit *Del Bene de Immunit. par. 1. cap. 8. dub. 19. sect. 3.* negant vero *Guttierez quæst. Canonic. lib. 2. quæst. 1. per tot. Fragos.* aliique plures per ipsum congesti *par. 1. de Republic. Eccles. lib. 2. disput. 4. n. 83. Zipæus de Jurisdict. lib. 1. cap. 33. n. 4.* lato calamo *P. Politus de Patr. in testam. condend. potest. lib. 1. & 2. per tot.*, quibus adhærendum videtur, quia non præsumitur, quod Jus Canonicum impedire voluerit, quod grave peccatum, quod in his Nuptiis intervenire nemo dissentit, pœnis compesci non posset, maximè quia pœnas non solum contra Filiosfamilias, sed indistinctè contra quoscumque indigna Matrimonia ineuntes a sæculari Potestate inflictas in ipsis quoque Terris Ecclesiæ nostris etiam temporibus per Summum Pontificem, ejusque Sacras Congregationes nullatenus reprobatas fuisse jam vidimus. Cum enim *anno* 1748. Senatus Bononiensis in vim Decreti per ipsum emanati statuisset, quod quicumque ex Ordine Nobilium cum ignobili Fœmina Matrimonium contraxisset, ipso facto locum, & Jus amitteret ad Magistratum Antianorum; & subinde, hoc est *anno* 1756. Generale Concilium Civitatis Imolæ quoscumque Nobiles, qui pariter impares Nuptias jam injissent, vel inire in posterum auderent, ipso facto unà cum eorum filiis in pœnam Consiliariatus gradu denudatos declarasset; & tandem Civitas Maceratæ *sub die* 24. *Augusti* 1756. in Consilio, quod vocant *Reformantiæ* consimilem pœnalem legem condidisset, quam *sub die* 2. *Aprilis* 1759 lenioribus verbis confirmavit, tum Decretum Senatus Bononiensis *f. m. Benedictus XIV.*, tum alterum Civitatis Imolæ *Sacra Congregatio Status Ecclesiastici Consultationibus præposita* solemniter approbarunt, tum circa alterum Civitatis Maceratæ *Sac. Congregatio Concilii in contradictorio Judicio sub die* 17. *Januarii* 1761. rescripsit = *Decretum diei* 2. *Aprilis* 1759. *non obstare libertati Matrimonii* =

Sed ad nostrum intentum ostendisse sufficit, quod omnium Gentium, Legislatorum, ac Principum judicio Conjugia inita Parentibus insciis, vel 83
renuentibus censeantur enorme crimen contra reverentiam ipsis debitam sub gravissimis pœnis prohibendum, ut advertit *Ledesm. de Matr. par. 3. quæst. 47. art. 6.* = ibi = *Omnes Nationes* QUAMVIS BARBARÆ, *detestantur eos, qui contrahunt Matrimonium sine voluntate Parentum, & existimant esse irreverentiam gravissimam, ergo &c.* = 84
& infra §. *In hac difficultate* = ibi = *Cum contrahere Matrimonium contra voluntatem Parentum sit peccatum* 85
CONTRA LEGEM NATURÆ, *& pacis perturbativum, justum est, ut pu-*
blica-

plica auctoritate puniatur = Denique addit ex *Soto* peccatum hoc esse irreverentiæ, & impietatis, quod committitur contra Parentes,

Nec refragatur, quod dissensus
86 Parentum, uti impedimentum impediens relatus non videatur in iis tritis Carminibus *Impedimenta impedientia*, & *dirimentia* continentibus, unde
87 inferri possit, quod cum Jus statuendi impedimenta sive impedientia, sive dirimentia, aut irritantia sit tantummodo Summis Pontificibus, atque Conciliis Generalibus reservatum, ideo cum in *ipsis Carminibus* hoc impedimentum relatum non appareat, illud Episcopo statuere non liceat in sua
88 Diœcesi, vel quia hæc facultas nunquam Episcopis attributa, vel quod posterius fuerit adempta, ut latè pro alterutra parte differentes docent *Covarru. tom.1. in Epitom. 4. Decretal. de Matr. par.2. cap.6.§.10. n.16. Sanchez de Matr. lib.7. disput.1. n.9. tom.2. Perez disput.21. sect.2. & 4. Dicastillo tom.3. de Sacram. tract.10. de Sponsal. disput. 7. dubit.1. per tot.* præcipuè *n.26. & seq. Dian. Oper. coordin. tom.3. tract.1. resolut.88. Leand. p.2. de Sacram. tract.9. disput. 9. quæst.6.*
89 In iis enim *versibus* non omnia enumerantur impedimenta, quæ Matrimonium dirimunt, vel impediunt; Ibi namque nulla fit mentio *de insanis, aut furiosis*, & tamen si perpe-
90 tua sit amentia, irritas illorum esse nuptias, si autem lucida supersint intervalla, & tempore, quo furiosus sui compos extiterit, Matrimonium contrahat, validas, sed illicitas esse statuitur in *Cap. Dilectus* 24. ibique *Gonzalez n.5. de sponsal. Can. Neque furiosus*, ibique *Barbos.32. quæst.7.* idque tradunt *Alex. cons.54. lib.1. Dec. cons.112. in princ. Guttierez de Matrim. cap.8. a n.14. Sanchez de Matr. lib.1. disput.8. a n.15. Boss. eod. tract. cap.3. §.21. Perez disput.2. sect.4. n.9. Sot. in 4. Sentent. distinct. 34. quæst. unic. art.4. Aversa de Matr. quæst. 4. sect.1. vers. Valere, & seqq. Reginald. in prax. pœnit. lib.1. cap.3. n.12. tom.2.* cæterique Theologi, qui sequuntur *D. Thomam in 4. distinct.34. per tot.*, *& D. Bonaventur. distinct.34. art.3. quæst.1.* qui SS. Ecclesiæ Doctores non solum conveniunt, quod Matrimonium a perpetuò amentibus initum 91
de Jure tùm naturali *l. Furor 8.* ibique *gloss. ff. de Sponsal.* tùm divino sit irritum, sed illos etiam, quorum furor non est continuus, non attento tempore, quo sunt rationis compotes, indistinctè a nuptiali fœdere prohi- 92
bendos esse docent, ut videre est apud *D. Bonaventuram quæst.1. d. distinct. 34. in conclus.* = ibi = *Si vero non esset actu furiosus, sed habitu, etiamsi haberet lucidum intervallum, non deberet contrahere propter periculum, quia talis prolem nescit educare, nèc cum Uxore debitè cohabitare* = & clarius *dub.7.* = ibi = *Furiosus vero in* 93
habitu non potest de Jure contrahere, quia Prolem nescit educare = & concordat *D. Thomas loc. cit.* = ibi = *Aut furiosus habet lucida intervalla, aut non; si habet, tunc quamvis dum est in illo intervallo non sit tutum, quod* 94
Matrimonium contrahat, quia nescit educare Prolem, tamen si contrahit, Matrimonium est = Id autem limitant Theologi, qui scripsere posterius asserentes permitti posse temporaneè insanienti Matrimonium si Prolis periculum, aliaque mala timeri nequeant ex alterius Conjugis sanæ mentis, vel Consanguineorum tutela, secus vero si ambo contrahentes sint fu- 95
riosi, & mala, quæ prævidentur, alia via evitari non possint *Gonzalez in cap. Dilectus n.5. de Sponsal. Reginald. in prax. pœnit. lib. 1. cap. 31. num. 12. Boss. cap.3. §.21. in fin. Layman lib.5. tract. 10. par. 2. cap. 5. Aversa de Matrim. quæst. 4. sect. 1. vers. Itaque si Furiosi Guttierez quæst. Canonic. lib.2. quæst.8. num. 14. vers. Tandem ibidem* de cujus tamen limitationis veritate dubitat *Ricc. in prax. for. Eccles. decis. 251, & collect. par. 5. collect. 1751. Ledesma de Matrim. quæst. 58. artic. 3. §. Ad secundam respondetur in fin.* = ibi = *Ista mode-* 96
ratio non videtur ita certa, nam Prolis educatio per Parentes fieri debet, vel ipsi de hoc debent esse solliciti =

In eisdem quoque *versibus* vetitum non apparet Matrimonium *Excom-* 97
municatis vitandis, & Hæreticis, nec

nec Parocho eorumdem Nuptiis præstare assistentiam , & nihilominùs hujusmodi Matrimonia sunt illicita , & Parocho non licere assistere Matrimonio inter Hæreticum , & Catholicam pluries Supremum Sanctæ Inquisitionis Tribunal declaravit .

Nèc expressum est & aliud impedimentum in Jure statutum, quod consurgit *ex defectu Pubertatis*, sive ætatis annorum *duodecim* in Fœminis , in
98 Maribus vero *quatuordecim* , ex quo
irrita fieri conjugia apertè cavetur in *Cap. Ubi non est 2*, ibique *Gonzalez n.3. Cap. De illis 7. Cap. Attestationes 10. Cap. final. de desponsat. Impub. Cap. unic eod. tit. in 6.* latè *Fagnan. In Cap. De illis 9. n. 18.* ibique *Barbos. eod. tit. Henric. Zoes in 4. Decretal. tit. 2. de desponsat. Impub. n.* 10. *Robert. Konig. princ. Jur. Canonic. eod. tit. n.2. Gattierez. de Matrim. cap.2. n.17.* & concordant omnes Theologi *post D. Thomam in 4. distinct. 36. quæst. 1. artic. 5. D. Bonavent. in 4. distinct. 36. artic. 2. quæst. 1. Perez. disput. 37. sect. 12. Boss. de Matrim. cap. 3. n. 147. Reginald. in prax. pœnit. tom. 2. lib 31. cap. 3. n. 25.* licet aliquando pro illicitis tantum habeantur , adeo ut super illis superior Ecclesiasticus dispensare valeat , quia NICOLAUS I. consensit ante annos pu-
99 bertatis expletos nonnumquam per-
mitti posse Connubium in *d. Cap. Ubi non est de desponsat. Impuber.* quæ tamen dispensatio tunc solum concedenda est ab Episcopis (quibus hanc facultatem competere opinantur Juris Interpretes) quando urget causa , de qua in præcit. *Cap. Ubi non est 2. de*
100 *desponf. Impub.* = ibi = *Nisi fortè ali-*
qua urgentissima necessitate interveniente , utpote pro bono pacis talis conjunctio tolleretur = & quando dubium subest an malitia , seu potentia ad Conjugales actus ætatem suppleat, & Contrahens proximè ad annos Pubertatis accedat, alioquin his duobus conditionibus cessantibus, impedimentum dirimens perdurat , iis vero concurrentibus adhuc adest impedimentum impediens, per quod rei culpæ lethalis efficiuntur , qui sine di-
101 spensatione etiam in præfatis casibus
Matrimonio se jungi præsumpserint , quia illicitè Connubium perficiunt *Gonzalez in d. Cap. Ubi non est n.7, circa med. de desponsat. Impuber.* ibique *Barbos. n.3. & 5. Fagnan. in Cap. De illis 9. eod. tit.* præcipuè *a n. 33. & seq.* , *Henriquez in Summ. lib. 11. cap. 13. num. 12.*

Deficit pariter in præfatis *Versibus* aliud impedimentum impediens , hoc est *Peccatum mortale* , propter quod contendimus Conjugia insciis , vel invitis justè Parentibus impediri , quodque illa reddat illicita satis ostendit *Busemb. in sua Medull. Theol.*
Moral. lib.6. par. 3. tract. 6. cap. 3. 102
dub. 1. ubi quærens quænam sint impe-
dimenta impedientia tantum, subdit 103
=*Respondetur* PRÆTER PECCATUM MORTALE , *& Excommunicationem , sex potissimum reddunt Matrimonium illicitum, scilicet Ecclesiæ vetitam &c.* = & refert prædicta *Carmina* , & aliis omissis id etiam advertit *Covarru. tom. 1. in Epit. sup. 4. Decretal. par. 2. de Matrim. cap. 6. sub n.1.* egregius Canonista , qui *Concilio Tridentino* interfuit ut Episcopus, atque eximius Decretorum Doctor a cunctis habitus, quique *loc. cit.* primum, atque præci-
puum contrahendi Matrimonii impe- 104
dimentum *Peccatum mortale* firmiter enunciat = ibi = *Ex his , quæ hunc contractum illicitum reddunt , quædam sunt , quæ impediunt Matrimonium contrahendum , non tamen dissolvunt illud, si contrahatur &c. Quædam vero ita impediunt , ut contractus Matrimonii nullus sit ipso jure* = & deinde = *Prima quidem variè proponi possunt* . Nam existens in MORTALI CRIMINE *non potest absque novo peccato Matrimonium contrahere, tractat enim indecenter Sacramentum hoc maximum* = & allegatis in hujus veritatis confirmationem *S. Antonin. Navarr.*, *& Concil. Colon.* subdit alia ejusdem generis impedimenta, *Juramentum* videlicet , *Excommunicatio-*
nem &c. quæ non minus, quam letha- 105
le peccatum in enunciatis *Carminibus* nunquam fuerunt expressa .

Auctor insuper eorumdem *Car-*
minam in ipsis *Interdictum* includere 106
non meminit , de quo *Felix Potest. in Examin. Eccles. tom. 1. par. 5. cap. 1. n. 4410.*

n. 4410. ubi agens de hac interdicti censura, utrum nempè propter eamdem censuram fideles a Sacramento Matrimonii repellantur, negativam firmat, sed subdit = *At si ipsi* (hoc est Contrahentes) *sunt culpabiles*, *& specialiter interdicti*, *non possunt licitè Matrimonium contrahere*, *idque speciali titulo*, *quia scilicet* PONUNT OBICEM GRATIÆ *per Sacramentum recipiendæ* =

Nihil penitùs idem Auctor dixit de tribus aliis impedimentis impe-
107 dientibus, quæ oriuntur *ex Clandestinitate* tertiæ speciei, ex culpabili omissione videlicet proclamationum a *Sac. Tridentino Concilio* statutarum, ex defectu benedictionis in primis
108 Nuptiis; & ex *Clandestinitate primæ*, *& secundæ speciei* pro illis Regionibus, in quibus *Tridentina Synodus* non est promulgata, ut admonet *Busemb. in Medull. Theol. Moral. lib.6. par.3. tract.6. d. cap.3. dub.1.*

109 Tùm igitur exemplo, tùm auctoritate manifestissimè evincitur affirmari non posse nullum subesse impedimentum præter ea, quæ in dictis *Carminibus* memorantur. Præterquam quod nèc etiam verificatur, quod impedimentum consurgens ex justa Parentum reluctantia nequeat adscribi alicui ex illis, quæ in sæpedictis
110 *versibus* recensentur. Id enim non obscurè designatur per illud *Ecclesiæ vetitum*, prout vetitum est, seu prohi-
111 bitum, (quæ verba inter Grammaticos sunt synonima) Matrimonium insciis, vel invitis Parentibus inire juxta irrefragabile testimonium *Sacr. Concil. Trident. sess.24. d. cap.1. de reform. Matrim.* ubi dicitur, quemadmodum jam
112 prænotavimus, quod illud = *Sancta Dei Ecclesia ex justissimis caussis semper detestata est*, *atque probibuit* = Et quidem non sine evidenti ratione ad illud *Ec-*
113 *clesiæ vetitum* tale impedimentum est referendum, quemadmodum enim ad illud reducitur quodlibet lethale peccatum, per quod ineundo Matrimo-
114 nium sacrilegium per Contrahentes committi posset, ita si Matrimonium initum contra justam voluntatem Parentum est lethale peccatum, quia sic contrahere Sancta Ecclesia ex justis-
simis causis *semper detestata est*, *atque* 115
probibuit, proculdubio illud impedimentum ad illud *Ecclesiæ vetitum* 116
est reducendum, quemadmodum argumentatur in simili *D. Thomas in* 4. *sentent. distinct.*34. *artic.*4. ubi statuit
Furiam modo irritum, modo illici- 117
tum reddere Matrimonium, & præveniendo objectum, quod in enunciatis versibus sufficientèr continentur impedimenta dirimentia, sed ibi nulla de *furia* fit mentio, respondet = *dicendum*, *quod hoc furiæ impedimen-* 118
tum reducitur AD ERROREM, *quia utrobique defectus*, *consensus ex parte rationis est* =

Nullatenus subsistit autem, ut aliqui jactitare Causidici solent, quod in *Tridentina Synodo* propositum fuerit, 119
& ad trutinam revocatum impedimentum, de quo agitur, & ab illis doctissimis, ac piissimis Patribus improbatum; etenim dubitatum minimè fuit, an hujusmodi Connubia illicita forent, & ob lethalem culpam evitanda, satis namque compertum erat omnibus præfatas nuptias Familiis ut 120
plurimum indecoras, discordiarum, scandalorum, aliorumque malorum inter Consanguineos præsertim, & Affines, necnon tractu temporis odii potius inter Conjuges, quam Maritalis Caritatis esse fomentum, ideoque *semper ab Ecclesia fuisse probibitas*, sed dubium in Concilio propositum, ab Oratoribus Gallis quæsitum, & pluries examinatum, illud tantummodo fuit, an Connubia Filiorumfamilias citra scientiam, seu consensum Parentum contrahenda expediret irrita facere, si illa ante præfiniendam ætatem iniren- 121
tur, quemadmodum refert *Eminentissimus Pallavicin. in Histor. Concil. Trident. edit. Romæ ann.*1664. *par.*3. *lib.* 22. *cap.* 1. *n.* 16. *p.* 599. *& cap.*4. *n.*2. *&* 3. *& seq.*, *pag.*615. Porrò dubium, de quo agebatur, & Decretum, quod pro irritandis dictis Connubiis Filiorumfamilias proponebatur nullum præseferebat discrimen inter rationabilem, vel injustum, æquum, vel iniquum Parentum dis- 122
sensum, sed quomodolibet iis insciis, vel invitis nequirent Filii ætate minores rato atque legitimo Matrimo-

nio copulari, ut ostendunt verba Decreti apud prælaudatum *Historicum d. lib. 22. cap. 4. pag. 615.* & nihilominus hujusmodi Decretum gene-
123 ricè, nullisque limitibus circumscriptum ita plerisque ex Patribus placuit, ut Apostolicæ Sedis Legati consenserint approbatum iri, si ut reformationis caput proponeretur, non autem ut Fidei dogma, quia ad hunc effectum satis non erat major numerus suffragiorum sufficiens tantum pro legibus in *Concilio* statuendis, sed ad declarandos articulos fidei
124 omnium ferè suffragiorum calculus requirebatur. Qui verò Patres non annuebant, quod hisce Filiorum Conjugiis firmitas adimeretur, fuerunt in sensu tamen eadem, ut illicita, penitus
125 esse improbanda, ac sub gravioribus pœnis prohibenda, prout de Emo Madrutio testatur *Emus Pallavic. d. cap. 4. n. 7.* Quomodo tandem res confecta fuerit, id apertissimè perhibet *Jo. Baptista Duhamel in sua Theol specul. & pract. de Matr. dissert. 2. cap. 4. n. 2. in fin. tom. 7.* = ibi = *Patres Tridentini*
126 *hujus generis Connubia detestari, &* PROHIBERI *consensi, disciplinam jam ab aliquot sæculis receptam immutare noluerunt, nam majus erat quidem, & latius diffusum malum, quam ut statim exeidi posset* = & rursus *cap. 5. d. diss. 2. n. 7. prop. finem* = ibi = *Quæ liberorum citra Parentum consensum fiunt*
127 *Matrimonia, detestari, ac* PROHIBERE *tantum potuit Concilium, non penitus extirpare* = Cujus auctoritati addendum est testimonium *Alphonsi Salmeronis*, qui inter Theologos ad *Tridentinum Concilium* missus fuit, ut Patribus esset consilio, quique *tom. 2. in Epist. Paul. disput. 14. pag. 114. col. 2. sub vers. Argumentatur Erasmus* testatur = ibi = *Non ausi sunt Patres quidquam de ea re statuere, non igno-*
128 *rantes quanta libertate Filii ipsi fungantur, & quanta janua tyrannidis aperiretur Parentibus in Filios, ut eum Servis suis nuberent, quod esset summè absurdum, & minimè tollerabile* = Ex quo tamen Filii argumentum sumere nequeunt sibi licere, insciis, vel invitis Parentibus, contrahere Matrimonium, tùm quia hic idem Doctor antea *loc. cit. col. 1. pag. 113.* præmittit = ibi = *Sed nos ad hæc inprimis respondemus ad contrahendum Matrimonium filiisfamilias necessarium fuisse semper* 129
consensum Parentum; quod facile est comprobare ex Jure Divino Veteris, & Novi Testamenti, ex Jure etiam Pontificio, & Civili = tùm quia ipsemet in *Commentar. sup. Evangelica Histor. tom. 8. tract. 46. pag. 361. col. 1.* exponens text. *Genes. cap. 2. vers. 24.* videlicet = *Relinquet homo Patrem, & Matrem, & adhærebit Uxori suæ* = Sic admonet 130
= ibi = *Nec secundo hinc accipias in ineundis, copulandisque Matrimoniis non esse necessarium ullam de consensu Parentum habendam rationem, quasi homo ita relinquat Patrem, & Matrem, ut non requirat eorum consensum, quia hic sensus absonus est, & pugnat contra bonos mores, & contra Naturale officium a liberis debitum Parentibus, contraque Patriam Potestatem. Denique hunc sensum verba non capiunt, quia loquitur de iis, quæ fieri oporteat in Matrimonio contracto, non quid servandum sit, dum contrahitur, alioquin docerentur Filii honorem lege Dei Parentibus debitum subtrahere. Ad hæc Dominus huic primo Matrimonio adfuit, imò illud conciliavit, quasi Primi Hominis, imò amborum Pater, ut cæteri Conjuges formam sumerent, & doctrinam, ut in ineundo Matrimonium, Inconsultis Parentibus nihil faciant, nam hoc absque culpa illos facere non posse ratio, & B. Ambrosius apertè docet* =

Satis igitur manifestè resultat tàm ex *Historia*, & *Textu* Sacrosanctæ *Tridentinæ Synodus*, quàm ex *Theologorum*, qui eidem interfuerunt, testimonio, noluisse ex justis, pleris- que causis illos Sapientissimos Patres 131
novum statuere impedimentum dirimens, quo Filiorumfamilias Nuptiæ nullæ, & irritæ redderentur, sed tantum impediens, quoties illa sine consensu Parentum inita non approbantes, pro indignis, impiisque haberunt, & ne unquam de hoc suspicari contingeret, expressè declararunt, quid de iis perpetuo senserit Ecclesia, quidque ipsi quoque sentirent, cum unanimiter testati fuerunt, quod si- 132
milia

milia Connubia *Sancta Dei Ecclesia semper detestata est*, *atque* PROHIBUIT.

Minus urget inanis, ac frivolus ille prætextus, quod omnia Jura in
133 contrahendis Connubiis omnimodam exquirunt libertatem, itaut unusquisque suo, non alieno arbitrio ad perpetuam servitutem obligari valeat juxta sententiam *D. Thomæ in 4. distinct.29. quæst.1. artic.4.*

Et nos enim libenter admittimus Filios nullum contrahere lethale peccatum, etiamsi in ineundis Nuptiis ali-
134 quando renuant Parentum obedire mandatis, quia eisdem ipsi Parentes multoties præbent occasionem, aut clàm ducendi Uxorem, aut Uxorem ducendi omninò illis invisam, vel quia sua avaritia, & asperitate Filios opprimunt, vel quia Filiis statum Conjugalem impediunt, unde Filius profectò non peccat, si injustè Pater illi prohibeat *Conjugium in genere*, sive *causa majoris Dotis* nonnisi *indignam* Mulierem, vel *Hæreticam* ei dare velit, aut Uxorem *ægram*, *turpem*, *imprudentem*, vel *durioris conditionis*, cum qua Filius credat probabilitèr fore, ut pacem non habeat; sive Filius a Parentibus *plus justo opprimatur*, aut Pater ideo Conjugium Filio prohibeat, quia vult ut ipse Filius hanc, vel illam ducat contra ejus inclinationem *nequaquam ducendam*, *attentis gravibus causis*, quibus movetur Filius ad hujusmodi Matrimonium recusandum; sive tandem si Pater procul distet, nèc Filius *absque gravi incommodo* illum admonere valeat, & aliundè credere possit, quod admonitus libentèr consentiret, quæ causæ proculdubio Filium, & ab obedientia Parentibus debita, & a lethali culpa excusarent, & dummodò in prædictis casibus pro sui libito indignas Nuptias cum familiæ dedecore, ac Parentum injuria contrahere non præsumat, tales causæ illum sua libertate privare non possunt, quia rationabiles, & justæ sunt, ut illas enumerando docent *Card. Bellarmin. controv.lib.1. de Matrim.cap.19 vers. Tertia propositio, & seqq.tom.2. Gennett. Theolog. moral. tract.9. cap.8. quæst.1. tom.5.*

At his justis cessantibus causis nullatenus Filiis permissum, est insciis, vel inconsultis Parentibus, contrahere 135
Matrimonium sine labe culpæ lethalis contra IV. *Decalogi Præceptum*, quod etsi videatur *affirmativum*, quatenùs jubet = *honora Patrem*, *& Matrem* = continet nihilominùs Præce- 136
ptum *negativum*, videlicèt *de illis nunquam dehonorandis*, cujus transgressio inter gravissima crimina adnu- 137
meratur *Marchan. in Tribun. Sacram. tract.5. tit.1. quæst.1. in princ. tom.2.*

Nec *ab eo* Filii salvari possunt sub prætextu libertatis, aut liberi arbitrii, Deus enim hominibus liberum reliquit arbitrium, sed unà simul supremam condendi leges, iisque legibus, atque pœnis eorum liberum arbitrium intra fines honestatis, justitiæ, pietatis, & caritatis regulandi sibi non abstulit potestatem *D. August. Enchirid.cap.25. tom.3.* = ibi = *Mortis supplicium Dominus Homini comminatus fuerat, si peccaret, sic eum munerans libero arbitrio, ut tamen regeret imperio, terreret exitio* = & si *liberum arbitrium* a peccato excusaret, non obstante legis prohibitione, sequere- 138
tur absurdum, quod occidere, mæchari, furari, aliaque *Decalogi Præcepta* contemnere non esset peccatum; Sed si est peccatum, nemo nisi maximo cum errore sustinere poterit, quod *liberum arbitrium*, nulla habita ratione peccati, prævalere debeat tùm *Divino Præcepto* in cujus contemptum licitum sit *dehonorare Parentes*, *& consequenter falsum etiam perhibere testimonium*, *fornicationem*, *seu adulterium*, *& homicidium committere &c.* tùm *præcepto Ecclesiæ*, quæ hujusmodi Matrimonia *semper detestata est*, *atque prohibuit*, alias prævalere deberet æqualiter cæteris quoque Ecclesiæ Præceptis *de audiendo sacrum diebus festis*, *atque Dominicis*, *de jejunando*, *& abstinendo ab esu carnium diebus vetitis*, *de nunquam celebrando Nuptias absque Apostolica dispensatione cum Hæreticis*, *seu tempore prohibito inter Catholicos &c.*, quod proculdubio in ruinam totius nostræ cederet Religionis. Lex autem prohibendo 139
peccatum, utique liberum arbitrium,

ſeu libertatem non tollit, quia adhuc
peccari poteſt, ſed potius a lege li-
bertas regulatur, atque perficitur,
140 nam libertas ad malum faciendum eſt
potius libertatis imperfectio, ſeu de-
fectus *Gabriel a S.Vincent.de Sacram.*
Matr. diſput.3. quæſt.6. n.48. = ibi =
Ad Matrimonii libertatem non ſpe-
ctat, quod cum peccato fiat, & cum
maxima Parentum injuria, ſed Ma-
trimonii libertas tunc maximè eſt,
quando ſine peccato eſt, ut patet de li-
141 *bertate creata, non enim poſſe pecca-*
re ad hominis pertinet libertatem, ſed
ad defectum illius = clarius *Rebell. de*
obligat. juſt. par. 2. lib. 2. quæſt. 14.
ſect.1. ſub n.9. verſ. At dices = ibi =
At dices eſſe contra libertatem Matri-
monii &c. Negandum eſt aſſumptum,
142 *nèc enim minuitur libertas nubendi,*
ſed potius regulatur, & perfici-
tur &c. eſſe enim liberum ad malum
faciendum, potius imperfectio eſt li-
bertatis, & defectus, quam conditio
neceſſaria = Quare Deum ſemper Om-
nipotentem, cui quidquid lubet face-
143 re non eſt impeditum, adhuc peccare
non poſſe juſtiſſimè credimus, & ſi
peccare poſſet, Deus non eſſet, quia
potentia peccandi non eſſet effectus
omnipotentiæ, ac libertatis, ſed im-
perfectio, atque defectus, & omni-
potentiæ; ac libertatis abuſus, pro-
ut abuſus libertatis eſſet illa liber-
tas contrahendi Matrimonium cum
peccato, qua libertate Filiiſamilias ad
Dei differentiam uti poſſunt, ſed non
debent, & ſi utantur, non ea utun-
tur, ſed abutuntur, ut advertit *Joann.*
Martinon. de Sacram.diſput.71.ſect.9.
144 *num.118. tom.2.* = ibi = *Ita contrahe-*
re non eſt uti, ſed potius abuti ſua li-
bertate, debetque libertas contrahen-
di eſſe juſta, & rationabilis = cum
quo convenit = *Anton. a Spirit. Sanct.*
in Direct.tract.11.diſp.5 ſect.7.n.267.
verſ. Unde = ibi = *Nec hæc reſtrictio*
eſt etiam indirectè contra libertatem,
quæ deſideratur in Matrimonio, nam
libertas, quæ in Matrimonio deſide-
145 *ratur, eſt libertas honeſta, & ratio-*
nabilis, hoc eſt, quæ ſecundum ratio-
nem, & debitum honeſtatis ſit = &
confert *Barboſ. in Cap. Requiſivit 17.*
num.4. de Sponſal. = ibi = *Ego tamen*
verum credo &c. curandum non eſſe
utrum coactio proveniat &c. ſed tan-
tum utrum fiat ex cauſa juſta cum de-
bita moderatione, nam ſi ſic fiat, au-
get potius libertatem, quam minuit, 146
dummodò ad id impellat, quod ſub pec-
cato mortali quis facere tenetur = aliàs
ſi Lex, ſive Præceptum obligans ad ſui
obſervantiam ſub gravi culpa, & ſub
pœna æternæ damnationis libertatem
tolleret, vel minueret, & ratione li-
bertatis impunè tranſgredi valeret,
Præcepta *Decalogi*, & *Eccleſiæ* deleri 147
poſſent, nullum adeſſet peccatum,
nèc ullus Peccator, ſed quia Lex pro-
hibet peccatum, at non aufert ab
homine libertatem, ſeu potentiam
peccandi, ideò peccata non deſunt,
& Peccatores adhuc exiſtunt, & ſi
Peccator a peccando deſiſtat, non
coactè in deſtructionem propriæ liber-
tatis id exequitur, aut quia a lege
ſibi fuerit ablata libertas, ſed pro ſui
libito, & voluntate. Nam eo modo 148
quo Vir nobilis, & honeſtus, ſi Sa-
tellitis, aut Laniatoris, aut quamli-
bet aliam artem infamem non exercet,
quamvis id illi naturalis honeſtas im- 149
pediat, attamen dici non poteſt,
quod coactè, & propter libertatis im-
pedimentum a ſimilibus artibus abſti-
neat, ſed liberè, & *voluntariè* ab il-
lis abhorreat, quia cognoſcit, quod
eas exercere dedecet, ita ſi Homines,
cognita gravitate peccati a peccando
abſtinent, non ex defectu libertatis 150
peccandi, ſed quia id juſtum, & ho-
neſtum agnoſcunt, *voluntariè* pecca-
ta deteſtantur, quinimò, & odio pro-
ſequuntur juxta illud *Horatii lib.1.*
Epiſt. ad Quintium = ibi = *Oderunt*
peccare boni virtutis amore, tu nihil
admittes in te formidine pœnæ =
Idemque dicendum de caritate erga
Deum, quem nos juſſu legis amare
debemus, & tamen ſi illum amamus,
amor non eſt coactus, neque coactus
eſſe debet, ſed voluntarius ut ad rem,
advertit *Ledeſma quæſt.47. dict.art.6.*
in reſponſ.ad confirm. = ibi = *Eſt optimum*
ſimile, nam amor debet eſſe maximè vo-
luntarius, ac liber, ut cauſtat. Tamen
ex hoc, quod homo ex caritate teneatur 151
Deum diligere, non ſequitur, quod
actus dilectionis non ſit voluntarius =

Perpe-

Perperam autem nonnulli Doctores Filiorum inobedientiam foventes suadere student, quod Filius teneatur tantummodo requirere consilium Patris, non autem illud sequi ratione libertatis Matrimonii, saltèm quatenùs ducere velit honestam Foeminam sibi benè visam, cum qua ipse, non verò Pater perpetuò vivere debet, etiamsi fuerit imparis conditionis, adeout, hoc petito consilio, eoque deinde non acceptato, ipsis quoque Parentibus reluctantibus, sibi talem ducere Foeminam liceat; Quotiescumque enim Sancta Dei Ecclesia non requirit simplex Parentum consilium, sed vult, quod illicitæ sint Filii Nuptiæ, quibus ex rationabili causa non accedit Parentum consensus, sine quo illas semper detestata est, atque *prohibuit*, pernecesse sequitur, quod nullatenùs sufficiat dumtaxat paternum adhibere consilium, sed, ut licitæ sint, sequi etiam illud oporteat, ne Filius contra Ecclesiæ Præceptum, expressamque prohibitionem, Parentibus rationabilitèr invitis, eam particularem Feminam iisdem Parentibus invisam Uxorem ducat, aliàs si Filii ratione libertatis Matrimonii, & ex quo ipsi cum Foemina per eos desponsanda perpetuò vivere debent, hoc Ecclesiæ Præceptum contemnere possent, æqualitèr ex eadem ratione possent impunè contemnere alia quoque Ecclesiæ Præcepta de non ducenda Hæretica, aliisque Foeminis, quas propter impedimenta, sivè impedientia, sivè dirimentia ducere prohibentur, & si in his casibus non suffragatur Filiis Matrimonii libertas, nèc individua consuetudo cum futura Uxore perpetuò per ipsos habenda, obsistente Ecclesiæ Præcepto, nèc ea libertas, nèc ea consuetudo illis suffragari poterit, ut spreto Patris consilio, eoque rationabilitèr invito, prout in casu, de quo agitur, licitè Matrimonium inire valeant ejusdem Ecclesiæ Præcepto pariter obsistente. Quidquid secus dicendum esset, quando Parentes non conarentur impedire Filii Nuptias cum Foemina ex quo sibi justis de causis sit invisa, sed ideò consensum denegarent, quia Filium collocare vellent in Matrimonio cum alia Foemina, a qua omninò Filius abhorret; tunc enim requisito Parentum consilio, illud respuere posse concedimus, ne toto vitæ suæ tempore in hac durissima quasi servitute maximo animi sui moerore permanere cogatur; quemadmodum nèc petere, nèc sequi debere Filios Parentum consilium admittimus, quoties agatur non de ineundo Matrimonio *in specie* cum aliqua particulari Foemina, sed de Matrimonio *in genere*, hoc est de eligendo statu Conjugali, quia talis electio a propria Filiorum voluntate, non autem a Parentum consilio pendere debet.

Nèc obstat *text. in Can. De neptis* 31. *quæst*. 2. qui allegari solet ad probandum, quod *in Jure Canonico* declaratum sit, quod Parentes nequeant justè Filios adigere ad Matrimonium ineundum; Ex eo namque nil aliud resultat, quam quod Sanctius Aragonum Rex anno 1090. invitus, atque coactus Filiam cuidam Militi desponsaverat, deinde petiit ab URBANO II. Summo Pontifice, an posset, & deberet servare promissum, qui respondit = *Si illa Virum illum omninò renuit, & in eadem voluntatis auctoritate persistit, ut Viro illi prorsùs se deneget nupturam, nequaquam eam invitam, & renitentem ejusdem Viri cogas Conjugio sociari* = quo casu, ut apertissimè constat, Matrimonium certè fuisset irritum, tùm quia unius consensus omninò deficiebat, tum quia Pater non poterat tradere Filiam fornicatori, non Marito, nèc urgere, ut cohabitaret cum Viro, in quem non consentiebat, nèc illam metu cogere, ut consentiret, at ex hoc inferri minimè potest, quod in facultate Filiæ positum esset, inscio, vel invito Patre, licitè alteri nubere, ut patet ad sensum, imò nèc etiam ex hoc argui valet, quod aliquando Pater nequeat adigere Filium ad assentiendum alicui Matrimonio, & Filius Patris voluntati minimè se submittere debeat; Si namque Filius ad componendas cum Matrimonio paternas inimicitias ducere renuit Foeminam dignam a Patre sibi propositam, & potiùs

tiùs aliam, etsi dignam, contra Patris
voluntatem ducit, lethalitèr peccat
*Tolet. Instruct. Sacerdot. lib.5 cap.1.
sub num.8. vers. Rursus ducere* = ibi =
*Si Filius nolit ducere Uxorem, quam
dat Pater, si digna sit, est mortale*
(peccatum), *licèt ducat aliam di-
gnam* = & similitèr si Pater Filium
omninò dissentientem, & invitum,
vel metu mortis, aut alio cadente in
constantem Virum cum aliqua sibi pe-
nitùs invisa conjungi non cogat, sed
tantummodò ad assentiendum inducat
auctoritate paterna imperando, quan-
do re vera Filio Matrimonium illud
est proficuum, itaut secundùm rectam
rationem dissentire non possit, hoc Pa-
tri licere, & Filium ad obediendum
teneri docet *D. Thom. in 4. Sentent.
distinct. 29. artic.4.* aliique, quos
omittimus, quia in præsenti non agi-
mus de prohibendo Filiis generalitèr
Matrimonio, sive de ipsis cogendis
ad ducendam hanc, vel illam Mulie-
rem arbitrio Parentum, de hac enim
restrictione libertatis utrum quando-
que licita sit, vel ob commune bo-
num, vel ob urgentissimam causam suc-
currendi indigentiæ Patris, vel ad
componendas inimicitias, nostra non in-
terest rem decidere, sed dumtaxat
quærimus, an Adolescens, de quo in
causa, insciis, vel invitis Parentibus,
optatum ab ipso Matrimonium contra-
here possit, quem articulum nos hacte-
nùs negativè resolvendum esse con-
cludentissimè comprobavimus.

Nèc etiam relevat *text.* in *Can.
sufficiat 27. quæst.2.* ubi statuitur,
quod dum agitur de Matrimonio,
Contrahentium dumtaxat, non alio-
rum oporteat expectare consensum
= ibi = *Sufficiat solus* SECUNDUM LEGES
*consensus eorum, de quorum, quarum-
que consensu, & conjunctionibus agi-
tur; qui solus si defuerit, cætera
etiam cum ipso coitu celebrata fru-
strantur. Cum ergo inter istos consen-
sus intercesserit, qui solus Matrimo-
nium facit, patet hos Conjuges fuisse* =
Nos enim quoque fatemur ad Matri-
154 monium non solum consensum, sed
etiam consensum liberrimum Contra-
hentium exigi cum *Emo Bellarm.
tom.2. controv. de Matr. lib.1.cap.19.*
*Rot. in Marianen. seu Acien. nullita-
tis Matrimonii 3. Decembr.1736. cor.
R.P.D. Buss.* Sed ultraquam quod il-
lud verbum = *solus* = excludit Concu-
bitum ad Matrimonii validitatem 155
nullatenus necessarium, & *gloss.* ibi-
dem *verb. sufficiat solus* notat, quod =
dictio SOLUS *non excludit consensum
Parentum* = idque observat *Gonzalez
in Cap. Tua n.4. de despons. Impub.* ubi
subdit = *verba illa* SECUNDUM LEGES
*Patris consensum includunt, quem Le-
gum latores summoperè desiderant*, =
& plura ad hoc exempla congerit ex
utroque Jure *Paleott. de Noth. cap.8.
n.10.* præterea meminisse oportet,
quod dissensum Parentum impedimen-
tum impediens, quod reddit illicitum
Matrimonium, non autem dirimens 156
esse contendimus, quod Matrimonium
invalidat. Tam autem in allegato *text.*,
quam in aliis, si qui sint, ubi innuitur,
quod solus sufficiat consensus Contra-
hentium, ratio tantum habetur de re-
quisitis ad hoc, ut Nuptiæ validè, non
verò ut licitè contrahantur, quod ma-
nifestè eruitur ex illius subsequenti-
bus verbis = ibi = *qui solus* (vide- 157
licet consensus) *si defuerit, cætera
etiam cum ipso coitu celebrata fru-
strantur* = & explicat quoque *gloss.
dict. verb. sufficiat solus* = ibi = *So-
lus eorum consensus est causa effectiva* 158
Matrimonii = Ratum igitur, atque
firmum esse Matrimonium etiam inter
Filiosfamilias, quantumvis absit Paren-
tum consensus, non impugnamus, sed
insciis, aut jure invitis iisdem Paren- 159
tibus esse illicitum sustinemus, & non
obstante magnificata libertate, ac li-
bero arbitrio, peccaminosum, vetitum,
& punibile, quia illud Sancta Mater 160
Ecclesia *semper detestata est, atque pro-
hibuit*, eo modo, quo qui sponsalia
cum alia contraxerunt, vel simplici
voto Castitatis adstringuntur, natura-
li Jure cautum est, ne aliam, vel ne
ullam Uxorem ducant, ducunt tamen
validè, sed illicitè, & lethaliter pec- 161
cant, ac rei sunt gehennæ, ipsis liber-
tate nullatenus suffragante; Et simili-
ter eo modo, quo Matrimonia Catho-
licorum cum Hæreticis debitè, ac ritu 162
Catholico contracta sunt quidem vali-
da *SS. Thom. & Bonavent. in 4. di-
stinct.*

stinct. 39. *quæst.* 2. *artic.* 1. *Abb. in Cap. final. n.* 5. ibique *Jo. Andr. n.* 8. *Card. n.* 3. *de Condit. apposit. Navarr. in Manual. cap.* 22. *n.* 49. sed, non obstante prætensa libertate, absque dispensatione Apostolica sunt illicita,
163 quia sub peccato mortali sunt prohibita *Concil. Agathens.* relat. *in Can. Non oportet* 28. *quæst.* 1. *Concil. Laodicen. cap.* 10. *Concil. Carthaginen. III. cap.* 12. *Concil. Chalcedonens. cap.* 14. *Sanchez de Matr. lib.* 7. *disput.* 72. *n.* 4. *tom.* 2. *Navarr. loc. cit.* signanter Italis per *Constit. Clement. VIII.* inci-
164 pien. = *Cum sicut* §. 2. = ideòque punienda *Cap. Decrevit* 14. *de Hæretic.*
165 *in* 6. ubi Mulieres Hæreticis nubentes in pœnam peccati dote privantur, & sic tenet communis Catholicorum cum *Perez de Matr. disput.* 36. *sect.* 2. *n.* 2. *Sporer. cap.* 1. *sect.* 1. *n.* 118. *tom.* 4. *Layman. lib.* 5. *tract.* 10. *par.* 4. *cap.* 14. *n.* 2. *Gobat. tract.* 9. *cas.* 11. *n.* 21. itaque declaravit san. me. CLEMENS XI. *die* 16. *Junii* 1710. teste *Emo Petr. ad Constit. Apost. tom.* 4. *Constit.* 12. *Joann. XXI. n.* 14. *pag.* 76. Nisi ex rationabilibus causis, ut diximus, Papa dispenset, de quibus *SSmus D. Noster Benedict. XIV. tom.* 2. *ejus Bullar. Constit.* 51.
166 incipien. = *Magnæ nobis* =, cum sine dubio supra Jus Ecclesiasticum dispensare valeat *Cap. Proposuit* 4. *de Concess. Præbend.* = ibi = *Qui secundum plenitudinem potestatis de jure possumus supra Jus dispensare* =

Facili quoque negocio resolvitur objectum, quod nempe ita favet Filiisfamilias in Matrimonio libertas, ut qualibet pœna etiam Conventionalis, nedum in Matrimoniis, verum etiam
167 in sponsalibus, quia libertatem nonnihil minuit, ab Ecclesia improbetur *Cap. Gemma de Sponsal.* cujus dispositioni nonnulli ex Canonistis innixi concludunt, quod *de Jure Canonico*, dummodo Matrimonium fiat cum Ecclesiæ solemnitatibus, liberum sit Filiis, ac Filiabus sine consensu Paren-
168 tum Uxorem ducere, vel nubere, de quo latè *Covarruv. tom.* 1. *tit. de Matr. par.* 2. *cap.* 3. §. 8. *a n.* 5.

Quandoquidem rejiciuntur quidem per hunc *textum* pœnæ in sponsalibus appositæ, tamquam libertati Matrimonii contrariæ, sed ex ea tantum ratione, quia a sponsalibus plures ju- 169
stæ causæ permittunt discedere, quarum aliquam sibi competentem vel adducere nequiret, qui injustè metu pœnæ a sponsalibus prohiberetur discedere, vel non semel, ob difficultatem illam probandi, metu conventæ pœnæ invitus ad contrahendum compelleretur, ut advertit *Gonzalez in d. Cap. Gemma n.* 34. *de Sponsal.* = ibi = *Unde si utiliter, & validè adjiceretur* (pœna) *sponsalibus, Sponsa, quæ ex justis causis potest resilire, & Sponsus, qui potest repudium facere, cogeretur Matrimonium celebrare contra votum proprium, quia etsi justam discedendi causam haberet, ob difficultatem, aut molestiam eam probandi, metu gravioris pœnæ solvendæ cogeretur invitus Matrimonium contrahere; unde talis pœnæ promissio inutilis est, etsi firmetur Juramento, cum sit contra bonos mores* = in quo *textu* insuper non rejicitur omnis pœna, sed tantummodò conventionalis, firmis remanentibus cæteris pœnis, & remediis in Jure statutis contra eos, qui 170
nulla urgente justa causa, fidem in sponsalibus datam frangere non verentur, quibus proinde aliæ pœnæ non sunt addendæ, quæ est altera ratio, cur nullius roboris remanet pœna Conventionalis, in puncto *Barbos. in eod. Cap. n.* 9. *& Gonzalez* ibid. *n.* 5. *circ. fin.* = ibi = *Pœnis, & remediis a Jure statutis contenti esse debemus* = Cæterum tantum abest, quod hic *textus* Filiis libertatem concedat ineundi Matrimonium insciis, vel invitis 171
Parentibus, quin potius nostrum assumptum mirificè probat. In eo namque propositus fuit casus, an exequi debuisset promissa in sponsalibus pœna, si Matrimonium *ex facto Matris* Promissoris optatum non habuisset effectum, & Pontifex respondit, pœnam peti non posse, ut advertit *Gonzalez in eod. Cap. n.* 4. *circa med.* unde 172
clarè resultat, quod hoc Decretum potius Filiosfamilias a conventa pœna immunes reddit, quatenùs contradicentibus justè Parentibus, eorumque voluntati obsequendo a sponsalibus, & Matrimonio sub pœna promisso, recede-

cedere debent; multoque magis si Fi-
lius sponsalia contraxerit sub condi-
tione Paterni consensus, quia tunc,
quod ex irrationabili quoque Paterno
dissensu Matrimonium deinde contra-
here non debeat, sentire videtur *Rot.
in Majoricen. Sponsalium 25. Aprilis
1746 §. Ex eo autem cor. R.P.D Bussio.*

Postremò ad omnem umbram
difficultatis submovendam, & quod-
cumque æquivocum tollendum distin-
guendum venit inter *coactionem*, &
prohibitionem, & inter Matrimonium
in genere, & Matrimonium *in specie*;
Quando enim agitur de *cogendo* ali-
quem ad Matrimonium sive *in genere*,
sive *in specie* ineundum, talis coactio,
& violentia est omninò prohibita, ne-
mo namque cogi potest ad Matrimo-
nium *in genere*, quia hoc pertinet ad
electionem status, quæ non ab aliena,
sed a propria voluntate pendere de-
bet, neque ad Matrimonium *in spe-
cie* cum aliqua particulari Persona,
quia si talis persona Filio, Filiæve sit
invisa uti moribus indigna, vel turpis
nulla vi cogi debent ad ineundum in-
dissolubile vinculum individuam, per-
petuamque vitæ consuetudinem conti-
nens cum ea persona illis exosa, *l.12. ff.
de sponsal.* cum qua nunquam pacem
haberent, & si cogantur, ex defectu li-
beri consensus nullum, ac invalidum
est Matrimonium; Quando vero agi-
tur de *prohibendo* alicui Matrimo-
nium, iterùm est distinguendum
inter Matrimonium *in genere*, &
Matrimonium *in specie*, si ete-
nim prohibeatur Matrimonium *in ge-
nere*, hæc prohibitio est omninò veti-
ta, quia paritèr adversatur libertati
electionis status; si verò *in specie* cum
aliqua particulari Persona Parentibus
invisa prohibeatur, id utique fieri po-
test, quia non impeditur libera status
Matrimonialis electio, cum Filius,
Filiave cum alia Persona Parentibus
non invisa liberè Matrimonium con-
trahere valeant.

Concludendum itaque, quod
173 dum Ecclesia sartam tectam Fi-
liisfamilias libertatem circa Matrimo-
nium reliquit, hujusmodi libertatem
eis tantummodò competere voluit,
quando agitur de Matrimonio *in ge-
nere*, quia hoc pertinet ad electionem
status, undè si Filius eligere velit sta-
tum Conjugalem, nèc a Parentibus,
nèc a quibusvis aliis impediri potest,
aut contra propriam voluntatem cogi
ad statum Cœlibem amplectendum,
quemadmodum è contra Sancta Ma-
ter Ecclesia statuit, quod si Filius sta-
tum Cœlibem amplecti velit, neque
Parentes, neque ullus alius Propin-
quus, vel Extraneus ejus voluntati se
opponere valeat, aut illum invitum
compellere ad amplectendum statum
Conjugalem, nam in status electione
solus consensus Eligentis, non autem 174
alterius est attendendus; At quando
agitur de Matrimonio *in specie* a Fi-
liisfamilias cum hac, vel cum illa Fœ-
mina contrahendo, nunquam Ecclesia 175
decrevit eisdem licere Parentum sper-
nere voluntatem *Card. Paleott. de Noth.
cap.8. circa med.* = ibi = *Sed quis un-
quam contrarium statuit?* = & cum
hac eadem distinctione loquitur *Fran-
cisc. Salern. Consillor. lib.1. cons 15.
num.18.* = ibi = *Etsi Pater nullam
habeat potestatem quoad Matrimo-* 176
*nium absolutè contrahendum, vel non
contrahendum, obtinet nihilominùs
jus quodpiam quoad modum contra-
hendi, ut scilicèt cum hac, illave
Persona ineatur, vel minimè inea-
tur* = quod egregiè confirmatur *ex
D. Thoma 2. 2. quæst.104. artic.5. in
corp. lit.E.* ubi inquirit an Filius præ- 177
cepto Patris compelli possit ad Ma-
trimonium, & negativè resolvit, quia
liber est, ut maneat Cœlebs, nèc se
subjiciat perpetuæ, quæ ex Matrimo- 178
nio inducitur, quasi servituti = ibi =
*Non tenentur Filii Parentibus obedi-
re de Matrimonio contrahendo, vel de
Virginitate servanda* = idemque do-
cet *in 4. Sentent. distinct.29. artic.4.*
supra *num.133.* in contrarium allegat.
= ibi = *Pater non potest cogere Filium
ad Matrimonium* = Nunquam autem
somniavit asserere, quod si Filius sta-
tuat inire Matrimonium, & Uxorem
ducere, ei liceat eligere illam in specie,
quam Pater prohibet rationabili cau- 179
sa ductus, ut optimè animadvertit
*Megal. in 1.2. par. lib.2. cap.23. n.61.
Franc. Salern. loc. cit. num.23.* ubi
num.26. subdit = *Neque verè putes
quid-*

quidquam obstare, *quod Sanchez nobis objectat*, *puta quod Homo per Matrimonii contractum perpetuæ subditur servituti*, *proindèque rectam ra-*
180 *tionem postulare*, *ut in illo contrahendo omninò sit liber &c. Etenim*, *præterquamquod ea servitus non vera*, *sed quasi servitus a S. Thom. &c. existimatur &c. Homo penitùs liber extstit*, *poterit namque ei sese subdere*, *prout ipsi libuerit*, *etiam Parentibus prorsùs invitis*, *ut supra satis exposuimus. Quod verò huic*, *illive subjiciatur*, *nil mirum esse debet*, *quod in eo a Parentum consensu dependeat &c. Quod Parentibus liberorum bono indultum est*, *quo scilicèt iis benè consulant in re maximi ponderis*, *ac momenti* = & infra *num*.30. confutat *Sanctum* docentem conditionem hanc le-
181 gato adjectam = *Si Filius Uxorem cum Parentis consensu ducat* = secundùm plures Doctores esse rejiciendam, ostendens contrariam opinionem esse veriorem, eosque Doctores talem conditionem improbantes censendum esse loqui *non quoad modum*, sed *absolutè*, *& quoad Matrimonii substantiam*, nimirum *si Filius Conjugalem eligat statum ad Parentum voluntati obsequendum*, conditio utique rejicienda, quia status electio ab assensu Patris pendere non debet, cum ad Filium liberè spectet.

Quantum igitur certum est, quod Ecclesia nunquam tollit, aut tollere
182 potuit libertatem Filiis circa Matrimonium *in genere*, quia hoc pertinet ad electionem status, quæ a cujusque libero arbitrio dependet, tantum improbum esset supponere, quod eam effrenatam libertatem circa Matrimonium *in specie* Filiis tribuere volue-
183 rit, ut eis liceret insciis, vel justè invitis Parentibus Fœminam particularem eisdem Parentibus invisam in Uxorem ducere, nam id nunquam est legere nèque in Conciliis, nèque in Pontificum Decretis, quia hoc repugnat Juri Divino, hoc est *IV. De-*
184 *calogi Præcepto*, super quo Ecclesia dispensare non potest, nèc unquam dispensavit, imò talia Connubia *semper detestata est*, *atque prohibuit*; Et optima quidem providentia, cum enim Ecclesia Filiisfamilias, libero Matrimonio *in genere* relicto, omnimodam unà simul libertatem iisdem concessit in Uxorem eligendi quamcum-
que Fœminam inter innumeras Catho- 185
licas Fœminas de Mundo, præter illam Parentibus invisam, facilè quicumque percipit, quod sic neminem ad ineundum Matrimonium coegit, nèc ullam cujusque libero arbitrio fecit injuriam, quisque enim in sua libertate remansit eligendi statum Conjugalem, vel Cœlibem; cum verò eligentibus Conjugalem statum ducere Fœminam Parentibus invisam interdixit, abstinuit, prout abstinere
debuit a dispensando super Jure Divi- 186
no, a fovenda Filiorum impudentia, & a cooperando eorum verosimili æter-
næ damnationi propter peccatá, quæ 187
ab hujus generis Matrimoniis oriuntur.

Horum etenim primum est de-
honoratio Parentum contra prædi- 188
ctum *IV. Decalogi Præceptum*, prout huc usque probavimus; Alterum *Sacrilegium*, quia si Filii in actu ineundi tale Matrimonium invitis justè Parentibus gravitèr peccant, necessariò
sequitur eos simul Sacrilegium com 189
mittere, quatenùs sine debita dispositione justitiæ ad Sacramentum vivorum accedunt Gratiæ sanctificanti ponentes obicem, ut omnes DD. in hoc conveniunt teste *Perez de Matrim. sect.8. n.1.* Tertium pariter *Sacrile-*
gium, quia Sacramentum impiè mini- 190
strant in peccato mortali, si in administratione Sacramenti Matrimonii Contrahentes uti Ministri habeantur, juxta communniorem sententiam receptam ab Ecclesia, quæ Matrimonia, dissentiente Parocho, contracta etiam sub ratione Sacramenti pro validis habet, utque tenent *S. Thom. 3. par. quæst.64. artic.6. Card. de Lugo de Sacram. in gener. disput.8 sect.9. num.150. Castropal. par.5. de Sponsal. disput.2. punct.4. num.2. & 3.* latè *Perez de Matrim. disput.19. dict. sect.8. num.3. & seqq.*; Quartum similiter, quia alter alteri cooperatur, ut sacrilegè
hoc magnum Sacramentum recipiat, 191
prout in simili argumentatur *Sanchez de Matrim. lib.7. disput.11. num.11. tom.2.* Quintum quoque nascitur ex

eo,quod hujusmodi Contrahentes sta-
192 tum Conjugalem regulariter non am-
plectuntur cum eo primario fine pro-
pagandæ sobolis, nam eo casu aliam
æqualem Fœminam, seu Virum ejus-
dem indolis, pulchritudinis, & con-
ditionis, consentientibus Parentibus,
eligerent, sed contra eorum volun-
tatem ad illam particularem Fœmi-
nam, seu Virum eos trahit sola,& uni-
ca causa explendæ libidinis, quæ pa-
riter illos privat gratia (quæ cum
193 peccato stare non potest) & divina
benedictione *Tob.cap.6.vers.22.* = ibi =
*Accipies Virginem cum timore Domini,
amore Filiorum magis, quàm libidine
ductus, ut in semine Abrahæ benedi-
ctionem in Filiis consequaris* = qua
gratia, & benedictione deficientibus,
infelicem, ac tristem exitum parere
194 solent talia Connubia contra laudabi-
lem ritum, ac interdictum Ecclesiæ
subdolè, illicitoque cœco amore du-
ce non sine Familiarum, & publicæ
pacis perturbatione contracta, ut
communitèr, & veluti in adagio est
apud Doctores, & apud eos ipsos
195 Causidicos, qui licet ante factum tàm
in voce, quàm in scriptis sub prætextu
somniatæ libertatis coram Judicibus
Filiosfamilias in eorum pertinacia
contra Parentes justè illorum Nuptiis
adversantes defendant, illosque suo
pravo consilio in hujusmodi ærumna-
rum abyssum præcipitent, attamen
post factum, dum deplorabilis exitus
subsequitur,revoluto pallio, eorum
cœcitatem in contemnendis Parentum
mandatis cum abusu libertatis in Tri-
bunalibus declamant, & hoc idem
sine horum testimonio experientia nos
docet.

196 Absit ergo, quod Ecclesia talia
Connubia improbare non potuerit,seu
non improbaverit; absit quod nos
hujusmodi Connubiis manus, & auxi-
197 lium, aut consilium præstare debea-
mus, quoties a Deo, & ab Ecclesia
non approbantur, infelicem eventum
habere solent, & animæ Contrahen-
tium coinquinantur enunciatis lethali-
bus culpis, quæ de illarum damnatio-
ne valdè timere nos faciunt. Aut enim
tales Contrahentes usque ad obitum
198 de simili Matrimonio contenti perma-
nent,& hoc casu difficile est,quod illos
peccatorum Matrimonium concomi-
tantium contritos pœniteat, recogi-
tantes, quod sine peccato intentum
minimè assequuti fuissent, qua pœni-
tentia deficiente,veniam a Deo impe-
trare non possunt; Aut expleto libidi-
nis ardore,cessat ex parte unius, vel
utriusque libidinosus amor, & affectus,
prout plurimum accidere solet, &
ultra jurgia, diffidia, desperationes,
contentiones, & quandoque verbera
inter Conjuges, quibus succedunt,
præcepta, Processus, & nonnunquam
carcerationes, tandem ad invicem
consensu reciproco separantur, & ad
adulteria unus, vel alter, aut uterque
cor, animumque convertit, itaque
unusquisque eorum usque ad ultimum
vitæ spiritum sibi viam sternit ad
damnationem.

Ratum itaque sit, atque validum
Matrimonium inter Filiosfamilias ini-
tum,vel Clandestinè propter defectum 199
denunciationum, vel Clandestinè pro-
pter ignorantiam, sive justum expres-
sum dissensum Parentum, sed cum pec-
cato tamen, & cum aliis animæ præ-
judiciis, quæ ut plurimum subsequun-
tur, ideoque illicitum; prout ratum,
& validum est Sacramentum Baptismi 200
a Parocho excommunicato collatum &
Sacramentum Eucharistiæ a Sacerdo- 201
te irregulari confectum, sed quemad-
modum,& Parochus, & Sacerdos præ-
dicti ad id illicitè, & sacrilegè facien- 202
dum a Superiore Ecclesiastico non ha-
bente facultatem eos absolvendi, seu
dispensandi licentiam obtinere ne-
queunt, sed potius, ut irregulares,
& excommunicatos a sacrilega admini-
stratione arcendos; & si ministrent,
severè puniendos esse omnes Catholi- 203
ci affirmant,ita quoque Filiosfamilias,
ita quoscumque, qui notorio sacrile-
gio magnum Matrimonii Sacramentum 204
violare adnituntur, Judicis auctoritate
compescere par est, & vi cohibere ne
peccent, non autem eis licentiam
concedere, ut peccata, & sacrilegia
committant.

Ex quibus prudens Adolescens,
de quo agitur convictus, ab hujusmo-
di Matrimonio abhorrens statim a
sponsalibus recessit, qui recessus ju-
stus,

205 ftus, & licitus evadit ex sola consideratione Paterni dissensus, quemadmodum hucusque pro veritate demonstravimus, ac in proposito, & ad rem nostram firmavit *Rot. in Viennen. praetensorum sponsalium* 12. *Junii* 1705. §. *Quinimo cor. Kaunitz*, inter impressas *cor. eod. decis*.77. *n*.5. *tom*.1., *& in Comen. sponsalium* 10. *Junii ejusdem anni* §. *Hanc autem justam cor. Molines*. inter impressas *cor. eod. decis*. 979. *n*.2. *tom*.4. *& in Tuden. sponsalium* 21. *Martii* 1746. §. *Caeterum cor. R.P.D. Caprara*.

Et ita &c.

ANONYMA SPONSALIUM

ARGUMENTUM

Nec invitis, nec consentientibus Parentibus Filiisfamilias licet cum indigna Persona contrahere Matrimonium.

SUMMARIUM

1 *Facti species*, & n.2.3.4.5.

6 *Filiifamilias insciis, vel invitis justè Parentibus sub poena culpae lethalis Matrimonium inire non possunt* & n.46. 109.

Et peccant contra pietatem, justitiam, & caritatem, n.7.46.89.

7 *Multo magis injuria afficiunt Parentes, & gravissimè peccant, si illud ineant cum persona indigna* & num.12.13. & seqq., & n. 26. 27. 28. 59.

8 *Hoc docent etiam DD., qui Filiisfamilias circa libertatem favere videntur*, & n.10.17.23.

9 *Theologi Collegii Salmaticensis filiorum extollunt libertatem circa Matrimonia*.

11 *Non est in facultate Patris cogere filium, ut hanc, vel illam in Uxorem ducat*.

18 *Etiam Canonistae praedicta Matrimonia invitis Parentibus contracta sub poena culpae lethalis reprobant*, & n.19. & seqq.

22 *Quorum nonnulli Parentes ab obligatione dotandi Filiam indignè nuptam immunes esse declarant*.

24 *Sententiam Filiis contrarium circa praedicta Matrimonia Forenses etiam amplectuntur*.

25 *Item Rota Romana*.

26 *Praedictum Filiorum Matrimonium est actus culposus, ac Reipub. damnosus, ipsique Filii sunt puniendi*.

29 *Connubia Filiorum indigna Diluvii causa fuerunt*.

30 *Filii Dei erant Sethidae, Filii Hominum Cainitae*.

31 *Nolebat Deus Sethi posteritatem, ex qua Messias originem trahere debebat, per nefanda Cainitarum Connubia dehonestari*.

32 *Sethidae cum Cainitis Connubia contraxerunt injussu Parentum*.

33 *Qui indigna Connubia contrahunt, Deum a se, & a sua mente excludunt, suae libidini vacant, & in hos potestatem habet Daemonium*.

34 *In sacro Codice Israelitis interdicta sunt Conjugia cum Cananeis, non solum propter cultus disparitatem*;

35 *Verum etiam propter disparilitatem conditionis*.

36 *Interdicta non erant cum Aegiptiis, Madianitis, Moabitis, caeterisque Idololatris*.

37 *Hebraeis Ancillas ducere non licebat, & Patriarchae illas retinebant ut Concubinas, non ut Uxores*.

38 *Prisci quoque homines intellexerunt nonnisi inter pares ritè Nuptias consistere*.

39 *Quare Nuptiae dictae fuerunt Conjugium*.

40 *Tam Romani, quam Gentes universae Nuptias aequales esse voluerunt*, & num. seqq.

41 *Exercere dicuntur artem ludicram Saltatores, Saltatriculae, Scenici omnes artifices, & thymelici, & quae sunt alia plura theatralis rei nomina, artes ludicrae sunt*.

42 *Apud Romanos Ingenui Nuptias contrahere non poterant cum indignis imposita quoque poena*.

43 *In Jure praesumptio Matrimonii in dubio inter pares admittitur, non autem inter inaequales*.

44 *A paritate Conditionis dictum est Paragium*.

D 2 45 *Nu-*

45 *Nuptiæ sunt consortium omnis vitæ; divini, & humani Juris communicatio, quæ in imparibus personis vix est, ut eveniat.*

46 *Filii ineuntes Matrimonium invitis Parentibus peccant contra pietatem, justitiam, & caritatem*, & n 89.

47 *Nemini licet dehonorare Parentes, nèc Proximo ignominiam afferre, nèc scandalo, odiis, & inimicitiis maximè inter domesticos viam aperire, nèc quartum Decalogi præceptum conculcare.*

48 *Sancta Dei Ecclesia Nuptias invitis Parentibus a Filiis contractas semper detestata est, atque prohibuit*, & n.119.152.188.

49 *Quartum Decalogi præceptum, etsi videatur affirmativum, continet tamen præceptum negativum de non dehonorando Parentes.*

50 *Filiis prohibetur adversus Parentes qualibet injuria, irrisio, contristatio, odium, & similia, imò ne vultu quidem lædenda pietas est Parentum.*

51 *Quæ levis adversus alios offensio censetur, adversus Genitores est gravissimum crimen impietatis.*

52 *Mortaliter peccat Filius, si leviter Parentem percutit, si manum elevat in signum percutiendi, si illi detrahit vel præsenti, vel in absentia.*

53 *Si eum torvo intuetur oculo, aut asperè alloquitur, si eumdem afficit tristitia, licèt opus, ex quo contristatur, alias grave malum non sit, dummodo ejus tristitia prævisa fuerit.*

54 *Vix inveniri poterit aliud præceptum tàm frequenter, tantisque modis ac istud in sacris literis inculcatum.*

55 *In opere, & sermone, & omni patientia honorandus est Pater, nèc contristandus in ejus vita.*

56 *Maledictus est, qui non honorat Patrem.*

57 *Qui affligit Patrem ignominiosus est.*

58 *Oculum, qui subsannat Patrem, effodiant eum Corvi.*

59 *Gravius peccant nihilominus Filii, qui cum indigna contrahunt.*

60 *Ignominia, & tristitia, quæ ex indignis Nuptiis Filiorum Parentibus resultat, nullatenus comparanda cum Parentum irrisione, aliisque prædictis injuriis*, & n.61.

62 *Quartum Decalogi præceptum utrumque Genitorem comprehendit.*

63 *Genitores tamquam Dei simulacra a Filiis suo modo respiciendi sunt.*

64 *Maledictus est a Deo qui exasperat Matrem.*

65 *Filius honorare debet Patrem, & gemitus Matris non debet oblivisci, & meminisse debet, quod nisi per illos natus non fuisset, unde illis retribuere tenetur.*

66 *Mortuo Patre omnia Jura reverentialia coalescunt favore Matris.*

67 *Sacri Canones in Filiorum Nuptiis requirunt indistinctè consensum Patris, & Matris.*

68 *Idque docent Sancti Patres, cæterique Doctores*, & n.69.

70 *Cum agitur de honestis Connubiis a Filiis ineundis sufficit Parentum consensus.*

71 *Sed in Connubiis indignis* Parentum *vocabulum etiam ad Propinquos extenditur.*

72 *Ideoque sub hoc nomine veniunt Mater, Fratres, & Consanguinei, quibus Justitia præbet facultatem prohibendi, ne tam impares Nuptiæ contrahantur*, & num.73.74.75.76.

77 *Si Filius his invitis indignas Nuptias contraheret, peccaret contra Justitiam.*

78 *Et contra pietatem.*

79 *Ubi de indignis Connubiis agitur, nedum peccat Filius, sed etiam Pater, si consenserit, & quare*, & num.81.

80 *Ex his Connubiis sequuntur odia, jurgia, simultates, & interminabiles dissensiones.*

82 *Qui se infamat lethaliter non peccat.*

83 *Hoc nonnulli DD. tamen affirmant Declara ut* num.84.

85 *Non licèt infamato, vel contumelia affecto in præjudicium alterius*

rius sui honoris, vel famæ injuriam condonare.

86 *Alias condonatio, seu remissio non est valida, nèc obligatio justitiæ ad damna reparanda extinguitur.*

87 *Honor, & Fama pari passu procedunt.*

88 *Honor, & Fama non magis sermone, quam opere læduntur.*

90 *Scandali malitia in eo sita est, ut quis dicto, vel facto præbeat proximo occasionem peccandi.*

91 *Scandali malitia inducit culpam mortalem, quando contemnitur salus Proximi, ut si pro ea conservanda quis non prætermittat facere, quod sibi libuerit.*

92 *Ad vitandum scandalum ortum habens ex Proximi nedum malitia, sed & ex infirmitate, bona temporalia, & quandoque spiritualia dimitti, vel occultari debent.*

93 *Filiisfamilias Connubia indigna contrahentes omnibus Consanguineis, vel Affinibus multifariè occasionem præbent peccandi.*

94 *Vix innotescit tractatus hujusmodi Connubiorum, statim suboritur in omnibus indignatio, per quam detractiones hinc inde disseminantur.*

95 *Illicò mutuæ benevolentiæ communia, & specialia signa penitùs cessant.*

96 *Pater Filium, Frater Fratrem alloqui respuit, ac salutare.*

97 *Sequuntur odia, discordiæ, obstinatæ lites, maledictiones, insidiæ, aliquando homicidia,* & num. 118.

98 *Qui utitur Jure suo nulli facit injuriam.*

99 *Libertas, quæ cuique competit in Matrimoniis ineundis, malè intelligitur.*

100 *In multis casibus non est permissum absque lethali culpa uti Jure suo.*

101 *Caupo vendens vinum Hospiti, quem agnoscit se inebriaturum peccat.*

102 *Item scandali reus est, qui in die jejunii carnes vendit ei, quem non credit a servando jejunio legitimè excusatum.*

103 *Pictor vendens imaginem Puellæ Juveni turpitèr illam amanti peccat.*

104 *Ex quibus arguitur, quod semper non est permissum uti Jure suo, nec etiam Filiis in contrahendis Matrimoniis, quando adest peccatum,* & num. 113.

105 *Libera est electio status, & vitæ Conjugalis.*

106 *Nullibi constat, nulla lege cavetur, nullaque auctoritate comprobatur, quod Filii Jus habeant ad indignas Nuptias,* & num. 110.

107 *Qualitas dignitatis, & æqualitatis Nuptiarum potiùs favet, quam adversetur Matrimonio.*

108 *Libertas in Matrimoniis ineundis non ita intelligenda est, ut adversetur Juri Divino, cui leges Canonicæ nunquam adversantur.*

111 *Licet quis habeat Jus in re, illo tamen uti nequit quando injustè, aut impiè, aut contra Caritatem agere debeat.*

112 *Non licet Virgini pati stuprum citra injustitiam, quamvis habeat dominium sui Corporis, quia ex illius stupro Parentibus damnum emergit.*

114 *Non licet Filio etiam consentientibus Parentibus inire Matrimonium cum Hæretica, non obstante libertate Matrimonii.*

115 *Esset tamen validum, sed illicitum, quia vetitum ab Ecclesia.*

116 *Et sine peccato contrahi non posset.*

117 *Propter pericula, quæ inde manare possunt.*

118 *Eodem modo, non obstante libertate Matrimonii, non licet Filio contrahere Nuptias cum indigna, seu Parentibus invisa propter peccatum, & propter alia pericula, quæ enumerantur,* & n. seqq.

120 *Matrimonia Catholicorum cum Hæreticis vetita sunt ex præcepto Ecclesiastico,* & n. 123.

121 *Matrimonia Filiorum dissentientibus Parentibus vetita sunt ex præcepto Ecclesiastico, & Divino,* & n. 124.

122 *Et si Filii illa contrahant quartum*

tum Decalogi Præceptum in materia gravi contemnunt.

125 *Ex Connubiis Filiorum cum indignis sequuntur mali effectus numero plures, quam ex Connubiis cum Hæreticis.*

126 *Filii ineuntes Matrimonium, dissentientibus Parentibus, peccant contra pietatem, justitiam, caritatem, & contra religionem.*

127 *Accedentes enim in peccato mortali ad recipiendum Matrimonii Sacramentum sacrilegium committunt.*

128 *Alterum sacrilegium committunt administrantes Matrimonii Sacramentum in peccato mortali.*

129 *Peccant etiam, quia ut plurimum contrahunt Matrimonium non primario ad propagandam sobolem, sed ad saturandam libidinem.*

130 *Peccant insuper, quia alter alteri cooperatur, ut sacrilegè hoc Sacramentum recipiat.*

131 *In his Connubiis inest illa inhonestas, per quam alii clamant* = Quod tibi non vis, alteri ne feceris =

132 *Hæc est prima naturæ notio in qua lex, & Prophetæ consistunt.*

133 *Quam sibi injuriam Filiifamilias a suis filiis nascituris sibi inferri nolunt, eam ipsi Parentibus, & Propinquis inferre non debent.*

134 *Ex his Connubiis oritur scandalum Filiorum, qui ex tali peccaminoso Matrimonio procreati, vel exemplo Parentum similia discunt Matrimonia contrahere;*

135 *Vel Matrem indignam honorare dedignantur, seu potius illam verbis dehonorare non verentur;*

136 *Vel conqueruntur adversus Patrem, qui talem indignam Fœminam sibi copulavit, ut esset illorum vilis, aut ignominiosa Mater;*

137 *Vel indolem vilissimæ Matris sectantes, pravis, inhonestisque moribus imbuuntur;*

138 *Vel si Matrem diligant, rixas, aut duella suscipiunt contra Nobiles, qui eamdem sive tractare recusant, sive ejus conditionem irrident;*

139 *Vel maledicunt Parentes, illorumque Matrimonium, si propter illud mendicare cogantur, aut vilem artem exercere.*

140 *Indignæ Nuptiæ dicuntur illæ, quæ sunt impares.*

141 *Indignus est ille Conjux, cui alter Conjux, attenta progenie, divitiis, moribus, aliisque circumstantiis absque dedecore copulari non potest.*

142 *Et præcipuè attenta infamia.*

143 *Innoc. III. concessit Indulgentias iis, qui in Uxores ducerent Meretrices*, & num.144. 148.

Distingue ut num.150.

145 *Laudandus est Osee Propheta, qui Meretricem duxit Uxorem.*

Contrarium num.179.

Declara ut num.180. 181.

146 *Commendatur Vir generosus, qui in Uxorem duxerit Mulierem per occasionem corruptam.*

Declara ut num.183. 184.

147 *Non dantur magis indignæ Nuptiæ iis, quæ cum publica Meretrice contrahuntur.*

149 *Nec Theologorum, nèc Juris Interpretum auctoritas legem condere, aut Sacros Canones infringere valet.*

150 *Text. Innoc. III. circa Meretrices ducendas in Uxores procedit quoad illos Viros, qui sunt sui Juris.*

151 *Non autem quoad Filiosfamilias*, & num.174.

152 *Non est enim præsumendum, quod Papa eos ad hujusmodi Nuptias allicere voluerit contra Jus Ecclesiasticum, Naturale, & Divinum.*

153 *Quemadmodum allicere noluit eos Voto simplici Castitatis adstrictos, ne illos induceret ad peccandum, ita nèc Filiosfamilias, ne peccarent contra quartum Decalogi Præceptum.*

154 *Nec est præsumendum, quod Papa allicere voluerit Viros Nobiles, quamvis essent sui Juris, & quare*, & num.174.

155 *Quemadmodum in Rescriptis, & gratiis,*

gratiis, ita in elargiendis Indulgentiis nunquam Summi Pontifices intellexerunt tertio præjudicium inferre.

156 *Potissimum ubi agitur de iis, quæ Juri naturali adversantur.*

157 *Prout essent Nuptiæ sive a Filiis, sive a quibuslibet aliis contractæ cum dedecore Parentum, Fratrum, Sororum, atque totius Familiæ.*

158 *Summi Pontifices pro reparandis collapsis Ecclesiis, aut pro novis construendis ad excitandos Fideles ad elargiendas eleemosynas nonnumquam iis Indulgentias concedere solent,*

159 *Nemini tamen licet in iis casibus æs alienum erogare, aut Familiam fraudare honestis alimentis, ut eleemosynam tribuat ad lucrandas Indulgentias.*

160 *Nec Filiofamilias Parentibus egenis non providere, ut opem ferens locis Terræ Sanctæ, Indulgentiis perfruatur.*

161 *Nèc Filio, aut Fratri Matrem vetulam, aut Sororem innuptam ejus necessario auxilio, & assistentia privare, & ad loca Sancta, aut Apostolorum limina accedere, ut Jubilai fructum assequatur,*

162 *Nec Patrifamilias Uxorem, Prolemque sua opera nutriendam deserere, ut procedens ad bellum contra Infideles, easdem impetret Indulgentias.*

163 *Hæc enim utpotè contra pietatem, justitiam, & caritatem ab omnibus reprobantur.*

164 *Nèc Pontificia Diplomata ad prædicta invitantia, præfata Personarum genera comprehendunt.*

165 *Ad obtinendas Indulgentias quinam possint Uxores ducere Meretrices,* & num. 172. 173.

166 *Sæculo XII. numerus Meretricum in immensum excreverat.*

167 *Volco Presbyter Parisiensis Meretrices convertit, & Habitu Religionis induit; Alias dotatas Matrimonio conjunxit. Ad hoc Scholares Parisienses 250. libras, Burgenses verò mille, & ultra tribuerunt.*

168 *Ipsi gregarii Milites, & Homines infimæ conditionis eas in Uxores ducere nolebant proptèr infamiam.*

169 *Ideò Innoc. III. eas ducentibus indulgentias concessit,* & num. 170.

171 *Sed ita noluit Adolescentium amores, impudentiamque fovere, nèc impietati ergaParentes præsidium ferre.*

175 *Ducentes Meretrices hodiè quoque notantur ea infamia, qua notabantur tempore Innoc. III.*

176 *Qui fuit Meretricis Maritus non potest ad Ordines admitti, quia est Bigamus, vilis, & ignominiosus.*

177 *Qui ducunt Uxores viles, abjectas, vel Meretrices sunt infames.*

178 *Damnatus ad ultimum supplicium potest effugere hanc mortem infamem, si se offerat subire aliam infamiam, desponsando Meretricem,*

185 *Exempla iniquissimorum Hominum, & iniquè gestorum sæpè usurpantur a SS. Patribus eo modo, quo in sacris Literis, vel etiam a Christo Dominc non semèl fuere deducta,*

186 *Ut sunt exempla de villico fraudolento, & Judice iniquitatis.*

187 *Quæ accipienda non sunt quasi nobis ad imitandum proposita.*

189 *Matrimonium Filiifamilias injussu Parentum contractum est illicitum, sed validum.*

190 *Sponsalia uti revocabilia prohibere nè fiant, idem est ac irritare jam facta.*

VOTUM II.

Elo admodùm commendabili quidam Vir Nobilis ad conservandam non solùm agnationem, sed multò magis Familiæ decorem, ac sanguinis puritatem in suo ultimo, cum quo decessit, Testamento Primogenituram instituit ad favorem sui Primogeniti Filii, ejusque Filiorum, at- 1

que

que Nepotum in infinitum, ea addita
conditione, quod si aliquis ex futuris Primogenitis indignam Uxorem
clàm ducere tentasset, illicò Primogenituram amitteret, eique tali
casu Secundogenitum substituit; quatenùs actu, vel in spe adesset, sin
minùs Primogenitum sui Germani Fratris cum eodem ordine, & conditione ad eamdem Primogenituram
vocavit, factis deinde pluribus substitutionibus, de quibus in præsenti
non est agendum.

Filius non solùm Primogenitus, sed etiam unicus Filii Primogeniti
2 Testatoris jam defuncti, Adolescens
ætatis annorum 18. circitèr, nullo literarum usu, atque ingenitæ honestatis præsidio suffultus, tametsi elapso
anno Nobiles sibi oblatas cum pingui dote spreverit Nuptias, & tribus
ab hinc Mensibus omnem moverit lapidem, ut inferioris notæ Mulierem
in Uxorem duceret, nunc præter id, quod a Matre, & a Propinquioribus
Consanguineis sperabatur, mutata in deteriùs Persona, sed non consilio,
quodam veluti furore correptus, nèc Supremi Numinis iram, nèc gravissimum Genitricis dolorem, nèc justas
Consanguineorum veritus querimonias, ac demùm nihili faciens in sui,
suorumque futurorum Filiorum præjudicium pinguis Primogenituræ amissionem, cum quadam Muliercula ex
infima, atque obscurissima Plebe per summum dedecus Sponsalia per verba
de futuro contraxit. Hujus Fœminæ
3 Pater vilibus, quoad vixit, ministeriis addictus miserrimam vitam transegit: Mater adhuc superstes vestium
sordes continuò abluendo victum quæritat: Patruus actualitèr Cauponam exercet; Frater in domo Mercatoris famulatur, necnon Sponsa, ac
altera ejus Soror in summa rerum egestate plurium servitio mancipatæ
panem hactenùs habuerunt ferè cum probro.

Vix Consanguinei Nobilis Juvenis de hac re certiores facti, nihil in-
4 tentatum reliquerunt, ut illum a proposito revocarent, ipsaque Mater
precibus, & hortationibus, lacrymis, & minis conata est eumdem ad
sanam reducere mentem; Cumque hæc omnia in irritum cesserint, tandem convolavit afflicta Parens ad opportuna Juris remedia, & allegando
legitimam, quam habent Parentes facultatem prohibendi filiis ejuscemodi
inauspicata Conjugia, obtinuit in nostra Episcopali Curia suo nomine apponi = *Nihil transeat* = cumque Filius
illud lacerari, & mandari procedi ad ulteriora in Denunciationibus postu-
lavèrit, nos rejecta, prout Juris est, 5
illius instantia, ac justissimæ petitioni Matris annuentes, attentata sponsalia
esse nulla, & quatenùs opus, rescindenda, uti illicita, declaravimus.

Motiva Judicati ex eodem ipso fonte promanant, unde limpidas hausimus aquas, quibus *Voto I. per tot.* a
quibuslibet æquivocis, inanibusque cavillationibus expurgatum nostrum
assumptum unà cum *D. Archiepiscopo Muscettola*, aliisque Doctoribus Theologis, & Canonistis, nèc non convincentissimis argumentis, atque rationibus clarissimè comprobavimus nullo
jure permissum esse Filiisfamilias, in- 6
sciis, vel invitis justè Parentibus inire Matrimonia sub pœna culpæ lethalis, etiamsi ducere vellent Fœminam
paris conditionis, quæ tamen ex justis causis Parentibus foret invisa.

Verùm in hypothesi majores etiam urgent rationes; Filiifamilias
namque cum Persona indigna contrahentes majori injuria afficiunt Parentes, atque Propinquos, plurimisque
modis, & præsertim contra *pietatem*, 7
justitiam, & *caritatem* gravissimè peccant, ut apertissimè docent omnes Theologi, tùm etiam illi, qui in
opinando vel mitissimam viam affectare consueverunt, tùm & ii pauci, qui
(cum æquivoco tamen, de quo *in d. Vot. I. num. 173.*) nimium Filiis fa-
vere videntur circa Matrimonii li- 8
bertatem, unanimitèr hanc limitationem subdentes = *dummodò non indignè contrahant* = seu = *si tamèn Nuptiæ non sunt indignæ* = ad quas nullimodè pertingere assertæ libertatis
arbitrium ostendunt, inter quos satis esset allegare testimonium *Theologo-*
rum Collegii Salmanticensis, qui præ 9
aliis conantur Filiorum extollere liber-

bertatem, quique nihilominùs *tom.2. Theol. moral. tract.9. cap.6. punct.2. num* 19. sincerè testantur = ibi = *Si-*
10 *militèr est certum apud omnes peccare mortalitèr Filios, qui cum indigna nuberent cum dedecore Familiæ* = quibus tamèn ad abundantiorem addimus D. *Bonavent. in* 4. *Sententiarum tom.5. distinct.29 quæst.3. artic.1. in conclus. vers. respond. ad argum.* ubi favendo Filiis asserit non esse in
11 facultate Patris cogere Filium, ut hanc, vel illam in Uxorem ducat cum hisce tamen duabus limitationibus, nisi nempè Pater prohibeat Filio *contrahere cum Muliere mala*, vel ex alia *rationabili causa*, per quam Nu-
12 ptiæ alio quovis titulo judicantur indignæ = ibi = *Non potest Pater ad contrahendum cum hac, vel cum illa eum obligare, nisi caritas, vel rationabilis causa eum liget &c. Caritas verò ligat, quando Pater prohibet Filio, nè contrahat cum Muliere mala* = clarius *Tolet. lib.5. Instruct. Sacerd. cap.1.*
13 *sub num.8.* = ibi = *Rursus ducere Uxorem indignam contra voluntatem Patris peccatum mortale est* = quodque teneatur Filius sub mortali stare consilio, & consensui *Patris cum initurus est Matrimonium, ex quo dedecus Familiæ Patris oriri possit*, apertissimè affirmat *Card. Lauræa in 4. Sentent. tom.3. disput 17. artic.6 n.89.* quorum trium doctissimorum Purpuratorum sententia communis est apud omnes Doctores, ut præ cæteris tradit *P. Bruno Neussen. Ordin. Minor.*
14 *in absolutissima Polianthea Theologo-Morali Canonica disput. de Matrim. quæst.1. resolut.3.* = ibi = *Veluti certum est Prolem non posse absque peccato mortali, inconsultis, & invitis Parentibus, inire Matrimonium cum dedecore Familiæ, cum verosimili prævisione scandalorum, periculorum, inimicitiarum, perniciosarum rixarum, discordiarum inter Familias, Consanguineos &c. Ita communissimè Doctores. Ratio est, quia ex caritate illa mala evitare tenetur* = idque confirmant *Navarr. in Manual. cap.14. num.15. Giribald. de Sacram. tom 1. par.2. tract.10. cap.5. dub.6. num.35.* = ibi = *Conveniunt tertio peccare mor-*
talitèr Filios nubentes insciis, & in- 15
vitis Parentibus, si ducant indignam cum magno dedecore, & ignominia Familiæ, si ex tali Matrimonio grandia mala sequi posse timeatur, si immineant scandala, pericula, inimicitiæ, amissio bonorum, perniciosæ discordiæ, prout notant Aversa, Sanchez, Guttier., Bossius, Pulaus, aliique communitèr = Item *Marcus Serius de 4. Decalog. Præcept. disput.4. difficult.1. quæst.3. num.6.* = ibi = *Peccatum mortale erit contrahere Matrimonium absque Patris consensu, si Filius contra Patris voluntatem contra-* 16
hat cum aliqua indigna; scilicèt cum aliqua infra statum suum notabilitèr, quia fit Parentibus injuria, & dehonoratur Familia = eamdemque prorsùs unanimitèr tenuere sententiam *Bassæus in Flor. Theol. verb. Filius num 5. Duard. in Can. Omnes utriusque sexus tom.2. disput 21. sect.1. n.46. Reginald. in prax. for. pænit. tom.2. lib.20. cap.2. sect.3. num.18. Sayr. in Clav. Reg. lib.7. cap.5. num.12. Gesuald. de Bonon. tom.3. tract.10. cap.1. num.18. Boss. de contract. Matrim. cap.11. §.8. num.87. Mezzer. tom.4. Theol. tract.19. disput.54. artic.2. § 2. num.12. Azzor. Instit. Moral. par.2. lib.2. cap.2. quæst.6. Petr. a S. Joseph in summ. de 4. Decal. Præcept. artic.2. Dicastillo de Matrim. tom.3. disput.4. dub.17. num.176.* Itaque demùm, ultra alios per nos allegatos in *præcit. Voto I.*, cuncti sentiunt Theologi, nèc etiam exceptis illis omnibus, qui libertati Filiorum ultra jus tribuentes, fatentur tantum eos sub mortali tene- 17
ri saltem ad consilium Parentum exquirendum, verùm dum agitur de non contrahendo cum indigna, unanimi consensu non satis esse consilium audire, sed voluntati Parentum esse prorsùs obtemperandum affirmant.

Nèc verum est, prout perperam objiciebatur, quod Moralistæ tantum, seu Theologi, licet probæ notæ, Matrimonium cum indigna insciis, vel invitis Parentibus contractum ad unum fermè omnes illicitum esse clament, illudque e contra permittatur a Canonistis; Isti namque sic injustè calumniantur, quia ipsi quoque ab 18

hac sententia communissimo Theologorum consensu approbata non diffident, inter quos *Præposit. in Cap. Tua n.5. Alex. de Nævo n.6. Fagnan. n. 15. de desponsat. Impuber.* ubi fatetur Filios peccare mortaliter, si contrahendo minùs dignè Parentibus non obe-
19 diant = ibi = *Quod absque dubio procedit saltem cum Pater movetur Familiæ inæqualitate, vel alia justa causa* = optimè *Navarr. in Manual. cap. 14. num. 15.* = ibi = *Peccat Filius, qui &c.*
20 *contra præceptum Paternum se minimè dignam Uxorem ducit* = fusiùs *Pirhing. in Jus Canonic. tom. 4. tit. 1. de sponsal. sect. 3. §. 4. num. 92.* = ibi = *Verumtamèn negari non potest, quin peccent liberi, si absque justa causa*
21 *sine consensu Parentum Matrimonium contrahant. Imò proptèr extrinsecas causas, seu circumstantias occurrentes regularitèr non possunt liberi licitè Matrimonium inire sine consensu Parentum, ut quia Parentes gravem causam habent impediendi Matrimonium liberorum, quia v. g. volunt Matrimonium inire cum Persona inæquali, vel infami non sine dedecore Familiæ* = Imò non desunt Canonistæ, qui agnoscentes gravem injuriam per indignas Nuptias Parentibus illatam, eos ab
22 obligatione dotandi Filiam indignè Nuptam immunes esse declarant, inter quos *Ancharan. in Cap. Tua n.6.* aliique ibidem collecti per *Fagnan. num. 19. de desponsat. Impuber.*, quod & tandem fateri compellitur *Covarruv. par. 2. de Matrim. cap. 3. §. 8. n. 7. vers. Hæc omnia*, qui acerrimus li-
23 bertatis Filiorum in Matrimoniis contrahendis assertor, ibi tandem ita concludit = *Hæc omnia cessant, quando Filia nupsit indigno, ac ignominioso Viro &c. Non enim compellendus est Pater a Filia affectus injuria, & ignominia ei Dotem dare, quod receptum est communitèr* = & congerit concordantes. Hanc insuper opinionem, quod Filii nempè absque Parentum consensu Nuptias maximè cum indigna contrahere prohibeantur, non solum Theologi tuentur, quorum sententia cæteroquin juncta præsertim cum Canonistis prævalere debet aliis Doctoribus, sed ea vindicatur etiam
a nostris Forensibus, uti ex professo 24
docet *Piton. discept. Eccles. 52. a n. 83. ad 89.* = ibi = *Quidam Filiusfamilias amore captus Puellæ disparis conditionis eam desponsare volens, discessit de domo Parentum, propriamque conduxit, & non obstantibus ferocissimis Patris, & Matris contradictionibus, properabat ad contrahendum Matrimonium. Ego desuper consultus scripsi ad instantiam Patris infrascriptas rationes ad Ordinarium loci &c. Præmittebam igitur, quod in Jure nostro duæ sunt species Causarum obstantium Matrimonio, altera, quæ nedum impedit contrahendum, sed etiam dirimit contractum, ut est causa Consanguinitatis &c. altera species est, quæ simplicitèr impedit contrahendum, sed non dirimit contractum, ut est omissio Denunciationum absque legitima causa &c. & etiam contradictio Patris Matrimonio cum Sponsa indigna Menoch. in punct. &c. In casu præsenti concurrere asserebam plures causas sufficientes ad impediendum Matrimonium, & primo concurrit contradictio Patris, & omnium Consanguineorum data in causa legitima indignitatis Sponsæ, quod talis contradictio ita fundata possit impedire Matrimonium antequam contrahatur, firmat in terminis claris Menoch. cons. 69. &c. & in hac materia standum esse præcitato Consilio dicit Card. de Luc., Barbos., Costa, Guttier. &c. Neque hic obstare valet dispositio Tridentini sess. 24. cap. 1. ubi dicitur consensum Patris non requiri ad validitatem Matrimonii Filiifamilias, quia simplicitèr in eo textu Patres Concilii decreverunt Matrimonia sine consensu Parentum esse valida, ita antiquando contraria Jura tunc vigentia tàm Canonica &c. quàm Civilia &c. non autem disposuerunt Patrem non posse impedire Matrimonium antequam contrahatur, ut in puncto respondet Menoch. &c. concordat Fagnan. &c. Imò, quod Pater possit impedire Matrimonium contrahendum resultat ex ipsa mente Concilii, quando pro exterminandis Matrimoniis Clandestinis, illa non quidem prohibuit, sicut prohibuerunt antiqua Jura, sed jussit fieri denuncia-*

ciationes, *ut tempore istarum Patresfamilias possent se opponere*, *& impedire*, *ut in puncto observat Menoch. &c. Altera causa impediendi Matrimonium consistit in acerrima discordia inter Patrem*, *& Filium*, *& inter Consanguineos Sponsi cum illis Sponsæ &c. quo casu in hoc proposito illam esse justam*, *rationabilem*, *& attendendam dixit Menoch. &c. Dicastill. &c.* = Eamdemque sententiam
25 frequentèr amplexa est in pluribus *Decisionibus Sac. Rot. Roman.*, ut testatur *Card. de Luc. de Dot. disc.*1.*per tot. & disc.*142. *num.*16. *& seqq.*, & signantèr *cor. Buratt. decis.*498.*per tot. tom.*1. & quamvis in iis non examinetur an, & quale peccatum committant Filii contra voluntatem Parentum ita ducentes Uxorem, satis
26 adhuc aperiunt proprium sensum affirmantes eos gravi injuria Parentes afficere, condigna pœna esse puniendos, eorumque Matrimonium esse actum culposum, parum honestum, mali exempli, ac Reipublicæ damnosum, quemadmodum testatur *Card. de Luc. d. disc.*1. *num.*19. ubi quod sic Contrahentes lethalis culpæ reos secun-
27 dum plerosque existimari insinuat, idemque manifestissimè confirmavit ipsa *Rot. Roman. in Viennen. prætensorum Sponsalium* 12. *Januarii* 1705. §. *Nèc præmissa cor. Kaunitz*, quæ est *decis.*77. *inter recollectas cor. eod.* = ibi = *Licèt consensus Parentum non sit necessarius ad validitatem &c. cum tamèn Filius*, *vel Filia contrahentes Matrimonium contra placitum Pa-*
28 *rentum* PECCENT MORTALITER, *gravique injuria Patrem afficiant &c. non potest quis cogi ad nubendum contra reverentiam debitam Patri*, *& induci ad* PECCATUM LETHALE *inobedientiæ* =

In quam sententiam utique cœco ductu non descendit tam ingens utriusque Fori turba Doctorum, sed illis aperuit fortè intellectum ipsa *Divina Lex*, per quam indignas, atque impares Nuptias a Deo fuisse vetitas satis ex eo compertum habemus, quod
29 *Genes. cap.*6. *vers.*2. non alia Diluvii causa a Legislatore affertur, quam quod = *Videntes Filii Dei Filias Hominum*, *quod essent pulchræ*, *acceperunt sibi Uxores ex omnibus*, *quas elegerant* = Cum ergo scitissimum sit *Filios Dei* non alios esse, quam Sethi- 30
das, ita per excellentiam dictos, quemadmodum *Montes Dei*, *Cedri Dei*, & similia; *Filios* vero *Hominum* esse Cainitas, non videtur dubitandum, quod magna esset inter eos disparilitas, ideoque inter has duas posteritates Deus Connubiorum jura disertè vetuerit, alioquin nunquam eas
Nuptias alluvione totius terræ puni- 31
visset; Nolebat enim Deus sanctam, ac nobilem Sethi posteritatem, ex qua Messias originem trahere debuisset, per nefanda dehonestari Connubia, contracta quidem, non ex Parentum consensu, sed eorum injussu te-
merè, ac prorsus ductu cœcæ libidi- 32
nis, ut ostendunt ea verba = *quas elegerant* = per quæ talis pessima electio ipsis Filiis, non Patribus eorum tribuitur, de quibus similibus Nuptiis Raphael *Tob. cap.*6. *vers.*17. sic in-
quit = *Qui Conjugium ita suscipiunt*, 33
ut Deum a se, *& a sua mente excludant*, *& suæ libidini ita vacent*, *sicut Equus*, *& Mulus*, *quibus non est intellectus* = atque in hos *potestatem habere Dæmonium* apertè concludit. Sæpissimè insuper in *Sacro Codice* interdicta legimus Israelitis
Conjugia cum Cananæis, non solum 34
proptèr cultus disparilitatem, ne Cananæorum moribus polluerentur, sed
etiam in primis, quia Cananæi Gens 35
vilis erat, Deoque exosa, quos vel exterminari, vel saltem pro vilibus mancipiis haberi lex jubebat, alias si sola cultus disparilitas hujus prohibitionis causa fuisset, etiam ad Connubia cum Ægyptiis, Madianitis, Moabitis, cæterisque Idololatris eadem prohibitio fuisset extensa, & nunquam
cum eis Connubia permissa, quæ ta- 36
men passim absque difficultate permittebantur. Præterea Hebræis Ancillas ducere non licebat, nèc olim
Patriarchæ Ancillas aliter, quam in 37
Concubinas, non autem in justas Uxores sibi copulabant teste *Josepho lib.IV. Antiq. cap.*6.

Atque adeò ea est horum Connubiorum deformitas, & injustitia, ut priscis Hominibus ex naturæ ipsius

atque anticipatæ cujuſdam notionis
38 ductu intellectum fuerit Nuptias nonniſi inter pares ritè conſiſtere; quibus non alia de cauſa a *Jugo* nomen *Conjugium* dederunt, quam ad oſtendendum, ut quàm ineptè imparia Jumenta Currui, aut Aratro junguntur, tàm etiam perversè impares inter ſe Matrimonio copulantur, & ut ait
39 *Ovidius*, quam malè inæquales veniunt ad aratra Juvenci, tàm malè Nuptiæ impares coaleſcunt.

Quæ quidem opinio communis fuit non tantum Romanis, ſed & Gentibus univerſis paulò cultioribus, &
40 moratioribus. Celebre eſt illud *Solonis* apud *Auſonium* hoc eſt = *Par pari jungatur Conjux: quidquid impar diſſidet* = cujus pleni ſunt Græcorum libri, ut videre eſt penes *Plutarcum*, *Suidam*, *Laertium lib.* 1. *in Pittaco*, *&* *Euripidem* penes *Stobacum ſerm.* 58. Apud Indos cum alterius artis, aut generis Homine non celebrabantur Connubia, teſte *Strabone*, & *Arriano*. Lacedæmonii, ſeu Spartani, ac Athenienſes omnium ſanè clariſſimi, a quibus potiſſimum Romanorum leges, quibus vivimus, effluxerunt, dignum exiſtimarunt, ne ex ſolis opibus, aut ſola cauſa explendæ libidinis more Brutorum, aut ex obſtinata voluntate temerè deſponſandi quaſcumque Mulierculas imparis conditionis, ſed ex *Virtute*, & *Ingenuitate* appeterentur Nuptiæ, adeout Spartani in eos animadverterent, qui benè dotatam potius, quàm *ingenuam*, *liberalem*, *boniſque moribus præditam ducere maluiſſent*, ut ex *Jul. Pol.*, *Ariſton.*, *Plutarch.* latè obſervat *Heinnec. ad leg. Jul.*, *&* *Pap. Popp. lib.* 1. *cap.* 2. §. 4. qui cum *Auber. diſſert. Jur. Phil. par.* 11. *diſſert.* 4. *cap.* 1. refert = *Pœnam viguiſſe potiſſimum adverſus illos, quibus in conditione quærenda* VIRTUS *poſtponeretur* NUMMIS, *quique mallent beatam, hoc eſt benè dotatam, & nummatam ducere Uxorem, quam* INGENUAM, LIBERALEM, SINE MALA FAMA, BONAM, BONIS PROGNATAM = tantumque fuit apud eoſdem Lacedæmonios ſtudium avertendi a Nuptiis non ſolius cœcæ libidinis tantum, ſed ipſius lucri cauſam, ut ſtatutum & illud per *Lycurgum* deinceps fuerit, ut Fœminæ quæcumque ſine Dote nuberent, idque ob eam cauſam, ut hac de re interrogatus, teſte *Plutarch. in Lycurg.*, ipſe reſpondit = *Ut neque proptèr inopiam ullæ relinquerentur innuptæ, neque ob divitias expeterentur, ſed ut Juvenum quiſque ad Puellæ mores reſpiciens* EX VIRTUTE *faceret electionem* =

Pro Romanis teſte *Dioniſio Halic. lib.* 10. *in fin.* in iis duabus Tabulis, quæ adjectæ aliis decem conſtituerunt 12. Tabularum numerum *Gravin. de Jur. Natur. Gent. & duodecim tabul. cap.* 28. §. 23. celeberrima reperiebatur Lex Decemviralis, qua Patribus cum Plebeis Matrimonia interdicebantur, ac in ea ſic erat præſcriptum = *Ne Patriciis cum Plebeis eſſent Connubia* = Quod ſane diſcrimen tamdiù manſit, quamdiù Reſpublica ſtetit apud Optimates, at lato Plebiſcito, communicatiſque cum Plebe honoribus, quia tunc inter Patricias Familias, & illuſtres Plebejas imparilitas intercedere non credebatur, Jura Connubiorum inter Patres, Plebejoſque fieri decuit communia *Gravin. de Jur. Nat. Gent. & duodec. tab. dict. cap.* 28. abrogata illa priori lege per alteram, quam ſuper hoc promiſcuo Connubiorum uſu Canulejus Tribunus Plebis promulgavit teſte *Liv. lib.* 4. *cap.* 5.

Obrepente autem Republica ad Imperium, ipſummet revixit diſcrimen ſub Papio Mutilio, & Q. Poppæo Secundo Coſſ. in vim *legis Pappiæ Poppæ*, cujus *primo capite* ſtatutum fuit, ut = *Qui Senator eſt, quive Filius, Nepoſve ex Filio, Proneposve ex Filio nato, cujus eorum eſt, erit, ne quis eorum Sponſam, Uxoremve ſciens, dolo malo habeto Libertinam, aut eam, quæ ipſa, cujuſve Pater, Materve artem ludicram fecit, fecerit* = uti hoc *legis* caput in hæc verba reſtituit *Heinnec. ad leg. Juliam, & Pap. Popp. lib.* 1. *cap.* 5. §. 4. quam pariter legem tulit Auguſtus, qua ſtatuit, quod qui contra hanc legem coiviſſent, nèc hæreditatem, nèc legatum conſequi poſſent, ſed ea cum Dote mortuæ Uxoris caduca fierent juxta

juxta *cap.6.* ejusdem *legis* apud *Heinnec. loc. cit.* = ibi = *Nèque hæreditatem, quæ eis lege obvenerit, legatumque ipsi Conjuges, nèque inter se quidquam capiunt, mortuaque muliere Dos caduca est* = ac in ea lege artem ludicram exercentes, vel ab exercentibus natas ipse quoque Augustus complexus est, quia *Mimi*, *Pantomimi*, *Histriones*, aliique hujusce fuliginis Ludiones, qui saltandi, gesticulandi, pronunciandive causa operas suas in scenam locaverant, infamiam non opinione tantum, sed ex ipsa legis sententia contrahebant, ut in *l.1. ff. de his, qui not. infamia* = ibi = *Infamia notatur qui &c. artis ludicræ, pronunciandive causa in scenam prodierit* = Aliæ etiam inhibitæ fuerunt, Nuptiæ Senatoribus *Oratione Imperatorum Antonini, & Commodi*, prout scimus ex Ulpiano in *l.16. ff. de Sponsal.* nèc inhibitæ tantum, sed declaratæ nullum prorsus inducere vinculum *l.42. ff. de rit. Nupt.* = ibi = *Semper in Conjunctionibus non solum quid liceat considerandum est, sed & quid honestam sit, si Senatoris Filia, Neptis, vel Proneptis libertino, vel ei, qui artem ludicram exercuit, cujusve Pater, Materve id fecerit, nupserit, Nuptiæ non erunt* = Et in *lege Julia de maritandis ordinibus* plura sunt adhuc *capita*, quibus impares Nuptiæ vetabantur. Nam inter alias *l.44. ff. de rit. Nupt.* insigne *legis Juliæ* fragmentum complectitur, quo prohibentur Connubia inter Senatorios liberos, & eos, qui ipsi, aut eorum Parentes artem ludicram exercuerint, quam exercere
41 dicuntur, ut mox notavimus, Saltatores, & Saltatriculæ, & Scenici omnes artifices, & thymelici, & quæ sunt alia plura theatralis rei nomina, artes ludicræ sunt, de quibus *Franc. Ramos Del Manzano Nobilis J. C. in Comm. ad leges Juliam, & Papiam lib.2. cap.28. & seqq.*, ac de iis mentio fit in *Ulpiani fragmentis tit.13.* ubi ex *l. Julia* hæc habentur = *Cæteri ingenui prohibentur ducere lenam a lenone, lenave manumissum, & in adulterio deprehensam, & judicio pu-
42 blico damnatam, & quæ artem ludicram fecerit &c.* = imposita quoque pœna Nuptias impares Contrahentibus in *l.1. Cod. Theodos. de Collegiatis* = ibi = *De quorum* (hoc est Collegiatorum) *agnatione hæc forma servabitur, ut ubi non est æquale Conjugium, Matrem sequatur Agnatio: ubi vero justum erit, Patri cedat ingenua successio* =

At ubi post falsæ Religionis tenebras lux Evangelicæ veritatis effulsit, nova opus fuit Jurisprudentia, quæ salvo contractarum fœdere Nuptiarum, Senatores imparibus Nuptiis commaculatos, valido existente Nuptiarum vinculo, alienos tantum faceret a Romanis legibus, eos scilicet dejiciendo ab adeptis honoribus. Huc respiciunt *geminæ Constitutiones*, quarum altera *Constantino*, altera *Valentiniano & Marciano* inscribitur relatæ in *l. Senatores 1. Cod. de Natural. liber. & in l. Humilem, vel abjectam Fœminam 7. Cod. de Incest. & inutil. Nupt.* Et licet *Justinianus* novum Jus inducere molitus fuerit per *l. Imperialis benevolentiæ 23. Cod. de Nupt.* qua in ipso sui Imperii initio Scenicis, aliisque famosis Fœminis Jus illustrium Connubiorum concessit, & rursus aliam similem promulgavit *Constitutionem*, eamque ad omnes Episcopos misit, quod & tertio inculcavit *Novell. 116. cap.6.* = ibi = *Constantini vero piæ memoriæ legem &c. per quam mulierum Conjunctiones* (*quas Constantini lex abjectas vocavit*) *ad quosdam Dignitatibus decoratos, prohibentur, nullo penitus modo valere permittimus, sed licentiam volentibus præbemus* (*etsi quibuslibet magis Dignitatibus decorentur*) *hujusmodi Mulieres sibimet copulare* = duo nihilominus certa sunt; Primum, quod causa mutandi Juris fuit in *Justiniano* libido contrahendi Nuptias cum scenica Muliere; secundum, quod hoc novum Jus cum ipso Justiniano interiit, atque exolevit, prout diligenter expendit *Heinnec. loc. cit.* §.4.

Et hinc evenit, quod etiam in Jure nostro præsumptio Matrimonii in
dubio inter pares admittitur, non au- 43
tem inter dissimiles, & inæquales *Tiraquell. de leg. Connub. gloss. 1. par.5.*

par.5. n.31. & seq. cum aliis ab eo
congestis,a paritate namque conditio-
44 nis dictum est *Paragium*, ut pluribus
ostendit *Choppin. de feud. Andeg. lib.2.*
tit.2. n.6. & 7. quod non sine ratio-
ne prædictæ leges statuerunt, cum
juxta *Modestini* descriptionem *in l.1.*
ff. de rit. Nupt. aliud Nuptiæ non sint,
45 quam = *Consortium omnis vitæ; Di-*
vini, & Humani Juris communicatio =
non magis nempe corpora, quam ani-
mi, & quæ utrisque adjacent permi-
sceri, & in unum conflari oportet,
quæ omnimoda communicatio in im-
paribus Personis vix est, ut eveniat.

Quantò magis igitur debuerunt
pernecesse in hanc eamdem abire sen-
tentiam Theologi, & Canonistæ, qui
Divinis legibus edocti, Sacrarum
Scripturarum exemplis excitati, Ca-
tholicæ Fidei lumine, & *Sacri Con-*
cilii Tridentini testimonio satis in-
structi, perspicuè agnoverunt non so-
lum extrinsecam hujusmodi Connu-
biorum deformitatem, sed quoties
46 invitis Parentibus iniantur, insitum
in illis peccatum ratione *pietatis, ju-*
stitiæ, & caritatis, quia nemini li-
47 cet dehonorare Parentes, proximo
ignominiam afferre, scandalo, odiis,
& inimicitiis maxime inter domesticos
viam aperire, nec *IV. Decalogi Præce-*
ptum conculcare, ad quæ respiciens
Sancta Mater Ecclesia hujusmodi pec-
48 caminosa Matrimonia *semper detesta-*
ta est, atque prohibuit, ut testatur
Sac. Concil. Trident. Cap.1. Sess.24.
de reformat. Matrim.

Et meritò per Ecclesiam hujus-
modi Matrimonia damnata sunt, at-
que interdicta, habemus enim Præ-
ceptum æque naturale, ac Divinum
de cultu exhibendo iis, qui nos ge-
49 nuerunt, quod etsi videatur *affirma-*
tivum, quatenùs dicit = *Honora Pa-*
trem, & Matrem = continet nihilo-
minùs præceptum *negativum* de illis
nunquam dehonorandis, illiusque
transgressio inter gravissima crimina
connumeratur, ut diximus in *superio-*
ri Voto I. num.136. Hinc eo Præcepto
50 Filiis prohibetur adversùs Parentes
quælibet injuria, irrisio, contristatio,
odium, & similia, imò *ne vultu qui-*
dem lædenda pietas est Parentum
D. Ambros. lib.8. in Evang. S. Luc.
pag. mihi 231. lit.I. quæque levis ad-
versùs alios offensio censetur, adver-
sùs Genitores gravissimum crimen im- 51
pietatis evadit; Ideòque si Filius le-
viter Parentem percutit, aut etiam
manum elevat in signum percutiendi,
si illi detrahit vel præsenti, vel in 52
absentia, si eum torvo intuetur oculo,
aut aspere alloquitur, si eumdem af-
ficit tristitia, licet opus, ex quo con-
tristatur, aliàs grave malum non sit,
dummodò ejus tristitia prævisa fuerit, 53
ex unanimi Thelogorum, ac Casui-
starum sententia contra hoc Præce-
ptum mortaliter peccat, ut tradunt
Bonaccin. Theol. Moral. tom.2. in 4.
Decal. Præcept. disput.6. quæst. unic.
punct.2. num. 3. Navarr. in Ma-
nual. Confessar. cap. 14. a num.11.
Sayr. in Clav. Reg. lib.7. cap.5. n.8.
Cajetan. in Summ. tit. Filius potest
verb. Filii peccata Marcb. in Tribun.
Sacram. tom.2. tract.5. tit.1. quæst.1.
in princ. ubi hæc perspicuis *Sacræ*
Scripturæ verbis authorizat; Vix
enim invenire poterimus aliud præ- 54
ceptum tam frequenter, totque di-
versis modis, ac istud in *Sacris Lite-*
ris inculcatum, & signanter in *Eccle-*
siastic. cap.3. vers.9. & 14. = ibi = *In*
opere, & sermone, & omni patien- 55
tia honora Patrem tuum &c. Non
contristes eum in vita illius = & pari-
ter in *Deuteron. cap.27. vers.16.* = ibi =
Maledictus, qui non honorat Patrem = 56
rursus in *Proverb. cap.19. vers.26.*
= ibi = *Qui affligit Patrem ignomi-* 57
niosus est = & similiter *cap.30. vers.17.*
= ibi = *Oculum, qui subsannat Patrem,* 58
effodiant eum Corvi = Aliaque similia
mandata centies in *Sacris Literis* re-
petita leguntur.

Quamobrem a fortiori gravissimè
peccant Filii, qui tristitiam maxi-
mam, maximamque injuriam Paren- 59
tibus irrogant, cum Fœminam vilem,
vel improbam desponsantes, ipsorum
famæ, & honori, ac reifamiliari gra-
vissimum afferunt præjudicium, ac sæ-
pè in eorum domum indignam Mu-
lierculam, & quandoque infame scor-
tum intrudere non valentes, ipsos vio-
lenter adigunt, ut eam in Nurum,
Filiamque sibi obligentur adsciscì,
cujus

cujus nequidem famulatum ob decoris jacturam unquam admisissent. Hæc profectò ex indigno Filii Matri-
60 monio notabilis ignominia Parentum, per quam a sua decidunt conditione, per quam inter nobilitate pares nisi maximo cum rubore conversari, aut illorum conspectum vitare coguntur, per quam illos justissimo, ac indicibili mœrore confici facilè quisque sibi suadet, nullo prorsus modo compa-
61 rari valet cum Parentum irrisione, aliisque injuriis supra relatis, nèc ullus Theologus, aut Juris Interpres inveniri potest, qui tanti criminis reatum minuere, vel excusari non vereatur.

Nèc obstat objectum, quod in hypotesi non concurrat dissensus *Patris* jam defuncti, sed tantummodò *Matris*, sub cujus potestate Filius non reperitur; Tùm quia *Decalogi Præceptum* utrumque Genitorem compre-
62 hendit =*Honora Patrem*, ET MATREM= hoc enim debitum rationi consonum, ac naturæ maxime suadet summum, quod a Parentibus, post Deum, beneficium accepimus, , illorumque dignitas, per quam, *tamquam Dei si-*
63 *mulacra*, a Filiis respiciendi suo modo veniunt, atque colendi, quemadmodum nos docet *Catechis. Roman. par.3. tit. de 4. Præcept. Decal. cap.5. num.9.* = ibi = *Sunt enim immortalis Dei* (Parentes videlicet) *quasi quædam simulacra, in iisque ortus nostri imaginem intuemur, ab iis nobis vita data est; iis Deus usus est, ut nobis animum, mentemque impertiret &c, merito nomen* MATRIS *in hoc Præcepto expressum, ut ejus beneficia, & merita erga nos consideremus quanta cura, quantaque sollicitudine nos in utero gesserit, quanto cum labore, & dolore pepererit, ac educarit* = unde Filius exasperans Matrem sibi Dei maledictionem acquirit *Ecclesiastic. cap.3.*
64 *vers.18.* = ibi = *Maledictus a Deo, qui exasperat Matrem* = quia tàm per Patrem, quàm per Matrem nati sumus *Ecclesiastic. cap.7. vers.29. & 30.* = ibi = *Honora Patrem tuum, &* GEMITUS MATRIS TUÆ *ne obliviscaris: Memen-*
65 *to quoniam nisi per illos natus non fuisses, & retribue illis quomodo, & illi tibi* = ac contra Filium eos dehonorantem maledictio repetitur in *Deuteron. d. cap.27. vers.16.* = ibi = *Maledictus, qui non honorat Patrem suum,* ET MATREM, *& dicet omnis Populus: Amen* = & quantum prodest Filiis obedientibus benedictio Patris, tantum illis inobedientibus officit maledictio materna *Ecclesiastic. cap.3. vers. 11.* = ibi = *Benedictio Patris firmat domos Filiorum, maledictio autem* MATRIS *eradicat fundamenta* = quod maximè confirmatur exemplo relato per *D. Augustin. lib.22. de Civit. Dei cap.8.* & fusiùs *serm.94. inter novos* de Matre, quæ Filiis sibi inobedientibus, atquè rebellibus maledicens, omnes illos continuò tremulos, ac vagos sine domibus, opibus, & honoribus undequaque miseros reddidit.

Tùm quia ultra recensita Divina Oracula tùm a Filiis, tùm a Judicibus non contemnenda, sed formidanda, nos non latet, quod, mortuo Patre, jura reverentialia universa coalescunt favore Matris, ut innuit etiam in proposito *Piton. discept. Eccles.52. sub num.83.* & confert *Rot. in Constantien. Sponsalium 26. Junii 1748.* §. *Accedit cor. R. P. D. Elephantutio*, & *Sacri Canones*, qui præcipuè in 66
hac materia spectandi sunt, requirendo indistincte consensum Parentum non respexerunt ad Patriam Potestatem, & ad ejus effectus a *Jure Civili* introductos, sed ad obsequium, & reverentiam *Jure Divino*, ut supra, 67
æque debitam tàm Matri, quàm Patri, ex qua unica ratione ducti Sancti Patres, cæterique Doctores unanimi voto utriusque Parentis consensum exquisierunt, ut ex jam allegatis auctoritatibus apparet, in quibus vel Parentes indistinctè, vel Pater, & Ma- 68
ter in specie nominantur, uti disertissimè docet *Vessembec. in lib.23. ff. de rit. Nupt. tit.2. § 4.* = ibi = *De Jure Divino, & ex Præcepto Decalogi idem* 69
debetur honos Matri, qui Patri, & ideò Canones utrorumque Parentum consensum indistinctè requirunt =

Tùm demum quia sumus in casu, in quo, ultra *pietatem* erga Parentes, caput effert *Justitia*, quæ non patitur,

titur , ut sub nomine Parentum veniant soli Genitores, prout si ageretur de honestis Conjugiis , respectu quo-
70 rum satis est , si Genitoribus debitus honor habeatur , nèc , iis justè reluctantibus,Matrimonium a Filiis cum Persona iisdem Genitoribus invisa contrahatur , sed agitur de Nuptiis indi-
71 gnis, circa quas *Parentum* vocabulum latiùs est accipiendum, ut etiam ad *Propinquos* extendatur , quemadmodum pro quibusvis *Propinquis* ea vox usurpata fuit a *Tertulliano* , *Lampridio Capitolino in utroque Codice* , & a posterioribus Scriptoribus , unde *D. Hieronymus in II. contr. Rufin.* hoc declarans vocabulum *Parentes militari* , *vulgarique sermone Cognatos* , *&* *Affines* nominari testatur ; ideòque sub eo nomine veniunt non solum Mater , sed etiam Fratres , &
72 Consanguinei , quibus , cum interesse habeant , damnumque sentiant , *Justitia* præbet facultatem prohibendi , ne tam impares Nuptiæ contrahantur. Si enim iis totius Familiæ honor , fama , ac decus deprimitur , ad quæ conservanda nedum Parentes , verum & cæteri Consanguinei Jus strictum habent , nil mirum ergo, si Parentum nomine in hoc casu veniant in subsi-
73 dium etiam Proximiores Agnati , qui gravi afficiuntur injuria ad *text. in l. Unic.* §. *Et siquidem vers. Oportet Cod. de rapt. Virgin.* = ibi = *Oportet enim , ut quicumque Uxorem ducere*
74 *voluerit sive ingenuam , sive libertinam secundum nostras leges , & antiquam consuetudinem Parentes , vel* ALIOS QUOS *decet , petat , ut cum eorum voluntate fiat legitimum Conjugium* = & similitèr in *l. In Conjunctione* 20. *Cod. de Nupt.* = ibi = *In Conjunctione Filiarum in sacris positarum , Patris expectetur arbitrium , sed si sui Juris Puella sit , intra quintum , & vigesi-*
75 *mum annum constituta , ipsius quoque assensus exploretur* = & deinde nulla habita ratione de Patria potestate ab ipso *Jure Civili* introducta sequitur = *Si Patris auxilio destituta* , MATRIS , ET PROPINQUORUM , *& ipsius quoque requiratur Adultæ judicium &c.* = Hoc idem habetur in *Cap. Videtur 3. Qui Matrim. accus. poss.* ac consentaneè in hac materia tenet *Boss. de Matrim. cap. 11. §. 58. n. 88.* Ex hisce
namque indignis Conjugiis familiæ 76
honestas a Majoribus parta suo gradu decidit , & vilescit , nèc semel Consanguineis impedimento sunt , ne suis Natalibus respondentes Nuptias assequantur , quia ut plurimum Viri Nobiles dedignantur Filiam ei desponsare, cujus Frater , vel alius Consanguineus mediante Matrimonio cum indigna , sive vili , aut infami Muliere contracto , totius progeniei honorem , famamque sua turpitudine denigravit.

Nemo igitur audebit asserere ,
quod Filius ita agendo non peccet evi- 77
dentissimè *contra Justitiam* . Si enim ipse alienæ familiæ verbo , vel opere tantum detraheret famæ , vel honoris, quantum suæ propriæ famæ deficit ex Matrimonio cum indigna , ab omnibus certè de injustitia redargueretur, uti-
que a fortiori injustitiæ , & impietatis 78
reus habendus erit, si Fratrum , Sororum , & maximè Parentum honorem , ac famam in facto tam enormiter deturpaverit . Quinimo ubi de indignis Matrimoniis agitur , nedum peccat
Filius si nupserit , sed etiam Parentes, 79
si consenserint , solus namque Parentum consensus tali casu non sufficit , unde etiamsi ipsi dent manus , adhuc licita non erunt Connubia, quibus to-
ta propinquitas afficitur gravi injuria, 80
ex qua sequuntur odia , jurgia , simultates , & interminabiles dissensiones , per ea , quæ docet *Aversa de Sacram. Matrim quæst 3. sect. 7. vers. Benè tamen* = ibi = *Si inirent indignum aliquod Matrimonium cum notabili dedecore , & ignominia Familiæ &c. quamvis cum consensu Paren-*
tum, peccarent adhuc Filii contrahen- 81
do , & Parentes consentiendo , quando Matrimonium esset indignum , & perniciosum , & cum scandalo , & cum dedecore aliorum propinquorum de familia = Quidquid secus dicendum esset *quoad Consanguineos* , quando Matrimonium non est indignum , nulla familiæ per illud affertur injuria , nec ignominia , licèt alter ex Sponsis sit minus dives , minusque nobilis, alter vero ditior , atque nobilior , quia tunc illud benè procedit , quod sponsalia

salia alieno arbitrio dissolvi non debent, ut in his terminis dixit *Rot. in Reatina Sponsalium* 29. *Januar.* 1753. §. *Et reipsa* & §. *Consanguineorum coram R. P. D. Buss.*

Nèc refragatur, quod quisque sit ita Dominus sui honoris, ac famæ,
82 ut seipsum infamando lethaliter non peccet juxta plurium DD. opinionem, quos colligunt *Molina tom.4. tract.4. disput.37.n.1.Dicastill. de Justit.lib.2.*
83 *tract.2. disput.12.appendic.1. dubit.4. n.501.* quod tamen impugnant alii post *Cajet. 2.2. quæst. 73. art.2. vers. Ad hoc* & videtur opinio *S.Thomæ ibidem*; In eo namque universi conve-
84 niunt, quod si infamia redundet in alios, scilicet in Filios, Fratres, Familiam, Religionem, vel Patriam, qui se infamat, lethaliter peccat secundum expressam sententiam *D. Thom. quæst.73.art.4. ad 1.* = ibi = *Arbitrii est detrimentum suæ famæ pati, nisi hoc vergat in periculum aliorum &c. non autem est sui arbitrii, quod patiatur detrimentum famæ alterius &c.* = eumque unanimiter sequuntur Theologi, quos congerit *Dicastill. de Justit. lib.2. disput.12.p.3. dub.14. Card. de Lug. de Just. tom.1. disput. 14. sect. 10. n. 167.* Itaut nèc etiam liceat infamato, vel contumelia affecto, in præjudicium alterius,
85 sui honoris, vel famæ injuriam condonare, alias condonatio, seu remissio non est valida, eaque non obstan-
86 te, obligatio justitiæ ad damna exindè exorta reparanda non extinguitur, veluti solidè probat *Dicastill. dicta disput.12. par.3. dubit.14. n.240.* = ibi = *Quando infamia irrogata Patri ita est injuriosa Filiis, ut eis damnum afferat in fama a suis Majoribus parta, etiamsi Pater remittat infamiam, non est valida remissio &c. Et idem est in similibus casibus &c.* = Quod totum verificatur de contumelia, seu
87 quavis injuria contra honorem, cum honor, & fama pari passu procedant, ut ex communi DD. docet idem *Dicastill. disput. 12. d. part. 3. dub. 2. num.*400. Honor autem, ac fama non
88 magis sermone, quam opere læduntur *Card. de Lug. disput.14. sect.11.n.191.* = ibi = *Ad contrahendam malitiam gravem, satis est, si ex alio fine vis id ponere, ex quo honor proximi graviter lædatur* = de quo latè disputant *Molina, Sotus, Lessius* ab eodem relati *d. sect. 10. per tot.*

Præterea Filii hujusmodi Connubia ineuntes non solum graviter peccant ratione *pietatis*, & *justitiæ*, 89
ut hactenus demonstravimus, verum etiam ratione *Caritatis*, cujus leges perniciosè hoc scandalo conculcantur; Notum est enim scandali malitiam in eo sitam esse, ut quis dicto, vel facto ruinæ spiritualis, hoc est peccati 90
occasionem proximo dederit, ut ex *D. Hieron. sup. cap.15. S. Matth.* tradit *D. Thom.2.2. quæst.43. artic.1. in corpor.* quem omnes unanimiter sequuntur, & in *artic.4.* docet scandali malitiam mortalem inducere culpam, 91
quando contemnitur proximi salus, ut si pro ea conservanda quis non prætermittat facere, quod alias facere sibi libuisset, ac *artic.7. & 8.* concludit, quod ad vitandum scandalum ex proximi nedum malitia, verum & ex infirmitate ortum habens, tàm bona temporalia, quàm etiam quandoque spiritualia dimittere, vel saltem oc- 92
cultare tenemur.

Filiosfamilias igitur, qui ab hisce Matrimoniis abstinere, seu recedere cum pertinacia recusant, & clandestinè sine denunciationibus, seu annuente injusto Judice illa contrahunt, non uni, 93
vel alteri, sed omnibus Consanguineis, vel Affinibus multifariè peccandi occasionem præbere non dubitabit quicumque non ignorat, quod vix audito similis Matrimonii solo tractatu, ma- 94
xima statim suboritur in omnibus indignatio, per quam detractiones hinc inde disseminantur, illicò mutuæ benevolentiæ communia, multoque magis specia- 95
lia signa penitus cessant; Pater Filium, Frater Fratrem alloqui respuit, ac sa- 96
lutare, quibus maximis malis respondent odia, discordiæ, obstinatæ lites, 97
atque utinam non sæpè maledictiones, insidiæ, ac etiam aliquando homicidia, absque eo quod hoc gravissimum scandali crimen Filius indignas pacificens Nuptias valeat effugere, nèc ullo jure a persuadatis Caritatis legibus se tueri.

Frustra autem noster incautus
Adolescens tot undique pressus inelu-
ctabilibus argumentis,& a suo Defen-
98 sore deceptus excipiebat, quod *qui
utitur Jure suo nulli facit injuriam*,
natura namque, legesque, ac praeci-
puè *Sacri Canones* Jus tribuunt Filiis
ad Matrimonium, quod magis placet,
amplectendum, ac proinde non im-
pietatis, non injustitiae, non scandali
sunt accusandi, sed sibi imputent, qui
peccandi occasionem ex ipsorum Nu-
ptiis contra Jus sibi competens irra-
tionabiliter sumunt.

Quandoquidem hæc libertas sum-
ma, omnimoda, & inviolabilis in Ma-
trimoniis tantoperè a Causidicis com-
mendata, utpote, ut ipsi malè, seu
saltem cum patenti æquivoco opinan-
tur, generaliter, & absque ulla limi-
tatione a *Sacris Canonibus* sancita,
præter argumenta, rationes, & Jura,
99 quibus evidenter, quam futilis sit, ac
vero, rectoque *Sacrorum Canonum*
sensui contraria, satis ostendimus in
nostro præcit. *Vot. I. n.*133. *& seqq.*,
*& n.*173. *& seqq.* hoc unum insuper
addimus, quod, aut prætenditur, quod
cuique, & consequenter etiam Filiis-
familias ita libera sint Matrimonia, ut
contra voluntatem Parentum ea cum
quacumque Persona ad sui libitum
contrahere valeant, quia a *Sacris Ca-
nonibus* nunquam fuere prohibita, &
hoc est falsum, quia *Sancta Dei Ec-
clesia ex justissimis causis ea semper
detestata est, atque prohibuit* teste *Sac.
Concil. Trident. cap.*1. *sess.*24. *de re-
format. Matrim.* Aut prætenditur,
quod, stante libero arbitrio, ita sint li-
bera, ut nèc a Deo, nèc ab Ecclesia
prohiberi potuerint, & hæc esset pro-
positio hæreticalis, quemadmodum
hæreticalis esset, si diceretur, quod
Deus prohibere non potuerit fornica-
tionem, adulterium, furtum &c. con-
tra liberum hominis arbitrium, nèc
prohibere potuerit Ecclesia contra as-
sertam Matrimonii libertatem Conju-
gium Catholicorum cum Hæreticis, ac
cætera Matrimonia, quæ, ob impedi-
menta impedientia, sive dirimentia
ab Ecclesia inducta, contrahi non
possunt.

Falsum præterea omninò est,
quod unicuique semper liceat uti ju-
re suo, hæc etenim regula sic indefi-
nitè sumpta totam scandali malitiam
cohonestaret. Quidquid enim sit, an
citra injustitiæ reatum possit quis cum
alienæ salutis periculo uti Jure suo,
certum omninò est, quod salvis Cari- 100
tatis legibus, in multis, multisque
casibus id non est absque lethali cul-
pa permissum. Hinc Caupo vendens
vinum hospiti, quem agnoscit se ine-
briaturum, utitur sine dubio jure suo,
quia rem vendit in ejus pleno domi- 101
nio existentem, sed nihilominùs pec-
cat secundum receptam sententiam
Theologorum, de qua *Ferrantin.
tract. de scandalis quæst.*61. *&* 62. Sic
scandali reus erit, qui in die jejunii
carnes vendat ei, quem non credide- 102
rit a servando jejunio legitimè excu-
satum; ita & Pictores vendentes ima-
ginem puellæ Juveni turpiter illam
amanti, utuntur jure suo, dum pre- 103
tium sui laboris quærunt, at a nemine
a peccato excusantur *Azzor. Instit.
Moral. par.*2. *lib.*12. *cap. ult. quæst.*9.
*Sanchez. in Summ. lib.*1. *cap.*7. *n.*40.
*Bonaccin. Theol. mor. tom.*2. *de pec-
cat. disput.*2. *quæst.*4. *punct.*2. § *unic.
n.*29. Hæc, & innumera hujus gene-
ris exempla suppeditant Theologi tra-
ctantes de vitiis oppositis Caritati,
quibus concludentissimè evincitur
quam ineptè, & insulsè dicatur, quod
Filii indignè contrahentes Matrimo- 104
nium *utantur jure suo*, & proindè a
lethali culpa sint immunes.

Maximè quia præter coactionem
ad certum Matrimonium ineundum, &
ad electionem status, & consequenter 105
præter liberam electionem vitæ Con-
jugalis in genere, prout diximus in
præd. *Vot. I. n.*173. nullibi constat de
tali Jure, nulla lege, nullaque au- 106
ctoritate illud est ipsis quæsitum, ut
in proposito advertit egregiè *Card. de
Luc. de Dot. disc.*142. *n.*12. =ibi=*Mo-
ventur ex ratione libertatis Matri-
monii ex Jure Canonico resultantis*,
*quæ futilis est. Nam Juris Canonici
intentio nunquam fuit ob Matrimonii
libertatem permittere turpia, & cri-
minosa, prout est indignè nubere, so-
lumque sustulit necessitatem consensus
Paterni a Jure Civili requisiti* (scili-
cèt

cèt ad validitatem) *sed tum supposito*
dignarum Nuptiarum, *cum qualitas*
107 *hæc æqualitatis*, *& dignitatis potius*
faveat, *& congruat Matrimonio*, *quam*
adversetur &c. = quæ disertissimè con-
firmavit *Megal. Instruct. Confess. &*
Pœnit. lib. 2. cap. 23. quæst. 1. n. 52. = ibi =
108 *Hæc libertas non ita intelligenda erit*,
ut adversetur Juri Divino, *cui leges*
Canonicæ nunquam adversantur &c.
Sed Filia, *quæ sine consensu Patris*
Matrimonium contraheret, *contra*
quartum Decalogi Præceptum pecca-
ret, *ergo libertas a Jure Canonico*
illi concessa, *non ita intelligenda erit*,
109 *ut sine consensu Patris cum offensione*
Juris Divini contrahere possit = opti-
mè *Opatovius de Sacram. tract. de*
Matrim. disput. 2. quæst. 18. num. 159.
ubi firmat non licere Filiis, Parentibus
invitis, se jungere Matrimonio, sub-
dens = *Dices*, *quod Filius*, *& Filia*
habent Jus ad contrahendum. Respon-
deo illos habere, *sed non ad contraben-*
110 *dum indignè*, *& cum peccato &c. E*
contra Pater habet Jus Divinum ex
quarto Decalogi Præcepto, *ne ignomi-*
nia a Filiis afficiatur, *quod accidit*
in Matrimonio indignè contrahendo =
Stat enim benè simul, quod quis
habeat Jus in re, ac illius sit verè
111 Dominus, sed cum ea limitatione ta-
men, ut illo nonnunquam uti nequeat,
ne injustè, aut impiè, aut contra
Caritatem agat, quia scilicet ejus
usus Tertio damnosus evadat, nam
etiam Virgo dominium sui Corporis
habet quoad usum Conjugii, illudque
nubendo verè transfert in Virum, sed
nihilominùs sine legitimo Conjugio
ipsi minime licet se stuprandam offer-
re citra injustitiam, cum ex illius stu-
112 pro damnum Parentibus emergat,
quam doctrinam late tradit *D. Thom.*
2. 2. quæst. 154. artic. 6. per tot. il-
lumque omnes ejus Discipuli sequun-
tur; ex quibus bene resultat illius
consequentiæ vanitas, quod cum Fi-
liifamilias Jus habeant contrahendi li-
berè Matrimonium, idcirco licet etiam
113 indignè, etiam invitis Parentibus, etiam
cum alieni honoris jactura, cum Fami-
liæ, ac Parentum dedecore, cum Rei-
publicæ scandalo Matrimonium contra-
hant, adhuc honestè, licitè, justè, & sine
peccato illud contrahere dicendum sit,
& propter Matrimonii libertatem a
nemine ad ita contrahendum posse
impediri.

Utque evidentiùs hæc veritas
elucescat, incongruum non erit sup-
ponere, quod Adolescens, de quo
agitur, si contrahere vellet Matrimo-
nium non cum indigna, sed cum Hæ-
retica æqualis conditionis, consen-
tientibus quoque Parentibus, atque 114
Propinquis, id nihilominùs, *non ob-*
stante libertate Matrimonii tantope-
re magnificata, absque dispensatione
Apostolica, nullo modo ei permitti
posset, nèque deberet, quia hæc Con-
nubia *vetita sunt ab Ecclesia*, ideò-
que etsi valida, sunt tamen illicita, ac 115
proindè non permittenda tùm propter
peccatum, sine quo contrahi non va-
lent, quia sunt prohibita *S. Thom. 3. par.* 116
de Sacram. quæst. 90. artic. 1. ad 5.
tùm propter pericula, quæ inde ma- 117
nare possunt *Can. Cave Can. Non opor-*
tet, & alii *28. quæst. 1. Concil. Eli-*
berit. ann. 305. cap. 16. Concil. Lao-
dicen. ann. 320. cap. 31. Concil. Trullan.
cap. 72. Conc. Toletan. ann. 694. cap. 20.
Concil. Narbonens. ann. 1609. cap. 72.
Nos quidem in præsenti non agimus
de Matrimonio Catholicorum cum
Hæreticis, sed nihilominùs etiam in
casu nostro, easdem, imò & majores mi-
litare rationes arbitramur, si enim
Filiifamilias inire velint Connubia
cum indigna, seu Parentibus invisa,
ipsis Parentibus, aliisque Propinquis
reluctantibus, id perficere minimè
possunt nisi contra pietatem, justi- 118
tiam, & caritatem, nisi illicitè, nisi
cum peccato, quia *Sancta Dei Eccle-*
sia ea pariter semper detestata est,
atque *prohibuit*, & ex iis quoque 119
oriuntur, vel oriri possunt pericula
scandalorum, dissensionum, & inimi-
citiarum &c. cum animæ Contrahen-
tium, aliorumque maximo detrimen-
to; Quoties igitur in primo casu *Ma-*
trimonii libertas non obstat, quomi-
nùs idem Matrimonium impediatur,
utpote illicitum, atque peccamino-
sum, quia *ab Ecclesia vetitum*, mul-
tisque periculis expositum, profectò
ignoramus cur in secundo eadem *Ma-*
trimonii libertas ejus efficaciæ, at-

que valoris esse debeat, ut idem Ma-
trimonium impediri minimè possit,
licet sit æqualiter periculis exposi-
tum, illicitum, atque peccaminosum,
quia *ab eadem ipsissima Ecclesia ex-
pressè prohibitum*; eo insuper addi-
to, quod Matrimonia cum Hæreticis,
etiam accedente Parentum consensu,
120 vetita sunt ex *Præcepto Ecclesiastico*,
Connubia verò insciis, vel dissentien-
tibus justè Parentibus inita, tàm *ex
Præcepto Ecclesiastico*, quàm *a Jure
121 Naturali, & Divino* prohibentur,
quia Filii, qui ea sic contrahunt, ad
sensum tàm Theologorum, quàm
Canonistarum *IV. Decalogi Præceptum*
in materia gravi contemnunt; Nos
ignorare repetimus cur in primo casu
asserta *Matrimonii libertas* vim ullam
habeat præbendi facultatem violandi,
& contemnendi SOLUM *Præceptum Ec-
clesiasticum*, ejusque *transgressores*
gravitèr omninò *sint puniendi*, in al-
tero verò *eadem Matrimonii libertas*
ita *Præcepto Naturali, Divino, &
Ecclesiastico* prævalere debeat, ut il-
lud nedum *impunè* violare, & con-
temnere liceat, sed ne Matrimonii li-
bertas lædatur, *licentiam potius trans-
gressoribus* idem violandi, & contem-
nendi *necessario concedere* debea-
mus. Hæc apud Nos semper fuit,
122 semperque erit maxima, & innega-
bilis implicantia, paucis namque ver-
bis est idem, ac dicere: Catholicus
Matrimonium contrahere nequit cum
Hæretica *non obstante libertate Ma-
trimonii*, quia Matrimonium esset il-
licitum, & peccaminosum, utpote *ab
Ecclesia prohibitum*; Filiusfamilias
verò Matrimonium insciis, vel invitis
justè Parentibus e converso liberè
contrahere valet, nec illud a nemine
impediri potest, *obsistente libertate
Matrimonii*, quamvis sit æqualitèr
illicitum, atque peccaminosum, quia
illud non *Ecclesia* tantum, sed *Jus
Naturale, Divinum, & ipsamet Ec-
clesia semper prohibuit*; cujus quidem
diversitatis rationem nos adhuc nèc
concipere, nèc invenire, nèc capere,
nèc nobis suadere ullo modo potui-
mus. Quamobrem usque dum con-
grua ratio disparitatis unius casus ab
altero nobis non assignetur, semper
in eo sensu constantes erimus, ut
quemadmodum, non obstante malè
intellecta libertate Matrimonii, Con-
nubia cum Hæreticis absque dispensa-
tione Apostolica permitti non possunt, 123
quia ab Ecclesia prohibita, ut habe-
tur etiam ex *Glos. in Can. Non opor-
tet* 28. *quæst*. 1. = ibi = *Hæreticus non
potest contrahere cum Christiana &c.
et si contrahit, tenet Matrimonium,
sicut si contraheret cum excommuni-
cato* = ita a pari, imò a fortiori, ma-
jorique ratione Matrimonia Filiorum
absque consensu Parentum rationabi-
litèr reluctantium nullatenùs permit-
ti valeant, quia nedum *ab Ecclesia*, 124
verum etiam *ex naturali Jure, Di-
vinoque Præcepto* vetantur.

Concurrentibus potissimum in
Connubiis Filiorum contra Parentum
consensum initis, maximè cum indi-
gnis, gravissimis malis numero pluri-
bus iis, quæ ex Connubiis cum Hære-
ticis, consentientibus Parentibus, at- 125
que Propinquis, contractis evenire
possunt, & evenire videmus. Siqui-
dem peccant, ut diximus, contra
pietatem, justitiam, & caritatem, 126
ultra peccatum contra Religionem,
quia accedentes in peccato mortali ad
recipiendum Sacramentum, sacrile- 127
gium committunt, nècnon alterum,
administrantes Matrimonii Sacramen-
mentum culpa lethali innodati, si
uti Ministri ejusdem Sacramenti ha- 128
beantur; Ultra aliud peccatum ex eo
promanans, quia ut plurimum non
primariò ad procreandam sobolem,
sed tantummodo ad saturandam libi-
dinem cum ea particulari, & speciali
Fœmina, eam Uxorem ducunt, prout si 129
in illorum Patria, aut aliis in locis, vel
in universo Orbe Catholico ulla alia
Fœmina reperiri non posset; Ultra
quoque aliud peccatum, quod inde
emergit, quia alter, alteri coopera- 130
tur, ut sacrilegè hoc magnum Sacra-
mentum recipiat, quemadmodum in
dict. Voto I. num. 187. *& seqq.* satis,
superque probavimus; Et ultra de-
mum gravissima scandala desuper enu-
merata propter has impares Nuptias,
in omnium oculos incurrit inhonestas
illa, per quam Extranei quoque in- 131
dignantur, & clamant = *Quod tibi
non*

non vis, alteri ne feceris = quæ est
132 prima naturæ notio, & in ea legem, & Prophetas consistere testatur D. N. J. C. in *Evang. Matth. cap.7. vers.12.* Etenim quam sibi injuriam a Filiis nascituris inferri nolunt, eam,
133 haud par est, ipsos priores Parentibus, & Propinquis inferre; Quibus omnibus accedunt alia inconvenientia, & peccata inter ipsos Conjuges, de quibus in *d. nostro Voto I. n.30. 187. & seqq.*, nec non scandalum Filiorum, qui ex tali peccaminoso Matrimonio procreati, vel exemplo Parentum si-
134 milia discunt Matrimonia contrahere; vel Matrem indignam honorare dedignantur, seu potius illam verbis de-
135 honorare non verentur; vel conqueruntur adversus Patrem, qui talem
136 indignam Fœminam sibi copulavit, ut esset illorum vilis, aut ignominiosa Mater; vel indolem vilissimæ Matris sectantes, pravis, inhonestisque mo-
137 ribus imbuuntur, itaut Filii potius cujusdam Satellitis, quam Viri Nobilis videantur; vel si Matrem diligant, rixas, aut duella suscipiunt contra eos Nobiles, qui eamdem sive tractare recusant, sive ejus con-
138 ditionem irrident; vel maledicunt Parentes, illorumque Conjugium, si Genitor propter tale Matrimonium pinguem hæreditatem amiserit, & idcircò ipsi ad alimenta sibi compa-
139 randa, aut vilibus artibus incumbere, aut sine pane, sine vestibus, sine tecto mendicare cogantur, unoque verbo difficile admodum est adamussim enarrare quanta in uno facinore sint crimina, quibus Filiifamilias hæc Matrimonia contrahentes alligantur, aliisque illis se alligandi præbent occasionem.

Quod autem Nuptiæ, de quibus in causa, indignæ sint, nullatenùs est hæsitandum; indignas namque Nu-
140 ptias non alias esse, quam impares facilè intelligitur ex omnibus Theologorum, & Canonistarum locis, inter quos *Sanchez de Matrim. lib.4. disput.26. a num.22. tom.2. Fragos. de regimin. reipub. Eccles. par.1. lib.2. disput.4. §.2. num.290.*, & ex Jurisperitis *Piton. discept. Eccles.52. n.88. & seqq.*, *Menoch. de præsumpt. tom.2. lib.4. præsumpt.189. a num.85.* aliisque concordantibus relatis *Card. de Luc. de Dot. disc.1. num.23. & seq.*, *& disc.142. num.21.* Quamobrem indignus est ille Conjux, cui alter Conjux, attenta progenie, divitiis, moribus, aliisque circumstantiis absque dedecore copulari non potest juxta 141
prudentiam Judicis, cujus judicio id examinandum relinquitur *Bos. de contract. Matrim. cap.11. num.167* = ibi = *Porro ad dignoscendum an nupserit digno, vel indigno spectanda sunt utriusque Conjugis Progenies, seu Nobilitas, animi bona, mores, divitiæ, legitima Natalia, & alia, & secundum ea prudens Judex attentis moribus Civitatis judicabit* = concordat *Gratian. discept forens. cap.163, num.14. tom.1.* = ibi = *Ad hoc, ut dicatur Uxor indigna non attenditur solum, an sit Concubina, vel Meretrix, cum etiam ex alio capite possit dici indigna, inspecta inæqualitate generis, Familiæ, divitiarum, nobilitatis, & similium, quæ faciunt esse considerabilem talem indignitatem ad Matrimonium contrahendum* =

Indignè proindè copulatur Filius nobilis, vel honestus cum Plebeja sive ex Catholicis orta Parentibus, sive Neophita, sive Innupta, sive Vidua, quæ antea Viro nobili nupserit, & deinde Vidua remanserit, quæque cum alio Viro nobili in Matrimonium conjungi præsumat. Vidua namque nonnisi impropriè, & per fictionem prærogativas Viri prædefuncti conservat *Cyriac. controv. forens. cap.378. num.22. & 34. tom 2.* donec, & quousque in viduitate permanserit *Gratian. discept. forens. cap.623. n.4. tom.4. Sperell. decis.157. num. 15. vers. Prout*; adeout si transeat ad secundas Nuptias, cum amplius primi Viri non sit Uxor, illiusque desinat esse Vidua, amittit insimul, ac si nunquam habuisset, Viri defuncti prærogativas, semperque remanet Fœmina seu vilis, seu inhonesta juxta sua Natalia, propriosque mores, & nobilibus Nuptiis indigna *Ferdinand. de Valentib. discept.5. num.49. & seq. de re Eccles.*

Et non solum Filius Nobilis, vel honestus indigno Connubio conjungitur

tur cum Plebeja, seu illegitima, aut malis imbuta moribus, aut ancilla, aut humili, aut vagabunda, aut recitando, seu canendo theatralibus scenis addicta &c. verum etiam Filius dives cum Fœmina paupere *Piton. discept. Eccles.52. num.89. Rot. in Tuden. Sponsalium 21. Martii 1746. §. Cæterum cor. R. P. D. Caprar.*, *&* *in Majoricen. Sponsalium 6. Martii 1752. §. Plurimum cor. R. P. D. Amadeo*, & quidquid sit de ditiori cum minus divite, aut de nobiliori cum minus nobili, quam inæqualitatem non obstare dixit *Rot. in d. Reatina Sponsalium 29. Januar. 1753. §. Et reipsa cor. R. P. D. Bussio*, Nos pro certo tenemus, quod aliquando contra Parentum consensum indignè, & cum peccato copuletur etiam pauper cum paupere, si nimirum Parentes obstent, ne Filia pauper Matrimonium ineat cum Viro paupere, & sine aliqua arte, quem prævident ad Matrimonium faciendum cum proprio lenocinio Uxorem esse ducturum. Ea verò potissimùm indignitas in dubium a nemine revocatur, quæ oritur ex infamia, qua Vir Satelles, vel aliis
142 infamibus artibus addictus, seu Mulier inhonesta, sive Meretrix sit, sive Concubina laborat.

Quin turbet dispositio *text. in Cap. Inter opera 20. de Sponsal.* per-
143 peram attributo CLEM.III. cum sit responsum INNOC.III., ut ex *Roynald. ad annum Christi 1198. num.3.* observat *Gonzalez in d. Cap. Inter opera num.1. litt.a.*, qui verè legitur inter *Epistolas* ejusdem INNOC.III. editas ab erudito *Stephano Baluzio l. 1. Epist.112.* cujus integri *text.* verba apud *eumdem*, *&* *Gonzalez* sunt, quæ sequuntur = *Inter opera caritatis*,
144 *quæ imitanda nobis auctoritate sacræ paginæ proponuntur, sicut Evangelica testatur auctoritas non minimum est errantes ab erroris sui semita revocare, ac præsertim Mulieres voluptuosè viventes, & admittentes indifferentèr quoslibet ad commercium carnis, ut castè vivant, ad legitimum tori Consortium invitare. Hæc igitur Apostolica auctoritate attendentes, statuimus, ut omnibus, qui publicas Mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint in Uxores, quod agunt, in remissionem proficiat peccatorum* = Consonat dictum *S. Hieronymi* relatum in *Can. Non est culpandus 32. quæst.1.*, ubi de Osee Propheta, qui 145
Meretricem sibi junxit Uxorem, sic loquitur = *Non est culpandus Osee Propheta, si Meretricem, quam duxit, ad pudicitiam convertit, sed potius laudandus, quod ex mala bonam fecit* = Adstipulatur quoque *D. Chrysostomus* scribens ad Theodorum Mo- 146
nachum *in paræneſ. prior. circ. med.* = ibi = *Si qua* (scilicet Mulier) *bonæ formæ, si ingenua, liberalique facie per occasionem in eam inciderit calamitatem, quemlibet generosum, eximiumque Virum nihil pudebit, vel Connubio sibi talem adjunxisse; tanta est apud Homines misericordia, tanta despectio vulgaris opinionis, quæ sæpenumero in propatulo affectas ignominia, liberat ab infami servitute, recepitque in ordine Matronarum* = Ex quibus pro nostro parum oculato Adolescente Scribentes arguebant, quod si non dantur magis indignæ Nuptiæ iis, quæ cum Muliere in Lupana- 147
ri prostituta ineuntur, quas tamen laudant Sancti Patres, Ecclesiæ Doctores, & Summus Pontifex, qui & ad illas ineundas proposita peccatorum indulgentia Fideles omnes invi- 148
tat, multo minus indignæ dici debeant illæ, de quibus agitur, quinimò (quidquid in contrarium clament Theologi, seu Juris Interpretes, 149
quorum auctoritas novam legem condere, aut Sacros Canones infringere nunquam valuit) nulla dari subdunt Connubia, a quibus propter humilem conditionem unius ex Sponsis possint Filii, Filiævefamilias a Parentibus prohiberi.

Huic etenim objecto, opportunè respondet *Natal. Alex. Theol. Moral. tom.6. lib.2. de Matrim. cap.2. artic.2. de consens. clandest. reg.24. vers. Sexta* = ibi = *Viro*, QUI SUI JU- 150
RIS EST *Meretricem lupanari eductam ducere licet Uxorem, ut eam a peccato revocet, idque in remissionem peccatorum proficere respondet* CLEM.III. = imò INNOC.III. ut supra innuimus.

Lau-

Laudatus itaque *textus* procedit
quoad eos, *qui sunt sui Juris*,
nèc ullo jure obligantur aliorum pe-
tere consilium, ac exequi præceptum,
quemadmodum Filiifamilias Paren-
151 tum consilium petere, eisque obe-
dire tenentur, idque clarius explicat
idem *Natal. Alex. loc. cit. cap. 2. art. 1.
reg. 15. pag. 466.* = ibi = *Filius nam-
que prorsus tenetur obedire Patri pro-
hibenti, ne ducat Uxorem &c. ma-
lè moratam, aut infamem, vel dis-
paris longè conditionis. Tenetur enim
quisque lege Naturæ periculum suum
vitare, honori suo consulere, Fami-
liæque suæ dignitatem, vel honesta-
tem sartam tectam tueri. Tenetur
Parentibus justa præcipientibus obedi-
re* = Nèc unquam est temerè præsu-
mendum, quod aliquando Summus
Pontifex eos ad indignas Nuptias alli-
cere voluisset, quos etiam dignas con-
trahere, insciis, vel invitis Parentibus,
152 *Ecclesia semper detestata est, atque
prohibuit*, & quidem cohærenter dis-
positioni Juris Naturalis, ac Divini
ex *quarto Decalogi Præcepto* manife-
stissimè resultanti, & quemadmodum
noluit allicere ad hujusmodi Matri-
monia eos, qui emisissent Votum sim-
plex Castitatis, ne illos induceret ad
peccandum, ita nèc Filiosfamilias,
153 ne peccarent contra *IV. Decalogi Præ-
ceptum* allicere voluisse dicendum.

Nèc etiam insuper præsumen-
dum venit, quod Papa reliquos etiam
154 nobiles, honestosque Viros, quam-
vis essent sui Juris, in dedecus Familiæ,
& Propinquorum ad similes indignas
Nuptias invitare voluerit, cum indu-
bitati Juris sit, quod quemadmodum
in rescriptis, & gratiis, ita in elar-
giendis indulgentiis nunquam Summi
155 Pontifices intellexerunt tertio præju-
dicium inferre, ut ex vulgatis *text. in
Cap. Ad aures 8. de Rescript. Cap. Su-
per eo 15. de offic., & potest. Judic.
Delegat.* tradunt communitèr DD.,
quos cumulant *Barbos. in d. Cap. Su-
per eo 15. num. 3. Koning. princ. Jur.
Can. lib. 1. tit. 3. §. 9. num. 10. vers. Re-
gula tertia*, & potissimùm ubi agitur
156 de iis, quæ Juri naturali adversantur,
ut ex *Fulgos. cons. 61. num. 4.*, prout
essent Nuptiæ sive a Filiis, sive a qui-
buslibet aliis contractæ cum dedecore
Parentum, Fratrum, Sororum, at- 157
que totius Familiæ, veluti communi
nedum Theologorum, sed & Juris In-
terpretum, Sanctorum Patrum, ac
plurium Summorum Pontificum au-
ctoritate, ac solidissimis argumentis
hucusque comprobavimus.

Et quidem quamvis Summi Pon-
tifices ad excitandos Fideles ad elar-
giendas eleemosynas, sive pro repa-
randis collapsis Ecclesiis, sive pro 158
novis construendis, sæpius hujusmodi
eleemosynas in satisfactionem pœnæ
pro peccatis cessuras indulgeant, ni-
hilominus in hisce, ac similibus casi-
bus nemini licebit æs alienum in has
eleemosynas erogare, aut Familiam
iis fraudare subsidiis, quibus ad ho- 159
nestam substentationem indiget, ut
Ecclesiæ, vel Pauperibus ad lucran-
das indulgentias opituletur; Nèc Fi-
liofamilias Parentibus egenis non pro-
videre, ut opem ferens locis Terræ
Sanctæ, promissis indulgentiis per- 160
fruatur; Nèc Filio, aut Fratri Ma-
trem vetulam, aut Sororem innup-
tam ejus necessario auxilio, & assi-
stentia privare, & ad Loca Sancta,
aut Apostolorum limina accedere, ut 161
Jubilæi fructum assequatur; Nèc tan-
dem Patrifamilias Uxorem, prolem-
que sua opera nutriendam deserere,
ut procedens ad bellum contra Infide- 162
les peccatorum valeat impetrare re-
missionem; hæc etenim, utpote contra
pietatem, contra justitiam, contra 163
caritatem, ab omnibus reprobantur,
& Pontificia Diplomata reliquos Fi-
deles ad enarrata virtutum opera,
proposita spe veniæ, invitantia, hu-
jusmodi Personarum genera non com-
prehendere satis compertum habe-
mus. Meretrices igitur e cœno erue- 164
re poterunt, & peccatorum obtinere
remissionem ii, qui, si alias ducant,
nulli infamiam irrogant, Parentes
gravi dolore non afficiunt, neque
Fratribus, neque Sororibus ad pares
Nuptias copulandas impedimentum
præstant, neque scandali, aut rixa-
rum occasionem præbent, neque de- 265
mum infelicis exitus periculo se, &
quas ducunt Uxores exponunt.

Porrò animadvertendum est,
quod

quod Summus Pontifex ex duplici motivo æternæ Meretricum ſaluti legitimo Connubio occurrere voluit; Primo nempè, quia cum antea Meretricibus Matrimonium interdictum fuiſſet non ſolum per legem a Deo Moyſi datam *Joſeph lib. 4. antiquit. cap. ult.* = ibi = *Nec Meretrici ſit Jus Nuptiarum, cujus propter injuriam ſuo corpori factam, Nuptiale Sacramentum Deus non admittit* = ſed & ab antiquis Canonibus relatis per *Gonzalez in d. Cap. Inter opera de Sponſal.* intuitu proindè aliqualis miſericordiæ antiquorum Canonum rigorem operæ pretium duxit corrigere, ut qui Meretrices uti Concubinas retinebant, in legitimas Uxores ducere poſſent; *Gonzalez in d. Cap. Inter opera n. 15. in fin.* Secundò ſciendum eſt, quod
166 Sæculo XII. numerus Meretricum in immenſum excreverat, de quibus in Pariſienſi Regione graſſantibus ad finem prædicti Sæculi mentionem facit *Otto de S. Blaſio*, ubi de Volcone Pariſienſi Præsbytero loquitur, cujus verba apud *Bzovium ad annum* 1198. *num.* 21. referuntur = ibi = *Meretricum autem fectam omnimodè in ea regione depoſuit, eaſque verbo prædicationis converſas, plures truncatis crinibus, habitu Religionis induit profeſſione perpetuæ caſtitatis. Alias autem, quæ ſe continere non præſumebant, caſum ex fragilitate timentes, data eis in dotem non modica pecunia, le-
167 gitimo Connubio reformavit, ad quod efficiendum Pariſienſes Scholares 250. libras, Burgenſes vero mille, & amplius erogaverunt* = Cumque eo tempore vel infimæ conditionis Homines,
168 imò ipſi gregarii Milites eas in Uxores ducere non auderent propter infamiam, quæ ab earum Nuptiis jure Canonico retrahebatur, idcirco ne tales Mulieres ſine ſpe Matrimonii ſibi damnationem, aliiſque ſcandalum quærere continuarent, Innoc. III., ſu-
169 blata aliquamdiù infamia, cum prædicto Indulgentiarum lucro illis ſollicitè providere curavit, ut ſatis indicant *Hiſtoriæ* illius temporis, atque ipſa Summi Pontificis verba, ut obſervat *Raynald. tom. 13. ad ann. Chriſti* 1198. *num.* 38. = ibi = *Innocentius in perditas illas Mulieres, quæ pudicitiam, quibuſve obviis, animas Dæmonibus proſtituebant, miſeratione ductus e cœno facilius abducendas ratus, ſi Viros, qui eas ducerent, nanciſcerentur, infamiam, quæ in jungenda
ſibi Meretrice erat, amovere conatus* 170
eſt, atque indulgentias iis propoſuit, qui ex Chriſtiana pietate hujuſmodi Meretriculas Uxores ducerent, quo maritali fœdere coercitæ a ſcelere impudicitiæ ſibi temperarent = Nunquam autem ſomniavit Pontifex Adoleſcentium amores, impudentiamque
fovere, eorum libidini, ac impietati 171
erga Parentes præſidium ferre, ſed eos dumtaxat, oblatis indulgentiis, ad hujuſmodi Connubia excitare intellexit, qui procul ab omni injuria Conſanguineorum, Chriſtianæ caritatis ſtimulo ad miſerrimas Meretriculas e cœno impudicitiæ ſublevandas addu- 172
cerentur, ut ea ipſius *Epiſtolæ* verba clarè demonſtrant = ibi = *Inter opera Caritatis non minimum eſt errantes ab erroris ſui ſemita revocare, ac præſertim Mulieres voluptuosè viventes, ac admittentes quoslibet ad commercium Carnis, ut caſtè vivant, ad legitimum tori conſortium invitare. Hoc igitur &c. attendentes &c.* = Ex quibus manifeſtè reſultat, quod Innocentius eos Apoſtolico favore proſequi voluit, qui abſque Paren-
tum, & Conjunctorum injuria perdita 173
ſcorta ad viam ſalutis convertere, atque ab immunditia carnis, quantum fas eſt, ſatagunt emundare; Non verò Filiosfamilias, non nobiles Ado-
leſcentes, non Viros præclaræ, ſeu 174
honeſtæ ſtirpis, qui non ad acquirendas indulgentias, ſed ad peccandum contra pietatem, juſtitiam, & caritatem, nullatenus ſtudent invenire alium Virum infimæ conditionis, qui tales Fœminas ducant, quo caſu etiam de fructu indulgentiarum participarent, ſed ipſimet ad earum indignas Nuptias aſpirant, & amore capti, atque libidine obcœcati cuicumque eaſdem deſponſare volenti præferri prætendunt cum propria, totiuſque Familiæ, & Propinquorum ignominia, probro, & dedecore.

Ea enim Juris infamia, qua tempore

175 pore Innocentii III. Viri ducentes in Uxores publicas Meretrices notabantur, hisce quoque temporibus nedum communi Theologorum, sed & insignium Canonici Juris Interpretum calculo comprobatur, ut videre est apud *Barbos. in Can. Si quis Viduam 2. distinct. 34.* post *Gloss.* ibique *Turrecremat. Majol. de Irregularit. lib. 3. cap. 1. num. 5.* = ibi = *Ob eam-*
176 *dem causam si quis Meretricis Maritus fuerit, ad Ordines non admittetur, non solum quia Bigamus, sed etiam quia ignominiosus, & vilis est; vilem etenim Uxorem ducens, vilis ipse efficitur* = & inter gravissimæ notæ Theologos *Card. Bellarmin. tom. 1. contr. vol. 2. lib. 1. de Cleric. cap. 24. in fin. Sanchez de Matrim. lib. 7. disput. 84. num. 9. tom. 2. Gibalin. de Irregular. cap. 5. quæst. 4. proposit. 3. pag. 384. vers. Deinde, Gabriel a S. Vincent. de Censur. disput. 10. quæst. 8. §. 6. num. 242. in fin.* aliisque prætermissis *Sayr. in Thesaur. tom. 1. lib. 7. cap. 11. num. 7.* = ibi = *Item infames*
177 *sunt, qui ducunt Uxores viles, & abjectas, vel Meretrices &c.* = Quinimò apud cordatos, & honestos Viros tanti æstimatur hujus infamiæ nota, ut non desint, qui censeant Reum ad ultimum supplicium damnatum debere hanc infamem effugere
178 mortem, si se offerens paratum ad desponsandam Meretricem, hanc alteram infamiam subire non dubitaverit, ut videre est apud *Barbos. in d. Cap. Inter opera 20. num. 4. de Sponsalib.*

Tantum autem abest, ut *D. Hieronymus* Matrimonium cum Meretrice commendaverit, quin potius ipsius testimonio apertè evincitur improbum, ac infamem eum apparere, qui Mulierem publicam in Uxorem accipere non detrectaverit, nèc in excusando Osee tantoperè laborasset, nisi magna in Conjugio ejusdem Prophe-
179 tæ apparuisset turpitudo, de qua in *Præfatione sui Commentarii* sic ait = *Quis enim non statim in fronte libri scandalizzatur, & dicat: Osee primus omnium Prophetarum Meretricem habere jubetur Uxorem, & non contradicit? Non saltem nolle se simulat, ut rem turpem facere videatur invitus? &c. Osee audiens a Domino: Accipe Uxorem fornicariam: non frontem rugat, non mœrorem pallore testatur, non verecundiam mutato genarum rubore demonstrat, sed pergit ad lupanar, & scortum ducit ad lectulum* = Quam difficultatem profectò sic arduam censuit, ut ad illam explanandam, ad mysterium esse recur- 180
rendum existimaverit = ibi = *Hæc igitur audientes quid possumus respondere, nisi illud propheticum; quis sapiens, & intelliget ista, intelligens, & cognoscet ea? Unde & nobis dicendum est cum David: Revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua* = & deindè *initio sui Commentarii*, ubi sunt verba relata in *Can. Non est culpandus 32. quæst. 1.* iterum ipsius Prophetæ excusationem aggreditur, quam præcipuè in eo reponit, quod non libidinis impetu, sed Dei jussu Meretricem acceperit, ad comprobandum, quod Deus hoc Con- 181
nubio Mysterium præsignare statuerat = ibi = *Non est culpandus Osee Propheta, si Meretricem, quam duxit, ad pudicitiam convertit, sed potius laudandus, quod ex mala bonam fecit. Præsertim cum Beatus Osee non* OB CAUSAM LUXURIÆ, NON LIBIDINIS, NON PROPRIA FECERIT VOLUNTATE, *sed Dei paruerit imperio, ut quod in isto carnaliter legimus, in Deo factum spiritualiter probaremus* =

D. Chrysostomus verò scribit Theodoro Monacho in apostasiam lapso, illumque ad resipiscendum hortatur proposita spe veniæ, eamque ex Dei misericordia, ac immensa erga spiritualem animam caritate ni- 182
titur confirmare, atque inter cætera exemplum Hominum profert = ibi = *Num vides, quod deformes, impudentesque Mulieres prostitutæ vix possunt obtrudi gladiatoribus, & iis quoque, qui cum bestiis depugnare soliti sunt? Cæterum si qua bonæ formæ, si ingenua, liberalique facie per occasionem in eam inciderit calamitatem, quemlibet generosum, eximiumque Virum nihil pudebit, vel Connubio sibi talem adjunxisse* = & deindè concludit = *Si tanta est apud homines misericordia &c. quanto benignior*

facilitas erit apud Deum erga animam propter superni generis præstantiam ? = Quare neque ex verbis, neque ex mente S. Doctoris approbatum dici potest Matrimonium cum
183 Meretrice. Non verbis,quia verbis de Meretricibus testatur totum oppositum. De aliis verò Mulieribus ingenuis, non vulgaris conditionis, non Meretricibus, non prostitutis, sed per occasionem in eam lapsis calamitatem narrat quidem illas quandoque a generosis Viris haberi Uxores, sed tamen factum neque improbat, neque commendat. Non mente, quia, licet ad Divinam misericordiam extollendam ipsorum utatur similitudine, vel exemplo, quasi quod non in-
184 dignas, sed dignas hujusmodi Nuptias autumasset, nihilominùs novum non est, quod exempla iniquissimorum Hominum, & iniquè gestorum sæpe
185 usurpantur a SS. Patribus eo prorsus sensu, quo in Sacris Literis, vel etiam a Christo Domino non semel fuisse adducta nos docuit *D. Augustinus lib.2. quæst. Evangel. quest.34.*, ut
186 sunt exempla de Villico fraudolento *Luc.16.* de Judice iniquitatis *Luc.18.*, ac alia plura hujus generis, quæ ac-
187 cipienda non sunt quasi nobis ad imitandum proposita *D. August. Luc.16. loc. cit.* = ibi = *Sed etiam e contrario ducuntur istæ similitudines, ut intelligamus, si laudari potuit ille a Domino, qui fraudem faciebat, quanto ampliùs placent Domino Deo, qui secundum ejus Præceptum illa opera faciunt. Sicut etiam de Judice iniquitatis, qui interpellabatur a Vidua, comparationem duxit ad Judicem Deum, cui nulla ex parte Judex iniquus conferendus est* = & rursus *qu.45. circ. fin.* = ibi = *Hic ergo iniquus Judex non ex similitudine, sed ex dissimilitudine adhibitus est, ut ostenderet Dominus quanto certiores esse debeant, qui Deum perseveranter rogant &c. cum apud iniquissimum Judicem usque ad effectum implendi desiderii valuerit perseverantia deprecantis &c.* =

Quibus ita se habentibus, supervacaneum est quærere, an Sponsalia per præfatum Adolescentem jam contracta subsistant, quoties enim *Sacra Tridentina Synodus* testatur, quod Nuptias Parentum auctoritate defectas 188
Sancta Dei Ecclesia semper detestata est, atque prohibuit, pernecesse sequitur, quod tàm Matrimonium, quàm Sponsalia sint illicita cum eo tantum discrimine, quod Matrimonium, licet illicitum, ubi attamen est ratum, nexum in- 189
dissolubilem habet, at Sponsalia, utpote revocabilia, prohibere ne fiant, 190
idem est, quod irritare jam facta *l. Non dubium 5. Cod. de legib.* = ibi = *Ea, quæ lege fieri prohibentur, si fuerint facta, non solum inutilia, sed pro infectis etiam habeantur, licèt legislator fieri prohibuerit tantum, nèc specialitèr dixerit inutile esse debere, quod factum est* = ideòque ea non obstare declaravimus, quominùs Sponsus, obsequendo præcepto Matris, ad Familiæ decus omninò servandum, multoque magis ne peccata, & sacrilegia committat, ab enunciatis indignis Nuptiis adimplendis omninò teneatur recedere, prout ipsum recedere expressè mandavimus, & utrumque Sponsum pristinæ libertati restituimus.

Et ita &c. utraque &c.

ANONYMA SPONSALIUM
SEU
CAPITULORUM MATRIMONIALIUM

ARGUMENTUM

Sponsalia a Filiisfamilias contracta, licet in scriptis redacta, reluctantibus tamen justè Parentibus, non sunt adimplenda.

SUMMARIUM

1 *Quamplures Adolescentes Conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se, & a sua mente temerè excludant, suæque libidini tantummodo vacent.*

2 *Eorum Matrimonia invitis, & justè reluctantibus Parentibus contracta, seu contrahenda Sancta Dei Ecclesia semper detestata est, atque prohibuit*, & num.85.125.

3 *Quia vetita sunt ex præcepto naturali, & Divino.*

4 *Instan-*

49 In quocumque casu Compulsio Judicis in hac materia non debet esse praecisa, sed moderata.

50 Praestabilius est Censuris parcere, quam illis uti, ne contemnantur.

51 Et si Judex praevidet Censurarum contemptum, abstinere debet a coactione.

52 Si vero eas fulminet, & post declaratoriam altera pars pertinacitèr nubere renuat, renuens est absolvendus, etiamsi non petat, & quare num. 53.

54 Est potius monenda, quam cogenda Mulier renuens ei nubere, cui se nupturum juraverat.

55 Compulsio adhiberi potest contra renuentem, quando rationabilis causa non obstat.

56 Et in Sponsalibus validis, non quando a Filiis, invitis Parentibus, sunt contracta, & num. 58.

57 Ex quibus nulla proditur actio, & liberum est ab illis recedere.

58 Filii, & Filiae solum contradicere possunt, cum Parentes eis Sponsos moribus indignos, & turpes eligunt.

59 Secundum antiquam Jurisprudentiam Pater Romanus Matrimonia Filiorum jam contracta distrahere poterat, sed secundum jurisprudentiam posteriorem dissolvere tantum sponsalia non impeditur.

60 Unde arguitur Sponsalia invitis Parentibus contracta de Jure Civili esse irrita.

61 Et proinde etiam de Jure Canonico, quia ab eo Jus Civile in hac parte non est correctum.

62 Sponsalia, & Connubium pari passu procedunt.

Contrarium num. 63. & seqq.

64 Sponsalia a Nuptiis differunt nomine, etymologia nominis, & definitione.

65 Item Causa efficiente.

66 Forma.

67 Fine.

68 Item quia Matrimonium est Sacramentum, & inter Puberes contrahitur irrevocabiliter.

69 Sponsalia vero etiam inter Impuberes stipulantur, non sunt irrevocabilia, nec Sacramentum.

70 Jura Sponsaliorum, ac Connubiorum Contractum emptionis, & venditionis imitantur.

71 Quanta est differentia inter promissionem de vendendo, & actualem venditionem, tanta intercedit inter Sponsalia, & Matrimonium.

72 In Contractu emptionis venditio distinguitur a traditione, per quam venditionis Contractus consumatur.

73 Sponsalia venditionem, seu promissionem venditionis referunt, subsequens Matrimonium traditionem complectitur.

74 Per nudam venditionem sine traditione acquiritur Jus ad rem, traditio largitur Jus in re.

75 Per Sponsalia Jus ad rem, per secutum Matrimonium Jus in re paritur.

76 In Contractu venditionis, & Sponsaliorum arrhae dantur, & recipiuntur.

77 Venditio, si intercedant arrhae, ante traditionem revocabilis est, ita & Sponsalia ante Matrimonium.

78 Ab Emptione potest recedi, si Emptor recedens arrhas datas relinquat, aut recedens Venditor, quas accepit, reddat duplicatas.

79 A Sponsalibus recedens acceptas arrhas restituit duplicatas, & si minor sit, simplas.

80 Venditio irrita, interdum accedente traditione roboratur.

81 Sponsalia invalida subsequente Matrimonio convalescunt.

82 Venditio posteriori Emptori facta per priorem vitiatur, nisi posteriori accesserit etiam traditio.

83 Secunda Sponsalia per priora infirmantur, nisi secundis Matrimonium etiam accesserit.

74 Valorem, quem Tridentinum tribuit Nuptiis invito Patre factis, non tribuit furtivis Filiorum Sponsalibus.

86 Matrimonium, & Sponsalia a Filiis inita invitis Parentibu sunt illicita.

87 Matrimonium, licèt illicitum, dissolvi non potest, & num. seq.

89 Spon-

vel in officio, vel in scientia tyrones.

143 *Qui officio suo desunt, & inferunt animabus ruinam.*

144 *Si rescindantur prædicta Sponsalia, non impeditur, neque minuitur libertas, & quare,* & num. seqq.

145 *Libertas Matrimonii debet esse citra scandalum aliorum.*

146 *Nec Jus habet Filius ad Nuptias Patri injuriosas.*

148 *Libertas ad malum faciendum potius est defectus, & imperfectio voluntatis.*

149 *Nec læditur Jus Fœminæ quæsitum, quia nullum Jus consurgit ex promissione, quæ sine culpa impleri nequit.*

150 *Judex potest, & debet prohibere, ne suo Jure utatur, quem videt vel in suo, vel in aliorum perniciem abusurum.*

151 *Judex non lædit Justitiam, si Prodigo interdicat suorum bonorum administrationum.*

152 *Per quod interdictum Prodigo remanet adempta facultas testandi, & testamentum ab eo conditum irritum habetur.*

153 *Justitiam minime lædit, qui retinet alterius bona, nèc illa restituit, si certo agnoscat illarum restitutionem Domino, vel alteri nocituram, et si restituat tenetur ad damna*, & num.155.

154 *Dari non debet gladius ei, quem illum petit ad se vulnerandum, nèc pecunia, qua uti vult ad se inebriandum, vel fornicandum.*

156 *Judex impediens prædicta Matrimonia non lædit Justitiam, sed consulit utilitati Sponsorum*, & num.157. 158.

159 *Nemo Matrimonium invitis justè Parentibus initum a peccato reddit immune.*

160 *Nullum peccatum est permittendum, & multo minus peccato sive Mortali, sive Veniali cooperandum.*

VOTUM III.

Mirum æquè, ac lacrymabile portentum hac nostra ætate protulit quamplurium Adolescentium impudentia, qui Conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se, & a sua mente temere excludant, suæque libidini tantummo-
do vacent, & quamvis eos non lateat, 1
quod Sancta Dei Ecclesia Matrimonium invitis, ac justè reluctantibus Parentibus contractum, seu contrahen-
dum *ex justissimis causis semper dete-* 2
stata est, atque prohibuit, uti docet *Sac. Concil. Trident. sess.24. cap.1. de reformat. Matrim.* propterea quod
præcepto Naturali simul, ac *Divino* 3
statutum fuit=*Honora Patrem, & Matrem* = nihilominus eas solummodo Nuptias appetunt, ex quibus justa indignatio Parentum emergit, Familiarum nobilium, seu honestarum depressio promanat, ac inter Consanguineos odia, & diffidia perpetua confoventur.

Hoc sane in numero nuperrimè recensuimus Nobilem Juvenem, quem, reluctante Matre, atque Propinquis, cum indigna Matrimonium inire non posse jam declaravimus. Erat quidem illius in facultate vel acquiescere nostræ sententiæ, vel appellare, sed ad præfatas indignas Mulierculæ Nuptias anhelans, cum pecunia non esset adeo provisus, ut in supremis Tribunalibus Causam in gradu appellationis prosequi posset, a suis Defensoribus plane deceptus, meliorem sortem experiri putavit, si Fœmina coram nobis comparens exhibuisset, prout exhibuit, Capitula Matrimonialia, nullo tamen Juramento fulcita, cum eodem Juvene celebrata, utque suspicabatur, post nostram emanatam sententiam cum antidata per ipsum Juvenem characteribus suo proprio sanguine rubicundis exarata, quorum causa autumabat, quod quamvis Matrimonium invitis Parentibus a Filiisfamilias contrahi nequeat, adhuc in casu, quo præcesserint *in scriptis* Capitula Matrimonialia, Filio ab illis recedere non liceat

ceat contradicente Sponsa, cujus favore in vim eorumdem Capitulorum expressam emiserat obligationem ab
4 ipsa jam acceptatam, quæque judicialitèr dicta Capitula, seu Instrumentum Matrimoniale per nos mandari exequi postulabat, allegando potissimum contra Matrem Adolescentis *Canonem Illiberitanum* 54. ubi habe-
5 tur = *Si qui Parentes fidem fregerint Sponsaliorum, triennii tempore abstineant se a Communione. Si tamen iidem Sponsus, vel Sponsa in illo gravi crimine fuerint deprehensi, excusati erunt Parentes. Si verò in eodem fuerint vitio, & polluerint se consentiendo, superior sententia servatur* =

At his non obstantibus, Sponsa quoque succumbere debuit; *Sponsaliorum* enim, quorum fractores a præ-
6 citato *Canone* damnantur, longè diversa natura est a nostris *Sponsalibus*, quia in eo Sponsaliorum fractio *crimen* vocatur, & fractores eatenus *in illo gravi crimine* deprehendi posse dicuntur, quatenus loquitur de eo Sponso, qui constantibus Sponsalibus cum altera
7 Persona Nuptias contrahebat, quod *Adulterium* tunc esse *Canon Trullan.* 98. ostendit, eaque Sponsaliorum fractio nonnunquam non Sponso refractario, sed ipsius Parentibus tribuebatur,
8 quia ex Jure Romano, imò & Gentium Patres pro Filiis Sponsalia contrahebant, quibus contractis, injustum visum fuit sine justa causa Parentes ab illis recedere, ideòque si datam fidem deindè fregissent, ab allegato *Canone Illiberitano* in pœnam communione ad triennium privabantur, a qua pœna tamen excusabantur, si alter ex Sponsis, constantibus Sponsalibus ab ipsius Parentibus pro eo jam initis, ad alias Nuptias sine culpa eorumdem Parentum convolasset, secus si iidem Parentes ad easdem novas Nuptias per Filium ineundas consensum præbuissent, ut innuunt ea verba = *Si verò in eodem fuerint vitio, & polluerint se consentiendo, superior sententia servatur* = In casu autem, quod Parentes Filiorum Sponsalia sine illorum scientia, sive consensu a Filiis contracta dissolvissent, nullam mœrebantur pœnam, quia ex eodem Jure Romano, & Gentium liberum erat Patri Filiorum Sponsalia 9
distrahere, ut inquit *Ulpianus in l. In potestate* 10. *ff. de Sponsal.* = ibi = *In potestate manente Filia, Pater Sponso nuntium remittere potest, & Sponsalia dissolvere* =

Non negamus tamen, quod (ad differentiam Sponsalium Hebræorum, quæ tunc valida, & rata censentur, cum in scriptis legalitèr redacta sunt, addita, vel testium subscriptione, vel juramento coram testibus præstito *SS. D. N. Bened. XIV. in suo Bullar. tom.* 2. *Const.* 28. incipien. *Apostolici ministerii* §. 65. & 66.) ex nostris hodiernis quoque Sponsalibus sive nudis, sive juramento fulcitis, sive verbo, sive scripto firmatis oriatur inter 10
Sponsos obligatio contrahendi Matrimonium, quia nil aliud sunt, quam reciproca futurarum Nuptiarum pro- 11
missio ad *text. in l.* 1. *ff. de Sponsal. Can. Nostrates* 30. *quæst.* 5. = ibi = *Futurarum sunt Nuptiarum promissio* = itaque tenent unanimiter Theologi post *Magistr. Sententiar. in* 4. *dist.* 27. *D. Thom.* ibi *quæst.* 2. *artic.* 1. *in corp. D. Bonaventur. tom.* 5. *distinct.* 28. *artic.* 1. *quæst.* 1. *in conclus.*, & Canonistæ, nempè *Præposit. Butr.*, aliique apud *Sanchez de Matrim lib.* 1. *disp.* 5. *num.* 1. *tom.* 1. *Covarruv. tom.* 1. *in Epit. in* 4. *Decretal. par.* 1. *de Sponsal. cap.* 1. *num.* 1. *Perez de Matrim. disput.* 1. *sect.* 2. *num.* 1. *& seq.* Quare quemadmodum ex cæteris promissionibus mutuis, & acceptatis oritur obligatio adimplendi promissum, ita 12
ex Sponsalibus consurgit debitum contrahendi Matrimonium, nisi tamen justa, & rationabilis causa excuset, ita ut qui renuat sine causa stare Spon- 13
salibus lethaliter peccet *D. Thom. loc. cit. ad* 2. = ibi = *Dicendum, quod ex tali promissione obligatur unus alii ad Matrimonium contrahendum, & peccat mortalitèr non solvens promissum, nisi legitimum impedimentum interveniat* = Idem confirmat *D. Bonavent. loc.* paritèr *cit.* = ibi = *Si dicat quis ego consentiam in te &c. se consensu- 14
rum promittit &c. Quia verò est promissio, ideò est obligatio &c. secundum enim Jura cogendus est Vir, ut Mulierem*

lierem accipiat in Uxorem , *nisi aliquis casus interveniat* , *qui solvat Sponsalia* = concordat *D. Antonin. in Summ. par.3. tit.1. cap.18.* §.1. , ac alii , quos congerunt *Gonzalez in d.*
15 *Cap. Præterea 2. num.5. vers. Definiuntur de Sponsal. Sanchez de Matrim. lib.1. disput.5. num.20. & disp.27. num.2. tom.1. Perez disp.6. sect.1. Boss. de contract. Matrim. cap.11. §.5. num.36. Card. de Laurea in 4. Sentent. tom.3. disput.37. artic.7.*

Hæc autem obligatio oritur ex
16 ea generali ratione pacti , & Contractus , per quam sibi aliquid invicem promittentes , promissum exequi tenentur sub gravi , si materia sit gra-
17 vis , cum nihil tam fidei congruat humanæ , quam ut pacta serventur *l.1. ff. de pact. Cap.1. 2. & 3. eod. tit.* ju-
18 xta principia Juris naturalis , Divini , & humani *Boss. d. cap.11. n.36.* neque ex sola virtute fidelitatis hæc obliga-
19 tio procedit , ut sentire videtur *Hurtadus de Matrim. lib.1. disput.1. diffi-*
20 *cult.6. n.223.* sed & ex justitia commutativa , ut post *Sanchez de Matr. lib.1. d. disput.5. n.27. tom.1.* concludit , solidèque confirmat *Perez eod. tract. disput.6. sect.2.* Virtus enim fi-
21 delitatis respicit solummodo debitum liberalis promissionis , at in Sponsalibus adest ultrò citròque obligatio correspectiva , & promissio repromissio-
22 ne compensatur , prout in reliquis Contractibus onerosis , ex quibus strictum Jus quæritur pro utroque Contrahente , & rigorosum Justitiæ debitum pro adimplemento resultat , qua data paritate , sive sponsalia reducan-
23 tur ad Contractum Innominatum *facio , ut facias* , ut observat *Sanchez de Matrim. d. disput.5. n. 10. tom.1.* si-
24 ve habeantur pro Contractu nominato , prout tenent *Konig. sup. tit.1. de sponsal. n.5. vers. Ad hæc & Scambo-*
25 *gen. eod. tit. n.25.* ex iis stricta obligatio ad adimplendum promissa consurgit , ne Justitia lædatur *Gonzalez in d. Cap. Præterea n.8. vers. Est ergo de sponsal.*

Et quamvis nonnulli inter Theo-
26 logos , & Canonistas negent prædictam obligationem locum habere in Foro Fori , nonnulli id affirment, alii vero teneant , quod , si Sponsalia sint nuda, Judex ad adimplementum com- 27
pellere nequeat , secus si fuerint jurata , nos nihilominus , juxta praxim in Curiis Ecclesiasticis receptam non improbamus Sponsalium obligationem , sive sint nuda , sive jurata, procedere etiam in Foro Fori, & renuentem esse compellendum ad ineundum 28
Matrimonium, nisi ex rationabili causa excusetur , ut voluerunt *Gonzalez in d. Cap. Præterea n.5. de Sponsal. Boss. de Contr. Matr. d. cap.11. num.35.* cum innumeris ab eo congestis *Ricc. resolut.406. & 419. par.4. Card. de Laurea in 4. sentent. tom.3. n.232. disput. 37. d. artic. 7. Perez disput. 6. sect.2. n.6. Card. de Luc. de Matrim. disc. 8. n. 2. & 3. Adden. ad Rot. decis.431. n.65. part.4. tom.2. recen. & decis.96. n.1. & seqq. cor. Pamphil. & decis.1112. n.1. tom. 2. cor. Seraphin.*

Nec obstare insuper admittimus , quod licèt de Jure Veteris Latii apud *Gellium lib. 4. cap. 4.* ex Sponsalium stipulatione olim actio ex Sponsu daretur, adhuc ea ex Jure Romano *Pan-* 29
dectarum , & *Codicis* nullam in Foro 30
externo pariat actionem ad text. *in l.1. Cod. de Sponsal.* = ibi = *Alii desponsatæ renunciare conditioni , & nubere alii non prohibentur* = ubi *Gloss.* notat id licere cum causa , & 31
sine causa , cui consentire videntur *Cin. Gratian. & Panormit.* & notat *Aversa de Matrim. quæst. 8. sect. 8. vers. Quinto dubitatur* , ideòque alterutri Sponsorum etiam sine causa 32
esse pœnitere permissum .

Etenim vel præcitatus *textus* æquiorem recipit interpretationem , 33
quatenùs intelligatur procedere supposito pro dissolutione consensu utriusque Sponsi , ad differentiam Matrimonii , quod nèc etiam utriusque Sponsi consensu dissolvitur, vel dicendum Civilis Juris dispositionem in 34
hac parte a Jure Canonico fuisse correctam , ut præter relatos advertit *Konig. sup.4. Decretal. tit.1. de Sponsal. num. 51.*

Fatendum tamen est , quod hæc DD. opinio , & Curiarum praxis cogendi Sponsum renuentem ad adimplendum *nuda* Sponsalia nullatenùs 35
Ju-

Juramento firmata non ita apertè ex
Jure Canonico comprobatur , quidquid dicant vel cursim , vel ad opportunitatem scribentes allegantes *textus* , qui loquuntur vel de Sponsali-
36 bus per verba de præsenti contractis, quæ sunt verum Matrimonium , ut sunt *textus* in *Can. Conjuges Can. Desponsatas Can. Atho* 27. *quæst.*2. quorum casus erat de Matrimoniis ratis , ut ex illorum tenore , & ex *gloss.*animadvertit *Perez de Matrim. disput.*6. *sect.*1. vel de promissionibus juratis , in quibus apparet perpendi specialem
37 rationem Juramenti ad inducendam obligationem , prout constat ex *Cap. Ex literis* 10. *de Sponsal.* ubi ratio decidendi maximè in Juramento fundatur = ibi = *Quia igitur prædicto*
38 *G.periculosum est contra suum Juramentum venire,mandamus &c.*= Item ex *Cap.Requisivit* 17. *de Sponsal.*,ubi, quod Mulier , Jurisjurandi religione
39 neglecta , nubere renuit cui se nupturam interposito juramento firmaverat. Et pariter ex *Can. Juramenti* 22. *quæst.* 5. qui dicitur a *Covarruv. in Epit. tom.* 1. *par.*1. *de Sponsal. cap.*4. *sub num.*2. ad comprobandam compulsionem in Foro externo *optimus textus* ; hujus namque verba ex *Chromatio* desumpta non habent vim legis , nèc insuper ullam mentionem faciunt nudæ promissionis , sed promis-
40 sionis juratæ, nèc ullo modo de compulsione in Foro Fori loquuntur, imò potius quod ibi statuitur de *Judicio Dei* solummodò , & consequenter quoad *forum conscientiæ* tantum procedere declarant ; Adeo ut unicum *textum* , in quo nulla sit mentio Juramenti , habeamus in *Cap. Præterea* 2. *de Sponsal.* , in quo cavetur eos , qui de Matrimonio contrahendo
41 sibi mutuam dedere fidem , commonendos , omnibusque modis inducendos , ut datam fidem non frangant . Verumtamen nequè ex hoc *textu* elicitur compulsio , non solum quia agitur ibi de Sponsis , qui reciprocè resilire statuerant , quo casu neminem
42 latet liberum esse cuilibet spondenti a Sponsalibus recedere , ut innuit ibi Summarium = *Sponsalia de futuro dissolvuntur* , *si Sponsi se dissolvunt* , *etiamsi fuerint jurata* = ad regulam text. in *Cap.*1. *de regul. Jur.* = ibi = *Omnis res,per quascumque causas nascitur , per easdem dissolvitur* = & concordat *text. in l. Nihil* 36. *ff. eod.* = ibi = *Nihil tàm naturale est , quàm eo genere quodque dissolvere , quo colligatum est , ideò verborum obligatio verbis tollitur ; nudi consensus obligatio contrario consensu dissolvitur* = cum similibus *Sperell. decis.*95. *n.*25. verum etiam quia ex verbis literæ manifestè deducitur posse illos per
Judicem suaderi , minis urgeri , sed 43
non planè compelli ad Matrimonium contrahendum, ut , non obstante quoque Juramento , habetur etiam in d. *Cap.Requisivit* 17.*de Sponsal.*=ibi= *Cum libera debeant esse Matrimonia , monenda est potius , quam cogenda , cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere* =

Quapropter non pauci Doctores, quos colligunt *Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 3. *tit.* 17. *n.*6. *tom.*1. *Antonell. de reglm. Eccles. lib.*5. *cap.* 2. *n.*4. inferunt Judici tunc solum incumbere munus compellendi per censuras,ut Sponsalia de futuro impleantur , cum constat ea fuisse Juramento 44
firmata,& in hoc etiam casu non ita facilè,sed lento pede ad Censuras deveniendum esse , nam in *Cap. Ex li-* 45
teris 10. *de Sponsal.* etsi dicatur *Ecclesiastica Censura compellas* , non omisso , quod hoc commodè potest intelligi de mera comminatione Censuræ , quocumque modo præterea prædicta verba interpretentur , ibi- 46
dem statim additur = *nisi rationabilis causa obstiterit* = quam non requiri gravem, sed (quatenùs non fuerit subsecuta copula, quemadmodum advertit , sed obiter *Rot. cor. Ansald. decis.*516. *n.*8. *tom.*5.) etiam levissimam haberi pro rationabili,quia coa- 47
ctiones hac in re infelices exitus pariunt , eamque sufficere , ut Judex 48
abstineat a coactione præclarè insinuant *Abb. In Cap.Requisivit de Sponsal. Præposit. in Cap.*1. *n.*12. *de pact.* aliique relati per *Mantic. de tacit. & ambig. lib.*3. *tit.*17. *n.*13. & 17. *tom.*1.*Rot. cor.Molines decis.*979.*n.*4. *tom.*4. tàm si agatur de cogenda Foemina

mina *Rot. in Constantien. Sponsalium 26. Junii* 1748. §. *Inapplicabilis cor. R. P. D. Elephantutio* , & 17. *Januar.* 1749. §. *Constabilita cor. R. P. D. De Vais*, quàm de cogendo Viro , cui pariter pro recessu aliqua probabilis causa suffragatur , ut colligitur ex pluribus *Decretis Sac. Congregat. Concilii* relatis in *Folio diei* 28. *Febr.* 1733. *in Gallipolitana Sponsalium* teste *Rmo P. Ubaldo Giraldi Scholar. Piar. Viro doctissimo ad Mascat. Instit. Canonic. tom.* 2. *lib.* 4. *tit.* 1. *de Sponsal. ad Cap. Ex literis* 10. nec non in *Not. ad Thesaur. de pœn. eccles. par.* 2. *verb. Matrimonium cap.* 7. *vers. Nota circa coactionem*, licet adversus Virum facilius admittatur coactio , quia resiliens a Sponsalibus gravissimum Sponsæ præjudicium infert , nam hujus honestas apud hominum opinionem suspecta remanet , cui malo non subjacet Sponsus, qui a Sponsa relictus alteram Fœminam, cui nubat, facilè poterit invenire juxta distinctionem , quam amplexa est quoque *Rot.* & nuperrimè *in Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. *Inapplicabilis*, & 16. *Januar.* 1747. §. *Nèc quidquam cor. R. P. D. Bussio & in d. Constantien. Sponsalium* 26. *Junii* 1748. §. *Inapplicabilis cor. R. P. D. Elephantutio* , & *in ejus Confirmatoria* 17. *Januar.* 1749. §. *Constabilita cor. R. P. D. de Vais* .

49 In quocumque tamen casu compulsio Judicis ad inducendum quoque Virum sine causa renitentem ad implenda Sponsalia non debet esse præcisa, sed moderata *Rot. d. decis.* 1112. *n.* 2. *cor. Seraphin.* nèc ei incipere licèt a Censuris *Barbos. super Concil. Triden. sess.* 25. *de reformat. cap.* 3. *n.* 18. *vers. Censurarum remedium Rot. decis.* 142. *n.* 6. *par.* 15. *recen.* sed prius renuentem debito modo monere debet ad *text.* expressum in d. *Cap. Ex literis* 10. *de Sponsal.* = ibi = *Moneas, & si non acquieverit monitis &c. compellas* = & concordat *Can. Non invenitur in fin.* 23. *quæst.* 4. Deinde si monitione, minisque nihil proficiat , pœnam pecuniariam , & etiam aliquando carceres , aut alias pœnas corporis afflictivas adhibere poterit *Castropal. Oper. Moral. tom.* 5. *tit. de Sponsal. tract.* 28. *disp.* 1. *punct.* 8. *n.* 2. & demum si nèc hujusmodi remedia suppetant , tunc illi Censurarum gladio uti posse conceditur in *d. Cap. Ex literis* 10. *de Sponsal.* = ibi = *Et si non acquieverit monitis, Ecclesiasticis Censuris compellas* = idemque generalitèr statuit *Sac. Concil. Triden. sess.* 25. *de reformat. cap.* 3. §. *Quod si executio.*

Quia vero præstabilius est Cen-
suris parcere , ne contemnantur, pro- 50
ut Tridentini Patres *d. sess.* 25. *cap.* 3.
de reformat. generalitèr , graviterque
monuerunt, quam generalem *Tridentini* sanctionem cordati Episcopi hodie sequuntur , quorum nullus acerbè
nimis Censuris abutitur ad Sponsos
urgendos , ut fidem impleant , idcir-
co quoties prævidetur Censuras quo- 51
que futuras inutiles , illasque facilè
posse contemni , Judex Ecclesiasticus
abstinere debet a coactione *Rot. decis.*
185. *n.* 5. *par.* 14. *recen.* & *cor. Pamphil. decis.* 96. *n.* 6. & si absque simili
prævisione aliquando eas fulminari
contingat , & post Declaratoriam altera pars pertinacitèr nubere renuat ,
sive sit Masculus , sive Fœmina , non
est ulterius procedendum , sed re-
nuens venit absolvendus , etiamsi non 52
petat *Rot. decis.* 39. *n.* 19. *cor. Herrera*
ex ea ratione , quæ militat tàm pro
Masculis , quàm pro Fœminis , quod
Matrimonia non debent esse coacta ,
sed libera *Cap. Requisivit* 17. *de Sponsal.* = ibi = *Cum libera debeant esse Matrimonia* = ne renuens fictè , ac sine consensu Matrimonium apparentèr
contrahat , vel ita coactè consentiat ,
ut ex Conjugio pravus exitus timeatur , quemadmodum collectis concordantibus , plerisque *Sac. Rot. Roman. decisionibus* firmat *Barbos. in d. Cap.*
Requisivit 17. *n.* 3. *de Sponsalib.* Ea- 53
dem *Rot. decis.* 142. *n.* 6. *par.* 15. *recen.*
ubi *n.* 7. & 8. subjungit eumdem renuentem nèc damnari posse ad pœnam pecuniariam , ne pœnarum metu cogatur ad ineundum Matrimonium , in quo consensus liber , non coactus esse debet, & *decis.* 516. *n.* 5. & *seqq.*, *cor. Ansald. tom.* 5. & in *Albanen. Sponsalium super Censuris* 26. *Junii* 1711. §. *Et hinc cor. Scot.* Et ita quoque *textus in Cap. Ex literis* 10. *de Spon-*

Sponsal., ubi dicitur compellendum esse per Censuras renuentem adimplere Sponsalia, conciliari posse videtur cum altero *sext. in Cap. Requisivit* 17. *eod. tit.* ubi statuitur potius monendam esse, quàm cogendam Mulierem
54 renuentem ei nubere, cui se nupturam juraverat, ut præter a *Barbos. loc. cit.* relatos tenent *Boss. de Contract. Matrim. d. cap.* 11. *num.* 43. *Aversf. de Matrim. quæst.* 8. *sect.* 8. *vers. Quinto dubitatur Antonell. de regim. Eccles. lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 3. *Albit. de inconst. in fid. cap.* 9. *n.* 20. *Panimoll. decis.* 23. *num.* 18. *tom.* 1.

Hanc igitur praxim ita sumptam, & cum præmissis modis, ac cautelis exercendam sive Sponsalia sint nuda, sive jurata, nos quoque libentèr amplectimur, satisque novimus nullo ex recensitis Juris remediis in casu, de quo agitur, opus esse ad cogendum prædictum Adolescentem, ut adimpleat promissum, quippe qui in præterito Judicio omnes conatus adhibuit, ut Matrimonium suum haberet effectum, sed ut jam præmisimus, sive compulsio contra renuentem, sive licentia ineundi Matrimonium ad fa-
55 vorem utriusque Sponsi exequi Sponsalia petentis locum solummodò habere possunt, quando valida sunt Sponsalia, & rationabilis causa non obstat, non autem in hypotesi, ubi Sponsalia nullius roboris sunt ex ea gravissima, & rationabili causa, quia
56 invitis justè Parentibus fuere contracta, ut de Jure Civili est *text. in l. In Sponsalibus* 7. *ff. de Sponsal.* = ibi = *In Sponsalibus etiam consensus eorum exigendus est, quorum in Nuptiis desideratur* = & proindè nequaquam obligatoria, quia ex eis nulla proditur actio, quinimò liberum est nun-
57 tium remittere, & ab illis recedere *l.* 1. *Cod. de Sponsal. l.* 2. *Cod. de Repud. l.* 2. *Cod. de Inutil. stipulat. l.* 2. *ff. de Divort.* undè *Matthæus Monachus* cognomento *Blastares in Syntagm. Alphab.* apud *Berveregium tom.* 2. *pag.* 78.
58 sub lemmate legum recitat = *Tunc autem Filii, & Filiæfamilias contradicere dumtaxat possunt, cum moribus indignos, & turpes eis Sponsos Parentes eligunt. Si tales autem non sint, qui eis despondentur (licèt exhæredari se liberi malint, modo ne Parentum voluntati, sed suæ satisfaciant) omninò non valere eorum institutum sancimus. Nam cupiditates Juvenum ad excidium, & interitum proprium tendentes omni modo coercendas esse leges ipsæ statuunt* =

Si Pater ergo Romanus, qui contracta jam Matrimonia Filiorum distrahere pro sua voluntate nequibat secundum posteriorem Jurisprudentiam, ut innuit *Paulus J. C. lib.* 2. *Sententiar. tit.* 19. = ibi = *Eorum, qui in potestate Patris sunt sine voluntate ejus Matrimonia jure non contrahuntur, sed contracta non solvuntur* = (nam secundum antiquam id poterat) non impediebatur tamen Sponsalia 59
pro sua maxima voluntate dissolvere, explorati propterea Juris est Sponsalia, quibus Pater minimè consensisset, fuisse de Jure Civili penitus irrita, 60
cumque *Jus Romanum* in hac parte a *Jure Canonico* nusquam correctum reperiatur, idcirco dicendum est, quod ea Juris Civilis dispositio, qua hujusmodi Sponsalia irritantur, ha- 61
ctenus robur suum nunquam amiserit.

Hinc ruit objectum, quod Sponsalia clàm Patre facta tunc pro irritis habita fuerint, cum etiam Matrimonium invitis Parentibus contractum irritum erat, & proindè postquam *Jure Canonico* novissimo his Nuptiis, licèt illicitis, suus tributus est valor, censeri simul etiam debeat Sponsalibus suum valorem esse tributum, quasi 62
quod Sponsalia, & Connubium pari passu procedere videantur.

In primis enim nullo modo subsistit, quod secundum posteriorem Jurisprudentiam, ut diximus, tàm Matrimonia, quàm Sponsalia per Filiosfamilias insciis, vel invitis Parentibus inita habita fuerint invalida, sed tantummodò Sponsalia tamquam irrita Pater dissolvere poterat, circa quæ cum Jus Canonicum nihil expressè innovaverit, ideò in eodem statu ea reliquisse censendum ad *text. in l. Præcipimus* 32. *in fin. Cod. de appellat.* Præterea nèc etiam dici potest, quod Sponsaliorum, & Connubii contractus pari passu procedant, sed ita in- 63
ter

ter se sunt diversi, ut plures inter
eos intercedant disparilitates. Sponsalia namque a Nuptiis differunt *No-
64 mine*, & *etymologia* Nominis; *Defi-
65 nitione*; deindè *Causa efficiente*, quæ in illis est consensus sponsalitius, in
66 his consensus nuptialis; Item *Forma*, quia Sponsalia perficiuntur pactione de futuro Conjugio, Nuptiæ verò præsenti traditione, cohabitatione, & individua vitæ societate; & similitèr
67 *Fine*, qui in Sponsalibus est animorum exploratio ad futuras Nuptias, in his autem finis est ipsarum Nuptiarum adimplementum; pariterque Ma-
68 trimonium est Sacramentum irrevocabile, & inter Puberes contrahitur, Sponsalia nèc Sacramentum sunt, nèc irrevocabilia, nèc solum inter Pube-
69 res, sed etiam inter Impuberes stipulantur, diversosque habent effectus; Tandem Jura Sponsaliorum, ac Con-
70 nubiorum contractum emptionis, & venditionis imitantur *Tiraquell. de leg. Connub. leg.*4. *num.*5. Nam quanta est differentia inter promissionem de vendendo, & actualem venditionem, tanta intercedit inter Sponsa-
71 lia, & Matrimonium; neque in hoc solum contractum emptionis, & venditionis Sponsalia sequuntur, sed insuper quemadmodum in contractu emptionis venditio distinguitur a tradi-
72 tione, per quam venditionis contractus consumınatur, sic in re Conjugali Sponsalia quidem venditionem, seu promissionem venditionis referunt, &
73 subsequens Matrimonium traditionem complectitur; Et sicuti per nudam venditionem sine traditione Jus dum-
74 taxat ad rem acquiritur, traditio verò postmodum largitur Jus in re, sic etiam Jus ad rem per Sponsalia, Jus
75 in re per secutum Matrimonium paritur; Ulterius in utroque contractu tàm venditionis, quàm Sponsaliorum
76 arrhæ dantur, aut accipiuntur, & utræque arrhæ eamdem vim habent, nam quemadmodum hujusmodi venditio ante traditionem revocabilis est,
77 & potest a venditione, & emptione recedi, si aut Emptor discedere volens arrhas datas relinquat, aut re-
78 cedens Venditor, quas accepit, reddat duplicatas *l. Contractus* 16. *in fin. Cod. de fid. Instrument.* sic etiam ante Matrimonium revocabilia sunt Sponsalia, sed qui Sponsaliorum fidem non vult implere, acceptas arrhas Sponsalitias restituit duplicatas, aut si mi- 79
nor sit, simplas *l.*1. ibique *Gloss.* & *l. Mulier* 5. *in princ. Cod. de Sponsal.* Insuper sicuti venditio irrita, interdum accedente traditione roboratur, 80
sic etiam Sponsalia invalida, subsequente traditione, hoc est Matrimonio, convalescunt, eoque modo, quo venditio posteriori Emptori fa- 81
cta per priorem vitiatur, non tamen si posteriori venditioni etiam 82
traditio accesserit *l. Quoties* 15. *Cod. de rei vindicat. l. Traditionibus* 20. *Cod. de pact.* sic in re Connubiali secunda Sponsalia per priora infirmantur, *Cap. Sicut* 22. *de Sponsal.*, sed si secundis Sponsalibus traditio corporum, hoc est Matrimonium, accesserit, hæc 83
Sponsalibus prioribus prævalere non dubitatur.

Præterea quantum distat a veritate, quod Matrimonium, & Sponsalia, ut vidimus, pari passu procedant, tantum abest, quod Tridentini Patres eo modo, quo Nuptiis sine Patre factis vigorem tribuerunt, sic eumdem vigorem furtivis Filiorum Sponsalibus 84
tribuere voluerint. Quoties enim *Concilium Tridentinum sess.*24. *cap.*1. *de reformat.* testatur, quod Nuptias Pa- 85
rentum auctoritate defectas *Sancta Dei Ecclesia semper detestata est, atque probibuit*, sequitur, quod tàm Matrimonium, quàm Sponsalia sint 86
illicita cum hoc discrimine, quod Matrimonium licet illicitum, nexum indissolubilem habet, quem non modo dissolvere, ubi rectè coaluit, sed ne 87
tunc quidem, ubi subolet vitium, pro infirmo, seu dissoluto haberi expedit, 88
nam in iis, quæ irrevocabilia sui natura sunt, non solemus ex illicito, ac prohibito pernecesse etiam nullitatem inferre; at in Sponsalibus longe aliter se res habet, in quibus utpote revocabilibus, prohibere ne fiant, idem est ac irritare jam facta, ut innuimus in *Voto II. num.*189., unde Sponsalia post fidem alteri datam contracta, quia Jure Canonico sunt prohibita, continuò etiam sunt invalida; nam in Spon-

Sponſaliorum, & pactorum omnium
legibus tantumdem eſt prohibere ne
quid fiat, ac factum infringere, dum
enim lex aliquid pacisci, ſeu ſtipulari prohibet, idem eſt ac ſi illud turpe declaret; Certi autem Juris eſt
ſponſiones, pacta, & ſtipulationes tur-
90 pes nullius eſſe roboris *l. Generalitèr 26. l. Si Plagii 123. ff. de verb. oblig. l. Jurisgentium 7. §. Si paciſcar verſ. Et generalitèr l. Si unus 27. §. Pacta, quæ turpem ff. de pact. l. 5. Cod. de legib.* ſive ea turpitudo ex naturali honeſtate, ſive ex legum prohibitione promanet, & utraque hæc turpitudo his Sponſalibus citra ſcientiam, vel conſenſum Paternum contractis indubitantèr ineſt, quia & *naturali ratio-*
91 *ni*, ut ex *Inſtit. initio tit. de Nuptiis* colligitur, & etiam *Juri Civili* æqualiter adverſantur.

Ex hiſce igitur Sponſalibus, quibus obſtat rationabilis Cauſa Paterni diſſenſus nullam dignoſcitur pari obligationem, nullamque exinde rationem prodi ad illa ſervanda non tantum Jure Civili, ſed ne Canonico
92 quidem, quia talia Sponſalia Paterno conſenſu deſtituta uſque ab initio fuerunt invalida, adeout ne citari quidem Filius, aut Filia poſſit, ut in Ju-
93 dicio ſiſtat, ubi de juſto Patris diſſenſu non dubitatur, cumque talia Sponſalia deteſtanda ſint, atque prohibita,
94 poteſt tùm Jure patriæ poteſtatis multis modis compeſci Filius, ne fidem præſtet, tùm vero jam data fide Ju-
95 dex imploratus debet omnibus Juris remediis huic malo obviam ire ad impedienda, quæ prænotavimus in *Vot. I. n. 30. 120. 187. & ſeqq.* & *Vot. II. n. 6. 7. 12. 13. & ſeqq., & n. 26. 27. 28. 46. 59. 77. 78. 80. 89. 93. & ſeqq., 109. 126. & ſeqq.* ſcandala, atque peccata *Del Bene de Immunit. tom. 1. par. 8. dub. 19. ſect. 9. n. 43.* = ibi = *Ad Judicis officium pertinebit cavere, ne contrahantur ſimilia Matrimonia. Quod non ſolum locum habet antequam*
96 *celebrata ſunt Sponſalia, ſed etiam poſt, quia promiſſio, quæ verſatur circa rem illicitam, ſcilicèt Matri-*
97 *monium cum ſcandalo, & peccato contrahendum,* NON OBLIGAT. *Quare tunc locum habet Juris regula 69. in 6. In malis promiſſis &c.* = quam obligationem Judicem habere confirmat *Bonaccin. Theol. Moral. tom. 1. tit. de iis, quæ pertin. ad Matrim. quæſt. 4. punct. 17.* ubi *ſub n. 26. verſ. Neque obſtat* ſubdit = ibi = *Neque obſtat vinculum Sponſaliorum jam cele-*
bratorum, tùm quia Sponſalia NON 98
OBLIGANT *ad rem illicitam, tùm quia Sponſas non tenetur perficere Sponſalia, quando ex eorum adimpletione*
grave imminet malum, ſeu ſcanda- 99
lum = Item *Layman Theol. Moral. lib. 5. tract. 10. cap. 1. n. 14. verſ. Enim vero* = ibi = *Si ex Matrimonio, quod Filius, aut Filia contrahere cogitat, ob diſparitatem Sponſorum timeatur Familiæ dedecus &c. tunc Parentes illud impedire poſſunt, ac debent, implorata etiam Judicis auctoritate, ad*
cujus officium pertinebit cavere, ne 100
talia Matrimonia ineantur, ex quibus ſcandala, vel infelices exitus ſequi
ſolent. Idque non tantum locum ha- 101
bet antequam Sponſalia celebrata ſunt, ſed etiam poſtea, quia &c. promiſſio NON OBLIGAT, *quæ verſatur*
circa rem illicitam, videlicèt circa Ma- 102
trimonium cum ſcandalo, & peccato contrahendum, quare locum habet Juris regula; In malis promiſſis fidem non expedit ſervari =

Hinc omnes Theologi conſentiunt prædicta Sponſalia nullatenus eſſe executioni demandanda, licèt non omnes eodem innitantur principio; Plures ſiquidem ea præſertim inter impares invalida ab initio affirmant, reliqui vero putant diſparitatem Sponſorum non inficere valorem,
ſed illum evaneſcere docent in caſibus, 103
in quibus vel proximorum injuria, vel ſcandalum, vel detrimentum pietatis, vel aliud grave incommodum ſequeretur, ut videre eſt apud *Filliuc. tract. 10. cap. 7. n. 255. Trullench. in prax. Sacram. tom. 1. lib. 7. cap. 2. dub. 12. n. 2. Florentius Coq. tom. 3. princ. Theol. cap. 12. ſect. 3. n. 10. Silv. tom. 4. in ſupplement. ad 3. par. D. Thom. quæſt. 43. artic. 1. quæſt. 2. verſ. De priori Petr. a S. Joſeph in Theol. Sacram. lib. 4. cap. 2. reſolut. 7. Eſcobar Theol. Moral. tom. 3. par. 2. lib. 24. ſect. 2. dub. 23. verſ. Profecto Texeda tom. 2.*

tom.2. lib.4. tract.1.n.79. = ibi = *Cum
tanto dedecore Patris, & Propinquo-
rum scandalo implere non tenentur
promissionem, neque Matrimonium exe-
qui, quia Justitiæ virtus* OBLIGARE
NON DEBET *ad actum, qui sine peccato*
104 *impleri non potest, qualiter interve-
nit, si Puella tàm Nobilis cum Viro
inæquali Matrimonium contrahat cum
propria ignominia, & Patris mæro-*
105 *re* = & paritèr *Gobat. Experiment.
Theolog. tract.*10. *cas.*3. *n.*105. = ibi =
*Si tamen Matrimonium Filii, aut Fi-
liæ esset cessurum in probrum Paren-*
106 *tum, Sponsalia non subsisterent, utpote
conjuncta cum injuria Tertii* = conve-
nit *Reginald. in prax. pœnit. tom.* 2.
107 *lib.* 31. *cap.*36.*n.*264. *in fin.* = ibi = *Si
lædetur proximi caritas, dissolvetur
Parentum pietas, & Cognatorum ami-
citia, cum peccatum sit talitèr con-
trahere Matrimonium, Sponsalia, qui-
bus id promissum est, quia sine peccato*
108 *impleri non possunt, censeri debent di-
rempta* = Eamdem sententiam ample-
ctitur *Castropal. par.*5. *tract.* 28. *di-
sput.*1. *punct.*27. *n.*7. = ibi = *Si alte-
rius Partis Parentes obstinatè contra-
dixerint, ex qua contradictione time-
ri merito possit discordia gravis inter
Parentes, seu Consanguineos Sponso-*
109 *rum &c. uterque a Sponsalibus solvi-
tur, quia in eo eventu utrique durus
est Contractus, & gravi periculo ex-
positus mali exitus* = nec non *Gibal-
lin. de Usur. lib.*3. *cap.*2. *artic.*6.*n.*5.
= ibi = *Si grave aliquod scandalum ju-
remeritò timeatur ex futuro illo Ma-*
110 *trimonio, contrahendum non erit, si-
ve verò, sive fictè fuerit promissum* =
nèc dissentit *Mastrius in* 4. *sentent.
disput.*7. *quæst.*9. *artic.*3.*n.*275. cæ-
terisque plurimis omissis concordat
111 *Perez de Matrim disp.*5. *sect.*3.= ibi =
Virtus Justitiæ OBLIGARE NEQUIT *ad
actum, qui sine peccato impleri non
potest, ut certum est, at contrahere
Matrimonium cum magno scandalo est
culpa lethalis, cum notabilitèr cari-
tas proximi læditur, & Cognatorum
amicitia dissolvatur &c. Hinc colligo*
112 *posse Patrem impedire Sponsalia Filii,
vel Filiæ contra ejus voluntatem ini-
ta, interveniente magno scandalo.*
His accedit auctoritas Canonista-
rum, inter quos *Engel. Jur. Canon.
tom.*3. *lib.*4. *tit.*2. *num* 11. *Guttierez
de Juram. confirm. par.*1. *cap.*51.*n.*4.
*post med. & lib.*1. *quæst. Canonic.
cap.*20. præcipuè *num.*23. *& de Ma-
trim. cap.*4. *num.*3.= ibi = *Valida sunt
Sponsalia de futuro &c.* = & *num.*4.=
*Superior tamen sententia limitanda
est, nisi scandalum magnum ex eo
Matrimonio timeretur, nam virtus
Justitiæ* OBLIGARE NON POTEST *ad
actum, qui sine peccato adimpleri non
potest, sed contrahere Matrimonium
cum magno illo scandalo est apertè le-* 113
*thalis culpa, quia notabilitèr caritas
proximi læditur, dissolvitur Paren-
tum pietas, & Cognatorum amicitia;
Ergo &c.* = & pariter *Zipæus Respons.
tom.*1. *lib.*4. *de divort. respons.*3. *n.*4.
in fin. ubi, etsi scribens ad opportu-
nitatem pro tuenda Virgine turpiter
decepta, quam non fuisse imparis con-
ditionis respectu Viri contendit, ni-
hilominùs ex communi Doctorum fa-
tetur = *Inæqualitatem Contrahentium
obsistere, quando ex inæqualibus Nu-
ptiis scandala, odia, similiave incom-
moda oritura sint, qualia evitare ju-
beat caritas, & quæ sine peccato mor-* 114
tali admitti vix possint = idque repe-
tit *consult. Canon. lib.*4. *de Sponsal. tit.*1.
*n.*18. pluribusque citatis *Zaul. ad Stat.
Favent. rubr.*26. *n.*40. *lib.*4. *tom.*1.
ubi firmat esse impedienda talia Ma-
trimonia *etiam post contracta Sponsa-* 115
lia, necnon *Card. de Luc. de Matrim.
disc.*8. *num.*11. *& seqq.*, ubi agens de
justa causa solvendi Sponsalia *num.*17.
concludit = *Quoniam ubi ratione inæ-
qualitatis scandalum in Civitate, vel
in Cognatione, seu aliquod dedecus Fa-* 116
*miliæ, vel Domui resultat, adhuc dici-
tur justa causa ex deductis per Sanchez
de Matrim. lib.*1. *disp.*14. *num* 3. *&* 4.
apud quem concordantes = quibus præ
aliis addimus *Navarr. in Manual. cap.*
16.*n.*18. *Gonzalez in d. Cap. Præterea* 2.
*n.*8. *vers. Quando verò de Sponsal. Feliu.
consf.*26. *Pignattel. consult.*11. *num.*1.
*tom.*4., & ex Civilis Juris Interpreti-
bus *De Marin. resolut. quotid. lib.* 2.
*cap.*132. *num.*7. *tom.*2. *Perez ad l.*1.
*tit.*1. *lib.*5. *ordinam. Pasch. de Patr.
potest. par.*2. *cap.*5. & signanter *n.*21.
*Costa aut scieb. aut ignor. dist.*40.
*cent.*2.

cent.2. in responso ibidem impresso num.61.

Quæ cum ita sint, nullatenus tuta conscientia favere potuimus instantiæ prædictæ Fœminæ contra expressam voluntatem Matris, & Consanguineorum Sponsi justissimè reluctantium, nèc in his terminis aliquem Judicem inveniri posse putamus, qui nihili faciens tot gravissima peccata,
117 quæ ex Matrimoniis hujusce generis, ut plurimum, oriuntur, & oriri posse semper est timendum, se eorumdem debitorem facere non dubitet, nisi sit aliquis Judex, qui tollat peccata Mundi, quodque est peccatum non impediri debere, sed eidem quemcumque Judicem impune cooperari posse maximo cum errore opinetur.

Quare perperam objiciebatur praxis Curiarum Ecclesiasticarum, in quibus Sponsalia injussu Parentum peracta valida videntur haberi, nam,
118 instantibus Sponsis, Episcopi, & Vicarii Generales non solum interponunt Decreta de contrahendo, verum etiam, ne turbentur a Parentibus Nuptiæ, dant veniam contrahendi sine præviis denunciationibus, de qua praxi incidenter loquitur *Molina tom 2. de Justit. disput. 271. num. 4. Sanchez de Matrim. lib. 3. disput. 9. num.10. tom.1.* cum nonnullis etiam Forensibus.

Hi siquidem vel loquuntur de ea praxi non contemnenda, sed omnino servanda in iis casibus, in quibus, attentis omnibus circumstantiis,
119 irrationabiliter, & immeritò Parentes dissentiunt, vel si loquuntur de praxi concedendi licentiam Filiisfamilias ineundi Matrimonium, relu-
120 ctantibus justè Parentibus, nequaquam sunt attendendi.

Tum quia nullam reperiri posse credimus Episcopalem Curiam, in qua Pater opponens suum justum dissensum rejiciatur, sed imo & audiri
121 Parentes pro certo habemus, & illorum dissensum actis Matrimonialibus insinuari, ac hujus dissensus debitam haberi rationem, sed tamen sicubi forte minor habetur ratio, quam par sit, id hominum, non legum imbe-
cillitati est tribuendum, nec id quæ- 122
rendum est, quod unus, vel alter Prælatus in suo Tribunali sequatur, verum quid ii præ cæteris faciant, qui prudentiam Juris utriusque apprimè tenent, quique ad hanc prudentiam studio partam, illam alteram animi facultatem, quam prudentiæ virtutem
appellant, æqualiter adjungunt, a 123
quibus in hac parte Curiæ praxis est omnino petenda, inter quos merito connumerari potest *Ricc.* qui ut testatur in *decis.24. par.3.* in simili casu fuit auctor, ut quoddam Matrimonium quod invitis Parentibus, & Propinquis cum Fœmina imparis conditionis Filius contrahere cupiebat, in perpetuum impediretur, nec non eadem praxis petenda est a Summorum Pontificum responsis, a sacris Canonibus Conciliorum sive Generalium, sive Provincialium, de quibus in *nostro Vot. I. num.41. & seqq.*, fidem clarissimam facientibus veram Ecclesiæ praxim semper fuisse in detestan-
dis, profligandisque Nuptiis etiam 124
ex solo Parentum rationabili dissensu illicitis reputatis, & maxime a *Sac. Concilio Tridentino cap.1. sess.24. de reform.*, ubi testatur, quod Connubia Filiorumfamilias, & consequenter etiam Sponsalia sine consensu Parentum contracta *Sancta Dei Ecclesia ex
justissimis causis semper detestata est,* 125
atque prohibuit.

Tum quia quoad Forenses non omnes pro veritate loquuntur, sed nonnulli Causidici mercede conducti non
parendi studio, sed Causæ, nec veritati 126
servientes, sed studio Partium abrepti per mille ambages, ac mæandros id tantum enixè laborant, ut cum nigro album, & cum albo nigrum effingant, & ubi sua defuncti sunt opera, quæcumque per calorem, atque concertationis æstum in suis scripturis exaraverunt, ea *Allegationes, Disceptationes, Consultationes, Consilia* aut *Singularia &c.* inscribentes in Volumina componunt, & in publicum edunt, eaque jam pro *Prudentum responsis* haberi incipiunt, jam eorum scitis,
& auctoritate Fora personant, iisque 127
præsertim Tyrones imbuuntur, qui deinde patrocinio Causarum addicti Clien-

Clientes decipiunt, & ipsi decipiuntur, quod cum maximo litigantium præjudicio non eveniret, si ad præbendum justum Clientibus consilium, & ad suadendum sapientissimorum Judicum animum, non a prædictis Voluminibus, sed ex *text.*, *Bartol.*, *Bald.*, quorum excellentium Juris Interpretum scripta immeritò neglecta vix hodie reperiuntur, nècnon ex iis aliis *Auctoribus* Juris articulorum enodationes ab initio peterent, qui magno cæteroqui
128 judicio prædìti veritati, non Partium studio inservire suis in Commentariis tantummodò studuerunt, quique, dum per otium in suo scripsere secessu, induentes Judicis animum, atque mentem, ac veluti pro Tribunali sedentes, absque ulla pecuniæ, seu victoriæ libidine excitati, non quid dicendo probabile effici possit, sed omninò quid verum, & justum sit perscrutati, ea demum victuris chartis commendarunt, ad differentiam prædictorum Causidicorum, qui scribendo, quæ sua sunt, suorumque Clien-
129 tum quæsierunt, per quos hodie eo ventum est, ut jam legalis prudentia, criminumque, & quæstionum severa olim disciplina miro prorsus scepticismo laboret, nèc jam suis carere auctoritatibus ea videmus, quæ per-
130 spicuæ legum sententiæ opponuntur, ut in proposito his ferè verbis advertit etiam *D. Canonicus Alexius Symmacus Mazochi* Vir literis, & eruditione clarissimus in *not. ad dictam Dissertat. super Sponsalibus Filiorumfamilias doctissimi D. Archiepiscopi Muscettola*.

Ejusdem irrelevantiæ est alterum objectum, quod si alter Sponsorum reluctetur, altero instante Ordinarius
131 urget per Juris remedia refractarium ad servandam Sponsaliorum fidem; Id enim si aliquando practicatur, invitis etiam Parentibus, profectò evenit, aut saltem evenire debet, cum aliqua Fœmina, habita fide de futuro Conjugio, fuerit a Filiofamilias sub hac
132 fide stuprata, modo sit æqualis conditionis, nèc Sponsi Familia per tale Matrimonium deturpetur.

Ad illud autem quod opponebatur ad ulterius demonstrandum, quod hujusmodi Sponsalia a Prælatis validissima reputantur ex eo, quia aliquis ex illis, reclamante Patre, post Sponsalia per ejus Filium cum indigna contracta Matrimonium retardat, sed hæc priora Sponsalia esse valida existimat, quoties infirmare opinatur posteriora auctore Patre cum digna persona ce- 133
lebrata, & impedire, ne hæc secunda Sponsalia per consensum de præsenti transeant in Matrimonium, quamvis verum sit, quod animum alicujus Judicis hoc scrupulum torquere soleat, attamen ad idem tollendum placuit Scribentium pro Matre Adolescentis, de quo agitur, opportuna responsio, quod *Tridentina Synodus* videtur saltem implicitè ea prima Spon- 134
salia habuisse irrita, & invalida, dum ait Ecclesiam illa detestatam semper esse, ac *prohibuisse*, quemadmodum pro invalidis habentur a Theologis, utpotè quæ Juris Canonici, & Civilis generalibus regulis de turpibus promissionibus adversantur; quare cum *Ricc. loc. cit.* Matrimonio subjungebant afferri quidem impedimentum impediens per prima Sponsalia secundis, modo tamen prima sint valida, non autem invalida, prout invalida esse Sponsalia injussu Parentum contracta præter supra laudatos docet *Franc. de Amic. tom.9. disput.29. sect.4. num.71.* = ibi = *Casu, in quo cum probabili periculo futuri scandali Sponsalia contraherentur, quia non possent executioni mandari sine peccato, quod committeretur in ipso Matrimonio ineundo*, INVALIDA *forent* = & rursus *disput.31. n.1. in fin.* = ibi = *Quia cum Sponsalia sint promissio ex justitia obligans ad Matrimonium futurum contrahendum, nullaque illicita promissio possit promissorem ex justitia ad promissum servandum obligare, quotiescumque Matrimonium est illicitum, etiamsi sit validum*, INVALIDA *erunt Sponsalia* = convenit *Cotton. contr. celeb. lib.5. contr.1. de Matrim. cap.2. n.43.* = ibi = *Obligant, nisi prævideantur secutura scandala inter Consanguineos, nam tunc impleri non possunt sine peccato, & promissio, quæ impleri sine peccato nequit*, IRRITA EST = idem confirmat *Ferdin. de Valent. discept.5. n.29.* *de re*

de re Eccles. & in terminis generalibus *Dicastillo tom. 3. de Sacramen. tract. 10. de Sponsal. disput. 1. dub. 31. a num. 432.* = ibi = *Generalitèr loquendo, qui nequit contrahere licitè, etiam nequit* VALIDE' *promittere, neque enim* VALET *promissio, quam promittens implere non potest licitè, nulla enim promissio rei illicitæ* VALET, *aut* OBLIGAT = disertius *Kenig. sup. 4. Decretal. tit. 1. de Sponsal.* §. 6. *num.* 24. = ibi = *Materia, seu objectum Sponsalium est Matrimonium licitum; dixi licitum, enim vero* VALIDE' *promitti nequit, nisi per se licitè contrahi possit. Nam etiam juxta legitimas sanctiones pactum turpe, aut impossibile de jure, vel de facto* NULLAM OBLIGATIONEM INDUCIT = undè clarè patet esse impedimenta tantum moratoria,
135 seu dilatoria comparatè ad Matrimonium cum diversa persona, non vero peremptoria, aut absolutè impedientia, per illa namque mora injicitur Nuptiis, at mox constito ea fuisse invalida, Decretum de contrahendo impetratur.

Revera tamen, ut diximus, nonnunquam accidit, quod aliquis Judex illa pro invalidis habere renuat, ex quo sequitur, non quod ex illius sententia Sponsalia cum indigna contracta non retardenrur, sed quamvis illis contra justam Parentum voluntatem, atque dissensum pro tunc executionem dan-
136 dam non esse decernat, per ea tamen impedimentum alteri digno Matrimonio, consentientibus Parentibus, celebrando afferri supponit, ad quod impedimentum removendum non aliud efficacius remedium Parentes invenire so-
137 lent, quam viles testes pecunia corruptos producere perjuraturos illorum Filium præcedenter fidem dedisse alteri Mulierculæ, quæ & in idem perjurium se se componit, quæque hoc præstito Juramento, suaque intentione cum falso prædictorum Testium comprobata testimonio, consensum deinde præstat eidem Filio, ut Matrimonium cum altera de Parentum consensu contrahere valeat; & quidem non alia seges est perjuriorum feracior, quam hæc, quæ ab hujusmodi fictorum Sponsalium falsis, calumniosisque probationibus oritur. Nibil igitur magis e re Christiana, & publica esset, quam a quolibet Judice invalida, ut par est, declarari Sponsalia a Filiisfamilias injussu Parentum contracta, seu verius attentata, ad præcidendas occasiones 138
perjuriis, propter quæ hodiè malè audit Christianum nomen, cum enim nulla sit Divini nominis reverentia, nulla jurisjurandi religio, non tantum non licet deferre Juramentum ei, 139
quem scias perjuraturum, sed & præcludendas esse necessarium videtur perjuriis rimulas omnes, per quas perreptare possint; Hinc si a quolibet Judice, inhærendo prælaudatæ *Sacri Concilii Tridentini* sanctioni, eadem furtiva, atque indigna Sponsalia usque ab initio nulla declararentur, impe- 140
dita remanerent prædicta perjuria, quibus aliquæ Episcopales Curiæ polluuntur, tunc enim non opus haberet Pater ad has falsitates confugere, si quæ impugnat Filii Sponsalia, habeantur invalida, nèc in futurum Mulierculas instrueret testaturas sibi antea fidem fuisse datam ab illius Filio de secum ineundo Conjugio, quando hæc etiam ficta anteriora Sponsalia, non secus ac posteriora, irrita forent habenda, utpote utraque cum indigna, & invito Genitore contracta.

Et quamvis nullam hactenus Pontificiam invenire potuerimus Constitutionem hujusmodi Sponsalia invitis justè Parentibus inita usque ab initio invalida apertissimè declarantem, urget nihilominus ea potissima ratio, quod sicuti Sancta Dei Ecclesia *semper* illa detestata est, atque prohibuit, ita *semper* eadem *turpia* ex hac sola prohibitione fuerunt, idcoque uti *turpia*, si fiant, nullum robur habere debent.

Urget etiam saltem implicita mens *Sacri Concilii Tridentini* nullatenus præsumenda contraria in materia peccati Juribus tàm Civilibus, quàm Canonicis, quæ sæpissimè clamant pacta, & stipulationes turpes nullius esse roboris, nullosque producere effectus *l. Generaliter 26. ff. de Verb. obligat.* cum aliis supra relatis *num.* 90. nèc promissionem cum Juramento quoque firmatam de re inhonesta, & illicita mortaliter, seu venialiter ullam parere obligationem

Cap. Si vero 8. *Cap. Quanto* 18. *Cap. Cum contingat* 28. *de Jurejur. Cap. Quamvis* 2. *de pact, in* 6.*Canon.Si publicis Can. Est etiam Can. Quod David Can.Juravit David Can. In malis promissis Can. si aliquid Can. Unusquisque Can. Non est observandum Can. Si quis Can. Si ad peccatum Can. Mulier Can. Inter cætera Can. Innocens* 22. *quæst.*4.

Et quemadmodum perperam contristatus est Herodes propter jusjurandum, eum ab eo vigore Juramenti petitum fuit Caput Præcursoris, quia promissio per ipsum genericè facta, ideoque juxta erroneam illius opinionem pactum etiam turpe, & peccaminosum involvens, usque ab initio, & in radice fuit invalida, & nullius roboris, atque momenti, prout si nunquam facta fuisset, nulloque Jure cogente ullam parere potuit obligationem ad illam adimplendam, quia *sine peccato* eam adimplere nequibat, ita nulla fuit usque ab initio, nulliusque roboris, & momenti, nullamque parere potuit obligationem promissio Filiifamilias, quia promisit, vel juravit in Sponsalibus, quod tàm *de Jure naturali, & Divino*, quàm *de Jure Canonico* contra Parentum voluntatem, vel iis inconsultis, *sine peccato* adimplere non poterat.

Et hinc est quod non videtur in Jure temerarium, imo veritati consentaneum esset asserere, quod si post justam Parentis oppositionem adversus attentata Filii Sponsalia, ipsemet Parens moriatur, Filius cogi nèc etiam deinde possit ad desponsandam Fœmiminam vigore eorumdem Sponsalium, contradicente Parente, initorum, sed cum ea usque ab initio nulla fuerint, qua nullitate attenta, vivente Parente exequi non potuerunt, ideo post illius obitum opus sit novo consensu, seu nova promissione ad ea validanda, quæ tamen nova promissio, sive consensus nèc etiam sufficeret, si ageretur de Sponsalibus indignis, ad quæ impedienda non solum Parentes, sed & Consanguinei plenum Jus habent.

Ulterius *quoties urget justa causa* vel rescindendi, vel nulla declarandi Sponsalia, pia Mater Ecclesia Sponsis primævam libertatem restituere consuevit, ut testatur *Rot. decis.*497. *n.*1. *part.*1.*divers.& decis.*242.*n.*2.*cor.Duran. & decis.* 296. *sub n.*8. *cor. Dunozet Jun.*, *& decis.* 979. *n.*3. *cor. Molines tom.*4. itaque decrevit *Sac. Congregat.Concil.in Senogallien.Sponsalium* 1. *Septembr.*1714. *& in Majoricen.Sponsalium* 24. *Aprilis* 1723. *& in Mediolanen.& Salernitan. Sponsalium* 13. *Junii* 1725. *& in Neapolitana* 17. *Aprilis* 1728. *& in Gallipolitana Sponsalium* 28. *Feb.* 1733.

Inani tandem conatu Fœminæ Defensores nobis insinuare studebant, quod sive pro invalidis habitis, sive Judicis ope rescissis, atque solutis hisce Sponsalibus, vel utriusque spondentis minuitur libertas, vel Jus Fœminæ quæsitum per expressam Sponsi promissionem sic injustè, ac turpiter læditur, quemadmodum ita nonnulli 141
alii quoque Forenses clamare solent, quos sequuntur etiam aliqui Confessarii vel in officio, vel in scientia ty- 142
rones, qui non solum salutaria, ac vera consilia hujusmodi Adolescentibus insubsistenti fide horum putativorum Sponsalium obstrictis debito tempore non suppeditant, nèc ab initio in eorum animis primas extinguunt opportunè scintillas ingens deindè incendium excitaturas, sed potius maximum se Deo præstare obsequium existimantes, officio certè suo desunt, 143
inferuntque animabus ruinam, dum Pœnitentes terrent, ne fides frangatur, dum Judices pulsant, ne Juri jam quæsito turpiter derogetur.

Quod enim attinet ad libertatem, ultra plura argumenta ex juribus, ex Doctorum consensu, & ex naturali ratione in precedenti *Vot.I. num.*133. 144
& seqq., *& num.*167. *& seqq.*, *& num.*173. *& seqq.*, *& in Voto II. n.*99. 105. 108. 114. *& seqq.* sæpius inculcata, ad abundatiorem adducere quoque non piget *Dicastill. tom.*3. *de Sacram. tract.*10.*de Sponsal. disp.*4. *dubit.*18. *num.*179. = ibi = *Neque vero censetur impediri libertas Matrimonii, quia hæc debet esse citra scan-* 145
dalum aliorum. Nèque etiam censetur impediri, nisi quando impeditur ad id, ad quod quis habet jus. Id autem non habet Filius ad Nuptias Patri injuriosas &c.=consonat *Gibalin. de Usur. tom.*

146 *tom.2. lib.4. cap.5. artic.9. n.4.*=ibi= *Neque libertatem, quam in Matrimonio requirit Ecclesia violant, sed libertatis, quam malè prætendunt,*
147 *abusum. Neque enim omnimoda libertas requiritur In Matrimonio, alioquin nunquam Judex posset quemquam cogere ad Matrimonium* =aliique *loc. cit.* ad satietatem congesti, inter quos maximè fortius argumentatur *Opatov. de Matrim. disput.2. quæst.* 18. *n.*158. = ibi = *Nota si contingat, quod Pater Sponsalia invita Filia ex justa causa dissolvat, dico quod libertas nubendi non minuitur, sed regulariter perficitur, & ratio est, quia esse liberum*
148 *ad malum faciendum, potius est defectus, & imperfectio libertatis* = optimè *D. Anselm. in Dialog. de liber. arbitr. cap.* 1. = ibi = *Nèc libertas, nèc pars libertatis est peccandi potestas* = idque eleganter confirmat *D. Augustin. lib.* 14. *de Civit. Dei cap.* 11. =ibi= *Arbitrium igitur voluntatis tunc est verè liberum, cum vitiis, peccatisque non servit* =

Minus subsistit, quod turpiter ita spolientur Mulieres Jure per Sponsalia jam quæsito, quodque iniquum sit, ut Judicis auctoritate tàm enormis injustitia fulciatur; Nullum enim
149 Jus consurgere ex promissione circa rem illicitam, quæ sine culpa impleri nequit, supra *num.*97.98.102. 140. satis, superque probavimus. Præterea Judex potest, ac debet prohibere, ne
150 suo Jure utatur quem videt vel in sui, vel in aliorum perniciem abusurum, unde Justitiam minimè lædit, sed illam optimè servat idem Judex si Prodigo, qui sine dubio super omnibus suis bonis Jus habet, atque dominium,
151 per ipsum eorum interdicatur administratio *l.* 1. ibique *gloss. ff. de Curat. furios.* per quod interdictum ei quoque
152 remanet adempta facultas testandi, & testamentum ab eo conditum irritum habetur §. *Item prodigus Instit. tit. Quib. non est permissum facer. testam. Card. de Luc. de alienat. disc.* 36. *per tot.* Nèc justitiam lædit, qui retinet alterius bona, nèc illa restituit, si
153 certo agnoscat illarum restitutionem Domino, vel alteri nocituram *D. Thom.* 2.2. *quæst.*62. *artic.*5. *ad primum*=ibi= *Dicendum, quod quando res restituenda apparet esse graviter nociva ei, cui restitutio facienda est, vel alteri, non ei debet tunc restitui* = latè pluribus citatis *Dicastill. de Just. & Jur. lib.*2. *tract.*2. *disp.*10. *dub.*5. *Card. de Lug. de Just. tom.*1. *disput.*21. *sect.*2. *n.*24. ubi dat exemplum in eo, qui petit gladium proprium ad se vulnerandum, vel pecuniam sibi debitam ad se inebriandum, vel ad fornicandum, & 154
*num.*29. firmat, quod restituens rem, qua prævidetur ipsius rei Dominus abusurus in alterius injuriam, peccet 155
contra justitiam, ac teneatur ad damna, si quæ sequantur, quæ quidem in indignis Nuptiis, quoad similes pravos effectus, verificantur, ut jam præmisimus, utque observat *Acac. de privil. Parent. & liber. privil.*6. *cap.*6. *n.*16. = ibi = *Ipsis liberis, qui hanc eis fenestram aperire volunt, pessimè consulunt, & quæ felicitas, qui successus Matrimoniis adsit, quæ invitis Parentibus contrahuntur? Quid de odiis inter Parentes, & liberos, inter Soceros, & Generos hinc nasci solitis? Inter ipsos plerumque, qui coeunt ad istum modum discordiæ, diffidiaque vel hac ipsa de causa oriuntur* = egregiè *Lel. Mancin. Jur. controv. tom.*1. *differt.*10. *cap.*2. *num.*32. = ibi = *Neque hoc Sponso, aut Sponsæ, cui fides rumpitur, damnosum videri debet, imò eis consulitur, salubritèrque providetur. Sic namque invitum, invitamque Judex servat, & quasi gladium, quo se enecent, petentibus negat* = Item *Opatov. de Matrim. disput.*1. *quæst.*2. *num.*22. = ibi = *Sed dices, quod Judex Actori faceret injuriam. Respond. illam non facere, nam illius utilitati consulit. Siquidem liberat eum a periculo continuorum jurgiorum, & dissensionum* = 156 157 158

Concludendum igitur, quod aut hujusmodi Sponsalia sine peccato exequi possunt, & illis est annuendum, quoties reperiatur, qui subsequens Matrimonium invitis justè Parentibus contrahendum a peccato reddat immune, quem hactenus expectamus, aut nonnisi cum peccato mortali, seu saltem veniali subsequens Matrimonium contrahi valet juxta mitiorem opi- 159

opinionem *Salmaticens. Theol. Moral. tract.9. cap.6. punct.2.n.19.* = ibi = *Et quidem veniali.tr peccare* NULLI DUBIUM EST, *quia in eo reverentiam Parentum offendunt, obedientiam debitam ipsis frangunt, pacem turbant, & plures dissensiones tàm cum Parentibus, quàm cum Consanguineis excitant, quod ad minus erit peccatum veniale* = (quod tamen justo concurrente Parentum dissensu propter Filiorum inobedientiam in re gravi nonnisi maxima cum difficultate admittendum putamus) & nullo modo, nullo Jure, nulla auctoritate quodcumque peccatum committere, seu peccato sive mortali, sive veniali voluntariò cooperari debemus.

Et ita &c. utraque &c.

ANONYMA SPONSALIUM CUM JURAMENTO

ARGUMENTUM

Nèque Filiifamilias, invitis Parentibus, nèque quilibet alius cum dedecore Familiæ contrahere potest Matrimonium cum indigna, quamvis præcesserint Sponsalia juramento firmata.

SUMMARIUM

1 *Facti species*, & num.2.

3 *Filiusfamilias contrahens Matrimonium cum indigna committit grave peccatum, & sacrilegium ob injuriam Parentibus, & Familiæ illatam*, & n.12. & 13.

4 *Tàm de Jure Divino, quàm positivo, & Canonico*, & num.210.

5 *Sancta Dei Ecclesia hujusmodi Matrimonia semper detestata est, atque probibuit*, & num. seqq., & num.31. 116. 211.

11 *Et a Sacris Canonibus sunt damnata*, & num. seqq.

14 *Conjugia sine Parentum consensu inita inter Clandestina recensentur*, & num.15.

16 *Non tamen sunt irrita, sed illicita.*

17 *Tres sunt species Clandestinitatis Matrimonii.*

18 *Prima dicitur quando Masculus, & Fœmina tentant contrahere Matrimonium coram Parocho sine Testibus, vel sine sufficienti numero Testium.*

19 *Secunda quando tentant illud contrahere coram Testibus sine Parocho.*

20 *Tertia, quando contrahunt Matrimonium coram Parocho, & Testibus omissis culpabilitèr denunciationibus.*

21 *Prima, & secunda causant nullitatem, non autem tertia.*

22 *Ad hanc tertiam speciem reducuntur Matrimonia clàm Parentibus copulata.*

23 *Eaque Clandestina etiam Protestantes appellant.*

24 *Denunciationes ante Matrimonium adhibentur maximè ad detegendum impedimentum Paterni dissensus, isque fuit præcipuus denunciationum finis, quem Tridentini hobuere Patres;*

25 *Testantur prædicti Patres Ecclesiam Matrimonia injussu Parentum facta semper probibuisse.*

26 *Conqueruntur has probibitiones non prodesse, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur.*

27 *Pro remedio præscribuntur Denunciationes, ut Parentes Matrimonia impedire valeant.*

28 *Ideoque in Episcopalibus Curiis sunt audiendi.*

29 *Alias inutile esset tale remedium, imò melius fuisset, quod illud Concilium non præscripsisset.*

30 *Nunquam S. Thomas asseruit liberum esse Filiis, invitis Parentibus, contrahere Matrimonium.*

32 *Filii Parentibus, qui eos vel a quibuscumque Nuptiis in genere arcere, vel ad certas Nuptias cogere vellent, obedire non tenentur.*

33 *Libera est Hominum voluntas in ordine ad electionem sui status vel Conjugalis, vel Cœlibatus.*

34 *Unde Filius liber est, ut maneat Cœlebs, nèc se subjiciat servituti Matrimonii.*

35 *In hunc sensum loquitur Tridentinum sess.24. cap.9. de reformat. Matrim.*

36 *Ex*

36 *Ex cujus dispositione vetitum est cogere quemquam ad contrahendum Matrimonium cum certa, & determinata Persona,*
37 *Aut quemquam impedire ne eligat statum Conjugalem.*
38 *Non autem, quod non possit prohiberi Filio ne cum certa Persona, præsertim indigna Matrimonium contrahat.*
39 *Parentum appellatione venit etiam Mater.*
40 *In Nuptiis Filiorum Jus Canonicum exigit consensum etiam Matris.*
41 *Reverentia a Filiis æque exhibenda est Patri, & Matri, illaque post obitum Patris integra exhiberi debet erga Matrem superstitem.*
42 *Ubi agitur de communi bono nulla habenda est ratio Patriæ potestatis, quam leges, & Jura Romana sanxerunt.*
43 *Matrimonium, invitis Parentibus, a Filio contractum est validum.*
44 *Sed illicitum, peccaminosum, & non permittendum.*
45 *Juramentum Sponsalibus novum vinculum addit, magisque peccat, qui fidem frangit sub Juramento promissam.*
46 *Sunt qui tradunt Sponsalia nuda eamdem vim habere, quam jurata.*
47 *Quia apud Deum paris conditionis est simplex promissio, & Juramentum.*
48 *Nec Deus facit distinctionem inter Juramentum, & simplicem loquelam,*
49 *Quæ tamen per exaggerationem dicta censentur;*
50 *Nam specialis reverentia Deo debetur, quando per Jusjurandum vocatur in Testem.*
51 *Sponsalia jurata potiori jure, quàm nuda sunt servanda sub gravi culpa,*
52 *Jurans non Homini tantum, sed etiam Deo promissum reddere tenetur, quem uti Testem, & Fidejussorem adhibuit.*
53 *Si Sponsalibus accesserit Juramentum, fortius exequi debent.*
54 *Et Judex studiosius suadere debet renuentem ad servandam fidem.*
55 *Et si illud suadere non valeat, potest eumdem per censurus compellere.*
56 *Compulsio tamen non debet esse præcisa, sed moderata.*
57 *Limita si Adolescens, vel Puella jurarunt se contracturos Nuptias insciis, invitisque Parentibus, quia tunc non possunt compelli,* & num. 102. & seqq.
58 *Si Mulier quidquam voverit, & se constrinxerit Juramento, sitque in domo Patris, & in ætate puellari, id tenetur exequi, si Pater consenserit, secus non tenetur,*
59 *Quomodo intelligatur dicta ætas puellaris, hebraice* Neureha.
60 *Votum, & Juramentum, ut supra, Mulieris ad Sponsalia referuntur,* & num. seqq.
63 *Si promissio facta Deo in conceptione Voti per patrium dissensum irritatur, multo magis per eumdem dissensum promissio facta Homini in Sponsalibus infirmari debet.*
64 *Sponsalia jurata Filiorum, quæ totius Domus decorem minuunt, famamque deturpant, contradicentibus Parentibus nullam obligationem pariunt,* & num. 66. & seqq, & num. 99. 180.
65 *Et sacrilegè jusjurandum ad illa firmanda adhibent.*
79 *Ubi adest magna natalium disparitas nedum Sponsalia, sed Matrimonium ratum dissolvi potest,* & n. 146. & seqq. & n. 149. 150.
80 *Juramentum adhibitum ad valorem actus aliàs invalidi, in cujus observantia nullum versatur peccatum, potest de invalido aliquando validum efficere.*
81 *Secus si adhibetur ad majorem firmitatem actus, qui alias de sui natura validus est, aut illicitus, tunc enim sequitur naturam actus, cui adhæret.*
82 *Si actus Sponsalium validus sit, & licitus, Juramento confirmatus remanet, sin minus nullum ei robur addit.*
83 *Si Sponsalia sint illicita, & peccato.*

catorum fomentum, neque promissio obligat, neque Juramentum illius obligationem de novo inducit, vel auget.

84 *Pacta, & stipulationes turpes nullius sunt roboris.*

85 *Juramentum de re inhonesta, & illicita mortalitèr, seu venialitèr nullam parit obligationem.*

86 *Juramentum praestitum contra bonos mores non est obligatorium.*

87 *Impia est promissio, quae scelere adimpletur.*

88 *Juramentum non est institutum, ut sit vinculum iniquitatis.*

89 *SS. Patres per excessum dicunt potius esse perjurandum, quàm pro facto juramento in aliud crimen divertere.*

90 *Ac melius esse perjurare, quàm servare in operibus illicitis Juramentum.*

91 *Qui sic juravit contrarium facere tenetur.*

92 *Sponsalia, quae tendunt ad Matrimonium illicitum, sunt illicita, & nulla.*

93 *Filiusfamilias, qui inconsultis, aut justè contradicentibus Parentibus Matrimonium contrahere cum Juramento promittit, perjurat.*

94 *Idem dicendum de quocumque alio, qui cum Persona indigna Nuptias inire juraverit, ex quibus Conjunctorum injuria, totiusque Familiae dedecus emergit.*

96 *Quia uterque jurat, quod non exequi omni Jure tenetur, & ad illud frangendum compellitur.*

97 *Praedictas Nuptias nèc Deus approbat, nèc illis sui testimonii robur adjicere nisi impiè conferi potest.*

98 *Sed Diabolum ipsis totum dedisse fomentum.*

100 *Qui talia contrahit Matrimonia, plura peccata, & sacrilegia committit.*

101 *Ex hisce Nuptiis scandala, perturbationes, pravique exitus sequuntur*, & num. 109. 114. 116. 118. 120. 121. 122. 123. 143. 206.

103 *Coactiones difficiles exitus habere solent*, & num. 109. 111.

106 *Matrimonia inter impares plerumque infelices exitus habere solent*, & num. 109. 111. 112. 117. 118. 119. 143. & seqq.

107 *Idem dicendum de Matrimoniis inter amore excaecatos*, & n. 109. 113.

108 *Ex quibus summa discordia inter Patrem, & Filium, & Consanguineos induci potest*, & n. 114. 116. 117. 118.

110 *Ex qua rationabili causa Matrimonium impediri, & ex Sponsalibus recedi potest*, & num. 119. 124. 132.

115 *Aequalitas in Nuptiis est concordiae Mater, inaequalitas odii, dissiditque parens*, & n. 116. 117.

118 *Judex cavere debet ne contrahantur*, & num. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 140. 164. 167.

120 *Non sunt immunes plerumque a peccato mortali*, & num. 123.

131 *Judex Ecclesiasticus, sive Episcopus potest ex officio inhibere, ne fiant talia Matrimonia, etiamsi praecesserint Sponsalia jurata*, & num. 140.

132 *Magna disparitas inter Sponsos, veluti si unus sit ditissimus, alter pauper, est causa justa dissolvendi Sponsalia licèt jurata.*

133 *Item si unus sit Nobilis, alter ignobilis.*

134 *Item si uterque sit Nobilis, sed unus pauper*, & num. 135. 136. 137. 138.

136 *Justitia non potest adstringere ad id, quod sine peccato fieri nequit.*

141 *Timor infelicis exitus Matrimonii, est causa justa ad illud impediendum*, & num. seqq.

142 *Levissima sufficit causa propter infelices exitus.*

149 *Ob metum infelicis exitus Sponsalia quamvis ab initio non irrita dissolvi possunt*, & num. 151.

152 *Propter metum saevitiae unius Conjugis alter divertere potest.*

153 *Praestabilius est Sponsalia, ex quibus timetur malus exitus, dissolvere, quàm post Matrimonium per divortia revocare.*

154 *Sponsalium obligatio nunquam oritur, sive propter grave incommodum.*

155 *Sive*

155 *Sive propter Parentum injuriam, sive propter scandalum;*
156 *Sive propter inimicitias, sive propter dedecus redundans in Consanguineos.*
157 *Sive propter infelicem exitum verosimiliter timendum.*
158 *Multo magis si contracta non sint inter personas parum disparis conditionis, sed cum persona indigna, & valdè dispare.*
159 *In qua specie omnia prædicta mala concurrunt.*
160 *In his Sponsalibus locum habet regula* = Singula, quæ non prosunt &c. = & num. 161.
162 *Sponsalia etiam jurata non cogunt, si consurgat gravis Parentum indignatio, multoque magis si Parentes Filium hæreditate privare minentur*, & num. 163. 166.
164 *Ob quam causam Prælatus, parte instante, non debet cogere Filium ad implenda Sponsalia, sed potius ea dissolvere tenetur*, & num. 65.
167 *Multoque magis dum non timetur sola indignatio Parentum, sed indignatio quoque superni Numinis propter innumera peccata, & scandala.*
168 *Et ubi non agitur de sola amissione Paternæ hæreditatis, sed de amissione Regni Cælestis.*
169 *Scandalosa esset libertas recedendi a Sponsalibus propter lucrum temporale, non autem ad evitanda peccata, & aliorum ruinam, & ne amittatur Regni Cælestis hæreditas.*
170 *Filius peccat ineundo Sponsalia cum inæquali, non autem si Sponsalia adimpleat, quia præstat id, ad quod ex justitia tenetur.*
Contrarium, & de ratione n. 171. & seqq.
172 *Promissio in Sponsalibus facta de re illicita adimpleri nequit*, & num. 177.
175 *Justitia non obligat ad exequendum opus per se scandalosum.*
177 *Nihil perniciosius scandalo Reipublicæ contingere potest.*
178 *Virtus Justitiæ obligare nequit ad actum, qui sine peccato impleri non potest*, & num. 179.
181 *Juvenem, qui Juramento promisit ducere in Uxorem suam Concubinam sine consensu Parentum Alex. II. declaravit reum perjurii.*
182 *Filiifamilias dictis Sponsalibus reverentiam, & honorem Parentibus Jure naturali, & divino debitum violant.*
183 *Consanguineorum decori, ac paci inevitabile detrimentum afferunt;*
184 *Et leviter saltem peccant.*
185 *Quod sufficit, ut Sponsalia sint irrita, & illicita, nullamque pariant obligationem.*
186 *Quælibet promissio etsi jurata non obligat, si citra venialem culpam adimpleri nequeat.*
187 *Non potest quis obligari ad præstandum id, quod aliunde vitare debet.*
188 *Pactum includens peccatum veniale non tenet.*
189 *Juramentum servari debet, nisi vergat in æternæ salutis dispendium.*
190 *Si quis juraverit facere aliquid veniale, id servare non tenetur licèt possit non vergere in interitum salutis æternæ.*
191 *Etiamsi peccatum veniale esset tantummodo a Jure positivo prohibitum.*
192 *Licèt prædicta Sponsalia jurata a veniali quoque culpa essent immunia, adhuc essent irrita.*
193 *Promissum etiam juratum, ex quo timetur pravus exitus, non est obligatorium*, & num. seqq.
198 *Sponsalia contracta inter impares, vel invitis Parentibus, semper, aut sæpè sæpius vergunt in exitum deteriorem.*
199 *Sponsalia sunt irrita, si Personæ spondentes non valent licitè contrahere Matrimonium*, & num. seqq.
200 *Justitia non obligat servare promissum de re illicita.*
201 *Promissio de re illicita non valet*, & num. seqq.
203 *Sponsalia etiam jurata vel ab initio sunt invalida, vel rescidenda,*

da , quando timetur deterior exitus .

204 *Promissio indigni Conjugii vergens in aliorum infamiam ab initio est invalida .*

205 *Matrimonium initum a Filiisfamilias insciis , vel invitis justè Parentibus est illicitum .*

207 *Nulla Sponsalia valent, vel obligant , quoties turpibus circumstantiis sint dehonestata*,& n.seqq.

212 *D. Paulus de Vidua inquit* = cui vult nubat tantum IN DOMINO =

VOTUM IV.

NOBILIS Adolescens Filius duorum Conjugum Patritiorum primi Ordinis suæ Patriæ captus amo-
1 re Puellæ longè imparis ab eo conditionis , (Filia est enim cujusdam Barbitonsoris) cum qua antea ex permissu Genitorum ejusdem Puellæ longo tempore familiariter conversari sueverat , cum eadem tandem Capitula Matrimonialia *Juramento* tàm proprio , quàm ipsius Fœminæ fulcita celebravit .

Delata horum Sponsalium notitia ad Matrem , & Patruum Adolescentis , quia ipsius Pater jam ab humanis evaserat , acriter sunt indigna-
2 ti , omnemque movere lapidem cum ipsa Puella , ejusque Genitore , ut prædicta Capitula in eorum manibus existentia restituerent , seu lacerarent ; cumque id obtinere nequaquam potuerint, instauratum subinde fuit nomine Matris , & Patrui Adolescentis coram Nobis formale Judicium contra præmemoratam Fœminam , mediante scilicet Monitorio , in cujus termino Fœmina eadem Capitula Matrimonialia exhibuit , compilatisque hinc inde probationibus , agitata fuit controversia , in qua ex una parte eadem Puella contendente inita fuisse Sponsalia reciproco cum Juramento inter ipsam , & Adolescentem , eaque legitimè verificari a præfatis Capitulis , sicque eumdem promissis ligari , ac respectivè cogi posse ad Matrimonium in facie Ecclesiæ contrahendum , parte verò ex altera Patruo , & Matre Adolescentis excipientibus hjusmodi Sponsalia nullam potuisse parere obligationem , utpote stipulata absque consensu Matris, & Patrui ac in dedecus totius Familiæ & Propinquorum,ob quam causam instabant per nos declarari ea fuisse , ac esse nulla, & invalida, & quatenus rescindenda, visis videndis , & considerates considerandis horum instantiæ annuendum esse censuimus .

Nihil enim pro parte Puellæ deductum fuit , unde Matrimonium , quod Adolescens ,contradicentibus Matre , & Patruo , contrahere intendit cum Muliere infimæ conditionis , eximi valeat a nota gravissimi peccati , ac sacrilegii , quod inseparabile est 3
ab indigna hujus Sacramenti perceptione propter injuriam ab eodem Adolescente suæ Nobili Familiæ , & maximè Parentibus ob simile Matrimonium inferendam , de qua veritate satis in *nostro Voto I. num.*11. 135. 159. *& fere per tot.* & *Vot.II. num.*7. 26.27.28.46.59. ubi unanimi consensu tùm Theologorum , tùm Canonistarum latè probavimus *de Jure Divino , Positivo , & Canonico* lethalitèr 4
peccare Filios , qui repugnantibus Parentibus indigna contrahunt Matrimonia semper ab Ecclesia prohibita , quam prohibitionem paritèr ex *Sacris* 5
Canonibus, ex *Sacro Concilio Tridentino* , aliisque Juribus in Ecclesia semper adfuisse firmavimus in eodem *Voto I. num.*27. *& seqq.* , *& num.*58. 112.115.132.160.184 197. *& Vot.II. num.*48. 119. 152. 188. *& Vot.III. num.*2. 85. 125. , quibus addimus ex abundanti *Zipæum de Jurisdict. Eccl. tom.*2. *lib.*2. *cap.*12. *num.*2. = ibi = *Si tamen Filiifamilias Parentibus inconsultis irreverentèr contraxerint , cum Ecclesia semper hujusmodi Matrimonia detestata sit Conc. Trid.sess.*24. 6
*de refor.Matr.cap.*1. *&c.*& rursus*lib.*1. *cap.* 33. *num.* 4. = ibi = *Statuta pœnam imponentia Filiisfamilias , si sine Parentum auctoritate Matrimonia contraxerint , quod,ut ait Concil.Trident. , Ecclesia illa Matrimonia sem-* 7
per detestata fuerit &c. = idque confirmat *Boss. de Contract. Matr.cap.*11. *num.*

*num.*79. = ibi = *Licèt Tridentinum*
*dicto cap.*1. *statuerit in Matrimoniis*
pro validitate non esse necessarium
Patris consensum, tamen subdit, quod
Ecclesia Filiorumfamilias Matrimo-
nia sine Parentum consensu contracta
8 *ex justissimis causis semper est detesta-*
ta &c. = & inferius *num.*87. = ibi =
Et hoc pacto posset intelligi auctori-
tas Tridentini dicentis, quod Ecclesia
9 *Matrimonia invitis Parentibus con-*
tracta semper detestata est = consonat
*Giballin. de Usur. tom.*2. *lib.*4. *cap.*5.
*artic.*9. *num.*3. = ibi = *Tridentinum*
tandem suo decreto confirmavit; non
tamen licita unquam esse voluit, un-
de & graviorem noxam in ejusmodi
Conjugiis contrahendis a liberis com-
mitti passim fatentur Doctores = &
convenit *Sayr. in Clav. Reg. lib.*7.
*cap.*5. *num.*12. = ibi = *Quia igitur, ut*
plurimum, incommoda magna solent ex
eo, quod Filii, & Filiæ Matrimo-
nium insciis, aut invitis Parentibus
10 *contrahant, sequi, merito Ecclesia*
semper hujusmodi Matrimonia prohi-
buit, ut notat Concil. Trident. &c. =
Quapropter hujusmodi *Sacri*
Concilii testimonio excitati Doctores
inferunt talia Connubia passim a *Sa-*
11 *cris Canonibus* esse damnata, inter
quos *Molfes. in Comment. ad Consuet.*
*Neapolit. tom.*1. *in fin. par.*7. *cons.*
*num.*36. = ibi = *Imò Sacri Canones*
jubent Filios debere contrahere Ma-
12 *trimonium de consensu Parentum, &*
peccare mortalitèr, si contra volun-
tatem Parentum sine causa nube-
rent = Item *Facundez tom.*10. *in Præ-*
*cept. Decalog. lib.*4. *cap.*3. *n.*4. = ibi =
Quamvis Ecclesia Matrimonia contra-
cta contra voluntatem Parentum tam-
quam valida tueatur, non tamen ap-
probat modum contrahendi, sed potius
reprobat tamquam inhonestum, &
13 *peccaminosum, & meritò, cum inde*
Parentes gravissima afficiantur inju-
ria = Quodque Conjugia, in quibus
Parentum consensus desideratur, in-
ter Clandestina fuisse per veteres Ca-
nones recensita, & novissimè a
14 *Tridentino Concilio* recenseri, pluri-
bus firmat *Gonzalez in Cap. Tua nos*
*num.*11. *propè fin. de Sponsalibus Im-*
puber. = ibi = *Cum &c. inter alias*
solemnitates consensus Parentum exi-
gatur, non immeritò aliter contra-
ctum Matrimonium Clandestinum ap-
pellabitur, atque ideò inter Clande-
stina Matrimonia illud recenset Tri- 15
*dentinum sess.*24. *de reformat. Matr.*
*cap.*1. = non quidem ubi irrita Clan-
destina Connubia declarat, sed ubi 16
docet hæc ab Ecclesia fuisse perpetuò
vetita, & reprobata.

Triplicem enim Clandestinitatis 17
speciem agnoscunt Veteres, novique
Canonistæ, *primam* nempè quando Ma-
sculus, & Fœmina sive præmissis, si-
ve omissis solitis tribus denunciationi- 18
bus coram Parocho sine Testibus, vel
sine sufficienti numero Testium, *alte-*
ram quando coram Testibus sine Pa- 19
rocho Matrimonium contrahere ten-
tant, *tertiam* tandem quando Testi-
bus, Parochoque præsentibus, sed
omissis *culpabiliter* in Ecclesia denun- 20
ciationibus illud per verba de præsen-
ti contrahunt, quæ Clandestinitatis
species in eo differunt, quod *prima*
tantum, & *secunda*, non autem *tertia* 21
Matrimonii causat nullitatem *Mona-*
*cell. in Formular. tom.*2. *tit.*16 *adnot.*
*ad formul.*2. *n.* 27. *Schmier. in Jus*
Canon. & Civil. lib. 4. *tract.*3. *cap.*5.
*sect.*5. §.1. *n.*174. *tom.*3. *Vanespen in*
Jus Eccles. Univers. par. 2. *tit.* 12
*cap.*3. *n.*14. & ad hanc *tertiam* spe-
ciem reducuntur Matrimonia clam
Parentibus copulata, quæ pariter, 22
quamvis sint valida, sunt tamen illi-
cita, atque prohibita, itaut etiam
Protestantes, dum in *Tridentini De-*
cretum invehuntur, Nuptias injussu 23
patrio factas & ipsi Clandestinas vo-
cent, & a *Tridentino* sic vocatas agno-
scant, & prohibitas fateantur, ut vi-
dere est apud *Chemnicium*, *cæteros-*
que recentiores; & profectò licet ad-
hibeantur denunciationes ante Matri-
monium, ut ad detegenda quæcum-
que impedimenta Populus illas au-
diens excitetur, maximè tamen adhi-
bentur ad detegendum impedimen- 24
tum Paterni dissensus; præcipuus nam-
que earumdem denunciationum finis,
quem propositum habuere *Tridentini*
Patres, is fuit, ut per eas Filiorum
Nuptiæ Parentibus innotescerent,
quemadmodum ex contextu Decreti

Sac. Concil. Tridentin. cap. 1. *sess.* 24. *de reform. Matrim.* satis luculenter
25 percipitur. Ibi enim Patres præfati testantur Ecclesiam Matrimonia injussu Patrio facta semper *prohibuisse*, mox conqueruntur *prohibitiones illas propter Hominum inobedientiam jam*
26 *non prodesse &c. nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur*, nèc aliud remedium ibidem præscribitur, quam Denunciationum necessitas, ex quibus
27 fiat, ut Parentes certiores facti impedire valeant Matrimonium, quo nihil evidentius; simulque ex hoc percipitur mens *Concilii* volentis Parentes justè, & cum ratione Filiorum
28 Matrimoniis obsistentes in Episcopalibus Curiis esse audiendos; alioquin quò ille denunciationum apparatus? aut quodnam remedium Synodus attulisset? Satius enim erat nihil rescivisse Parentes, quam si ubi certiores evaserint, Prælatos surdos, & inexorabiles nacti, non obstante eo-
29 rum justo dissensu, maximo cum eorum mœrore invisas Filiorum Nuptias suum culposum sortiri videre cogantur effectum.

Nèc contrarium docet *D. Thomas* allegatus a *Sanchez*, & a Defensore præfatæ Mulieris ad probandum, quod Filii non teneantur Parentibus obedire in ordine ad contrahendum Matrimonium; Etenim *Sanctus Ecclesiæ*
30 *Doctor* nunquam asseruit tàm latè patere Filiorum libertatem, ut nullis contineatur legibus; id, quod de diametro contrarium esset *Sac. Concil. Tridentino*, ut præmisimus, apertè docenti *sub cap.* 1. *sess.* 24. *de reformat. Matrim.*, quod Ecclesia Dei *semper* ejuscemodi Matrimonia *detestata est*,
31 *atque prohibuit*, sed id unum tradidit, quod nimirum Filii Parentibus, qui eos vel *a quibuscumque Nuptiis*
32 in genere arcere, vel ad *certas* Nuptias cogere vellent, obedire non tenentur, cum libera sit Hominum voluntas in ordine ad electionem sui status, nimirum vel Conjugalis in ge-
33 nere, vel Cœlibatus; Et re vera idem *S. Doctor* in contrarium allegat. tàm *in* 4. *sentent. distinct.* 29. *quæst.* 1. *art.* 4. quàm in 2. 2. *quæst.* 104. *artic.* 5. *in corpor.* unicè inquirit *an Filius præcepto Patris possit compelli ad Matrimonium*, & resolvit *negativè*, quia scilicet liber est, ut maneat Cœlebs, nèc se subjiciat quasi servituti Matri- 34
monii.

In hunc porrò eumdem sensum
loquitur literaliter *Sac. Concil. Trid.* 35
cap. 9. *sess.* 24. *de reformat. Matrim.*, cujus auctoritas perperam traducitur ad sustinendam tantam in Matrimoniis libertatem, quæ nullas recipiat leges, ac penè sit supra gravem Divini Numinis offensam, superque sacrilegium, quod intercedere omninò in hisce casibus debet. Quandoquidem postquam textus conciliaris exposuit, quod *plerumque Domini temporales minis adigunt Viros, & Mulieres maximè divites, tametsi invitas ad contrahendum certa, ac determinata Matrimonia*, deinde *probibet sub anathematis pœna, ne quemquam* COGANT *quominus Matrimonium liberè contrahat*. Ergo ex dispositione Conciliari vetitum est *cogere* quemquam ad contrahendum Matrimonium cum
certa, & determinata Persona, ac 36
ultrò admittimus prohiberi etiam, quominùs impediatur quisquam ab eli-
gendo statu Conjugali per ea, quæ 37
firmavimus in nostro *Voto I. num.* 173. *& seqq.* Nemo autem dixerit legem hanc eo traduci posse, ut Filio prohiberi nequeant Nuptiæ cum certa
Persona, quæ præsertim sit Viro in- 38
digna, ac Familiæ notabilem afferat injuriam.

Quin momenti sit, quod hæc procedant quoad Patrem tantum, qui Filios habet sub sua potestate, secus vero quoad Matrem. Ultra quod enim ferè omnes Theologi, & Canonistæ desuper, & in nostris *Vot. I. II. & III.* allegati indiscriminatim loquun-
tur de *Parentibus*, quorum appella- 39
tione venit etiam Mater tàm grammaticè, quàm ex *text. in l. Appellatione* 51. *ff. de verb. signific.*, urget etiam, quod præmissa originem trahunt non *ex Jure Civili*, a quo inducta sunt Jura Patriæ Potestatis, sed *ex Jure*
Divino, & Canonico habita nimirum 40
ratione de reverentia æquè exhibenda Matri, ac Patri, quæque post Patris obitum integra exhiberi debet erga

41 erga Matrem superstitem *Piton. discept. Eccles.* 52 *n.*83. *Panimoll. decis.*45. *n.*18., & ubi de communi bono agitur tàm Matris, ne Filium ob ejus gravissimam, & injuriosam inobedientiam maledicere cogatur, quàm Filii, ne contrahendo indignas Nuptias invita Matre tot peccata, ac sacrilegia committat, ac scandala præbeat, quot enumeravimus in *Vot.I. num.*30. 120. 187. *& seqq.*, *& Vot.II. n.*6.7. 13. *& seqq.*, *& n.*26. 27. 28. 46. *& seqq. & n.*59. 77. 78. 80. 89. 93. *& seqq.*, *& n.*109. 126. *& seqq.*, nul-
42 la habenda est ratio Patriæ Potestatis, quam leges, & Jura Romana sanxerunt.

Cæteræ auctoritates ad favendum instantiæ Mulieris allegatæ docent tantummodò, quod Matrimonium con-
43 tractum invitis Parentibus sit *validum*, id quod admittimus definitum fuisse a *Sacro Concilio Tridentino*, sed nullo modo tradunt, quod Matrimonium sit licitum, ac immune a gravissima
44 noxa peccati lethalis, quod consequenter a Judice permitti non debet contra inviolabilem Ecclesiæ disciplinam, qua arcentur a Sacramentis recipiendis notorii Peccatores, qui scilicèt publico Sacrilegio se exponere non verentur.

Non est tamen utique negandum, quod Sponsalibus Juramentum novum vinculum addat, quodque magis pec-
45 cet qui fidem frangit sub Juramento promissam, etsi non desint, qui tra-
46 dunt Sponsalia nuda eamdem vim habere, quam Jurata, quatenùs = *quo-*
47 *ad Deum paris conditionis est simplex promissio*, *& Juramentum* = ut innuunt *Boss. de Contract. Matr. cap.*11. §.5. *num.*37. *Adden. ad Rot. decis.* 431. *n.*64. *par.*4. *tom.*2. *recen.* = ibi = *Deus non facit distinctionem inter Juramen-*
48 *tum, & simplicem loquelam, qui dixit: sit sermo vester est est; non non &c.* =
49 quæ tamen per exaggerationem dicta censentur ad comprobandum, quod mutuæ promissiones, etsi simplices, eamdem vim habere debent, prout si essent Juramento vallatæ, non autem ad revocandum in dubium, an spe-
50 cialis reverentia Deo debeatur, quando per jusjurandum vocatur in testem, ut observat *Gloss. in Can. Juramenti* 22. *quæst.*5. *verb. Distantiam*; Ideòque nullo modo apud Catholicos fas est dubitare, quin Sponsalia Jurata 51
potiori Jure, quàm nuda sint observanda, neque ab eis recedere liceat sine gravi noxa contra Religionem, quatenùs non Homini tantum, sed etiam Deo promissum reddere teneatur, qui promittendo juravit, ita namque Deum uti testem, & fidejus- 52
sorem adhibuit ad text. in *Cap. Debitores*, *Cap. Si vero Cap. Cum contingat de Jurejurand. Cap. Ex parte* 9. *Cap. Ex literis* 10. *Cap. Commissum* 16. *de Sponsal.* & in hoc quoque conveniunt tàm Theologi, quàm Canonistæ, & præ cæteris *Gonzalez in Cap. Præterea n.*6. *de Sponsal.* cum aliis cumulatis per *Barbos. axiom.* 134. *num.*2. *S. Thom. in* 4. *dist.*27. *quæst.*2. *artic.*1. *ad* 2. ubi de Sponsalibus, & de Juramento promissorio in genere; Idem *D.Thom.* 2. 2. *q.*89. *art.*7. *S. Bonavent. tom.*5. *in* 4. *sentent. distinct.*28. *artic.*1. *qu.*1. *n.*4. *Suarez tom.*2. *de Relig tract. de Juram. lib.*2. *cap.*2. *Castropal. par.*3. *tract.*14. *disput.*2. *punct.*1. *n.*4. *Mantic. de tacit. lib.*3. *tit.*17. *n.*3. *&* 6. *tom.*1. *Antonell. de regimin. Eccles. lib.*5. *cap.*2. *n.*4. & alii passim.

Fatendum insuper est, quod si 53
Sponsalibus accesserit Juramentum, fortius illa Promissor exequi debeat, ac Judex studiosius agere teneatur ad inducendum renuentem ad servan- 54
dam fidem Sponso datam, & quatenùs illum suadere non valeat, potest 55
etiam per Censuras eumdem compellere, ut deterreatur a frangenda fide, & abstineat a perjurio *d. Cap. Ex literis* 10. *de Sponsal.*, ac unanimitèr tradunt *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disp.*29. *n.* 5. *Boss. de Contr. Matrim. d. cap.* 11. §.5. *n.* 38. *Aversa de Matr. quæst.*8. *sect.*8. *vers. Quinto dubitatur*, & ex Canonistis *Præposit. in Cap. Requisivit n.*2. *de Sponsal. Abbas in Cap. Ex literis n.*3 *eod. tit. Rot. decis.*1112. *n.*2. *cor. Seraphin. Sac. Congregat. Concil.* apud *Fagnan. in Cap. Is, qui fidem* 30. *n.*12. *de Sponsal.*, quæ compulsio tamen non debet esse præcisa, 56
sed moderata juxta per nos deducta in præcedenti *Vot.III. n.*49.

Veruntamen hæc omnia , quæ
procedere possunt quoad Contrahen-
tes Genitoribus orbatos , locum non
habent cum Adolescens , vel Puella
57 jurarunt se contracturos Nuptias in-
sciis , invitisque Parentibus juxta il-
lud , quod habemus in Sacris literis ,
*Num.cap.*30. *vers.*4. 5. *&* 6. relatum
in *Canon.*14. *caus.*32. *quæst.*2. = ibi =
*Mulier si quidpiam voverit, & se con-
strinxerit Juramento, quæ est in domo
Patris sui , & in ætate adhuc puel-*
58 *lari ; si cognoverit Pater votum , quod
pollicita est , & juramentum , quo
obligavit animam suam , & tacuerit,
Voti rea erit , quidquid pollicita est ,
& juravit , opere complebit . Sin au-
tem statim ut audierit , contradixerit
Pater , & vota , & Juramenta ejus
irrita erunt , nec obnoxia tenebitur
sponsioni, eo quod contradixerit Pater* =
Ea autem *ætas puellaris* per hæc ver-
ba a *D.Hieronymo* traducta , Hebrai-
ce est NEUREHA , quæ vox ambitu suo
tùm pueritiam , tùm adolescentiam
universam complectitur, sed apud Le-
gislatorem eadem vox totum illud
tempus significat , quamdiu Filia *in
domo Patris sui* (cum hoc enim illud
59 NEUREHA conjungitur) hoc est quam-
diù innupta sub Patria potestate vivit,
nam statim elocata , e Patris domo
exit , & in Mariti tutelam pertransit .

Prædicta autem verba ad votum,
ac Juramentum Sponsalibus additum
60 sunt referenda . Votum enim non
aliud , quam meram promissionem
complectitur , Matrimonio vero exhi-
61 bet , & repræsentat , quod ante
promissum fuerat . Ergo si quod argu-
mentum ab hoc Moysis loco duci po-
test , id unice ad Sponsalia trahen-
dum venit , rectè nam a Voto ad
62 Sponsalia fluit argumentatio. Si igitur
promissio facta Deo in conceptione
Voti per patrium dissensum fit irrita ,
quanto magis per eumdem dissensum
promissio Homini facta in Sponsalibus
63 infirmatur ? De quo Voto similia lo-
quitur *text. in l.*2. §. 1. *ff. de pollicit.*
= ibi= *Voto autem Patresfam. obligan-
tur Puberes sui Juris , Filius enim
familias , vel servus sine Patris , Do-
minive auctoritate voto non obligan-
tur* .

Multo minus prælaudatæ leges, &
auctoritates de obligatione ex Sponsali-
bus juratis consurgente loquentes vim
ullam habere possunt , si Adolescens ,
vel Puella juraverint se contracturos
indignas Nuptias, quibus Parentes, cæ-
terique de familia jure merito contra-
dicant , quæque totius Nobilis domus
decorem minuant , famamque detur- 64
pent , quo casu nullam ex præfatis
Sponsalibus obligationem oriri , imo
& jusjurandum sacrilegè ad illa fir-
manda adhibitum fuisse communiter
tenent Theologi , & Canonistæ , in-
ter quos *Gabriel a S. Vincentio de Sa-* 65
cram. Matrim. disp 5. *num.*5. = ibi =
*Sponsalia obligare non possunt ad
actum , qui sine peccato poni non po-
test. Unde si notabiliter Caritas lædere-
tur, vel Parentum pietas dissolveretur,
contracta Sponsalia dissolvi possent ,
etiamsi Juramento firmata fuissent* =
ita quoque sentit *Rebell. de obligat.
Just. par.*2. *lib.*2. *quæst.*14. *sect.*1. *n.*9.
vers. Secundo quia = ibi = *Neque ob-
stat , quod Sponsalia etiam jurata an-
tecesserint ; quoties enim ea sine pec-
cato impleri nequeunt , ad sui imple-
tionem non obligant* = nec non *Aver-* 66
sa de Matrim. quæst. 8. *sect.*15. *vers.
Et quidem* = ibi = *Si ob notabile dam-
num , aut scandalum imminens non
erat ei licitum cum tali persona con-
jugari , eique promittere , poterit ju-
stè mutare propositum , & ab illa pro-* 67
*missione recedere , & poterit etiam a
Judice inhiberi, ne contrahat* = pluri-
busque citatis subdit rationem = ibi =
*Non enim potest quisque promittere ,
& se obligare ad aliquid illicitum fa-
ciendum . Poterit ergo justè , ac licitè
recedere , imo tenebitur* = & *vers. Pro
altera* concludit id totum procedere 68
etiamsi Sponsalia fuissent jurata *Card.
Lauræa tom.*3. *in*4. *sentent. disput.*37.
*artic.*11. §.8. *num.* 458. = ibi = *Scan-
dala , quæ certo sequi possunt , si fiat
Matrimonium, sunt causa sufficiens ad
dissolvendum Sponsalia* = & *num.*460.
addit id procedere etiamsi Sponsalia 69
sint jurata *Boss. de Contract. Matrim.
cap.*11. *num.* 93. *& seqq.* = ibi = *Non
solum Parentes habere Jus impediendi
Nuptias Filiorum ex causa justa , sed
etiam hoc adeo verum esse , ut etiam
Spon-*

70 *Sponsalia jam facta, etiam Juramento confirmata possint Parentes ea ex causa irritare* = Item Opatov. *tract. de Matrim. disput.*1. *quæst.* 7. *num.* 105. de Sponsalibus etiam Juramento firmatis sic inquit = *Si inter Parentes Con-*
71 *trahentium odia interveniant, ita quod se opponant contrahendo Matrimonio, propterea dissolvi possunt, ac debent* = & inter causas non adimplendi Sponsalia etiam jurata *Koning. de Sacram. disp.*23. *dub.*8. *num* 68. hanc enumerat = *Si alterius Partis Parentes obstinatè contradicant Matrimonio, ita ut ex eo contracto esses periculum, ne lethales inimicitiæ orirentur inter*
72 *Partium Affines, aut inter Parentes, & ipsos Sponsos, aut alias malus exitus omninò timeretur* = consonant *Salmaticenses tom.*2 *Theol. Moral. tract.* 9. *cap.* 2. *punct.* 6. *n.* 45. ubi firmant obligationem servandi fidem Sponsalium cum ea tamen limitatione = ibi = *Nisi forte ex tali Matrimonio magnum scandalum sequeretur, & jurgia, aut dissensiones inter Parentes, aut Consanguineos, quia in tali casu etiam si sub Juramento Matrimonium esset promissum, non obligari ad illud docent prædicti Auctores, eo quod talis promissio esset rei injustæ, quæ absque peccato non posset adimpleri, quapropter Juramentum, quod non est vincu-*
73 *lum iniquitatis, non posset talia Sponsalia confirmare, neque obligationem aliquam inducere* = & pariter *Perez de Matrim. disput.*5. *sect.*3. = ibi = *Virtus justitiæ obligare nequit ad actum, qui sine peccato impleri non potest, ut certum est, at contrahere Matrimonium cum magno Scandalo est culpa lethalis, cum notabiliter caritas proximi lædatur, & Cognatorum amicitia dissolvatur &c. Hinc colligo posse Pa-*
74 *trem impedire Sponsalia Filii, vel Filiæ contra ejus voluntatem inita, interveniente magno scandalo* = conveniunt Juris periti, & præ cæteris *Navarr. in Manual. cap.*16. *n.*18. firmat regulam servandi perContrahentes fidem Sponsalium maximè si accesserit
75 Juramentum, sed cum ea limitatione = *nisi fuerint valdè inæquales* = & cum altera = *Idem dicendum in eo casu, quo promissio fuit vera, & ex animo facta,*

sed esset probabile, quod ex Matrimonio eam consecuturo grande aliquod scandalum nasceretur = in idem collimat *Gonzalez in Cap. Præterea* 2. *n.*8. 76
de Sponsal. = ibi = *Sed ego puto non esse discrimen constituendum in Sponsalibus sive juratis, sive non, semper namque Sponsus compellendus est adimplere promissum &c. nisi quando aliis ex circumstantiis Judex prudenter arbitretur gravia mala timeri, & scandala* = & pariter *Pignatell. consult.*11. *num.* 1. *tom.* 4. = ibi = 77
Respondeo Judicem posse tuta conscientia impedire hujusmodi Matrimonium &c. idque etiamsi Sponsalia fuerint Juramento confirmata, quod multæ rationes omninò persuadent &c. = 78
in terminis generalibus *Sanchez de Matrim. lib.*1. *disput.* 32. *n.*1. = ibi = *Hoc tamen necessario fatendum est, tunc tantum Juramentum homini præstitum non obligare, quando promittitur res, quæ absque culpa saltem veniali impleri non potest* = & in amplioribus terminis idem tradidit *Felin. cons.*26. qui *ex eo quia contrahere sine consensu Patris est contra bonos mores omnium, item ex eo, quia subest scandalum*, putat subesse justam causam 79
solvendi nedum Sponsalia, verum etiam Matrimonium ratum, ubi magna natalium disparitas intercedat.

Et ratio est, quia quando adhibetur Juramentum ad valorem actus aliàs invalidi, in cujus observantia nullum versatur peccatum, potest de 80
invalido aliquando validum efficere, de quo articulo latè pertractant *Suarez de Relig. tom.*2. *tract. de Juram. lib.*2. præsertim *cap.*29. *Sanchez de Matrim. lib.*1. *disput.*32. *num.*4. *Basil. Pont. de Matrim. lib.*12. *cap.*8. *Castropal. par.*3. *tract.*14. *disp.*2. *punct.* 9. & ex Canonistis *Gonzalez in Cap. Cum contingat* 28. ibidemque *Barbos. de Jurejur. & in d. Cap. Præterea* 2 *n.*6. *vers. Ampliatur de Sponsal. Guttierez de Juraments. confirm. par.*1. *cap* 34. & 37. at quando adhibetur ad majorem firmitatem actus, qui aliàs de sui natura validus est, vel invalidus, aut illicitus, tunc sequitur naturam actus, cui adhæret *l. fin. Cod. de non* 81
numer. pecun. Cap. Quemadmodum 25.

de

de Jurejur. Barbof. d. axiomat. 134. *n.* 1, & propterea si Sponsalium actus validus sit, sive invalidus, aut illicitus, cum Juramentum non ad reddendum validum actum aliàs invalidum, aut illicitum, sed tantum ad majorem firmitatem sit adjectum, hoc sequi debet naturam actus, ita ut si actus Sponsalium validus sit, atque licitus, Juramento confirmatus remaneat, sin
82 minus nullum ei robur adjiciat, quæ in materia Sponsalium semper fuit sententia *Sac. Rot. Romanæ*, & signantèr *decis.* 437. *n.* 8. *cor. Coccin.* = ibi = *Neque facit, quod ista Sponsalia sint jurata, quia, si supervenerit nova causa, Juramentum non obligat, cum assumat naturam, & conditiones Contractus, cui adjicitur* = idemque post antiquiores tradiderunt *Barbos. in Cap. Præterea* 2. *num.* 5. *vers. Principalis de Sponsal. Koning. in* 4. *Decretal. sup. tit. de Sponsalib. num.* 60. & alii quamplures.

In hypothesi autem Sponsalia sunt illicita, & peccatorum fomentum, ideoque neque promissio obligat, neque Juramentum illius
83 obligationem de novo inducit, vel auget, opus enim promissum, quod a Theologis nuncupatur promissionis objectum, est turpe, quia jungitur cum peccato, & vergit in interitum salutis æternæ; promissiones autem,
84 pacta, & stipulationes turpes nullius esse roboris millies in Jure nostro decantatur *l. Generalitèr* 26, *l. Si Plagii* 123. *ff. de Verbor. obligat. l. Juris gentium* 7. §. *Si paciscar vers. Et generalitèr l. Si unus* 27. §. *Pacta ff. de pact. l. Non dubium* 5. *Cod. de legib.* ubi in stipulatione illicita nèc Sacramentum admittitur, nèc Juramentum de re inhonesta, & illicita mortalitèr,
85 seu venialitèr ullam parit obligationem *Cap. Si vero* 8. *Cap. Quanto* 18. *Cap. Cum contingat* 28. *de Jurejur. Cap. Quamvis* 2. *de pact. in* 6. *Cap. Non est obligatorium* 58. *de Reg. Jur. in* 6.
86 = ibi = *Non est obligatorium contra bonos mores præstitum Juramentum* = idque quamplurimis auctoritatibus, & exemplis ex *Sacra Scriptura*, *Conciliis*, ac *Sanctis Patribus* confirmatur in *Can. Si publicis Can. Est etiam Can. Quod David Can. Juravit David Can. In malis promissis* 22. *quæst.* 4. = ibi = *In malis promissis rescinde fidem &c. impia est promissio, quæ scelere adimpletur* = Item *Can. Si aliquid Can.* 87 *Unusquisque*, *Can. Non est observandum Can. Si quis Can. Si ad peccatum Can. Mulier Can. Inter cætera Can. Innocens ead. caus.* 22. *quæst.* 4. cum Juramentum non fuerit institutum, ut 88 esset vinculum iniquitatis, uti expresè dicitur in d. *Cap. Quanto* 18. *de Jurejur. Can. Inter cætera* 22. *quæst.* 4. *Cap. Non est obligatorium* 58. *Cap. In malis promissis* 69 *de Reg. Jur. In* 6. in puncto *Ferdinand. de Valent. discept.* 5. *n.* 26. *& seqq. de re Eccles.* quod ita certissimum est, ut SS. Patres per excessum dixerint potius esse perjurandum, quam pro facto Juramento 89 in aliud crimen divertere *Can. Si aliquid* 22 *quæst.* 4. ac melius esse perjurare, quam servare in operibus illicitis Juramentum *Can. Actione* 22. *qu.* 4. 90 illumque, qui sic juravit, teneri facere contrarium constantissimè docet *D. Thom.* 2. 2. *quæst.* 98. *artic.* 1. *ad* 91 *primum* = ibi = *Quocumque enim modo quis jurat illicitum, ex hoc ipso falsitatem incurrit, quia obligatus est ad hoc, quod contrarium faciat* = Concordat *Suarez tom.* 2. *de Relig. tract.* 5. *de Juram. lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 2. *Castro. pal. par.* 3. *tract.* 14. *disput.* 2. *punct.* 6. *n.* 3. & Canonistæ communitèr apud *Barbos. in d. Cap. Quanto* 18. *n.* 1, *de Jurejur. Fagnan. in Cap. Sicut n.* 18, *& seqq.*, *de probat. Petrus Peckius in Comment. ad reg.* 58. *Jur. Canon, num.* 1. *&* 6.

Quod autem in casu nostro Sponsalia sint illicita & consequenter nulla manifestè resultat ex eo, quod ten- 92 dunt ad Matrimonium illicitum, atque prohibitum, unde quamvis sint centies Sacramento firmata, si nihilominus jurans sit Filiusfamilias, qui inconsultis, aut justè contradicentibus Pa- 93 rentibus Matrimonium contrahere promisit, vel quisquis sit, qui cum persona indigna Nuptias inire juraverit, ex quibus Conjunctorum injuria, 94 totiusque Familiæ dedecus sequuturum appareat, ad evidentiam liquet, quod tales Nuptiæ sine gravissima, ac mul-
95 tipli-

95 tiplici lethali culpa perfici nequeant, cumque *Juri Naturali*, *Divino*, *Canonico*, ac *Civili* multipliciter opponantur tàm in primo, quàm in secundo casu quisquis illas juramento promittit, proculdubio perjurat, quia jurat id, quod non exequi omni Jure tene-
96 tur, & ad illud frangendum pietate, justitia, caritate, ac religione compellitur, ne Deum velit confirmatorem impietatis, scandali, sacrilegii, cæterorumque criminum, quæ in talibus Nuptiis jam supra sub *num*.41.remissivè ad *Vot. I. & II.* adesse innuimus, quas propterea Deus nèc approbat, nèc illis sui testimonii robur adji-
97 cere nisi impiè censeri potest, sed Dia-
98 bolum ipsis totum dedisse fomentum docet *Card.Bellarmin.tom.2. contr. de Matrim. lib.1.cap.20.vers.Sic igitur* =

Concludendum igitur Sponsalia
99 etiam jurata in casu nullam parere obligationem, quia unanimis Theologorum, ac Juris Interpretum Sententia, nèc non Verbum Dei, Sacri Canones, Legesque Civiles illa improbant, & detestantur, unde nèc licitè, nèc validè ea, de quibus agitur, contrahi potuerunt, neque sacrilegè Juramento firmari, tùm propter peccata, quæ in actu suscipiendi, & administrandi Sa-
100 cramentum Matrimonii ipsi Contrahentes committerent, de quibus latè in *Vot. I. n.*187. *& seqq. & Vot. II. n.*126. *& seqq.* tùm propter scandala, perturbationes, pravosque exitus, qui
101 exinde sequerentur ad terminos *text. in Cap.Cum in tua* 27.*de Sponsal.*=ibi=
102 *Si persona gravis &c. de fama, vel scandalo doceat &c. debes &c. compellere, ut a tali Contractu desistant* = & pariter in *Cap. Requisivit* 17. *de Sponsalib.*, ubi statuitur neque injustè re-
103 pugnantem reddere juratam fidem cogendum esse, & pro ratione adducitur = *quia coactiones solent difficiles exitus habere* = ita similitèr in *Cap.*
104 *Præterea* 2. *eod. tit.* = ibi = *Ne fortè deterius inde contingat* = nèc non in *Cap. Cum locum* 14. *eod.tit.*= ibi = *Ne*
105 *sequatur exitus, qui de invitis solet Nuptiis provenire*, = itaque sentit *Rubeus in annot. ad Rot. decis.* 431. *par.*4. *tom.*2.*recen.* ubi quamvis se præbeat defensorem acerrimum obligationis ortæ ex Sponsalibus inter impares, adhuc *num.*83. veritatem fate- 106
tur = ibi = *Matrimonia enim plerumque infelices exitus habere solent, quando inter impares contrahuntur* = idemque testatur *Menoch. cons.* 385. 107
*n.*5. *tom.*3. = optimè *Guttierez quæst. Canonic. lib.*1. *cap.*20. *n.* 17.=ibi= *Ex hujusmodi Matrimonio Filii cum indi-* 108
gna contrahentis summa discordia inter Patrem, & Filium induci posset = & deinde *n.*18. = ibi = *Quia vero dissidium inter eos, qui se amore obcæcati ducunt, facilè exoritur, Matrimonia-* 109
que infelicem ex eo exitum habent, sicut & quæ coactione fiunt = & infra *n.*20. = ibi = *Quæ sanè causa rationabilis est, ut recedatur a Sponsalibus, atque ita Matrimonium impediatur* = 110
clarius *Barbos. in Cap. Requisivit* 17. *n.*6. *de Sponsal.* = ibi = *Nuptiæ coactæ* 111
malos exitus habere solent=& *in fin.*= *Id enim plerumque contingere solet,* 112
quando inter impares contrahuntur = & insuper in *Cap. Veniens* 13.*n.*5.*eod. tit.* = ibi = *Matrimonium inter amore excæcatos &c. ut plurimum habet in-* 113
felicem exitum = Item *De Marin. resolut. quotid. lib.* 2. *cap.*132. *num.*3. *tom.*2. = ibi = *Etenim Matrimonia hæc dum secreto celebrantur &c. odium Parentum in Filios, dissensiones inter* 114
Consanguineos, cæteraque magni ponderis mala oriuntur = pluribus utriusque Juris Interpretibus relatis *Tiraquell. de leg. Connub. gloss.* 1.*par.*5. *leg.*5. *a n.*20. = ibi = *Æqualitas est Mater concordiæ &c. contra inæqua-* 115
litas odii, dissidiique parens est = nec abnuit veritatem profiteri inter libertatis Matrimonii assertores nulli secundus *Boss. de contr.Matrim. cap.*11. *n.*87. ubi exponens *text. Trident. Sess.* 24. *cap.*1. *de reformat. Matr.* docentis Ecclesiam justis de causis detestatam fuisse Matrimonia, quæ a Filiisfamilias, invitis Parentibus, contrahuntur, sic ait= *Quamvis dici queat Ecclesiam illa semper fuisse detestatam, quia ex talibus Matrimoniis frequentèr oriuntur scan-* 116
dala, & magnæ perturbationes in Familiis, quæ fortasse sunt illæ justissimæ causæ detestationis = egregiè *Jacob. Marian.in Candelabr. Myst.tract.* 8. *lect.*3. = ibi = *Tertia causa infausti Ma-*

Matrimonii est inæqualitas Viri , & Mulieris . Unde frequenter a Deo punitur earum personarum temeritas ,
117 *quæ cum sint humiles , aut inopes cum Nobilibus , aut Divitibus inire Matrimonia contendunt &c. nam disparitas Conditionis frequentes invehit dissensiones* = & pariter Del Bene *de Immunit. par.1. cap.8. dub.19. sect.9. n.43.* = ibi = *Ad Judicis officium pertinebit cavere , ne contrahantur similia Matrimonia* (scilicèt inter dispa-
118 res) *ex quibus scandala , & infelices exitus sequi consueverunt* = consonat *Opatov. de Sacram. tract. de Matrim. disput. 1. quæst. 7. n.105.* = ibi = *Si inter Parentes Contrahentium odia interveniant , ita quod se opponant con-*
119 *trahendo Matrimonio, propterea Sponsalia dissolvi possunt, ac debent, siquidem timendi sunt aliqui infelices eventus* = nec non *Reginald. in prax. pœnit. tom. 2. lib.31. n.24.* de Filiis , ut supra , Matrimonium Contrahentibus
120 inquit= *Imò sæpè esse mortale ob scandala , & alia mala , quæ ex taliter contracto Matrimonio oriri consueverunt* = præclarè *Michael Salon. in 2.2. D. Thom. quæst. 5. de Domin. artic.5. tit. An Filius temerè contrahens conclus.1. in fin.* = ibi = *Hujusmodi Matrimonia regulariter gignunt scanda-*
121 *la , inimicitias , perturbationes , & lites in Republica , inter Affines , & Cognatos utriusque Partis , si Personæ sint Nobiles , vel saltem in domibus Parentum, si sint infimæ sortis &c. Contrahunt multi turpiter , & indecenter cum maximo damno societatis humanæ, sicut videmus accidere, quando similia Matrimonia contrahuntur maximè inter Nobiles* = nec licet omittere perspicua verba *Molinæ* , qui præ cæteris indigna Sponsalia reprobare formidat , & tamen *tom.1. de Just. tract.2. disput.176. vers. Contrariam sententiam circ. med.* sic loquitur = *Experientia testatur eos , qui ita contrahunt , solere postea non rarò*
122 *dolere , quod ita contraxerint , neque similia Matrimonia exitum prosperum habere consueverint* = & insuper affirmat hujusmodi Matrimonia non
123 contrahi= *nisi cum magno suo proprio , suorumque Parentum spirituali , &*

temporali damno , ac cum perturbatione, & dedecore Reipublicæ = apertissimè *Dicastillo tom. 3. de Sacram. artic.10. de Sponsal. disput.4. dubit.18. n. 180.* = ibi = *Quamvis autem fortè præcesserint Sponsalia , nihil obstat* 124
quominùs impediri possint , quia nemo tenetur Sponsalia implere, quando inde imminet malum , aut scandalum , & ex dictis colligitur posse , imò DEBERE *Prælatum impedire Matrimonium contrahendum a Filiofamilias* 125
cum aliqua indigna , si inde prudenter timeatur scandalum = brevius & æqualiter manifestè *Gobat. tom.1. Experim. Theolog. tract. 10. cas.3. n.106.* = ibi = *Si timeatur gravis , & diuturna Parentum offensa ; si denique grave scandalum , irrita sunt Sponsalia , potestque , ac* DEBET *Magistratus Ec-* 126
clesiasticus impedire meditatum Matrimonium = & similitèr *Konig. sup.4. Decretal. tit. de Sponsal. n.31.* = ibi = *Si ex tali Matrimonio scandala , & infelices exitus metuendi sint , quandoquidem virtus Justitiæ obligare nequit ad actum , qui sine peccato impleri non potest . Unde Pontifex jubet* 127
in tali casu Judicem DEBERE *interdicere Matrimonium Cap. Cum in tua de Sponsal.*= idque confirmat *Pax Jordan. elucubrat. tom.2. lib. 9. tit.1. de dispensat. n. 268.* = ibi = *Nono* (Epi- 128
scopus) *impedit Sponsalia secundum terminos Cap. Cum in tua de Sponsalib.* = Non omittendus *Engel. in 4. Decretal. tit. de desponsat. Impuber. §.2. n.11.* = ibi = *Unum adhuc notabile placet hic adscribere , quod licèt dissensus Patris non invalidet Matrimonium jam contractum , si tamen sola Sponsalia jam contracta sint , & inde ex dissensu Parentum , & Consanguineorum , fortè propter inæqualitatem , aut aliam causam magnum scandalum , vel alius malus exitus ti-* 129
meatur, possit Judex Ecclesiasticus tale Matrimonium prohibere , & Sponsalia irritare , cum virtus Justitiæ non obliget ad actum peccaminosum = hoc idem concludit *Aversa de Matr. quæst.8. sect.15. §. Et quidem* = ibi = *Si ob notabile scandalum non erat ei licitum cum tali Persona conjugari , poterit etiam a Judice inhiberi ne* 130
con-

contrahat = & deinde §. seq. , = ibi =
Quore etiamsi ipse nollet recedere (a
Sponsalibus nempè etiam juratis) me-
131 ritò poterit a Judice EX OFFICIO , vel
ad instantiam aliorum , quorum inte-
rest, inhiberi = Huc quoque spectant,
quæ tradidit Ricc. in prax. rer. quo-
tid. tom.1.par.1.resolut.218. n.4 =ibi=
Tertia sit conclusio ; Inter causas ju-
stas , ac legitimas non contrahendi est
132 magna disparitas inter Sponsos , pu-
ta si unus erat ditissimus , alter vero
pauper Paris. cons.58. num.37. vol.4.
133 Cacheran. cons.23 Item Nobilis, alter
vero ignobilis , ut fuisse decisum in
Rota Romana testatur Cæsar de Graf-
fis in decis. 2. de Sponsal. = convenit
Pignattell. consult.11. tom.4. Zaul.ad
Stat.Faventin. lib.4.rubr.26. num.41.
& seqq. , Less. super 2. 2. D. Thom.in
Actuario verb. Sponsalia cas.4. =ibi=
Puella Nobilis sexdecim annorum cui-
134 dam Nobili adolescenti , sed inferioris
fortunæ , hac forma verborum se ob-
strinxit : Ego N. promitto Domino N.
jurans per SS. TRINITATEM, PER SAN-
CTA DEI EVANGELIA &c. me nun-
quam alteri nupturam , eumque acce-
pi , & ex nunc accipio in Maritum
etiamsi nostrum Matrimonium per mul-
tos annos non sequatur , si fortè ejus
Parentes,vel mei id vellent impedire=
& quamvis in hoc per Less. proposito
casu prævideantur ea Parentum impe-
dimenta , quæ si fuissent occulta, fortè
possent defectum intentionis arguere ,
quamvis disparitas Natalium non ad-
sit , cum adolescens sit æque Nobilis,.
solumque divitiis impar, adhuc resol-
135 vit primo , quod attenta Parentum ju-
sta aversione locus sit dispensationi in
Sponsalibus, & jurejurando , tùm sub
n.11. subjungit = Imò probabile est in
136 tali casu opus non esse dispensatione,
quia Justitia non potest obstringere
ad id , quod sine peccato fieri nequit ,
quale est Matrimonium cum Proximo-
rum scandalo, & Parentum gravi, &
justa indignatione = similemque pro-
ponit casum Gobat. tom. 1. Experim.
Theolog. tract.16. cas 4. = ibi = Calli-
machus honestæ familiæ , & fortunæ
137 desponsavit sibi Calfurniam Virginem
aliquanto honestioris familiæ : id fe-
cit tamen insciis Parentibus . Ubi re-
scivit Pater Calfurniæ facta esse Spon-
salia , non tantum excanduit summo-
perè , sed seriò fuit minatus Filiæ ,
se illam præteriturum in testamento ,
nisi nuncium mitteret Callimacho . At
cum hæc mittere nollet , adivit Se-
dem Episcopalem , postulavitque , ut
dirimerentur Sponsalia , quia tamen
non impetravit , quod petebat , per-
stitit in proposito exhæredandi Filiam=
& num.111. absque ambagibus resol-
vit = ibi = Apparet deliquisse Calfur-
niam , dum contraxit Sponsalia inscio
Parente , sciebat quippe , vel suspica- 138
batur exoritura mala , nec deerant ,
quibus ipsa aptè nuberet . Apparet se-
cundo NON VALUISSE ejus Sponsalia , 139
quia nequibat sine gravi peccato in
Parentes inire Matrimonium tale. Ap-
paret tertio Judicem Ecclesiasticum
immeritò tulisse sententiam pro valo- 140
re , & obligatione illorum Sponsa-
lium= Accedit tandem, cæteris quam-
plurimis omissis , auctoritas Sac. Rot.
Roman. decis.437. num.3. cor. Coccin.
tom.1. = ibi = Hæc justa videtur causa,
ut recedatur a Sponsalibus , & Matri-
monium impediatur,&c.ne &c.infeli- 141
cem exitum habeat = idemque habetur
in decis.96.n.7. cor. Pamphil. ubi quod 142
levissima sufficit causa propter infeli-
ces exitus. Adden. ad eamd.decis. n.10.
= ibi= legitima quoque causa reputa-
retur &c. periculum scandali , vel
mali exitus Matrimonii=& pariter Rot.
cor. Cels. decis.374. n.7., aliisque col- 143
lectis decis.207. n.9. par.1. recen.=ibi=
Siquidem &c. ut plurimum exitus pa-
rum felices sortiuntur = plurimique
congesti per Rub.in annot.ad decis.431.
n.71.& 79.par. 4.tom.2.recen.nec non
Rot. decis.19.n.45. par.10.recen.=ibi= 144
Ulterius constat &c. de maximo infe-
licis exitus timore , casu quo sequatur
tale Matrimonium = & rursus n. 59.
= ibi = Matrimonia enim infelices exi- 145
tus plerumque habere solent , quando
inter impares contrahuntur = & cor.
Pirovano in Romana Sponsalium 9.
Februar.1629. §. Quia in fine , & de.
cis.516. num.6. cor. Ansald. tom.5.

At non est diutius immorandum in re profectò per se tam clara, quamque quotidiano discimus experimento; Id unum tamen repetendum,quod

hoc adeo verum antiquioribus Canonistis visum fuit, ut censuerint istam disparitatem justam præbere causam,
146 ut Summus Pontifex solvat Matrimonium ratum, ut post *Felin. supra n.79. citat. Soccin. Dec.* aliosque notat *Menoch. cons.*385. *n.*4. *lib.*4. & ex recentioribus *Ursaya Discept. Eccles. tom.*3. *par.*2. *discept.*21. *n.*60. *per plures seqq.*,
147 ubi ostendit Papam quibusdam de causis, quarum præcipua est gravis scandali timor, posse dissolvere Matrimonium ratum, & *n.*61. cum auctoritate *Gobat. & Cardin. de Luc.* talis dissolutionis adesse exempla testatur, & inter quamplures Theologos *Sanchez de Matrim.*, qui, licèt cæteris acrius obligationem indigna quoque adimplendi Sponsalia tueatur, tamen cogitur luculentum præstare huic veritati testimonium *lib.*2. *disp.*16. *n.*2. ubi docet, quod quando Contrahentes conditione notabilitèr impares, & amore
148 obcœcati indignas contrahunt Nuptias, eorum Matrimonium ratum dissolvi potest ex ea ratione = ibi = *Quia Matrimonium ordinatur ad mutuam amicitiam, & concordiam &c. Nihil autem magis mutuæ amicitiæ, ac benevolentiæ, quam Conjugum disparitas adversatur. Item quia, experientia teste, imparia Connubia infelices exitus habent* = cui quidem rationi alteram etiam addimus, quod illud certè vinculum, quod Deus conjunxit, homo separare non potest, sed ejusdem valoris dici nequit illud, quod, Dœmone auctore, conjunctum fuisse testatur *Emus Bellarmin. controvers. tom.*2. *de Matrim. lib.* 1. *cap.* 20. *vers. Sic igitur* = ibi = *Si tantum ad libidinem temerè sine consilio Parentum Conjugium ineatur, non erit auctor Deus, sed Diabolus ejus Conjugii* =

149 Quod si propter metum infelicis exitus Matrimonium ratum solvi potest, eo magis Sponsalia ex eadem causa dissolvi debent, seu verius irrita usque ab initio sunt declaranda, nam in hoc certè negocio verissima est illa exceptio Discipulorum Christi apud *Matth. cap.*19. *vers.*10. = ibi = *Si ita est causa Hominis cum Uxore, non expedit nubere* = Si timor mali exitus
150 statim ac post contractum Matrimonium suboluit, potest solvere Matrimonium, idem timor, si ante Matrimonium de se prodat, non tantum potest, sed debet Sponsalia (quæ sua 151
natura sunt revocabilia) distrahere; si est communis Canonistarum doctrina, quod rato, & consummato Matrimonio propter metum sævitiæ (quamvis non ultra processuræ, quam ad gravem verberationem) unius 152
Conjugis alter divertere possit, quemadmodum pluribus citatis tradit *Anaclet. Reiffenstuel. in Jus Can. ad lib.*4. *Decretal. tit.*19. §.2. *n.*37. *& seqq.*, eo præstabilius erit Sponsalia, ex quibus timetur malus exitus, dissolvere, quam, jacta jam alea, serò tandem maritale Conjugium per divortia, ut 153
frequenter accidit, revocare; si demum DD. hucusque allegati, ac cæteri omnes, qui allegari possunt, in enumerandis causis, per quas nunquam oritur Sponsalium obligatio, eas 154
afferunt sub disjunctione *sive* scilicèt propter grave incommodum, *sive* 155
propter injuriam Parentum, *vel* propter scandalum, *vel* propter inimicitias, *vel* propter dedecus redundans 156
in Consanguineos, *aut* propter infelicem exitum verosimiliter timendum, 157
multo magis nulla sunt Sponsalia, de quibus agitur, quia non versamur in Sponsalibus inter personas parum disparis conditionis, sed cum persona 158
indigna, & valdè dispari, in qua specie non unum tantum, vel alterum, sed omnia simul enumerata mala, 159
atque facinora regulariter occurrunt, prout hactenus demonstravimus, adeo ut si versaremur etiam in casu, in quo singulæ prædictæ causæ minus efficaces reputarentur, efficacissimæ forent, dum copulantur *Gobat. tom.*1. 160
*exper. Theol. tract.*10. *cas.*8. *n.*341. = ibi = *Fit quandoque, ut concurrant plures causæ dissolutionis, quarum singulæ, etsi non sint sufficientes, universæ tamen sufficiunt, quia scilicèt faciunt notabiliter difficiliorem contractum Matrimonii. Ratio est, quia singula, quæ non prosunt, multiplicata juvant* = 161

His accedit, quod si communiter admittitur, atque Sacrorum Tribunalium praxi confirmatur, quod hujus-

hujusmodi Sponsalia nèc ex vi Jura-
menti cogant, ut impleantur, si con-
surgat gravis Parentum indignatio,
162 multoque magis si Filios sua hæredita-
te privare minentur, ut tenuit *Rot.*
decis. 1258. *n.* 1. *&* 2. *cor. Seraphin.*
cum pluribus aliis *decisionibus* ibidem
allegatis, & *decis.*517.*cor.Pen. tom.*1.
quam per extensum refert *Boss.de con-*
*tract. Matrim. cap.*11.*n.*97. & cum ea
163 tamquam magistrali procedi testatur
*Card. de Luc. de Matrim. disc.*8.*n.*10.
& 11. ubi notat hanc justam esse cau-
sam dissolvendi Sponsalia; *Boss. loc.*
*cit. num.*97.=ibi= *Quod ob timorem*
probabilem magnæ indignationis, &
maledictionis Parentum tali Matri-
monio contradicentium hæc sit justa
causa, ob quam Prælatus non debet,
164 *Parte instante, cogere ad implenda*
Sponsalia, sed potius teneatur Sponsa-
lia dissolvere, & rescindere=& articu-
165 lo maturius discusso firmavit *Rot. de-*
*cis.*19. *n.*56.*par.*10. *recen. & cor. Mo-*
*lines decis.*979. *num.*2. *tom.*4. *& cor.*
*Kaunitz decis.*77. *num.*5. *tom.*1.

A fortiori si Judex tenetur sol-
vere Sponsalia ob metum indignatio-
166 nis Paternæ erga Filium, & exhæreda-
tio, & amissio temporalis lucri est
causa sufficiens, ne jurata in Sponsa-
libus fides a Sponso servetur, a for-
tiori, repetimus, tenebitur idem Ju-
dex Sponsalia dissolvere, seu verius
irrita declarare, dum ex illorum im-
plemento non solum indignatio Pa-
rentum, sed indignatio superni Nu-
minis, & innumera peccatorum, scan-
167 dalorumque series in Dei offensam,
& animarum ruinam sint sequutura,
nèc consequenter agitur de sola
amissione hæreditatis Paternæ, & in-
teresse temporalis, sed de amissio-
168 ne Cœlestium bonorum, & æternæ
beatitudinis, propter peccata, quæ
actum Matrimonii vel concomitantur,
vel subsequuntur; Et scandalosum pro-
fectò foret, si Judex teneretur propter
interesse temporale, & amissionem pa-
ternæ hereditatis a fide in Sponsalibus
169 data, non attento juramento, Filium
absolvere, & prohiberetur e contra
propter Juramentum, ejus impedire
Matrimonium per eum ad inservien-
dum tantum libidini, cum læsione pie-
tatis, justitiæ, & caritatis sacrilegè
contrahendum non obstante amissione
non lucri temporalis, sed Cœlestis hæ-
reditatis, perinde ac si ad secundandam
illius temeritatem, atque peccatum
obligatus esset contemnere quidquid
in ipsius Filii, cæterorumque spiritua-
lem ruinam propter ejus effrænam li-
bertatem fore eventurum, vel pruden-
ter timet, vel manifestissimè novit.

Absque eo quod opponi valeat,
quod, etsi Filius peccet ineundo Spon-
salia cum Persona inæquali, nullam
adhuc contrahat culpam, si sponsalia
adimpleat, quippe qui præstat id, ad 170
quod ex justitia tenetur, ut censuit
*Molina tract.*2. *de Just. disp.*271. *n.*4.
quem in parte sequitur *Sanchez de*
*Matrim. lib.*1. *disput.*14. *num.*5. *tom.*1.

Id enim verum esset, quoties
exequutio Sponsalium non contineret
peccatum, cumque exequutio Spon-
salium sit ipsum Matrimonium, cujus
actus in hypothesi est illicitus, atque 171
prohibitus, ac sine peccato ad illum
deveniri non potest, proinde sequi-
tur, quod promissio in Sponsalibus fa-
cta de re illicita adimpleri nequeat,
ut latè probavimus *in Voto III. n.*96. 172
& seq., *& num.*102. *&* 149. utque
difficultatem *Molina* sibi contrarius
loc. cit. resolvit =ibi= *Puella Nobi-*
lis &c. quæ malè facit Sponsalia con-
tra voluntatem Patris cum ignobi- 173
li &c. contrahendo, eo quod executio
non possit esse sine scandalo aliorum,
& dedecore ipsius Puellæ =eaque ver-
ba transcribit *Sanchez loc. cit. n.*2. Ex
ipsorum igitur confessione resultat
Matrimonium prædictæ Puellæ esse il-
licitum, nulla etenim alia excogitari
potest executio Sponsalium, quam
Contractus Matrimonii, qui cum ex
illorum confessione sine scandalo per- 174
fici nequeat, pernecesse Sponsalia, quæ
ad illud tendunt, nullam parere
possunt obligationem, alias admit-
tendum esset consurgere obligationem
justitiæ ad exequendum opus per se
scandalosum, quod absurdissimum esse 175
in tota *allegata disputat.* idem *Moli-*
na fatetur, & præcipue *num.*5. =ibi=
Etiam nulla sunt ea promissio, aut
pactum, quæ idcirco sunt contra bo-
nos mores, quod manifestam tribuunt 176

peccati occasionem, vel præjudicium afferunt, facileve afferre possunt moribus, quos esse expedit in bene instituta Republica = & per consequens nulla quoque erit promissio in Sponsalibus emissa, nèc minimam pariet obligationem, quia ejus executio non
177 potest esse sine scandalo, quo nihil perniciosus Reipublicæ contingere potest. Et profectò idem absurdum agnovit *Sanchez*, qui *cit. n.3. disp.14.* ita limitavit Molinæ dictum = ibi = *Hoc tamen limitandum est, nisi scandalum magnum ex eo Matrimonio probabilitèr timeatur, quia virtus Justitiæ obligare nequit ad actum, qui sine peccato impleri non potest, sed contrahere Matrimonium cum magno*
178 *illo scandalo est apertè lethalis culpa, cum notabiliter caritas proximi lædatur, dissolvatur Parentum pietas, & Cognatorum amicitia &c.* = Semel enim admisso inconcusso illo principio, quod nulla possit subsistere obli-
179 gatio Justitiæ ad præstandum actum, qui sinè peccato nequit impleri, pernecesse sequitur nulla Sponsalia subsistere, quæ Filii contrahere, Parentibus justè renuentibus, audent, maximè dum tendunt ad Matrimonium in
180 infamiam Familiæ, & occasionem odii, detractionum, cæterorumque criminum hactenus enunciatorum omnino cessurum. Hinc de Juvene, qui Juramento se obstrinxerat ducere in Uxorem suam Concubinam perspicuè respondit Summus Pontifex Alex.II. relatus ab *Ivone Carnotensi p. 9. Decret. de incest. copul. cap.37.* fuisse
181 reum perjurii, dum promisit, quia Juramento spopondit, quod licitè adimplere non poterat = ibi = *Juraverat enim eam in Matrimonium ducere Sponsus. Peccator iste notatur perjurio, quia quod observare legaliter non potuit sine judicio Parentum, temerè jurare præsumpsit* =

Augetur argumenti robur animadvertendo, quod Filiifamilias sæpedictis Sponsalibus reverentiam, &
182 honorem Parentibus *Jure Naturali, & Divino* debitum maximoperè violare, & Consanguineorum decori, ac
183 paci inevitabile detrimentum afferre præsumunt, unde nemo, qui non sit prorsus immemor pietatis audebit negare, quod ad minimum in iis adimplendis peccetur, sive dubitare quin leve saltem scandalum sit suboritu- 184
rum, aut quod saltem leviter Caritas lædatur, quod sine dubio sufficit, ut irrita, & illicita censeantur, nullam- 185
que pariant obligationem, cum indubitati Juris sit, quod omnis promissio, etsi Sacramento confirmata, dum citra venialem culpam adimpleri nequit, nequaquam obliget ad sui adim- 186
plementum, ac irrita a suimet initio remaneat, repugnat namque peccatum quantumvis leve cadere sub præcepto, nèc concipi valet, ut quis simul obligetur præstare id, quod aliunde vita- 187
re debet, utpote contra rectam rationem, & a Deo vetitum; quam Veritatem cunctis Catholicis notam docent nedum Theologi, inter quos *D. Thom. 2.2. quæst.89. art.7. §. Respondeo ante fin. vers. Si vero sit quidem, & §. ad 1. in fin. & §. ad 2. S. Bonav. in 3. dist.39. art.3. quæst. 3.* latè *Suarez tom. 2. de Relig. tract.5. de Juram. lib.2. cap.15. Sanchez de Matr. lib.1. disput.32. n.1. Tolet. Instruct. Sacerd. lib.4. cap. 22. n.2. vers. 1. est Jacob. de Graff. decis. aur. par.1. lib. 2. cap.18. n.1.* Verum etiam Canonistæ, ac præ cæteris *Felin. in Cap. Si vero n.4. de Jurejur.* ex *Abb., Jo: Andr., Imol., Butr., & Archid.* tradit, quod = *pactum in-* 188
cludens peccatum veniale non tenet = & subdit = *Ista revera sunt notanda ad irritanda mille juramenta, licèt venialia sint plurima* = quod eruitur ex *Cap. Quamvis 2. de pact. in 6.* ubi quod Juramentum servari debet, nisi 189
vergat in æternæ salutis DISPENDIUM, juncto *Cap. Si vero 8. de Jurejur.* = ibi = *Nisi tale sit* (hoc est juramentum), *quod servatum vergat in* INTERITUM *salutis æternæ* = ubi vox, *interitus* significat mortem animæ, quæ per lethalem culpam inducitur, *dispendium* vero quodvis etiam leve detrimentum animæ, sive veniale peccatum, uti notat *Jo: Andr. in d. Cap. Quamvis n.3. de pact. in 6.* = ibi = *Constat, quod interitus sonat in mortem, dispendium in damnum etiam parvum* = ex quo infert = *quod si quis juraverit facere aliquod veniale, illud Juramentum*

190 *tum servare non tenetur, licèt possit non vergere in interitum salutis æternæ* = sed dumtaxat in animæ *dispendium* ob veniale peccatum *Pecklus in Comment. ad reg. 58. Jur. n.6. ampliat.3.* pluribusque relatis *Gattierez de Juram. confir. par.1. cap.6. n. 15.*
191 ubi addit idem procedere, quoties peccatum veniale esset tantummodò a Jure positivo prohibitum.

Sed dato etiam per malam hypothesim contra Jura, rationem, auctoritates, & evidentiam, quod non solum
192 a mortali, sed a veniali quoque culpa indigna Conjugia forent immunia, adhuc, admisso hoc absurdissimo supposito, ut plurimum tamen irrita censenda essent indigna Sponsalia, neque ad servandam fidem urgeret additum Juramentum; ex eo nempè principio in Jure expresso, quod promissum etiam juratum, & individualiter Spon-
193 salia, ex quibus timeatur pravus exitus, non sunt obligatoria *Can. Si aliquid 22. quæst.4.* = ibi = *Si aliquid fortè incautius nos jurasse contigerit, quod observatum pejorem vergat in exitum, illud salubriori consilio mutandum noverimus* = ibique *Turrecremat. num.5.* ubi declarat verbum = *mutandum* = ibi = *idest non adimplendum, sed non faciendum &c. sed veniendum contra Juramentum* = ac enumerat modos,
194 quibus Juramentum vergit in pejorem exitum, etiamsi non juretur opus mortale, vel veniale ex *Archid.* qui idem docet *in d. Cap. Quamvis n.4. de pact. in 6. Jo: Andr. ibid. num.1. Felin. in*
195 *d. Cap. Si vero n.5. de Jurejur.* = ibi = *Idem dic de Juramento vergente in pejorem exitum* = & deinde *n.7.* = ibi = *Et per hoc apparet non esse sumendum argumentum a contrario sensu ex isto*
196 *textu, quod omne id, quod potest servari sine interitu salutis æternæ debeat servari, si est juratum. Imò etiamsi esset contra bonos mores Naturales non ligat &c.* = idque notat *Gloss. in d. Cap. Si vero verb. salutis æternæ* ibique *Abb. n.3.4.5.* eamdemque re-
197 gulam ut certam supponunt etiam Theologi, & præcipuè *Magister in 3. dist.39.* ibique *D. Bonavent. artic.3. quæst. 3. in conclus. D. Thom. 2. 2. quæst.89. artic.7. in resolut. & ad 2. Sot. de Just. lib. 8. quæst.1. artic. 7. Graff. decis. aur. par.1. lib.2. cap.18. n.1.* Communis autem conclusio experientiæ consona fert, Sponsalia contracta inter impares, vel invitis Parentibus, semper, aut sæpè sæpius ver- 198
gere in deteriorem exitum, de qua experientia quisque testis esse potest, ultra Doctores, quos supra retulimus *n.142. & seqq.*

Constito itaque, quod Sponsalia sint irrita, quoties personæ spondentes contrahere licitè Matrimonium non valent, quod apud omnes est in 199
confesso, neque de hoc audent dubitare illi quoque, quorum interest libertatem in Matrimoniis ad scrupulum usque tueri, ex ea ratione, quam meritò adducit *Francisc. Amic. tom.9. disput.31. n.1. in fin.* = ibi = *Quia cum Sponsalia sint promissio ex Justitia obligans ad Matrimonium futurum contrahendum, nullaque illicita promissio possit promissorem ex justitia ad* 200
promissum servandum obligare, quotiescumque Matrimonium est illicitum, etiamsi sit validum, INVALIDA *erunt Sponsalia* = cum quo convenit *Dicastillo tom.3. de Sacrament. tract.10. de Sponsal. disput.1. dub.31. a n.432.* = ibi = *Generalitèr loquendo, qui nequit contrahere licitè, etiam nequit* VALIDE' *promittere, neque enim valet promissio, quam promittens implere non potest licitè, nulla enim promissio* 201
rei illicitæ valet, aut obligat = disertius *Konig. sup.4. Decretal. tit.1. de Sponsal. §.6. n.24.* = ibi = *Materia, seu objectum Sponsalium est Matrimonium licitum; dixi licitum, enim vero* VALIDE' *promitti nequit, nisi per se licitè contrahi possit. Nam etiam juxta sanctiones pactum turpe, aut impossibile* 202
de jure, vel de facto NULLAM OBLIGATIONEM *inducit* = ultra alios supra relatos, & præsertim *n.134. & seqq.*

Constabilito, quod Sponsalia quantumlibet jurata, vel ab ipso principio non obstringunt, quia temerè, & illicitè fuerunt promissa, vel veniunt omninò dissolvenda, quandocumque ex adimplemento deterior 203
exitus jurè formidetur, quod principium *Juribus, ratione, & auctoritate* firmissimum apparet.

Con-

Confirmato tùm auctoritatum pondere, tùm rationum momentis,
204 quod promissio indigni Conjugii vergens in aliorum infamiam (maximè si promittens fuerit Filiusfamilias, idque promittere ausus sit inscio, vel renuente Patre) usque ab exordio sit invalida, nèc hæsitandum veniat, quod Matrimonium a Filiisfamilias, Parentibus ex justa causa reluctanti-
205 bus, contrahendum cum Familiæ dedecore, & Consanguineorum injuria illicitum perpetuò sit, quippè quia adversatur *Juri Naturali, Divino, & Ecclesiastico*, minusque impugnandum, quod ex Sponsalibus, invitis Parentibus, maximè cum persona indigna contractis frequenter, imò semper de-
206 terior, ac infelix exitus oriri consuevit, quod experientia quotidie comprobat, utriusque Juris Interpretes, Theologi omnes fatentur, ipsimet Matrimonii libertatis assertores ultro concedunt, necessario sequitur, quod nulla Sponsalia valent, nulla ad sui executionem obstringunt semper ac respiciunt Matrimonia istiusmodi cir-
207 cumstantiis dehonestata, quamvis fuerint Juramento fulcita, ne quod turpè est, servandum esse admittamus contra monitum *D. Ambros. lib.3. de offic. cap.12. in princ.* = ibi = *Tollerabilius est promissum non facere, quam*
208 *facere quod turpè est* = neve approbemus, quod *a D. Augustin. tom.5. edit. Paris. sermon.*307. improbatur = ibi =
209 *Inter lascivias temerè juratur, & impiè, quod juratur, impletur* = quod nèc admittere, nèc approbare profitemur, donec vim omnem habuerit il-
210 lud *Naturale, ac Divinum præceptum*, quod in æternum manebit = *Honora Patrem, & Matrem* = donec Sancta Dei Ecclesia ea Matrimonia
211 *fuerit detestata*, ac *probibuerit*, quæ inhærendo Divino præcepto *semper* constantissimè prohibuit, & semper prohibituram esse non hæsitandum, & quousque *D. Paulus* divino spiritu afflatus 1. *ad Corinth. cap.7. vers.*39. ea verba prolata de Vidua non retracta-
212 verit, nempè = *cui vult nubat tantum in Domino* = non autem in Diabolo, & cum peccato.

Et ita &c. utraque &c.

ANONYMA PRÆTENSÆ NULLITATIS SPONSALIUM EX DEFECTU REPROMISSIONIS

Argumentum

Ad perfectionem Sponsalium requiritur promissio unius Sponsi, & repromissio alterius, quæ tamen justificatur signis, conjecturis, & argumentis. Prohibetur Puella exequi Sponsalia ab ea contracta cum aliquo Juvene, quando ex subsequenti Matrimonio resultaret infamia, & deturpatio Familiæ, & Consanguineorum, nèc ad simile Matrimonium contrahendum Ordinarius licentiam concedere potest.

SUMMARIUM

1 F*Acti series*, & num. seqq.
2 *Tenor Apocæ Sponsalium*.
3 *Prætendens Puella post Sponsalia contrahere Matrimonium, bonestæ Matronæ custodienda per Ordinarium consignatur*.
4 *Suspenditur Decretum de contrahendo simili Matrimonio, donec audiantur Puellæ proximiores Consanguinei*.
5 *Oppositiones Consanguineorum*.
7 *Substantia, & perfectio Sponsalium consistit in mutua repromissione utriusque Contrahentis*.
8 *Alias Sponsalia, uti imperfecta, non sunt obligatoria*.
9 *Mutua repromissio, licèt non expressa, probatur tamen signis, conjecturis, & argumentis*, & num.17.
10 *Quæ simul uniri debent*.
11 *Si in Apoca Sponsalium a Sponso tantum subscripta, Sponsaque præsen. lecta, Sponsus dicat* = accetto per mia legitima Sposa = *& simul exprimatur* = ambedue siamo dell'istessissimo sentimento = *inde resultat repromissio Sponsæ*.
12 *Dictio* = mecum = *posita inter personas idem importat, ac unà simul, vel conjunctim cum alio*.
13 *Eo ipso, quod Vir Puellam in Matrimonium acceptat, præsupponitur præcessisse, vel simultaneè inter-*

intervenisse consensum ejusdem puellæ.

14 *Idem consensus apparet, si Puella se obtulit paratam ad subscribendam Apocam, licèt impedita, illam non subscripserit*, & n.32.

15 *Ad probanda Sponsalia multo numero habendæ sunt attestationes Consanguineorum Sponsi quando conveniunt cum dictis testium, qui Sponsalibus fuere præsentes.*

16 *Maximè cum agatur de facto secuto inter domesticos parietes.*

18 *Conjecturæ, quod Puella in Sponsalia consenserit, sunt præcedentes amores, atque sermones habiti cum Juvene.*

19 *Accessus Puellæ ad domum Juvenis occasione conficiendi Apocam Sponsalium*, & num.33.

20 *Consignatio Apocæ in manibus Puellæ, quam illa constanter, firmiterque custodivit, atque servavit, & deinde produxit*, & num.21.

22 *Non præsumitur, quod honesta Puella contrahere voluerit Sponsalia cum Viro infamis conditionis.*

23 *Promissor fictus cogi non potest ad Matrimonii celebrationem.*

24 *Etiamsi promissio fuerit jurata.*
Contrarium num.25.

26 *Nemo efficacitèr obligatur, nisi habeat animum se obligandi.*

27 *Promissor fictus in Sponsalibus remanet obligatus, si, nullo dato simulationis extrinseco indicio, alteri Sponso promiserit.*

28 *Secus si suæ simulationis externa dederit signa*, & num.34.35.

29 *Quia tunc non remanet obligatus etiamsi sub illius fide Sponsam nimis credulam violasset*, & num.30.36.

31 *Hujusmodi signa non fuerunt in casu.*

37 *Nimia credulitas nemini proficit.*

38 *Dictum unius Fœminæ deponentis ad favorem Consanguinei non attenditur.*

39 *Sed dicta testium, qui actui fuere præsentes.*

42 *Dicta Testium sunt concilianda.*

43 *Si promissor post promissionem sui consensus dubietatem ostendat, talis dubietas adminiculata inducere potest præcedentis actus, seu consensus simulationem.*

44 *Secus si apoca Sponsalium in suo tenore plenum exprimat utriusque Sponsi consensum.*

45 *Nec constet per legitimas probationes de simulatione actus.*

46 *Nec expressiones in Apoca factæ sint referibiles ad aliquam simulandi causam.*

47 *Non dicitur simulatum præstasse in Sponsalibus consensum ille Sponsus, qui simulationem non opposuit in principio causæ, imò institit pro Sponsalium adimplemento.*

48 *Judex cogere non potest Sponsum ad implendam promissionem, quatenus justa causa ab executione Sponsalium illum excuset.*

49 *Ex rationabili causa Sponsalia impunè dissolvi possunt.*

50 *Matrimonia coacta acerbos semper exitus habere solent.*

51 *Ideò Sancta Ecclesia vel nunquam, vel admodum rarò coactionem permittit.*

52 *Causa recedendi a Sponsalibus an sit justa, & legitima examinari debet a Judice.*

53 *Cujus arbitrium pendet a singulorum casuum specialibus circumstantiis.*

54 *Quælibet legitima causa sufficit pro recessu a Sponsalibus.*

55 *Multoque magis si sint plures.*

56 *Pro recessu a Sponsalibus legitima causa est maxima disparitas conditionis.*

57 *Et Divitiarum imparitas.*

58 *Matrimonia inter impares infelices exitus, ut plurimum, habere solent.*

59 *Ars infamis alterius Sponsi est altera causa recessus.*

60 *Consanguineorum nuda indignatio causam sufficientem præbet pro recessu a Sponsalibus.*

61 *Item timor, seu fortius actus exhæredationis.*

62 *Sponsalia continent tacitam conditionem* = si res in eodem statu permaneat =

63 *In eodem statu non permanet, si alter*

alter ex Sponsis privetur hæreditate Patris , aut Patrui , aliorumque Consanguineorum .

64 *Maximè si tempore contractus Sponsalitii exhæredatio non erat nota* , & num.65.

66 *Indignatio Consanguineorum est causa sufficiens pro recessu a Sponsalibus , quamvis recedens coram Judice instetisset pro illorum adimplemento* .

67 *Præcipuè si habita notitia indignationis , & exhæredationis , statim in actis a Sponsalibus recessit* .

68 *Licèt alter ex Sponsis,non obstante indignatione Consanguineorum , & illius exhæredatione,instet pro adimplemento Sponsalium , non est tamen audiendus* .

69 *Quia subsequens Matrimonium esset peccaminosum, & illicitum propter scandalum , & injuriam proximiorum* .

70 *Nec Ordinarius sine peccato id permittere potest* .

71 *Non obstante Juramento,quo Sponsalia fuere firmata* .

72 *Quia tale Matrimonium totius domus honestatem , famamque deturparet* .

VOTUM V.

1 Puella quædam annorum sexdecim circiter ab alia Fœmina provectæ ætatis associata circa horam tertiam noctis coram nobis ex improviso comparuit, & dum exponebat se exiisse e domo paterna , & arripuisse fugam , ne succumberet sævitiis suorum domesticorum, qui impedire conabantur Matrimonium ab ea contrahendum cum Juvene , quem honestissimum supponebat , quique fidem juratam de futuris Nuptiis elapso anno sibi dederat mediante Apoca , quam nobis exhibuit, ipse Juvenis supervenit, & ambo à Nobis veniam celebrandi Matrimonium in facie Ecclesiæ , nullis ex prædicta causa præmissis Denunciationibus, enixis precibus postularunt. Apoca autem a Sponso , duobusque Testibus subscripta his verbis fuerat concepta = ,, Io NN. accetto per mia le- 2
,, gitima Sposa la Signora NN. con
,, quella Dote , che le farà data da'
,, suoi Zij , e prometto con mio es-
,, presso giuramento, invocato il no-
,, me di Dio in presenza di tutta la
,, Corte Celeste , di non prender per
,, Moglie altra Femina fuori , che lei,
,, anzi ambedue siamo dell' istessissi-
,, mo sentimento di non poter con-
,, trarre altro Matrimonio senza il re-
,, ciproco consenso di lei , e mio , e
,, perchè così ci piace,ne abbiamo fat-
,, ta contentissimi la presente &c.,, =

Quibus auditis , visis , atque perlectis pro tunc petitam licentiam concedere noluimus ; 3 Puellam honestæ Matronæ Civitatis custodiendam consignavimus , & deinde illius duos Patruos in Diœcesi habitantes sequenti die ad Urbem accedi mandavimus,sed interea Puella a Sponso fortè suasa instauravit formale judicium contra eumdem Sponsum mediante Monitorio , exhibuitque dictam Apocam in actis , cujus vigore illum cogi petiit ad Matrimonium in facie Ecclesiæ ineundum, ad quod adimplendum Sponsus se statim promptum obtulit , atque paratum .

Hujusmodi reciproco non obstante consensu , etsi pro parte utriusque Contrahentis de libero statu constaret , 4 Decretum nihilominus emanare suspendimus, donec a Patruis Sponsæ de causis illorum resistentiæ plenè fuissemus edocti , qui ad Civitatem perventi , & habita prædictæ instantiæ notitia , præfati Juvenis , neptisque prætensioni in actis se mordicus opposuerunt etiam nomine alterius eorum Fratris absentis,& in aliena Diœcesi ratione cujusdam Canonicatus per illum nuper obtenti residentis, cujus in termino sibi assignato deinde exhibuerunt speciale ad hanc litem Procuræ mandatum , excipientes nequa- 5 quam constare de Sponsalibus ex defectu mutuæ repromissionis dictæ Puellæ in Apoca non subscriptæ, & in omnem casum , data etiam Sponsalium perfectione, debere Puellam a Sponsalibus recedere , non solum quia in casu contrario eorum amisisset hæredita-

ditatem, quam ei sub conditione, quod si nubere vellet, pari nuberet, & non alias jam antea in Testamento reliquerant, nam præter illam nec Filios, Filiasve, nec ullos alios Nepotes, aut Neptes habebant, verum etiam quia Sponsus infamem artem Bajuli actualitèr exercebat, & ob alias plures causas, quas pro nullitate, seu rescissione dictorum Sponsalium adduxerunt, ultra dissensum ipsius Neptis, quæ deinde pendente lite a Sponsalibus in se reversa recessit.

Compilatis igitur hinc inde probationibus, illisque examinatis, in sensu fuimus nullatenùs esse prætensum Matrimonium contrahendum,
6 quamvis prima ex causis ut supra adductis pro invaliditate, seu rescissione Sponsalium nequaquam sufficere videretur.

Quod enim attinet ad assertam eorumdem Sponsalium imperfectionem ob figuratum defectum mutuæ repromissionis, constantissimè censuimus hanc exceptionem nullius esse momenti, frustraque a Patruis esse deductam. Licèt enim verissima sit regula, quæ substantiam, & perfe-
7 ctionem Sponsalium constituit in mutua repromissione utriusque Contrahentis *l.1. & 2. ff.de Sponsal.Can.Nostrates 30. quæst.5. Rot.decis.517.n.2. cor.Penn. & in Tuden.Sponsalium 21. Martii 1746.§.Exordiendo cor.R.P.D. Caprar. & in Majoricen. Sponsalium 25. Aprilis 1746.§. Parum difficultatis cor.R.P.D.Buss. & in Constantien. Sponsalium 26.Junii 1748.§.De Sponsalibus cor. R.P.D. Elephantut.* taliter ut illa unius Sponsi minimè sufficiat, sed æquè apparere debeat de repro-
8 missione alterius, alias Sponsalia imperfecta reputantur, & sic nullatenùs obligatoria, ut per text. expressum in *l.1. ff. de Sponsal.Cap. Tuæ 25.eod. tit. Canon. sufficiat 27. quæst. 2.* communissimè firmant *Paris.cons.55.n.14. vol.4. Sanchez de Matrim. lib.1. disput.5. num.1. Card.de Luc. eod. tract. disc.8. n.4. Piton. discept. Eccles. 77. n.2. tom.3. Rot. in Amerina Sponsalium 22. Novembr. 1737. §. Ast quatenùs cor.Emo Calcagnin. & decis.31. sub n.1.* penes *Monacell. in formular. tom. 2. & in Salicen. Sponsalium 5. Julii 1694. §. Cum namque cor. Ursino, & cor. Falconer. tit. de Sponsal. & Matrim. decis.6. n.1. & 2. & decis.374. n.3. cor. Ceis., & decis.682. n.4. cor.Lancett.* cum aliis abundè cumulatis in *decis.572 num.1. & 3. cor. Crisp. tom.3. & decis.195. num.7. & seqq. tom.1. & decis.1285. n.3. tom 3. cor. Emerix Jun.* = ibi = *Tamen ad retardandum hujusmodi Censurarum usum duplex in præsenti concurrere visa fuit circumstantia, prima nempè fundata in defectu probationis Sponsalium, tàm ex parte Viri, dum testes ad hoc inducti vel illa penitus excludunt &c. vel non deponunt de promissione pura &c. quàm etiam ex parte Mulieris, quæ non probatur unquam acceptasse promissionem Caroli &c. & repromisisse, prout deberent, cum Sponsalia non contrahantur sine mutuo utriusque consensu* =

Æquè tamen indubitata est limitatio, qua edocemur dictam mutuam alterius Sponsi repromissionem, tametsi verbis expressis non manifestatam, benè tamen verificari signis, conjecturis, literis, factis, & argu- 9
mentis ejusdem Sponsi mutuum assensum concludentibus argum. *text. in Cap. Cum apud 23. de Sponsal.* = ibi = *Cum quod verbis non potest, signis valeat declarare* = & concordat *text. in Cap. Tuæ 25. eod. tit. Cap. Si infantes unic. §. Porrò de desponsat. Impuber. in 6. Sanchez loc. cit. n.2. & disput.16. n.6. & disp.22. per tot.* & docent communiter Canonistæ omnes in *Cap. Si inter Virum, & Uxorem 31.de Sponsal.*, & signanter *Abb. n.6. Fagnan.n.6. Trevis.de Sponsalib.privil.6. n.5.* ubi testatur de communi *Ciarlin. contr.174.n.66. Card. de Luc. de Dot. disc.78. num.11.Panimoll. annot.1. ad decis.23.num.12.Rot.cor. Cavaler. decis.421.n.1. & cor.Molin.decis.1325. n.5. tom.5. & in Camerinen. Sponsalium 12. Junii 1711. §. Nullius cor. Priol.& in Constantien.Sponsalium 7. Julii 1751. §. De repromissione cor. R.P.D.Matthæjo & in Reatina Sponsalium 29. Januar. 1753. §.Non itaque, & §. Ad suadendum cor. R.P.D. Buss.*

In subjecta facti specie, licet de-
sideretur expressa Puellæ repromissio,
defectum attamen expressæ repromis-
sionis abundè supplent indicia, con-
10 jecturæ, cæteraque concomitantia
argumenta, quæ in unum signanter
collecta, prout in hac materia fieri
debet, certam reddunt mutuam di-
ctæ Puellæ repromissionem.

In primis enim in Apoca habe-
tur = „ Io NN. ACCETTO per mia le-
„ gitima Sposa la Signora NN. &c.
„ e prometto &c. di non prender per
„ Moglie altra Femina fuori che Lei,
„ anzi AMBEDUE siamo dell' isteffissi-
„ mo sentimento &c. „ = ex quibus
verbis elicitur, quod eo ipso, quod
Sponsus *acceptat* eamdem Puellam in
Sponsam, & aperta confessione in il-
lius præsentia, eaque non contradi-
cente, asserit = *ambedue siamo dell'*
11 *isteffissimo sentimento* = revocari ne-
quit in discrimen mutuam Puel-
læ repromissionem per ea, quæ indi-
vidualiter expendit *Rot. d.decis.*1325.
*a n.*5. *ad* 10. *cor. Molines tom.*5. = ibi =
*Consensus, & repromissio Annæ Ma-
riæ Sponsæ, quæ sufficit etiam tacita,
& quod ex conjecturis, & signis ex-
trinsecis elicita sit &c. in præsenti
hypothesi satis, superque resultare
visa est tàm ex ipso tenore Apocæ,
quàm &c. ex Actibus subsequentibus.
Ex ipso, inquam, tenore Apocæ con-
stat de repromissione Annæ Mariæ
Sponsæ, quia in illa dicitur* = ibi =
*Quod me cum benè honesta, & virtuo-
sa Domicella Anna Maria Frisch obli-
gaverim, ac promiserim, & in meam
Matrimonii carissimam acceptaverim* =
*quæ verba supponunt, ac probant mu-
tuam, ac simultaneam promissionem,*
12 *& repromissionem tàm ratione illius
dictionis* = *cum* = *posita inter Perso-
nas, quæ idem importat, ac una si-
mul, vel conjunctim, itaut non possit
unus obligari simul, & conjunctim
cum alio, nisi uterque promittat, &
repromittat &c. quàm ratione illius
verbi* = *acceptaverim* = *tùm quia
acceptatio correspondet præviæ obla-
tioni, dum acceptari non potest, quod
non offertur, tùm etiam, quia cum
Matrimonium non possit esse sine con-*
13 *sensu utriusque, eo ipso, quod Vir
Puellam in Matrimonium acceptat,
præsupponitur præcessisse, vel simul-
tanè intervenisse consensum ejusdem
Mulieris* =

Hoc ipsum confirmant duo Te-
stes in Apoca subscripti, qui unanimi-
ter deponunt se Puellam sollicitasse,
ut Apocæ se subscriberet, & ad id
eam promptam, paratamque fuisse
manu jam ad calamum admota pro 14
hujusmodi effectu: eatenus vero Apo-
cam non subsignasse, quatenus scribe-
re nesciebat, & dum in locum subscri-
ptionis *Crucem* adhibere voluit, a
Sponso impedita fuit, quia hoc casu
Notarium necessarium esse supposuit
ad eamdem *Crucem* authenticandam,
cujus opera uti noluit, ne Sponsalia
publica redderentur, idque confir-
mant Mater, & Soror Sponsi, quæ
una cum Testibus confectioni Apocæ
fuere præsentes, quæque de per se
sumptæ nihil valerent uti consangui-
neæ, & interessatæ, verum adminicu- 15
latæ a dictis Testibus nullam persona-
lem exceptionem patientibus multo
numero habuimus, & maximè ad ve-
rificationem facti sequuti intra dome-
sticos parietes, de quo similes Perso- 16
næ tantum deponere valent in puncto
*Trevisan. de Sponsal. d. privil.*6. *n.*6.
*& seq., Ciarlin. dicta controv.*174.
*num.*62 63. *&* 64.

Ultra hoc ineluctabile argumen-
tum reciproci consensus Puellæ, quem 17
a signis hujusmodi sufficienter proba-
ri tradunt præter allegatos *Fagnan.
in Cap. Tuæ Fraternitatis n.*22. *&
seq. de Sponsal. Pont. de Matr. lib.*2.
*cap.*7. *num.*5. *Sanchez eod. tract. lib.*2.
*disput.*31. *n.*5. *Rot. cor. Molines d. de-
cis.*1325. *n.*14. dignæ præterea multa
consideratione visæ sunt circumstan-
tiæ sequentes, quarum prima ex eo
emergit, quod justificatum fuit Puel-
lam clàm Patruis ferè quotidie modo
per fenestras, modo intra Januam
suæ domus vel cum oculis, vel cum
nutibus, vel salutando præfatum Ju-
venem, vel cum eodem in via tamen,
& extra domum existente, longo tem-
pore sermocinando per annum, & ul- 18
tra dedisse publica signa benevolen-
tiæ, & amoris. Altera est accessus
Puellæ ad domum Sponsi occasione
con-

19 conficiendi Apocam , qui acceſſus , &
loci circumſtantia ſatis confert ad
evincendum mutuum ejuſdem Puellæ
conſenſum ; Tertia demum conſigna-
tio Apocæ in manibus Puellæ , quæ
illam conſtanter adeò , firmiterque
20 cùſtodivit , atque ſervavit , ut nec
ipſis Patruis de illa dubitantibus,eam-
que requirentibus conſignare volue-
rit , quinimo maluit ſubire verbera ,
& percuſſiones , propter quas habuit
ad Nos ut ſupra recurſum,quam Apo-
cam illis oſtendere , quam deinde in
actis produxit, & pro illius executio-
ne inſtantiam promovit, quæ ſanè om-
nia præcedentia , concomitantia , &
ſubſequentia Sponſaliorum contra-
ctum , nullum relinquunt dubitandi
locum de mutua Puellæ repromiſſio-
ne , ut arguendo a conſimilibus acti-
bus ſubſequentibus egregiè concludit
*Rot. cor. Molines d. deciſ 1325. ſub
num.13.* =ibi= *Ex actibus demum ſub-
ſequentibus magis clarè evincebatur
conſenſus Mulieris , quæ Apocam re-
quiſivit , acceptavit , diligenter cu-*
21 *ſtodivit , & tandem illam produxit ,
& vigore ejuſdem judicialiter inſtetit,
ut per media Canonica Henricus Ar-
noldus cogeretur ad ineundum Matri-
monium , quæ omnia patenter convin-
cunt conſenſum Mulieris futuro Ma-
trimonio , qui , ut jam dictum eſt ,
etiam ex actibus , & ſignis externis
deduci poteſt* =

Neutiquam refragante , quod
hujuſmodi ſigna tribuenda non ſint
vero , ſed ficto conſenſui,qui ſemper
alienus præſumendus ſit ab honeſta
Puella ex honeſtiſſimis Parentibus or-
22 ta , quæ benè noverat infamem con-
ditionem Juvenis, artem Bajuli exer-
centis , undè potius cenſeri debeat ,
quod ea dederit ſigna intentione lon-
gè diverſa , continuandi videlicèt fa-
miliarem , & aſſiduam converſatio-
nem , & amores cum Juvene , ne in-
ter alias ſuæ Patriæ Puellas eſſe ſine
amante videretur .

Licèt enim , admodum ſit con-
troverſus articulus, an fictus Promiſ-
23 ſor cogi poſſit ad Matrimonii celebra-
tionem, ex quo negativam ex profeſ-
ſo tuetur *Sanchez de Matrim. lib.1.
diſput.9. per tot. tom.1.* & ſignanter
ex *n.5.* ubi *n.9.* idem ſubſtinet etiamſi 24
promiſſio fuerit jurata , & hoc idem
docet *Henriquez de Matrim. lib.22.
cap.13. num.2. Konic. de Sacram. &
Cenſur. tom.2 diſput.21.n.7.* & latius
n.8. Sperell. deciſ.95. n.10. affirmati- 25
vam verò tenent *Guttierez de Matr.
cap.9. num.10. & ſeqq. Pont. eod.
tract. lib.12. cap. 12. per tot.* ubi no-
minatim impugnat *Sanchez* , ejuſque
rationibus reſpondet .

Et quamvis in hac opinionum di-
ſcordia verior cenſeri poſſet illa *San-
chez*,& ſequacium tamquam fundata in
textu expreſſo in *l.3. ff. de action. &
obligat.* per quem deciſum fuit nemi-
nem efficaciter obligari , niſi habeat 26
animum ſe obligandi, quem in puncto
Sponſalium reaſſumit *Petr.de Ledeſma
q.3.art.4. dub.1.*relat. a *Sanchez dicta
diſput.9. ſub n.2. ad med. verſ. Tan-
dem quia* ; Seu verius eo diſtinctionis
fœdere præfatæ ſententiæ conciliari
valeant , ut nimirum illa *Guttierez* ,
& *Pont.* locum ſibi vindicet in eo Pro-
miſſore ficto , qui nullis datis ſimula-
tionis indiciis alterum Sponſum , cui 27
promittit , fallere præſumpſerit,quin
iſte de fraude dubitare potuerit, eſſet
enim contra æquitatem , & bonam fi-
dem , ſi in præjudicium tertii interna
hæc ſimulatio prævaleret e conſpectu
Contractus expreſſim initi in materia
tantoperè gravi , qualis eſt illa fœde-
ris Matrimonialis tot ſecum trahens
conſequentias pernicioſas decori , &
honori præſertim Mulierum mediis
hiſce deceptarum ; Contraria vero
opinione procedente quando fictè
promittens vel eſt longè ſuperioris
conditionis ejus , cui promittit , vel
ſuæ ſimulationis externa dedit ſigna , 28
per quæ Sponſus , cui promiſit , juſtè
ſuſpicari valuerit de ejuſdem promiſ-
ſionis fallacia ; In hoc quippè caſu
ceſſare videtur dictum motivum bo-
næ fidei , & ſic in Jure ſuſtineri valet,
quod fictus Promiſſor , qui attenta
maxima diſparitate Natalium , nun-
quam præſumi poterat , quod perſo-
nam indignam deſponſare voluerit,vel
ſimulationem ſatis manifeſtavit ſignis
externis, nequaquam obligatus rema-
neat ex ſua promiſſione , etiamſi ſub
illius fide Sponſam nimis credulam 29

M 2 vio-

violasset, quatenùs ageretur de ficta promissione Sponsi, ut cum *Sanchez de Matrim. lib.1. disput.10.n.6. & 7. tom.1.* probant *Less. de Just. & Jur. lib.2. cap.10. dub.3, n.24. Azzor. Instit. Moral. par. 3. lib. 5. cap. 5. columm.3. sub lit. C. vers. Tertius casus est* = ibi = *Tertius casus est si sint statu, & vitæ conditione dispares, ut puta, si Vir est illustris, vel nobilis, vel officio, aut dignitate conspicuus, & Fœmina sit vel rustici Hominis, vel opificis Filia, vel Ancilla,* = itemque *Bonaccin. de Matrim. quæst.1. punct.2. n.7. & 8. tom.1. Mans. consult. 114. sub n.13. vers. Et quamvis tom.2.*, & expressè concedit *Pont.* contrariæ sententiæ assertor *loc. cit. cap.2 num.16.* ubi de hoc casu intelligendos esse dicit DD. allegatos per *Sanchez* = ibi = *In eo ergo tantum casu non tenetur*
30 *Nobilis fictus Promissor, quando signa dedit, quibus Fœmina sufficientèr intelligere potuit dolum subesse promissioni, vel quando Fœmina agnoscens inæqualitatem revera intellexit dolosè promitti Conjugium; nam si illa revera dolum suspicata est, sive hanc suspicionem tacuerit, vel manifestaverit, si sui copiam facit, non id facit spe promissionis, quam fictam esse verè suspicatur, sed ex mera sua voluntate, atque in hoc casu tantum intelligendus est D.Thom., & alii DD., quos citat pro sua sententia Thomas, Sanchez, cum dicunt, si notabilis disparitas a Fœmina sit cognita, præsumi potest non esse deceptam, sed se finxisse decipi, nèc enim præsumi potest aliquam se fingere deceptum, nisi præsumamus ab illa cognitam fraudem* =

Nihilominùs in subjecta facti spe-
31 cie dici non potest, quod Puella fictè tantum dederit signa repromissionis, & animo nequaquam se obligandi ad Nuptias cum Juvene disparis conditionis, nec externa signa talia fuerint, ut Juvenem in multam adducere debuerint de actus sinceritate dubitationem.

Tum quia eadem Puella non abstinuit a subscriptione Apocæ voluntariè, sed coactè, quia nempè ex prædictis causis impedita fuit a Sponso, alias se actualitèr subscripsisset, cum vix Testes ad se subscribendum illam invitarunt, nulla interposita mora, se 32
ad id faciendum promptam, atque paratam obtulit, & ad effectum conficiendi hujusmodi Sponsalia, ad Spon- 33
si domum accessit; quidquid secus dicendum esset, si ipsa Puella sub aliquo prætextu, aut quæsito colore se subscribere noluisset, ex quo in animo Sponsi magna dubitatio insurgere potuisset de ficto consensu ipsius 34
Puellæ, quæ tali fortasse medio voluerit sibi semper apertam viam redarguendi Sponsalia de imperfectione ob defectum veri consensus non obstante acceptatione promissionis Sponsi, sicuti exprimebatur in Apoca, ut considerant *Sanchez de Matr. lib.1. disput.10. num.7. Guttierez eod. tract. cap.5. sub n.3. vers. Hæc tamen sententia, & num. seq. Card. de Luc.* pariter *eod. tract. disc.8. n.4.* quo casu, nulla alia suppetente justa causa talis resistentiæ, similis actus necessario referendus esset ad simulationem palam manifestatam per factum quidem apertum, quod sicuti declaratum exterius 35
adaperuisset simulationem in animo prius latentem ex notatis per *Rot. cor. Octobon. decis.191. n.8.*, & *cor. Molin. decis.877. n.12. tom.3. par.2. & decis.972. n.20. tom.4.* ita tamquam plenè cognitum Sponsò ibidem præ- 36
senti licèt verbalitèr non declaratum, nèc expressum, adhuc sufficiens illi administrasset argumentum contra veritatem, & sinceritatem consensus Puellæ, de qua propterea dubitare debuisset, & si non dubitasset, hoc ejus supinæ, & nimium facili credulitati, 37
quæ nemini proficit, attribuendum esset; ut in fortioribus terminis tradit *Sanchez* plures referens *de Matrim. lib.1. disput. 10. num.7. & 18. & 19. tom.1.*

Tum quia non verificatur in facto, quod Puella eadem die, post celebrationem prædictæ Apocæ, suæ Amitæ dixerit = „ Dio mi guardi, se sapessero gli Zij, che ho promesso „ a NN. di sposarlo, ma io l' ho fat- „ to per burla, e acciò non mi lasci, „ perchè mi piace di farci all' amo- „ re „ = ultraquamquod enim est di- 38
ctum unius Fœminæ, accedit, quod potius

potius quam hujusmodi depositio ex
qualitate Personæ suspectissima, at-
39 tendendæ veniunt depositiones Te-
stium, qui Apocæ se subscripserunt,
quorum alter deponit = „ Tanto
„ avanti, che dopo aver noi soscrit-
„ ta l'Apoca, la Zittella ci disse, che
40 „ se l' avessero risaputo i suoi Zij, ci
„ sarebbe stato il Diavolo, ma faces-
„ sero Essi ciò, che volevano, mai
„ l' averebbero potuta impedire di
„ prender Marito a suo modo &c. e
„ tre giorni dopo andando io insie-
„ me con NN., (che fu presente
„ con me, e soscrisse l' Apoca) alla
„ Fontana &c. c' incontrassimo con
„ detta Zittella, la quale ci salutò,
„ e fermatici Noi a discorrere con
„ altre Femmine, che erano in sua
„ compagnia, Ella ci disse: Quella
„ promessa, che feci Lunedì, come
„ Voi ben sapete, sempre la man-
„ terrò, se me ne dovesse andar la
„ testa: Noi due capissimo, ma non
„ quelle Donne, che volevano sa-
„ perlo, ma non scoprissimo il fat-
„ to &c. „ = Cum qua depositione
quamvis ad unguem non conveniat il-
la alterius Testis asserentis = „ Non
„ si può negare, che la Zittella non
41 „ mostrasse qualche confusione, e ti-
„ tubazione, allorchè si fece l' Apo-
„ ca, e pareva, che non ci venisse
„ al fatto con tutta libertà, ma, cre-
„ do io, per timore delli Zij, ma non
„ per mancanza di libero consenso,
„ perchè non solo si mostrò pronta a
„ soscriver l' Apoca, come ho detto,
„ ma di più prima, e dopo, che noi
„ la soscrivessimo, avendole doman-
„ dato, se era contenta, rispose a
„ me, e all' altro Testimone, che
„ aveva qualche dubbio, perchè pre-
„ vedeva le conseguenze, ma che
„ intendeva farlo, perchè il Marito
„ doveva prenderlo a modo suo, e
„ non a modo delli Zij; e trovando-
„ mi tre giorni dopo coll' altro Te-
„ stimone alla Fontana, venne Essa
„ con altre Donne per quella strada
„ a spasso, e salutandoci ci disse: La
„ promessa di Lunedì sempre la man-
„ terrò, se me ne dovesse andar la
42 „ testa &c. „ = attamen inter se con-
ciliantur ut faciendum præscribit *text.*
in Cap. Cum tu 16. de Testib. Anto-
nin. variar. resolut. lib.3. resolut.16.
num.3. De Marin. resol. Jur. lib. 1.
cap.201. num.7. Rot. cor. Caprar. de-
cis.128. num.15. nam ea verba = *mo-*
strasse qualche confusione, e titu-
bazione = de quibus deponit se-
cundus Testis, conciliari debent cum
iis a primo Teste relatis = *Se l' aves-*
sero saputo li Zij, ci sarebbe sta-
to il Diavolo = ex quo orieba-
tur in ejus animo ea titubatio, & con-
fusio, quæ tamen illam a proposito re-
movere non potuit, ut comprobat
posterior protestatio facta publicè co-
ram Testibus, & a prædictis Fœminis
præsentibus concorditèr confirmata;
secus autem si hæc subsequens animi
manifestatio non absolutè constantis-
simam voluntatem, sed dubietatem
consensus ostenderet, quia tunc uni-
ta cum depositione secundi Testis in- 43
ducere forsan posset ejusdem actus,
seu consensus simulationem *Rot. de-*
cis.806. par.1. divers. & decis.162.
n.22. par. 11. & decis.673. num.14.
par.19. tom.2. recen.

Tum quia ipsa Apoca in suo te-
nore plenum exprimit utriusque Par- 44
tis consensum, & perfectam animi de-
liberationem = ibi = *anzi ambedue sia-*
mo dell' istessissimo sentimento = nèc 45
constat per legitimas probationes de
simulatione actus, taliter ut consen-
sus, & expressiones omnes, quæ in
eodem actu leguntur, floccipenden-
dæ essent, utpotè referibiles ad ali- 46
quam simulandi causam, in quibus
terminis auctoritates contra Sponsum
allegatæ loquuntur, videlicet *Rocc. se-*
lect. cap.46. num.27. & 28. Rot. de-
cis.388. n.16. & 17. par.9. tom.2. re-
cen. & in Tudertina Immissionis 8.
Junii 1736. §. Alioquin cor. De Vais.

Tum demum quia, si Puella si-
mulatum consensum præstitisset, &
animo simulandi Apocam a Testibus
subcribi permisisset, radicalem hunc
defectum, non in limine expeditionis
causæ, cum a Sponsalibus se recede-
re velle declaravit, sed illicò allegas-
set in Judicii principio, ubi potius e 47
contra institit pro executione Spon-
salium.

At his non obstantibus Puella ju-
stè

ſtè a Sponſalibus recedere potuit ,
quin a Judice cogi valeat ad ſervan-
48 dum ea , quæ ſcripta apparent in to-
ties recenſita Apoca , quia juſta cauſa
ab eis non adimplendis illam excuſat
*Abb. in Cap. Requiſivit n.4. de Sponſ.
Gabriel. conſ.186.n.6.tom.2. Adden.
ad Pamphil. deciſ.96. n.10. Rot. cor.
Seraphin. d. deciſ.1258. num.2. & de-
ciſ.19. num.42. & 43. par.10. recen.
& cor. Molin. deciſ.979. n.4. & cor.
Kaunitz deciſ.77. n.12.* juſta namque
49 cauſa concurrente , Sponſalia impunè
diſſolvi poſſunt , ut per text. expreſ-
ſum in *Cap. Ex literis 10. de Sponſal.*
ibi = *Niſi rationabilis cauſa obſti-
terit* = concorditer docent DD. om-
nes , & ſignanter *Giovagnon. conſ.16.
n.19. & 30. lib.1. Fontanell. de pact.
clauſ.12. gloſſ. unic. n.6. pag.627. juxta
impreſſ. Venet. 1645. tom.2. Antonin.
reſolut.2. ſub n.30. verſ. Tamen quan-
do adeſt vera , & rationabilis cauſa
lib.10. Gob. conſult.116. n.2. lib.1. Card.
de Luc. de Matrim. d. diſc.8. n.10. Pi-
ton. diſcept. Eccleſ.52. n.79. Rot. cor.
Pamphil. deciſ. 96. n.2. & cor. Buratt.
deciſ.311. n.1. tom.1.* cum aliis pluribus
in *deciſ.19. d. num.43. par.10. recen. &
cor. Molines deciſ.979. num.1.* ratione
illa admodum æqua , & convincenti ,
quod Matrimonia coacta acerbos ſem-
50 per exitus habere ſolent , ut ait San-
ctiſſimus Pontifex Lucius III. in *Cap.
Requiſivit 17. de Sponſal.* ad quos
propterea vitandos Sancta, e Pia Ma-
ter Eccleſia libenter concedit Spunſo
renuenti priſtinam libertatem , & ad
extremam ejuſdem devenire coactio-
51 nem vel nunquam , vel admodum ra-
rò permittit juxta animadverſa in *no-
ſtro Vot. III. n.43. & ſeqq., & Vot. IV.
num.54. & ſeqq.* , & notant *Abb. in
d. Cap. Requiſivit n.3. & 4. Sanchez
de Matrim. lib.1. diſput.10. n.10. verſ.
Quarto limita, & diſput.29. n.4. verſ.
Probatur autem , Rot. dicta deciſ.19.
n.3. & 4. par.10. recen. & cor. Molin.
deciſ.979. n.3. tom.4.*

Neminem autem latet , quod
an cauſa rationabilis ſit , & legitima,
ob quam a Sponſalibus recedi poteſt ,
examinanda venit a Judice , ita ut in
52 totum remiſſa ſit in prudenti illius ar-
bitrio, ut ait *Panimoll. deciſ.23. n.20.*
& pluribus congeſtis *Rot. d. deciſ.19.
n.7. par.10. recen.* & per conſequens
pendet a ſingulorum caſuum ſpeciali- 53
bus circumſtantiis ; Unde ſi quælibet
legitima cauſa pro receſſu a Sponſali- 54
bus ſufficit, multo magis ſufficere de-
bet , quando eam concomitantur plu-
res circumſtantiæ, & exceptiones,quæ
militant pro eorumdem Sponſalium 55
diſſolutione , ut bene colligitur ex fir-
matis per *Spad. conſ.152. n.1. & ſeq.
tom.2. Maceraten. variar. lib.1. re-
ſol.12. n.12.*

In hoc autem caſu non una
tantum , nèc levis , ſed imò plu-
res, eæque graviſſimæ circumſtantiæ ,
ſeu cauſæ concurrunt ; & prima con- 56
ditionis maxima diſparitas reipſa no-
toria , & incontrovertibilis , nèc non
etiam divitiarum imparitas , quæ ma- 57
gno in pretio haberi ſolet pro juſto
receſſu ab indignis Sponſalibus Juve-
nili levitate contractis teſte *Boſſ. de
Matrim. cap.11. n.169. Marcian. di-
ſput.77. n.17. & ſeq.* , cum aliis apud
*Piton. d. diſcept.52. n.80. & 88. verſ.
Vel quando attentis progenie &c.* &
concordant *Sanchez de Matrim. di-
ſput.10. n.6. lib.1. Fontanell. de pact.
d. clauſ. 12. gloſſ. unic. n.7. Antonin.
d. reſolut.2. n.5. Card. de Luc. de Ma-
trim. d. diſc.8. num.11. & 17. Piton.
d. diſcept.52. n.89.* latè *Rot. d. deciſ.19.
num.58. 59. part.10. recen. Menoch.
conſ.385. n.6. circa fin. lib.4.* ubi ad-
vertit , quod Matrimonia infelices
exitus , ut plurimum , habere ſolent,
quando inter impares contrahuntur , 58
quod etiam latè comprobavimus in
*noſtro Vot. IV. n.106. 109. 111. 112. 117.
118. 119. 143. & ſeqq.*

Quin replicaſſe juvet,quod Spon-
ſus licèt exerceat Bajuli artem, adhuc
habet Fratrem Sacerdotali charactere
inſignitum , aliumque Fratrem in ap-
probata Religione Laicum , quia &
habitus Religionis unius, & character
Sacerdotalis alterius Fratris nihil pro-
deſſe valet obſcuritati ipſius prædi-
ctam artem exercentis , qui proindè
prætendere nequit , quod honeſta
Puella, cujus Genitores nunquam fue- 59
runt infames , recedere nequeat a
Sponſalibus , quæ ob nimiam eorum
imparitatem honeſtos Patruos , &
præ-

præsertim eorum alterum in dignita-
te, seu gradu Canonicatus cujusdam
Ecclesiæ Collegiatæ constitutum, to-
tiusque Familiæ conditionem dehone-
starent *Paris. cons.*58. *n.*37. *& seqq.*
*vol.*4. *Gabr. cons.*186. *n.*4. *vers. Et ex*
*maxima disparitate vol.*2. *Menoch.*
*cons.*786. *n.*11. *&* 13. *Cæsar de Grass.*
*decis.*2. *n.*5. *de Sponsal.*

Altera præterea potentissima, &
invincibilis causa consurgit ab indi-
gnatione utriusque Patrui, & Consan-
guineorum omnium summoperè do-
lentium de controversis Sponsalibus;
hoc insuper addito, quod prædicti duo
Patrui sæculares sex menses ante con-
tracta Sponsalia statim ac aliquam
de amoribus cum præfato Bajulo ha-
buere notitiam, sua scripserunt Te-
stamenta clausa in manibus Notarii
consignata, & hac litè pendente as-
sensum dederunt aperitioni eorum-
dem, ut ex illis Puella optimè agno-
sceret se indubitantèr exhæredatam
a Patruis, casu quo indignas Nuptias
contraxisset. Si igitur solus timor ex-
hæredationis oretenus tantum, imò
Consanguineorum nuda indignatio
60 causam sufficientem præbet pro reces-
su a Sponsalibus ex communi senten-
tia, quam probant *Spad. cons.*152. *n.*10.
*Guttierez quæst. Canonic. lib.*1. *cap.*20.
*n.*17. *Pont. de Matrim. lib.*12. *cap.*17.
*n.*8. *circa fin. vers. Unde rectè Card.*
*de Luc. eod. tract. d. disc.*8. *n.*11. *Pi-*
*ton. d. discept.*52. *n.*81. *Rot.* cum aliis
relatis *d. decis.*19. *n.*56. *&* 57. *par.*10.
*recent. & cor. Molin. d. decis.*979. *n.*2.
*tom.*4. *& cor. Kaunitz decis.*77. *n.*5.

Crescit argumentum ferè in im-
mensum, ubi concurrit non solum ti-
mor exhæredationis, sed ipsamet ex-
hæredatio ad actum facti jam perdu-
cta, & complementum receptura ab
61 observatione promissorum Sponsa-
lium, quod enim in casu isto recessus
justissimus sit, dixit *Rot. cor. Pen. de-*
*cis.*517. *sub num.*4. *vers. In casu, &*
*sub n.*7. *vers. Paternè tamen, & cor.*
*Seraphin. decis.*1258. *n.*2., *& cor. Ca-*
*valer. decis.*447. *n.*3. *vers. In casu au-*
tem; Sponsalia etenim continent in se
62 tacitam conditionem, si res in eodem
statu permaneant *Rot. d. decis.* 19. *n.*5.
*par.*10. *& decis.*185. *num.*1. *par.*14. *re-*
cen. in quo profectò non permanent,
si propter illa alter ex Sponsis priva-
tur hæreditate Patris, aut Patrui, alio- 63
rumve Consanguineorum, quarum
hæreditatum ne jacturam faciat, le-
gitimè a Sponsalibus recedere non
prohibetur, ut firmant *Jura* mox al-
legata.

Animadverso signantèr, quod
dicta voluntas utriusque Patrui in die
Apocæ erat Puellæ ignota, eo quod
Testamenta, ut diximus, clausa ma-
nebant in actis Notarii; innotuit ve-
ro hac lite pendente stante aperitio-
ne a Conditoribus eorumdem Testa-
mentorum subindè permissa, ut Puel-
la certam assequeretur notitiam illo-
rum indignationem non merè verba-
lem esse, sed realem, & realissimam,
& longè prius in scriptis redactam, &
sic indeclinabilem parituram esse ex-
hæredationem data effectuatione con-
troversi inæqualis Matrimonii; Unde 64
causa hæc, quam in ordine ad Puel-
lam prius ignorantem supervenisse di-
cit *Rot. decis.*19. *num.*22. *par.*10. *re-*
*cen. & cor. Coccin. decis.*437. *num* 9.
maximi reputari debet momenti pro
justo recessu a præfatis Sponsalibus ex 65
Juvenili ætate contractis *Giovagn.*
*cons.*16. *num.*17. *vers. Quando Fi-*
lius Spad. d. cons. 152. *num.*10. *lib.*2.
*Ricc. in prax. resolut.*416. *per tot.*
*par.*3.

Nullatenùs relevante, quod ab 66
ipsa Puella promota fuerit instantia
pro exequutione Sponsalium, tùm
quia habita notitia de maxima indi-
gnatione Consanguineorum, ac de
utriusque Patrui testamentaria dispo-
sitione, statim a Sponsalibus in actis 67
recessit, tùm quia in casu etiam, quo
non recessisset, nullaque habita ratio-
ne de dictis Testamentis, adhuc obsti-
nata instaret pro Matrimonio, nihilo-
minùs hujusmodi Sponsalia tamquam 68
indigna nullum habere potuissent effe-
ctum invitis Patruis, aliisque Consan-
guineis, quia subsequens Matrimo-
nium fuisset peccaminosum, & illici-
tum propter scandalum, & injuriam
proximiorum, ad quod proinde con-
trahendum nullatenùs Puella sine 69
peccato accedere potuisset ex com-
muni sententia tam Theologorum in-
ter

7 *Subscriptio Apocæ Sponsalium per machinationem, dolum, & metum, & præter intentionem subscribentis extorta ex defectu consensus est nulla.*

8 *Id probatur declaratione Subscribentis, qui sit bonis moribus imbutus, & Clericali charactere insignitus, quia non præsumitur perjurium committere velle, aut falsum asserere*, & n.9.

9 *Maximè si fuerit adminiculata ex dictis Testium a Fœmina adversoria inductorum*, & n.11.12.13.

14 *Prædicta machinatio, & fraus præsumitur, quando Fœmina, ejusque Consanguinei sunt personæ villissimæ, miserabiles, & infamia notatæ*, & num.16.

15 *Similes personæ quærunt nubere Filias, aut Sorores divitibus, vel Nobilibus Adolescentibus sine dote, vel eos sub prætextu Stupri, aut alterius criminosi tituli ad illas dotandas compellere.*

16 *Ideò non semper Fœminæ præsumuntur seductæ.*

17 *Id frequentèr non sequeretur, si pœna lenocinii Puellarum Parentes, Fratres, & Consanguinei doli participes, seu auctores mulctarentur.*

18 *Et una cum ipsis damnarentur ad triremes Notarii, qui talia Sponsalia authorizzant.*

19 *Quique nullum habent respectum ad ruinam Adolescentium, nec ad dissensiones, discordias, & damna ex futuris litibus per illorum Familiam tolleranda, nec ad peccata, quæ subsequuntur.*

20 *Publica fides Notariorum olim in manibus Nobilium intemerata, hodiè in manibus Virorum etiam infimæ conditionis est suspecta.*

21 *Excluditur fraus, & dolus, si Juvenis subscribens Apocam Sponsalium in actu subscriptionis non reclamaverit, nec ullum dederit signum dissensus, sed potius cum Muliere semper locutus fuerit, riserit, ac refectionem cum ea, illiusque Consanguineis post peracta Sponsalia sumpserit.*

Contrarium num.22. & seqq.

23 *In materia Sponsalium, licèt metus actu non inferatur, sufficit justa metus suspicatio, & potentia coactionis ad reddenda nulla Sponsalia.*

24 *Temerarium est damnum expectare, quod verosimilitèr evenire potest.*

25 *Quando timeri possit verosimilitèr eventurum.*

26 *Adolescens timidus, & teneræ ætatis facilius timorem concipit.*

27 *Metus levis in Masculis, & Fœminis teneræ ætatis æquiparatur gravissimæ violentiæ.*

29 *In Sponsalibus requiritur purus consensus cum plena libertate, & securitate.*

30 *Nec obstat, quod Juvenis in actu contrahendi riserit, quia risus non est indicium consensus.*

31 *Non tenetur adimplere Sponsalia, qui ad illa contrahenda fuit in lætitia, & improvisa occasione deceptus.*

32 *Sponsalia, justa impellente causa, rescindi possunt, & Judex a coactione desistere debet*, & num.71.

33 *Justa causa dissolvendi Sponsalia est amissio hæreditatis maternæ.*

34 *Imò solus timor exhæredationis.*

35 *Multo magis si certa sit exhæredatio.*

36 *Item indignatio Matris, Fratrum, & omnium Consanguineorum*, & num.37.38.

39 *Maximè si indignatio sit rationabilis*, & num.42.

40 *Veluti, si Sponsus ortum habeat a probis, honestisque Parentibus.*

41 *Sponsa vero sit nata ex villissimis, & miserrimis Genitoribus, & habeat Matrem, & Fratres infamia notatos, ipsaque Sponsa fuerit addicta famulatui.*

42 *Ex quibus resultat disparitas natalium, & divitiarum.*

43 *Item si Sponsa sit inhonesta, malis imbuta moribus, licentiosa, vitiosa, quæ duxerit amores cum hominibus cujuscumque conditionis, & gradus cum quibus inhonestos actus, gestusque fecerit*, & num. seqq.

44 *Filiæ Matrum mores imitantur, & a Ma-*

& a Matre impudica discere nequeunt nisi impudicitiam, & num.67.& seqq.

45 *Ex quibus actibus resultet Feminæ inhonestas*, & num. seqq.

51 *Testibus Parti eos inducenti affectionatis uti suspectis non creditur.*

52 *Attestationes pendente litè explicatæ non sunt attendendæ.*

53 *Testes formitèr examinati prævalent aliis extrajudicialitèr deponentibus.*

54 *Maximè si fuerint Sacerdotes.*

55 *Testes de bona fama Mulierculæ deponentes non adimunt fidem testibus deponentibus de ejus mala fama, & quare?*

56 *Stat bene simul, quod quis uno loco aliquid inhonestum agat, quodque ab aliquibus præsentibus observetur, ab aliis vero ab eo loco absentibus ignoretur.*

57 *In concursu Testium deponentium de mala fama Mulieris, non creditur Testibus contrarium deponentibus etiamsi fuerint mille.*

58 *Contra publicam vocem, & famam, & veridicas relationes sine peccato, & falsitate totum oppositum testificari non potest.*

59 *Nemo est tam infelix in Civitate, qui non habeat aliquos de ejus bona fama deponentes.*

60 *Testes etiam singulares probant malam famam Mulieris*, & n.seqq.

64 *Inhonestas probatur per Testes de fama, & de auditu deponentes.*

65 *Ac etiam per simplices præsumptiones, quando non agitur ad pœnam inhonestæ Mulieris.*

66 *Testibus de inhonestate Mulieris deponentibus magis creditur, si assistat præsumptio veritatis, & inhonestatis ob vilem conditionem, & paupertatem Mulieris, aliasque malas qualitates.*

67 *Præsumitur inhonesta Mulier, si paupercula sit, & habeat Matrem, aut Patrem incontinentem*, & num. seqq.

69 *Ancillæ, & Famulæ præsumuntur Meretrices.*

72 *Nonnullæ causæ, per quas rescinduntur Sponsalia.*

73 *Filiifamilias Matrimonium sine peccato insciis, vel invitis Parentibus inire non valent.*

74 *Filius, mortuo Patre, fit sui Juris.*

75 *Præstantia sexus non efficit, ut Pater potius, quam Mater Jus in prolem acquirat.*

76 *Ex generatione tàm Pater, quàm Mater Jus in prolem acquirunt.*

77 *Imò proles prius est in potestate Matris, quam cujusvis alterius.*

78 *Mater si non nobiliorem, saltem magis laboriosam, & molestam operam præ Patre confert ad prolis generationem, & quare?*

79 *Loca, ubi Mulieres gravidæ sine dolore pariunt*, & num.80.

81 *Educatio sola, seu und simul cum generatione Jus tribuit Parentibus in prolem.*

82 *Sine quo prolem educare non possent.*

83 *Hoc Jus ponit in liberis obligationem se submittendi Parentum directioni.*

84 *Sine bona educatione liberi bonos mores acquirere non possunt*, & num. seqq.

88 *Ob educationem, aut æqualis est potestas Parentum in liberos, aut major est potestas Matris.*

89 *Secundum Jus naturale sine legitimo Matrimonio nati Matrem sequuntur.*

90 *Jure Romano pariter ventrem sequuntur, & und cum filiis legitimis in Matris, non in Patris hæreditate succedunt.*

91 *Lex apud Lycios præcipit, quod liberi Matrem sequantur, & de ejus nomine appellentur.*

92 *Major est cura Matris, quàm Patris in educatione Filiorum.*

93 *Puer est intractabilior quavis bestia.*

94 *Mater filio præbere debet propria ubera per triennium.*

95 *Ita quoque apud Hebræos servabatur.*

96 *Incommoda, sollicitudines, & attentio Matris in educatione Filiorum.*

97 *Pater, qui solam sollicitudinem habet relinquendi Filium opibus abundantem deficit in suo munere.*

98 *Jus*

98 *Jus Civile patriam potestatem in liberos tribuit tantummodò Patri, & quare?*
99 *Potestas tamen in liberos residet etiam in Matre, sive inferior potestate Patris, sive æqualis*, & num.103.105.
100 *Patria potestas in pietate consistit.*
101 *Pietas in liberis tàm erga Patrem, quàm erga Matrem inesse debet.*
102 *Et quidem in æquali gradu*, & num.107.
104 *Ratione pietatis Filius ad ineundum Matrimonium tàm Patris, quàm Matris consensum expectare debet*, & num.115. 120.
106 *Patre defuncto, potestas Patris in Filios maternæ potestati accrescitur.*
108 *Pietas societatis omnis est coagulum.*
109 *Pietas liberorum est æqualis in Patrem, & Matrem ratione beneficiorum, quæ ab utroque acceperunt.*
110 *Parentibus dignam gratiam referre non valemus.*
112 *A pietate in Parentes servanda non liberat Filios ætas adulta, vel sublimitas officiorum, vel dignitas Sacerdotalis, vel emancipatio.*
113 *Quia manet semper pietatis, & observantiæ debitum, cujus causa est perpetua*, & n.seq.& n.121.
115 *Pietas obligat Filios ad ineundum Matrimonium cum consensu Patris, & Matris de Jure Civili.*
116 *De Jure Canonico.*
117 *Et de Jure Naturali, & Divino.*
118 *Parentum interest quales Generos, & Nurus, & Nepotes sortiantur.*
119 *Esset non pietas, sed impietas cogere Parentes ad accipiendum in generum Virum improbum &c. vel in nurum Fœminam sibi invisam &c.*
122 *Quando agitur de Matrimonio cum indigna non sufficit consensus Parentum, sed requiritur consensus etiam Consanguineorum sub pœna culpæ lethalis.*
123 *Pater post obitum primæ Uxoris ducere non potest indignam cum ignominia Filiorum.*
124 *Judex approbans similia Matrimonia cooperatur peccato.*
125 *In casibus, in quibus Sponsalia adimpleri nequeunt, nèc pœna illis adjecta uti accessoria sustinetur.*
126 *Non obstant auctoritates contrariæ.*
127 *Quia vel ad summum militant in casu, quo Sponsus ad pœnam obligatus injustè a Sponsalibus resilire contendat.*
128 *Non autem quando Sponsalia dissolvuntur propter inhonestatem Mulieris.*
129 *Ob oscula, amplexus, aut tactus impudicos a Sponsa liberè, & voluntariè admissos, justè Sponsus a Sponsalibus recedere valet.*
130 *Vel dictæ auctoritates non sunt attendendæ tamquam directè cum Jure Canonico, & Civili pugnantes.*
131 *Pactum pœnale in Sponsalibus adjectum habetur pro non apposito, utpotè ab utroque Jure damnato tamquam adversativo libertati Matrimonii*, & num. seqq.
136 *Similes pœnales pactiones tamquam turpes, quia appositæ contra legis dispositionem nullius sunt roboris.*
137 *Nèc tenent in foro exteriori, nèc interiori, quamvis juratæ.*
138 *Non licèt servare Juramentum præstitum ob rem a legibus Ecclesiasticis vetitam, nèc sine peccato saltem veniali efficiendam.*
140 *Etiamsi talis pœna cohonestetur cum titulo augmenti Dotis*, & num. seq.
142 *Promissio augmenti Dotis evanescit, si Matrimonium non sequatur.*
143 *Quia tunc est pactum pœnale palliatum titulo augmenti Dotis*, & num. seq.
145 *Causa, & origo cujuslibet dispositionis Contractus, vel obligationis semper inspici debet.*
146 *Nèc obstat, quod pœnale pactum fuerit titulo Donationis inter vivos coloratum.*

147 *Cautelæ, & formulæ insolitæ, & pacta præter morem in Contractu apposita præseferunt machinationem, & dolum, & reddunt actum nullum, & invalidum.*

148 *Augmentum Dotis, & Donatio, quatenùs esset valida, corruit, si ex culpa Mulieris Matrimonium non habeat effectum.*

149 *Causa finalis utriusque Juris in probibenda pœna conventionali, seu pacto pœnali in Sponsalibus est in iis tollere quodcumque pactum, per quod vulnerata esse possit Matrimonii libertas.*

150 *Quæ vulnerata remanet per dictam Donationem*, & num. 151.

152 *Donatio promissa in casu, quo Sponsus donator obierit ante celebratum Matrimonium, non debetur nisi adveniente tali casu.*

153 *Obligatus sub conditione ad nihilum tenetur, nisi conditione purificata.*

154 *Si ratione libertatis Matrimonii quodlibet pœnale pactum a lege probibetur, ex eadem ratione qualibet alia pactio impeditiva ejusdem libertatis ab eadem lege probibita censetur.*

155 *Ubi militat eadem ratio, ibi quoque militare debet eadem Juris dispositio.*

156 *Conventiones adversantes libertati Matrimonii ab utroque Jure irritantur, licèt fuerint quocumque nomine, seu titulo, aut vocabulo palliatæ*, & num. 157.

158 *Nec ullum habere possunt executionem.*

VOTUM VI.

FŒMINA quædam innupta annorum 20. circiter institit per nos cogi Clericum Beneficiatum in ætate annorum 17.
1 constitutum ad illam in facie Ecclesiæ desponsandam, & quatenus id Clericus adimplere renuisset, ad illi persolvenda scuta 500. titulo tàm *augmenti Dotis*, quàm *Donationis inter vivos* sibi promissa etiam in casu, quo Matrimonium ex culpa Clerici, seu suorum Consanguineorum optatum habere non potuisset effectum, ac productione Apocæ Sponsalium inter utrumque celebratæ satis, superque in tuto pro se victoriam positam esse putavit.

Clericus è contra, ejusque Vi-
dua Mater, Fratres, & Consangui- 2
nei instantiæ prædictæ Fœminæ contradicentes mordicus obstiterunt per nos declarari petentes antedicta Sponsalia vel esse nulla, vel penitus rescindenda, & utroque casu scuta 500. *uti pœna conventionalis* a legibus interdicta, quamvis prædictis cohonestata titulis, nullatenus esse solvenda, quorum instantiæ, auditis hinc inde Procuratoribus, annuendum esse censuimus.

Pro parte namque Clerici, ejusque Consanguineorum probatum fuit, quod quamvis ipse Clericus a teneris annis, quibus Clericali Militiæ nomen dedit, obtinuitque Ecclesiasticum Beneficium annui redditus scutorum 150.
de Jurepatronatus suæ Familiæ, usque 3
ad Adolescentiam optimum suæ vitæ integritatis, illibatorumque morum specimen dedisset, ab hujusmodi tamen recto, honestoque tramite deviatus extitit a procaci, & impudenti prædicta Muliere, quæ cum consilio,
& opera suæ Matris versutissimæ Vi- 4
duæ, & in exercendo infami lenocinio satis expertæ, omnem Veneris artem adhibuit pro illo ad impudicum sui amorem trahendo; Et quidem tot, tantæque fuerunt importunæ illecebræ, licentiosæque sollicitationes, quibus audacissima Mulier Clericum lacessivit non solum in Civitate, sed quando etiam Ruri cum suis Consanguineis permanebat, quo eadem callidissima Mulier, duce, ac comite præfata ejus Matre expertissima lena, aut aliis vilissimis, ejusdemque fuliginis Fœminis pluries, pluriesque clàm se transtulit ad secretò confabulandum cum eodem Clerico, eumque in sui amore confovendum, ut tandem incautus Adolescens de arte amandi fere jejunus, ac vitam Fœminæ licentiosam ignorans (quæ ignorantia in Juvene teneræ ætatis facile præ-

præsumitur *Rot. dec.*19. *n.*23. *par.*10. *recen.*) in laqueum sibi paratum inciderit, ac ab insidiosis Fœminæ blanditiis devictus omninò remanserit.

Dum tamen ipse nullatenus cogitabat excedere fines Juvenilis amoris, prænominata Fœmina, ejusque
5 Mater, ac Fratres callidè, dolosèque inter se convenerunt ex improviso hunc inexpertem Adolescentem ex honestis, Civibusque Parentibus ortum, ac opibus abundantem invadere, summaque damnanda dexteritate compellere ad desponsandam, vel dotandam eamdem Mulierem, communicataque eorum prava, improbaque intentione cuidam perdito Notario, aliisque Juvenibus amicis ejusdem Fœminæ, & ab istis ea approbata, curam in se Notarius assumpsit Apocam exarandi Sponsalium, eaque extensa, dum Clericus dolosè vocatus a captiosissima Muliere in ejus domo apud ipsam sedens, & cum ipsa *lætus, & superabundans gaudio* amatorios sermones habens reperiebatur, præsentibus Fœminæ Matre, ac aliis eorum Confidentibus, inopinanter supervenit Notarius cum alio insimul Juvene effœminato, qui è manica extracta Apoca per ipsum confecta, eaque exhibita Clerico, unà cum dictis malis Fratribus, Matre, Amicisque Mulieris eum sollicitavit, ac dolosè induxit ad illam subscribendam, quemadmodum Clericus ex sui natura pusillanimis a tot iniquis Hominibus, & præcipuè a Fratribus Mulieris admodum facinorosis circumdatus, dubitans de aliquo insultu, si id facere detrectasset, Apocam præ timore subscripsit, & deindè justum suum internum dissensum dissimulans cum affectata hilaritate unà cum Muliere, Fratribus, aliisque Amicis ibidem refectionem etiam recepit.

At in libertatem vindicatus, & a timore ereptus statim Clericus reclamavit adversus prædictæ Apocæ subscriptionem fraude, metuque extortam, ac protestatus fuit se velle potius subire mortem, quam nubere,
6 & constituto Procuratore ad judicialiter agendum contra præfatam Mulierem, curavit instrui Judicium vigore *l. Diffamari Cod. de Ingen. & Manumiss.*, præfixisque solitis terminis Mulieri ad probandum, pro illius parte fuit, ut diximus, in Actis producta enunciata Sponsalium Apoca, & per eam institutum, ut supra, præmissimus.

Quibus ita se habentibus, cum appareat, quod prædicta subscriptio per machinationem, dolum, & etiam metum, & præter intentionem Clerici fuerit extorta, ex defectu liberi 7
consensus nulla, & invalida esse videtur ad *text. in Cap. Ad audientiam 4. de his, quæ vi, metuque Cap. Quod latenter 5. de Reg. Jur. l. Nihil 117. ff. eod. l.1. ff. de dol. except. Castald. consult.45. num.12. Rot. cor. Emerix Jun. dec.139. num.4. tom.1.* Quæ machinatio, dolus, fraus, metus, atque dissensus satis resultant ex facti serie narrata *in jurata declaratione Clerici*, in qua constanter affirmat se nullo unquam tempore, neque ullo loco sermonem, colloquium, vel tractatum habuisse cum præfato Notario super extensione, & confectione prædictæ Apocæ, sed rem ita se prorsus habere, prout mox desuper recensuimus, ex qua jurata declaratione emissa ab honesto Juvene bonis imbuto moribus, ac Clericali charactere insignito, qui non præsumitur perjurium committere velle, & in propriæ 8
animæ discrimen falsum asserere *Can. Sancimus 1. quæst 7. Mandel. Alban. cons.10. num.25. & seq.* cum aliis relatis per *Rot. in Romana Donationis 12. Decemb.*1710 §.*fin. cor. Aldrovand.* maximè concurrente inverisimilitudine, quod honestus Juvenis ex honestis, & divitibus Parentibus ortus Mulierem pauperem, vilem, & impudicam ducendo se, domumque suam summo dedecore perpetuo deturpare voluerit *Rot. decis.*19. *num.*23. *par.*10. *recen.* sufficiens emergit probatio dictam subscriptionem per frau- 9
dem, & dolum fuisse extortam *Rot. cor. Falconer. tit. de appellat. dec.4. n.5. & tit. de falsit. dec.3. num.3. & seq.*

Accedente præsertim depositione Testium pro parte Fœminæ inductorum, quorum alter Notarii machinationem, & fraudem comprobat, 10
dum

dum ait = ,, M'incontrò la mattina il
,, Notaro, e dissemi aver di me bi-
,, sogno, per un affare DI SOMMA SE-
,, GRETEZZA, e che però fossi andato
,, all'ore 20. da lui, come feci, e
,, subito mi dettò il foglio de' sud-
,, detti Capitoli Matrimoniali, e
,, terminato di scrivere, m'ingiunse
,, di non parlarne COLLO SPOSO, nè
,, con altra persona, e per meglio
,, assicurarsi della SEGRETEZZA, e
,, dell'osservanza del sigillo, volle,
,, che io dassi ancora il giuramento
,, = *& inferius* = Nella stessa sera
,, del giorno, in cui scrissi, come ho
,, deposto, il detto Foglio, andai in
,, Casa della Sposa, ove sopraggiun-
,, se il Notaro con un suo Compagno,
,, e dopo alcuni Atti d'Urbanità,
,, estrasse dalla saccoccia lo stesso Fo-
,, glio, e lo diè a leggere allo Spo-
,, so, e dopo ad intelligenza di tutti
,, fu letto dallo stesso Notaro ,, =
Alii vero duo Testes etsi partici-
pes proditoriæ machinationis paratæ
contra Clericum, utpotè plenè conscii
de supradicto folio Sponsalium per
præfatum Notarium exarato, eisque
præventivè ostenso, & ad legendum
dato ab altero ex Fratribus Mulieris,
ut liquet ex eorum dictis = ibi = ,, All'
,, ore 22. il Fratello della Sposa mi
11 ,, fece leggere CON SEGRETEZZA il
,, foglio delli Sponsali; Lo lessi, me
,, ne rallegrai con lui, glie lo resti-
,, tuii; e gli promessi, che la sera
,, sarei andato a Casa sua, per esser
,, Testimone, secondo il suo deside-
,, rio, e così feci ,, = adhuc de tali
machinatione expressè non deponunt,
sed tamen fatentur, quod pessimus
Notarius Mulieris domum ingressus,
extractoque ex ejus manica Sponsa-
12 lium folio, illud Clerico ad legen-
dum exhibuit = ibi = ,, Sopraggiunto
,, il Notaro, dopo aver salutati tutti,
,, consegnò al Sig.NN. (*scilicet Cle-*
,, *rico*) il foglio de' Capitoli Matri-
,, moniali, dicendogli, questo è ciò,
,, che desidera la Signora NN. (*hoc*
,, *est prædicta Fæmina*) a cui sog-
,, giunse lo Sposo: E che cosa è? e
,, prendendo il Foglio lo lesse, e poi
,, lo restituì al Notaro, acciò lo pub-
,, blicasse = *Alter vero testatur* = A-
,, vendo il Notaro ivi sopraggiunto
,, in mano il Foglio &c. lo stese al
,, Signor NN. dicendogli: tanto de-
,, sidera la Signora NN. ,, =
Ex quibus Testium Clerico con-
trariorum dictis confirmata, & com-
probata videtur jurata Clerici decla-
ratio de nullo prorsus habito præven-
tivo sermone, & tractatu cum Nota-
rio super confectione Apocæ Sponsa- 13
lium, alias non prohibuisset prædicto
Testi = *di parlarne collo Sposo* = nul-
la adfuisset necessitas ante publicatio-
nem legendi, & videndi per Cleri-
cum dictam Apocam, nèc in eodem
Clerico causa interrogandi = *E che
cosa è?* = satisque fuisset huic audire
illius lecturam in actu rogitus, prout
satis fuit eamdem lecturam in actu
rogitus audire Mulieri, ejusque Ma-
tri, ac Fratribus utpotè de omnibus
in Apoca contentis ante hunc actum
instructis, & ad eorum tantum instan-
tiam peractis, unde ex hoc ipso satis
arguitur machinatio, fraus, & repen-
tina coactio, quibus mediantibus in-
ductus fuit Clericus ad Apocam Spon-
salium subscribendam.
Maximè quia nulla affertur pro-
batio scientiæ per Clericum habitæ
ante actum stipulationis Contractus
de illo condendo, seu quod ad id
consensum præstiterit, prout ex par-
te Mulieris probandum esset, & è
contra urget præsumptio machinatio-
nis, & fraudis, cum agatur de perso-
nis vilissimis, miserabilibus, & infa- 14
mia notatis, ut inferius demonstrabi-
mus, quæ pudorem, & honestatem
non habent, nèc profitentur, sicuti
enim similes Personæ nil aliud quæ-
runt, quam nubere Filias, aut Soro-
res divitibus, vel Nobilibus Adole-
scentibus sine dote, vel eos sub falso
prætextu stupri, aut alterius crimi- 15
nosi tituli ad illas dotandas compel-
lere, ita legalis præsumptio suadet,
quod nonnisi per fraudem ab ipsis
Clericus ad subscriptionem Apocæ 16
Sponsalium coactus fuerit *Valer. in
verb. Metus differ. 4. Piton. discept.
Eccles. 52. n. 53.* = ibi = *Et multoties,
consentientibus Consanguineis, invi-
tant Juvenem in domum &c. quæ sunt
pessimæ inventiones ad illaqueandos
Viros,*

Viros, & Fæminas sine dote maritandas, qui casus figuratur per Canonistas in Cap. Veniens de Sponsal. &c. quam Consanguineorum astutiam in dando libertatem Puellis, ut hoc modo fortunam suam quærant, ponderat Rota &c. ita, & taliter, quod non semper vera est illa regula, quod Puella præsumitur seducta a Viro, sed multoties militat è contra, ut nempè ea Virum seducat juxta Juvenum indolem, quæ potest esse non sagax, sed ingenua, & superari per Virginem sagacissimam, & artificiosè instructam &c. = & infra *n.65.* = ibi = *Fortius considerando fraudes, & astutias Puellarum, earumque Consanguineorum &c. volendo enim maritare Fæminas absque dote, multoties corruptas, tendunt laqueos Juvenibus divitibus &c. & sub his execrandis astutiis lucrum faciunt, exindè generantur pessimi eventus &c.* = quod
17 proculdubio ita frequenter non sequeretur, si pœna lenocinii Puellarum Parentes, Fratres, & Consanguinei fraudis, dolique aut participes, aut auctores mulctarentur, & unà cum ip-
18 sis damnarentur ad triremes Notarii parum timentes Deum, prout est Notarius prædictus, aliique ejusdem indolis, qui hujusmodi iniqua Sponsalia coadjuvant, & authorizzant, nèc bona fide, sed dolo malo, subdolè, & *secretò* ea ad finem perducunt, ne Adolescentium Consanguineis ante fraudolentam stipulationem innote-
19 tescant, nullo habito respectu ad ruinam incautorum Adolescentium, nullo ad Parentum dedecus, atque mœrorem, nullo ad discordias, dissensiones, & damna ex futuris litibus per illorum Familiam tolleranda, nullo ad tot peccata, quibus ita viam aperiunt, abutentes ea publica fide, quam utique quantum olim intemeratam in manibus Nobilium Virorum antiquitas venerabatur, tantum suspectam in manibus nonnullorum Virorum etiam infimæ conditionis, subdolorum, perditorum, & nonnunquam sola igno-
20 rantia, falsitate, & malitia excellentium hodierna tempora sæpè deflere coguntur.

Nèc ad excludendam in hac facti specie fraudem, & dolum sive Mulieris, ejusque Consanguineorum, sive malitiosi Notarii objici potest, quod Sponsalia voluntariè, & pleno Clerici consensu fuerint contracta, quatenùs constat ex Testibus illi contrariis eumdem nèc ante, nèc in actu stipulationis adversus ea reclamasse, nèc ullum protulisse verbum significans ejus contrariam voluntatem, vel dissensum, quinimo plura dedisse signa, actusque fecisse demonstrantes ejus consensum, ejusque liberam voluntatem desponsandi dictam Mulierculam, cum ea nempè semper loquendo, ridendo, ac refectionem lætanter sumendo unà cum illius Consanguineis post peractam Sponsalium stipulationem. 21

Etenim cum ex præmissis apertè resultet in actu subscriptionis, & stipulationis Apocæ plenam in Clerico defecisse libertatem se abstinendi a subscriptione, nèc habere tunc potuisse securitatem reclamandi, & dissentiendi, cum fuerit ex improviso adortus, & sollicitatus ad se subscribendum in ipsa domo Mulierculæ, ibidemque præsentibus perditis, audacibus, & ferocissimis, propptereaque timendis infamibus ejusdem Mulierculæ Fratribus *Pignattell. consult: 173. n.36. tom.9.* = ibi = *Concurrente maximè natura feroci, & rigida inferentis metum* = & unà cum ipsis maxima domesticorum, & amicorum turba saltem propter insolitam multitudinem inferente metum, quod quidem palam facit dictam Apocam ab eo præ timore fuisse subscriptam, etsi non appareat actu fuisse metum illatum *Cap. Bonæ 23. de Elect. l. Habitatores 30. §. fin.* ibique *Gloss. verb. Verè ff. locat.* = ibi = *Sufficit ergo justus timor, quamvis malum non contingat* = præsertim in materia Matrimoniali, in qua absolutum est, quod licet metus actu non inferatur, sufficit tamen pro metu justa metus suspicatio, maximè si aderat, ut in casu, potentia coactionis in puncto *Alberic. in rubr. ff. Ex quib. caus. met.* = ibi = *Et justa metus suspicatio sufficit pro metu* = item *Bald. cons. 165. in fin. lib.2.* = ibi = *Quod in Matri-* 22 23

monio

monio animus debet eſſe liber non ſo-
lum a compulſione ; ſed etiam a timore
compulſionis = iiſdem utitur verbis
*Barboſ. Vot.I. n.*130. = ibi = *Et maxi-*
mè in Matrimonio , in quo animus de-
bet eſſe liber non ſolum a compulſione,
ſed etiam a timore compulſionis = &
conſonat *Paſchal.de patr.poteſt. par.*3.
*cap.*2.*n.*39. = ibi = *Et licèt metus actu*
non inferatur , ſufficit tamen ſi adſit
potentia coactionis = cum aliis concor-
dantibus penes *Alex. conſ.* 99. *num.*7.
*lib.*3. *Grivell.dec. Dolan. ſub num.*28.
24 *Bordon. de Profeſſ. cap.*19.*n.*21. teme-
rarium quippe eſt damnum expectare,
quod veroſimilitèr evenire poteſt *Bar-*
tol. in l. Metum ff. de eo , quod met.
cauſ. plenè *Hermoſill. gloſſ.*1. *lib.*56.
*tit.*5.*par.*5.*num.*15. *& ſeqq.*, *Caſtill.*
*contr. Jur. lib.*8. *tit. de aliment. cap.*
59. *n.*20. §. *Timor itaque Sanchez de*
*Matrim. lib.*4. *diſput.*1. *n.*16. & ve-
roſimilitèr evenire poterat in caſu,at-
tenta ferocitate Fratrum Mulieris ,
qui audientes Juvenem diſſentientem,
facile ad arma adverſus eumdem de-
25 veniſſent ad vindicandam affectatam
Sororis injuriam , & honeſtatem ſub
ſimulato , fictoque amore deceptæ ,
idque veroſimilitèr eventurum eo cer-
tius ſuſpicari poterat Adoleſcens na-
turaliter timidus , expaveſcens , &
puſillanimis , cujus puſillanimitas, ac
26 tenera ætas ſicuti certo efficit , ut fa-
cilius perterreſiat *Barboſ. dict. Vot.I.*
*n.*23. ita metus etiam levis graviſſimæ
violentiæ æquiparatur tam in Maſcu-
27 lis , quam in Fœminis teneræ ætatis ,
ut promiſcue docent *Barboſ. loc. cit.*
*Boſſ. de Matrim. cap.*12. §.22. *n.*253.
*Sporer. tom.*3. *par.*4. *cap.*1. *ſect.*2. *de*
*Sponſal. num.*170.*Sanchez de Matrim.*
*lib.*4. *diſput.*3. *n.*4. *tom.*1. *Panimoll.*
*dec.*19. *n.*12. *tom.*1. *& dec.*102. *n.*23.
*tom.*2. *Rot. cor. Seraphin. deciſ.*771.
*num.*4. *& cor. Dunozz.Jun. dec.*930.
*num.*2. *tom.*2.

Inde conſequitur , quod etiamſi
Clericus in actu , & poſt actum ſtipula-
tionis oſtenderit vultum hilarem, ri-
ſerit cum Muliere , refectionemque
28 acceperit una ſimul cum aliis inibi
præſentibus , hoc tamen tollere non
valet metum ab eodem Clerico jam
conceptum , ſed quemadmodum pro-
pter metum ſe ſubſcripſit repentinam
violentiam ſibi illatam diſſimulans ,
ita deinde pariter diſſimulando cum
hilari vultu , & cum riſu comedere
debebat , quouſque fuiſſet è domo
Mulieris egreſſus , & abſque prædicto
metu in libertatem reverſus , in qui-
bus terminis enunciati affectatæ læti-
tiæ actus inducere per ſe ſoli non va-
lent conſenſum , atque validitatem
Sponſalium , in quibus non ſolum re-
quiritur purus conſenſus , ſed ille re- 29
quiritur cum plena libertate , & ſe-
curitate juxta *gloſſ. in Cap. Cum lo-*
cum 14. *verb. plena ff. de Sponſal.Pa-*
*ſchal. de patr. poteſt. par.*3.*cap.*2.*n.*3.
& 4.*Monald.conſ.*5. *num.*106. = ibi =
Quod in actu contrahendi riſerit , &
hilari vultu contraxerit , quia dicta 30
probatio inſufficiens eſt = conſonat
*Barboſ. dicto Vot.I. num.*101.*&* 107.
= ibi = *Unde riſus in ipſo actu con-*
trahendi non eſt indicium conſenſus =
Fuſius *Alex. conſ.*99. *n.*10.*lib.*3.=ibi=
Quæcumque ſint ſigna interiora de-
monſtrativa lætitiæ nullius ſunt fidei,
ex quo apparent ſigna de extrinſeco
metu , nam animum intrinſecum nul-
lus cognoſcere poteſt, & multi fingunt
ſe ridere , qui timent ; unde Jura, &
DD. voluerunt , quod ſi appareant ſi-
gna metus , non admittatur volens per
lætitiam ſimilia probare , ſcilicèt me-
tum purgatum , quia animus cognoſci
non poteſt = non obſcure *Ruin. conſ.*
122.*num.*4. *vol.*4. = ibi = *Et quamvis*
exadverſo diceretur , quod conſenſit ,
allegando fortè, quod riſit, & ſimilia,
per hoc tamen non concluditur neceſſa-
rio , quod conſenſerit , cum pendeat
a mentis arcano, & iſtud etiam ſequi-
tur Imol. quando apparet de metu,non
debet quis admitti ad probandam
ſpontaneam voluntatem directè = cla-
re *Ciarlin. contr.*108. *n.*66. = ibi =
Data cauſa metus, licèt metum paſſus
videatur læto animo facere, nihilomi-
nus actus cenſetur meticuloſus = item
*Seraphin.de privil.Juram.privil.*110.
*n.*15. = ibi = *Eſt etiam obſervandum,*
quod quamvis quis ridendo juraverit ,
non propterea diceretur ſpontè juraſ-
ſe , ſi metus inſtaret , quia riſus non
eſt indicium conſenſus = convenit
*Amat. dec. Luſit.*346. *num.*3. *Rot.cor.*
Ludoviſ.

*Ludovis. dec.*392. *n.*3. = ibi = *Quamdiù enim durat causa metus, quicumque actus fiant, etiamsi præseferant liberam voluntatem, & lætum, jucundumque animum, nedum metum non purgant &c. sed potius eum magis confirmant* = & pariter *dec.*373. *n.*11. *part.* 18. *recen.* = ibi = *Ideoque procedit etiamsi actus fuit in speciem læto, & jucundo animo, dum nec per hoc censetur cessasse timor, quoad durat illius causa* = in puncto eadem *Rot. cor. Seraphin. dec.*851.*n.*6. = ibi = *Tertia conclusio, quod Ludovica valdè lætata est de conclusione Capitulorum, nihil facit, non data plena libertate, etiam quod præseferret lætitiam* = & rursus in illius *Confirmatoria*, quæ est *dec.*887.*num.*2. *cor. eod.* = ibi = *Metum nunquam censeri purgatum, nisi ea persona, cui fuit illatus, sit constituta in plena libertate &c. & ideò ea omnia, quæ possunt tribui liberæ voluntati, censeri facta per metum, non autem voluntariè durante eadem causa metus* = At in supposito quoque, quod Adolescens non propter metum, sed *præ gaudio, maximaque lætitia*, per quam Notarius in suo adventu illum exultantem invenit, prolapsus fuerit ad approbanda Capitula Matrimonialia, adhuc ea adimplere non tenere-
31 tur, quia fuit, ut diximus, in lætitia, & improvisa occasione deceptus, ad sensum *Piton. discept. Eccles.* 52. *num.* 80.

Verum cessantibus etiam hisce rationibus, & fundamentis, quæ afferebantur pro nullitate Contractus, animadversum fuit, quod, etsi ageretur de Sponsalibus per reciprocam promissionem in suo esse perfectis, simulque juratis, nulloque concurrente metu, dolo, vel fraude absolutis, adhuc apud omnes Canonistas assentata est Juris conclusio, quod aliqua justa impellente causa, etiam in casu, quo nulla ab initio non fuerint,
32 tamen rescindi possunt, & Judex a Matrimonii coactione desistere debet, ut post litteralem *text. in Cap. Requisivit* 17. *de Sponsal.* unanimiter advertunt DD., & signanter *Marc. Antonin. resolut.*2. *num.*5. *Fontanell. de pact. nupt. claus.*12. *gloss. unic. n.*6. *Rot. dec.*311. *n.*2. *& seq. cor. Buratt. & dec.*979. *num.*1. *cor. Molines tom.*4. *& dec.*19.*n.*2. *& seq. par.*10. *recen.*, & diximus in nostro *Vot. III. num.*45. *& seqq.*, & *Vot. V. num.*49. *& seqq.*

In hac autem thesi non una tantum, sed plures, & quidem justæ, rationabilesque concurrunt causæ, quæ nedum simul unitæ, sed unaquæque earum licet separata reddit Sponsalia nulla, vel rescindenda; Quarum prima promanat ex jactura, & amissione hæreditatis maternæ valdè pinguis, 33
& opulentæ, quæ non compræhensis bonis dotalibus, ad valorem scutorum vigintiquinque millium ascendunt, super qua quidem jactura, & amissione hæreditatis non cadit solus timor, aut dubitatio, sed imminet effectiva amissio, & privatio, nam statim ac Clerici Mater scientiam habuit de Apoca Sponsalium cum præfata Muliercula initorum, gravissimo affecta mœrore, & indignatione supremas tabulas exaravit, in quibus pro æquali in bonis Extradotalibus omnes suos Filios hæredes instituit sub ea tamen conditione, ut desponsare, & Uxorem ducere non valeant nisi Virginem, aut Viduam natam ex honestis, & nobilibus, aut civilibus Parentibus, & Familiis, & in casu contraventionis, illum, qui tali præcepto non paruerit, desponsando vilem, & minus honestam, seu quomodolibet imparem Fœminam, expressè, & absolutè privavit omni prorsus parte suæ hæreditatis, accrescendo illius portionem aliis Filiis cohæredibus voluntati maternæ obtemperantibus. Quapropter si solus timor,
& dubitatio amissionis bonorum, & 34
hæreditatis Paternæ, seu Maternæ, est causa plusquam sufficiens a Sponsalibus recedendi, multo magis justa, & rationabilis est, quando certa sit, & indubitata exhæredatio, & privatio hæreditatis maternæ, quoties ad
suum effectum Sponsalia perducerentur, 35
ut uno ore affirmant *Card. de Luc. de Matrim. disc.*8. *num.*11. 16. *&* 17. *Rot. cor. Seraphin. dec.*1258. *num.*2. *& cor. Peu. dec.*517. *num.*5. *& seq. & cor. Molines dec.*979. *n.*2.

O *tom.*4.

tom.4. & cor. Kaunitz dec.77. num.5. & seqq. & firmavimus *in nostro Voto IV. num.162. 163. 166. & Vot.V. num.61. & seqq.*

Non minoris, imo majoris ponderis est & altera causa, quæ promanat ex reluctantia, & indignatio-
36 ne Matris, Fratrum, & omnium Consanguineorum Clerici, qui omnes tàm turpem, & indignum Sponsalium contractum odio habent, ac detestantur, dissensum enim, & gravem Parentum, & Consanguineorum indignationem esse justissimam causam recedendi a Sponsalibus etiam juratis sustinent *Guttierez quæst. Canonic. lib.1. cap.20. n.17. & seqq.*, *Aversa de Matrim. quæst.8. sect.14. §. Quinto vers. Et inter hæc damna* cum aliis laudatis per *Piton. discept. Eccles.52. n.80. & 81. Rot. dec.19. n.45. par.10. recen. Sac. Congreg. Concilii in Majoricen. Sponsalium 24. Augusti 1723.* in qua expresse declaravit, quod in
37 Sponsalibus non est locus coactioni accedente indignatione Parentum, quæ reputatur juxta causa dissolutionis, & in *Mediolanen. Sponsalium 13. Julii 1725.* in qua rescripsit, quod Sponsalia dissolvuntur per denegationem
38 consensus Patris ex justa causa se declarantis nolle Filium Matrimonium cum certa Muliere contrahere, & latè nos quoque probavimus in nostro *Vot.IV. n.162. & Vot.V. n.61. & seqq.*

Eoque potissimum in themate, in quo dissensus, & indignatio Matris, Fratrum, & omnium Consanguineo-
39 rum Clerici non est irrationabilis, sed justissima, utpotè originem ducens a gravissimis, & valdè relevantibus circumstantiis, quarum prima est disparitas natalium, & divitiarum, quæ simul est tertia causa recessus a Sponsalibus; Clericus enim ortum habuit a probis, honestisque Parentibus in-
40 ter Cives suæ Civitatis adscriptis, ejusque Consanguinei sunt omnes pariter Cives, & nonnulli etiam in albo Nobilium descripti, ac de fortunæ bonis abundè provisi, quod est publicum, & notorium.

Fœminam è converso constat natam esse ex vilissimis, & miserrimis Parentibus, ex Patre scilicèt, qui dum vixit, sordidas artes prius Famu- 41
li, & deinde Lanionis exercuit, & ex Matre adhuc vivente, Muliere extera, miserabili, & adeò vafra, ut ex ignota Regione ad hanc Civitatem perventa, postquam suis impuris illecebris ad sui amorem traxit prædictum Famulum, eique ad illius libitum copiam sui corporis fecit, fraudolenter per ipsammet delata ad hujus Episcopalis Curiæ notitia prænarratæ pravæ consuetudinis, impetravit, ut idem Famulus in carcerem detrusus illam, omissis quoque propter prægnantiam, proximumque partum denunciationibus, desponsaret. Habet præterea eadem Fœmina non solum hujusce indolis Parentes, verum etiam duos miserabiles Fratres alterum furti, ac lenocinii, alterum verò tentati nocturno tempore homicidii infamia notatos, ideoque admodum facinorosos, ipsaque Fœmina ad sibi victum comparandum famulatui se addixit, in quibus sanè terminis sicuti evidentissima evadit tùm natalium, tùm divitiarum, mo-
rumque disparitas, ita justissima red- 42
ditur indignatio Consanguineorum Clerici, quæ proculdubio justam excusationem, motivumque præbet resiliendi a Sponsalibus utcumque perfectis *Dicastillo disput.4. num.181. & 224.* latè *Piton. d. discept. Eccles. 52. a num.76. ad 81. Ricciardel. in Lyc. Eccles. tom.2. cap 9. §.4. n.72. & seq.*=ibi=*Vel adsit imparitas in qualitate, vel si esset timor discordiæ inter Matrem, Fratrem, & Filium*= cum aliis relatis per *Rot. in Tuden. Sponsalium 21. Martii 1746. §. Cæterum cor. R. P. D. Caprara*,

Altera vero lacrymabilis, ac magis urgens circumstantia excitans Matris, & Consanguineorum indignationem, & quarta respectivè causa recedendi a Sponsalibus est inhonestas, & procacitas ejusdem Fœmi-
næ desponsandæ, quæ a teneris annis 43
prædictæ suæ Matris unà cum impudico lacte malis inbuta moribus se licentiosam, & virosam omnibus exhibuit, pubertatemque vix nondum egressa magis undique manifestavit suam impudentiam, & inhonestatem, ducen-

ducendo amores cum Juvenibus, aliisque Hominibus cujuscumque gradus, & conditionis, ac inhonestos actus, gestusque eis faciendo, itaque sectando Matris vestigia se illius veram Filiam ostendit, talemque se necessario demonstrare debebat, nam in comperto undique manet, quod Filiæ Matrum mores imitantur, & a
44 Matre impudica nisi impudentiam discere valent, ut ait *D. Ambrosius lib. 3. de Virgin.* = ibi = *Quid potuit Filia de adultera Matre discere, nisi damnum pudoris?* = fusius *Tiraquell. de leg. Connub leg. 7. num. 10.* = ibi = *At illud verissimum est Filias plerumque mores Matrum repræsentare solere: neque enim verisimile est, ut Filia statim ab ineunte ætate turpibus Matris moribus imbuta honestatem in grandiori ætate sectetur, ad quam tantum absuit, ut Mater cohortaretur, ut etiam ab ea magis & exemplo dehortaretur, & verbo* = breviter *Boss. tract. variar. tit. de plur. viol. n. 68.* = ibi = *Præsumitur incontinens, cujus Mater incontinens fuit* = ìtemque *Constant. Vot. Crimin. 12. n. 16. tom. 4.* = ibi = *Ex mala qualitate Parentum multum arguitur pro inhonestate Filiæ* =

Et re vera non solum in facto liquet, quod Muliercula, de qua agitur, non adhuc facta viripotens impudicè se gesserit, sed quod ad adultam ætatem perventa creverit ejus procacitas, & inhonestas, ejus-
45 que impudica indoles, & natura in apertum fuerit exposita, dum quædam Nobilis Matrona eam ad sui famulatum admisit; Quemadmodum enim in Ædibus ejusdem Nobilis Mulieris ad animi relaxationem quamplures conveniebant Nobiles Juvenes, & Adulti illius Consanguinei, & Amici, multique alii Cives præsertim baccanalium tempore, ut inibi aleis luderent, vel ut festas ducerent choreas, ita latissimus patuit Mulierculæ campus lasciviendi, habendique amatorias confabulationes, ac gestus, & actus inhonestos practicandi modò cum dictis Nobilibus Viris, modò cum eorum famulis, cum quorum quoque nonnullis non se continuit cum signis, & gestibus tantum amatoriis, sed ad apertos positivos impudicitiæ, & inhonestatis actus præcipitavit, se cum illis ad invicem blandiendo, reciproca impura verba proferendo, reciprocosque impudicos tactus, obscenasque vellicationes per omnes suorum Corporum partes invicem attentando donèc, & quousque à famulatu præfatæ Nobilis Matronæ dimissa non fuit.

Ad cohabitandum cum Matre, & Fratribus deindè reversa cum istorum lenocinio ita inhonesta, & procax magis evasit, ut toti Civitati scandalo 46
fuerit, dum omnibus diebus, & horis manens in fenestris quamplurimis suis amantibus per viam transeuntibus salutationes amatorias, & manibus oscula, vulgo *baciamani* protendebat, nèc erubuit intra suam habitationem plures amantes, etsi Clericali charactere distinctos, admittere, atque secreta, & occulta cum eis habere colloquia; Ipsa non renuit ab eisdem amantibus munera, & dona recipere; Ipsam non puduit in Sacrosanctis Ecclesiis ad amantes impudicos oculos cum risu scandalosè convertere, eosque in publicis viis detestabili petulantia, ac immodestia tractare; Ipsa demum tantos, talesque actus, & gestus inverecundos, inhonestosque commisit, ut ab ea omnem etiam externum virginalem pudorem penitus exulasse manifestaret, à quo vitæ genere, contractis etiam Sponsalibus, non declinavit.

Si igitur hujusmodi Fœmina usque ab ineunte ætate impudicè se gessit, ejusque inhonestas non se continuit in amatoriis tantum confabulationibus, risibus, aliisque obscenis actibus factis cum Juvenibus tàm Laicis, quàm Ecclesiasticis cujuscumque generis, & conditionis, qui in vili, & paupere Muliere per se soli sufficientes forent 47
tùm pro ea reputanda inhonesta ad tradita *per Bursatt. cons. 445. n. 31., & seq. lib. 4. Berlic. conclus. 30. n. 32. part. 3. Farinacc. quæst. 136. num. 141. Constant. dict. Vot. Crimin. 12. n. 11. tom. 4.* = ibi = *Qui testes dicunt insimul, quod dicta Francisca erat* = una sfacciatella, ed una pettegola = *& rationem deducunt ab actibus obscenis, quos*

quos faciebat præcipuè cum dicto Dominico, *ex dictis enim actibus alloquendi*, *ridendi*, *cachinnandi*, *faciendi*, *ut dicitur*, li baciamani *ex fenestra*, *& in horto habetur vitæ inhonestas* = convenit *Ricciardell. in Lyc. Eccles. tom.2. cap.9. §.1. sect.8. num.38.* = ibi = *Et maximè quia paupertas*, *& vilitas in Muliere Juvene ex colloquiis diuturnis*, *secretis confabulationibus*, *munusculis*, *& donis mutuò traditis &c. facit oriri suspicionem libidinis*, *& inhonestatis Tiraquel. &c. ubi probat*, *quod natura ipsa in prædictis propriam quamdam veluti domesticam qualitatem peculiaris libidinis ingenuit*, *ut sint ad venerem sua spontè procliviores &c.*, *& ex dictis actibus Virgo etiam dicitur ducere vitam meretriciam* = tùm ad excitandam Consanguineorum indignationem, & pro rescindendis quibuscumque Sponsalibus etiam juratis *Ledesm. de Matrim. quæst.51. artic.2. dubit. 3. §. Advertendum Sanchez de Matrim. lib.7. disput.18. num.38.*, *& seq.*, *Rot. in Majoricen. Censurarum 16. Januar. 1715. §. Exulante coram Card. Scott.*

48 Sed se ad actus longè pejores positivè ostendentes, & comprobantes ejus effectivam procacitatem, & impudicitiam extendit se ad invicem cum Amantibus blandiendo, reciproca libidinosa verba eodem contextu proferendo videlicèt = *Oh me felice*, *se io già fossi tua!* = *Chi più fortunato di me*, *se io già fossi della tua bellezza padrone!* = reciprocosque impudicos tactus, prædictasque obscenas vellicationes admittendo, & in publica via alterum ex suis Amantibus palam amplectendo, prolatis unà simul iis amorosè verbis = *Gioja mia pur ti rivedo: Amami caro*, *perchè io per te notte*, *e dì mi consumo* = ut rubori fuerit eidem Amanti, ultra alios similes impudicos, & meretricios actus cum aliis factos, ad illos ad sui amorem alliciendos.

49 In his igitur facti circumstantiis certò, certius indubitata, & inneganbilis undique resultat inhonestas, & impudicitia Fœminæ ad tradita *per Tiraquell. de leg. Connub. leg.2. num. 9. & seqq.*, *Ricciardell. in Lyc. Eccles. cap.9. §.1. sect. 3. num. 17. 18. 19. & sect.8. num. 38.*, *& 39.*, quæ sanè inhonestas sicuti meritò ad indignationem provocat Adolescentis Matrem, & Consanguineos, justamque præbet causam resiliendi a Sponsalibus, ita consectariè sequitur, quod Clericus ex hac, alisque causis hucusque deductis ab injustis vexationibus per 50 eamdem Fœminam ei illatis justissimè fuerit per nos absolutus *Sanchez de Matrim. lib.1. disput.63. num.2. Konich. disput. 23. dub.7. num. 56. Bonaccin. Theol. Moral. tom. 1. tit. de Sponsal. quæst.1. punct.8. num.2.* = ibi = *Sponsum posse resilire à Sponsalibus non solum si Fœmina fornicetur*, *sed etiam si permittat se ab alio impudicè tangi*, *ut per amplexus*, *oscula &c.* = & dixit *Rot. in Majoricen. Sponsalium 6. Martii 1752. §. Plurimum coram R. P. D. Amadeo* = ibi = *Pro hujusmodi enim effectu licet Fœmina corpore non sit vitiata*, *si tamen ex depravatis moribus mentem corruptam habeat*, *non immerito de inhonestate redarguitur* = & in illius *confirmatoria diei 9. Aprilis 1753. §. Maximum vero coram R. P. D. Buss.* = ibi = *Si autem loquimur de illius conditione*, *putida omninò est Nobilitatis jactantia*, *quoties constat Actricem se se famulatui addixisse*, *& viliora quoque in privata Domo præstitisse servitia &c.* *sin autem loquimur de moribus*, *non utique se se Actrix talem probat*, *ut ejus vivendi ratio illibatam*, *omnique suspicione immunem evincat integritatem*; *Ipsa enim sola per Civitatem vagari*, *& etiam nocturno tempore*, *& etiam invitis Dominis quandoque consuevit*. *Ipsa in publica Caupona cyatum vini à Milite oblatum non respuit*, *& in Sutoris Apotheca se jocis non inimicam ostendit*; *Ipsa demum externam verecundiam*, *quæ Virginum decor est*, *non adeò rigidè custodivit*, *ut non imò ingenitæ hilaritati plus æquo sæpius indulserit*, *quæ quidem omnia incorruptæ pudicitiæ rationi minus accomodata probat Decisio R.P.D. Amadei*.

Absque eo quod prædicta concuti possint vel ab expiscata depositione quam-

quamplurium Testium deponentium de bona fama, & asserta honestate Fœminæ, vel eo minus ab opposita singularitate Testium ad probandam illius inhonestatem pro parte Clerici inductorum. Pro eo namque quod attinet ad dictam in favorem Fœminæ attestationem, ista nullam prorsus probationem constituere potest, ultra quod enim omnes fermè testes in illa subscripti sunt amore ducti, & valdè affectionati erga prædictam Mu-
51 lierculam communem eorum Amasiam, & sic etiam valdè suspecti, quibus nulla proindè fides est adhibenda *ad Text. in Cap. In literis 24. de Testib. Farinacc. cons. 110. num. 3. & quæst. 55. num. 1., & 23. Marsil. cas. 31. num. 14. & cas. 78. num. 27. Grammatic. cons. 45. num. 15. Cyriac. controv. 407. num. 201. tom. 3. Rot. coram Emerix Jun. decis. 112. num. 7. & decis. 1278. num. 12. & coram Falconer. tit. de Jurepatr. decis. 47. n. 6. & coram Dunoz. Jun. decis. 296. num. 3.* = ibi = *Quia tamen hic concurrit suspicio nimiæ dilectionis, eorum Testimonium redditur suspectum.*

Exuberat insuper in hoc proposi-
52 to, quod agitur de simplici fide, pendente lite, expiscata, quæ nullo modo
53 attendi valet, multoque minus contraponi Testibus pro parte Clerici adversus illam formiter examinatis, qui semper prævalent aliis extrajudicialiter deponentibus *Imol. in leg. 1. §. Si quis negat num. 6. in fin. ff. Quemadm. Testam. aper. Rot. decis. 1278. num. 9. & 10. coram Molines tom. 5. & decis. 57. num. 10. coram Crisp. tom. 1.* Maximè cum Testes inhonestatem comprobantes in majori parte sint Sacerdotali charactere distincti, qui
54 omnimodam fidem merentur, ut pluribus relatis dixit *Rot. decis. 301. num. 11. part. 17. recent. & coram Molines decis. 693. num. 11. tom. 3.* & respectivè quia Testibus de bona fama Mulierculæ deponentibus, etiamsi
55 fuissent sub formali examine repetiti, nihilominus nulla foret præstanda fides, tùm quia ad superandos, mendacesque reddendos contrarios Testes de mala fama testificantes deponere debuissent, quod cum essent ipsi quoque præsentes in loco, & tempore, quo deponunt Testes Fœminam prænarratos actus inhonestos exhibuisse, adhuc ipsam Fœminam ibi non adfuisse, aut si adfuerit, nonnisi modestam, honestam, & castam se omnium adstantium oculis præbuisse, unde falsa, seu saltem suspecta prædictorum contrariorum Fœminæ Testium depositio appareret, alias isti videre potuerunt actus inhonestos Fœminæ, quos alii Testes de illius bona fama deponentes, uti eo tempore, iisque in locis minimè præsentes non viderint, stat enim benè simul, quod quis uno loco aliquid inhonestum agat, quodque ab aliquibus ibi præ- 56
sentibus observetur, ab aliis vero ab eo loco absentibus ignoretur, qua de causa etiamsi mille Testes de honesta- 57
te deponant in hoc conflictu illis non est deferendum *Zaul. ad Stat. Favent. lib. 4. rubr. 58. n. 89.* tùm quia in hac Civitate, & Diœcesi ille malus, multorumque malorum origo inolevit abusus nunquam, seu raro denegandi attestationes pro humano respectu quibuscumque illas ad sui defensionem petentibus sub eo erroneo supposito, seù verius prætextu, quod quamvis sive ex publica voce, & fama, sive ex assertione alicujus, vel aliquorum de visu, & auditu affirmantium de contrario sint informati, nihilominus, quia ipsi propriis non viderint oculis, ideo valeant contra publicam vocem, & veridicas relationes a se habitas totum oppositum 58
sine peccato, & falsitate etiam cum Juramento testificari; tùm demum quia Testibus de bona fama alicujus Fœminæ in genere deponentibus minimè credendum venit in concursu aliorum deponentium ex factis individuis de ipsius mala fama, & inhonestate ex ea ratione, quam pluribus relatis adducit *Dyn. decis. crimin. 18. num. 37.* = ibi = *Quia nemo est tàm* 59
infelix in Civitate, qui non habeat aliquos de ejus bona fama deponentes, cum in quolibet perdito homine facilè in genere probetur, nèc relevat quoties venit eadem conquassata ex factis individuis = idque confirmat *Rot. Januen.* apud *Balducc. dec. 70. n. 2. tom. 4.*

Quo

Quo vero spectat ad singularitatem Testium de mala fama deponentium, nihil detrahit legitimitati probationum, dum Testes inter se conveniunt, &, ob numerum, probationem sufficientem constituunt procacitatis, & inhonestatis Mulieris, ubi enim actus sunt reiterati, & multiplices, nec singularitas est obstativa, & contradictoria, sed potius accumulativa, quæ patitur dicta Testium conjungi ad faciendam plenam probationem, uti-
60 que ad probandam inhonestatem Fœminæ similes Testes satis, superque sunt, & si singulares, juxta communem DD. Sententiam, de qua testantur plene *Rimiuald. Jun. consf. 2. per tot. vol. 2. Bajard. ad Clar. §. Stuprum num. 29. Farinacc. quæst. 64. num. 223. Grammatic. decis. ult. num. 9.* cum aliis collectis per *Ricciardell. in Lyc. Eccles. cap. 9. §. 1. sect. 3. num. 21.* = ibi = *Nec obstat, quod Testes sint singulares, quia ad probandam inhonestatem alicujus Mulieris, Testes etiam singu-*
61 *lares deponentes de diversis actibus, & tempore sufficiunt ad plenam ipsius inhonestatis probationem, & hanc esse communem opinionem scripsit Alex. &c.* = item *Constant. d. Vot. Crimin. 12. num. 38., & seq. tom. 4.* = ibi = *Haud relevat, quod Testes deponentes super inhonestate Franciscæ sint singulares, nam respondetur, quod Testes etiam singulares deponentes super diversis, ac separatis inhonestatis actibus probant in proposito, quinimo etiamsi adducantur plures*
62 *Testes deponentes de honestate in genere, dum adsunt plures deponentes de inhonestate in specie, hi præferuntur,*
63 *etiamsi essent duo, aliis etiam majoris numeri deponentibus de bona fama in genere* = convenit *Dyn. decis. 39. num. 45. Peguer. decis. 12. num. 9.* imo inhonestas probatur etiam per Testes de fama, & auditu deponentes *Fa-*
64 *rinacc. quæst. 136. num. 103. Bursatt. cons. 69. num. 14. lib. 1. Rot. decis. 19. num. 11. 12. 13. part. 10. recen.* ac etiam per simplices præsumptiones, quando
65 non agitur, prout in casu, ad condemnandam, & pœna mulctandam Mulierem propter inhonestatem *Bursatt. d. cons. 69. num. 13. lib. 1. & cons. 445. num. 7. & seq. lib. 4. Cephal. cons. 140. num. 27. vers. Solum lib. 1. Vermigl. cons. 396. num. 13.*

Atque hæc certa Juris regula eo fortius locum sibi vindicat in hypothesi, quia Testibus de mala fama deponentibus assistit valida præsumptio 66
veritatis, cum res sit de vili, & paupere Muliercula, & famulatui addicta, habente Matrem de impudicitia diffamatam, & Fratres miserabiles, ac de lenocinio, aliisque prædictis delictis notatos, in quibus terminis quemadmodum lex ipsa dubitat de simili genere personarum, cum adversus eas insurgat præsumptio inhonestatis ob eorum vilem conditionem, paupertatem, aliasque malas qualitates, ita dicta Testium de illarum mala fama deponentium ex ipsamet Juris præsumptione adminiculata, & roborata nullo modo elidi valent, & sic plenam inhonestatis Fœminæ probationem constituunt ad notata per *Luc. de Penn. in leg. Quemadmodum num. 9. Cod. de Agricol. Mascard. de probat. conclus. 1067. num. 32. & seq. tom. 2.* = ibi = *Item præsumitur de inhonestate Mulieris &c. ut si paupercula sit Mulier, quæ facile præ-* 67
sumitur sui corporis copiam facere &c. item ex eo, quod Matrem, vel Patrem habuit incontinentem = & pariter *Cephal. cons. 140. lib. 1. num. 30.* ibi = *Non omitto, quod Antoniæ Mater fuerat inhonesta &c. ut idem Hyppolitus testificatur, ex qua re suspicio subaritur contra Antoniam, cum re-* 68
spectu morum Filia præsumatur similis Matri &c. non enim potest mala arbor bonos fructus facere = item *Boss. tract. variar. tit. de damn. n. 29.* = ibi = *Et ob id, quod communitèr faciunt tales Mulierculæ juxta ea, quæ latè supra dixi ad probandam inhonestatem Mulierum, & quæ possit Corn. in l. si quaillustris, ubi dicit, quod Ancil-* 69
læ, & Famulæ sunt Meretrices, deducendo tum ob mores suos &c. = ac innumeris cumulatis *Ricciardel. in Lyc. Eccles. cap. 9. §. 1. num. 133.* = ibi = *Unde concludebatur eum infrascriptis DD. tradentibus, quod lex ipsa de simili genere personarum valde dubitat, cum præsumptio inhonesta-*

70 *tis oriatur ex paupertate Mulieris, quia paupercula Mulier facilè in corpus suum peccare præsumitur* = & concordat *Piton. discept. Eccles.* 52, *num.*53. *&* 65.

Cum igitur ex præmissis constet tùm de fraude, & machinatione in extorquenda subscriptione prædictæ Apocæ, tùm de legitimis, & perurgentibus caussis resiliendi à Sponsalibus, jure merito Clericum ab illorum executione absolvere debuimus, quia cum tot justissimas habeat causas recusandi tam exosum, & indignum
71 Matrimonium, nullo sane pacto ad id cogi poterat *Cap. Ex literis* 10 ibique DD. *de Sponsal.* & pluries dixit *Rot.* & signanter *coram Coccin. decis.* 437. *num.*1. *& seqq.*, *& decis.* 19. *n.* 56. *part.*10. *recen. & decis.*979. *num.*3. cum aliis ibi congestis *coram Molines tom* 4. etiamsi minores, easque tres tantummodo causas habuisset, quas in proposito recenset *Piton.discept.*52. *num.*80. = ibi = *In præsenti tres concurrunt legitimæ causæ; Prima di-*
72 *sparitas divitiarum, & nobilitatis inter Virum, & Mulierem; secunda quia fuit deceptus in lætitia, & improvisa occasione ad faciendam promissionem, & hodie potius eligit mori, quam nubere; & tertia dissensus, & indignatio Patris, qui hujusmodi Nuptiis acerrimè resistit.*

Indubitantius quia, quatenus etiam Clericus de his omnibus maximis Fœminæ præjudiciis non ignarus, sed plene conscius, & informatus fuisset, & nihilominus spontè, advertenter, & quacumque cessante fraude, de futuro Conjugio dedisset eidem Mulierculæ fidem, & insuper una simul cum ipsa enunciatæ Apocæ executionem postulasset, adhuc illius instantiæ nequaquam annuendum erat, attento expresso, ac rationabili, justissimoque dissensu Matris, aliorumque Consanguineorum, cum Filiifamilias sinè peccato insciis, vel invitis
73 Parentibus, minusque cum eorum, totiusque Familiæ injuria Matrimonium contrahere valeant, ut diximus in præcedentibus *Vot.I.II.III.IV & V.*

Nec turbat objectum opponi solitum, quod Filius non in potestate Matris constitutus reperiatur, sed in potestate Patris, qui cum jam ex hac vita migraverit, ideo Filius post ejus 74
obitum liber à Patria Potestate statim fuerit sui Juris effectus.

Siquidem juxta opinionem nonnullorum Juris Publici Interpretum præstantia sexus non efficit, ut Pater potius, quam Mater Jus in prolem 75
acquirat, sed cum ex Matrimonio proles proveniat, in quam juxta antiquissimum imperii genus de Jure naturæ Patria Potestas est constituta, ejus vigore Parentum jussa venerari, eorumdemque præ se eminentiam liberi tenentur agnoscere, hoc proindè oriri deducunt ex generatione, ad 76
quam cum Vir, & Uxor, seù Pater, & Mater unanimiter concurrant, originariè utrique simul in prolem jus quæri opinantur; quinimo ultra quoque progrediuntur existimantes, quod dominium in Infantem ad eum primo pertineat, qui eumdem primus in sua habuerit potestate, ideoque manifestum esse eum, qui modo nascitur, prius esse in potestate Matris, quam 77
cujusvis alterius, addentes insuper quod si non nobiliorem, saltem magis laboriosam, & molestam operam ad prolis generationem Fœmina præ mare confert, quippè quæ eamdem intra corpus suum diù cum non levi incommodo gestat, ex sua substantia 78
eo tempore alit, maximo cum dolore, mortisque periculo parit, & proindè majori, quam Pater, amore natam prolem ordinariò prosequitur *Quintilian. declamat* 338 = ibi = *Alia est horum ratio, quos brevis transitus voluptatis fecit Parentes, quos liberis suis extra positæ voluptates conciliant. Aliter amant quæ pepererunt, quæ memoriam decem Mensium, quæ tot periculorum, tot sollicitudinum recordationes afferunt* = unde illud *Medeæ* apud *Hennium* = ibi = *Ter sub armis malim vitam cernere, quam semel modò parere* = Quibus tamèn opponi posset, quod non ubique locorum singula hæc incommoda omnibus Fœminis sunt communia, nam *in regione Paria in America* gravidæ Mu- 79
lieres absque omni dolore parere, nullam sentire debilitatem, statimque

à par-

à partu ad consuetum opus redire dicuntur, *& Amerieus Vespuccius in Epistola ad Renatum Jerusalem, & Siciliæ Regem, Lotharingiæ Ducem* in prima Navigatione Africana *Ann.* 1497. regionem observasse testatur,
80 in qua Fœminæ *levissimo, minimoque dolore pariant, ita ut in crastinum alacres, sanatæque ubique ambulent, ac post partum integræ, ac solidæ appareant, ac si nunquam peperissent.*

Aliis vero ad titulum imperii in humanam sobolem acquirendi solam generationem sufficere non videtur, sed potius id efficere educationem, cui tamen
81 men addunt, quod vel commodè generatio possit adjungi, quia onus educandi est sequela generationis, & utrumque finem ante oculos habere debent, qui nuptias contrahunt, vel quod educatio per se sola sit causa proxima paternæ potestatis, & mutuorum inter parentes, & liberos officiorum, unde deducunt, quod ad effectum liberos educandi, a natura Parentibus injungatur, ut imperium utique in illos exerceant, sinè qua potestate, & im-
82 perio nequaquam possent hanc educationem, & curam rectè exercere, nèc liberorum actiones dirigere ad eorum salutem, quam ipsi propter judicii defectum nondum intelligunt; hæc autem Parentum potestas ex injuncta sibi liberorum cura resultans necessariò ponat in liberis obligatio-
83 nem submittendi se se Parentum directioni, eisque opportuno tempore retribuendi, quia sine educatione
84 non bonos, sed malos, pravosque mores acquisivissent *Plutarch. de educat. liber.* = ibi = *Fons, & radix probitatis est, decentem sortiri institutionem* = ex ea ratione, quam affert *Isocrates in Areopagitico* = ibi = *Nam*
85 *Homines malè institutos leges etiam exquisitissimas negligere audere, qui autem rectè, & constantèr educati sint, eos demum bonis legibus velle obtemperare* = egregiè *Plato de republ. lib.6.* = ibi = *Animi præstantissimo ingenio præditi, si malè fuerint educa-*
86 *ti, pessimi fiunt. An putas nefanda scelera, & extremam nequitiam ex ignaro potius ingenio, quam generoso educatione corrupto procedere? Imbecillem verò naturam ingentiam vel bonorum, vel malorum quandoque causam fore* = nèc non *Horat. lib.4. Ode 4.* = ibi = *Doctrina, sed vim promovet insitam, rectique cultus pe-* 87
ctora roborant; utcumque defecere mores, dedecorant benè nata culpæ.

Cum autem tàm a Patre, quàm a Matre liberi educationem æqualiter habeant, ex hoc inferunt, quod aut 88
æqualis sit eorum potestas in Filios, aut illa in majori gradu in Matre, quàm in Patre reperiatur, tùm quia secundum Jus naturale sine legitimo Matrimonio nati Matrem sequuntur 89
leg. Lex Naturæ 24. ff. de Stat. Homin. = ibi = *Lex Naturæ hæc est, ut qui nascitur sinè legitimo Matrimonio, Matrem sequatur* = unde & *Jure Romano* constitutum est, ut qui extra Matrimonium concipitur partus ven- 90
trem, seù Matrem sequatur, & æqualiter cum Filiis legitimis in Matris, non autem Patris Hæreditate succedat, quasi quod partus Matri magis hæreat, quam Patri, prout expressè declarasse quoque videtur ea *Lex* apud *Lycios* videlicèt = *Si qua ingenua servo nupserit, liberi, qui ex his suscipiuntur, ingenui, ac nobiles existimantur. Sin autem Vir vel inter* 91
Cives primarius Uxorem duxerit externam, aut pellicem, suscepti ex his liberi putantur non ingenui=apud quos etiam se de nominibus Matrum, non Patrum appellabant *Herodotus Clio.*

Tùm quia major est cura Matris, atque molestia, quæ primam præbet in teneris annis, primisque diebus 92
nativitatis educationem puero ita diurnis, nocturnisque horis inquieto, ut eum *Plato de LL. L. VII.* vocet *intractabiliorem quavis bestia*: ei Mater 93
propria ubera præbet, aut saltem præbere debet *Plutarch. de Educat. liber. Favorin.* apud *Gell. lib.12. cap.1. Heinnec. lib.2. §.61. in Schol* etiam quatenus 94
opus per triennium *ad Text. in leg. Nèc Filium 9.* ibique *gloss. verb. Trimo Cod. de patr. potest.* quemadmodum apud Hebræos Infans ante triennium ab 95
uberibus non depellebatur *lib.2. Macab. cap. 7. vers. 27.* Mater qualibet hora de eo sollicitudinem habet, pro eo noctes ducit insomnes, eum 96
pri-

prima Deum colere docet, prima in ejus animum femina pietatis, & religionis insinuat, bonisque moribus imbuit, & sæpissimè illius educationem usque ad pubertatem, & etiam adolescentiam continuat, vel quia citò nimis remanet viduata Marito, vel quia Maritus satis munus suum adimplevisse arbitratur, si tota educationis sollicitudine relicta Matri, ipse in id tantummodo incumbat, ut Filium opibus abundantem relinquat, de cujus generis Patribus *Xenophon, Epist.*
97 *ad Catonem* inquit = *Qui Filiis de multis opibus prospiciunt, ut autem boni, aut egregii evadant, negligunt, simile quid agunt equos alentibus, quos belli disciplinam non docent, iis vero multum pabuli exhibent. Sic enim equos habituri sunt pinguiores, sed rerum, quas præstare oportebat, imperitos* =

Utcumque autem se res habeat circa Patriæ Potestatis originem sivè a generatione, sivè ab educatione de Jure naturæ promanantem, certum
98 est, quod quamvis hæc a Jure Civili in Patre restricta fuerit, ut sit aliquis in Familia, qui uti caput eam gubernet, & ab eo tota Familia dependeat, ad quod gubernium a Jure magis aptus Masculus, quam Fœmina reputatur, cui ratione sexus ab honestate absque præcisa necessitate huc illuc vagari, aut cum omnibus indistinctè tractare non est permissum, nihilominùs illa radicalis potestas Matris in liberos sivè ex generatione, sivè ex educatione naturaliter promanans in ea residet vel inferior potestate Patris argumen-
99 to *Text. in leg. Furiosæ 4. ff. de Curat. Furios.*, dum enim ibi inæqualem dicit hanc Matris Potestatem *Ulpianus*, aliquam in Matre Potestatem agnoscere videtur; vel æqualis cum Patris Potestate ex ea ratione potissimum, quod Patria Potestas in pie-
100 tate consistit *leg. Divus 5. ff. Ad leg. Pomp. de Parricid.* = ibi = *Nam Patria Potestas in pietate debet &c. consistere* = quæ in liberis tàm erga
101 Patrem, quàm erga Matrem inesse debet *leg. Congruentius 3. Cod. de Patr. Potest.* = ibi = *Præses Provinciæ &c.* REVERENTIAM DEBITAM *exhibere Matri Filios coget; Et si provectam ad inclementiores injurias improbitatem deprehenderit, læsam pietatem severius vindicabit* = & quidem in æquali gradu *ad Text.* expressum 102
in d. Leg. Furiosæ 4. ff. de Curat. Furios.

Ex quo infertur, quod aut *naturalis* Potestas in Matre supra liberos est æqualis, nèc differt a Potesta- 103
te Paterna, & quemadmodum vigore hujus potestatis Filius ad ineundum Matrimonium Patris consensum expectare tenetur, ita & consensum Matris negligere proculdubiò non debet tàm vivo, quàm mortuo Patre, ideòque tàm *Jus Divinum*, quàm *Canonicum*, & *Civile* statuunt, quod 104
Filii Nuptias insciis, vel invitis justè non Patribus tantum, sed *Parentibus* contrahere nequeant,

Aut Materna potestas est minor Potestate Paterna, & nihilominus Fi- 105
lii vivente Patre, multòque magis post Patris obitum, reluctante Matre, Matrimonium cum Fœmina rationabiliter eidem invisa contrahere nullatenus valent, quia vivente Patre etiam in Matre liberi potestatem, etsi paterna minorem, agnoscunt, Patre verò defuncto potestas Patris in liberos Maternæ accrescitur potestati 106
Genes. cap. 21. vers. 21.

At in rei veritate, quod in proposito *naturalis* potestas Matris in liberos non sit minor potestate Materna, sed potius æqualis, id, ut dixi- 107
mus, ex eo facilè desumitur, quod liberorum pietas tàm erga Patrem, quàm erga Matrem æqualis esse debet ad tramites præcitati *Text. in leg. Furiosæ 4. ff. de Curator. Furios.* = ibi = *Pietas enim Parentibus (etsi inæqualis est eorum Potestas)* AEQUA *debebitur* = pietas enim societatis omnis est coagulum, nam ut benè *Grot.* 108
ad Decalog. sub 4. præcepto observat, *qui Parentes reveretur, amatque, is Fratres amat, ut iisdem ortos Parentibus; alios propinquos ob Avos, Proavosque communes, undè tota illa fluit necessitudinum series, eademque antiquissima Civitatum, ac Pagorum origo*; Ad quam æqualitatem circa pietatem in utrumque Genitorem ser-

P van-

vandam liberos obligat æqualitas be-
109 neficiorum, quæ ab utroque accepe-
runt *Aristotel. Nicom. VIII. cap.* 14. = ibi = *Est amicitia Filii erga* PARENTES *&c. tamquam erga bonum quoddam, atque excellens. Beneficia enim maxima contulere, quippe cum sint in causa, ut & sint, & enutriti, atque educati fuerint, posteaque in lucem venerint*=breviter *Philo Judæus lib.* 2. *Allegor.* = ibi = *Ne* PARENTIBUS *qui-*
110 *dem dignam referre valemus gratiam, quandoquidem non possumus eis gignendi vicem reddere*=egregiè *Quintilian. Declamat.* 5. = ibi = *In hunc te Divinorum, humanorumque conspectum de nostra protulimus anima. Maria, ter-*
111 *rasque, & infatigabiles siderum cursus, & cuncta sacro fulgore lucentia nos, ut fruereris, ostendimus* =

Neque ab hac pietate servanda in Parentes liberat Filios vel ætas
112 adulta, vel sublimitas officiorum, vel etiam Dignitas Sacerdotalis, vel emancipatio, quando enim Filius è Familia Paterna excessit, Patriaque Potestate solutus est, suique Juris in omnibus effectus, manet attamen sem-
113 per pietatis, & observantiæ debitum, cum non minus Filio sub Patria Potestate existenti, quam Filio sui Juris vetitum sit dehonorare Parentes, iisque injuriam, & ignominiam afferre, pietatis namque, & observantiæ debitum erga Parentes est perpetuum, quia perpetua est ejus causa ex antegressis quippè Parentum meritis orta *Plato de LL. L.* 4. =ibi=*Parentibus fas est prima, & maxima debita, omnium antiquissima debitorum, persolvere. Putare enim quisque debet omnia, quæ possidet, eorum esse, qui genuerunt, & educarunt, ita ut illis hæc omnia pro viribus ministrare debeant; primum quidem externa bona, deinde etiam corporis, postremò quæ ad animum pertinent, hæc omnia videlicet mutuo data persolvens, & pro curis, doloribusque priscis Parentum in senecta recentes redolens quando maximè indigent. In verbis quin etiam* PER TOTAM VITAM *Parentes venerari maximè decet* =

Ex hoc autem pietatis debito tàm in Patrem, quàm in Matrem æqualiter ab omnibus inculcato, atque præscripto *a Jure Civili, Canonico, Naturali, & Divino*, a quo nunquam toto vitæ tempore solvun- 114
tur liberi, descendit illa obligatio non ineundi Matrimonium, insciis, vel invitis justè Parentibus, officium namque pietatis, & reverentiæ requirit, ut consilium Patris, & Matris in Matrimonio liberi adhibeant, 115
nèc ipsorum voluntati reluctentur, ut *de Jure Civili* est *text. in l. Unic.* §. *Et siquidem vers. Oportet Cod. de rapt. Virgin.* = ibi = *Oportet enim, ut quicumque Uxorem ducere voluerit sive ingenuam, sive libertinam secundum nostras leges, & antiquam consuetudinem* PARENTES, *vel alios, quos decet, petat, ut cum eorum voluntate fiat legitimum Conjugium* = juncta *l. In conjunctione* 20. *Cod. de Nupt.* = ibi = *In conjunctione Filiarum in sacris positarum, Patris expectetur arbitrium, sed si sui Juris Puella sit intra quintum, & vigesimum annum constituta, ipsius quoque assensus exploretur* = & immediatè, nulla habita ratione de Patria Potestate ab ipso *Jure Civili* introducta, utpotè quæ lædere non valet pietatis debitum, prosequitur = *Si Patris auxilio destituta*, MATRIS, *& Propinquorum, & ipsius quoque re-* 116
quiratur adultæ judicium &c. = de *Jure Canonico* text. in *Cap. Videtur* 3. *Qui Matrim. accus. poss.* & notant *Piton. discep. Eccles.* 52. *sub num.* 83. *Vessembec. in lib.* 23. *ff. de rit. nupt. tit.* 2. §. 4. = ibi = *De Jure Divino, & ex præcepto Decalogi idem debetur honos* MATRI, *qui Patri; & ideo* CANONES *utrorumque Parentum consen-* 117
sum indistinctè requirunt = & demum *de Jure Naturali, & Divino* id habetur in IV. Decalogi præcepto =*Honora Patrem, &* MATREM = & sæpissimè in Sacris Literis quæ indistinctim liberis obsequium erga Parentes præcipiunt, & signanter *Apost. in Epist. ad Ephes. cap.* 6. *vers.* 1. & 2. & *ad Colossen. cap.* 3. *vers.* 20., quod explicat benè *Catull. Carm.* 63. *in fin.* = ibi = *Non equum est pugnare, Pater quos tradidit ipse; Ipse Pater cum Ma-*

*Matre, quibus parere necesse est. Vir-
ginitas non tota tua, ex parte Paren-
tum est. Tertia pars Matri data, pars
data tertia Patri; Tertia sola tua
est, noli pugnare duobus &c.* = tùm
118 quia tàm Patris, quàm Matris inte-
rest quales Generos, & Nurus, &
Nepotes sortiantur, tùm quia non
esset pietas, sed impietas Parentes
cogere invitos ad accipiendum in Ge-
nerum Virum improbum, vel inimi-
cum, vel imparem, seu in Nurum
Fœminam sibi invisam, vel vilem,
119 aut ignominiosam, multoque minus
illos compellere ad eam in domo sua
tollerandam.

Posita itaque in liberis erga Pa-
rentes pietatis æqualitate, quodque
120 propterea etiam vivente Patre, Ma-
tris quoque consilium, atque con-
sensum in Nuptiis contrahendis adhi-
bere debeant, non est utique dubi-
tandum, quod fortius, defuncto Pa-
121 tre, ratione pietatis, quæ est perpe-
tua, idem Matris consensus omninò
sit necessarius, prout etiam probavi-
mus in *Vot. II. num. 62. & seqq. &
Vot. IV. num. 39. & seqq.* Cumque
pietas reciproca sit inter Parentes,
& liberos, ideò nec indignum licet
inire sine peccato Matrimonium post
obitum primæ Uxoris Patrifamilias,
contra quem urget pariter eadem ra-
tio pietatis, quæ non patitur, quod
122 Pater afficiat ignominia, & dedeco-
re Filios, ita ut ex illius impietate
cogantur pellicem, seu alias indi-
gnam habere Novercam, quod &
dicendum venit de Matre, quæ in sua
Viduitate ad secundas Nuptias con-
volare voluerit.

Quinimò quando agitur, prout
in hypothesi, de Matrimonio cum in-
digna contrahendo nèc Patris, nèc
Matris, nèc respective Filiorum con-
sensus sufficit, sed quia tale Matri-
monium totam Familiam deturpat,
idcircò, invitis cæteris Consangui-
neis, absque lethali pariter culpa
123 non solum a Filiisfamilias, sed nèc
etiam ab iis, qui sunt sui Juris, non
obstante Juramento, contrahi potest
per ea, quæ late deduximus in præ-
cedenti nostro *Vot. IV. n. 92. & seqq.*;
Quibus stantibus neque prædicta
Sponsalia approbare, neque in illo-
rum executionem Matrimonium cum
sacrilegio contrahendum esse declara-
re potuimus, alias si Decretum de
illo contrahendo a Nobis emanatum
fuisset, cooperantes ita Contrahen-
tium peccato, Nos quoque in eam-
dem gravem culpam incurrere debuis-
se plurium Theologorum, & Cano- 124
nistarum auctoritate firmavimus in
Vot. V. num. 70. & seq.

Quemadmodum autem prædicta
Sponsalia, quæ sunt principale, sub-
stineri, & adimpleri nequeunt, ita
accessorium, pœna videlicet scu-
torum 500., quæ in eadem Sponsa-
lium Apoca malitiosè, sed perperam,
& ignoranter fuit adjecta, quatenùs
Clericus datam fidem fregisset, cum
sit famulativa ejusdem Sponsalium
Contractus nèc sustineri, nèc exigi va- 125
let, ut in puncto docet *Gloss. in Cap.
Gemma 29. de Sponsal.* = ibi = *Unde non
tenuerunt Sponsalia &c. ergo nec pœ-
na*, ETIAMSI LICITA FUISSET *&c.*,
*quia si principale non tenuit, nèc ac-
cessorium* = & notat *Piton. discept. Ec-
cles. 52. num. 5. & 6.* cum aliis ab eo
laudatis.

Nequaquam obstantibus Juribus
adductis a *Barbos. in d. Cap. Gem-* 126
*ma 29. num. 8. de Sponsal. Reiffenstuel.
in Jus Canonic. lib. 4. Decretal. tit. 1.
§. 2. a num. 187. Layman. Theol. Moral.
lib. 5. tract. 10. par. 2. cap. 1. n. 8. Sua-
rez tom. 2. de Relig. lib. 2. tit. de Ju-
ram. cap. 23. num. 5. Vasquez Opusc. de
testament. cap. 3. n. 28. Castropal. Oper.
Moral. tit. de Sponsal. disput. 1. punct. 9.
n. 3. Perez de Matrim. disp. 7. sect. 1.
n. 6. La Croix lib. 6. par. 3. num. 148.
Pirhing. lib. 4. tit. 1. sect. 1. num. 23.
vers. Extendunt*, aliisque Juribus,
quæ forsan in contrarium adduci
possent.

Tales etenim auctoritates vel mi-
litant ad summum in casu, quo Spon-
sus ad pœnam obligatus absque ulla 127
causa, ac temere penitùs, & injustè
a Sponsalibus resilire contendat, &
simul agatur de pœna levi, & mode-
rata contra injustè resilientem con-
venta, ut voluit *Mascat. Instit. Cano-
nic. tom. 2. lib. 4. tit. 1. de Sponsal. §. 1.
n. 18.*, non autem quando, prout hic,

Sponsus justè Sponsalia rescindere intendit, non solum videlicet ob Natalium disparitatem, sed maximè propter peccatum, attento Matris, aliorumque Consanguineorum dissensu,
128 nèc non propter inhonestatem Mulieris tàm ante, quàm post contracta Sponsalia ab ipsa manifestatam, quod ei proculdubio ex hac causa facere licèt tùm *ex pacto* expresso in Apoca, in qua declaratum fuit tunc Sponsum ad pœnam conventam teneri, cum ex facto proprio, suorumque Domesticorum, non autem cum ex culpa Mulieris a Sponsalibus recedere cogeretur, tùm etiam *de Jure*, quia ob oscula, amplexus, aut tactus impudicos a Sponsa liberè, & volunta-
129 riè admissos, justè Sponsus a Sponsalibus recedere valet ex Juribus jam allatis, utque declarant *Reiffenstuel. in Jus Canonic. lib.4. Decretal.tit.1.§.1. n.253. Pirhing. eod.tit.n.61. Sanchez de Matrim. lib.1. disput.55.n.5. Layman. Theol. Moral. lib. 3. tract. 10. par.1. cap.2.n.11. Sporer.tom.3.par.4. cap.1. sect.2. de Sponsal. n.273.*

Vel neutiquam sunt attendendæ
130 (quod est probabilius) tamquam directè cum Jure Canonico, & Civili pugnantes *D. Antonin.3. par. Summ. Theolog. tit.1. cap.18.Tamburin.lib.8. de Matrim. tract.3.cap.1.§ 3. Tanner. tom.4. disput.8. quæst.1. n.44. Dicastillo disput.1. dub.26.n.36.Beja par.1. cas.1. Onnate de Contract. disput. 34. n.15. Tancred. lib. 1. distinct. 30.n.1. Aversa de Matrim. quæst. 8. sect. 9. Sanchez eod.tract.lib.1.disput.30. n.2.* asserens sic omnes secum sentire *Rot. dec.142. n.7. par.15. recen.*

Idque regulare est, & in Jure adeò certum, & indubitatum, ut quoties stipulatio Contractus Sponsalium in se contineat, & secum ferat pœnale pactum, istud pro non apposito habetur, utpotè ab utroque Jure
131 damnatum tamquam adversativum libertati Matrimonii, quia coactionem inducit, ut *de Jure Canonico* habemus textum expressum in præcit. *Cap. Gemma 29. de Sponsal.*=ibi= *Cum itaque* LIBERA MATRIMONIA ESSE DEBEANT, *& ideò talis stipulatio propter pœnæ interpositionem sit meritò improbanda, mandamus quatenùs, si ita est, eumdem B., ut ab extorsione prædictæ pœnæ desistat, Ecclesiastica Censura compellas* = ubi communitèr Canonistæ, & de Jure Civili est *text. in l. Titia 134. ff. de verb. obligat.* = ibi = *Respondit ex stipulatione, quæ* 132
proponeretur, cum non secundum bonos mores interposita sit, agenti excusationem doli mali obstaturam, quia inhonestum visum est vinculo pœnæ Matrimonia obstringi sive futura, sive jam contracta = & pariter in *l. Mulier 5. in fin. Cod. de Sponsal.* = ibi =
Extra definitionem autem hujus le- 133
gis, si cautio pœnam stipulationis continens fuerit interposita, ex utraque parte nullas vires habebit, cum in contrahendis nuptiis libera potestas esse debeat = rursus in *l. Libera 2.Cod. de inutilib. stipulat.* = ibi = *Libera Matrimonia esse antiquitus placuit,*
ideòque pacta, ne liceret divertere, 134
non valere, & stipulationes, quibus pœnæ irrogarentur ei, qui, quæve divortium fecisset, ratas non haberi constat = late *Pirbing. in Jus Canonic. tom. 4. tit. 1. sect. 1. de Sponsal. §.4.n.22.* cum aliis quamplurimis cumulatis per *Rot. in Tuden. Sponsalium 21. Martii 1746. §. Hæc quoad primam & seq., cor. R.P.D. Caprar.* = ibi = *Quandoquidem ejusmodi stipulatio reipsa continens pactum pœnale*
in subjecta materia viribus subsistere 135
nequit. Cum enim in contrahendis Nuptiis libera debeat esse potestas, ut ait text. in l. Mulier &c. hujus propterea generis conventiones, utpotè libertati Matrimonii, & sic bonis moribus contrariæ, utroque Jure damnantur, & irritantur, ne Matrimonia, vel Sponsalia formidine impositæ pœnæ contrahi contingat, ut respondit Paulus &c. Idemque severè decernitur per Jus Canonicum, ut patet ex Cap. Gemma &c. Si igitur pœna inutiliter propter illius improbitatem apposita dignoscitur in Apoca, de qua agitur, ambigendum utique non erat, quin Antonius immunis ab ejus solutione esset reputandus = idque confirmavit etiam in *Colonien. Sponsalium super pœna Imperialium* 2000. 3. *Martii* 1752. §. *Jure enim*

cor.

cor. R. P. D. Molino, *& in Firmana Restitutionis in integrum 9. Junii 1752. & 13. Febr. 1756. cor. R.P.D. Stadion*.

Similesque pœnales pactiones,
136 conventiones, & stipulationes tamquam turpes, quia appositæ contra legis dispositionem, ideòque nullius roboris, & efficaciæ *l. Generaliter 26. l. Si Plagii 123. ff. de Verb. obligat. l. Juris gentium 7. §. Si pacifcar vers. Et generalitèr l. Si unus 27. §. Pacta, quæ turpem ff. de Pact. l. 5. Cod. de legib.* nedum in exteriori foro, sed nèc
137 in interiori tenent, quamvis fuerint Juramento firmatæ, cum non liceat Jusjurandum servare præstitum ob rem a legibus Ecclesiasticis vetitam,
138 nèc sine peccato etiam veniali efficiendam *Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 32. n. 1. vers. Hoc tamen tom. 1. Aversa de Matrim. quæst. 8. sect. 9. Pont. verb. Sponsalia num. 56.* imò in hypothesi cum mortali peccato ob justam Matris, Fratrum, & Consan-
139 guineorum contradictionem, in quos etiam ignominia ex hujusmodi prætenso Matrimonio redundaret ex Juribus, de quibus in nostro *Vot. II. num. 92. & seqq.*

Haud refragante, quod in dicta Sponsalium Apoca non legatur adjecta ulla *pœna conventionalis*, neque ulla facta expressio *pœnæ*, sed tan-
140 tummodo extiterit stipulata promissio, & obligatio Clerici solvendi Fœminæ scuta 500. in *augmentum idealis Dotis* a miserrimis illius Matre, & Fratribus constitutæ, & ideò hujusmodi stipulatio, uti non continens expressum pœnale pactum, irritari non possit.

Quandoquidem hoc objectum omninò prosternitur advertendo, quod licèt malitiosus Notarius quæsiverit eludere prælaudatam utriusque Juris Civilis, & Canonici dispositionem dolosè, & fraudolentèr obtegendo pœnam conventionalem ab utroque Jure
141 prohibitam sub specioso titulo augmenti Dotis alias a Jure non improbati, nihilominus adeo sagax esse non potuit, ut apertissimè simul non ostenderet hanc esse verè pœnam conventionalem, cum voluit, quod solvi deberet etiam in casu, quo Matrimonium ex culpa Clerici non effectuaretur, ut clarè pandunt verba ejusdem Apocæ = ibi = „ E per dare il Signore Sposo una più chiara, sicura, e „ sincera riprova del distintissimo affetto, stima, e particolar benevolenza, con cui ha riguardato, „ e riguarda la sudetta Signora sua Sposa, per sua mera liberalità, e „ spontanea deliberazione promette, „ assegna, e costituisce alla medesima la sopraddote, ò sia aumento „ di Dote in somma di scudi 500. da „ conseguirsi senza veruna eccezzione, contradizzione, e pretesto „ non solo in caso, che s' effettuasse „ il Matrimonio, ma ancorchè non „ sortisse PER COLPA però D'ESSO SIGNORE SPOSO, e de suoi Domestici, „ e Parenti „ =

Eo enim ipso, quod conventa pecuniæ quantitas solvi debet etiam Matrimonio non secuto, & quidem ex culpa Clerici promissoris, cœcus etiam videt, quod hæc est pœna conventionalis per promissorem solvendam, quoties ex illius culpa Matrimonium non habuerit effectum, non autem est amplius, ut fingebatur, augmentum Dotis, quod non secuto Matrimonio evanescit, quia causa obligationis solvendi Dotis augmentum, quæ 142
est ipsum futurum Matrimonium, eodem Matrimonio deficiente, reducitur ad non causam *Card. de Luc. de Dot. disc. 1. num. 9. Rot. in Albanen. Sponsalium 26. Junii 1711. §. Non relevante cor. Eminentissimo Scott.*

Sonitus igitur, & intelligentia præmissorum Apocæ verborum abundè suadent, & clarissimè ostendunt supradictum augmentum Dotis importare, & in se continere palliatum pœnale pactum, dum volita fuit il- 143
lius solutio non solum, si futurum Matrimonium optatum a Fœmina habuisset effectum, verum etiam contra naturam ipsius augmenti Dotis, quatenus scilicet *ex culpa Sponsi* minimè celebratum fuisset = ibi = *Ancorchè non sortisse per colpa però d'esso Signore Sposo* = Si itaque in promissione dicti augmenti Dotis contemplata fuit effectuatio Matrimonii, eoque non secuto

cuto ex causa, & renitentia Sponsi, adhuc illius solutio conventa, & volita fuit, res clara evadit, quod causa, & origo promissionis ejusdem augmenti, & stipulationis illius solutionis ea fuit, ut si optatum a Fœmina Matrimonium ipsa deinde assequi non potuisset, prout ob suam vilem conditionem, & inhonestatem assequi non posse, hujusmodi inani tamen cautela se dubitare apertissimè demonstravit, illius vice Sponsus dictam summam scutorum 500. amittere, eamque, ob violatam fidem Sponsæ datam solvere deberet, & consequenter in-

144 negabile redditur, quod stipulatio solutionis ipsius augmenti Dotis continet pœnale pactum, quod nullam promereri potest executionem, uti ab utroque Jure improbatum, & pro nullo, & irrito habitum; causa enim, & origo cujuslibet dispositionis contractus, vel obligationis semper in-

145 spici debet ad effectum illam interpretandi juxta *Text. in leg. Qui id 34. ff. de Donation.* = ibi = *Causam, & originem constitutæ pecuniæ, non Judicii potestatem prævolere placuit* = benè *Cravett. in respons.* 1. *pro Genero num.* 36. 44. *&* 80, & in hisce nostris terminis *Mandel. Alban. cons.* 77. *num.* 28., *& seq.* = ibi = *Propterea cum tale Matrimonium postea non habuerit effectum, videntur esse revocanda ea, quæ data, & promissa sunt ea contemplatione &c. & vulgore est, quod inspici debet semper origo, & causa dispositionis, ut ait Textus &c. & inspiciendum qua contemplatione actus fiat &c., & cessante causa, & deficiente conditione debet cessare effectus, & debet repeti, quod datum est &c.* = & infra *num.* 22. = ibi = *Posset etiam tentari aliud fundamentum videlicet, quod supradictæ omnes dispositiones censeantur factæ tamquom in pœnam, ut Sponsalia servarentur, quia manifestæ promissiones pœnales tali casu non valent de jure l. Titia &c. Cap. Gemma &c. ideoque tales dispositiones tamquam factæ in fraudem legis debent annullari leg. Ita fidei &c. & dicunt* DD. *in dicta leg. Titia, quod omnis promissio verisimiliter tendens ad hunc finem, ut Sponsalia serventur, quamvis velata sit, debet rejici, ut ibi post alios Jason. &c.* = & in terminis generalibus dixit *Rot. dec.* 19. *num.* 21. *part.* 19. *tom.* 1. *recen.*

Minus obstat, quod eadem augmenti Dotis promissio fuerit pro majori illius firmitate in posteriori parte ejusdem Apocæ confirmata cum diverso titulo *Donationis irrevocabilis* 146
inter vivos; Quamvis enim Notarius prædictus totus intentus ad decipiendum Clericum, & ad ideandos varios modos, & titulos ad defraudandum finem legis, omnem ejus malitiosam adhibuerit operam apponendo in sæpedicta Apoca cautelas, & formulas insolitas, & pacta præter morem similium Apocarum, & præcipuè prætextum etiam Donationis, & quidem in Capitulo separato, & finali ejusdem Apocæ ab ipso summa fraude, & dolo extensæ, ut jam præmisimus, quod fanè præsefert, induciт, & aggravat machinationem, & dolum tùm ejusdem Notarii, tùm Fœminę, ejus- 147
que adhærentium, redditque dictam Apocam nullam, & invalidam *Menoch. de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.* 20. *num.* 20. *Barbos. Vot.* 63. *num.* 48. *lib.* 2. *Rot. decis.* 652. *num.* 4. *part.* 19. *rec.*

Attamen illius malitia, & calliditas eo usque se protendere non valuit, ut obtegere potuerit maximam natalium disparitatem, & notoriam inhonestatem Mulieris, propter quam disparitatem, & inhonestatem, & propterea *ex culpa* ipsius Mulieris Matrimonium habere non potest effectum, quo casu, & augmentum Do- 148
tis, & Donatio, quatenus etiam valida fuisset, *ex pacto expresso* corruere deberet, multoque minus eo usque se protendere valuit, ut cessante quoque natalium disparitate, & inhonestate Mulieris, evertere potuerit prædictam Juris utriusque Canonici, & Civilis dispositionem, quorum causa finalis fuit, & est tollere in Sponsalibus quodcumque pa- 149
ctum inducens *coactionem*, per quod vulnerata esse possit Matrimonii libertas juxta distinctionem, de qua *in Vot.* I. *num.* 169 *& seqq.*, itaut nèc unus, nèc alter Sponsus unquam compelli possit timore pœnæ pecuniariæ, scù

seù amissionis pecuniæ ad ineundum
coactè certum aliquod, & particula-
re, seù speciale Matrimonium, ne
pœnam pecuniariam subeat, aut pe-
cuniam amittat, vel solvere debeat,
quemadmodum prædictam causam
finalem legis pro veritate consideran-
ti patet, in quibus angustiis reperire-
tur profectò Clericus, si indebitè co-
150 geretur ad servandam Donationem
subdolè in Apoca per Notarium ita
conceptam = ibi = „ E perchè incer-
„ ta, è la vita dell'Uomo, nè mai è
„ sicuro di giungere alla meta de'suoi
„ disegni, perciò, affinchè la mede-
„ sima meglio concepisca quanto è
„ l'amore, che il Signore Sposo le
„ porta, si dichiara, che in caso,
„ che Egli a lei premorisse prima di
„ contrarre con essa il Matrimo-
„ nio, intende di donare, sicco-
„ me ora per allora dona con dona-
„ zione irrevocabile, che dicesi *in-*
„ *ter vivos*, i suddetti scudi 500. al-
„ l'istessa da esigergli, e pagarsegli
„ da suoi Eredi quindici giorni dopo
„ la sua morte senza veruna eccez-
„ zione, acciocchè veramente si co-
„ nosca quanto ardentemente, e con
„ sua piena volontà siasi il Signore
„ Sposo risoluto di contrarre colla Si-
„ gnora Sposa il futuro Matrimonio=

Ultraquamquod, si foret etiam
attendenda promissio hujus augmenti
Dotis, hujusque illicitæ, & invalidæ
151 Donationis, per quam promissoris
voluntas ita ligata remanet, ut nèc
possit aliam Uxorem ducere, alias in-
cidat in pœnam solutionis dicti aug-
menti Dotis, nèc manere valeat in
Cœlibatu, alinquin illius hæreditas
pœnali debito solvendæ Donationis
obstricta remaneat, sicuti insuper ista
Donatio restringitur ad eum tantum
casum, & eventum, quo Clericus
prædecessisset Fœminæ ante celebra-
tum Matrimonium, ita absque ulla
hæsitatione incongrua, & impertinens
foret petitio illius præsentis execu-
tionis, cum enim adhuc purificata non
sit conditio, sub qua concepta fuit,
& ad quam coarctatur ipsa donatio,
ad obitum nempè Clerici, dum ille
152 adhuc inter mortales existit, nulla in
præsenti esset exercibilis actio pro
consecutione prætensorum scut. 500.
quia trita est juris regula, quod obli-
gatus sub conditione ad nihilum te-
netur, nisi conditione purificata *leg.*
Item quia 4. ff. de pact. leg. Cedere 153
diem 213. ff. de verb. significat. Rot.
coram Lancett. decis. 7. num. 3. tom. 1.
& coram Molines decis. 641. num. 16.
tom. 2., & ferè in puncto eadem *Rot.*
in Tuden. Sponsalium 20. Junii 1746.
§. Replicatione cor. R. P. D. Caprara.

Hæc autem adhæsivè ad hujusce
casus circumstantias, & ad abundatio-
rem prænotanda esse duximus; Cæ-
terum extra quoque similes circum-
stantias certissimum est, quod si ra-
tione libertatis Matrimonii quodli-
bet pœnale pactum, seù pœna con-
ventionalis inducens coactionem a le-
ge prohibetur, ex eadem ratione
qualibet alia pactio, quocumque ti-
tulo cohonestetur, dummodò sit im- 154
peditiva libertatis Matrimonii, &
coactionem inducat, eadem lege æqua-
liter prohibita censeri debet ex vul-
gata Juris nostri regula, quod ubi
militat eadem ratio, ibi quoque mi-
litare debet eadem Juris dispositio 155
leg. Illud 32. ff. Ad legem Aquil. Surd.
cons. 301. num. 19. Cephal. cons. 1.
num. 33. Rot. decis. 369. n. 3. part. 14.
recen. undè cum obligatio prædicta
solvendi scuta 500. sive sit expressè
distincta cum proprio nomine pœnæ,
sivè palliata cum nomine augmenti
Dotis, sive velata, & colorata cum
titulo Donationis semper oriatur in
proposito a conventione adversante
libertati Matrimonii, cujus generis
conventiones in quorumcumque Spon-
salium stipulatione ab utroque Jure
irritantur, atque damnantur, nullo 156
idcircò prorsus modo sustineri po-
test, ut præter punctuales auctorita-
tes supra laudatas pluribus collectis
firmavit *Rot. in Colonien. Sponsalium*
super pœna Imperialium 2000. 3. Mar-
tii 1752. §. Jure enim coram R. P. D.
Molino = ibi = *Explorati, & abso-*
luti Juris est, quod Matrimonia sivè
futura, sivè jam contracta nullo
vinculo pœnæ obstringi possunt, &
quævis pœna pecuniaria sivè conven-
tionalis, sivè ab Homine, ac Judice
inflicta ob spretam fidem, aut ob re-
cessum

cessum à futuris Sponsalibus etiam juratis propter favorem libertatis Matrimonii, neutiquam sustinetur =

Constabilito igitur, quod promissio, & obligatio solvendi dicta scuta 500. in augmentum Dotis, & præmemorata Donatio evidentissimè respiciant præcisam coactionem contrahendi futurum Matrimonium sub expressa promissione solvendi enunciatam summam, quatenus ex causa Promissoris non contrahatur, vel recedendo a Sponsalibus, vel permanendo in cœlibatu usque ad obitum, & propterea contineant conventiones libertati Matrimonii totaliter oppositas, quia in utroque casu cogunt Promissorem ad contrahendum certum Matrimonium, ne dictæ pœnæ subjaceat, etiamsi eadem promissio, obligatio, & donatio non legantur, neque appareant sub proprio nomine pœnæ, sed ad eludendam legis dispositionem sub emendicato titulo aug-
157 menti Dotis, seù Donationis, aut Sponsalitiæ largitatis, quia in rei veritate sunt pœna compellens ad certas speciales nuptias, licet alio vocabulo malitiosè palliata, a jure proinde remanent irritatæ, & omnimodè improbatæ, quia pro earum irritatione, & damnatione non habetur respectus ad titulum sub quo solutio pactionata extitit, sed solummodo ad impedimentum, quod præstant libertati Matrimonii, & sic ullam habere nequeunt
158 executionem, ut in hisce præcisis terminis firmavit *Rot. in Tuden. Sponsalium* 20. *Junii* 1746. §. *Exclusa*, *& seq.*, *cor. R. P. D. Caprara* = ibi = *Quia conventiones hujusmodi libertati Matrimonii adversantes damnantur, & irritantur, & doli mali exceptione refelluntur tùm Jure Civili &c. tùm in Jure Canonico &c. Replicatione non attenta, quod sponsio Ducatorum* 3000. *non quidem nomine pœnæ, sed titulo Dotis fuerit per Antonium emissa; Ultra quod enim unus Dominorum advertebat, quod Antonius Ducat.* 3000. *se soluturum spopondit*, SI DATAM FIDEM FREGISSET, ET SIC NOMINE POENE, *solumque addidit* = *&* *quatenus Statum Ecclesiasticum assumere vellem, eidem Puellæ dari debeat Dos &c.* = *unde inferebat, quod si Antonius statum Ecclesiasticum nondum assumpsit, extranea erat ex hoc capite Dotis petitio &c. Urgebat præterea, quod Textus Civiles, & Canonici, & DD. omnes in Decisione, quæ revidetur, allegati non respiciunt ad titulum, sub quo solutio conventa fuit, sed unicè hasce conventiones improbant ratione impedimenti, quod præstant libertati Matrimonii; Undè cum ratio semper sit eadem, distinctio inter Sponsionem pœnæ in genere, & ejusdem pœnæ promissionem nomine Dotis, nil utique concludit, nam ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus &c, imo cum rationis identitas utrique casui adamussim conveniat, idem Jus, eademque lex in utroque casu est utique statuenda* =

Et ita &c. Utraque &c.

ANONYMA SPONSALIUM CUM SUBSEQUENTI STUPRO.

ARGUMENTUM

Prohibetur Filiusfamilias contrahere Matrimonium cum Fœmina sub jurata promissione Matrimonii ab ipso stuprata, quando ex Matrimonio resultat infamia, & deturpatio propriæ Familiæ, ac Consanguineorum.

SUMMARIUM

1 *Xistus V. pro Lenocinii delicto pœnam mortis imposuit.*
2 *Quæ de consuetudine in pœnam extraordinariam Triremium, vel Fustigationis, & Exilii commutatur.*
3 *Hinc viles Genitores lenocinio Nobiles Adolescentes ad suarum Filiarum amorem alliciunt, eos invitant, in propriam Domum introducunt, & cum Filiabus etiam secretò sermocinari permittunt.*
4 *Quæ post tactus, amplexus, & oscula sub jurata fide futuri Conjugii se carnaliter cognosci patiuntur.*

5 *Et*

5 *Et deinde Matrimonium contra assertum Defloratorem maxime expostulant audacia.*

6 *Et si id obtineant, alii pauperes, vilesque Genitores ad proprias Filias ita nobilitandas excitantur.*

7 *Facti series*, & num. seqq.

8 *Ea venustate, per quam modestæ Fœminæ absque alia Dote assequuntur Maritum, aliæ impudentissimæ potius ad se prostituendas abutuntur.*

27 *Habita Stupri querela, & probata familiaritate, Deflorator carceratur ratione delicti, multoque magis, si antea habuerat præceptum de non conversando.*

28 *Pœna Stupri violenti de Jure Civili est pœna mortis.*

29 *Lex Julia nullum discrimen facit inter Stuprum, & Adulterium.*

30 *Adulterium tamen in nuptam, Stuprum vero in virginem, Viduamque committitur, quod Græci corruptionem appellant.*

31 *Ex eodem Jure Romanorum non in omnes virgines, sed tantum in honestas Stuprum committitur.*

32 *Ex ipso Jure cum Ancilla, cum Libertina, cum ingenua obscuro loco nata, vel cum ea, quæ quæstum corpore fecit, non committitur Stuprum, sed Concubinatum.*

33 *Vilis Persona dicitur ludionis, lenonis, & arenarii filia.*

34 *Ex eodem Jure cum vili Fœmina nupta non committebatur Adulterium, nec Stuprum, si erat innupta.*

35 *Pœna Stupri non violenti ex eodem Jure, quoad Stupratorem honestum, erat publicatio dimidiæ partis bonorum, quoad humilem vero coercitio corporis cum relegatione;*

36 *Præter alias extraordinarias pœnas.*

37 *Gravius puniebatur persuasio, quam violentia, & quare?*

38 *Aliæ pœnæ de Jure Cæsareo pro Stupro infligendæ remissive.*

39 *Hodie in quacumque virgine, vel honesta Vidua Stuprum committitur.*

40 *Stuprator obligatur ad solvendam Dotem Stupratæ, & subeundam pœnam.*

41 *In veteri lege Stuprator Stupratam desponsare, eamque dotare tenebatur.*

42 *Verbum Hebraicum* = maher = *hoc est* = festinare = *habet etiam dotandi significatum.*

43 *Antiquius tam apud Hæbreos, quam apud cæteras Gentes Mariti dotabant Uxores.*

44 *Patris Hæbrei ea erat potestas, ut à Conjugio Filiæ sive virginis, sive defloratæ dissentire posset.*

45 *Ecclesia præcepit Stupratorem aut Stupratam ducere, aut in Monasterium detrudi ad peragendam pœnitentiam.*

46 *Hodie Stuprator tenetur vel Stupratam desponsare, vel eam dotare ad suam electionem.*

47 *Quæ alternativa recepta est in omnibus Tribunalibus Ecclesiasticis, & Laicalibus Italiæ.*

48 *Item Germaniæ.*
Et in terris Electoratus Saxonici. ibid.

49 *Et pariter Galliæ.*

50 *Nec non Hispaniæ.*

51 *Non omnibus tamen casibus hęc alternativa, seu regula aptari potest.*

52 *Dantur diversæ species Puellarum, quæ innuptæ se carnaliter cognosci patiuntur.*

53 *Prima est earum Puellarum, quæ ex rusticis Parentibus ortæ a teneris annis a Genitoribus ad custodiendum gregem per arva mittuntur.*

54 *Istæ honestiores reperiuntur in praxi, quam illæ, quæ in Oppidis, seu Civitatibus educantur.*

55 *Si aliqua ex eis Stuprum subeat, est commiseranda, & quare?* num. 56. 57.

56 *Stuprator condemnatur ad dotandum, vel nubendum, si Stuprata præcedenter fuerit honesta.*

59 *Si copulæ promissio Matrimonialis accesserit, Stuprator condemnatur absolutè ad nubendum.*

60 *Promissio Matrimonialis tamen est plenè, concludenter, & rigorosissimè probanda.*

Q *61 Non*

61 *Non per præsumptiones, & conjecturas, sed vel per Confessionem stuprantis, vel per documenta plenè convincentia eamdem promissionem, & quare* num. 62.

63 *Nec sufficit, quod Stuprator dixerit se velle cum Stuprata Matrimonium inire.*

64 *Hæc enim verba præseferunt voluntatis dispositionem, non voluntatem determinatam*, & num. 66. 67.

65 *Ad perfectionem Sponsalium requiritur consensus omninò certus, & deliberatus.*

68 *Maximum intercedit discrimen inter promissionem desponsandi, & ipsamet Sponsalia.*

69 *Verba* = promitto, quod te desponsabo = *non inducunt Sponsalia.*

70 *Nec etiam verba* = Volo te accipere, habere, aut ducere in Uxorem =

71 *Ad inducenda Sponsalia requiritur promissio unius, & repromissio alterius.*

72 *Repromissio Stupratæ non remanet plenè probata ex subsecuta copula, sed aliundè est probanda*, & num. seqq.

73 *Sine mutua promissione, & consensu concubitus nihil concludit, nec Sponsalia perficiuntur.*

74 *Neque ad hoc ullam probationem facit assertio Stupratæ.*

75 *Quia talis assertio respicit ipsius Stupratæ commodum, & interesse.*

76 *Alias ita Mulieres Virum, quem vellent, habere possent*, & n. 78.

77 *Non obstante præsumptione, quod Virgo spe Matrimonii fuerit seducta.*

79 *Promissio Matrimonialis emissa impetu, & ardore explendæ libidinis non inducit Sponsalia*, & num. seqq., & num. 165.

81 *Et Fœmina sub tali promissione corpus suum tradere non debet, & quare?*

83 *Deflorans Virginem sub hisce promissionibus præcisè non est cogendus ad desponsandam Defloratam.*

84 *Promissio Matrimonialis nihil operatur, nisi etiam constet de præcedenti honestate Stupratæ.*

85 *Honestas in hoc crimine est præcipuum, ac essentialissimum requisitum.*

86 *Si non constat de præcedenti honestate Mulieris defloratæ, ipsa amittit Jus dotationis*, & n. 246.

87 *Honesta non reputatur Fœmina, quæ Hominum conversationes admittit, atque tripudia*, & n. 157.

88 *Vel habet amicitiam cum pluribus Viris.*

89 *Vel ad publica accedit tripudia.*

90 *Mulier pauper, & vilis ut plurimum inhonesta reputatur.*

91 *Testibus deponentibus in genere de honestate Mulieris non est deferendum, & quare?*

92 *Testes viles, & pauperes, ac amici Mulieris Stupratæ ad illius favorem nihil probant*, & num. seq.

94 *Inhonestas Mulieris probatur etiam per Testes singulares.*

95 *Et etiam per Testes de auditu, & fama.*

96 *Et per simplices præsumptiones, quoties non prætenditur punitio Mulieris.*

97 *Quamvis constet de reciproca promissione Matrimoniali, & de præcedenti Stupratæ honestate, & res agatur inter æquales, si nihilominus concurrant aliæ urgentissimæ causæ, Stuprator ad nubendum cogi non potest.*

98 *Veluti si capitale odium, & inimicitia irreconciliabilis exorta fuerit inter Stuprantem, & Stupratam, ejusque Consanguineos*, & num. seqq.

101 *Odium, & inimicitia inter Conjuges est causa divortii.*

103 *Stuprator cogi non potest ad desponsandam Stupratam licèt æqualem, & honestam non obstante promissione Matrimoniali, quando inter eos fuit lis contestata, & acerrimè sustentata, & quare?* & num. seq.

105 *Vel si Stuprator constantissimè renuat contrahere cum Stuprata Matrimonium, & protestetur se velle potius in carcere mori, & quamcumque pœnam subire*, & num. 107. 108.

106 *Quia deficiente consensu, nullum, irri-*

Irritum, ac invalidum esset Matrimonium.
108 *Judex compellere tantum potest ad Matrimonium stuprantem, quem videt in sua simplicitate titubantem.*
109 *Matrimonia coactè contracta funestos semper sortiuntur effectus.*
110 *Ecclesia abstinet a coactione quamvis indubitata intercesserint Sponsalia, & primævam Sponsis libertatem restituit, quando timentur scandala, ac mala probabilitèr contingibilia*, & n. seqq.
112 *Sponsalia rationabili concurrente causa dissolvi possunt.*
113 *Quamvis fuerint juramento firmata.*
114 *Multoque magis, si non fuerint jurata.*
116 *Alterius speciei Fœminarum sunt Ancillæ, quarum aliqua innupta, & a suo Domino seducta, Stuprum passa fuit.*
117 *Hæc commiseranda videtur, & illius Dominus ad ei Dotem persolvendam est condemnandus.*
118 *Dos stupratæ debita quomodo taxanda.*
119 *Dos debetur probato corpore delicti in genere, & in specie.*
120 *In Crimine Stupri probatum remanet Corpus delicti in genere vel ex prægnantia Stupratæ, & subsecuto partu, vel recognitione Claustri virginalis per Obstetrices facienda.*
121 *Hæc recognitio ut plurimum est fallax.*
122 *Tota Medicorum ars est undique fallax, & periculosa.*
123 *Ancillæ præsumuntur faciles ad meretricandum.*
124 *Si fuerint carnalitèr cognitæ, debent probare præcedentem honestatem cum attestatione Parochi, aliorumque Testium.*
125 *Qui reddere debent opportunam scientiæ causam, & non genericè deponere.*
126 *Sed Parocho potissimum semper est deferendum, & quare?*
127 *Nemo est tàm infelix in loco, ubi habitat, ut non habeat aliquos testes de illius bona fama deponentes, & quare?*
128 *Tertia species est earum Puellarum, quæ in Oppido, vel Civitate honestè educatæ, honestèque viventes ab aliquo Juvene desflorantur.*
129 *Quibus, si fuerint verè seductæ, vel Matrimonium, si promissio præcesserit, vel Dos, aut Matrimonium a Stuprante debetur.*
130 *An hujusmodi Puellæ præsumantur seductæ.*
131 *Quarta species est earum Puellarum, quæ in Oppido, vel Civitate natæ huc illuc vagantur, Viros alloquuntur, & tactus admittunt.*
132 *Quibus, si aliquem de Stupro accusent, nèc Dos, nèc Matrimonium debetur, quia non sunt honestæ.*
133 *Filia Jacobi Patriarchæ foris deambulans, & circumvagans pudicitiæ cingulo spoliatur.*
134 *Solus tactus libentèr admissus Mulierem reddit inhonestam.*
135 *Hæ Mulieres sunt veræ Meretrices, ideòque fustigandæ, & in exilium mittendæ.*
136 *Aut ne Meretricium exercere valeant, in pœnam Carceris usque ad senectutem condemnari debent.*
137 *Quintæ speciei est Puella in Oppido, seu Civitate nata, cujus Genitores Adolescentem æqualis Conditionis in propriam domum introducunt, ut impudico Filiam amore prosequatur.*
138 *Ad quem effectum Mater Filiam ornat, & nonnunquam pigmentis, seu picturis fucat.*
139 *Illumque tàm ea præsente, quàm absente cum Filia tractare permittit.*
140 *Si dicta Filia cum aliis Viris ante liberè tractare consueverat, ex hac inverecunda posteriori conversatione oritur suspicio, quod ante fuerit ab alio corrupta.*
141 *Quemadmodum huic ultimo se fœdandam offert.*
142 *Istæ Puellæ pudore virginali sunt destitutæ.*
143 *Contra illas procedendum esset cum antiquo Canonum rigore, qui nulli sinebant nubere viro Fœminam*

VOTUM VII.

Xystus V., cujus in æternum memorabile nomen, pro gravissimo Lenocinii delicto pœnam mortis naturalis imposuit per suam *Con-*
1 *stitutionem* particularem incipien. = *Ad compescenda* = quæ est *Constit.*46. *in Bullar. pag.*421. , sed quia , non obstante hac sanctissima lege sivè pro Urbe , ejusque Districtu , sivè pro toto Statu Pontificio emanata, talis pœna Ordinaria , quemadmodum ante publicationem *Edicti* Emi,& Rmi DD. Cardinalis Guadagni Urbis Vicarii jussu s. m. Clement. XII. *sub die* 13. *Septembr.* 1736. emanati , de con-
2 suetudine in pœnam *extraordinariam* Triremium , vel Fustigationis, & Exilii commutabatur *Farinacc. quæst.* 144. §. *Pœna Lenocinii num.*7. & 8. *Clar. in prax.* §. *fin. quæst.*68. *num.*24. *Menoch. de Arbitr. cap.*534. *num.* 45. *centur.*6. ita eo publicato , quamvis in illo prædicta Xisti *Constitutio*, & altera Pauli IV. fuerint expressè innovata , ut apertè legitur in eodem Edicto , & advertit eruditissimus *P. Ubald. Giraldi Scholar. Piar. ad Thesaur. de pœn. Eccles. par.*2. *verb. Lenocinium cap.*1. *vers. Nota VI.* nihilominus eadem pœnæ commutatio in Laicis Tribunalibus indistinctè continuatur , & quia etiam sæpissimè nimia Judicum indulgentia penitus impuniti delinquentes evadunt , hinc evenit , ut notat etiam *Piton. Discept. Eccles.*52. *num.* 53. , quod Genitores Puellarum infimæ conditionis , & potissimum illarum Matres Adolescentes Filiosfamilias maximè ex Stirpe Nobili natos omnis generis Lenocinio alliciunt ad suarum Filiarum impudicum amorem , eos invitant , eos in propriam Domum introducunt , eos cum Filiabus familiariter , & etiam 3
secretò sermocinari permittunt , à quibus tandem post tactus , amplexus , & oscula perditè exoptant , atque enixè petunt , quod ipsæ Puellæ ab iniquis Genitoribus edoctæ sub affectata specie pudoris se nunquam concessuras protestantur , nisi prius jurata fide futuri Conjugii . Itaque , Dei nomine impiè invocato , se coinquinant Stu- 4
pro , & forsan simplici fornicatione , quia prius ab alio stupratæ fuerunt , & exindè specioso prætextu servandæ fidei , adimplendi Juramenti, ac compensandæ injuriæ honestæ virgini illatæ , Ecclesiæ præsidium incredibili expostulant audacia ; Jactitant non suam agi Causam , sed *Sacrorum Canonum* , quibus statuitur , & jubetur Jusjurandum inviolabiliter observari, resarciri damnum illatum , ac Deflo- 5
ratorem virginis eam sibi Matrimonio conjungi debere , & quia nonnunquam invenitur aliquis Judex , qui nihil de peccatis cogitans , quæ talia Matrimonia concomitantur & subsequuntur , cum omni facilitate , ad favendum hisce Mulierculis , hujusmodi Adolescentes ad Matrimonium ineundum condemnat , aut illorum voluntati indignè contrahendi cum dedecore propriæ Familiæ auxilium , opemque præstat , ideo alii pauperes , humilesque Genitores in magnis maximè Civitatibus hoc exemplo animati , 6
iisdem artibus ad nobilitandas proprias Filias illas ignominiosè prostituunt .

Ita quoque accidit in hac Urbe , ubi diebus elapsis coram nobis personaliter comparuit quædam Vetula veram Lenæ faciem præseferens , ac 7
laceris induta vestibus , quæ absque ullo mœrore , sed alacri animo , ac serena fronte audacter exposuit se habere unicam Filiam rara venustate à natura dotatam (qua rara venustate , & pulchritudine , per quam modestæ Fœminæ Maritum æqualis conditionis absque

absque alia Dote nonnunquam assequi
8 solent, hæ impudentissimæ potius ad
se prostituendas abutuntur) & prose-
quendo narravit, quod quidam No-
bilis Adolescens, cujus Familia jam-
diù decorata extitit Insigniis Militiæ
Hierosolymitanæ, illius amore captus
9 solitus fuerit per aliquot Menses ferè
quotidie ad ejus Domum accedere,
eamque visitare, unde ad tollendam
murmurationem eidem Adolescenti
tandem apertè dixit = „ Io in Casa
„ mia non ci voglio scalda sedie; Se
„ la mia Figlia le piace, come già
„ dimostra d'esserne innamorato, se
„ la prenda, e faccia i Capitoli Ma-
„ trimoniali, altrimenti si contenti
„ di starsene a Casa sua, perchè tale
„ ancora è il sentimento di mio Ma-
„ rito (*qui Artem Fabrimurarii*
„ *exercebat*) onde il Giovine, ciò
„ inteso, alla mia presenza, e della
„ detta mia Figlia, subito scrisse di
„ suo pugno i Capitoli Matrimoniali,
„ e gli giurò, come in essi si vede,
„ alla presenza di due Muratori ami-
„ ci di mio Marito, che vi sono so-
„ scritti, e da lì in poi continuò a
„ venire in Casa a visitarla, trat-
„ tarci, e discorrerci, ed un giorno,
10 „ avendogli lasciati soli in Casa, es-
„ sendo uscita per un mio urgente
„ affare, il temerario tanto la lusin-
„ gò, che la fece cadere, e accon-
„ sentire &c., e perciò fò istanza
„ anco a nome di mio Marito, che
„ ora si trova in Diocesi a lavorare,
„ che dal Giovine le venga restitui-
11 „ to l'onore collo sposarla „ = sunt
verba prius oretenus, & deindè in
Processu per Cancellarium Crimina-
lem descripta, utpotè in expositione
querelæ per ipsam Vetulam repetita.
Examinata deindè Puella magis
ingenuè deposuit = „ Cominciò il Sig.
„ NN. a passar per la strada, dove
„ è la nostra Abitazione, e veden-
„ domi alla finestra mi salutava, e
„ io gli corrispondevo col saluto.
„ Finalmente un giorno disse a mia
„ Madre, che Esso non aveva il vi-
„ zio del giuoco, e perciò la sera
„ sarebbe venuto volentieri a trat-
„ tenersi in Casa nostra, e mia Ma-
12 „ dre gli rispose, che era il bel Pa-
„ drone, e la stessa sera ci venne, e
„ subito mi disse, che mi voleva
„ bene, senza però, che sentisse
„ mia Madre = *& infra* = sarà un
„ Anno, e più, che cominciò a ve-
„ nire in Casa nostra di giorno, e
„ di notte, cioè fino a tre, e quat-
„ tr'ore di notte, ma da' sei Mesi in
„ quà in circa non ci veniva se non la
„ sera occultamente, perchè disse a
„ mia Madre, ed a me, che aveva
„ avuto il Precetto da questo Tribu-
„ nale ad istanza del suo Signor Pa- 13
„ dre, e de' Vicini di non accostarsi
„ più a Casa nostra, e perciò ve-
„ niva la sera solamente per non es-
„ ser veduto, e sempre mi diceva,
„ che mi voleva bene, e mi voleva
„ sposare, e più volte andando mia
„ Madre in un altra Stanza, dove si
„ dorme, e lasciandoci soli al fuo-
„ co, se era d'Inverno „ = & hic li-
bere narrat *tactus pectoris, & oscula* 14
per eam admissa, & reciprocata,
quodque idem Juvenis tandem copu-
lam carnalem ab ea requisivit, quam
tamen ipsa ob animæ, ac honoris præ-
judicium eidem denegavit, & subin-
dè pro veritate deponit *se prædicta*
verba amatoria, tactus, & oscula 15
semper adamussim propriæ retulisse
Matri, quæ licet antea quoad recen-
sitos inhonestos actus absque ulla ama-
ritudine semper tacuerit, cum tamen
audivit, quod Adolescens ab ea car-
nalem etiam copulam extorquere ten-
taverat, statìm subjunxit = „ Stà fre- 16
„ sco lui, se questo vuole, biso-
„ gna, che ti sposi, ma ci penserò
„ io: e venuto la sera, gli disse in
„ presenza mia, ò che facesse meco
„ i Capitoli Matrimoniali, ò non ve-
„ nisse più in Casa nostra, ed Esso su-
„ bito gli scrisse, e gli giurò alla
„ presenza di due Muratori, e d'al-
„ lora in poi, lasciandoci mia Madre
„ la sera soli, e andando da una no-
„ stra vicina sua amica, che si chia-
„ ma per nome NN. (*quæ examina-* 17
„ *ta hoc Puellæ dictum plenissimè con-*
„ *firmavit*) sollecitandomi esso &c., e
„ riflettendo io, che già ero sua Spo- 18
„ sa, ed esser dovevo sua Moglie,
„ finalmente mi lasciai vincere &c.
„ e dopo questa prima volta abbiamo
„ fatto

,, fatto più volte sempre lo stesso =
,, *& inferiùs*=Signorsì, che quando
,, mia Madre acconsentì, che venis-
,, se in Casa la prima volta, sapeva
,, benissimo da me, che prima pas-
19 ,, sando per la strada mi salutava,
,, anzi alcune volte lo vedeva da se,
,, stando meco alla finestra, e dopo,
,, che fui caduta &c. la prima volta,
,, ne resi consapevole mia Madre,
,, ed essa mi replicò: Oh adesso sì,
20 ,, chè bisognerà, che ti sposi: ed in
,, fatti gli parlò, e si protestò, che
,, se non l'avesse fatto per amore,
,, l'averebbe fatto per forza, e per-
,, chè sempre prometteva, e mai
,, concludeva il Matrimonio, perciò
,, col consenso di mio Padre si risolse
,, di venirlo ad accusare=*& demum*=
,, Sette, ò otto giorni dopo fatti i
,, Capitoli io caddi &c. la prima vol-
,, ta, e s'è continuato fino a quin-
,, dici giorni fà, perchè più non ci è
21 ,, venuto, avendogli io detto, che
,, dubitavo d'esser gravida. Ciò se-
,, guiva però quando mia Madre era
,, uscita, ed era andata dall' Amica
,, sua Vicina, ed in Casa non eravi
,, verùn altro, perchè mio Padre la
,, sera andava con altri Lavoranti
22 ,, all'Osterìa, ò si trovava in altri
,, Paesi a lavorare, e quando Esso mi
,, sollecitava &c., io l'avvertivo, che
,, potevano venire i Birri, ed Esso
,, mi replicava, che non dubitassi,
23 ,, dicendo: i Birri hanno mangiato,
,, e mangeranno.

Ad probandam autem prædictam Familiaritatem, continuam Conversationem, & accessum Adolescentis ad Puellæ Domum examinati fuerunt plures Vicini, inter quos duæ Fœminæ Domui Puellæ propinquiores, quarum altera deposuit prout infra =
,, Sarà più d'un anno, che il Signore
,, NN. và nella sudetta Casa, ma se
,, prima ci andava di giorno, e la se-
,, ra, da sei mesi in quà in circa non
,, ce l'ho veduto entrare se non do-
,, po l'ore 24., e vicino all' un ora
,, di notte, perchè si disse, che aves-
,, se avuto precetto di non accostar-
,, visi da questo Tribunale &c. Io in-
,, sieme con NN. mia vicina avvertii
24 ,, la Madre, che v' era questo pre-
,, cetto, e l'avvertissimo ancora cir-
,, ca un Mese fà per l'ultima volta,
,, dicendole di più, che non gli la- 25
,, sciasse in Casa soli, ma Ella ci ri-
,, spondeva con arroganza, che sape-
,, va quel, che faceva, e che aveva
,, accomodato l'affare in maniera,
,, che la sua Figliola sarebbe divenu-
,, ta Signora, Moglie d'un Cavalie-
,, re, e Madre di Dame, e Signori,, =
& cum hujus depositione ferè ad unguem concordat altera Fœmina ab hac, ut supra, in contestem vocata. 26

Præmissis omnibus his probationibus una cum visitatione, & recognitione Obstetricum juxta solitum, sed magna cum cautela, ne hoc ad aures perveniret Adolescentis, undè vel latitasset, vel fugam arripuisset, expedito deindè adversus illum Capturæ mandato, illud exequi curavimus per Satellites Curiæ Laicæ, qui ante non fuerant, quemadmodum illi hujus Ecclesiasticæ Curiæ, pecunia corrupti, prout exequuti sunt, nèc illius Carceratio debuit omitti, tùm ratione Criminis, tùm ratione spreti 27
præcepti, & quidem maxima cum satisfactione ejusdem Parentum, & Propinquiorum, qui non pœna Stupri, sed pœna arbitraria corporali illum absque misericordia mulctari postularunt, & insimul insteterunt per nos declarari vel invalida; vel esse rescindenda indigna Sponsalia, nullamque Dotem Defloratæ deberi, quemadmodum, inspectis omnibus circumstantiis in casu concurrentibus, nèc Stupri pœnam intrare, nèc Sponsalia esse adimplenda, nèc deberi Dotem resolvendum esse censuimus.

Etenim, quoad pœnam Stupri, si fuerit violentum, de Jure Civili est pœna mortis naturalis, eamque in 28
Tribunalibus laicis infligendam esse desumitur ex §. *Item lex Julia de vi publica vers. Sin autem* ibique *gloss. Instit. tit. de public. Judic. l.* 1. *§. ult. ff. de extraordin. crimin.* nèque *Lex Julia* ullum discrimen facit inter Stu- 29
prum, & Adulterium *l. Inter Stuprum* 101. *ff. de Verb. signific.* Papinianus in *l.* 6. § 1. *ff. Ad l. Juliam de Adulter.* = ibi = *Lex Julia Stuprum, & Adulterium promiscuè, & abusivè*
op-

30 *appellat. sed propriè Adulterium in nuptam &c. Stuprum vero in Virginem, Viduamve committitur, quod Græci corruptionem appellant* = & concordat *text. in l. Stuprum* 34. *ff. eod.* & ex hoc eodem Jure non in omnes Virgines, sed
31 tantum in Virgines honestas Stuprum committitur, ex quo sequitur cum Ancilla, cum libertina, cumque ea ingenua, *quæ obscuro loco nata est, vel quæstum Corpore fecit*, & cum alia quacumque Fœmina vili propriè non
32 esse Stuprum Jure Romano, sed tantum Concubinatum, ut ex *Marcian. in l. 3. pr. de Concubinis* arguunt DD., & præ cæteris *Heinecc. ad l. Juliam, & Pap. lib. 2. cap. 4. n. 4. pag. 172.* ubi
33 etiam vilis Personæ exempla ponit in ludionis, lenonis, & arenarii Filia; Unde *Anton. Matthæus de Stupr. n.* 3. addit insuper, quod cum Jure Romano cum vilibus Fœminis, si nuptæ
34 sint, non committatur Adulterium, multo minus Stuprum committitur si sint innuptæ. Violentia autem longe abest a nostro casu, ideò de pœna Stupri sine vi a nobis dumtaxat est agendum.

Ad pœnam igitur Stupri sine vi quod attinet ea in Stupratorem honestum erat publicatio dimidiæ partis bonorum, in humilem vero coercitio
35 Corporis cum relegatione §. *Item lex Julia de Adulteriis Instit. tit. de public. Judic.* præter alias extraordina-
36 rias pœnas, de quibus *Anton. Matthæus n. 8. & 9.* Sed illud a communi sensu abhorrere videbatur, quod ex lege *Solonis* gravius puniebatur persuasio, quam violentia, ut ex *Lysia*
37 adnotat *Duarenus ad l. Juliam de Adulter.* Verumtamen non temerè, sed sapientissimè id sanciri intellectum fuit, quia violentia Corpus tantum corrumpit, & mentem castam relinquit, at persuasio, blanditiæ, & turpiloquium mentem prius incestant, postremò quod restat, & Corpus etiam polluunt, ideòque reus hujus sceleris est graviori pœna plectendus.

Sed omissis aliis pœnis Jure Cæ-
38 sareo pro Stupro statutis, de quibus *Harpprecht. in §. Item lex Julia de Adulteriis Instit. tit. de public. Judic. Henric. Zoes in Comment. Pandect. sup. tit. 5. lib. 48. num. 58. & seqq., ff. Ad l. Jul. de Adulter. Gonzalez in Cap. Expectabamus 2. num. 6. de Adulter. Guttierez quæst. Canonic. lib. 1. q. 47. Farinacc. quæst. 147. n. 6. & seqq.* hodie tàm in quacumque Virgine, quàm in qualibet honesta Vidua Stuprum 39
committitur *Carpzov in pract. crimin. par. 2. quæst. 68. num. 4. & seqq., & n. 23. & 27.*, ubi quod Stuprator cuilibet Virgini, seu Viduæ blanditiis, & suasionibus per ipsum corruptæ non solum ad subministrandam congruam dotem obligatur, sed & Magistratui ad subeundam pœnam remanet adstri- 40
ctus, toto namque discrimine honestarum, aut vilium Personarum omninò sublato, sancta Mater Ecclesia labentium imbecillitati simul indulgens, & violatæ Virginis consulens indemnitati, suscitavit quodammodo ut meminit *Rot. dec. 74. n. 9. cor. Penn.* jam mortuum judiciale præceptum Veteris legis *Exod. cap. 22. vers. 16.* = ibi = *Si seduxerit quis Virginem nondum desponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit eam* 41
Uxorem = relatum in *Cap. 1. de Adulter.* Hebraice autem legitur = *festinando festinabit eam sibi Uxorem* = sed Hebraistæ volunt verbum hebraicum = MAHER = quod vulgo est = FE- 42
STINARE = habere etiam *dotandi* significatum, itaque LXX. posuerunt = *dotando dotabit sibi eam Uxorem* = ubi idem est *dotare sibi in Uxorem*, quam *ducere*, quia per solum Conjugium damnum Defloratæ illatum reficiebatur, non autem per Dotem, quam Stuprator solvebat non uti Stuprator, nèc uti pro Stupro debitam, sed uti Maritus, nam antiquitùs tàm apud Hebræos, quàm apud cæteras Gentes 43
Mariti dotem futuræ Uxori dicebant, quemadmodum etiam clarè colligitur tàm ex *Exod. d. cap. 22. vers. 17.* = ibi = *Si Pater Virginis dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam Virgines accipere consueverunt* = quam ex *precit. Cap. 1. de Adulter.* ubi eadem verba leguntur, qui modus dotis disertè statuitur in *Deuter. cap. 22. vers. 28. & 29.* = ibi = *Si invenerit Vir Puellam Virginem, quæ non habeat Sponsum, & appre-*

hendens concubuerit cum illa , & res
ad Judicium venerit , dabit qui dor-
mivit cum ea Patri Puellæ quinqua-
ginta siclos argenti , & habebit eam
Uxorem , quia humiliavit illam = &
quamvis *Grotio*, aliisque placuerit fa-
cti speciem , quæ in *Exodo* , ab ea ,
quæ in *Deuteronomio* , differre , quia
ibi optio Patri datur , non autem in
Deuteronomio , posterior attamen lo-
cus cum priore conciliandus videtur ,
subaudiendo = *Si Pater corruptæ in*
Matrimonium consenserit = Tanta
44 enim erat in Patre potestas apud He-
bræos circa propriæ Filiæ Sponsalia,
ut non solum si esset Virgo , nèc vio-
lata, ab ejus Conjugio dissentire po-
tuerit , verum etiam eidem licebat
Filiæ defloratæ annullare Sponsalia
non obstante copula , quam inter Vi-
rum , & Puellam intervenisse satis si-
gnificat Moyses *pelliciendi* verbo, pro
quo vulgata , ut supra sub *num.* 40.,
usurpavit = *seduxerit* =

Posterius autem eadem Sancta
Mater Ecclesia aut rigorem mitigans,
aut explicans quomodo mandatum il-
lud renovare intellexerit , præcepit
45 Stupratorem aut Virginem ducere ,
aut in Monasterium detrudi ad pera-
gendam perpetrati Criminis pœniten-
tiam *Cap. Pervenit 2. de Adulter.*

Accessit tandem Interpretum
consensus, & ab omnibus recepta con-
suetudo , qua vel antiquior exposita ,
vel nova sancita fuit lex , ut scilicet
qui seduxerit , aut violaverit Virgi-
nem , dummodò copulam non præces-
serit promissio Matrimonialis , (ul-
tra infamiam Juris, per quam Stupra-
tor efficitur irregularis , ut ad Ordi-
nes promoveri non possit , quoties
crimen fuerit notorium *Majol. lib. 5.*
46 *cap.* 40. *n.* 1.) illam pro sui optione
aut Uxorem ducere , aut dotare te-
neatur *Barbos. in Cap.* 1. *n.* 7. *de Adul-*
ter. Gonzalez in d. Cap. Expectaba-
mus eod. tit. Engel. lib. 5. Decretal.
tit. 16. *n.* 11. *Pirhing. ibid. num.* 39. 41.
& 44. *Anaclet. Reiffenstuel. in Jus*
Canonic. lib. 4. *Decretal. tit.* 1. *n.* 87.
Gutierez quæst. Canonic. lib. 1. *q.* 37.
num. 7. *& seq. Card. de Luc. de Dot.*
disc. 142. *n.* 71. *Antonell. de regimin.*
Eccles. lib. 6. *cap.* 30. *Rub. in annot.*
ad Rot. dec. 431. *n.* 110. *par.* 4. *tom.* 2.
recen. circa quam alternativam con-
veniunt quoque Theologi , inter quos
Fagundez in 6. *præcept. Decalog. tom.* 2.
lib. 6. *cap.* 5. *Dicastill. de Just. lib.* 2.
tract. 2. *disput.* 7. *dubit.* 9. *n.* 115. *Card.*
de Lug. tom. 1. *disput.* 12. *num.* 11. *Less.*
lib. 2. *cap.* 10. *n.* 10. *Molina tract.* 3. *de*
Just. disp. 106. *n.* 6. *Vasquez in opusc.*
Moral. tract. de restit. cap. 3. §. 2. *dub.* 1.
n. 2. *&* 3. eaque recepta est in omni-
bus Tribunalibus tàm Ecclesiasticis , 47
quàm laicalibus nostræ Italiæ *Ghir-*
land. de pœn. cort. quæst. 7. *n.* 2. *Clar.*
in §. *Stuprum n.* 3. ibique *Bajard. n.* 10.
Farinacc. quæst. 147. *n.* 97. *&* 98. *Ciar-*
lin. contr. forens. cap. 174. *n.* 53. *The-*
saur. dec. pedemont. 3. *n.* 3. & similitèr 48
in Germania *Berlic. pract. quæst. p.* 5.
quæst. 38 *num.* 4. *&* 14. *Carpzov pract.*
crimin. par. 2. *quæst.* 68. *n.* 34. In ter-
ris Electoratus Saxonici *Carpzov loc.* 49
cit. n. 8. *&* 9. in Gallia *Papon. arrest.* 9. 50
tit. 9. *lib.* 2. & in Hispania *Gutierez*
quæst. Canonic. lib. 1. *cap* 37. *a num.* 6.
illamque magistralitèr firmavit *Rot. in*
Taurinen. Matrimonii 24. *Januar.*
1590. *cor. Penn.* , quæ est *dec.* 74. *in-*
ter impressas cor. eod. allegat. per *Card.*
de Luc. , *Rub.* , *& Barbos. loc. cit.*
Ciarlin. contr. forens. tom. 2. *cap.* 174.
num. 53. *& seq.*

Hanc autem regulam non omni-
bus casibus generalitèr in judicando
aptare possumus , prout nonnulli Ju- 51
dices cœcis oculis cuicumque casui
adaptari posse opinantur ; Etenim ces-
sat optio Stuprantis , si Stuprata nolit
ei nubere, vel ob aliquod impedimen-
tum non possit , quia tunc eam dotare
tenetur ; Item quando Stuprator est
impotens ad illam dotandam , eam-
dem volentem ducere debet , & si
ipsa nubere nolit , nec ei Stuprator
congruam dotem constituere valeat ,
loco solutionis dotis succedit pœna
fustigationis , aut alia &c. ad tradita
per *Mascat. Instit. Canonic. tit. de*
Stupr. par. 2. *n.* 12. *pag.* 523. juxta *nov.*
impress. Roman. cum addition. Rmi
P. Ubaldi Giraldi Scholar. Piar. & si-
militèr si Stuprator fuerit Clericus
etiam in Minoribus , non cogitur eam
ducere, sed solum dotare, & arbitraria
pœna est insuper puniendus *Abb. in*
Cap. 1.

Cap. 1. *&* 3. *de Adulter. Farinacc.*
*quæst.*147.*n.*108.*Diaz in prax.cap.*86.
*n.*2.ibique *Salzedo.* Tandem antequam
Deflorator alternativè, ut diximus,
condemnetur, examinandum venit an
copula fuerit extorta sub promissione
futuri Conjugii, utrum Mulier fue-
rit seducta, vel seduxerit, an antea
fuerit honesta, & quænam sit condi-
52 tio Deflorantis, & Defloratæ, ad
quem effectum in judicando nos sex
Puellarum species distinguere duxi-
mus opportunum.

Altera est earum Puellarum, quæ
ex humilibus, vel rusticis ortæ Paren-
tibus, vix ad annos discretionis per-
53 venerint, a Genitoribus ad pascen-
dum, & custodiendum gregem per
arva mittuntur, quæque ad puberta-
tem perventæ, aut in eadem custodia
permanent, aut in cedendis, & col-
ligendis lignis per Colles, Nemora,
54 & Montes, aut in laborando per Cam-
pos occupantur. Quamvis istæ regula-
ritèr honestiores in praxi reperiantur,
quàm illæ præcipuè humiles, ac etiam
civiles, quæ in Oppidis, seu Civita-
tibus educantur, quia tamen, vix usum
rationis habent, ab ipsis armentis, quo-
55 rum custodiam agunt, seu ab aliis
gregibus, quos per arva luxuriantes
vident, facilè malitiam percipiunt,
ideò aliqua earum in pubertate jam
constituta, & ab aliquo masculo coæ-
taneo Pastore, cum quo in tenera
ætate puerilitèr ludere, seu sermoci-
nari consueverat, assiduis blanditiis,
vel precibus sollicitata, & ferè coa-
cta ab ea quoque antiqua amicitia in-
ter se in teneris annis contracta, de-
inde verò in impudicum amorem con-
versa, nonnunquam in Stuprum con-
sentit, & hujusmodi miseris Puellis,
probato Stupro in genere, & in spe-
56 cie, ac præcedenti honestate, juxta
prædictam regulam cum condemna-
tione Stupratoris ad dotandum, vel
nubendum semper consulendum esse
57 censuimus, quia ratione sui exercitii
ferè in occasione proxima præter in-
tentionem, usque ab ineunte ætate
58 jam positæ commiseratione dignæ exi-
stimantur. Si vero Stuprum fuerit
qualificatum, si nimirum copulæ pro-
missio Matrimonialis accesserit, ad
differentiam Stupri simplicis Deflora-
torem præcisè, & absolutè ad despon-
sandam Defloratam condemnavimus, 59
quemadmodum faciendum docent
*Less. de Just. & Jur. lib.*2. *cap.* 10.
dubit 3. *n.*20. *Sanchez de Matr. lib.*1.
*disput.*10. *n.*3. *& seqq. Ricc. in prax.*
*for. Eccles. par.*4. *resolut.*406. *num.* 1.
*Rot. decis.*767. *per tot. par.*18. *tom.*2.
*recent. & decis.*230. *n.*15. *&* 16. *cor.*
Lancett. tom. 1. *& in Constantien.*
Sponsalium 7. *Julii* 1751. §. *Consta-*
bilito cor. R.P.D. Matthæjo, dum-
modo tamen probata remanserit præ-
dicta promissio, & Mulieris honestas.

Pro qua promissione justificanda
non quamlibet probationem admisi-
mus, quia ad hunc effectum requiri-
tur probatio rigorosissima, non per 60
præsumptiones, & conjecturas, sed
vèl per confessionem Stuprantis, vèl
per Testes, & documenta plenè com-
probantia datam fidem Matrimonii,
ex quibus Stuprator appareat legitimè
convictus *Carpzov Jurisprud. Conci-* 61
*stor. lib.*2. *tit.*14. *definit.*228. *num.* 10.
Sabell. in summ. §. *Stuprum sub n.* 6.
vers. Et stante Rot. in Pampilonen.
Sponsalium 6. *Decembr.*1726. §. *Defi-*
cit enim coram Emo Cincio, *& in*
Amerina Sponsalium 22. *Novembris*
1737. §. *Siquidem coram Emo Cal-*
cagnin., *& in Tarentina Sponsalium*
30. *Junii* 1747. *ferè per tot.*, *coram*
R.P.D. Lana, *& in Majoricen. Spon-*
salium 10. *Junii* 1735. §. *Cum enim*
coram Emo Crescent., *& in ejus Con-*
firmatoria diei 25. *Novembris* 1735.
per tot. cor. eod., cum agatur de
materia, in qua homo, amissa ferè
libertate, redigitur in vinculum quasi
servitutis Conjugalis *Raynald. Observ.* 62
*Crimin. cap.*23. §.4. *num.*77. *tom.*2.
Trentacinq. variar. resolut. lib. 3.
*tit. de Matrim. num.*2. *Piton. discept.*
*Eccles.*52. *sub num.*72. *Basilic. dec.*15.
per tot.

Neque probasse sufficit, quod
Stuprator dixerit se velle cum Stupra-
ta Matrimonium inire, hæc etenim 63
verba joci potiùs, & amoris causa,
quam animo se obligandi prolata cen-
sentur *Jas. in leg.* 1. §. *Si quis ita*
*num.*21. *ff. de pact. Ricciardell. in Li-*
*cæo Eccles. cap.*9. §.1. *sect.*3. *num.*96.,

 & im-

& importare tantummodo possunt quamdam velleitatem Sponsalium de futuro, seù nudam, & simplicem præordinationem, ac voluntatis dispositionem Defloratoris desponsandi
64 Defloratam, ex qua neutiquam constabiliri valet consensus adeò certus, & deliberatus, ut Sponsalia dicantur perfecta, & consequenter in vim ejusdem consensus Promissor metu carcerationis, seù Excommunicationis, aliarumve pœnarum ad adimplendam promissionem cogi valeat; Ut enim procedi possit ad coactionem, consensus in Sponsalibus ei similis esse debet, qui requiritur in actuali Matrimonii contractu; Cum enim Promissor cogi non possit ad Matrimonium contrahendum, nisi in vim consensus jam præstiti in præcedentibus Sponsalibus, exindè pernecessè sequitur, quod talis consensus ejus indolis, & naturæ esse debeat, qualis in actu contrahendi in facie Ecclesiæ Matrimonium ad illius validitatem exposcitur, hoc est omninò liber, certus, & deliberatus, & quemadmodum, si in Matrimonio non liber, & deliberatus, sed coactus, & per vim, & metum exortus consensus intercederet, Matrimonium non esset perfectum, sed nullum, etiamsi deindè, durante causa metus, Conjuges una simul cohabitarent *Thesaur. de pœn. Eccles. par. 2. verb. Matrimonia cap. 7. num. 2.* prolemque ex Conjugio susciperent *Rot. coram Arguelles decis. 9. num. 5., & seq.*, nèc vigore dicti consensus nullatenus voluntarii, nèc deliberati cogi possent ad perseverandum in Matrimonio animo deliberato nunquam volito, nèc unquam perfecte contracto, ità eodem libero, certo, & deliberato consensu in Sponsalibus deficiente, nonnisi nulliter cogi potest Promissor ad adimplendum promissum, & in sua promissione consistendum, quia propter defectum dicti voluntarii, & deliberati consensus Sponsalia nunquam animo deliberato fuerunt volita, ideòque nunquam indubitantèr, & absolutè promissa, neque perfectè con-
65 tracta *Geminian. cons. 27. num. 8. Bald. cons. 12. num. 3. lib. 2. Ricc. decis. 5. par. 3. Ricciardell. loc. cit. Panimoll. decis. 23. n. 3. & seqq.*; *Rot. in Luceorien. Matrimonii 30. April. 1708. §. Et ratio coram Scott. & in Hispalen. Matrimonii 21. Febr. 1718. §. Nibilominus coram Foscar.* = ibi = *Primo enim loco considerandum occurrit, quod ipse triennalis Carcerationis molestiam subiverat, mandante Judice, non alio planè fundamento, nisi quia Vidua querelam porrexerat, in qua figurabat se sub certa Sponsione futurarum Nuptiarum à Diduco reportata eidem sui Corporis copiam fecisse, ad quod comprobandum induxerat in Testes quasdam sibi Familiares Mulieres idipsum asserere conantes. Cum igitur rimatis dictarum Mulierum depositionibus compertum sit vèl ex illis nequaquam oriri verum Sponsalium contractum, sed so- 66 lummodò quamdam præordinationem, seù voluntatis dispositionem ad illa contrahenda, ex qua profectò loquendi forma non inducitur consensus omninò deliberatus* = clarius *decis. 682. num. 6. 7. 8. cor. Lancett. tom. 3.* = ibi = *Sicut minus efficacem voluntatem secum ferunt verba, de quibus iidem Testes deponunt* = che la voleva sposare &c. che ci andava a fine di Matrimonio = *eo quia non indicant illum 67 consensum volitum de præsenti, sed solum ostendunt quoddam desiderium Sponsalia contrahendi, adeòut ex isto præcisa obligatio ad effectum coactionis nullatenùs orta dici possit* = ex ea solidissima ratione, quia maximum intercedit discrimen inter promissionem desponsandi, & ipsamet Sponsalia, 68 ut præ cæteris advertunt *Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 18. num. 13. Rot. dicta decis. 682. num. 9. coram Lancett.*

Et in durioribus terminis, quod promissio facta per illa verba = *promitto, quod te desponsabo* = non importent Sponsalia, sed tantum præ- 69 seferant promissionem Sponsalium contrahendorum tradit *Ricc. decis. 5. part. 3.*, & si fuerit concepta his aliis verbis = *volo te accipere, habere, aut ducere in Uxorem* = quod nec etiam inducere valeat Sponsalia docent *Bonaccin. Theol. Moral. tit. de Sponsal. 70 quæst. 1. punct. 1. num. 3. tom. 1. Sanchez*

chez de Matrim. lib. 1. *disput.* 18. *num.*22. *Panimoll. decis.*23. *num.*6. cum aliis relatis per *Piton. discept. Eccles.*52. *sub num.*74. *vers. Et in fortioribus*, neque constare de validitate Sponsalium, quæ fuerant his concepta verbis = *Io infrascritto Antonio Levame dico, e prometto di non sposare altra Figlia, che la Signora Benedetta Gena, come anche promette lei di non sposare altro Giovine, che me* = censuit *Sac. Congregat. Concil. In Vintimilien Sponsalium*, quæ *sub die* 1. *Junii* 1709. sibi propositis Dubiis = I. *An constet de validitate Sponsalium inter Antonium Levame, & Benedictam Genam, & quatenus affirmativè* = II. *An dictus Antonius Levame sit cogendus, vèl potiùs possit ab eis recedere contrahendo cum altera in casu* = rescripsit = *Ad* I. *Ex hactenus deductis non constare de Sponsalibus absolutis; Ad* II. *Negativè quoad primam partem, & quoad secundum dilata* = & repropofita Caufa sub consueto Dubio = *An sit standum, vèl recedendum à decisis in casu &c.* = confirmatum fuit *sub die* 28. *Septembr. ejusdem Anni* 1709. dictum rescriptum, & insuper additum = *Antonium posse cum altera Muliere Matrimonium contrahere* = eodemque modo responsdit *ead. Sac. Congregat. in Mediolanen. Sponsalium* 13. *Julii* 1725.

Et quatenùs probata remaneat promissio Stuprantis, non exindè tamèn semper dici possunt contracta Sponsalia, cum ad hunc effectum satis non sit nuda, & materialis promissio ex parte Viri, nisi concludenter doceatur de mutuo Stupratoris, ac Stu-
71 pratæ consensu, sine quo Sponsalia non perficiuntur *Cap. Tuæ* 25. *de Sponsal. Canon. Sufficiat* 27. *quæst.* 2. *Paris. cons.*55. *num.*14. *vol.*4. *Sanchez de Matrim. lib.*1. *disput.*5. *num.*1. *Rot. decis.*1285. *num.*3. *tom.*3. *coram Emerix Jun.*, *& in dicta Amerina Sponsalium* 22. *Novembr.* 1737. §. *Ast quatenus coram Emo Calcagnin.*, *& in Reatina Sponsalium* 29. *Januar.* 1753. §. *Non itaque cor. R. P. D. Buss. & dicta decis.*682. *num.*11. *cor. Lancett. tom.*3. = ibi = *At non solum probabilis non remanet ex prædictis consensus Dominici, sed nèc etiam constat de repromissione, & consensu Antoniæ.*

Quæ tamen mutua repromissio probata minimè dici valet ex copula secuta inter Marem, & Fœminam, ex ea nimirum præsumptione, quod Mulier haud permisisset violari, nisi pollicitam sibi fidem Matrimonii acceptasset, eamdemque repromisisset; Quandoquidem nisi agatur de honesta Fœmina, ut voluit *Rot. in Constantien. Sponsalium* 7. *Julii* 1751. §. *His igitur cor. R. P. D. Matthæjo*, neque undique constet de præambula promissione Viri certa, & indubitata, ex subsecuta copula depromi nullo modo potest illa certa, & indubitata probatio, quæ requiritur ad concludenda Sponsalia inter Stupratorem, & Stupratam, sed ex ea ad summum elici valet simplex præsumptio, quæ vires non habet perfectæ probationis, qua de re, spreta tali præsumptione 72
ex copula nascente, probandum esse aliundè consensum Mulieris *ex Text. in Cap. Tua nos de Sponsal.* punctualiter firmant *Soccin. Sen. cons.*119. *n.*11. *lib.*3. *Rot. decis.*374. *sub num.*3. *cor. Cels.* = ibi = *Undè non potest dici constare de Sponsalibus, dum deficit promissio reciproca, & mutuus consensus, sine quo illa non contrahuntur &c. etiamsi fuerit secuta copula* = idque confirmat *dicta decis.*1285. *n.*3. *tom.*3. *coram Emerix Jun.* = ibi = *Etiamsi sequatur copula* = apertissimè *in Colonien. Matrimonii imprest. post pract. observat. legal. Emi Calcagnin. decis.* 1. §. *Injustè* = ibi = *Injustæ enim visæ fuerunt dictæ Sententiæ, dum Maria non probavit Sponsalia ab ipsa allegata, prout omninò requirebatur, ad effectum, ut præfatus Joannes Aurelius arctari posset ad celebrandum solemne Matrimonium, esto, quod intercesserit copula, quia ad contrahenda Sponsalia requiritur mutua promissio, & consensus, sine quo Concubitus nihil concludit, nèc Sponsalia 73
perficere potest* = cum aliis *in dicta decis.*682. *num.*11. *cor. Lancett. tom.*3.

Porrò in linea hujus necessariæ, ac indispensabilis probationis poni non valet assertio ipsius Stupratæ, maximè 74
si non sit æqualis conditionis cum Viro,

ro, quod nempè permiserit ab eodem claustra pudoris effrangi sub data, & respectivè repromissa fide Matrimonii, quoniam vulgatum est hisce assertionibus nullatenùs esse deferendum, cum
75 enim respiciant ipsius Mulieris commodum, & interesse in puncto *Vermigliol.cons*, 113.*n*.9.*Honded.cons*.100. *num*.7. *Farinacc. cons*.80. *num*. 21. *Conciol*, *verb. Stuprum resolut*. 2. *n*. 2. *Bonfin. ad bannim. general. cap*. 6. *appendic. unic. num*. 11. admitterentur proinde ad testificandum in causa propria contra *Text*.expressum *in leg. Nullus* 10.*ff.de Testib*.quod est omninò vetitum, & potissimum in casu, ubi si fides præstanda foret ipsis Mulieribus corruptis, latissimus pateret aditus fraudibus, & calumniis, & ipsæ Virum, quem vellent, habere possent
76 *Horat. Lut. cons*.161. *inter cons. Crimin. divers. lib*. 1. *num*. 10. *vers. Quod si fides Guazzin. ad defens. reor. defens*.4. *cap* 6. *num*. 14. *Ciaz. cons*. 10. *num*. 15. *vers. Sed etiam sequeretur absurdum Moscatell. in prax. Crimin. tit. de Adulter.*, *& Stupr. num*. 11. *Carpzov Jur. prud. Concistor. lib*. 2. *tit*. 14. *definit*. 228. *num*. 10. = ibi = *Etiamsi præsumptio sit, quod Virgo*
77 *spe Matrimonii fuerit seducta, nam si attendenda esset dicta præsumptio, præterquam ad faciendum indicium promissionis &c. utique adinventa esset Puellis via inveniendi sibi Maritos ad earum placitum, quia permit-*
78 *terent se deflorari, & deindè assererent præcessisse dictam promissionem, quod non est ullatenùs dicendum* = optime *Rot. in Majoricen. Sponsalium* 6. *Martii* 1752. §. *Asserit enim vers. Alias coram R. P. D. Amadeo* = ibi = *Alias enim nimis patens aperiretur via vilissimis Mulierculis se se Viris subjiciendi, ut deindè assererent earum Violationem secutam data fide ineundi Conjugii* =

Ulterius, si re vera intercessisset talis promissio, ac repromissio, & Fœmina affirmaret, quod Vir ad has promissiones devenerit, dum præ amore æstuabat, eamque sollicitabat ad copulam, utique in his terminis tales promissiones tamquam promanantes ab impetu, & ardore libidinis nullatenùs aptæ sunt ad inducenda
Sponsalia, quia ob rationem, seù 79
mentem obtenebratam, neque consensus, neque voluntas præcisa, & deliberata Matrimonium contrahendi ex iis desumi potest *Bonfin. ad bannim. gener. d. cap*.6. *num*. 34. = ibi = *Vel quando promissio Matrimonii in æstu, & ardore libidinis extorta fuis-*
set, quia tunc ratione quodammodo 80
obtenebrata, neque consensus, neque animus decipiendi interfuisse dicuntur = Imò in hoc casu Deflorata benè percipere poterat hasce promissiones ficto procedere ex animo ad ipsam alliciendam, & seducendam, & per consequens credere, & sub tali pro-
missione corpus suum tradere non de- 81
bebat *Ricc. decis*. 15. *part*. 3. *Ros. in pract. crimin. par*. 2. *Decret. Magnæ Curiæ cap*. 1. *num*. 78. = ibi = *Secundo si promissio Conjugii antè carnalem copulam facta fuerit tamquam ex vi, & luxuriæ impetu peracta, facilè*
Mulier eam intelligere poterat ficto 82
procedere ex animo, eamque non inducere Sponsalia = Qua ratione ducti Doctores communiter firmant, quod Deflorans virginem sub hisce promissionibus absque animo se obligandi
emissis, precisè cogi minimè possit ad 83
contrahendum cum Stuprata Matrimonium *Div. Antonin. part*.3. *tit*. 1. *cap*.19. *in princ. Ledesm. de Matrim. dubit*. 19. *Card. de Lug. de Just.*, *& Jur. tit. de restit. ob Stuprum disput*. 12. *sect*. 2. *num*. 19., *&* 20. *Ain. decis*. 38 *sub n*. 14. *tom*. 2 *Rot. in Majoricen. Censurarum* 16. *Januar*. 1715. §. *Exulante cor. Card. Scott.*

Ut autem in casu simplicis Stupri, sic & in casu Stupri qualificati cum promissione futuri Conjugii, ultra ejusdem promissionis probationem, & quidem concludentissimam, ut firmavit etiam *Rot. in dicta Majoricen. Sponsalium* 6. *Martii* 1752. §. *Asserit*, *&* §. *Quin obstaret cor. R. P. D. Amadeo*, & in ejus *Confirmatoria diei* 9. *Aprilis* 1753. §. *Et sanè coram R. P. D. Buss.* nobis constare debuit ex actis de certissima Mulieris honestate Stuprum præcedente, sine qua Stuprator, non obstante promissione prædicta, nunquam ad ineundum Matri-

84 trimonium cogi potuisset ad *Text. in leg. Stuprum* 34. *ff. Ad leg. Juliam de Adulter. Farinacc. quæst.* 147. *n.* 82. *Raynald. observat. crimin. cap.* 23. §. 4. *num.* 51., *&* 52. *Bursatt. cons.* 69. *num.* 13. *Thesaur. decis.* 3. *num.* 3. *vers. Quarta conclusio*, quia uti præcipuum, ac essentialissimum requisitum in hoc crimine ab omnibus inconcussè cir-
85 cumfertur illæsa, & illibata Mulieris pudicitia, & honestas *leg. Inter liberas* 6. *juncta leg. Stuprum* 34. *ff. Ad leg. Juliam de Adulter.* §. *Item lex Julia de Adulteriis*, ibique *glos. verb. Viduam Instit. tit. de public. Judic.*, & confert *Text. in leg. Quæ Adulterium* 29. *Cod. Ad leg. Jul. de Adulter.* alias non constito de honestate, nedum constat actio Stupri, verum etiam licet Mulier fuerit deflorata, amittit non solum Jus ad Matrimonium, sed Jus quoque Dotationis, &
86 Reus est absolvendus juxta *Text. in leg. Si Uxor* 13. §. *Nàm ut sextus ff. Ad leg. Juliam de Adulter. Bursatt. cons.* 69. *num.* 13. *Grammatic. decis. ult. num.* 36. *& seqq. Thesaur. dicta decis.* 3. *num.* 3. *vers. Quarta conclusio Basilic. decis.* 15. *num.* 21.

Secus autem dicendum esset, si Mulier ante Stuprum fuisset honesta, eoque secuto, vivere inhonestè cœpisset, tunc enim, quia Stuprator fuit in causa, cur ipsa verecundiam, pudorem virginalem, & honestatem propter Stuprum amitteret, licet non teneretur eam ducere, adhuc illam dotare deberet ad sensum *Rot. cor. Emerix Jun. decis.* 1226. *num.* 10. *tom.* 3.

Inhonesta autem non reputatur Fœmina, quam Stuprator, ne illam dotet, aut in Uxorem ducat, ut plurimum asserit in actu copulæ non invenisse virginem, cui nullatenùs est deferendum, quia deponit ad proprium commodum, fitque Judex, atque peritus in causa propria, sed de illius honestate, vel inhonestate constare debet per accuratam ipsius vitæ, ac morum inquisitionem, ut in simili docuit *Rot. in Posnanien.*, *seù Versavien. Matrimonii* 26. *Junii* 1747. §. 8. *& seq. coram R. P. D. Buss.* ideoque honesta illa non præsumitur esse,

quæ Hominum conversationes admittat, atque tripudia *Farinacc. quæst.* 87
136. *num.* 114., *&* 201. vel amicitiam habeat cum pluribus Viris *Bursatt. cons.* 445. *num.* 33. *lib.* 4. *Manent. cons.* 121. *num.* 7. *& seq.*, *Ledesm. de Matrim. quæst.* 51. *artic.* 2. *dubit.* 3. §. *Advertendum Rot. in Majoricen. Censurarum* 16. *Januar.* 1715. §. *Exulante cor. Scott.* vel ipsa ad publica 88
accedat tripudia *Riminald. Jun. cons.* 244. *num.* 33. *& cons.* 260. *n.* 43. *Farinacc. dicta quæst.* 136. *num.* 98. *Bajard. ad Clar.* §. *Adulterium n.* 39. præsertìm ubi agitur de Muliere paupere, & vili, quæ ut plurimum inho- 89
nesta reputatur *Ricciardell. in Lyc. Eccles. cap.* 9. §. 1. *num.* 33. 90

Quibus concurrentibus præjudiciis, minus deferendum venit Testibus Fiscalibus de Mulieris honestate in genere deponentibus, quia accidere potest, quod ignoraverint pravos, 91
inhonestosque mores Stupratæ *Antonell. cas.* 98. *num.* 5. etiamsi fuerint mille Testes ita de honestate deponentes *Zaul. ad Stat. Favent. lib.* 4. *rubr.* 58. *num.* 89. Et profectò in praxi experientia nos docuit, quod in similibus casibus hisce attestationibus non ita facilè præbendæ sunt aures, delata namque nobis querela Stupri commissi in persona cujusdam Puellæ ex honestis Parentibus ortæ, licet omnes Testes Fiscales de illius honestate deponerent, nèc ulla certa probatio de illius inhonestate in Processu haberetur, dum tamen Stuprator in nostris Ecclesiasticis carceribus detentus mediante Appellatione ab eo interposita à Decreto super emergenti per nos emanato causam contra Stupratam coram A.C. prosequeretur, ipsa Mulier opera alteriùs Amasii apparuit prægnans, simulque supervenerunt indicia anteactæ illius inhonestatis cum magno detrimento ipsius Genitoris, qui ingentes expensas ad defendendum honorem propriæ Filiæ, ac vindicandam sibi illatam injuriam usque tunc pati debuerat; unde magis, magisque instructi remansimus prædictis Testibus de honestate Mulieris in genere deponentibus nullam fidem esse adhibendam, nisi aliæ de-

ca-

anit. n.6. Mantic. de tacit. & ambig. lib.3. tit. 17. n 6. Piton. discept. Eccles.52. n.79. Rot. decis.374. n.4. cor. Cels. & dec.19.n.2.par. 10. recen. & decis.979. n.1. cor. Molines tom.4.

Quemadmodum igitur Stuprator honestæ Virginis, quando non urgent probationes, seu vehementes conjecturæ pro calumnia, est carcerandus, nèque a Carceribus habilitandus, sed in ipsis suas defensiones explere debet, saltem juxta opinionem *Raynald. observat. Crimin. cap. 23. §. 4. 5. & 6. n.142.* ita Stuprator ad ineundum Matrimonium cogi non poterit, si ex longa ipsius Stuprantis car-
98 ceratione, passisque ærumnis, gravibusque expensis capitale odium, ac inimicitia irreconciliabilis inter Stuprantem renuentem inire Matrimonium, & Stupratam, ejusque Genitores, seu Consanguineos, aut affines querelantis exorta fuerit *Gabriel. cons. 166. n.7. & seq. lib. 2. Rot. decis.374. n.7.cor. Cels.* = ibi = *Concur-*
99 *rit etiam odium, & inimicitia inter prædictos absque ulla spe reconciliationis, nam quando adest periculum scandali, vel mali exitus, seu quod Matrimonium sequatur in perniciem, non est procedendum, ad coactionem* = Item *decis.979. num. 3. cor. Molines tom. 4. & decis.1285. sub n.5. vers. Sive respiciamus ad carcerationem, & decis.1226.num.9. tom.3. cor. Emerix Jun.* = ibi = *Quia cum ipse fuerit ab eodem Arcangelo Dorotheæ Patre criminalitèr accusatus, & ex hac causa spatio duorum annorum in carceribus detentus, & graves expensas substi-*
100 *nuerit, dici debet inter eos odium, & inimicitia suborta, ob quæ ille cògi non debet ad effectuandum Matrimonium* = cæterisque adductis hoc idem resolutum fuit in *Pampilonen. Sponsalium super Censuris 7.Febr.1718. §. Concludentius cor.*Herrera = ibi = *Concludentius quia dubitari non potest, quin ex tot, tantisque divexationibus ad instantiam dictæ Annæ Mariæ per Joannem Baptistam passis, gravis inimicitia, & magnum odium inter*
101 *ipsum, & Annam prædictam fuerit subortum, ex quo sicuti sufficiens ratio desumitur pro divortio inter Conjuges decernendo &c. ita plusquam sufficiens habetur causa pro resiliendo a Sponsalibus de futuro &c. & consequentèr pro abstinendo a præcisa, & finali coactione, cum majus malum sit* 102
Sponsum ad Matrimonium de præsenti cum perpetuo odio compellere, quàm Sponsalium fidem frangere =

Idem dicendum, si fuerit super Sponsalibus lis contestata, & acerrima substentatione in longum tempus 103
traducta, hæc enim sicuti pariter livores excitat, ac animos ad indignationem vertit, imò aversionem Promissoris a Matrimonio designat, ita justum, & rationabile præbet fundamentum, ne Promissor ad illius effectuationem cogatur *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 17. n.17. tom. 1. Rot. decis.207. n.9. par. 1.recen* = ibi = *Advertebant etiam DD., quod cum versemur in assertis Sponsalibus, quæ Thomas semper impugnavit sustinendo litem in pluribus instantiis veniendo ad Curiam, & faciendo alias omnes sibi possibiles diligentias, non debet cogi ad contrahendum Matrimonium, stante præcipuè, quod inter ipsum, & Isabellam malevolentiæ, atque odii semina exorta sunt, ex quo ipse illam inhonestatis, maleficii, aliarumque turpium rerum oppositione fœdavit &c. Siquidem Matrimonia coacta, ut plurimum, exitus parum felices sortiuntur* = & idipsum tenuit in *dec.1112. num.5. cor. Seraphin. & dec.296. n.9. cor. Dunoz. Jun. & dicta dec.1285. sub n.5. §. Causa autem vers. Sive ad litis contestationem cor. Emerix Jun. tom.3. & in Lunen. Sarzanen. Sponsalium 28. Junii 1694. §. Cæterum cor.* Pio, *& in d. Pampilonen. Sponsalium super Censuris 10. Febr.1718. §. De constanti cor. Herrera, & d. dec.979. num.3. cor. Molines tom.4.* = ibi = *Concurrente præsertim diuturna litis continuatione, quæ si-* 104
cuti animorum exacerbationem inducit, ita justam præbet causam dissolvendi Sponsalia = Quidquid secus dicendum esset, quando nèc grave odium, nèc maximam inimicitiam ex brevi, non diuturna, nèc acerrima lite inter Sponsos ortam fuisse timeri posset, in quibus terminis procedere

S puta-

putamus sententiam *Rot. in Majoricen. Sponsalium* 25. *April.* 1746. §. *Ultim. cor. R.P.D. Buss.*, vel quando facilis est indoles Sponsi non tàm suo, quàm alieno consilio reluctantis, quibus stantibus, procedere posse pariter opinamur alteram in *Reatina Sponsalium* 29. *Januar.* 1753. §. *Consanguineorum cor. eod.*, ut cum illis mox allegatis, aliisque similibus concilientur.

Aut si post Sponsalia alter Sponsus, altero non contradicente, expressè, vel etiam tacitè a Sponsalibus recesserit, aut alteri Sponso causam recedendi dederit, veluti si probata fuerit Sponsi, vel Sponsæ fornicatio sivè ante, sivè post Sponsalia, etiam si Sponsa vi fuerit oppressa, dummodò tamen Sponsus fornicationem ante Sponsalia commissam ignoraverit, nam si scienter, & voluntariè Sponsus cum Deflorata Sponsalia contraxerit, vel Sponsa fidem dederit Viro antea lupanar palam, eaque non ignorante frequentanti, (prout quamdam nobilem Puellam Juveni æqualis conditionis, sed cum Meretrice morbo gallico laborante per Satellites prius reperto, ac publico, sibique noto, & una simul corpore a natura vitiato lætanter nubere vidimus) tunc uterque censetur cessisse Juri suo, & consequenter nèc Sponsa Sponsi, nèc respectivè Sponsus Sponsæ pravos mores amplius reprobare potest, nisi nova supervenerit causa *Can. Horrendus* 32. *quæst.* 5. & cum hac distinctione intelligendus est alter quoque *textus in Cap. Quemadmodum* 25. *de Jurejurand.* = ibi = *Siquis juravit se ducturum aliquam in Uxorem, non potest ei fornicationem opponere præcedentem, sed subsequentem, ut illam non ducat in Conjugem* = juxta notata per *gloss.* ibidem *verb. præcedentem*; vel si alter ex Sponsis palam declaraverit se nolle amplius adimplere Sponsalia, sivè annulum ab altero receptum alteri retromiserit, sivè quemlibet alium fecerit actum indicativum recessus a Contractu, & alter Sponsus non reclamaverit, ut pluribus relatis firmavit *Rot. cor. Ansald. dec.* 516. *n.* 24. *tom.* 5.

Aut tandem si Stuprator expressè, ac constantissimè pluries protestatus fuerit se nolle unquam Matrimo- 105
nium cum Deflorata celebrare,
etiamsi opus foret in Carcere perpetuò, & usque ad obitum miserrimam
ducere vitam, & quibuslibet cruciatibus se subjicere, quo casu pariter
Judex abstinere debet a compulsione,
ne Matrimonia, quæ libera, non coacta esse debent *Cap. Requisivit* 17. *de
Sponsal.*, quæque ex mutuo, ac spontaneo utriusque consensu substantiantur, ob ejusmodi coactionem destituta remaneant prædicto essentialissimo
requisito, & per consequens nulla, irrita, ac invalida reddantur, & ver- 106
tantur in abominabile scortum, ut ex
text. in Cap. 1. *de pact.* in proposito
ratiocinantur *Gabriel. cons.* 186. *n.* 14.
Menoch. cons. 786. *Guttierez quæst.
Canonic. cap.* 15. *num.* 2. §. *Tertia vers.
Nisi attentis Rot. d. decis.* 1285. *n.* 6.
cor. Emerix Jun. = ibi = *Præsertim
post apertè declaratum a Carolo animum velle prius subire quodlibet præ-
judicium, quàm unquam Matrimonio 107
copulari cum Dorothea* = & subindè
n. 7. firmat, quod Judex illum compellere debet, quem videt in sua simplicitate titubantem, secus eum, quem
cognoscit constanti animo reluctan- 108
tem, & in *Cadicen. Sponsalium* 21.
April. 1694. §. *fin. cor. Ursin. & decis.* 77. *num.* 10. *cor. Kaunitz tom.* 1. *&
dec.* 516. *n.* 20. *cor. Ansald. tom.* 5. *&
in d. Pampilonen. Sponsalium super
Censuris* 10. *Febr.* 1718. §. *Censuræ
enim cor. Herrera.*

Et ratio potissima ea est, quia Matrimonia per licitam etiam coactionem contracta, ob liberi consensus defectum, possunt esse nulla *Thesaur. de pæn. Eccles. par.* 2. *verb. Matrimonia cap.* 7. *n.* 2. *in fin.* & etiam, nulli-
tate cessante, funestos semper sortiun- 109
tur effectus *Rot. in d. Amerina Sponsalium* 22. *Nov.* 1737. §. *Itaque omnia cor. Emo Calcagnin.* qua de re
in his circumstantiis pia Mater Ecclesia ad avertenda scandala, ac mala probabiliter contingibilia abstinet a
coactione, quantumvis indubitata intercesserint Sponsalia, primævamque
Sponsis libertatem restituit *Surd. cons.* 110
364.

364. *n.*9. *Decian. respons* 66.*num.*15.
*lib.*5. *Mantic. de tacit. lib.*3. *tit.* 17.
*n.*17.& 18.*Menoch de arbitr. cas.*455.
*lib.*2. *Rot. dec.*497. *n.*1. *par.* 1. *divers.*
& *decis.* 242. *n.*2. *cor. Duran.* & *decis.*296. *sub n.*8. *cor. Danozzett. Jun.*
& *d. dec.*979. *n.*3. *cor. Molines tom.*4.
= ibi = *Quando enim ex odio praecedentèr nato inter ipsos Sponsos, eorumque Consanguineos probabilitèr timeri potest, quod subsequens coactum Matrimonium potius malum, & infelicem, quàm bonum exitum sortiri debeat, etiamsi revera praecesserint Sponsalia, pia Mater Ecclesia, ut*
111 *majus evitetur malum se abstinere solet a coactione, & Sponsis primaevam libertatem restituere* =

Sponsalia namque non sunt ita indissolubilia, sicut est Matrimonium,
112 & ob id legitima, & rationabili concurrente causa, eaque praesertim pertinaciter persistendi in recusatione, absolutè debet a coactione desisti, ut, ultra mox allegatos, tenent *Ruin. cons.*263. *n.*3. *vers. Et plus etiam dico Gabriel. cons.*186. *n.*14.*lib.*2.*Rub. in annot. ad Rot. dec.*431. *sub num.*79. *par.* 4. *tom.* 2. *recen. Eadem Rot. cor. Seraphin. d. dec.*1112. *n.*3. & *seqq.*; quamvis praecesserint Sponsalia cum
113 Juramento firmata, ut communiter sentiunt Canonistae, & signanter *Jo: Andr.*, *Hostiens.*, *Ancharan.*, *Butr.*, *Abb.*, *Praeposit. in d. Cap. Requisivit de Sponsal. Sylvest. in Summ. verb. Sponsalia n.*10. Multòque magis quando Sponsalia non fuerunt jurata, tunc enim mitius est agendum, nec ita de
114 facili admittendam esse coactionem tradunt *Abb. in d. Cap. Requisivit sub n.*6. *de Sponsal. Gabriel. d. cons.*186. *n.*10. *vol.*2. *Giovagnon. cons.*16. *n.*36. & 39. *vers. Tum quia Sponsalia Sanchez de Matrim. lib.*1. *disput.* 29. *n.*2. *vers. Hanc videtur Rot. dec.*447. *n.*7. *cor. Cavaler.* & *d. dec.*296. *n.* 11. *cor. Dunozzet. Jun.* & *d. dec.*516. *n.*14. & 15. *cor. Ansald. tom.*5. & permittendas esse Sponso, vel Sponsae renuenti nuptias cum alia, seu cum alio censuit *Sac. Congregat. Concilii in Senogallien. Sponsalium* 1. *Septembr.* 1714. & *in Majoricen. Sponsalium* 24. *April.* 1723., & *in Mediolanen.* & *Salernit. Sponsalium* 13. *Junii* 1725. & *in Neapolitana* 17. *April.* 1728. & *in Gallipolitana Sponsalium* 28. *Februar.* 1733.

Quibus omnibus maturè ponderatis, si absque dubio Stuprum tàm in genere, quàm in specie probatum remansit, si copulae promissio Matrimonialis accessit, si honestas Stupratae controverti minimè potuit, & si obstinata Stuprantis, vel Stupratae reluctantia non obstitit, nèque Stuprantis Parentes justam habuere contradicendi causam, eumdem Stuprantem ad ineundum praecisè Matrimonium compellimus, sed quoties coram Nobis de Stupro inter Personas praemissae speciei, scilicet inter Rusticos actum fuit, deficiente quoque pro-
missione, tales Stupratores ad nubendum, vel dotandum condemnati ferè semper Stupratam in Uxorem ducere consueverunt. 115

Alterius speciei sunt Ancillae, quarum aliqua Puella innupta, & actuali servitio alicujus nobilis, aut civilis, & honestae Familiae addicta, ab aliquo ejusdem Familiae Juvene suasionibus, blanditiis, vel precibus etiam importunis, & assiduis, aut muneribus seducta, se ab eo tandem
carnaliter cognosci passa fuit, quae si- 116
militer in occasione posita, commiseratione digna videtur, at Stupratorem non alternativè ad illam dotandam, vel desponsandam condemnavimus, sed, ob conditionis disparitatem, ad ei simpliciter, & absolutè dotem
persolvendam teneri decrevimus in 117
ea quantitate, quam ipsa Puella, si deflorata non fuisset, potuisset a suis habere Parentibus, seu Fratribus juxta solitum aliarum Foeminarum propriae Familiae, & praeterea ab eodem Stupratore augendam esse diximus talem dotem in tertia parte pro deteriorata conditione, prout in taxan-
da dote pro Puella deflorata inter 118
alios faciendum censuit *Rot. in Pampilonen. Sponsalium super Censuris* 7. *Febr.* 1718. §. *Hodie in fin. cor. R.P.D. Herrera*, quae est *decis.*39. *inter impress. cor. eod.* probato tamen corpore
delicti tàm in genere, quàm in spe- 119
cie: In specie subministrando indicia;

præsumptiones, & conjecturas, ex quibus argui posset Juvenem accusatum, fuisse Stuprantem; & in genere mediante prægnantia, & subsecuto partu *Dyn. decis. Crimin.* 37. *num.* 3.
120 *Basilic. decis.* 15. *num.* 32. aut visitatione duarum Obstetricum, præsertim si prægnantia deficiat *Cap. Causam Matrimonii* 14. *de Probat. Guazzin. ad defens. reor. defens.* 4. *cap.* 6. *num.* 5. *&* 6. *Farinacc. quæst.* 147. *num.* 141. *& seqq.*

Veruntamen cum corpus delicti in crimine Stupri non tantum consistat in recognitione claustri Virgina-
121 lis, quæ ut plurimum fallax est *Sec. de Offic. Locumtenent. post cap.* 22. *verb. Recognitio Mulieris deflorata vers. Quam vero sit fallax*, sicuti generaliter tota Medicorum ars, utpote mere conjecturalis, est undique fallax, & periculosa, ut post *Hipocrat.*
122 *aphor.* 1. notat *Vuames cons.* 541. *sub num.* 4. *vers. Neque allegatæ curabilitati*, sed principaliter resideat in antecedenti honestate Defloratæ, quæ omninò, & concludenter probare debet suam Virginitatem, &c. honestatem ante concubitum cum prætenso Stuprante, nam si prius ab alio corrupta fuerit, ejus Dominus, qui illam carnaliter deindè cognovit, nullam pœnam subire debet *Adden. ad Clar.* §. *Stuprum n.* 3. = ibi = *Item adde, quod cognoscens Ancillas suas non punitur &c. quod intelligendum est, si jam ab alio cognitæ fuerunt, secus si ab eo stuprantur, quoniam tunc Judicis arbitrio punitur* = cumque agatur de Ancillis, quæ præsu-
123 muntur faciles ad meretricandum *Boss. tract. var. tit. de damn. n.* 29. cujus verba retulimus in præcedenti nostro *Vot. VI. n.* 69. *Rot. in Majoricen. Sponsalium* 9. *April.* 1753. §. *Unica cor. R. P. D. Buss.* ideò quoties aliqua Famula, seu Ancilla de Stupro
124 per suum Dominum in sua persona commisso coram Nobis conquesta fuit, magis rigorosum, quàm aliæ Defloratæ, exhibere debuit præcedentis honestatis bonum testimonium proprii Parochi, aliorumque Testium fide dignorum, qui opportunam redderent scientiæ causam, & non genericè, suaque imaginatione de ea deponerent, ista namque eorum depositio 125
non relevasset *Vermigl. cons.* 72. *n.* 4. *Rot. dec.* 737. *n.* 3. *par.* 3. *recen.* Sed Parrocho potissimum inter alios Testes deferendum esse censuimus, quia ad eum spectat de suo grege illam plenam 126
habere notitiam, quam alii habere non possunt, sine qua sæpe deponunt de honestate, quia de actibus inhonestis personarum sibi neque de visu, neque de publica voce, & fama, neque ex veridica relatione notis deponere non valent, ex quo fit, quod nemo sit tam infelix in loco, ubi ha- 127
bitat, ut non habeat aliquos testes de illius bona fama deponentes *Dyn. dec. crimin.* 18. *n.* 37. = ibi = *Nemo est tam infelix in Civitate, qui non habeat aliquos de ejus bona fama, & honestate deponentes, cum in quolibet perdito homine facile in genere probetur* =

Tertia species est earum Puellarum, quæ in Oppidis, seu Civitatibus natæ, & educatæ fuerunt, pro- 128
priæ domi sub oculis Parentum, aliorumque suorum domesticorum quotidie manentes, nec nonnisi associatæ e domo exeuntes, quibus, si fuerint defloratæ, indulgendum venit vel coarctando Defloratorem ad celebrandum Matrimonium, quoties sub fide futuri Conjugii Stuprum commissum fuerit, nec illius Parentes rationabiliter obstent, vel hac promissione cessante, alternativè ad dotandum, vel nubendum, quia præsumuntur seductæ. Hanc 129
tamen præsumptionem, si fas est dicere veritatem, in hisce Fœminis raro, seu numquam admittendam esse opinamur. Quoties enim Puella quoli- 130
bet die exposita remanet oculis domesticorum, & nunquam sine fideli comite domum egreditur, si tamen deflorata fuerit, aut id accidit ex conniventia domesticorum, qui eam domi liberè cum aliquo Juvene tractare, & quotidianam consuetudinem habere permittunt, donec non seducta, sed voluntariè ad remotum Cubiculum cum eodem Juvene se conferat, ibique Stuprum patiatur, aut clàm domesticis malitiosè, & voluntariè aliquem Juvenem suum Amantem

tem in domum ad hunc finem introdu-
cit, ibique in Stuprum jam conven-
tum consentit.

Quarta species est earum Puella-
rum, quæ in Oppido, vel Civitate
natæ, non propriæ domi, ubi paupe-
res, sed honestæ Fœminæ labore
manuum sibi victum comparare solent
cum virginali modestia consistentes,
sed extra domum tota die huc illuc
vagantes quemcumque Virum sibi oc-
currentem alloquuntur, seu etiam ta-
ctus, vel ut dicunt = *pizzicotti* = pu-
131 blicè, voluntariè, & impudentèr ri-
dentes admittunt, donec pleno Cor-
pore se offerunt Curiæ querelantes
aliquem Juvenem, a quo se Stupra-
tas, ac Prægnantes violenter redditas
esse contendunt, quibus nèc dotem,
132 nèc Matrimonium cum accusato Juve-
ne est concedendum, quia hæ non
sunt Fœminæ honestæ, quippe quæ va-
gationis causa de facili pudorem vir-
ginalem, & pudicitiam amittunt, ut
habemus in *Genes. cap.* 34. *vers.* 1. *&* 2.
ubi quod Dina Jacobi Patriarchæ, &
Liæ Filia foris deambulans, & circum-
133 vagans a Sichem pudicitiæ cingulo
spoliatur = ibi = *Egressa est autem Dina
Filia Liæ, ut videret mulieres regionis
illius, quam cum vidisset Sichem &c.
adamavit eam, & rapuit, & dormivit
cum illa, vi opprimens Virginem* = eo-
que magis concurrente circumstantia
tactus libenter admissi, qui solus Mulie-
rem reddit inhonestam *Grat. respons.*
134 50. *in princ. Soccin. Jun. cons.* 32. *n.* 16.
Franc. Marc. dec. 899. *n.* 10., sed in facto
sunt veræ Meretrices quibus nonnulli
piissimi Præsules exiguam dotem scu-
tor. 15. 20., & etiam 25. constituentes
eas ad bonam frugem revocare conan-
tur cum Matrimonio, quod nonnisi cum
viro paupere vilissimæ plebis, ac in-
honesto contrahere valent, qui occa-
sione nuptiarum modica dote con-
sumpta, ad comparanda deinde ali-
menta Uxorem meretricari damnabili
conniventia permittit, seu cum pro-
prio lenocinio ad Meretricium ante
Nuptias incœptum continuandum in-
ducit, quod est error pejor priore,
quia quæ prius erat simplex fornica-
tio, vertitur in Adulterium, unde
potius tales Fœminæ vel fustigandæ
sunt, & in exilium mittendæ, vel ne
deinde majori libertate publicum Me- 135
retricium exercere valeant, in pœ-
nam Carceris usque ad senectutem
condemnari deberent. 136

Quintæ speciei est ea Puella, cu-
jus Genitores Adolescentem bonæ in-
dolis ab initio Filiæ sæpissimè inco-
gnitum amantes, cum illius Familia
æqualis sit conditionis, jàm statuunt 137
eamdem propriam Filiam cum eo in
Matrimonium conjungere, & quam-
vis tunc Adolescens non ad impudi-
cos amores, sed ad Studium, seù ad
aliquam honestam professionem sit in-
clinatus, callida tamèn Puellæ Mater
variis artibus illum in propriam Do-
mum introducit, ad eam sæpè re-
deundum illum invitat, Filiam, ut
ejus amorem sibi conciliet, adhorta-
tur, eamque vane ornat, & nonnun-
quam pigmentis, seù picturis fucat,
ut illum ad lasciviam provocet, cum- 138
que Voti compos evasit, eumdem
cum omni libertate tàm ea præsente,
quàm absente cum Filia tractare, ac
secretò confabulare permittit, ex qua
inverecunda conversatione, si antea 139
etiam cum aliis Viris Puella eodem
modo conversari consueverat, suspi-
cio oritur bene fundata, quod ipsa
fuerit antè incœptam amicitiam cum 140
isto Juvene ab alio corrupta *Innoc. in
Cap. Præterea de Testib. Hostiens. ibi-
dem num.* 4. *Farinacc. quæst.* 136.
num. 113. *Chartar. decis. Crimin.* 43.
num. 7. *&* 8. *Soccin. Jun. cons.* 32.
num. 16. quemadmodum jàm amo-
re obcœcata probè sciens suos
Genitores cum eo Adolescente suum
futurum anhelare Matrimonium,
dum soli in aliquo Domus Cubiculo
reperiuntur, non Adolescens, sed
effrons inverecundia Fœminæ, magis
insuper quam Vir naturalitèr libidi-
nosa, illum sollicitat, & huic etiam se
fœdandam offert, atque prostituit. 141
Ad avertendum hujusmodi malum ob
introductas Juvenum etiam cum Puel-
lis Conversationes nostris hisce tem-
poribus frequentissimum, quibus am-
pliùs non verificatur, quod = *trepi- 142
dare virginum est, & ad omnes viri
ingressus pavere, omnes viri effatus
vereri* = quemadmodum de illis dixit
D. Am-

D. Ambrof. lib.2. in Luc. contra simi-
les Fœminas, ultra Dotis amissionem
procedendum esset cum eo antiquo,
ac laudabili Canonum rigore, qui
Fœminam se pollui à Viro passam
143 nulli sinebat nubere Viro, teste *Gre-
gorio Magno in Epist.*17. aliàs 31. *sub
cap. de Dedicat. lib.*14. *ad Felicem
Messariæ Episcopum* = ibi = *Eam,
quam aliquis aliqua illicita pollutione
maculavit, in Conjugem ducere nulli
Christiano licèt, vèl licebit* = & si
quandoque factus est indulgentiæ lo-
cus, ut Matrimonium permitteretur
inter Virum, & Fœminam concubitu
jàm fœdatos, post annualem tamen
144 peractam pœnitentiam id solummo-
dò concessum fuit *Can. Placuit* 36.
*quæst.*2. & deducitur ex *Eusebii Pa-
pæ Decretis, & ex D. Augustino in
lib. de bon. Conjug. cap.*14. hujusque
laudabilis observantiæ rigor vigebat
adhuc XI. labente Sæculo, ut testa-
145 tur *Ivo Carnotensis in Epist.* 16. *Wal-
terio Meldensi Episcopo directa in
princ.* = ibi = *Humilitatem meam con-
suluit vestra Fraternitas, utrum quis
habere possit eam Mulierem in Conju-
gem, quam prius habuit pellicem,
quod idcircò vobis videtur illicitum,
quia apud vos hactenùs fuit insolitum* =
& allatis exindè testimoniis, quæ
affirmativam, & negativam compro-
bare videntur, eaque conciliare con-
tendens, tandem concludit secun-
dum justitiam non licere, at nonnun-
quam esse Canonum rigorem indul-
gentia temperare permissum = ibi =
*Et habita ratione salutis Animarum
prò qualitate Personarum, pro oppor-*
146 *tunitate locorum, & temporum, nunc
severitas Canonum possit exerceri, nunc
indulgentiam quibus oportebit impen-
di* = quæ severitas præsertim in hoc
Sæculo, quo passim hujusmodi scele-
ra perpetrantur, adhibenda venit,
147 nam crescente malitia, pœnæ debent
exasperari juxta stylum eorumdem
Sacrorum Canonum, qui eàtenus ita
Dotem, & Conjugium interdixe-
runt, quàtenus Delinquentes non
deterrebantur à vetusta Ecclesiæ Di-
sciplina, quæ damnaverat Nuptias inter
148 Seductorem, & Corruptam, sed dotan-
di obligatio in suo robore remanebat.

Nèc de severitate, prædictæ le-
gis interdicentis Dotem, atque Con-
nubium Genitores, vèl Filia conque-
ri possent, nam sibi imputent Geni- 149
tores, si Juvenem quæsierunt, in Do-
mum introduxerunt, & dum Filia
vulnus alit venis, simulque Juvenis
cœco carpitur igni, soli insimul con-
versari, ac *secretò* sermocinari per-
miserunt, donèc non extra Domum,
& in aliquo Antro, ut fingitur de
Ænea, & Didone, sed in Cubiculo
convenerunt illius Domus, ad quam
Juvenis fuit vocatus, & introductus,
ut impudico accenderetur amore, nèc
enim iniquissimi Parentes paleam igni
approximare debebant, si oriri no- 150
lebant incendium; Sibi imputet Fi-
lia, quatenùs sinè Conjugio, & sinè
Dote remaneat, nam, ultra quamquod
in præsentiarum ferè nulla Puella ve-
rè seducta præsumi potest, ipsa verè 151
seduxit Juvenem, quæ illum in Do-
mum jàm introductum modo verbis,
modo oculis, modo risu, modo va-
nis ornamentis, aut toto pectore ferè
nudato, & etiam nuda quandoque
genu sibi fecit Amantem, ipsa eum-
dem ad penetralia secreta Domus illi
penitus ignota traduxit, ubi se de- 152
florandam substravit, ideoque nèc uti
principalis rea hujus Criminis ab eo-
dem Crimine præmium reportare de-
bet, ne detur præmium peccati gra- 153
vis, & iniquitatis, nèc Deflorator in
Foro tàm interno, quàm externo te-
netur dotare, aut ducere Puellam,
quæ liberè, sine vi, fraude, vel me-
tu injustè incusso consensit in Stuprum,
nam hujusmodi obligatio per *Text.* 154
in Cap. 1. *& Cap.* 2. *de Adulter.
& Stupr.* ei tantum imponitur, qui
virginem honestam seduxit, vel de-
cepit, quod de illa dici non potest,
quæ libere in propria Domo consensit,
volenti etenim, & consentienti nulla 155
fit injuria, ut post *Text. in Cap.*27.
de Reg. Jur. in 6. in proposito docent
*Barbos. in Cap. Si seduxerit num.*2.
*eod. tit. Less. de Just., & Jur. lib.*2.
*cap.*10. *num.*9. *Pirbing. in Jus Can.
lib.*5. *Decretal. tit.*16. *num.*49. *Reif-
fenstuel. in Jus Can. lib.*4. *Decretal.
tit.*1. *n.*70. *Molina tract.*3. *de Just.
disput.*106. *num.*10.

Sub

Sub hac etiam Puellarum specie recensendam esse censuimus Filiam, cujus Genitores, licet aliquem Juvenem æqualis conditionis non invita-
156 verint, sed captus amore Filiæ ad illorum Domum non invitatus accesserit, attamen illum libenter in eamdem Domum admittunt, non semel, aut rarò, sed frequenter etiam cum murmuratione Vicinorum ei Domus ostium libenter aperiunt, humanissimè eumdem excipiunt, Filia se illi obviam præbet, eique venienti lætanter occurrit capite cincinnato, vultu fucato, brachiis, & pectore denudatis, Vestibus juxta modernum abusum more Saltatricum vix usque ad tibiarum medietatem protractis, ut à quocumque etiam modico libidinis vento facillus eleventur, cumque Puellæ Parentes eos vident reciproco amore ligatos diu, noctuque tàm ipsis præsentibus, quàm absentibus Amantem cum Filia liberè conversare sinunt, donec fœcundæ Conversationis fructus in Puellæ utero germinare noscantur, quod nonnisi stulti prævidere non poterant, unde frustra deinde Matrimonium, aut Dotem Stuprata, ejusque Genitores expostulant, tùm quia ex Parentum conniventia similes Puellæ non coactæ, vel seductæ, sed voluntarie Stupro consentiunt, tùm quia apparenter tantum, sed in rei veritate honestæ non sunt, honestæ namque Mulieres hominum conversationes, amores, &
157 tripudia nequaquam admittunt *Farinacc. quæst.* 136. *num.* 114. *&* 201. *& cons.* 33. *num.* 37. ideòque ex his conversationibus Mulieris inhonestas arguitur *Bursatt. cons.* 445. *num.* 33. *lib.* 4. *Farinacc. quæst.* 136. *num.* 127.

Majori quidem ratione cum hac antiqua Canonum severitate procedi debet contra Puellas sextæ speciei, sub qua versatur ea, de qua agitur,
158 quæ licet sit infimæ conditionis, adhuc Nobili Juveni se prostituit cooperante ambitione Parentum, & præcipuè Matris, quæ Nobili Adolescenti Filiam in Matrimonium locare exoptabat; Nèc dici potest, quod ipse Adolescens Puellam seduxerit, sed illum allicere, atque seducere Mater, & Filia tentarunt. Sciebant enim illius conditionem, & eumdem, instante ejus Patre, habuisse præceptum de 159
non accedendo ad earum Domum, & quamvis ad consulendum famæ Puellæ idem præceptum de non admittendo illum in Domum, nèc de conversando &c. per nos factum eidem Puellæ quoque non esset, adhuc à nobis oretenus Mater, & Filia admonitæ fuerant, ne illum in Domum, neque die, neque nocte reciperent, & nihilominus debitam obedientiam exigere non potuimus. Non ignorabat Mater tactus, amplexus, & oscula, quibus 160
Filia consenserat, unde nil aliud expectare deinde poterat, quam carnalem copulam juxta illud Poetæ dictum = *Visus, & alloquium, tactus, post oscula factum* = Sciebat ex relatione Filiæ, quod Adolescens *illam ad carnalem copulam sollicitaverat*; Ignorare non poterat Filia se ab eo fuisse ad copulam sollicitatam, & ta- 161
men, contractis deinde Sponsalibus, sæpè sæpius noctis tempore Mater eos solos Domi relinquere non abhorruit, 162
& Filia sola cum solo Domi consistere non erubuit, non obstantibus Vicinorum Murmurationibus, gravique scandalo, quod ex ipsa Matris querela, & respectivè examine Filiæ, ac Testium depositione comprobatur, quod eo indigno fine factum est, ut Matrimonii Sacramentum fœdissimi Stupri pretium evaderet contra *Apostoli* monitum *ad Hebr. cap.* 13. *vers.* 4. = ibi = *Honorabile Connubium in om-* 163
nibus, & torus immaculatus: fornicatores enim &c. judicabit Deus = in quibus terminis profectò nèc ullo modo, contradicente Juvenis Patre, Matrimonium, & ob seductionis de- 164
fectum, nèc ipsam Dotem locum habere posse censuimus.

Quod enim attinet ad Matrimonium, nullatenùs obstat, quod non versemur in casu promissionis *verbaliter* factæ per Virum calore libidinis ad facilitandam copulam, per quam promissionem non veram, propter defectum præcisi, & deliberati consensus, ut jam supra diximus *num.* 79. *& seqq.* Stuprator non Sponsus, sed Seductor Virginis, censeri debet, qui non necef-

ceſſariò illam in Conjugem habere ,
165 ſed pro ſua optione eam vel ducere , vel dotare tenetur , ſed in duriori caſu reperiamur promiſſionis Matrimonii non *verbalis* , ſed *in ſcriptis* nonnullis diebus ante Stuprum redactæ , ſub cujus Matrimonii ſpe , & ſeria , non ficta pollicitatione Nuptiarum præcedenter *in ſcriptis* emiſſa Deflorationi deindè Puella conſenſit , per quam promiſſionem , licèt etiam ficta fuiſſet ; adhuc quia fictus Promiſſor ſaltem in hoc caſu æquiparatur vero ,
166 cogitur Puellam à ſe Defloratam deſponſare , ut magiſtraliter firmat *Rot. coram Caprar. deciſ.*304. *num.*2. & in ejus Confirmatoria *deciſ.*319. *num.* 1. *tom.*1. In hac enim facti ſpecie non attendenda ſolummodò venit obligatio emergens ex delicto Stupri , & damno virgini ſeductæ , ejuſque Parentibus illato , verum etiam ex natura Contractus, in quo ex parte Viri, promiſſis futuris Nuptiis prò corporis traditione , & ex parte Mulieris, facta ſub hac promiſſione per ipſam acceptata actuali traditione Corporis , Contractus jam perfectus dicitur , & ultrò , citròque obligatorius , vi cu-
167 jus nullus ſupereſt pœnitentiæ locus , & Vir eſt omninò cogendus ſtare Sponſalibus , ac violatæ Sponſæ ſervare fidem *D.Thom.tom.*7. *in* 4.*diſt.*28. *quæſt. unic. artic.*2. *ad* 4. *D.Antonin.* 2. *par. tit.*5. *cap.*6. §.1. *verſ. In fine autem Fagundez in* 6. *Decalog. præcept. tom.*2. *lib.*6. *cap.*5. *num.* 12. *Dicaſtillo de Juſtit. lib.*2. *tract.*2. *diſput.*7. *dubit.*9. *num.*128. *Portell.tom.*1. *part.*3. *reſp. Moral. caſ.* 6. *per tot. Ciarlin. contr.*174. *num.*70. *tom.*2. *Zipæus reſponſ. Can. tom.*1. *lib.*4. *reſp.*3. *tit. de divort. per tot. Layman. lib.*5. *tract.*10. *par.*1. *cap.*1. *num.* 11. *Rub. in annot. ad deciſ.*431. *num.*89. *par.*4. *tom.*2. *recen.* & pluries firmavit *Rota* & ſignanter *deciſ.*163. *num.*20. *& ſeq. par.* 9. *tom.* 1. *recen.* = ibi = *Dum Angela ex promiſſione Joannis tradidit eidem Corpus ſuum , ac paſſa fuit deflorationem , partem ſuam adimplevit , undè alter tenetur etiam adimplere* = & rurſus *num.* 23. = ibi = *Nèc tali caſu ſatis eſt pecuniis ſatisfacere &c. & Sponſalia contrahens , ac ſub ſpe futuri Matrimonii virginem deflorans , tenetur eam ducere* = & pariter *deciſ.*23. *num.*15. *&* 16. *cor. Lancett.tom.*1. *& in Camerinen. Sponſalium* 12. *Junii* 1711. §. *fin. cor. Priol. & in Leodien. ſeù Aquiſgranen. Sponſalium* 3. *Febr.* 1741. §. *Cum itaque cor. R. P. D. De Thunn.*

Hujuſmodi namque rationes, per quas, mediantibus Sponſalibus , & ſubſequenti Stupro ſtultiſſimi Adoleſcentes , atque impudentes Puellæ in caſibus diverſis cauponantur Eccleſiæ Sacramenta , in hypotheſi nullo modo attendendas eſſe opinamur ſivè vera , ſivè ficta fuerit futuri Conjugii promiſſio , nam ultraquamquod cogere Defloratorem Nobilem ad deſponſandam Mulierculam ab ipſo deflora- 168
tam idem eſt , ac meliorare Defloratæ conditionem mediante Conjugio cum Viro Nobili in præmium commiſſi peccati , & præbere anſam eidem Fœminæ , ne unquam ſe peccaſſe pœniteat , quæ potiùs , dummodò commodè vivat, & pacem habeat cum Viro , gaudebit de peccato , quoties recogitaverit , quod ſinè illo ad talem ſtatum non perveniſſet ; Si vero poſt Contractum Matrimonium inter Conjuges jurgia , diſſidia , maledictiones , & verbera &c. oriantur , pœnitebit quidem Fœminam ſe illi proſtituiſſe , eique nupſiſſe , at non propter peccati gravitatem , Deique offenſam , ſed propter Viri tyrannidem non expectatam .

Accedit inſuper , quod dum non Vir Puellam , ſed ipſa ſe decepit , quia ob natalium diſparitatem ſibi notam , contradicentibus maximè Viri Parentibus , controverſum Conjugium ſperare non poterat *Sanchez de Matrim. lib.*1. *diſput.*10. *num.*6. *& diſput.*14. *num.*1. *tom.*1. *Piton. diſcept. Eccleſ.*52. *num.*65. *Layman. lib.* 5. *tract.*10. *part.*1. *cap.*1. *num.* 11. dum non Puella , prout in caſu , ſed Juvenis ſeductus fuit , & poſitus in occaſione eo, quia Mater ſolum cum Filia eumdem relinquebat , dum hujus Parentes diſſentiunt propter ignominiam ex Nuptiis ſibi irrogandam, dum Conſanguinei Stuprantis minati ſunt mortem hujus Stupratæ Genitoribus ſi Con-

Conjugium sequatur, ex quo potissimum evidentèr scandalum imminet, parumque felix, imò infelix exitus, & timetur, & prævidetur, ac constat,
169 quod Matrimonium absque peccato perfici nequeat, nèque Sponsalia, nèque Stuprum obstant, quin possit, imò debeat, implorato quoque Judicis auxilio, Conjugium à Parentibus impediri *Ferdinand. de Valent. discept.5. num.31. de re Ecclef. Dicastillo de Just. lib.2. tract.2. disput.7. dub.9. num.128.* = ibi = *Asserendum quinto si Violator promisit Conjugium, & ea spe, seù conditione Virgo in copulam consensit, tenetur eam ducere* = & deindè *num.129.* = ibi = *Si tamèn verè promisit Nuptias, in omnium sententia tenetur eam ducere, nisi timerentur damna aliorum* = & rursus *num. 33.* = ibi = *Deindè etiam restitutio sufficit, quando timetur ex Matrimonio scandalum, vèl malus exitus, vèl grave damnum futurum* = apertius *Idem tom.3. de Sacram. in tract. de Sponsal. disput.1. dub.10. num.161.* = ibi = *Etiamsi secuta fuerit Virginis defloratio; Etenim etiam quando promissio fuit non ficta, tenetur quis ad evitanda talia scandala non contrahere cum ea, quam sub spe talis promissionis defloravit* = idque confirmat *disp.4. dub.18. num.181. Gibalin. de Usur. tom.1. lib.3. cap.2. artic.6.* ubi de Violatore virginis sub ficta promissione Matrimonii *num.5.* sic resolvit = ibi = *Neque enim ficta promissio, & Sponsalia magis obligare possunt, quàm vera, & quæ causæ permittant istorum dissolutionem, illorum quoque rescissionem patientur. Quare si grave aliquod scandalum ju-*
170 *rè meritò timeatur ex futuro illo Matrimonio, & ut loquuntur, malus aliquis exitus, non erit contrahendum sivè verè, sivè fictè fuerit promissum* = convenit *Cosmas Philiar. de Offic. Sacerd. tom.1. par.2. lib.4. cap.17.* = ibi = *Deflorator virginis si promisit se illam ducturum sivè ex animo, sivè fictè,*
171 *tenetur eam ducere, nisi essent valdè inæquales genere, vèl divitiis &c. Idem dicendum est de eo casu, quo promissio fuit vera, & ex animo facta, sed probabile est, quod ex illo Matrimonio grave aliquod scandalum oriretur* = & de Viro Nobili, qui seriò promittens Conjugium Virginem violavit *Anton. à Spirit. Sanct. in Direct. Confess. tract.10. disput. 1. sect.8. num.58.* sic ait = *Tunc ratione promissionis veræ debitus esset totus ille excessus, ad quem reddendum Promissor seriò, & conscius notabilis*
excessus se obligare voluit. Hoc tamen 172
intelligi debet secluso scandalo, vel malo exitu Matrimonii = nec dissentit *Nald. in summ. verb. virgo n.3.* = ibi = *Virginem deflorans cum promissione illam ducendi, tenetur servare promissionem. Limitatur tamen hæc sententia &c. si ex tali Matrimonio magnum scanda-*
lum, aut detrimentum timeretur = 173
iisdem fere verbis loquitur *Marc. Serius de Offic. Paroch. tract. 2. de restit. disput. 5. difficult. 2. quæst. 7. num. 1.* = ibi = *Qui virginem defloravit, Matrimonium vèl verè, vèl ex animo promittens teneri eam ducere est communis DD. sententia* = & subinde *num.4.* = ibi = *Non tenetur eam du-*
cere, si aliquod grave damnum vèl 174
scandalum ex tali Matrimonio sequatur = egregie *Petr. Marchant. in Tribun. Sacram. tom.2. tract.7. tit.1. quæst.2. §.3. dub.2. resolut.2.* = ibi = *Qui virginem defloravit promittens ei Matrimonium tenetur eam ducere. In casu autem, quo illam ducere non*
pòsset, tenetur eam dotare. Casus il- 175
li sunt: magna personarum inæqualitas, grandes Parentum inimicitiæ, gravia secutura odia &c. = optime *Reginald. in prax. For. Pœnitent. tom.2. lib.31. cap.35. num.255.* = ibi = *Ultima propositio est fictè promittentem, qui sub ea promissione virginem defloravit, teneri sub mortali eam ducere &c. Limitanda est autem propositio hæc, ut non procedat, si ex Matrimonio scandalum magnum, aut*
malus exitus probabilitèr timeatur, 176
quia tunc satis esset pecuniis damnum illatum resarcire, etiamsi Sponsalia essent vera = fusiùs *Trullenc. in exposit. Decal. tom.2. lib.7. cap.9. dub.3. num.1.* = ibi = *Si deflorans virginem ipsi verè, & ex animo Matrimonium*

promisit, tenetur eam ducere &c. quod limitant, modo ex adimpletione promissionis non sequatur grave malum, vèl grave scandalum, aut in-
177 *commodum, ut graves rixæ inter Parentes Contrahentium, quia justitia non obligat ad faciendum malum, maximè si Stuprator esset dives, & potens, Puella vero, quam violavit, esset persona vilis, & pauperrima, & non conveuit eo in casu illam ducere* = similiter Gregor. *de Valent. tom.3. Comment.Theol.disp.9.quæst.3.punct.3. pag.1874. vers. In specie* = ibi = *Violator virginis tenetur eam ducere, si virgini Matrimonium promisit verè,*
178 *& ex animo, si Sponsæ ipsæ non sint adeo conditiones dispares, ut ab eam inæqualitatem secutura videantur magna incommoda in Matrimonio tali* = nèc non *Lopez in Instruct. conscient. par.1. cap.76. quæst.3.* ubi Defloratorem teneri ducere Defloratam sub promissione verà, vel ficta Matrimonii cum ea duplici limitatione docet = ibi = *Prima nisi valdè inæquales genere, vèl divitiis essent &c. secundum vero, si est probabile, quod ex tali Matrimonio grande aliquod scandalum*
179 *oriretur* = eamdem Sententiam tuetur *Cordub. in quæst. Theol. lib. 1. quæst.13. dist.1.* = ibi = *Quicumque verè promisit se virginem ducturum in Uxorem, sivè eam cognoverit, sivè non, regulariter tenetur promissum adimplere. Dixi regularitèr, quia est exceptio in aliquibus casibus; puta si ex tali Matrimonio grande scandalum*
180 *immineret* = & pariter *Sayr. in Clav. Reg. lib.11. cap.2. num.33.* = ibi = *Si deflorans virginem promisit ei Matrimonium verè, & ex animo, tenetur eam ducere &c. Hoc tamen limitant præd. DD., ut non procedat, quando esset tanta disparitas, ut non*
181 *esset honestum illam ducere, & magna incommoda ex tali Matrimonio sequerentur, tunc enim docent satis esse, imò teneri ad dotandam Puellam violatam secundum qualitatem virginis ad arbitrium prudentis Viri* = & subdit = *Hanc Doctorum limitationem consideratis circumstantiis in praxi*
182 *observandam esse* = clarius *Gobat. in Theol. exper. tract.10. cas.3. n. 106.* = ibi = *At vero si immeantur graves rixæ inter Parentes Contrahentium, si diuturna horum offensa, si denique grave scandalum, irrita sunt Sponsalia, & extendit Sanchez etiam ad casum, quo Virgo esset Deflorata spe Matrimonii, sed ego doctrinam Sanchez approbo in casu, quo pietas, caritas, aut alia similis virtus clarè* 183
prohibet nuptias cum tali = & deindè *cas.8.n.335.* = ibi = *At quid si Sponsus spe Matrimonii impregnet Sponsam, & Pater minetur exhæredationem, si ducat? Sanchez diceret teneri deserere illam adhuc impregnatam, si secutura sit perpetua offensa Patris* = addimus *Bartholom. a S. Fausto in specul. Confess. par.1. de restitut. disp.8. quæst.8. in princ.* qui postquam resolvit Virginis Defloratorem, qui verè promisit eam ducere, teneri etiam, cum proprio detrimento servare fidem, subjungit = ibi = *Sed quid dicendum de eo casu, quando promissio fuit vera, tamen probabile est, quod ex tali Matrimonio gravia incommoda sequerentur? Respondeo si talia incommoda fuerunt prævisa, vel de facili prævideri poterant a Stupratore, tunc videtur esse obligatus ad ducendam eam, quia sibi imputare debet damna, quæ eveniunt sibi. Quod si damna sint aliorum, scilicèt Parentum, vel Propinquorum, tunc non tenetur eam ducere, sed damnum reparare, tribuendo quanti plurimi æges ad alteri pra sua conditione nubendum* = totidem ferè verbis quæstionem quoque resolvit *Azzor. Instit. Moral. par. 3. lib.5. cap.5. difficult.2. pag.366.* = ibi = *Difficultas 2. est, an qui ex intentione animi promittit se ducturum Uxorem, quam corrupit, teneatur eam ducere etiam in casu, quo sit in vitæ statu longè superior &c. Respondetur eum esse obligatum &c. Aliud vero est in eo casu, in quo secutura creduntur multa, & magna incommoda, nam tunc videtur distinguendum, si enim ea incommoda &c. prævideris, tunc videtur esse obligatus ad ducendam eam, quia sibi imputare debet damna, quæ eveniunt sibi; Quod si damna sint aliorum, & non sua, tunc non tenebitur eam ducere, sed dotare* = Idipsum

184 185 186 187 188

fir-

firmat *Sanchez lib.1. disput.9.num.10. vers. Similitèr , & disput.14. num.3. tom.1.* Sponsalia nempè nequaquam
189 esse servanda, quando adest scandalum cum *Navarr. Lopez, Capua* aliisque , & deindè subjungit = ibi = *Qui loquuntur quamvis secuta sit Virginis Defloratio sub ea spe Matrimonii fu-*
190 *turi , quod quidem verissimum est propter rationem dictam* = Ratio autem desuper per eum adducta hæc est = *Quia virtus Justitiæ obligare nequit*
191 *ad actum , quod sine peccato adimpleri non potest* = novissimè *Stephan. Abb. in Theologo Principis cap. 4. dub. 1. & 2. per tot.* ubi concludit, quod Vir Nobilis Puellam disparis conditionis a se Defloratam non ducere , sed dotare tantummodò teneatur sivè verè, sivè fictè promiserit.. Idem denique docet *D. Joann. a Cruce in Director. Conscient. de 7. præcept. Decalog. tit. de restitut. artic.2. dub.4.* = ibi = *Violans Virginem promittendo eam ducere in Uxorem , ad id tenetur per se*
192 *loquendo , nam aliquoties ad illud non tenetur Violator Virginis ; Primò si sint multum dispares ; Secundò si grandia scandala ex illo Matrimonio probabilitèr timentur* =

Nullatenùs refragante , quod
193 promissioni Stupro præmissæ additum quoque fuerit Juramentum , quo casu quidem non quælibet causa a futuro ineundo Matrimonio promittentem excusat, ut obiter dixit *Rot. cor. Ansald. dec. 516. n.8. tom.5.* quia nihilominùs , quoties timetur grave scandalum , non est cogendus Promissor ad committendum peccatum , nèc ad præbendam aliis peccandi occasionem per ea , quæ prænotavimus in *Vot. IV. n.57. & seqq.* , & apertissimè docet *Tolet. Instruct. Sacerd. lib.5. cap. 11. n.1.* = ibi = *Si rursus promisit* (videlicet Stuprator) *illam ducere , aut cum Juramento , aut sine illo , quamvis verè promiserit , & possit ducere, si tamen timetur grave aliquod scandalum , sufficiet dotare* = consonat *Tamburin. in Decal. lib.7. cap.5. §.3. num.34.* = ibi = *Si fuit vera promissio, multò magis si jurata , Defloratorem obligari ad Nuptias celebrandas , &c.*
194 *nisi legitima accedat excusatio , sertum est* = & infra *n.39.* = ibi = *Excusabitur &c. si ex tali Matrimonio probabilitèr timeatur oriturum magnum scandalum , vel fore malum ejus exitum per rixas , discordias &c. sicuti* 195
enim hæc dissolvunt Sponsalia , ita & promissionem de qua loquimur = simulque *Graff. par.1. lib.2. dec. aur. cap.79. n.3.* = ibi = *Deflorator Virginis , qui animo vero , seu ficto ad decipiendam eam per prius promiserat eam ducere in Uxorem &c. est adstringendus ad servandam ei fidem &c. quod multò magis procedit quando se ad id Juramento adstrinxerat ; Quod intellige ,*
nisi probabile esset , quod ex Matrimo- 196
nio consecuturo grande aliquod scandalum nasceretur = & æquè clarissimè *Magister Acac. March. de Velasco in suis Resolut. Moral. hispanicè elucubrat. tom.1. sub verb. Donzella resolut.272. n.8.* cujus verba ita latinè sonant = *Dico 4. qui promisit Puellæ eam ducere , si consentiret Stupro , &* 197
ipsa consensit , tenetur contrahere Matrimonium sub lethali culpa per se loquendo = & infra *n.9.* = ibi = *Dixi sub initio per se loquendo , nam in aliquibus casibus non tenebitur ipsi nubere , quamvis non fictè , sed verè etiam interposito juramento promiserit ; Primò si longè sint Natalibus dispares ;*
Secundò si cum fundamento timeantur 198
gravia scandala ex Matrimonio secutura = in puncto *Konig. princ. Jur. Can. lib.4. Decretal. tit.1. de Sponsal. n.71.* = ibi = *Si Parentes tenuioris fortunæ Filiam indotatam locupleti locare cupiunt , & fallacils Adolescentem inducant ad dandam fidem de* 199
Conjugio , Sponsalia quamvis jurata sint , vel etiam coitu confirmata , retractari queunt = His accedit magna auctoritas *D. Antonin. part.2. tit.5. cap.6. §.1. circ. med.* = ibi = *Et si promisisset eam ducere in Uxorem , ut copulam ab ea extorqueret , servet promissum , & multò magis Juramento firmatum; Et hoc nisi nimis distans es-*
set eorum conditio , puta Mulier ple- 200
beja , Vir Nobilis , vel etiam si magnum scandalum inde creditur proventurum =

Quibus adhærent etiam Jurisperiti , & signanter *Navarr. in Manual.*

 cap.16.

*cap.*16. *n.*18.*tom.*2. = ibi = *Si promittit* (scilicet Deflorator) *se ducturum eam sivè promittat ex animo vero, sivè ad decipiendam eam ficto, obligatur ad implenda promissa &c. & multo magis, si id Juramento firmavit*; *Ni-*
201 *si essent valdè inæquales genere, potentia, vel divitiis, puta si Vir esset Nobilis, & illa Agricolæ cujuspiam, vel artificis mechanici Filia, eo enim casu &c. judicio nostro non obligatur ad amplius, quàm ad dandum ei tantum, quantum opus habet ad talem adipiscendum Maritum, qualem, si non esset infamata, adipisceretur &c. Idem dicendum in eo casu, quo promissio fuit vera, & ex animo facta, sed esset probabile, quod ex Matrimonio eam consecuturo grande aliquod scandalum nasceretur* = Item *Pac. Jordan. elucubrat. lib.* 3. *tit.*7. *n.*51. *vers. Immò tom.*1. ubi agit de dispensatione super Denunciationibus = ibi = *Imò si Filius Virginem deflorasset data fide Matrimonii, si inter eos talis sit disparitas, ut verisimillitèr gravia scandala ex illa fura suspicentur, non erit le-*
202 *gitima dispensandi causa, si agatur de evitandis Paternis suasionibus contra Matrimonium &c., secus dicendum quando nulla esset disparitas* = & in durioribus terminis *Zipæus Respons. Jur. tom.*1. *lib.*4. *respons. Canon. tit. de divort. resp.*4. *n.*4. qui dum tueretur Virginem, præviis Sponsalibus scriptis, & Juramento firmatis, insuper sacrilego dolo coram ficto Parocho desponsatam, atque a Promissore deinde stupratam, & ad vitandum Matrimonium pro parte Promissoris opponeretur Natalium disparitas, ita concludit = ibi = *Et propterea qui tradunt inæqualitatem Contrahentium obsistere Sponsalibus, accusant, quod ex inæqualibus Nuptiis scandala,*
203 *odia, similiaque incommoda oritura sint, qualia evitare jubeat caritas, & quæ sine peccato admitti vix possint* = quia nullatenùs præponderare debet caritati vitium *D. Ambros. lib.* 3. *Offic. cap.* 16. & in eo etiam durissimo casu, quo fuerat Mulier, præviis Sponsalibus, a Promissore violata, pluribus subsequentibus annis cum illo versata, & plures, ex ejus Concubitu conceperat, & pepererat Filios, quod non esset cogendus nihilominùs Deflorator ad nuptias, quia, subortis inter Sponsos odii, ac malevolentiæ seminibus, meritò metuendum erat, ne Conjugium parum felicem haberet exitum, obsequendo ex hac ratione *sacris Canonibus* in judicando tenuit, & ut a Nuptiis abstineret Viro permisit *Ciarlin. contr. forens. lib.*2. *cap.*174. *per tot.* & signantèr *n.*77. 78. & 79. undè incautæ Mulieres, eorumque indigni Parentes falso persuasum habent, quod Sponsalia per fas, nefasve contracta, accedente Stupro, revocari non possint, 204 205
prout animadvertunt in suis casibus *Cosp. nel Giudice Criminalista par.*3. *cap.* 38. latæ *Ursaya Instit. Crimin. lib.*2. *tit.*7. *a n.*111. prorsusque vana est eorum cantilena, qui Mulierculæ Stuprum sine Matrimonio esse malum irreparabile clamant, dum illis, ultra relatos, opportunè respondet 206 *Card. de Luc. de Dot. disc.*142. *n.*76. *in fin.* = ibi = *Juxta notissimam praxim excessus Dotis de facili sanat istam plagam, tùm quia non desunt alia remedia, cum quibus futuræ honestati, ac Parentum famæ consuli potest, per* 207 *ingressum nempè in Monasterium, vel Conservatorium &c.* =

Adstipulatur tandem nostræ Sententiæ *Sac. Rot. Rom. dec.*19. *par.*10. *recen.* ubi iterum ad trutinam revocata Causa inter Fœminam, & Virum, qui benè conscius de illius infima conditione, cum prævia promissione futuri Matrimonii eam carnaliter cognoverat, ideòque ad favorem Mulieris pro adimplemento promissionis antea pronunciandum esse censuerat, re maturius discussa, ex noviter deductis, a decisis recedendum esse existimavit non solum quia probata fuit 208 subsequens Sponsæ fornicatio, verum etiam ex altero motivo, de quo *n.*45. = ibi = *Ulterius constat etiam de gravi indignatione Parentum, &c. &* 209 *Consanguineorum, de odio, & maxima animi aversione in Sponsò contra Sponsam excitatis, nèc non de imminenti scandalorum periculo, ac de maximo infelicis exitus timore, casu quo sequatur tale Matrimonium* = & exin-
de

de *n*.55. *&* 56. Juribus, ac rationum momentis has cauſas, ut recedi poſſit a Sponſalibus, ſufficientes eſſe confirmat poſtquam antea *n*.28. præmiſerat, quod vinculum Juramenti non adeò firmat Sponſalia, ut, accedente juſta cauſa, ab eis recedere non liceat.

Hinc quilibet Judex timoratæ conſcientiæ, ſi allatæ concurrant cauſæ, non obſtantibus Sponſalibus, Juramento, & copula, ſivè Stupro ſub ſpe, aut promiſſione futuri Matrimonii per Mulierem paſſo, nullo modo debet in hiſce caſibus virum ad Matrimonium contrahendum compelle-
210 re, ſed potius etiam ex officio inhibere ne contrahat, uti ratiocinatur
Averſa de Matrim.quæſt.8. ſect.15. verſ. Et quidem = ibi = *Si ob notabile damnum, aut ſcandalum imminens non erat ei licitum cum tali perſona conjugari, eique promittere, poterit juſtè mutare propoſitum, & ab illa promiſſione recedere, & poterit etiam a Judice inhiberi ne contrahat &c. Suadetur quia dum quis ab initio prævidebat tale damnum, aut ſcandalum, cum quo non poterat licitè ducere talem Conjugem, planè nèc proindè poterat promittere, ac ſe obligare, non enim poteſt quiſquam promittere, & ſe obligare ad aliquod illicitum faciendum. Poterit ergo juſtè, ac licitè recedere, imò tenebitur, quia adſtringitur adhuc priori obligatione vitandi, ſeu non inducendi tale damnum, & ſcandalum. Quare etiamſi ipſe nollet recedere, merito* POTERIT
211 *a Judice* EX OFFICIO, *vel ad inſtan-*
tiam aliorum, quorum intereſt, INHIBERI = qui deinde oppoſitas ſententias, quarum altera affirmat, altera negat valere Sponſalia inter Virum, & Puellam non parum Natalibus diſpares ita conciliat = ibi = *Prior enim procedit, & probat, quando imminet tale damnum, & ſcandalum, quia*
212 *tunc promiſſio eſt indiſcreta, & im-*
prudens, & tunc eſſet nimia, & illicita prodigalitas, ideo enim non tenetur quis prodigere totam facultatem ex vi ſuæ promiſſionis, quia non poterat licitè id facere = & notant aliqui ex Auctoribus, quos allegat, *id totum intelligi, etiamſi ſponſalia fuiſſent juramento firmata, ac etiamſi interceſſiſſet Virginis deſloratio ſub promiſſione Matrimonii, quia adhuc præponderat tale damnum, quod ex Matrimonio impendet, dummodò ſit adeo grave, & moraliter probabile, ut prudenter urgeat ad deſiſtendum.* Verbum autem illud = *poterit* = non hoc totum in Judicis arbitrio repo-
nit, nam vix unquam evenit, ut, 213
contradicentibus litigantibus, ſententia prorſus ex arbitrio Judicis pendeat, ſed eo verbo ſignificatur, circumſtantiis æqua lance utrinque penſatis, modo hoc, modo illud deberi, nèc aliud ſonat, quam = *debet* = nam ſi poterit juſtè inhibere, ergo juſtè non poterit contrarium decernere, itaque intelligendus eſt *Bonaccin. Theol. Moral. tom.1. tract. de iis, quæ pertinent ad Matrim.quæſt.4. punct.17. num. 27.* = ibi = *Ex dictis*
ſequitur Prælatum POSSE *impedire Ma-* 214
trimonium contrahendum a Filiofamilias cum aliqua indigna, quando ex ejus celebratione prævidet grave ſcandalum, ac rixas inter Parentes, vel Conſanguineos ſecuturas, & hoc verum eſt, inquit Sanchez, etiamſi ſecuta ſit copula ſub ea ſpe Matrimonii. Hoc tamen non facile admiſerim, niſi Filius alia ratione valeat occurrere damno Sponſæ deſloratæ &c. aut niſi tàm grave ſit ſcandali periculum, ut præponderet damno Sponſæ = unde patet, quod ſi alias Sponſæ proſpici valeat, aut ſi ex Matrimonio imminens ma-
lum prævaleat diſpendio deſloratæ 215
Mulierculæ, Judex tales nuptias impedire debeat; utque ſcandalum iſtud a ſuis evellerent Diœceſibus nonnulli Antiſtites per *Synodales Conſtitutiones* irrita declararunt ſponſalia clandeſtina etiam inter Sponſos ſecuta copula, uti de *Diœceſi Rhegienſi* teſtatur *Ciarlin. d. cap. 174. num. 12.* = ibi = *Nec du-*
bium eſt, quin talis Conſtitutio ſit li- 216
cita, & honeſta, & valida = & de *Diœceſi Lauſanenſi* tradit *Gobat. exper. Theol. tract. 10. cap. 1. n. 11. & 12.*

Pluribuſque aliis tandem omiſſis, habemus enunciatum *Edictum* Emi, & Rmi D. D. Card. Guadagni Papæ Vicarii juſſu s. m. CLEMENT. XII. publicatum *die* 13. *Septembr.* 1736. rationabili-

nabiliter *in vi directiva* qualificandum tamquam regula pro quacumque Diœcesi, in quo inter alia disponitur, quod *si Stuprum commissum fuerit cum promissione Matrimonii, nulla strupatæ competat actio, nisi promissionem legitimè, & concludenter probaverit. Sicuti nèc si esset disparis conditionis cum Deflorante, ita ut ex*
217 *Matrimonio sic contracto oriretur grave aliquod scandalum, aut Consanguineis ignominia, licet promissionem concludenter probaret*.

Ex Juribus igitur hactenus adductis manifestissimè evincitur Filiumfamilias nèc debere, nèc posse licitè Matrimonium indignum inire, quamvis Virginem sub jurata pollicitatione Conjugii vitiaverit, quoties ex rationabili Parentum contradictione
218 sacrilegè Matrimonium sit contrahendum, seu scandalum, ac minus felix exitus non inaniter formidandus.

Et hic iterum, iterumque frustrà asserebatur eorum opinio, qui putant id solummodò locum habere, si promissio vera non fuerit, sed simulata,
219 nam ultraquamquod præmissa Jura hanc non exprimunt distinctionem, imò nonnulla tàm in casu promissionis veræ, quàm fictæ nostram sententiam constantissimè comprobant, & ultra rationes, & Jura desuper allata *sub. num*.168. accedit insuper ea evidentissima ratio, quod si ficta obligatio cessat ex nimia disparitate ratione peccati, ex eadem ratione cessare debet obligatio, quæ oriri posset ex promissione seria, in utroque namque casu cavendum est, ne vinculum Justitiæ
220 deserviat pro adimplendo onere, quod sine peccato adimpleri nequit sivè vera, sivè ficta fuerit attentata promissio.

Quin & ex ipsa quoque naturali ratione absque ulla Doctorum auctoritate comprobatur, quod Stuprum in his terminis majorem vim, efficaciam, & robur addere non valet præcedentibus Sponsalibus sivè seria, sivè ficta promissione contractis; si etenim vel
221 justa Parentum contradictio, vel imminens scandalum, atque peccatum, vel malum exemplum in damnum nasciture Prolis, quæ a Parentibus Matrimonium cum Stupro venari addisceret, vel probabilis timor deterioris exitus, vel tandem injuria, quæ Familiæ, atque Parentibus per indignas Nuptias irrogatur usque ab initio impedimento sunt ne Sponsalia contracta valeant, nèc juramenti religio liget, 222
quinimo & inductum ligamen solvunt, quia Virtus Justitiæ non obligat ad actum, qui sine peccato adimpleri non potest, ut solidissimè firmavimus *in nostro Vot. IV. ferè per tot.*, eadem vi pollent prædictæ causæ adversus Stuprum, sivè impediendo ne pariat, sivè jam partam per illud obligationem submovendo, quia non semel, aut in aliquibus casibus, sed perpetuò, & in quocumque casu Virtus Justitiæ nequit quemquam cogere, ut impleat opus, quod sine scandalo, sine peccato, sine contemptu Divini, 223
& Ecclesiastici Juris præceptorum adimpleri nequit.

Nèc ad id suadendum plura desunt insuper exempla, quibus perspicuè confirmatur nullum Jus acquiri per virginem ex Stupro sub illarum spe passo, vel quia altera virtus futurum Matrimonium illicitum reddit, ut accidit in eo, qui obstrictus aut Voto simplicis Castitatis, aut ingrediendi Religionem, si virginem data fide Matrimonii corruperit, non tenetur, nèc potest ipsi licitè nubere, obsistente virtute religionis, ob quam 224
irrita fuit Nuptiarum promissio, uti promissio de re iniqua *Navarr. lib.4. Conf. tit. Qui Clerici, vèl voventes cons.1. per tot. Vivald. in Candelabr. par.3. cap.14. num.64. Rodriquez in summ. tom.1. cap.207. num.11. Gabr. à S.Vincent. de Matrim. disp.5. quæst.1. n.12. & seqq., Perez eod. tit. disp.5. sect.1. num.6. & seq.* fusè *Dicastillo tom.3. de Sacram. tract.10. de Sponsal. disp.1. dub.32. num.446.* eoque magis, & absque ulla difficultate, si Mulieri ignotum non erat Viri votum, 225
quo Conjugium reddebatur illicitum *Sanchez de Matrim. lib. 1. disp.45. num.5. Less. de Just. lib.2. cap. 10. dub.4. num.33. Reginald. in prax. Pœnit. lib.25. cap.6. sect.7. num.95. Gutticrez quæst. Canonic. tit. de Matrim. cap.25. in fin. Bonaccin. Theolog. Moral.*

Moral. tom.1. tit. de Sponsal. quæst.1. punct.5. num.7.

Vèl quia aliqua præcedens obligatio justitiæ, quamvis minoris ponderis, & momenti, illicitum paritèr reddit futurum Matrimonium in compensationem item Stupri à virgine tollerandi promissum, quemadmodum evenit in eo, qui nuda Sponsalia cum una Puella contraxit, qui si deindè cum altera, contractis novis Sponsalibus, hanc violet, non huic, sed priori Sponsæ fidem reddere tenetur,
226 ac posteriorem defloratam deserere juxta ferè communem DD. opinionem, quos referunt, & sequuntur *Abb. in Cap. Si inter Virum, & Uxorem num.1. de Sponsalib. Henriquez in summ. lib.11. cap.13. num.3. Lopez par.1. Instruct. cap.79. Bonaccin. dicta quæst.1. punct.5. sub num.7. vers. Objicies primo & seqq., & num. 8, 9, & 10. Philiarc. tom.1. par.2. cap.1. Sanchez de Matrim. lib.1. disp.49. n.1. tom.1. Ledesma de Matrim. quæst.43. §. In oppositum Dicastillo dubit. 32. d. num. 472. Navarr. in Manual. cap.22. de Sacram. Matrim. num.26. Guttierez quæst. Canonic. tit. de Matrim. cap.27. num.5. & seqq. Zoesius in Jus Canonic. sup. 4. Detretal. tit. de Sponsal. num.36. Pirhingh. in Jus Canon. tom.4. eod. tit. §.7. num.57. Schambogen. sup. 4. Decretal. tit.1. num.88.*, & optimo quidem Jure in his, aliisque similibus casibus nonnisi inutiliter recensendis ita procedi debet, quia nemo unquam ad opus illicitum sivè ex justitia, sivè ex dam-
227 no illato, sivè ex alia quacumque causa compelli potest, prout ad opus illicitum compelleretur tùm is, cui transgredi votum, seù frangere priorum Sponsalium fidem vetat religio, & justitia, & propterea nèc subsequens promissio, nèc Stuprum sub illa ex-
228 tortum futuri Conjugii parit obligationem, tùm is, cui ex *naturali, & Divino præcepto* non licet afficere Parentes gravi dedecore, & injuria, nèc inferre toti Familiæ notabilem infamiam, nèc suscitare scandala præsertìm inter Consanguineos, nèc generare Prolem, quæ ejus exemplo discat, mediante Stupri peccato, sibi comparare Matrimonii Sacramentum, nèc demùm se, futuramque Conjugem exponere evidenti periculo deterioris exitus, maximè si Fœmina, prout ea, 229
de qua agitur, his omnibus prævisis, Filiumfamilias allicere studuerit, ut ab ipso Conjugii fidem extorqueret, qua extorta, eidem sui Corporis copiam fecerit, decipiens potius incautum Juvenem, quàm ab ipso decepta; Unoquè verbo quoties obstat IV. *Decalogi* præceptum, quoties Matrimonia contradicentibus justè Parentibus contrahenda *Sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis semper detestata est, atque prohibuit* teste *Trident. Sess. 24. cap.1. de reform. Matrim.* & quoties futurum Conjugium est scandalosum, impium, & peccaminosum, cujuscumque Catholici judicio non debet Promissor servare fidem sivè simplicem, sivè juratam, sivè, veram, sivè fictam 230
causa extorquendi Stuprum Puellæ datam, contrahendo cum illa *sacrilegè* Matrimonium.

Constabilito exuberanter, ut credimus, quod in hoc casu Nuptiæ sint illicitæ, peccaminosæ, & nullatenus permittendæ, examinandum superest an ex Juribus quoque desuper allatis reficiendum sit cum congrua Dote damnum Puellæ, de qua agitur, propter ejus deflorationem illatum, quam Dotem ei denegandam esse præmisimus non contra naturalem æquitatem, quam Judex in hisce casibus ante oculos habere debet *ad Text. in* 231
l. Quod si Ephesi 5. §. Interdum ff. De eo, quod cert. loc. sed quia ipsa æquitas Naturalis, occurrente casu Puellæ humilis conditionis, quæ ad Nuptias cum Filiisfamilias aspirans, impetrata illarum fide, se ipsi fœdandam obtulit, nos etiam urget, ut 232
æqua lance ponderemus damnum, quod imminet Stupratæ, ejusque indignis Parentibus, aut Consanguineis, si ipsa infamata, ac indotata remaneat, simulque animadvertere non omittamus eam insuper innocentem 233
non habendam, dum voluntariè se prostituit, nèque, ut, plurimum, illius Consanguineos præsertim Parentes culpa vacare, quorum inertia, vel ambitio filiarum licentiam sollicitat po-

potissimum iniquis hisce temporibus
234 quibus vix una ex talibus Puellis verè
seducta dici potest, & admodum pauci
sunt ignobiles Parentes, qui semetipsis
sciis, vel invitis, proprias Filias Stu-
pro à Nobilibus, aliisque Viris supe-
rioris conditionis dehonestatas cum
veritate conquerantur, sed potius No-
bilium Adolescentium Patres, hone-
235 stæ Civitatum Familiæ, ac universa
quoque Respublica gravi, ac justissi-
ma querela assurgunt, & à Tribunali-
bus præcepta *de non conversando &c.*
aliaque remedia justissimè petunt con-
tra humiles Puellas, quæ blanditiis,
& contra earum Genitores, qui leno-
ciniis Filiosfamilias Nobiles, seù di-
vites, & altioris conditionis trahunt,
sollicitant, invitant, & utinam quan-
doque non cogerent, ut præhabita
Nuptiarum promissione, in libidinis
cœno volutentur.

Ponderare quoque debemus noti-
tiam à Puella, ejusque Parentibus habi-
tam de dissensu Patris Adolescentis sa-
tis expresso in præcepto de non acce-
236 dendo ad Domum Puellæ adversus il-
lum expedito; Nec non cognitionem
ab iisdem pariter habitam notabilis
disparitatis inter Deflorantem, & De-
floratam; Item propter expressum
paternum dissensum scandala, & de-
terioris exitus periculum, aliaque
237 mala, quæ prævidere poterant oritu-
ra ex hoc indigno Conjugio præcipuè
dum tàm sordido, ac iniquo principio
deturpatum fuit, & maximè dissimu-
lare, seù ignorare nequibant infa-
miam, & honoris irreparabile dispen-
dium nedum Genitorum, sed univer-
sæ insignis Stirpis Juvenis Stuprato-
ris; infamiam nempè non solum Stu-
pratorem, sed & ejus Parentes, Ma-
jores, Fratres, Sorores tàm virgines,
quàm nuptas, omnes innocentes, ac
238 nullius criminis participes denigran-
tem, itaut lis tota vertatur inter Stu-
pratorem, & Stupratam ex una, &
Parentes, Fratres, ac Gentem uni-
versam Stupratoris criminis prorsus
expertem, & innoxiam ex altera par-
tibus, quorum honori, ac famæ, ut
apertis oculis maximoperè præjudi-
carent, ut insidias tenderent, utque
periculum molirentur, callida Puel-
læ Parens sua conniventia, inhonesta
Puella sua impudentia, & rebellis
Filius artificiosis blanditiis captus, & 239
illectus indignis Sponsalibus addidere
Stuprum infame, nulla habita ratio-
ne tùm de ignominia Familiæ, tùm
de discrimine Reipublicæ, cujus mul-
tum interest, ut Nobilium Familia- 240
rum decus servetur. Quibus omnibus
rite libratis, quemadmodum in voto
fuimus nullo modo permittendum es-
se Connubium, ità præsertìm ex cul-
pa Puellæ, ejusque Genitorum nèc Do-
tem solvendam esse putavimus.

Si enim non obstante malitia, &
artificio ad alliciendum Juvenem, il-
lumque decipiendum per Puellam, ut
supra, ejusque Matrem indesinenter
adhibito, eadem Puella Dotem asse-
queretur, sic ab ipsa sua malitia Mu- 241
lier commodum reportaret, quod uti-
que non est permittendum *Cap. Intel-
leximus 7. de Judic. l. Non fraudan-
tur 177. §.1. ff. de Regul. Jur. Bon-
fin. ad Bannimment. General. cap.35.
num.60. 70. tom.1.*

Præterea hoc malo exemplo hu-
miles aliæ Puellæ, ut per Stuprum si
non digniores Nuptias, saltem Do- 242
tem adipiscantur, ad æmulationem
facilè commoverentur.

Insuper non constat de honestate
Puellæ ante Stuprum, imò ex ejus
ore remanet exclusa, refert enim,
quod postquam Juvenis eam amore
prosecutus fuit, omnes alios aman-
tes *e Domo ejecit*, & antequam cele-
brata fuissent Capitula Matrimonialia,
illamque violasset, dum noctis tem-
pore illius Domum ingrederetur =
*Sempre mi diceva, che mi voleva be-
ne, e mi voleva sposare* = & quod ma-
gis est eidem tactus proprii pectoris
permisisse, & reciproca oscula inter-
cessisse supponit, & quidem *più volte
andando mia Madre in un altra Stan-
za, e lasciandoci soli al fuoco, se era
d'Inverno*; Mulier etenim, quæ cum
actu impudico facillimè se contrectari 243
sinit, inhonesta reputatur ad *Text. in
Cap. Tertio loco 13. de præsumpt.* ubi
Abb. sub num.4. = ibi = *Vel ipsam
osculantem, vel ipsam tangentem,
vel in similibus actibus propinquis* =
& cum ipso conveniunt. *Paris. lib. 4.
cons.160.*

*conf.*160. *n.*6. *Nevizzan. Sylv. Nupt. lib.*4. §. *Est nubendum Reminald. conf.*274. *num.* 9. *Ferret. conf.* 389. *num.*9. & præcipuè de Muliere per-
244 mittente nudi pectoris tactus notat *Felin. in Cap. Præterea num.*3. *de Test/lib.* quos aliis quoque amantibus, antequam e sua Domo ejicerentur, eadem facilitate permisisse censeri potest accedente præsertim Juvenis introductione in propriam Domum hora nocturna, & intempestiva, ex quali-
245 tate siquidem dicti temporis arguitur animus, & prava ipsius introducentis intentio *Cap. Literis* 12. *de præsumpt.* cum aliis cumulatis *à Farinacc.q.*136.
246 *num* 113., cui proindè nèc Dos, nèc Matrimonium debetur ex Juribus desuper allatis *num* 86.

Si tandem Dos à Deflorante tantummodò debetur, quandò Defloratam seduxit, necessariò sequitur, eam in casu nequaquam deberi, quia De-
247 florata seducta minimè fuit, sed tàm ipsa, quàm illius Parentes in Domum Juvene introducto, & deindè spretis querelis ipsius Consanguineorum, & Curiæ præceptis in eamdem propriam Domum sæpè sæpius, imò quotidiè maximè tempore noctis admisso, ac artificiosè more Magdalenæ peccatricis, sed non pœnitentis modo collo, seù pectore, & brachiis per Filiam denudatis, quæ sunt incitamenta libidinis, modò blandis verbis, modò tactibus, ac osculis impudicis libenter, ac pacato animo à Filia permissis, & à Matre scienter tolleratis, turpi amore excœcato laqueum paraverunt pedibus ejus, ut cœcus, & incautus in illum incideret, in quibus utiquè terminis cum non Fœmina, sed Masculus seductus fuerit, silere debent in hac parte quoad Dotem Jura,
248 per nos desuper allegata, & eorum sententia subintrare, qui Puellam ita stupratam nèc Matrimonium, nèc Dotem mereri firmant, quosque supra retulimus *num.*153. *& seqq.*, eisque addimus *Guttierez quæst. Canonic. lib.*1. *cap.*20. *num.*23. *& seq.* = ibi = *Neque Ordinarius ægrè ferre debet, quod Matrimonium hujusmodi inter valdè dispares impedire facilè possit, & quod Mulier* ABSQUE REMEDIO *manebit. Quandoquidem jurè optimo, & tuta conscientia Pater absque malitia aliqua id impedire possit, & huic se spontè exponit periculo Fœmina, quæ altiori nubere vult infesto Patre Viri. Quod si honorem, & pudicitiam suam indiscreté profuderit, sibi imputet, cum præfatus Pater Jure suo contradicere valeat* =

Quinimò tàm ipsa Puella, quàm ejus Parentes puniri debent *D. Antonin. par.*2. *tit.*5. *cap.*6. §. 1. = ibi = 249
Parentes, qui tradunt Filias Nobilibus, & Divitibus deflorandas, ut propter hoc eas Nuptui tradant illis dotantibus, pessimi sunt Lenones, digni morte temporali, & æterna = & puniendos esse decernitur tùm *à Jure Ecclesiastico, & Cæsareo*, ac ab allegata *Constitutione* XISTI V., *Farinacc. quæst.*144.*per tot.* tùm à prælau- 250
dato *Edicto* per Emum, & Rmum D. Card. Guadagni Vicarium Urbis, ut supra, emanato, ubi statuitur *pœna* 251
triremium, seu Carceris decem annorum juxta diversitatem sexus in Parentes, Fratres, aliosque, quibus de Jure competit custodia earum Puellarum, si rei reperti fuerint dicti Lenocinii: Septem verò annorum ad triremes, aut respectivè Carceris, si conniventes tantum extiterint, relicta Judicum arbitrio facultate puniendi etiam eorum negligentiam in illas custodiendas; & quoad Filias habemus *Text.* expressum *in leg. Fœdissimam* 20. *Cod. Ad legem Juliam de Adulter.* = ibi = *Fœdissimam earum nequi-* 252
tiam, quæ pudorem suum alienis libidinibus prosternunt &c. leges ulciscuntur = ubi *gloss.* = ibi = *Mulier, quæ spontè Stuprum commisit, puniendа est* = latè *Farinacc. quæst.*147. *n.*49. 253
egregiè *Laur.Matthæus de re Crimin. contr.*51. *num.* 38. = ibi = *Si aliqua pœna coercerentur Puellæ, neque tan-* 254
tæ deceptæ sub frustranea spe Nuptiarum deriderentur, neque tot Adolescentulos, quorum Matrimonia ambiunt, ad amplexus invitarent = Et si illi, qui contractis legitimè, & cum consensu Parentum Sponsalibus, ante Matrimonium carnali copula se commiscent, quique minus delinquere

V vi-

videntur, graviter nihilominus plecti
255 debent in vim *Decretorum* pluries
editorum *per Sacram Congregationem
Concilii*, ut post *Bellarmin. & Farinacc.* testantur *Fagnan. in Cap. His,
qui fidem 30. num. 15. de Sponsal. Boss.
de Matrim. cap. 7. num. 96.* fortius
puniendæ sunt humiles Puellæ, quæ
indigna Sponsalia cum Nobili Juvene
256 contrahunt, expresso forsan pacto,
quod iis contractis, se violari permittent, quæque sunt ruina Juventutis, & ex indulgentia, quam apud
257 Judices experiuntur, nil magis habent in Votis, quàm Nobilem, seù
divitem quemque Juvenem sui amore
incendere, ut concupiscentia excœcatum sub Conjugii fide ad Stuprum admittant exindè Maritum habituræ,
proùt in pluribus Italiæ Catholicis
Urbibus cum dispendio pudoris virginalis contingere videmus, & Hollandiæ contigisse meminit, ac detestatur *Grotius lib. 3. manuductionis
cap. 35.* & ex eo *Gonzalez in d. Cap.
Expectabamus num. 8. in fin. de
Adulter.*

Crescit argumentum, si animadvertatur, quod Summus Pontifex in
præcitato *Edicto anni 1736.* statuit,
quod si Stuprum commissum fuerit inter Virum, & Fæminam æqualis conditionis, adhuc Stuprator pœnæ quo-
258 *que Corporis afflictivæ subjiciatur, quæ
extendi possit ad triremes, si Deflorator Laicus fuerit, & ad Ergastulum,
aut relegationem Judicis arbitrio, si
fuerit Clericus juxta diversas casuum
circumstantias gradus, & conditionis,
præsertìm juxta diversam fraudem, &
seductionem adhibitam; Puella verò
stuprata pœnam quoque corporis afflictivam incurrat, quæ Judicis arbitrio ad Carcerem extendi possit prò diversis circumstantiis casuum, gradus,
& conditionis, & præsertìm juxta
majorem fraudem, & seductionem
quam passa sit, aut ipsa adhibuerit*,
undè licet inferre, quod majori ratione puniendi sint Masculus, & Fœmina imparis conditionis, qui, data
sibi invicem fide in Sponsalibus, cum
actuali peccato Stupri ad perpetranda
259 tàm multa, ac gravissima scelera mediante futuro Matrimonio sacrilegè
contrahendo conspirant, & Dote privanda veniat Fœmina, quæ illam peccati pretio, & cum infinita Dei offensa pluries etiam repetita sibi comparare studuit cum lenocinio, seù conniventia quoque Parentum, quemadmodum tales Mulierculæ Dote privantur in eodem *Edicto* maximoperè
commendando, in quo *Parentibus
Fratribus, aliisque, quibus de jurè
competit Puellarum custodia, ac proindè querela, & accusatio secuti Stupri, si reperti fuerint vèl Lenocinii
rei, vèl connimentes pravæ Deflorantis, & Defloratæ consuetudini, admitur actio petendi tàm Dotem nomine Defloratæ, quàm refectionem damnorum, quorum æstimatio à Defloran-* 260
*te debita, & Judicis arbitrio taxanda, exigi debet à Fisco in pios usus,
proùt ei libuerit, eroganda.*

Quamvis ergo Deflorata in hypothesi nullam mereretur Dotem tùm 261
propter ejus impudentiam, & artem
adhibitam ad seducendum Juvenem,
tùm propter ejus Parentum, & præcipuè Matris manifestissimam conniventiam, tùm propter scientiam altioris Conditionis Stuprantis, ignominiæ illius Familiæ, & positivæ reluctantiæ ejus Patris cum præcepto de
non accedendo ad Domum ipsius Mulierculæ contra Filium obtento satis,
superque manifestatæ, adhuc inspecta
illius florida ætate annorum 16., nèc
non ejus vultus venustate, quam raram esse, ac maximam universa quoque perhibet fama, ne illius iniqua
Mater propter has corporis dotes
illam ad meretricandum exponeret,
honestissimo Adolescentis Genitori suasimus, ipseque consensit eidem Defloratæ certam pecuniæ summam non ex obligatione, nèc titulo
Dotis, sed prò eleemosyna, & ex
sola caritate persolvere ad hoc, ut
invenire possit Maritum æqualis conditionis, sed bonis moribus imbutum,
ac aliquam honestam artem exercentem, quem facilè inveniet juxta usum
hujus regionis, ubi nonnulli Viri, licet
bonæ indolis, dummodò congruam
assequantur Dotem, infamia non deterrentur; diebus enim elapsis quidam 262
Juvenis absque ulla amaritudine in
Uxo-

Uxorem duxit Sororem ejus, qui paucis ab hinc Mensibus publicè ultimum infame supplicium subierat; Injuncto tamen Defloratæ præcepto de habendo in pœnam delicti Domum suæ so-
263 litæ habitationis pro tuto, & securo carcere ad sex Menses cum facultate accedendi diebus festis ad Ecclesiam ad audiendum sacrum, & recto tramite recedendi, nèc non de non conversando in futurum cum Viris nèc Domi, nèc extrà Domum, illiusque Genitoribus de bene custodiendo Filiam &c. imposita cunctis pœna Carcerationis, Fustigationis, & Exilii,
264 ac respectivè triremium ad quinquennium in casu contraventionis; Juvenem autem ab omni pœna pecuniaria absolvimus, & in pœnam carceris in quodam Fortilitio ad tempus, & arbitrio ejus Genitoris condemnavimus.

Et ita &c. Utraque &c.

ANONYMA EXHÆREDATIONIS

ARGUMENTUM

Filius, qui invitis justè Parentibus Nuptias contraxit, à Patre potest Exhæredari. Pœna ejectionis ab Honoribus Magistratus per Statutum imposita contra indignè nubentes substinetur.

SUMMARIUM

1 *Pater exclusit in Testamento ab Hæreditate Filium, qui Fœminam imparis conditionis desponsavit.*

3 *Filiifamilias sub pœna culpæ lethalis à Jure Naturali, Divino, & Canonico, insciis, vèl invitis justè Parentibus, Matrimonium inire prohibentur.*

4 *Maximè si contrahere velint Nuptias indignas.*

5 *Quia tunc non Genitores tantum, sed etiam Consanguinei Matrimonium impedire possunt, & Judex illis favere debet.*

6 *Juramentum, quo promittitur id, quod sinè peccato adimpleri nequit, non tenet.*

7 *Sponsalia non obligant ad Matrimonium, si fuerint à Fœmina inhonesta cum Viro Nobili contracta*, & num.11.

8 *Ars Mulierculæ pro extorquenda copula à Nobili Adolescente.*

9 *Carnalis copula habita per Virum Nobilem cum Muliercula non obligat ad Matrimonium.*

12 *Si Vir Fœminam æqualis conditionis, sed inhonestam carnaliter cognoverit, nèc eam ducere, nèc dotare tenetur.*

13 *Stuprator condemnatur absolutè ad nubendum, si promissio futuri Conjugii intercesserit.*

14 *Eaque deficiente, alternativè ad dotandum, vèl nubendum.*

15 *Dummodò seduxerit Fœminam, non autem quando fuit ab ipsa seductus.*

16 *Ars Mulierculæ ad extorquendum Matrimonium cum Viro Nobili.*

17 *Quod fuit clandestinè contractum.*

18 *Tale Matrimonium fuit plurium scandalorum origo.*

19 *Filius, qui invitis justè Parentibus Nuptias contraxit, à Patre potest exhæredari.*

20 *Pater de toto suo Patrimonio in Testamento disponere potest, salva legitima post ejus obitum debita Filiis.*

21 *Matrimonium à Filio invitis justè Parentibus initum inter causas ingratitudinis adnumeratur.*

22 *Propter quam ingratitudinem Filius potest Exhæredari.*

23 *Maximè si vilem, & ignominiosam duxit Uxorem*, & num.90.

24 *Pater non tenetur plenè dotare Filiam, quæ Viro nupsit indigno*, & num. seq.

26 *Sed illi parca tantum alimenta subministrare.*

27 *Pater liberis etiam ingratis, & immorigeris alimenta dare tenetur.*

28 *Jus Canonicum pœnam dictæ Exhæredationis abrogavit, ne Matrimonii libertas impediatur.*

Contrarium num.29.

30 *Si Regni Cœlestis Exhæredatio liberum consensum circa Matrimonium non tollit, multò minus pœna Exhæredationis bonorum temporalium.*

dulgendum non est, ut ad fovendum privata, publicaque incommoda, & mala perducatur.

72 *Pænale Edictum Regis Galliarum super Matrimonia Filiorumfamilias sine Parentum consensu contracta Benedict. XIV. non improbat, sed potiùs declarat quomodo valeat*, & num. 88.

73 *Statutum Bononiense excludit à Magistratus honore Cives impares Nuptias contrahentes.*

74 *Quod Apostolica auctoritate approbavit Benedict. XIV.*, & n. 75.

75 *Simile Statutum Civitatis Imolæ à Sac. Consulta approbatum*, & num. 78 79.

77 *Laudatur Emus Card. Stoppani, ejusque Epistola super d. Statuto refertur*, & n. 87.

79 *Aliud simile Statutum Civitatis Maceratæ*, & num. seq.

84 *Quod non obstare libertati Matrimonii Sac. Congregatio Concilii respondit*, & n. 89.

86 *Statuta Magistratus non habentis Jus Imperii à Supremo Principe approbanda sunt, ut valeant.*

87 *An in prædictis Statutis prohibentibus dictas Nuptias comprehendi debeant Cives Pauperes.*

VOTUM VIII.

1 ADOLESCENS ex Nobilibus Parentibus ortus in ætate annorum decem, & octo constitutus Puellam annorum 20. cujusdam Lanionis jam defuncti Filiam & Patrui ad triremes damnati neptem sex ab hinc mensibus desponsavit, qua de causa illum Pater in Testamento, salva legitima, a sua exclusit hæreditate, qui proindè, citatis propriis Fratribus in reliqua hæreditate paterna hæredibus institutis, institit per nos declarari nullam adfuisse causam, cur exhæredari debuisset, & una simul in possessionem portionis hæreditatis ab intestato sibi tangentis petiit immitti, sed Sententiam ejus indebitæ petitioni contrariam reportavit.

Siquidem ad omnem ambiguitatem tollendam statim probatum fuit, & ex Actis quoque nostræ Curiæ plene constabat, quod duobus ab hinc annis idem Adolescens cum prædicta 2
Fœmina Sponsalia juramento firmata contraxerat, cumque deinde fuisset in judicium vocatus ab eadem Fœmina, quæ cum exhibitione Apocæ Sponsalium sibi datam ab eo justificans Matrimonii fidem, eaque sub fiducia inductam se fuisse ad actus virginali pudori, ac honestati contrarios asserens, cogi tunc illum petebat ad implementum promissorum, ejus petitioni Parentes, ac Consanguinei Adolescentis se mordicus opposuerunt contendentes non licere Filiofamilias in dedecus Parentum, Fratrum, Sororum, omniumque Consanguineorum tàm turpe inire Conjugium, & ex eadem ratione eidem non licuisse prædicta contrahere Sponsalia, quæ vel nulla declaranda, vel rescindenda esse insistebant, visisque videndis, & auditis hinc inde Partibus, præstantissimi nostri Antecessoris ope Voti compotes evaserunt.

Filiifamilias enim tàm Jure naturali, & Divino juxta *IV. Decalogi præceptum*, quàm Canonico juxta irrefragabile testimonium *Sac. Concilii Trident. cap. 1. sess. 24. de reform. Matrim.* insciis, vel invitis justè Parentibus Matrimonium inire prohibentur 3
sub pœna culpæ lethalis, quemadmodum late probavimus in nostro *Vot. I. per tot.*

Indubitantius quoties contrahere velint Nuptias indignas cum Fœmina notabiliter disparis conditionis, 4
prout est ea, de qua agitur, tunc enim ad evitandam totius Familiæ ignominiam nedum Genitores, sed & omnes ejus Consanguinei Matrimonium impedire possunt, & Judex eorum instantiæ favere tenetur per ea, 5
quæ fusè pariter expendimus in nostro *Vot. II. per tot.* & signanter *num. 71. & seqq.*

Nullatenùs attento Juramento in Contractu Sponsalium per Filium interposito, nam Juramentum, quo promissum fuit id, quod a *Jure Naturali, Divino, & Canonico* est omnino prohibitum, non tenet, neque li-

6 ligat, utpote bonis moribus contra-
rium, si enim Juramentum cogere
posset ad implendum promissum, quod
sine peccato adimpleri nequit, esset
vinculum iniquitatis, prout advertunt
Jura per Nos ad exuberantiam addu-
cta in nostro *Vot. IV. per tot.*

Multòque minus obstare potue-
runt actus inhonesti, qui per Adole-
scentem in persona præfatæ Muliercu-
læ dicebantur commissi, tùm quia de
illis nulla afferebatur probatio con-
tra negativam ipsius Adolescentis,
tùm quia constabat ex Actis, quod
7 ipsa parum esset honesta, seu verius
penitus inhonesta, non solum enim
domi, imò & per vias publicas alio-
rum Juvenum liberam frequentare
conversationem, eosque licentiosè
tractare, & alloqui solita fuerat, sed
illos etiam in propriam domum ad-
mittebat, ante illius habitationem
transeuntes invitabat, suum quoque
vultum per eos aliquando tangi per-
mittebat, & contra virginalem pudo-
rem obscena quoque verba præsente,
& plaudente ejus Matre proferre non
dubitabat; Quibus omnibus rectè per-
pensis, annuente quoque Filio sive
verè, sive fictè propter gravem Pa-
rentum indignationem Sponsalia de-
testante, prætensum Matrimonium
ineundum non esse prælaudatus no-
ster Antecessor jure merito decla-
ravit.

Restituta sic pace omnibus Con-
sanguineis Adolescentis, dum ipse, ob
8 verecundiam, longè a domesticis, &
amicis Ruri solus moraretur, ac solo
cujusdam sui Coloni uteretur servi-
tio, callidissima, ac Diabolica Mu-
lier habitu virili induta circa horam
secundam noctis ad illius ruralem do-
mum accessit fingens se esse Juvenem
a Patre Adolescentis expeditum cum
literis magni momenti per se in illius
manibus consignandis, unde Colonus,
qui illam antea nunquam viderat, exi-
stimans verum esse masculum, ac ve-
ra exponere, eam in Domini Cubicu-
lum introduxit, ubi ille jam paraba-
tur lectum ascendere, qui statim ac
eam vidit, eamque recognovit, tur-
batus est aliquantulum, sed clausa
per ipsam Cubiculi janua, cœpit in-
cautum Adolescentem interrogare,
cur vitam eremiticam ab hominum
consortio alienam ibi degeret; cur
ipsam deseruisset, quæ præ nimio er-
ga illum amore sine ejus præsentia
vivere minimè poterat, imò præ ani-
mi mœrore clausisset ultimum afflictis-
sima diem, si illuc ad eum invisen-
dum se personaliter non transtulisset,
quibus, aliisque amatoriis verbis pro-
latis, ac quibusdam affectatis profusis
lacrymis, super collum Juvenis pro-
cumbens iterum, iterumque illum est
osculata, ac tandem ei se prostituen-
dam obtulit, ita ut Juvenis a blandis
verbis, lacrymisque excitatus, ab os-
culis commotus, & a Naturali Mu-
lieris venustate provocatus se conti-
nere non potuerit, quin cum illa ea
nocte in eodem lecto decumberet,
eamque carnaliter cognosceret.

Obtenta enixè desiderata per
iniquissimam Mulierem carnali copu- 9
la ad ponendum in tuto, ut ipsa male
putabat, futurum Matrimonium, sum-
mo mane ad Civitatem reversa in
proprios lares se recepit, ac post
mensem illius perdita Mater ad Ec-
clesiasticum Tribunal querelam detu-
lit adversus præfatum Adolescentem
exponens propriam Filiam per men-
sem antea ab eo violenter fuisse stu-
pratam, ac prægnantem redditam *in
propria domo*, dum ipsa Mater extra
domum reperiebatur, quemadmodum
de facto ex relatione Obstetricum, si
non prægnantia, Stuprum tamen in
genere probatum remansit, quia il-
lam defloratam invenerunt, sed an
pro prima, seu pro pluribus vicibus,
ut cum fundamento suspicari poterat,
a diversis Viris fuerit carnaliter co-
gnita, certudinaliter referre non po-
tuerunt, asserentes tantum satis esse
laxa genitalia Mulieris.

Adolescens autem in carceribus
detrusus, & subinde examinatus in- 10
genuè fassus fuit se illam carnaliter
cognovisse *Ruri* cum omnibus supra
relatis circumstantiis indicans diem,
& horam, qua inhonestissima Mulier-
cula sub habitu virili ad Cubiculum
suæ ruralis domus pervenerat, quod
& comprobatum fuit depositione duo-
rum testium, qui quemdam Juvenem
celeri

celeri passu versus eamdem Villam post meridiem circa Solis occasum euntem, & deindè in quamdam Cauponam per duo milliaria distitam a prædicta Villa intrantem viderunt, ex qua, ut Caupo, ejusque Filius testati sunt, post parvam refectionem, inclinato jam die, & adveniente nocte solus exivit, & per viam, quæ ducit ad prædictam Villam, iter arripuit; nèc non depositione Coloni, qui de accessu cujusdam Juvenis ad enunciatum sui Domini Cubiculum circa horam secundam noctis, de osculis suo Domino per ipsum datis, & a se per clavis foramen introspectis, & de permanentia ipsius cum eodem suo Domino prædicta nocte plenissimum reddidit testimonium, cumque omnes prædicti Testes de colore virilis vestis præfatæ Mulierculæ, de forma illius Corporis, ac specie vultus, & præsertim *de die* adamussim contestes fuerint, nihil dubitandum reliquerunt de veritate confessionis Adolescentis, & de falsitate querelæ Mulieris, licèt enim ipsa cum depositione Adolescentis conveniret circa diem præcedentem nocti, qua habitus fuit illicitus inter utrumque concubitus, falsa tamen apparuit Fœminæ, ejusque Matris assertio *circa locum*, quo se passam fuisse violentum Stuprum supponebat, hoc est *domi propriæ* ipsius Mulieris, cum tàm ex confessione Querelati, quam ex depositione Coloni, ejusque Uxoris constaret, quod eo die Querelatus adhuc *Ruri* commorabatur; Quamobrem post longam carcerationem ille fuit ad preces Patris e carceribus cum *præcepto de non conversando* cum prædicta Fœmina dimissus; Illa vero nèc petitum Matrimonium, nèc dotem assequi potuit.

Non Matrimonium, attenta ma-
11 xima disparitate Natalium per ea, quæ diximus in *nostro Vot. VII. fere per tot.* Non Matrimonium, neque dotem tùm quia non solum in hoc, sed etiam in eo casu, quo ageretur de Fœmina æqualis conditionis cum Stuprante, adhùc propter illius inhonestatem satis justificatam neque Matrimonium,
12 neque Dos ei debebatur, ut prænotavimus in *nostro Vot. VI. n. 40. & seqq.*, *& d. Vot. VII. n. 86. 122. 132. & sub n. 242. & seqq.*, tùm quia Stuprator 13
simpliciter, & absolutè ad nubendum, si promissio futuri Conjugii intercesserit, aut hac promissione deficiente, 14
alternativè ad dotandum, vel nubendum eo tantum casu est condemnandus, cum ipse seduxerit Fœminam, non autem quando ipse fuit ab illa se- 15
ductus juxta distinctionem, de qua in *d. nostro Vot. VII. n. 153. & seqq.*, *& num. 248.*

Quamobrem ea quoque excarcerata, & cum exilio a tota Diœcesi dimissa, ad vicinum Oppidum alterius Diœcesis una cum ejus Matre ad habitandum perrexit, ubi semel in anno Nundinæ habentur, ad quas se transtulit Adolescens, visaque Fœmina vano ornatu fucata, propè Januam 16
suæ habitationis existente, & ab ea capite, risu, & manibus vulgo *baciamani* salutatus, cum antiqua amoris flamma nondum penitus esset extincta, hilari vultu ad illam accessit, quæ post pauca urbanitatis, & benevolentiæ verba illum in domum introduxit, ubi ejus blanditiis, lacrymis, & suæ libidinis ardore iterum victus, se illam tandem desponsandi consensum præstitit, pravoque inito inter se consilio una cum Matre ipsius Mulierculæ altera die circa Solis occasum ad hanc accessere Civitatem, & per quosdam vicos clàm ambulantes in domum cujusdam vetulæ Amitæ ejusdem Fœminæ in Adolescentis Parochia sitam secretò se receperunt, ad quam sub prætextu imminentis mortis ejusdem Amitæ jam per mensem in lecto jacentis infirmæ, accersito Parocho, statim ac Parochus domum introivit, 17
præsentibus duobus testibus sub alio pariter prætextu vocatis, Masculus dixit = *Signor Curato questa è mia Moglie* = & illicò Fœmina subdidit = *Signor Curato io accetto il Signore NN. per mio Sposo, e Marito* = quo clandestino Matrimonio absoluto, nulla interposita mora, una cum iniquissima Matre ambo fugam arrepti, extra Diœcesim, statumque Pontificium domicilium constituerunt seorsum per mensem habitantes donèc, & quousque

que examinatis Teſtibus, & Parocho,
qui clandeſtino Matrimonio fuere
præſentes, atque per eorum dicta
Matrimonii validitate probata, in
utriuſque Parochiali Eccleſia hujus
Civitatis factæ non fuerunt denun-
ciationes.

Hujuſmodi Matrimonium fuit
18 plurium ſcandalorum origo; Con-
ſanguinei Adoleſcentis ad ejus pater-
nam domum erubeſcunt accedere;
Frater primogenitus maxima triſtitia
remanet affectus, quia licet commo-
da ſit primogenitura proviſus, adhuc
cum Fœmina æqualis conditionis nu-
ptias difficilè, ſeu ſaltem cum modi-
ca dote contrahere poterit; Sorores
Sponſum nobilem invenire deſperant;
Mater poſt menſem mœrore confecta
ex hac vita migravit, & Pater ſeptua-
genarius, condito Teſtamento, pau-
cis ab hinc diebus vitam cum morte
pariter commutavit.

Fruſtra igitur rebellis Filius ho-
die conqueritur, quod fuerit a ſuo
Genitore ex hac cauſa in allegato Te-
ſtamento exhæredatus, quodque ipſe
de fortunæ bonis non remaneat niſi
nimis parcè proviſus, nam detractis
19 ad favorem Primogeniti omnibus di-
ctæ Primogenituræ bonis a communi
Patruo magno inſtitutæ, ex bonis li-
beris pro ſua portione, ratione legiti-
mæ, nil aliud aſſequi valet, quam ca-
pitale, cujus fructus ad annua ſcuta
112. vix aſcendere poſſunt.

Tum quia Pater in Teſtamento
de toto ſuo Patrimonio ad ſuum arbi-
trium non prohibetur diſponere, ſal-
va legitima, quæ ab ipſo ſuis Filiis
poſt ejus mortem debetur *l.* 1. §. *Si*
20 *impuberi ff. de Collat. bonor. Merlin.
de legitim. lib.*4. *tit.* 1. *quæſt.* 6. *ſub
n.*15. *Rot. poſt eumd. deciſ.* 55. *n.* 22.
*& dec.*59. *n.*16. *& deciſ.* 235. *n.* 14.
*par.*4.*tom.*1.*& deciſ.*203. *n.*10. *& dec.*
459. *n.*7.*par.*4.*tom.*2. *& dec.*141.*n* 5.
*par.*5. *tom.*1.*& dec.*180. *n.*8. *par.* 11.
*& dec.*417. *n.*25. *par.* 14. *recen.*

Tum quia Matrimonium a Filio-
21 familias, invitis juſtè Parentibus, ini-
tum inter cauſas ingratitudinis ad-
numeratur *Fagnan. in Cap. Tua ſub
num.*19. *de Deſponſat. impuber.* =ibi=
*Inde etiam colligitur quam deceat Fi-
lios abſtinere a nuptiis, quibus Paren-
tes reluctantur, cum hæc referatur
inter ingratitudinis cauſas* = propter
quam ingratitudinem Filius potuit 22
exhæredari, eoque magis, quia du-
cens vilem, & ignominioſam Uxorem
ſumma injuria affecit Parentes, totam-
que familiam deturpavit, ideo a Pa- 23
tris hæreditate potuit expelli, ut poſt
text. in l. 3. §. *Si emancipatus ff. de
bonor. poſſeſſ. contr. tabul.* docet *Curt.
Jun. in Auth. Non licèt n.*27. *& ſeq.*,
*Cod. de liber. præter. Auth. Ut cum de
appellat. cognoſc.* §. *Aliud quoque verſ.
Si alicui S. Petrus Cæleſtinus opuſc.*8.
*par.*6. *ſect.*1. *cap.*4. *Fontanell. de pact.
nupt. clauſ.*5. *gloſſ.*1. *n.*88. *Guttierez
quæſt. Canonic. lib.*1. *cap.*20. *num.*25.
*Boſſ. de Matrim. cap.*11. *ex n.*17. *Ma-
ſtrill. dec.*763. *n.*24. aliique relati per
*Surd. de aliment. tit.*1. *quæſt.*6. *n.*5. *&
ſub n.*17. *verſ. Sed ſi verum dicere fas
eſt*, ubi de magis communi opinione
teſtatur.

Eo modo, quo Pater neutiquam
eſt cogendus ad plenè dotandam Fi- 24
liam, quæ, eo inſcio, vel invito nu-
pſit Viro moribus, aut genere indi-
gno, quia Filia indignis, ſeu impari-
bus polluta Nuptiis omne Jus amittit
ad dotem veluti conſtantiſſimè firmat 25
*Rot. dec.*498. *per tot. cor. Buratt. tom.*2.
ſed illi parca tantum alimenta ſubmi-
niſtrari debet prudenti Judicis arbi- 26
trio taxanda, quæ Pater liberis ſuis,
indigentibus tamen, etiam ingratis, & 27
immorigeris, ne fame pereant, naturali
Jure dare tenetur argum. *Cap. Cum
haberet in fin. de eo, qui duxit l. Si
quis a liberis* 5. §. *Si vel Parens ff. de
liber. agnoſc. Covarruv. in Epith. in* 4.
*Decretal. par.*2. *cap.*3. §.8. *n.*7. *San-
chez. de Matrim. lib.*4. *diſput.*26. *n.*19.
*Fontanell. loc. cit. n.*39.

Quin obſtare potuerit objectum,
quod quemadmodum Jus Canonicum
ſtatuit, quod Matrimonii libertas nec
directè, nec indirectè impediri va-
leat, ita & abrogaverit hanc exhære-
dationis pœnam, per quam Matrimo- 28
nii libertas impediretur, ut arguunt
*Dec. in l. Nuptias num.*13. *ff. de reg.
Jur. Covarruv. in Epith. in* 4. *De-
cretal. par.*2. *d. cap.*3. §.8. *n.* 6. alii-
que fusè relati per *Surd. de ali-
ment.*

ment. tit. 1. *quæst.* 6. *num.* 6. & *seqq.*
Hoc etenim nequaquam subsiste-
29 re ad evidentiam probant *Paschal. de patr. potest. par.* 2. *cap.* 5. *n.* 15. *Paris. cons.* 29. *vol.* 3. *Rebell. de obligat. Just. par.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 14. *sect.* 2. *n.* 16. & *seq.* & *sect. ult. n.* 29. *vers. Quod*
30 *vero nec etiam obstet*, ubi quod si Filiusfamilias propter peccatum, quod in hisce Nuptiis injussu Parentum contractis committit (*ob inseparabile*
31 *damnum, quod Patri, splendori, & dignitati Familiæ per ipsum infertur*, ut ex *D. Bonaventura*, aliisque tradit *Ferdinand. de Valent. discept.* 5 *num.* 3. *de re Eccles.*) Regni Cœlestis exhæredationem incurrit, & hæc exhæredatio liberum arbitrium, liberumque consensum non tollit, multò minus dici potest liberum eumdem consensum tolli per exhæredationis bonorum temporalium pœnam ab humanis legibus demandatam.

Quorum sententia absque ulla hæsitatione præferri debet eorum opinioni, qui contrarium tenere videntur; isti etenim æquivocant supponendo, quod eàtenus per Jus Canonicum hæc pœna sublata fuerit, quàtenus pugnet cum Matrimonii libertate, quam duplici modo contra *Sacrorum Canonum*, *Sacrique Concilii Triden-*
32 *tini* Sanctiones lædi posse opinantur, *Coactione* scilicet, quando Filius ad ducendam aliquam Fœminam particularem, & in specie penitùs eidem invisam obligatur; & *prohibitione*, seù impedimento, quando Filius impeditur, sive illi prohibetur ducere aliquam Fœminam in specie, quam unicè vult, & intelligit desponsare.

In primo etenim casu nos etiam admittimus, quod Sacri *Canones*, Sa-
33 crumque *Concilium Tridentinum Sess.* 24. *cap.* 9. *de reformat. Matrim.* præcipiant, & expresse statuant, quod Matrimonium debeat esse liberum, ac libero utriusque Contrahentis consensu perficiendum, omni penitus *coactione* remota; In secundo vero, quatenus etiam læderetur libertas, quam nequaquam lædi latissimè demonstravimus in *Vot. I. num.* 133. & *seqq.*, & *num.* 173. & *seqq.*, & *Vot. II. num.* 99. 114. & *seqq.*, & *Vot. III. num.* 144. & *seqq.*, *Vot. IV. num.* 38. tantum abest, quod *Ecclesia*, seù *Jus Canonicum*, 34
idemque *Concilium* prohibuerint Parentibus, ne impediant Filios Matrimonium contrahere cum Fœmina sibi benè visa citra eorumdem Parentum scientiam, atque consensum, quin potius rotundis verbis nulla interpretatione indigentibus ipsamet *Tridentina Synodus Cap.* 1. *sess.* 24. *de reform. Matrim.* apertissimè testatur, quod hæc Matrimonia invitis justè Parentibus contracta, seù contrahenda *Sancta* 35
Dei Ecclesia ex justissimis causis semper detestata est, *atque* PROHIBUIT.

Hinc facile datur intelligi, quod cum *Ecclesia*, Sacrumque *Concilium Tridentinum d. cap.* 9. *Sess.* 24. *de re-* 36
form. Matrim. declaravit, quod Matrimonia libera esse debeant, nil aliud statuere voluerit, quàm quod ea non debeant esse *coacta*, ei nempè impedimento, quod est libertati contrarium, hoc est violentiæ, & coactioni, nullatenus esse debeant obnoxia, nunquam verò intellexerit, quod ea effrenata libertate fruerentur, ut volentes è contra Filii adversus justam Parentum voluntatem personam eisdem invisam desponsare, ab ipsis Parentibus, & Judicibus justis de causis 37
impediri, seù prohiberi nequeant, alias evidentissimè sibi contradixisset, dum aliud sentire satis ostendit in *dicto Cap.* 1. *Sess.* 24. *de reform. Matrim.* ubi dicitur, quod hæc Matrimonia *semper Ecclesia prohibuit*, & uti prohibita, turpia sunt, illicita, & peccaminosa, & consequenter impedienda, ne cum peccato contrahantur; 38
quodque Matrimonia prohibita, turpia, illicita, & peccaminosa impediri possint, & debeant nedum elicitur ex verbis *Concilii loc. cit.*, sed etiam Ecclesia in facto comprobavit, in omnibus iis casibus, in quibus, non obstante prætensa nullis limitibus circumscripta libertate, Matrimonii im- 39
pedimenta impedientia, & dirimentia ad eamdem libertatem refrenandam, & coarctandam decernere non dubitavit.

Quod autem *Tridentinum Concilium in cit. cap.* 9. *Sess.* 24. *de reform. Matrim.* eo tantum respexerit, nequis

 ad

ad certum ineundum Matrimonium
40 *per vim*, *& coactionem* compelleretur, non vero, ut potestas non esset Parentibus etiam sub pœna Exhæredationis prohibere Filiis, ne cum certis personis tamquam indignis inirent Conjugia, adeo verum est, ut non solum Exhæredationem ad actum reductam, sed solum timorem futuræ Exhæredationis esse sufficientem causam, per quam Filius resilire possit à
41 Sponsalibus per ipsum, insciis, vel invitis justè Parentibus, contractis, existimaverit inter alios *Card. de Luc. de Matrim. disc.* 8. *num.* 11. 16. *&* 17. pluriesque firmaverit *Sac. Rot. Roman.*, & signanter *coram Seraphin. decis.*1258. *num.*2. *& cor. Penn. decis.*517. *sub num.*4. *vers. In casu*, *& vers. Paternè tamèn*, *& cor. Cavaler. decis.*447. *num.*3. *vers. In casu autem*, *& cor. Molines decis.* 979. *num.* 2. *tom.*4. *& cor. Kaunitz decis.* 77. *n.*5. *& seqq.*

Nec quidquam turbat objectum, quod si in demandanda omnimoda Matrimonii libertate ad *coactionem* in certam personam tantummodò respexissent Concilii Patres, inutilis planè decidenda foret eorum sollicitudo, quia non Matrimonium modo, sed nec ullus alius Contractus justè, &
42 validè initur vi, & coactione accedente *tot. tit. ff. & Codic. Quod met. caus.* unde potiùs dicendum, quod vera *Concilii* Sententia fuerit inhibendi non præcisam tantum *coactionem*, sed quodvis sive directum, sive indirectum nativæ libertatis impedimentum.

Sciebant enim & ipsi Tridentini Patres, quod quilibet Contractus à solo Contrahentium consensu dependens, nisi liberè, & spontè, sed per
43 vim celebretur, nullitatis vitio laborat, sed simul non ignorabant quam periculosum Subditis esset hanc allegare nullitatem, non contra personas privatas, prout in aliis Contractibus evenire solet, sed adversus proprios Supremos Principes, & Seculares Potestates Superiorem non recognoscentes, quatenùs ab ipsis ad Matrimonium sibi invisum contrahendum aliquando compellerentur, contra quos semper durissimum calcitrare fuisset, ideoque ad eorumdem supremam Auctoritatem intra limites honestatis, & justitiæ, coarctandam, adeout à similibus coactionibus Subditi penitus in futurum liberarentur, nullum aliud efficacius invenire potuere remedium, quam terribilem Censurarum gladium, à quo iidem Domini temporales deterriti, ab eisdem coactionibus, per quas directè, vel indirectè prius ad certum Matrimonium ineundum Subditi adigebantur, in posterum abstinerent, quemadmodum ipsa *Concilii* verba, & causa impulsiva dictæ Dispositionis in *præcit. Cap.*9. *Sess.*24. *de reform. Matrim.* satis ostendunt = ibi = *Ita plerumque* TEMPORALIUM DOMINORUM, AC MAGISTRATUUM *mentis oculos terreni affectus*, *atque cupiditates excæcant*, *ut Viros*, *& Mulieres sub eorum jurisdictione degentes*, *maximè divites*, *vèl spem magnæ hæreditatis habentes minis*, *& pœnis* ADIGANT CUM IIS MATRIMONIUM INVITOS CONTRAHERE, QUOS IPSI DOMINI, VEL MAGISTRATUS ILLIS PRÆSCRIPSERINT; *Quare cum maximè nefarium sit Matrimonii libertatem violare*, *& ab eis injurias nasci*, *à quibus Jura expectantur*, *præcipit Sancta Synodus omnibus cujuscumque gradus*, *dignitatis*, *& conditionis existant* SUB ANATHEMATIS POENA, QUAM IPSO FACTO INCURRANT, *ne quovis modo directè*, *vèl indirectè Subditos suos*, *vèl quoscumque alios* COGANT, *quominus libere Matrimonia contrahant* = & hunc esse verum Conciliaris dispositionis sensum docent *Barbos. sup. Concil. Tridentin. Sess.*24. *d. cap.*9. *de* 44
reform. Matr. num 9. *Coninch. de Matrim. disput.*28. *dub.*5. *num.*48. *Zipæus de Sponsal. num.*6. *in fin. Gutierez quæst. Canonic. lib.*1. *cap.*20. *num.*32. *Boss. de Matrim. cap.*11. §.3. *num.* 30. *Thesaur. de pæn. Eccles. par.*2. *verb. Matrimonia cap.* 7. *sub n.*1. *vers. Contrarium tamen*, ubi quod hæc est communior opinio *Basil. de Ponte de impediment Matrim. cap.*29. §.12. *Molin. de Just. tract.*2. *disput.*76. *vers. Ad secundam partem Bonaccin. Theol. Moral. tom.*1. *tit. de Matrim. quæst.*4.

quæst.4. punct.17. num.26. =ibi= *Neque obstat* [*Decretum Tridentini &c. ubi videtur injunxisse excomunicationem cogentibus, & probibentibus Matrimonium : ratio est, quia Concilium loquitur* DE COGENTIBUS AD MATRIMONIUM, NON VERO DE PROHIBENTIBUS, *ut multi Doctores testantur &c. tum quia etiamsi admitteremus Concilium loqui de impedientibus* (quod esset contra mentem expressam ipsius *Concilii*, & induceretur implicantia, & contradictio inter dispositionem d. *cap.9.*, & alteram *cap.1. ead. sess.24. de reform. Matrim.*, ut jam ostendimus) *intelligendum esset de impedientibus absque justa causa* =

Aliud est enim quempiam *compellere* ad statum Conjugalem amplectendum, vèl ad Matrimonium ineundum cum persona certa, seù de certo
45 genere personarum, aliud vero, longèque aliud eidem *prohibere*, ne nubat personæ Parentibus invisæ, seù humili, abjectæ, & indignæ, salva potestate nubendi honestioribus, ac Parentibus non exosis. Læditur quippè
46 primo casu libertas, quoniam sic coactus non tàm ex sua voluntate nubere videtur, quàm ex aliena, quippè qui vèl obligatur ad eligendum Statum Conjugalem invitus, vèl cum alia persona, præter illam sibi designatam, liberè contrahere non valet *leg. Cum ita Legatum 62. ff. de condit.*, *& demonstrat.* = ibi = *Quæ enim Titio nubere jubetur, cæteris omnibus nubere prohibetur* = At secundo casu aliter se res habet, vim enim non infert, nèc cogere is dicitur, qui non ad certas impellit Nuptias, sed certas
47 vetat, præpeditque, hoc namque casu cum plures supersint, quibus ita impeditus se pro sui libito conjungere potest, satis intelligendus est contrahere *liberè*, retento inter innumeras alias electionis arbitrio, ut per *Text. in dicta leg. Cum ita Legatum 62. ff. de condit., & demonstrat.* solidè animadvertit *Fagn. in Cap.Cum dilectus num.41. de Consuetud.* = ibi = *Et nihilominùs quamvis conditio, si Puella nupserit alicui ex personis arbitratu Tertii designandis tamquam impediens libertatem Matrimonii non valeat, & habeatur prò non adjecta &c. aliud tamèn dicendum est in conditione negativa, si non nupserit alicui ex certo genere personarum, quia valet conditio, dummodo alii supersint, quibus condignè Puella possit nubere. Casus est in l. &c. ex quo contextu satis clarè apparet exclusionem plurium personarum à facultate nubendi non esse impeditivam libertatis Matrimonii, & idem juris est, si excludantur personæ unius Civitatis* = eo modo, quo neque Pater Filium, neque superior Subditum *compellere* potest ad statum cœlibem amplectendum, seù ad professionem in aliqua particulari Religione Filio, sivè Subdito penitus invisa emittendam absque læsione naturalis libertatis, at si è converso Pater Filio *prohibeat*, ne habitum Religionis assumat in aliquo particulari Monasterio, seù Conventu, ubi damnationem potius, quam vitam æternam illum invenire posse prævideat, aut eodem tempore, quo Subditus illud Monasterium ingredi deliberat, ipsum Monasterium, seù etiam ea Religio, sivè Institutum ex justis causis à Papa supprimatur, nemo audebit asserere, quod uterque impediat Filio, & respectivè Subdito liberam Status Religiosi electionem, seù professionem emittere, quia ex justis causis, ea Religione prohibita, seù suppressa, ad unam ex quampluribus aliis per ipsum eligendam ei liber patet accessus.

Hæc insuper differentia inter prohibitionem, & compulsionem, seù coactionem exemplificari potest in eo, qui captus amore alicujus Puellæ omnes conatus adhibeat, ut illam in Uxorem habere possit, & ubicùmque data opera eamdem reperiat, modò crebris obsequiis, modo summis laudibus, modo etiam minis ad sui amorem inducere studeat; Puella verò non solum à simili abhorreat Matrimonio, sed cum ipsum Virum odio prosequatur, ad Superiorem recurrat, ut illi prohibeat, ne deinceps audeat ullo modo suam insultare modestiam, quia ad ineundas cum eo Nuptias nunquam erit datura consensum. In his utique circumstantiis, etsi quilibet Episcopus, sivè Judex *cogere* non possit Puellam

par.4. tom.2. & dicta decis.93. n.13. part.10.recen. & dicta decis. 268.n.3. & seq. cor. Ansald. ubi tamen admittit hanc quoque valere conditionem, si Testator sub eadem conditione non Filium, sed Extraneum in Testamento Hæredem instituerit.

Quamvis secùs dicendum esset, quando Filius a Patre alliceretur in
53 Testamento ad certas Nuptias *spe lucri*, non autem formidine pœnæ, veluti præ aliis distinguunt *Card.de Luc. de Matrim. disc.14. n.5. Tusch. lit.M. conclus.134. n.5. Sanchez de Matrim. lib.1. disput.33. n.6. & seq. Rot. cor. Crisp. decis.75. n.2. & in d. Firmana Restitutionis in integrum 9. Junii 1755. cor. R.P.D. Stadion.* Si enim Pater ad inducendum Filium ad ineundum Matrimonium cum *certa* Fœmina, seu cum Fœmina *certi* generis personarum, vel *certi* loci, priusquam illum hæredem universalem instituat, ei prædictum onus injungat, aut ipso hærede instituto, ultra bona titulo
54 hæreditario eidem relicta, offerat illi insuper aliud lucrum, vel præmium, quatenus prædictas Nuptias, *quamvis certas*, contraxerit, valere hoc Testatoris præceptum non est dubitandum, quia hæredis arbitrio remittitur, aut injunctas nuptias contrahere, & consequi lucrum, aut illas respuere, & lucrum amittere, seu amittere præmium sub conditione adimplementi præcepti sibi dumtaxat oblatum; non valere autem idem Testatoris præceptum dicendum venit, si attributa fuerit hæredi prius in omnibus
55 bonis ejusdem Testatoris absque ulla conditione successio, & deindè hoc Jus per hæredem in iisdem bonis ex voluntate satis expressa Testatoris jam quæsitum ab eodem Testatore adimi velit per modum pœnæ, quatenus scilicet ejus præcepto de ducenda illa, vel illa Uxore, seu de *certo* genere personarum parere nolit, hæc
56 enim esset vera *coactio pœnalis* in Matrimoniis (in quibus liber debet esse consensus) omninò interdicta, ne hæres hac pœna deterritus Matrimonium cum Fœmina sibi penitus invisa contrahere cogatur; Quod & dicendum venit, quando Testator Filio, quem in Testamento hæredem instituit, deinde præcipit, quod illas, vel 57
illas nuptias in specie contrahat, aliàs in casu contraventionis teneatur in pœnam solvere ex ipsa Testatoris hæreditate legatum, quia tunc hujusmodi legatum erit inutile, ex quo secundum formam testamentariæ dispositionis hæres *cogitur* ad evitandam hujusmodi pœnam super bonis hæreditariis contra Jus sibi quæsitum appositam, illud præcisè contrahere Matrimonium non spontè, sed metu pœnæ, ut aperte declarat *Rot. in præcit. Firmana Restitutionis in integrum 9. Junii 1755. & 13. Febr. 1756. cor. R.P.D. Stadion.*

At hæc ipsa distinctio non æquè procedit, dum *certæ* non designantur, nèc injunguntur Nuptiæ, sed tantum prohibentur præsertim cum indignis, salva namque libertate nubendi honestioribus, Testatoris præceptum firmum remanet tùm si spem lucri exhi- 58
beat, tùm si pœnam inflixerit *Felin. in Cap.1.n.20.de Sponsal.* ubi ex *Bartol. in l. Ediximus Cod.de Murilegul. lib.11.* inquit *valere Statutum, quod inter Homines diversarum Civitatum non contrahatur Matrimonium sub certa pœna, dummodò possint honestè nubere inter homines suæ sectæ*= optime *Sanchez de Matrim. lib.1.disp.34. n.35.* =ibi= *Conditio Nuptias impediens non perpetuò, sed ad tempus, vel respectu solum aliquarum personarum valida est* = & subinde *n.40.* = ibi = *Quinto infertur valere conditionem, ne Matrimonium contrahatur cum ignobili descendente a Judæis, aut Saracenis, quia relinquitur libertas cum aliis contrahendi* = concordant *Mierez de Majorat. par.1. quæst. 51. n. 3. Mans. consult.383. n.23. tom.5. Menoch.de præsumpt.lib.4.præsumpt. 189. n.82. & 84.* = ibi = *Non tamen impedit Matrimonii libertatem, quia etsi nubere prohibetur illi indigno, potest tamen nubere digno* = fusius *Mantic. de Conject. ult. volunt. lib.11. tit.18. n.4.* =ibi= *Illud autem dubium non est quin valeat ademptio facta sub conditione, si nupserit indigno, vel non Civi, vel non subdito &c. & quod Filius possit privari, si Uxorem duxe-*

duxerit indignam , quæ sit dedecori Familiæ probat text. &c. nèque ob id dicitur auferri libera facultas contrahendi Matrimonii , quia eum alia potuit commodè , & honestè contrahere= & firmavit *Rot. d. decis.* 89. *num.* 11. *cor. Bich.*

Quæ adeò vera sunt, studiumque
tuendi generosam nobilitatem adeò
omnium animos persuasit , ut sine ullo
scrupulo impediendi Matrimonii
libertatem plures jam constituti sint ,
& de novo constituantur Ordines Mi-
59 litares , a quibus nominatim , & ex-
pressè rejiciuntur , qui ex humilibus
sunt progeniti nuptiis,seu humiles nu-
ptias contraxerint , ac passim occur-
rant exempla Fideicommissorum ea
sub lege constitutorum , ne ad natos
60 ex minus honestis nuptiis , neve ad
inhonestas nuptias contrahentes de-
volvantur , quemadmodum latè pon-
derant *Hinpschil. de fideicomm. fam. nobil. cap.8.n.364. Mier. de Majorat. par.2. quæst.1.n. 37. Jo: Monteallegr. in prax. civil. lib.2. cap.1. §.3. n.19. & seqq., Castill. contr. de conject.ult. volunt. lib.5.cap.75* fere *per tot. Torr. de Majorat.Ital.cap.29 §.9. n.130.Rot. Lucens. apud Mans.Consult.* 125,*n.*62. *tom.* 2.

Quodque non solum Pater non
impediat Filio Matrimonii liberta-
61 tem, quatenus vel ante Matrimonium
eidem injungat , ne illud contrahat
cum indigna sub pœna exhæredationis,
vel absolutè post Matrimonium cum
indigna contractum illum sua privet
hæreditate, dummodò tamen semper
eidem antea dederit plenissimam libertatem cum digna Matrimonium ineundi , quatenus ei placuisset statum conjugalem amplecti .

Verum etiam, quod & Principes,
ac Magistratus sæculares statuere pos-
sint , quod personæ Nobiles , vel ho-
nestæ sub aliqua certa pœna cum indi-
62 gnis Matrimonium inire non audeant,
quia ex simili Statuto nulla libertatis violatio promanat , dum infinitæ sunt propemodum aliæ Fœminæ , cum quibus Cives nuptias contrahere non prohibentur, promiscuè docent Doctores, qui tàm ante , quàm post *Concilium Tridentinum* scripserunt , inter quos *Bald. in.l.1. §.Jus naturale num.10.ff. de Just. & Jur. Bartol.in l.Edicimus n.2.Cod.de Murileg. lib.11.*=ibi= *Fuit Statutum, quod inter Homines diversarum Terrarum non contrahatur Matrimonium sub certa pœna: Quæro utrum Statutum valeat? videtur,quod sic, ut hic : in contrarium , quod non, quia aufert libertatem contrahendi Matrimonium , ergo &c. Respondetur Statutum non valet quantum ad hoc , ut faciat Matrimonium esse irritum , si contrahatur , quia cum sit Sacramentum , est res spiritualis , Laici non possunt statuere circa illud, sed an valeat quantum ad hoc, ut contrafacientes puniantur, videtur dicendum quod sic . Siquidem possunt honestè nubere , servata forma Statuti, quia in qualibet secta tòt sunt , quòt possint Matrimonia contrahi, & tunc facientes contra incidunt in pœnam Statuti ; aliter secus=* Idemque tradunt *Roman. in Rubr. ff. solut. Matrim. in 7. column. Cravet. cons.* 610. *in princ. Clar. Sentent. lib.* 5. §. *final. quæst.* 82. *n.*13. =ibi= *Sed quæro numquid valeant Statuta laicorum privantia Filiam Dote casu , quo nubat indigno ; Resp. quod talia Statuta valent , & sunt firmissima, nèque de Jure Canonico reperiuntur correcta =* & conveniunt *Surd. decis.* 30. *num.*27. *Gratian. discept. forens. cap.* 5. *n.*9. & 10. & *cap.*205. *n.*26 = ibi= *Cum etiam valeat Statutum concedens libertatem contrahendi Matrimonium excipiendo solum certum genus personarum , si possunt cum aliis honestè nubere =* hisque subscripserunt *Gonzalez ad reg.8. Cancell. gloss.* 57. *n.* 55. *& seqq. Henriquez de Matrim. lib.*11. *cap.*6. *Manuel. in Summ. tom.*1. *cap.* 133. *num.*6. *Gregor. Lopez lib.*2. *tit.* 21. *par.*7. *vers. Cum Villan.* & ultra alios celebres Canonistas *Felin. in dicto Cap.* 1. *num.*20. *de Sponsal. Gaspar. Calderin. in Cap.Gemma eod.tit. Fagnan. in Cap. Cum dilectus n.* 42. *& seq. de Consuetud.* = ibi = *Et eodem modo non valet quidem Statutum adigens ad contrahendum cum certo genere personarum secundum opinionem Felin. &c. Ideoque Sac. Congregatio Concilii olim consulta , an Satuta*

Laico-

Locorum, quibus Fœminæ possidentes hæreditatem prohibentur extra dicta loca nubere, sint valida, censuit Decretum quidem cap. 9. sess. 24. de reformat. Matrim. non decisisse hunc casum, sed Jure veteri secundum communem sententiam &c. declarandum Statutum esse nullum, & ita referendum Sanctissimo, qui generali Constitutione hujusmodi Statuta nulla declaravit. Tamen secus est, si Statutum excipiat certum genus personarum dumtaxat, & relinquat libertatem contrahendi cum omnibus aliis, ut notabiliter tradit Bald. &c. ubi tenet Statuta Civitatis posse prohibere sub pœna, ne quis accipiat Gibellinam in Uxorem, & tale Statutum valere respectu pœnæ, si factum sit propter aliquam publicam utilitatem =

Licet autem in contrarium alle-
63 gari soleant *Jo. Andr. in Cap. Statutum num. 2. de Hæretic. in 6. Felin. in Cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ 10. sub n. 62. de Constit. & in Cap. 1. n. 13. de Sponsal. Dec. cons. 231. per tot. Rimnald. Jun. cons. 87. num. 21. Cravet. cons. 461. n. 47. Calcan. cons. 3. Curt. sen. cons. 27. col. 3. n. 3. Cæphal. cons. 942. num. 133. lib. 5. Soccin. cons. 3. in princ. vol. 1. Mans. consult. 135. num. 20. Mascard. commun. conclus. conclus. 1. num. 174. Tusch. lit. M. conclus. 133. per tot.* & signanter *n. 3. 29. 37. 56. 66. ad 69. & conclus. 134. n. 9. Capoblanc. in pragm. 9. cap. 61. num. 1. & 26. Ciarlin. contr. lib. 1. contr. 104. n. 24. 29. & seqq. Cyriac. contr. 449. n. 2. & seqq., Piton. discept. 52. n. 6. Barbos. sup. Concil. Trident. sess. 24. cap. 1. de reform. Matrim. n. 4. Campell. ad Constit. Stat. Urbin. Decret. 110. n. 801. & seq. Constant. ad Statut. Urb. annot. 4. num. 32. & 34. tom. 1. Mort. de success. legal. par. 1. quæst. 25. artic. 5. per tot. & de Jurisdict. par. 4. centur. 1. cas. 70. num. 5. Alber. de Statut. par. 2. quæst. 2. n. 65. Del Bene de Immunit. lib. 1. cap. 8. dubit. 9. sect. 1. per tot. Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 30. per tot. Molin. de rit. nupt. lib. 2. different. 7. n. 26. & seq., Ricc. de Jur. person. lib. 4. cap. 4. Fermosin. de legib. cap. 10. tit. de Constit. tom. 1. q. 21. n. 24. 35. & seq. Fontanell. de pact. nupt. claus. 4. gloss. 2. n. 1. & seqq. Borell. in Summ. dec. par. 3. tit. 1. n. 293. Rot. cor. Penn. dec. 517. n. 5. & cor. Bich. dec. 89. n. 8 & dec 493. in princ. par. 4. tom. 2. & d. dec. 93. n. 8. par. 10. recen.* ita ut in hac materia nèc illud ipsum Statutum a Laico Magistratu conditum ad arcenda dissidia, rixas, contentiones &c. validum sit judican- 64
dum *Mascard. d. conclus. 1. sub n. 179.* = ibi = *Quia per tale Statutum intimidaretur Matrimonium, quod debet esse liberum, & licèt istud Statutum non utique Juris præsidio, æquitatisque munimine carere videatur, eo quod per talem prohibitionem arceantur & dissidia, & simultates, & assiduæ rixæ, contentiones, jurgia, cædes, & scandala, quæ oriuntur, ut plurimum, ex furtivo, & inexpectato Matrimonio, quibus ideò malis occurrere non modo æquum, sed necessarium videri deberet &c. tamen a priori opinione minimè recedendum erit, quia non sufficit, quod in aliquo casu adsit justa, imò necessaria causa aliquid statuendi, nisi a statuere debentibus statuatur, nèc æquitas facit, quod Laici, qui in spiritualibus nullo modo se intromittere possunt, spiritualem etiam auctoritatem sibi assumant, sed benè, æquitate suadente, ut pro remedio ad Superiores Ecclesiasticos recurrant, consentiendum est &c.* =

Nihilominùs mox præcitati DD.
non agunt in specie de Statutis *im-* 65
pedientibus aliquod certum Matrimonium cum certa persona, seu de certo genere personarum sub aliqua certa pœna, sed vel contra *Naturale, Divinum, & Ecclesiasticum præceptum* malè supponunt posse contra Parentum impedimentum per Filium contrahi Matrimonium, quia eorum consensus de honestate tantum, non autem de necessitate, & præcepto requiratur, prout requiri probavimus in *Vot. I. n. 8. 57. & seqq.* vel loquuntur de Statuto generaliter prohibente Nuptias cum Exteris, ne Bona exeant e Civitate, aut ne contrahantur cum personis certarum partium, seu locorum, vel de pœna conventionali in *Cap. Gemma de Sponsal.* omninò prohibita, ut latè in suis propriis terminis

nis nos etiam ostendimus in *Vol.VI. a num.* 125. *ad fin.* vel de legato relicto sub conditione, quod legatarius nubat arbitratu Tertii, vel de defectu Jurisdictionis Laicorum condendi Statuta super Ecclesias, Ecclesiasticas personas, ac res spirituales, vel de
66 lege, quæ Matrimonii, uti Sacramenti, substantiam tangat, quamque condere non ad laicalem, sed ad Ecclesiasticam, & spiritualem auctoritatem pertineat, prout concludit in specie *Mascard. loc. cit.* vel demum de Parentibus, aut Statutis quemquam cogentibus ad ineundum Matrimonium cum certa persona, aut de certo genere personarum, de quibus præ cæteris loqui videtur *Rot. cor. Penn. decis.*517. *num.*5. ubi eàtenus supponit, quod Statuta imponentia pœnas contra Filios contrahentes Matrimonia sinè consensu Parentum sint invalida, quàtenus vel obiter tantum, & non examinata màteria, id enunciat, vel quia de illis Statutis tantummodò mentionem facere intelligit, quæ, ut ibi dicit,= *Violant Matrimoniorum libertatem* =, prout accideret, si Statutum requireret Parentum consensum ita, & taliter, ut Filius nonnisi Fœminam *inspecie* a Parentibus designandam, vel eligendam, *& non aliam* desponsare deberet, & ad eam desponsandam ab ipsis Parentibus compelli posset, de hac etenim compulsione loquitur *Sac. Concilium Trident. sess.* 24. *cap.* 9. *de reform. Matrim.* in eadem *Decisione* ad hanc firmandam conclusionem expressè citatum, quæ proindè Jura, ac alia forsan improbo labore cumulanda nostrum infringere assumptum profectò non valent.

Quandoquidem aliud planè Juris est, si Statutum nèc pœnam nullitatis Matrimonii imponat, nèc ullo modo Sacramenti substantiam tangat, nèc spiritualem auctoritatem usurpet, nèc sub pœna cogat ad ineundum cum certa persona, seu de certo personarum genere Matrimonium, sed potius vel
67 certam personam, vel certum genus personarum excipiat, & cum omnibus aliis non exceptis contrahendi libertatem relinquat, ut supra prænotavimus *num.* 34. *&* 47. Hæc etenim exceptio libertati Matrimonii non adversatur, alias Ecclesia Matrimonia, insciis, vel invitis Parentibus, contrahenda semper minimè prohibuisset, de qua prohibitione idem *Sac. Concil. in cap.*1. *ead. sess.*24. *de reform. Matrim.* testatur, & si nihilominus libera vult esse Matrimonia, libertas tamen, cui favet Ecclesia ea tantum est, quæ mo- 68
ribus congruit, quæ Filiorum erga Parentes obsequium, & obedientiam non lædit, quæ nullum peccatum inducit, quæque protegit honestas Nuptias, nunquam vero Ecclesia contendere eo usque visa est, ut indignis Nuptiis manus præbuerit adjutrices, pati namque non potuit, ut per libertatis abusum imparibus Connubiis Familiæ coinquinarentur, constitutique in CivitatibusOrdines fœda com- 69
mixtione vilescerent. *Giballin. de Usur. tom.*2. *lib.*4. *cap.*5. *artic.*9.*n.*4. *Martinon. tom.*2. *de Sacram. disp.*71. *sect.*9. *num.*118. *Card.de Luc. de Dot. disc.*142. *num.*12.= ibi = *Moventur ex ratione libertatis Matrimonii ex Jure Canonico resultantis, quæ futilis est. Nam intentio Juris Canonici nunquam fuit ad Matrimonii libertatem permittere turpia, & criminosa, prout est indignè nubere, solumque sustulit necessitatem consensus paterni a Jure Civili requisiti, sed cum supposito dignarum Nuptiarum, cum qualitas hæc æqualitatis, & dignitatis potius faveat Matrimonio, quàm adversetur* = concordat *Pignattell. Consult.*11.*n.*7. *tom.*4.= ibi = *Nec obstat ad Matrimonium liberam voluntatem Contrahentium requiri &c. quia libera voluntas ferri debet in objectum honestum, aliòquin a Judice coercenda est, si in malum feratur* = & deinde *n.*8. = ibi = *Minus obstat quemlibet posse nubere ad libitum, quia hoc quidem verum est, modo honestè contrahat, seu nubat, nempè si Matrimonium cum aliqua certa contrahere nequit sine lethali culpa, hoc Matrimonium non est permittendum* = latissimè infinitis propemodum collectis *Ferdinand. de Valent. discept.* 5. *n.*39. *& seqq.*, *de re Ecclesiast.*

Decet igitur, & maximoperè expedit,

pedit, quod per Statutum absque
70 ulla læsione libertatis fræna injiciantur exitialissimo huic flagitio, ex quo exprimi vix potest quot in Rempublicam erumpant mala ex Adolescentium culpa, qui non pietate ducti, sed libidine victi eas temere conantur ducere Uxores, cum quibus in contemptum proprii decoris, & honestatis ne conversari quidem, imò nec eas alloqui deberent, undè odia inter Consanguineos, dissidia, & rixæ cum Animarum jactura oriuntur *Cened. in collect. Jur. Canon. ad Cap. Veniens n. 5. de Sponsalib. Rub. in annot. ad decis. 431. num. 83. & seqq., par. 4. tom. 2. recen.*

Novit inter alios SSmus D.N. Benedict. XIV. Divini, humanique Juris peritissimus hanc veritatem, nullum videlicet libertati Matrimoniorum esse præsidium adversus justa impedimenta, quæ sive Lex, sive homines indignis Nuptiis, scandalisque hinc processuris opportunissimè præbeant, nèc eidem libertati tantoperè magnificatæ indulgendum eatenus esse, ut ad fovendum privata, pu-
71 blicaque incommoda, & mala perducatur, quemadmodum advertunt etiam *Piton. discept. Eccles. 52. num. 86. Ferdinand. de Valent. discept. 5. num. 43. 44. & 45. de re Eccles.* = ibi = *Et jure quidem, meritòque, intentio enim Juris Canonici, & Sac. Concilii nunquam fuit, ob Matrimonii libertatem, permittere turpia, & criminosa, prout est indignè nubere* = ideòque pœnale *Edictum* a Christianissimo Rege Henrico III. in Comitiis Blesensibus *ann. 1579. artic.* 4. promulgatum, atque a Ludovico XIII. *anno* 1629. *&* 1639. renovatum super Matrimonia Filiorumfamilias sine consensu Parentum contracta, licèt emanatum fuisset a Laica potestate, non improbavit, nèc putavit obstare libertati Matrimonii, sed omninò va-
72 lere quoad invaliditatem conventionum Matrimonialium, invaliditatem Dotis, & quoad alios Civiles effectus declaravit in suo celebri *tract. de Synod. Diœcesan. lib. 9. cap. 11. num. 5. pag. 321. ultimæ Roman. impress.* alias per Nos cit. in *Vol. I. sub num. 78. vers. Nuperrimè.*

Cumque Senatus Bononiensis ad comprimendum tantum in improvidis hominibus plerumque Adolescentibus flagitium, sapienter statuerit, ut quicumque se se commaculassent inæquali consortio, statim caderent a patrii 73
Magistratus honore, ut ex duobus Senatus Consultis, & præcipuè ex sequenti *diei 9. Septembr.* 1748. clare resultat =,, In oltre chi sposasse Donna non nobile perda *ipso facto* la capacità al Magistrato de' Signori Anziani, ancorchè prima lo avesse altra volta investito &c. Che se poi alcuno s'avvilisse a segno di contrarre Matrimonio con Donna, la quale si fosse venalmente esposta sù i Teatri, o avesse denigrato publicamente il proprio dovuto decoro, o che fosse in altro modo o turpe, o abjetta, in questo caso egli sarà *ipso facto* escluso dalla capacità non solamente dell'Anzianato, ma ancora da quella delle Borse nobili de' Signori Tribuni, e Stendardieri, nelle quali essendo stato anche prima imborsato, estratto non sarà ammesso; Così pure non sarà considerato in tutti gl'altri impieghi, cariche, ed onorificenze solite conferirsi dall'Illmo, ed Eccmo Reggimento a Persone nobili,, sensit prælaudatus summus Pontifex hujus consultissimæ legis necessitatem, ideoque rogatus le- 74
gem ipsam Apostolicæ auctoritatis robore illico communivit, optimè ratus ex hac pragmatica sanctione, quæ ad politicum regimen pertinet, nihil esse Matrimoniorum libertati detractum, unde datis in id *Literis in forma Brevis die* 14. *Februar.* 1749. prodiit Edictum cl. m. Cardinalis ab Auria tunc Legati Bononiensis, quo singulos monuit eumdem SummumPontificem nedum confirmasse scripta jam Senatus Consulta, sed fuisse quoque suasorem, ut scriberentur, cujus verba sunt, quæ sequuntur,, La Santità di Nostro Signore Papa Benedetto XIV. felicemente regnante per impulso di paterno clementissimo amore verso questa sua Città, e Patria, aven- 75

,, do specialmente a cuore, che si
,, mantenga la chiarezza, e splen-
,, dore dell'antiche Famiglie nobili,
,, e che l'estinzione di quelle venga
,, riparata col conveniente riguardo
,, al decoro dell' Ordine Nobile, e
,, de' Magistrati, che devono inve-
,, stirsi, e finalmente, che resti re-
,, golato l'uso de' titoli, ed altre
,, distinzioni corrispondenti all'ordi-
,, ne, e grado di ciascheduno, si
,, degnò d'eccitare la pubblica atten-
,, zione a quei regolamenti, che po-
,, tessero meglio assicurare oggetti
,, di tanta importanza; essendosi per
,, tanto con due *Senato Consulti*, l'
,, uno delli 9. Settembre 1748., e
,, l'altro delli 17. Gennaro del cor-
,, rente anno 1749. stabilite alcune
,, Provisioni, la Santità Sua s'è de-
,, gnata di benignamente approvar-
,, le, come uniformi alle Sovrane
,, sue intenzioni, e con suo Breve
,, delli 14 Febbraro le ha conferma-
,, te in ogni sua parte, commettendo-
,, ne la pubblicazione con Editto,
,, acciò si rendano palesi a tutti, ed
,, ingiungendone sotto varie pene la
,, totale ubbidienza ad ogni, e qua-
,, lunque persona, ed Università an-
,, che in qualunque modo privilegia-
,, ta, e forse degna d' individua, e
,, special menzione ,,.

Hoc excitati *Imolenses* exemplo, cum inæqualia Connubia non sine maximo dedecore, ac nobilium Familiarum, totiusque Reipublicæ perturbatione in eorum quoque Civitate de die in diem grassari deflerent, coactis *die* 19. *Junii* 1756. Generalis Consilii
76 Comitiis propositum fuit = ,, A chi
,, pare, e piace, che per conserva-
,, re alla Città quel decoro, che de-
,, ve avere per massima questo Illmo
,, General Consiglio, il quale la rap-
,, presenta, di mantenere, che quel-
,, le Persone dell'Ordine Nobile, le
,, quali hanno sposate, o che in av-
,, venire sposeranno Donne vili, e
,, plebee, o d' arti meccaniche, ov-
,, vero, che eserciteranno arte, o
,, impiego improprio della nobiltà,
,, oppure, che incorreranno in qual-
,, che delitto, che Iddio non voglia,
,, il quale inferisca pena d'infamia,
,, e perciò demeriteranno la grazia
,, del Prencipe, restino esse Persone,
,, e loro Figli esclusi *ipso facto* dal
,, grado di Consigliere, e che il ria-
,, bilitarle al medesimo appartenga
,, al General Consiglio, e lo possa
,, fare con tre quarti di Voti, e che
,, della presente risoluzione se n'im-
,, plori l'approvazione della Santità
,, di nostro Signore felicemente Re-
,, gnante, dia il Voto bianco, e chi
,, nò contrario ,, = datis, recollectis, ac numeratis votis, inventa fuerunt *alba* 37., *nigra vero tria*, quibus non obstantibus Conciliaris resolutio suum habuit, prout habere debebat, vigorem.

Re autem delata ad *Sacram Congregationem Consultationibus Status Ecclesiastici præpositam*, hæc prius audiendum esse censuit Emum, & Rmum D. Cardinalem Joannem Franciscum
Stoppani tunc emeritissimum Æmiliæ 77
Legatum, eamque Provinciam omnium Populorum plausu uti amantissimum Patrem gubernantem, qui summa sapientia, atque prudentia præditus, longaque experientia doctus desiderare visus est, ut quod *Imolenses* statuerant, singularum quoque Civitatum commune Statutum evaderet, quemadmodum ex ejus sequenti *Epistola* eleganter de more ab ipso exarata, & ad Emum *prædictæ Sacræ Congregationis* Præfectum transmissa luculentèr apparet, videlicèt,
,, Emo, e Rmo Signore mio Osser-
,, vandissimo = Il Ceto Nobile della
,, Città d' Imola, e del di cui
,, solo Corpo è composto quel Consi-
,, glio, vedendo di questa deturpa-
,, ta la limpidezza, ed offuscato lo
,, splendore dall' inconsiderata gio-
,, venile condotta d'alcuni Nobili, i
,, quali ingolfati in amori con vili
,, Donne, e plebee erano poi cieca-
,, mente trascorsi ad isposarle, cre-
,, dette di dovere finalmente por
,, freno a simili carriere, che recan-
,, do macchia, e disdoro al Consiglio
,, suddetto, lo venivano in tal guisa a
,, privare dell'illustre requisito di far
,, prova di Nobiltà, ad aprivano ad
,, un tempo stesso un ampio campo a
,, mille inconvenienti, e disordini

,, tan-

„ tanto nelle private Famiglie, che „ nella condotta de' pubblici interessi; „ Fatta perciò matura riflessione sopra „ i più adequati espedienti, si determinò quel Consiglio con legge „ Statutaria di stabilire, che *ipso facto* s'intendessero escluse dal grado „ di Consiglieri quelle Persone, e „ loro Figli, che avessero sposato, „ ò sposassero Donne vili, e plebee, „ ò s'impiegassero ad arti vili, e „ meccaniche disdicenti all' esser di „ Nobile, ò che per qualche delitto con notà d'infamia avessero incorso la disgrazia del Prencipe, „ affinchè dalla forza, e peso di questa legge intimoriti, se n'ottenesse „ l'intento di veder moderato l' accennato intollerabile abuso. Questo per tanto è quello stabilimento, che la Città suddetta richiede in oggi autorizzato colla Suprema approvazione di codesto Sagro „ Tribunale, ed io non mi distendo „ a porre in vista all' Eminenza Vostra que' fondi riflessi, e quelle „ ragioni, per le quali la sperano, e „ l'implorano, per esser queste distintamente esposte negl' inserti „ fogli, che uniti al Memoriale, ed „ a documenti di detta Città mi dò „ l'onore d'umiliare all' Emza Vostra. E perchè ragion voleva, che „ da me si rilevassero anche que' motivi, che in contrario potevano „ addursi da taluni di que' Nobili, „ che caduti in simili debolezze venivano da detta legge ad esser percossi, e feriti, compiego all' Emza „ Vostra anche il Foglio da medesimi „ fattomi pervenire, per sottoporre „ anche questo al superiore discernimento del Sagro Tribunale, affinchè ne formi un più adequato giudizio. Due cose bensì mi prenderò la libertà di porre in considerazione all'Emza Vostra; la prima si „ è, se si renda più conforme all'equità, che quei Nobili di già ammessi, ed i quali hanno contratti „ Matrimonj vili, più tosto, che essere affatto depenati dal Consiglio „ in forza di detta legge, basti, che „ soltanto restino inabilitati alla „ Magistratura, ed agl' Uffizj pubblici coll'esclusione de' loro Figli, „ e la seconda, se eccettuandosi da d. „ legge que' Matrimonj contratti „ da un Nobile con un' onesta Cittadina sull'oggetto di cospicua Dote „ abile a rinfrancare le povere Nobili Famiglie, ed a mantenerle in „ stato più splendido, e decoroso, „ torni bene, che il Sagro Tribunale ne prefinisca la quantità, per „ non sottoporre simili Contraenti a „ capricciose, e tal volta ineguali risoluzioni. Per altro sarebbe pur „ troppo necessario, che legge così „ provida s' estendesse in tutto lo „ Stato Pontificio, mentre colla „ Censura di questa verrebbe a conservare il decoro de Magistrati, ed „ a prodursi un miglior ordine, e regolamento ne Consigli, ne si vederebbero que' fatali sconcerti, da' „ quali restano involte le cose pubbliche, ed hanno origine gl' irreconciliabili odj, e dissensioni tra le „ Famiglie, che ne portano in fine „ la funesta rovina, come ho veduto „ succedere nella Legazione d' Urbino, e ne scorgo i luttuosi esempj anche in questa; Con che pieno „ d'ossequio bacio all'Emza Vostra „ umilissimamente le mani = Di Vostra Emza = Ravenna 22. Gennajo 1757 = Umo, Divmo Servitor „ vero G. F. Card. Stoppani „ Quibus exceptis literis *sub die 3. Junii* 1757. prælaudata *Sac. Congregatio* 78 in contradictorio judicio rescripsit = *Excludendos esse à munere Magistratus, & loco Consilii Contrahentes Matrimonia cum Mulieribus humilibus, & abjectis, & pro executione, & declaratione in casibus particularibus tàm præteritis, quàm futuris recurrant ad Sacram Consultam* =

Hanc Legem, quæ *Bononiensibus*, & *Imolensibus* versa est in laudem, in propriam sibi quoque laudem verti posse *Maceratenses* existimarunt, si crebris Nobilium Adolescentium lapsibus commoniti ad tantam profligandam, seù saltem coercendam pestem in Consilio, quod vocant *Reformantiæ*, statuissent, quemadmodum sub *die 24. Augusti* 1756. statuere 79 non omiserunt „ Che chiunque si „ tro-

,, trovasse accasato , o si accasasse in
,, avvenire con Persone Ignobili , ò
,, Plebee , ò di nascita disdicevole
,, al decoro del proprio grado , e
,, condizione , non debba essere am-
,, messo ad alcun grado di Nobiltà ,
,, anzi sia Egli , e i Figli , e Posteri
,, suoi *ipso facto* cassato dal Ruolo
,, della Nobiltà suddetta , e rimanga
,, ga Esso , e ciascun di loro subito
,, privo di tutti i gradi , onori , e
,, privilegj , che alla detta nostra
,, Nobiltà si concedono : eccettuan-
,, do da questo Decreto solo quelle
,, persone , vita però loro naturale
,, durante , che quantunque accasate,
,, come sopra, si trovano attualmen-
,, te nel possesso di detti gradi di
,, Nobiltà . Con espressa dichiara-
,, zione anche , che qualora di quì in
,, poi chiunque , dopo essere stato
,, ammesso , s'accasasse con persona
,, ignobile , ò plebea , ò di nascita
,, disdicevole al decoro del proprio
,, grado , e condizione, come sopra,
,, sia Egli stesso egualmente , che i
,, Figli, e Posteri suoi parimente *ipso*
,, *facto* decaduto , e resti privo di
,, tutti i gradi , onori , e privilegj
,, suddetti , e debba subito esser cas-
,, sato dal Ruolo , e tolto dal Busso-
,, lo di questo Regimento ,, Ast ob
querimonias nonnullorum Nobilium ,
qui jàm impares contraxerant Nu-
ptias prædictum *Reformantiæ* Consi-
lium sub *die* 2. *Aprilis* 1739. novum
80 edidit Decretum,quo ,, inerendo an-
,, che al Decreto fatto nella passata
,, Riformanza, *sancitum fuit leniori-*
bus verbis , *ut* ,, Siccome è in piena
,, libertà di ciascuno di scegliere la
,, Persona,con cui voglia congiungersi
,, in Matrimonio, così in avvenire , e
,, ne i futuri casi sia in egual libertà
,, del Consiglio di Riformanza , a cui
,, appartiene il dritto d' esaminare la
,, qualità di quelli , che pretendono
,, anco a titolo di Successione i No-
,, bili gradi della Città , di negar-
,, glieli , ò accordarglieli , secondo
,, le circostanze , e le qualità de Ma-
,, trimonj fatti da Pretendenti, qua-
,, li rimasti una volta esclusi , restino
,, ancora i di loro Figli , e Nipoti ad
,, una tal' esclusione soggetti : E ad
,, effetto , che una sì provida disposi-
,, zione abbia in tutti i futuri tempi
,, perpetua fermezza , se ne dovrà
,, chiedere l'approvazione , e con-
,, ferma dalla Santità di Nostro Si-
,, gnore felicemente regnante ,,

Verum neque huic acquievere
Decreto Nobiles illi , quibus furens
libido Nuptias persuaserat abjectissi-
mas , sed sub mendicato Zelatorum 81
nomine *Sacræ Congregationi Concilii*
preces postmodum obtulerunt peten-
tes , ut utrumque Decretum abroga-
retur tamquam contrarium libertati
Matrimonii , & Sanctioni Conciliari
in *Sess.*24. *cap.*9. *de reformat. Ma-*
trim. , qua prohibetur sub anathema-
tis pœna Magistratibus , & tempora-
libus Dominis , *ne quovis modo dire-*
ctè , *vèl indirectè Subditos suos* , *vèl*
quoscumque alios cogant , *quominùs*
liberè Matrimonium contrahant . Au-
dito igitur Magistratu , qui opposuit
libertatem Matrimonii intactam ser-
vari à præcitatis Decretis , quæ Nu-
ptias non prohibent directè, seù indi-
rectè extra certum numerum Fami-
liarum , vèl extrà Civitatem Mace-
ratensem , sed pœnam indicunt eje-
ctionis ab Ordine Nobilium adversus
eos,qui decus propriæ Nobilitatis ma-
culant vilibus, abjectisque Conjugiis,
ità ut liberam habeant Nobiles facul-
tatem dignè nubendi absque incursu
prædictæ pœnæ cuicumque maluerint
paris conditionis Mulieri,in quibus ter-
minis Statutum , vèl præceptum sub- 82
stineri etiam ex mente *Concilii* supra
probavimus præsertìm cum auctoritate
*Fagnan. in Cap. Cum dilectus n.*43.
de Consuetud. Mantic. de conject. ul-
*tim. volunt. lib.*11. *tit.*18. *num.* 4.
*Sanchez de Matrim. lib.*1. *disput.*34.
*num.*40.

Quique insuper addidit , quod
generosa Nobilitas Sanguinis purita-
tem requirens æque læsa remanet
exercitio vilium artium , quàm Con-
nubiis abjectarum Mulierum , quarum
Filii propterea , etiamsi præclara ful-
geant Patris Nobilitate , attamen
propter ignobilitatem Matris ad rectè
institutos Ordines Equestres non ad-
mittuntur ; unde pœna illius amissio-
nis indicta contra præfata Connubia 83
ineun-

ineuntes non Matrimonii lædit libertatem, sed studium respicit conservandi in suo nitore Nobilitatem, nèc vim ullam infert, sed pravos persequitur mores ad tramites *Text. in l. Continet* §. 1. *ff. De eo, quod met. caus.* = ibi = *Vim accipimus &c. eam, quæ contra bonos mores fiat, non eam quam Magistratus rectè insulit, scilicèt Jure licito, & Jure honoris, quem sustinet* =.

Et allegatis tandem prædictis exemplis *Bononiæ*, & *Imolæ* Civitatum adversus Zelantes Contradictores, subjunxit, quod si similia Decreta in Civitate Bononiensi *per Summum Pontificem*, & in Civitate Imolensi per *Sacram Congregationem Status Ecclesiastici Consultationibus præpositam* reputata non fuerunt libertati Matrimonii contraria, eidem libertati contraria pariter Decreta prædicti Consilii Maceratensis videri non possent.

Hisce rationibus auditis, ac maturè ponderatis per Emos Patres, proposito deinde *Sacræ Congregationi Concilii* Dubio = *An Decretum, seù Decreta Consilii Reformantiæ, de quibus agitur, obstent libertati Matrimonii, & sint abolenda in casu*= Eadem sub *die* 17. *Januarii* 1761., & antequam hæc Vota ponerentur sub Prælo, edidit responsum = *Decretum*
84 *diei* 2. *Aprilis* 1759. *non obstare libertati Matrimonii, in reliquis dilata* = ex quo justissimo Rescripto apparet approbatum absolutè fuisse unicum Decretum Consilii Reformantiæ *diei* 2. *Aprilis* 1759., & dilatam Resolutionem circa alterum præcedens *diei* 24. *Augusti* 1756. sed reproposita deinde Causa sub *die* 19. *Septembr.* 1761. sub consueto Dubio = *An sit standum, vel recedendum à decisis in casu &c.*= constantissimè rescripsit = *In decisis & ampliùs* =

Ex hactenus adductis igitur quatuor manifestissimè assequimur; Primum, quod etiam Supremi Principes Laici Superiorem non recognoscentes Statuta non coactiva ad certum Matrimonium ineundum, seù ad certam personam desponsandam, aut de certo genere personarum eligendam, sed exclusiva, aut prohibitiva indignorum Connubiorum, addita quoque pœna, dummodo substantia Sacramenti re- 85
maneat intacta, condere possunt, proùt admisisse quoque videmus inter alios *SS. D. N.* Benedictum *XIV. in tract. de Synod. Diœcesan. lib.* 9. *d. cap.* 11. *num.* 5. *pag.* 32., tùm ne Familiarum Splendor Conjugio Fœminarum inferioris conditionis vilescat, deteriorve fiat, tùm ad evitandas luctuosas perturbationes, dissensiones, & calamitosas consequentias, quæ ex dispari Matrimonio oriri consueverunt, tùm quia hisce infelicissimis Nuptiis nunquam Ecclesia præbuit manus adjutrices, pati namque non potuit, ut per libertatis abusum honestæ Familiæ cujuscumque infimæ colluviei commixtione coinquinentur nèc, ob eamdem effrenatam libertatem, Matrimonium cum peccato contrahentes à Sacramentis, per quæ immortalis Vitæ pignora Fidelibus exhibentur, ipsa coadjuvante Ecclesia, mortis æternæ deglutiant lethale venenum.

Alterum, quod etiam Magistratus, qui Jure supremæ Dominationis, sivè Imperii non pollet, eamdem legem condere non prohibetur, salva Supremi Principis approbatione, sine qua lex suum non posset habere valo- 86
rem, ut præ cæteris notat *Card. de Luc. in summ. post tract. de Regal. rubr.* 12. *num.* 149. = ibi = *Inferioribus Magistratibus, vèl Subditis, merèque subordinatis Civitatibus generalitèr Statuta, & leges condendi absque Principis prævia licentia, vèl subsecuta confirmatione facultas denegatur* =

Tertium, quod in condendis similibus Statutis, ut in relata *Epistola* prælaudatus innuit oculatissimus Purpuratus maxima nonnisi semper 87
cum ejus prudentiæ, doctrinæque laude nominandus, ab hujusmodi lege excipi debeant Nobiles, qui ob aliquod Infortunium ad paupertatem redacti propriæ indigentiæ providere possunt, si Matrimonium contrahant cum honesta Puella divitiis affluente, quæ vel sit Civis, vel extra quoque Civitatem nata tàm ipsa, quàm ejus Parentes vivant more Nobilium, interest

tereſt enim Reipublicæ locupletes Cives habere, non autem pauperes, ne à miſeriis preſſi cum aliquo ignobili exercitio propriam Nobilitatem deturpare cogantur.

Tandem ſi in hujuſmodi condendis legibus *pœna* à Statuentibus impoſita contra quoſcumque Cives impares Nuptias contrahentes libertati Matrimonii non obſtat, ut prædictus *Summus Pontifex* circa Edictum Bleſis
88 editum, & Bononienſe Decretum, item *Sacra Congregatio Status Eccleſiaſtici Conſultationibus præpoſita* circa
89 Decretum Generalis Conſilii Civitatis Imolæ, & demum *Sacra Congregatio Concilii* circa Decretum Conſilii *Reformantiæ* Civitatis Maceratæ apertiſſimè declararunt, ita & *pœna*
90 Exhæredationis à Parentibus impoſita contra Filios ſe indignis polluentes Connubiis eidem Matrimonii libertati obſtare non poterit.

Et ita &c. Utraque &c.

ANONYMA PRÆTENSÆ DISPENSATIONIS SUPER DENUNCIATIONIBUS MATRIMONIALIBUS.

ARGUMENTUM

An Epiſcopi, & Vicarii Generales, aliique Ordinarii, ad quos ſpectat, diſpenſare valeant ſuper Denunciationibus Matrimonialibus ad favendum Filiisfamilias, inſciis, vèl invitis juſtè Parentibus, & Conſanguineis Matrimonia inire volentibus, ſeù potiùs tàm ipſi, quàm Parochi eadem Matrimonia totis viribus ſub pœna culpæ lethalis impedire teneantur.

SUMMARIUM

1 *Facti ſeries.*
2 *Non licèt Filiisfamilias cum ſcandalo, atque peccato, & cum injuria Parentum, & Conſanguineorum contrahere Nuptias.*
3 *In Matrimonio contrahendo per Filiosfamilias requiritur conſenſus Parentum.*
4 *Alias Filii peccant*, & num.60.
5 *Peccatum mortale eſt contrahere Matrimonium contra voluntatem Patris, etiamſi Pater nihil Filiæ præcipiat.*
6 *Ad quod peccatum evitandum Filii arcendi ſunt à ſimilibus Matrimoniis*, & num. ſeqq.
8 *Etiamſi præceſſerint jurata Sponſalia.*
10 *In Conjugiis intèr impares ſemper malus exitus rationabilitèr timetur*, & num.11.
12 *Parentes poſſunt, & debent dicta Matrimonia impedire per recurſum ad Judicem Eccleſiaſticum*, & num.16. 17. 20. 41. 42.
13 *Si contrahantur, deindè Sponſus odit Uxorem.*
14 *Judices Eccleſiaſtici Parentibus aſſiſtere debent.*
15 *Poteſt, & debet Judex Eccleſiaſticus impedire dicta Matrimonia*, & num.16.17.25.35.
18 *Nèc Eccleſia, nèc illius Parochi debent concedere facultatem Filiabus nubendi contra voluntatem Parentum.*
19 *Judex poteſt etiam ex officio ſimilia Filiorum Matrimonia impedire*, & num.20.21.
22 *Etiam Virum in Carcerem detrudendo, donèc aliud remedium ſuppetat.*
23 *Judices, & Prælati ſimilibus Matrimoniis faventes peccant mortalitèr*, & n.37. & ſeqq., & n.46.61.62.85.161.204.205.245.
24 *Quia cooperantur peccato Filiorum*, & n. ſeqq, & num.46.61.62. 161.204.205.
27 *Matrimonium eſt unum ex ſeptem Sacramentis Eccleſiæ.*
28 *Epiſcopus debet invigilare, ne ad Sacramenta indignè accedatur, & ne indignis miniſtrentur*, & num.240.
29 *Nèc Sanctum detur canibus, nèc projiciantur Margaritæ antè Porcos.*
30 *Et arceantur ab Altari, qui notoriè in peccato verſantur.*
31 *Multoque magis ne ſacrilegè contra præceptum Naturale, Divinum, & Eccleſiaſticum Matrimonium contrahatur*, & n.43.
32 *Nulla quoad hoc intercedit differen-*

rentia inter Matrimonium, & alia Sacramenta respectu Contrahentium.

33 *Quemadmodum arcendi sunt a suscipienda Eucharistia publici peccatores, ita & a suscipiendo Sacramento Matrimonii.*

34 *Ordinarius dum potest prohibere divinam offensam, & non prohibet, consentire videtur.*

36 *Ex indignis Filiorum Connubiis oriuntur scandala, peccata, & Parentibus injuria irrogatur.*

38 *Episcopi curare debent, ut Matrimonia ea, quæ decet modestia, & honestate contrahantur.*

40 *Mala, quæ ex dictis Connubiis oriuntur.*

41 *In dubio præsumptio justæ causæ contradicendi his Connubiis stat pro Parentibus*, & n.78. & 270.

42 *Quodnam sit Impedimentum disparitatis, & Conditionis.*

44 *Sancta Dei Ecclesia d. Matrimonia semper detestata est, atque prohibuit*, & n. 70.216. 235.247.

45 *Impedimentum circa dicta Matrimonia Filiorumfamilias continetur in illo* = Ecclesiæ vetitum = *aut quia contrahi non possunt sine peccato mortali.*

47 *Malè se gerunt Parochi, & peccatum committunt, qui in Denunciationibus pro Matrimoniis Filiorumfamilias sedulò laborant, ne ad aures Parentum perveniant.*

49 *Non est à veritate alienum, quod in Matrimoniis Parochus sit minister.*

50 *Et hæc opinio videtur Synodis, ac Ritualibus consona.*

51 *Declarantur Canones, qui solum consensumContrahentium in Matrimonio sufficere dicunt.*

52 *Illud verbum* = Solus = *excludit Concubitum, non autem hierologiam Sacerdotalem.*

53 *Quatenus Parochus in Matrimonio non esset Minister, adhuc peccaret assistendo prædictis Matrimoniis*, & num. 58. 59. 61. 71. 161. 245.

Et quare n.54.204.205.

55 *Major inest in Parocho obligatio quoad Matrimonium, quam quoad cætera Sacramenta.*

56 *Advertere debet, an Contrahentes cum debita dispositione ad hoc Sacramentum accedant.*

57 *Et antè omnia inquirere, an adsit consensus Parentum.*

63 *Catholici cum Hæreticis Connubium contrahere non possunt tùm propter peccatum*, & n.69.

64 *Tùm propter pericula, quæ indè manare possunt*, & n.69.

65 *Talia Connubia sub gravibus pœnis sunt interdicta.*

66 *Quemadmodum Episcopus, si licentiam Catholico cum Hæretica ineundi Matrimonium concederet, & Parochus Matrimonio assisteret, ambo peccarent*, & n.71.72.73.

67 *Ità peccarent, si eodem modo se gererent in dictis Matrimoniis Filiorumfamilias*, & num.71.72. 73.161.

68 *Quia nulla, quoad prohibitionem inter unum, & alterum casum, intercedit differentia.*

70 *Filii sine consensu Parentum Matrimonium contrahere non possunt propter peccatum ob injuriam Parentibus illatam, & propter pericula, scandala, & infelices exitus, quæ indè manare possunt*, & n.84.

74 *Benedict. XIV. satis expressit ista Matrimonia nullatenus esse tolleranda.*

75 *Peccat mortaliter Ordinarius, qui sine justa causa super Denunciationibus dispensat*, & n. 161.

76 *Potest tamèn dispensare in Matrimoniis Filiorumfamilias, quando prævidet, quod Parentes ex odio erga Filios, aut ex alio pravo fine sunt injustè contradicturi.*

77 *Non autem quando Filii futuris indignis Nuptiis Parentum honori detrahunt, Familiamque deturpant*, & n. 161.

78 *Parentibus Jus competit se tuendi a Filiorum offensione, & conservandi propriæ Familiæ gradum.*

79 *Sac. Concil. Trident. Denunciationes*

nes præscripsit, *ne Matrimonia clàm Patre fierent*, & n.88.

80 *Ordinarius omittere non debet Denunciationes in Matrimoniis Filiorum Familias*, *quando adest disparitas*, *etiamsi Mulier absque remedio remaneat*, & n. 82. 83. 86. 87. *alias graviter peccat* num.85.161.

81 *Pater potest hujusmodi Matrimonia tuta conscientia impedire*, & num.83,84.

88 *Ordinarius circa Denunciationes continere se debet intra fines a Tridentino præscriptos*, *quod in eum finem intendit*, *ut per Denunciationes Parentibus Filiorum Nuptiæ innotescant ad vitanda scandala &c.*

89 *Ordinarius si permitteret*, *quod Matrimonium Parentibus injuriosum ab omnibus DD. improbatum clàm celebraretur*, *suæ facultatis fines excederet*.

90 *Nec esset dispensator*, *sed dissipator*.

91 *Docti*, *religiosique Episcopi in suis Synodalibus Constitutionibus Parochis præceperunt*, *ut sedulo*, *semperque inquirerent*, *an in in Matrimoniis Filiorum Parentum consensum accederet*, *& plerumque demandarunt*, *quod sine illo Denunciationes non inchoarent*, *totumque deferrent ad Episcopum*, *inter quas Constitutiones adnumerantur*.

92 *Synodus Mediolanensis VI.*

93 *Constitutiones Ecclesiæ Veronensis editæ per D. Episcopum Joannem Matthæum Gibertum anno* 1542.

94 *Synodus Monopolitana D. Episcopi Antonii Portio anni* 1585.

95 *Synodus Panormitana D. Archiepiscopi Cæsaris Marcelli anni* 1586.

96 *Synodus Placentina D. Episcopi Philippi Sega anni* 1589.

97 *Synodus Sabinensis D. Card. Ptolomæi Comensis anni* 1590.

98 *Synodus Auximana D. Card. Antonii Mariæ Galli anni* 1593.

99 *Constitutio D. Card. Gabrielis Paleotti Archiepiscopi Bononiensis*.

100 *Synodus Provincialis Senensis anni* 1599.

101 *Synodus Catanensis D. Episcopi Joannis de Osorio anni* 1623.

102 *Synodus Cæsenatensis D. Episcopi Petri Bonaventura anni* 1638.

103 *Synodus Mazzariensis D. Card. Jo. Dominici Spinula anni* 1641.

104 *Synodus Faventina D. Card. Caroli Rossetti anni* 1647.

Synodus Urbinatensis D. Archiepiscopi Ascanii Maffei anni 1648. *ibid. vers. D. Ascanius*.

105 *Synodus Montis Regalis D. Card. Francisci Perctti anni* 1652.

106 *Synodus Veliternensis D. Card. Francisci Barberini anni* 1673.

107 *Synodus Albanensis D. Card. Flavii Chisii anni* 1689.

108 *Synodus Vestana anni* 1699.

Synodus Eugubina D. Episcopi Sostenei Mariæ Cavalli anni 1728. *ibid. vers. Nec non*.

Synodus D. Card. Jo. Antonii Guadagni Episcopi Arretini anni 1729. *ibid. vers. Emus, & Rmus.*

Synodus Pisciensis D. Episcopi Bartholomæi Pucci anni 1734. *ibid. vers. Insuper*.

109 *Synodus Sabinensis D. Card. Hannibalis Albani anni* 1736.

Synodus Fanensis D. Episcopi Jacobi Beni anni 1740. *ibid. vers. Fusius*.

Synodus Urbinatensis D. Archiepiscopi Antonii Guglielmi anni 1753. *ibid. vers. Nuperrimè*.

110 *Et aliæ Synodales Constitutiones aliorum locorum remissivè*.

111 *In iis*, *quæ ad exteriorem pertinent Ecclesiæ politiam Theologorum placitis non est inhærendum*.

112 *Ad quos tantummodò spectat fidelium animas iis omnibus instruere*, *quæ ad æternum felicitatem assequendam per privatas actiones necessaria sunt*, *vel utilia*, *& officium in foro pœnitentiali exercere*.

113 *Circa forum judiciale*, *& circa politicam*, *atque forensem Ecclesiæ disciplinam Juris Canonici periti sunt attendendi*.

114 *Qui nullam habent rationem de pravis*, *seu laudabilibus operibus in-*

interni Dei Judicio, & Sacerdotis Censuræ relinquendi.

Contrarium n.118. 122.123. 124.131.

115 *Prout iis relinqui debet articulus, an noxæ rei sint filii, sivè quicumque indignas nuptias contrahentes.*

116 *Ad Judices non spectat Subditos a peccatis arcere, aut a Criminibus absolvere, sed Jus publicè petentibus reddere.*

Contrarium num.118. 122. 123.

117 *Non solum Theologi dicta Filiorum Conjugia damnant, & Judices admonent, ne celebrari permittant, sed etiam utriusque Juris Interpretes, Canonici textus, Summi Pontifices, Episcopi in Synodalibus Constitutionibus, Concilia Provincialia, Ordinationes, Statuta, Rotæ decisiones, Sac. Concilium Tridentinum, & quartum Decalogi præceptum.*

118 *Sacri Canones eo tendunt, ut ad æternam felicitatem Populus perducatur*, & n.122.123.124. 131.

119 *Ita sentiunt Theologi, & Juris Interpretes.*

120 *Nihil est, quod ita caritatem, ac cælestem solvat amicitiam, & æterna felicitate nos privet, ut mortale peccatum.*

121 *Quod Ecclesiæ Præsules, & Ecclesiastici Judices totis viribus impedire debent.*

122 *Ecclesiasticum Forum id præcipuè satagere debet, ut Subditos a peccando, & a peccandi periculo penitus removeat*, & n.123.134.

125 *Si Jus Canonicum contradicat Civili, servandum est Jus Canonicum, si materia concernat peccatum, & animam.*

126 *Ad vitandum peccatum, a legibus Ecclesiasticis corrigitur Jus Civile*, & num.127.

128 *Quæ procedunt etiam in Sacramentorum administratione.*

129 *Adducuntur exempla*, & n.130.

132 *Judex Ecclesiasticus, & quicumque alius Justitiæ, sive Sacramentorum administrator publicè peccantem a Sacramentis excludere tenetur.*

133 *Ordinarius non potest retardare effectuationem Matrimonii cum eo, qui votum simplex Religionis, vel Castitatis emisit.*

Contrarium num. 134. 135. 136. 137. 138. 139.

140 *Potest Judex damnare Virum, quem certo novit innoxium, quatenus ex actis reum esse resultet.*

Declara ut num.141.

142 *Differt prædictus casus ab alio, quo Filius Matrimonium inire prætendit contra expressam, & probatam voluntatem Parentum cum scandalo, quod occultari non potest*, & num.143. 144.

145 *Non licèt Parocho Sacramentum notorio peccatori administrare, nec Episcopo, ut administretur, annuere.*

146 *Nec ulli Judici opem ferre peccanti.*

147 *Cur in Crimine occulto liceat operam conferri a Judice, vel a Ministro Sacramentorum, non autem in notorio*, & num. 148. 149. 150. 151.

152 *Meretrices tollerantur.*

153 *Sed nullus Judex eisdem peccandi licentiam concedit.*

154 *Nec ullus Sacerdos eisdem in peccato existentibus Eucharistiam ministrat.*

155 *Quique contrarium faceret similis esset ei, qui vendit alicui gladium, quem prævidet ad aliquem vulnerandum usurum.*

156 *Vel ei, qui Mulieri ad fornicandum accedenti Januam aperit.*

157 *Vel scalam humeris sustinet, per quam illius Dominus, vel amicus ad stuprandam Virginem accedat.*

158 *Peccatum adeò grave, ut contraria propositio sit damnata.*

159 *Meretrices tollerantur, quia quandoque tollerare licèt leviora mala ad evitanda pejora.*

160 *Longè se res habet, si præstetur vitiis opera, & Judicis auctoritate crimina foveantur.*

162 *Si non sunt facienda mala, ut eveniant bona, multo minus facienda sunt mala, ut eveniant pejora.*

163 *Non subsistit, quod permitti de-*

beant dicta Matrimonia Filiorumfamilias; ne Sponsi cum dispendio æternæ salutis urantur.

164 *Ex ea ratione, qua Ecclesia prohibuit Matrimonium Catholico cum heretica.*

165 *Quia nempè pro remedio contra concupiscentiam habet sexcentas alias Catholicas Fœminas.*

166 *Quemadmodum mille Puellas habet æqualis conditionis Filiusfamilias, præter illam Parentibus invisam, & Consanguineis ignominiosam*, & num.193. 207.

167 *Sicuti non potest Ordinarius sine peccato licentiam concedere Catholico, ut cum heretica contrahat Nuptias, nec Parochus eisdem assistere non obstante libertate Matrimonii, & periculo fornicationis, ita nec dictis Matrimoniis Filiorumfamilias, & quare?*

168 *Non est indulgendum, & cooperandum peccato mortali, & sacrilegio ad saturandam libidinem Filiifamilias, & quare?*

169 *Prævalere non debet velleitas miserrimæ Creaturæ sacrilegè Matrimonium contrahere exoptantis infinitæ Creatoris excellentiæ tale Matrimonium prohibentis.*

170 *Nec consolandus est homunculus ad ejus libidinem confovendam, ut infinita injuria, mediante peccato, Deus offendatur.*

171 *Permitti deberet, quod omnes Paradisi Sanctos, si fieri posset, in Infernum præcipitarent, potius quam commiti deberet voluntarium veniale peccatum, & quare?*

172 *Multo minus cooperandum est mortali peccato, ut cæcus Adolescens ad saturandam libidinem impiè sacrilegium committat.*

173 *Non subsistit, quod a Jure Canonico Filiis nihil vetitum sit circa Nuptias.*

174 *Leges, Doctorumque sententias nostris non debemus aptare cupiditatibus, vel juxta nostrum commodum interpretari.*

175 *A Jure Canonico abrogatum fuit Jus Civile, quatenus dicta Filiorum Connubia irrita, & nulla declarat, sed simul voluit, quod essent illicita*, & num.253., & seqq.

176 *Ordinarius non potest penitus impedire dicta Matrimonia, sed tantummodò ad tempus illa prohibere, adhibitis remediis opportunis, ut Filii resipiscant, & si fuerint obstinati, permittere debet, ut Jure suo utantur.*

Declara, ut num.179. 180.

177 *Judex tenetur cogere Sponsum detrectantem, ut alteri petenti fidem juratam servet, sed si adhibitis præceptis, minis, atque Censuris non proficiat, ultra progredi non debet, neque omnimoda coactione quemquam compellere, ut Matrimonium ineat*, & num.198.

178 *Ita procedi debet circa Filiumfamilias, adeout si constans fuerit in voluntate contrahendi dictas Nuptias, non debet ulterius compelli contra libertatem Matrimonii ad illas deferendas.*

Declara ut num. 179. 180.

181 *Si Ordinarius impediret tantum ad tempus dicta Matrimonia, aperiret viam falsitatibus, atque perjuriis.*

182 *Cui malo Prælati occurrere debent prohibendo non ad tempus, sed in perpetuum, & etiam ex officio ne contrahantur*, & n.194.

183 *Quia Jus Divinum non ad tempus, sed perpetuo præcipit honorare Parentes.*

184 *Nèc ad tempus, sed semper Sancta Dei Ecclesia dicta Matrimonia detestata est, atque prohibuit, & quare?*

185 *Judicis, Episcopi, Parochique debitum est non solum vitandi scandalum, sed & impietatis non fovendæ, religionis a sacrilegio defensandæ, vitandæ injustitiæ in Parentes, & cæteros Consanguineos, Reipublicæ incommodis occurrendi, & aliena crimina impediendi.*

186 *Nèc Judex suo Decreto, nèc Episcopus suo mandato, nèc Parochus*

tibus sua præsentia debet sacrilegium firmare, & confirmare impietatem.

187 *Non obstante libertate Matrimonii*, & num. seqq.

195 *Electio status cuique libera est.*

196 *Non debet quis cogi ad desponsandam Mulierem sibi invisam, & quare?*

199 *Cur Ecclesia contra Sponsum detrectantem alteri servare fidem, adhibitis omnibus remediis, tandem abstineat a coactione*, & num. seq.

201 *Si Episcopus, vèl Judex arceat Adolescentem à certis Nuptiis, non dat causam scandalis, jurgiis, odiis domesticis &c. sed illis occurrit.*

202 *Differentia inter Judicem, qui non compellit Sponsum detrectantem ad servandam Sponsalium fidem, & Ordinarium, qui jubet, & Parochum, qui præsentia firmat sacrilegas Nuptias à Filiis contrahendas*, & n. seqq.

206 *Quando in Matrimoniis verè libertas Filiis impediatur, & quando secus*, & n. seqq.

210 *Concilium Tridentinum prohibet tantum, ne quis cogatur invitus ad certum Matrimonium, ne Matrimonii libertas violetur.*

211 *Non autem, quod propter eamdem libertatem liceat Filiis contra Parentum voluntatem Nuptias contrahere*, & num. seqq. *Alias Concilium foret sibi contrarium* num. 216.

215 *Valet Legatum sub ea conditione relictum, quod Legatarius alicui, vèl aliquibus non nubat.*

217 *Dici non potest, quod Tridentinum ediderit legem adversus expressam Ecclesiæ prohibitionem.*

218 *Quomodo concilietur Tridentini cap. 1. Sess 24. de reformat. Matrim. cum cap. 9. ejusd. Session. circa libertatem Matrimonii.*

219 *Si impediatur Filius, ne contrahat cum indigna, non violatur, sed servatur Matrimonii libertas*, & num. seqq., & num. 224.

223 *Ad libertatem prò Matrimonio requisitam necessaria non est effrenata licentia contemnendi honestatem, caritatem, pietatem, & justitiam.*

224 *Patri licitum est ex justa causa impedire Matrimonium Filio etiam per carcerationum, & Ordinarius debet voluntati paternæ adhærere.*

225 *Libertas ad malum est potiùs imperfectio, quam effectus libertatis.*

226 *Maximè dum nulla adest causa, cur Pater consentiat, Parochus ut assistat, & Ordinarius ut faveat Filii Matrimonio.*

227 *Filius obtinet victoriam statim ac ab indigno Conjugio liberatur, & quare?* num. 228.

229 *Eique libera remanet status electio.*

230 *Si Pater prò Filia solvere non possit Dotem alicui Monasterio, ubi Filia profiteri desiderat, nisi cum depauperatione Familiæ non impedit Filiæ libertatem.*

231 *Nèc si ex eadem causa Dotem solvere non possit Viro, cui illa se copulari exoptet.*

232 *Ita libertatem non impedit Filio, si non consentiat illius Matrimonio ob dedecus totius Familiæ.*

233 *Fama, & honestas, cuilibet interesse, imò Sanguini, & Vitæ præferri debet.*

234 *Hoc libertatis subterfugium est error communis vulgi.*

235 *Qui tribuit Filiisfamilias Jus, quod eis non competit.*

236 *Supponit in Superiore Ecclesiastico, & in Ecclesia facultatem, quam non habent, nec ea uti possunt.*

237 *Supra Jus Divinum Papa dispensare non potest.*

238 *Nullus Superior Ecclesiasticus concedere valet licentiam perpetrandi peccata.*

239 *Quia deficeret in amore erga Deum.*

240 *Deficeret in suo munere, quia Episcopus vocare debet peccatores ad pœnitentiam, non autem eis præbere peccandi licentiam.*

VO-

VOTUM IX.

Contendentibus, & quidem strenuè, maximoque cum strepitu Procuratoribus, & Advocatis cujusdam nobilis
1 Adolescentis, qui cum Fœmina vilis, & longè disparis conditionis, clàm Sponsalia contraxerat, perNos licentiam concedi debere ineundi optatum ab utroque Sponso Matrimonium, non obstantè reluctanti Parentum, Fratrum, & Consanguineorum Adolescentis, & quodammodo Nos etiam redarguentibus, quia super Denunciationibus, antequa n res ad forum contentiosum deducta fuisset, spretis enixis Sponsorum precibus, dispensare noluimus, unde factum est, quod notitia hujusmodi Sponsalium ad aures Parentum, & Consanguineorum Adolescentis devenerit, se seque opposuerint, Nos ab illorum clamoribus, atque querelis nihil perterriti, sanamque sententiam *D. Archiepiscopi Muscettolæ*, aliorumque doctissimorum Virorum secuti ad consulendum nostræ conscientiæ coacti fuimus decernere non esse locum Matrimonio, & ad eorum satisfactionem, & pro nostra justificatione compellimur rationes adducere, cur illorum instantiæ tàm circa licentiam contrahendi Matrimonium, quàm circa dispensationem super Denunciationibus omnino annuere non debuimus.

Eatenus igitur ita resolvendum esse putavimus, quatenus verum est, & ineluctabile principium illud, quod non licet Filiisfamilias *sine Parentum consensu*, & consequenter cum peccato, & scandalo *indignè*, & cum injuria Parentum, ac Consanguineo-
2 rum contrahere. Nuptias *Jo: Paulus Vuindecb in Opusc.* quod inscripsit *Theologia Jurisconsultorum lib. 2. cap. 23. pag. 71* = ibi = *In hoc igitur dubio duo consideranda sunt; Primum utrum consensus Parentum requiratur in Matrimonio contrahendo; Secundum utrum Matrimonium sine consen-*
3 *su Parentum valeat nec ne. In primo membro conveniunt omnes; Nam Theologi, Canonistæ, & Legistæ sentiunt in Matrimonio contrahendo consensum Parentum adhibendum esse. Theologi allegant quartum præceptum: Honora Patrem, & Matrem, & alios similes locos. Canonistæ habent Canon. Nostrates 30. quæst. 5. Can. penult. 32. quæst. 2. Legistæ allegant l. Titia ff. de Verb. obligat. Nec est dubium, quin liberi peccent sine consensu Parentum* 4
contrahentes = convenit *Ledesma tract. de Matrim. quæst. 47. artic. 6. vers. Secunda conclusio regulariter* = ibi = *Etiamsi Pater nihil præcipiat Filio, contrahere contra ejus voluntatem est* 5
peccatum mortale contra virtutem pietatis; & idem docent omnes Doctores tam Theologi, quam Jurisperiti = & alii quamplurimi per Nos relati in nostro *Vot. I.* ferè *per tot. & Vot. II. n. 6. 7. 12. 13. & seqq. & n. 26. 27. 28. 46. 59. 89. & Vot. IV. n. 3. 12. 13. 210. & Vot. V. n. 68. & seqq., & Vot. VI. n. 73., & seqq., & Vot. VII. n. 209. & seqq.*

Sapientissimo namque Dei consilio effectum est, ut cum variæ sint Hominum societates, nulla tamen vel dignitate præstantior, vel utilitate efficacior, vel jucunditate uberior existat, quam eorum, qui arctissima corporum, animorumque conjunctione ad individuam vitæ consuetudinem fovendam coaluerunt. Deus est, qui sanctissimis legibus hoc Matrimonii fœdus communivit, quique spiritualibus gratiæ donis hanc conjunctionem munificentissimè cumulavit: Deus est, qui eam ad dignitatem extulit Sacramenti, atque arctissimum illius nexum mysticæ Christi, & Ecclesiæ copulationi parem effecit: Divinæ ergo repugnat ordinationi, siquis non ea pietate, ac religione, quam tanti dignitas postulat Sacramenti, ad nuptiarum celebrationem accedat, sed cum peccato, ad quod proindè evi-
tandum arcendos esse a Matrimonio 6
illud cum scandalo contrahere petentes expresse præcipit *text. in Cap. Cum in tua 27. de Sponsal.* = ibi = *Si persona gravis, cui fides sit adhibenda tibi denunciet &c. & de fama, vel scandalo doceat, aut etiam per teipsum posses certificari*, DE PLANO DEBES *&c. eos, qui sic contrahere nituntur*,

tur, *si moniti induci nequiverint*, *compellere*, *ut a tali Contractu desi-*
7 *stant*, = ubi *Gloss. verb. Scandalo* advertit = ibi = *Nota*, *quod propter scandalum impeditur Matrimonium* = clarius *Abb. ibid. n.* 4. = ibi = *Nota istum textum singulariter in eo*, *quod addit de scandalo*; *ex quo potes inferre*, *quod ubi inter aliquos &c. scandalum timetur ex Contractu Matri-*
8 *monii*, *potest*, ET DEBET *Judex interdicere Matrimonium* = idque repetit in *Cap. Requisivit sub num.* 4. *eod. tit.* ubi docet, quod si timeatur inimicitia inter Parentes, & Consanguineos, Judex cessare debet a compulsione, non obstantibus Sponsalibus præcedentibus etiam juratis *Barbos. in d. Cap. Cum in tua* 27. *n* 6. *de Sponsal.* = ibi = *Notatur ad hoc*, *quod quando scandalum timetur inter Contraben-*
9 *tium Consanguineos ex Matrimonii Contractu*, *potest*, ET DEBET *Judex contradicere Matrimonium* = & pariter in præcit. *Cap. Requisivit num. ult.* pluribus citatis advertit in Conjugiis inter impares semper malum
10 exitum rationabiliter esse timendum *Corrad. in prax. dispensat. lib.* 7. *cap.* 3. *num.* 45., ubi quod experientia comprobatum est, quod dum Matrimonia inter inæquales contrahuntur, infelices sequun-
11 tur exitus *Zaul. ad Stat. Favent. tom.* 1. *lib.* 4. *rubr.* 26. *num.* 40. = ibi = *Parentes &c. possunt*, *& debent*, *me-*
12 *diante recursu ad superiores*, *illud impedire* = & deinde *n.* 43. eam affert rationem = *Quia imprudens Adolescens tractu temporis patiens damna ob injuriam factam Parentibus*, *& Familiæ*, *ac discordiam exinde inter eos causatam*, *ut plurimum odit Uxorem*,
13 *num ille ardens concubitus. ex immoderato amore proveniens odium maximum parit* = ibique plures allegat, inter quos *Menoch. cons.* 69. *num.* 36. 43. *& seqq.*, qui *num.* 47. refert exemplum expressum in *lib.* 2. *Reg. cap.* 13. *vers.* 12. *& seqq.*, ubi quod Ammon Davidis Filius, inscio Patre, cujus consensum prius exquirere noluit, Thamar Virginem speciosissimam valdè per illum amatam oppressit, cum ea cubavit, & deinde longè majus fuit odium, quo illam est prosequutus, quàm amor, quo eamdem ante dilexerat, & *seq. num.* 48. subjungit ex *Fulgos. lib.* 6. *cap.* 11. quod Joanna II. Neapolitanorum Regina Joannem Carazolum Roseum ex ignobili genere ortum in Virum duxerit, sed, hoc inæquali Conjugio celebrato, tandem ob maximam conditionis disparilitatem illum contempserit, & adeò eumdem oderit, ut sine pietate crudeliter eum jusserit trucidari.

Et quod mirum est, in facto Nos e contra vidimus in quadam Civitate, ubi Vicarii Generalis munus exercebamus, quod Vidua, quæ, licet ex honestis Parentibus orta, honesti pariter orbata Marito, ac satis fortunæ bonis provisa, adhuc *vesano amore* obcœcata, non obstantibus assiduis precibus, ac lacrymis suorum Filiorum, ac suorum Consanguineorum, Affiniumque suasionibus, hortationibus, & etiam minis, cum Episcopi licentia desponsaverat quemdam Adolescentem nèc professionem, nèc artem aliquam habentem, nihilque possidentem, sed vilem, pauperem, & cujusdam Famuli Filium, non ipsa, quæ cum simili inæquali Connubio se humiliaverat, prima Sponsum odio habuerit, sed ille, quem Uxor nudum, & infantem in propriam domum admiserat, pro ejus amore proprios Filios afflictissimos deseruerat, eumque suis sumptibus alebat, vix suæ libidini satisfecit, statim ipsam injuriosis verbis, & frequenter verberibus afficere cœpit, ad adulteria expensis Uxoris se publicè vertit, & tandem, ut Vir ingratissimus, seu carnifex impius, & quavis hyrcana Tigre ferocior, eamdem laqueo suspendere tentavit, quæ hodie ab iniquissimo, crudeli, ac immani Viro sejuncta, & quoddam Conservatorium ingressa, ibi suum volitum infortunium deflere cogitur; Ipse vero pro tentato Uxoricidio promerita pœna, ex indulgentia Judicum, non persoluta, si malis artibus aliquam in dies pecuniæ summam acquirit, ea pro continuandis in Lupanari adulteriis sibi deservit. Adeo verum est, quod Matrimonia inter inæquales ex culpa aut unius, aut alterius Sponsi sive superioris, sive inferio-

ferioris conditionis funestos, ut plurimum, pepererunt effectus, quos eventuros semper est timendum, & propterea talia Connubia a Judicibus Ecclesiasticis omninò sunt impedienda, ut advertit etiam Escobar. de Nobilit. & Purit. par. 1. quæst. 4. §. 7. num. 94., ubi monet Judices Ecclesiasticos, ut Parentibus assistant, solvit objecta, & rectè considerat inhonestam causam, a qua ortum habent, & perniciosos effectus, qui prædicta Connubia consequuntur Gobat. tom. 1. exper. theolog. tract. 10. cas. 3. n. 106. Conink. sup. 4. Decretal. tit. de Sponsal. num. 31. Boss. de Contract. Matrim. cap. 11. num. 97. Dicastill. tom. 3. de Matrim. disput. 4. dub. 18. = ibi = Potest Judex Ecclesiasticus, auctoritate sua interposita, impedire tale Matrimonium = & infra = Poterit, imò DEBEBIT Prælatus impedire tale Matrimonium, & Pater implorare Superioris auxilium. Ergo Superior ipse potest, & DEBET tunc suam auctoritatem interponere = concordat Bonaccin. theol. moral. tom. 1. tit. de iis, quæ pertinent ad Matrim. quæst. 4. punct. 17. num. 26. = ibi = Parentes possunt impedire Matrimonium &c. & licitè possunt implorare Superioris auxi-
17 lium; Ergo Superior potest, ac DEBET suam interponere auctoritatem = ibique affirmat, se in casu practico ita consuluisse; Illudque Superior impedire tenetur etiamsi agatur de Matrimonio Filii divitis cum Fœmina paupere Piton. discept. Eccles. 52. num. 89. multòque magis, si tale Matrimonium Familiam deturpet Opatovius de Sacram. tract. de Matrimon. disput. 2. quæst. 18. num. 158. = ibi = Proindè nèc Ecclesia, nèc illius Parochi debent concedere facultatem Filia-
18 bus nubendi contra voluntatem Parentum, præsertim cum tale Connubium vergat in illorum dedecus =

Et in fortioribus terminis, quod Judex possit hujusmodi Matrimonia ex officio quoque impedire, ultra relatos in nostro Vot. IV. n. 131., & Vot. VII. n. 211. notat Præposit. in d. Cap. Cum in tua 27. num. 2. de Sponsal. = ibi = No-
19 ta quod Judex potest EX OFFICIO de scandalo inquirere ad finem, ut impediat Matrimonium = & infra = Ubi Judex videt, quod si duo capiunt se in Virum, & Uxorem, etiam dato, quod Partes ipsæ sint contentæ contrahere, nec alias Contradictor appareat, tamen ipse scit futurum scandalum, EX 20
OFFICIO potest Matrimonium inhibere = latè Del Bene de immunit. par. 1. cap. 8. dub. 19. sect. 9. num. 43. & seqq; = ibi = Si ex Matrimonio, quod Filius, vel Filia contrahere cogitat ob disparitatem Sponsorum, vel quid simile, Familiæ dedecus, discordiæ, & scandala timeantur, ideoque tale Matrimonium sine peccato contrahi non possit, Parentes illud impedire possunt, ac debent implorata Judicis auctoritate, AD CUJUS OFFICIUM PERTINEBIT 21
CAVERE, ne contrahantur similia Matrimonia, ex quibus scandala, & infelices exitus sequi consueverunt = etiam Virum in Carcerem detrudendo, donèc aliud remedium effulgeat 22
Pignattell. consult. 11. num. 1. tom. 4. Carol. Anton. de Luc. ad Ventrigl. in prax. tit. de testib. in caus. Matrimon. annot. 3. §. 1. num. 6. vers. Accedit, quod Judex Sabell. in Summ. §. Filiatio num. 64. in fin. & §. Matrimonium num. 1. vers. Quod Pater Raynald. syntax. crimin. tom. 1. cap. 6. §. 4. num. 73. Quò magis enim hoc Sacramentum est magnum Apost. ad Ephes. cap. 5. vers. 32. & Sanctum Sac. Concil. Trident. sess. 24. cap. 10. in fin. de reformat. Matrim. eò magis curare debet Episcopus, ut ritè, rectè, piè, ac religiosè perficiatur, ne per malitiam hominum quidquam præjudicii inferatur ejusdem sanctitati, & dignitati, sed undequaque laudabiliter celebretur.

Quapropter Judices Ecclesiasticos similibus Matrimoniis faventes 23
peccare mortaliter non est ambigendum Rebell. de obligat. Just. par. 2. lib. 2. quæst. 14. sect. 1. per tot., & signanter num. 9. = ibi = Prælati non debent conjungere eos, quos constat in contrahendo injuriam aliis facere, atque adeò sine peccato tale Matrimonium inire non posse = & infra = Si
PRÆLATI ejusmodi Nuptias Parentibus injuriosas concilient, COOPERABUNTUR PECCATO Contrahentium = 24

rursus

rursus §. *At dices* = ibi = *Itaque non*
debet ab Ecclesia bonorum morum, &
probitatis magistra facultas conce-
di &c. ad contrahendum cum peccato,
sed potius dissuadere DEBET *talia Con-*
nubia. Ad idque TENENTUR PRÆLATI
25 *non solum ex præcepto correctionis*
fraternæ, sed etiam ex PROPRIO *Pa-*
storali OFFICIO = convenit *Guttierez*
quæst. Canonic. lib.1. cap.20. num.23.
ante med. = ibi = *Quinimo in hac spe-*
cie, si aliud faceret (Ordinarius)
dum Matrimonio inter valdè impares
favere vellet, sibi forsan, ac suæ con-
26 *scientiæ detrimentum afferret tam-*
quam COOPERATOR, *atque* EXECUTOR
PECCATI *Filii* = pluribusque aliis cu-
mulatis *Ferdinand. de Valent. discept. 5.*
num. 10. & seqq., de re Eccles. = ibi =
Denique PRÆLATI, *si hujusmodi Nu-*
ptias adeò Parentibus injuriosas de-
mandarent, aut non prohiberent, ipsi
quoque REI EVADERENT PECCATI MOR-
TALIS, *quod Filius committeret nu-*
bendo Mulieri indignæ &c. Et rectè
quidem, sive quia ad Prælatos præci-
puè spectat Filiorum obedientiam er-
ga Patrem promovere, ejusdemque
Familiæ, & Propinquorum splendo-
rem, ac decus sartum tectum tueri,
saluti Ovium ipsis commissarum con-
sulere, & scandala impedire &c. sive
demum, quia Matrimonium sancta res
est, & sanctè tractandum &c. Undè
quo colore, quave justa ratione Præ-
lati suum munus implerent annuendo,
ut Matrimonium contrahant ii, quos
constat non aliter contrahere, quam
sacrilegè, & in peccato mortali, qua-
tenus in ipso actu faciendi Matrimo-
nium cum indigna, Parentibus, & Fa-
miliæ dedecus, ac ignominiam inge-
runt = & ante illum *Boss. de Matrim.*
cap. 11. n. 89. = ibi = *Certum videtur in*
omnibus casibus, in quibus Filii pec-
cant mortaliter, Parentibus invitis
contrahendo aliquod Matrimonium,
PRÆLATUM PECCATURUM GRAVITER, *si*
Filiis faveret, vel opponendo se Pa-
rentibus volentibus impedire =

Quæ veritas manifestissimè evin-
citur ex eo, quod Matrimonium esse
27 unum ex septem Ecclesiæ Sacramentis
fide docemur *D. Paul. ad Ephes. d.*
cap. 5., cumque Episcopalis muneris
sit prohibere, & diligentissimè invi-
gilare, ne ad Sacramenta suscipien-
da indignè accedatur, minusque in- 28
dignis ministrentur, & è contra ma-
ximè horrendum sit favorem præbere
ad illa indignè accedentibus, aliisque
eadem indignè ministrantibus, uno-
que verbo, cum inter primas, atque
præcipuas Episcopi sollicitudines ea
adnumeretur, ne permittat sanctum
dari canibus, nèc projici Margaritas
ante Porcos, sed rigorosè præcipiat, 29
ut arceantur ab Altari qui notoriè in
peccato versantur, multoque magis 30
qui in ipso actu sumendi, vèl mini-
strandi Sacramentum sacrilegè, & ir-
reverentèr se gererent, nemo proin-
dè sanæ mentis in dubium revocare
poterit, quin ad huic proprio satisfa-
ciendum muneri cavere debeat, ne
Matrimonium ab iis celebretur, quos
constat illud non aliter celebrare,
quàm sacrilegè prophanando Myste-
rium, quod perficiunt, quatenùs in
ipso actu contrahendi *præceptum Na-* 31
turale, Divinum, & Ecclesiasticum
violant, Parentes dehonorant, iis-
que, ac Familiæ dedecus, & igno-
miniam ingerunt: Nulla etenim in-
tercedit, quoad hoc, differentia inter
Matrimonium, & alia Sacramenta
respectu Contrahentium, qui potiori
non fruuntur jure ad Sacramenti Ma-
trimonium sacrilegè ineundum, quam
ad Eucharistiæ Sacramentum sacrile- 32
gè suscipiendum; Undè sicuti Fideles
arcendi sunt ab Altari, & à suscipien-
da SS. Eucharistia, si peccatum eorum
sit publicum, ita repellendi sunt indi-
gnè, seù aliàs rationabilitèr invitis
Genitoribus Sponsalia Contrahentes à
Sacramento Matrimonii propter eam-
dem peccati publicitatem, cum dis- 33
paritas Contrahentium, ac justa Pa-
rentum repugnantia semper notæ sint,
omnibusque Concivibus, ac locis
etiam circumvicinis occasionem præ-
beant murmurationis, & scandali, ad
quod scandalum vitandum non sufficit
insuper, quod Ordinarius Matrimonio
non cooperetur expressum præbendo
consensum, sed cum sit Judex, & Pa-
stor de eo verificatur, quod dum po-
test prohibere Divinam offensam, &
non prohibet, consentire videtur *Fe-* 34
lin.

lin. in Cap. Quantæ num.2. de Sentent. Excommunicat. ibique *Innoc.*, *Ancharan.*, *Jo. Andr.*, aliique, quos allegat *Card. Tusch. lit. P. conclus.* 894. *num.* 1. & 7. *tom.* 6. *Bonaccin. Theolog. Moral. tom.* 1. *tit. de iis, quæ pertin. ad Matrim. quæst.* 4. *punct.* 17. *num.* 26. *vers. Si sumptis*, ubi quod tenetur Prælatus Matrimonia cum peccato, & Parentum injùria celebranda non solum non coadjuvare, aut etiam dissimulare, sed pro viribus
35 impedire; tùm *quia Filius peccat ineundo Matrimonium in tali eventu*; Prælati autem *debent peccata impedire*; *tùm etiam quia ipsi incumbit saluti Subditorum incumbere, rixas tollere, & scandalum impedire*;

Quæ scandala, omisso quoque Doctorum testimonio, ad evidentiam liquet abesse non posse à Filiorum Connubiis contra justam Parentum voluntatem initis, quia cum fuerint cum peccato, & sacrilegè attentata, certum est Deum ea quatuor *Gratiæ* Dona Contrahentibus non conferre, videlicet 1. Gratiam Fidei, seù fidelitatis, ad hoc ut servent Conjugii fidem contra infidelitatem, quæ infidelitas est, semperque fuit maximum Matrimonii malum; 2. Gratiam Dilectionis, ne rixas, & odia subinde inter Conjuges oriantur; 3. Gratiam sanctificationis, ut sciant Vas suum possidere in sanctificatione, & honore; 4. Gratiam Sobrietatis, qua libidinem, & concupiscentiam reprimere, & ad debitum modum reducere valeant, quemadmodum in Connubiis ritè, & rectè celebratis Deum similia dona conferre *D. Paulus* innuit *in Epist.* 1. *ad Timoth. cap.* 2. *vers.* 15. ubi de Christiana Conjugata dicit, quod *salvabitur per Filiorum generationem, si permaneat in Fide, Dilectione, & Sanctificatione cum Sobrietate*; quæ conditio *si permaneat* satis ostendit, quod hæc dona acquiri debent in ipsa Matrimonii celebratione, quatenùs illa non deindè acquirere, sed in illis jam acquisitis Conjugata *permanere* debet; ideoque *D. August. lib. de bon. Conjug. cap.* 18. inquit, quod *in nostrarum Nuptiis plus valet Sanctitas Sacramenti, quam fœcunditas uteri*.

Deficientibus igitur hisce Gratiæ Donis, quia Gratia cum peccato nequit associari, quilibet Judex, vèl Episcopus facilè percipere potest quot scandala, atque peccata inter Virum, & Uxorem, quotque inter Parentes, & liberos sint secutura ex his Matrimoniis, quorum causa per rebelles Filios temerè, indignè, & sine Paren-
tum consensu nubentes maxima inju- 36
ria iisdem Parentibus irrogatur, ut *ex Jure Divino, Naturali, Canonico, & Civili in Vot. IV. num.* 3. 4. 12. 13. 205. & *seqq.*, satis abundè comprobavimus. Hoc fatentur Theologi omnes, ac Utriusque Juris celebriores Interpretes, inter quos illi etiam, qui in Matrimoniis non indignis maximè Filiorum libertati, & ultra honestatis fines indulgent, ac propterea dubitari non potest, quod Judex, qui talia peccaminosa Connubia vèl favore prosequitur, vèl indulgentia fovet, vèl negligenter non impedit, suo muneri deficiat in re gravi, & à
lethali culpa non excusetur *Dicastill.* 37
loc. cit. Bonaccin. loc. cit. num. 26. *Serrarius tom.* 2. *Opusc. de Cathol. Matrimon. cum Hæretic. cap.* 4. ubi latè probat obligationem Episcopi ad impedienda similia Matrimonia dum potest, ibique inter cætera argumenta ex *Tridentino*, quod *Sess.* 24. *cap.* 10. *de reform. Matrim.* mandat Episcopis curare Nuptias, ut ea, qua decet modestia, & honestate fiant *Sancta*
enim res Matrimonium, & sanctè 38
tractandum, jure, meritoque deducit, quod si honestatis, & modestiæ cura in Nuptiis contrahendis incumbit Episcopo, nullo utique Jure negligere valet quæ spectant ad religionem servandam, & removenda mala, & sacrilegia in proposito enumerata
per Card. Laurea tom. 3. *in* 4. *Sen-* 39
tent. disput. 22. *artic.* 22. *n.* 549. = ibi = *In mortali contrahitur, & sic Deus offenditur, ruina spiritualis proximi*
inducitur, fidelitas in ministrando non 40
observatur, sanctum canibus datur, idest peccatoribus, & Sacramentum Matrimonii sua efficacia privatur = optimè *Rebell. loc. cit. num.* 9. *vers.*

Probatur primo, ubi subtiliter arguit, quod si Prælato liceret talia conciliare Connubia = *Dabitur bellum justum ex utraque Parte inter Prælatos talia Conjugia conciliantes, ac inter Patres ad eadem dissolvenda contendentes.*
41 *Habent enim Patres jus impediendi Nuptias Filiorum ob causam justam* = quod adeo verum est, ut à pluribus affirmetur, quod in dubio de justitia Causæ præsumptio stet pro Parentibus, inter quos *Molphes. in summ. tract.* 4. *cap.* 7., qui licet alias nimiam erga Filios præseferat indulgentiam, tandem nihilominus *num.* 24. veritati cedere cogitur = ibi = *Quamvis in dubio præsumendum est pro Parentibus, & nunquam debent Filii sine Parentum consilio, & consensu Matrimonium inire* =

Æquivocabant autem prò Adolescente Scribentes, qui totis viribus impugnabant, quod impedimentum disparitatis, de quo agitur, referri non posset ad illud impedimentum *Disparitatis*, sive ad alterum *Conditionis*, de quibus in illis tritis Carminibus = *Error, Conditio, Votum &c.* = quorum neutrum ad has Nuptias ex-
42 tenditur, sed quod talis *Disparitas*, quam unicè Matrimonium impedire, atque dirimere *Sacri Canones* definiunt, ea est, quæ ex cultus, seù Religionis discrepantia oritur inter Virum, & Mulierem, nec non quod sub *Conditionis* nomine significatur *Servitus* unius ex Contrahentibus alteri abscondita ex notissimis Juribus *in Can. Cave*, *Can. Non oportet* 28. *quæst.* 1. ibique *Barbos.*, quibus accedit totius Ecclesiæ praxis, de qua unanimi voce testantur Doctores in *Can. Si quis ingenuus* 29. *quæst.* 2. *Cap.* 2. 3. *& ult. de Conjug. Servor.* ibique *Gonzalez & Barbos. in Cap. Proposuit* 2. *eod. tit. Guttierez quæst. Canonic. tit. de Matrim. cap.* 14. *& cap.* 90. *Cabassut. in Theor. Jur. Canon. lib.* 3. *cap.* 22. *&* 23. *D. Thom. in* 4. *distinct.* 30. *quæst.* 1. *artic.* 1. *D. Bonavent. in* 4. *dist.* 39. *artic.* 1. *quæst.* 1. *& distinct.* 36. *artic.* 1. *quæst.* 2. *Dicastillo tom.* 3. *de Sacram. tract.* 10. *de Matrim. disput.* 7. *dubit.* 6., *& dubit.* 59. *Perez de Matrim. disput.* 25. *sect.* 1. *& seq.*, *& disput.* 36. *sect.* 1. *&* 2., omnesque alii, quos lato calamo congerit *Sanchez de Matrim. lib* 7. *disp.* 19. *& disp.* 71. *per tot. tom.* 2.

Quandoquidem id Nos quoque libentissimè fatemur, nèc unquam cogitavimus disparitatem Natalium, aut vilem conditionem alterius Sponsi, aut justum Parentum dissensum, aut injustitiam, quæ Connubia indigna, inhonestat, sub altero ex prædictis duobus impedimentis comprehendi, sed omninò contendimus, quod hujusmodi Connubia, invitis justè Parentibus, per Filiosfamilias ineunda sunt illicita, & peccaminosa tàm *de Jure Naturali, & Divino*, hoc est ex 43
IV. Decalogi præcepto = *Honora Patrem, & Matrem* = qui è conversò cum his indignis Connubiis dehonorantur, quàm *ex præcepto non solum Civili, sed etiam Ecclesiastico*, ex irrefragabili testimonio *Sac. Concil. Trident. Sess.* 24. *cap.* 1. *de reformat. Matrim.* ubi constantissimè affirmat, quod 44
Sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis illa semper detestata est, atque prohibuit, & quamvis in prædictis *versibus* hoc impedimentum non appareat inclusum, attamen aut id nihil obstat, quia & alia quoque impedimenta reperiuntur, quæ in iisdem Carminibus non continentur, ut prænotavimus *in Vot. I. num.* 89. *& seqq.* aut referri potest ad illud = *Ecclesiæ vetitum* = quia Ecclesia ea Connubia *semper detestata est*, *atque* PROHIBUIT, aut sufficit, quod contrahi non possint sine peccato Mortali, cum *Mortale pec-* 45
catum de per se sit impedimentum, quod Sacramenti susceptionem reddit illicitam, graviterque sacrilegam *SS. D. N. Benedict. XIV. de Synod. Diœces. lib.* 8. *cap.* 14. §. 5. cum aliis *in dicto Vot. I. num.* 102., *& seqq.*, *& num.* 110. & idcirco uti rei illicitæ, damnatæ, prohibitæ, & culposæ Ordinarius sub pœna culpæ lethalis cooperari non debet, sicuti nèc licitè 46
Parochi *SS. D. N. Benedict. XIV. de Synod. Diœces. loc. mox cit.* undè malè se gerunt nonnulli ex iisdem Parochis, qui in Denunciationibus ante Matrimonium faciendis sedulò laborant, ne de promulgatis, aut pro- 47
mulgandis Nuptiis Parentes notitiam affe-

assequantur, veriti nimirum ne tanto, uti stultè putant, Matrimonii bono per eos mora fiat, & propterea egregios arcani custodes se profitentur in eo ipso, cujus præconium, & bannimentum faciunt, unde in frequentibus Urbibus ex importuno Sacerdotum silentio usu haud raro evenit, ut, quorum maximè interest, ii rescifcant ultimi, nèc antequam jacta sit alea, tale facinus penetrent, quorum Parochorum silentium Contrahentibus, & Proximo maximè damnosum sine culpa declarare non possumus.

Falsa etenim est eorum Sententia, qui tenent quidem mortaliter peccare Parochum dum ministrat Eucharistiam publico peccatori illam indignè petenti, sed liberant à peccato eumdem Parochum, qui proximas Filiorum Nuptias Parentibus celat, quique voluntariè assistit Matrimonio
48 dum contrahitur ab iis, quos novit detineri peccato ex ea ratione, quod in administratione Sacramenti Eucharistiæ est Minister, non autem in Matrimonio.

Non est enim temerarium asserere, quod Parochus in Matrimonio
49 possit haberi ut Minister, nam adest quoque Sententia, quæ Sacerdotem Nuptiis benedicentem facit verum hujus Sacramenti Ministrum, quæque
50 videtur etiam *Synodis*, ac *Ritualibus* consona, à quibus Sacerdos hujus Sacramenti Minister appellatur. Hanc docuere Sententiam *Melchior Canus* integro opusculo, *Toletus lib.7. Instruct. Sacerd. cap.6. Petrus Ledesma de Matrim. quæst.42. artic.1. Petr. de Marca tract. de Matrim. Maldonatus quæst.1. pag.441. Estius in 4. distinct. 26. §.10. vers. Aliorum opinio, & seqq. Sylvius supplem. quæst.42. artic.1. Tutelensis Episcopus tom.3. cap.4. Tournelius de Matrim. pag. 60. Petrus Collet. tract. de Matrim. cap.4. artic. 2. Auctor de re Sacramentaria pag.580. Erminier, Du Hamel, Serry, Vanroi, Gibert, Daniel Concina, Florentius de Cocq., Natalis Alexander*, & quamplurimi alii Viri doctissimi, ac præ cæteris *SS. D. N. Benedict. XIV. in tract. de Synod. Diœcesana lib.8. cap.13. num.4.* = ibi = *Verum quamquam huc usque explicata Melchioris Cani sententia tot Doctorum suffragiis communita sit valdè probabilis, ac cuique liberum absque erro-*
ris nota eam amplecti &c. = iisque Juris Pontificii locis, in quibus *solus consensus* Contrahentium sufficere dicitur, ut in *Can. sufficiat 27. quæst.2.*, præcipuè respondi posset, quod ibi verbum = *solus* = excludit Concubitum, qui non est necessarius ad validitatem Matrimonii, non item *hierologiam* Sacerdotalem, quæ semper necessaria fuit, ut constaret Sacramentum, de qua Sacerdotalis benedictionis neces- 51
sitate loquuntur passim Græcæ, & Latinæ Ecclesiæ monumenta, & præ cæteris, *Epistola* EVARISTO tributa in *Can. Aliter 30. quæst.5. Ignatius Epist. ad Polycarpum, Chrysostomus Homil. 48. in Genes.*, nihilque luculentius illa *Balsamonis* Canonistæ clarissimi sententia *ad Photii Nomocanonem tit.13. c.2. pag.195.* = ibi = *Neque enim Corporum commixtio, sed precationum ritus efficiunt, ut Sponsalia evadant Nuptiæ* = 52

Verum adhærendo, ut par est, contrariæ quoque Sententiæ uti communiori, & ab Ecclesia receptæ, quæ docet Sacerdotem non esse Sacramenti Matrimonii Ministrum, adhuc Parochus in hoc etiam casu, quia tali Matrimonio licitè non assisteret *SS. D. N. Benedict. XIV. de Synod. Diœces. lib. 8. cap.14. §.5.* = ibi = *Nec Parochus licitè eidem Matrimonio assistit; quamvis enim, juxta communiorem, magisque receptam Sententiam, non sit Sacramenti Matrimonii Minister &c. nihilominus in multis comparatur Ministro, nèc licitè sua præsentia, & auctoritate firmare potest contractum, quem scit à Contrahentibus sacrilegè iniri* = ob hanc proindè illicitam ejus assistentiam à peccato non foret immunis, ut solidè concludit
Arriaga tom.7. tract. de Sacram. in 53
gener. disput.21. sect.6. num.36. & seqq., attenta *Tridentini* dispositione, ex qua per Parochi præsentiam red-
ditur validum Matrimonium, & pro- 54
pterea indubitatum est, quod Parochus assistens moralitèr præstat operam ad Sacramenti confectionem, ideoque videtur inesse Parocho nedum

parem , ſed majorem obligationem
quoad Matrimonium , quam quoad
55 cætera Sacramenta , itaùt ſpecialem
in iſto diligentiam adhibere teneatur,
ut deprehendat , an Contrahentes
cum debita diſpoſitione ad Sacra-
56 mentum accedant, ut conſiderat *Sua-
rez in 3. part. D. Thomæ ſuper qu.65.
artic.4. diſput.18. ſect.2. circ. med.
verſ. Dixi in concluſione , & ſeq.
tom.3. Dicaſtillo de Sacram. in gener.
diſput.3. dub.12. num.271.* = ibi=*Un-
dè in aſſiſtendo Contractui Matrimonii
(in quo quamvis non ſit Miniſter Sa-
cramenti Parochus , in multis aſſimi-
latur Miniſtro , & non debet aſſiſtere
indignè petenti) præmittendæ ſunt in-
quiſitiones de moribus , de vita &c.* =
& in ſpecie , quod Parochus ante om-
nia inquirere debeat de conſenſu Pa-
57 rentum monent *Barboſ. de Offic.* , &
*Poteſt. Paroch. part.2. cap 21, num.1,
Pater Segneri in Parocho inſtructo
cap. 23. §. 2.* luculenter , & ſolidè
punctum examinat *Serrarius tom.2.
opuſc. de Catholic. Matrim. cum Hæ-
retic*, ubi *cap.3.* ex profeſſo demon-
ſtrat quomodo peccent Parochi vo-
luntariè aſſiſtentes Matrimoniis, eorum,
qui in ſtatu peccati , & in actu pec-
58 candi Matrimonium contrahunt; item-
que *Franciſcus Verdius Epiſcopus Vici
Equenſis* non ignobilis Canoniſta , etſi
idem faciles probabiliſmo habenas
laxaſſe dicatur , tamen non liberat à
gravi peccato Parochum indignas Fi-
59 liorumfamilias Nuptias copulantem
in Inſtit. Canonic. ubi pluribus ratio-
nibus probat Filium contrahentem
Nuptias , Patre juſtè diſſentiente, le-
60 thale facinus in ſe admittere primo
ex Scriptura , ſecundo ex Canonibus ,
tertio , quia cum injuriam ſibi à na-
ſcituris Filiis fieri nolit , hanc non
debet ſuo Patri irrogare , injuſſu ejus
Nuptias contrahendo , poſtremò, quia
jure naturæ Filius obtemperare Pa-
tri tenetur juſta imperanti , & dein-
dè ſic ſequitur = *An peccet Parochus
aſſiſtens , & Prælatus dans Filio li-
centiam contrahendi Patre rationabi-
liter invito ? Affirma: nam tunc coo-*
61 PERANTUR PECCATO *Filiorum &c. Li-
cet Boſſius de Matrim. cap.11.num.94.
putet non peccare Parochum, nèc Præ-
latum ſi moneat , ne Filius contrahat
Patre invito , cæterum licitè aſſiſtere
petentibus contrahere; fortè quia tunc
non cooperatur peccato Contrahen-
tium , qui jam ſunt parati ad contra-
hendum*=quod quidem ultimum *Boſsii*
ſubterfugium apparet *à Verdio* non
fuiſſe adoptatum , uti patet ex illis
verbis = *Licet Boſsius* = Nil enim ab-
ſurdius fingi poteſt , quam quia perdi-
ti Adoleſcentes parati ſunt cum gravi
ſuo peccato ad Nuptias contrahendas,
poſſe Paſtorem dare manus, & ad idem 62
ſacrilegium operam ſaltèm auxiliarem
conferre .

Diutius igitur non eſſet immo-
randum in confutandis hujuſmodi la-
xamentis , quæ malo publico aliquan-
dò prorepſerunt *ad excuſandas excu-
ſationes in peccatis* , ſed nihilominus ,
ut manibus contrectetur , quod nos
non novitatem , nèque rigorem ama-
mus , ſed veritatem , meminiſſe ju-
vat , quod cum Hæreticis Connubium
liberum Catholicis non eſt ſinendum,
tùm propter peccatum, ſine quo con- 63
trahi non valet, tùm etiam propter pe-
ricula , quæ inde manare poſſunt *Can.
Cave, Can. Non oportet*, & alii 28. *qu.1.*
*Concil. Eliberit. ann.305. c.16. Con- 64
cil. Laodicen. ann. 320. c. 31. Concil.
Trullan. c.72. Concil. Tolet. ann. 694.
c.10. Concil. Narbonenſ. ann.1609.
cap.72.* Qua in re Antiſtites peculiari
modo vigilantes eſſe debent , ſe ſeque
fortiter opponere , ne eorum ſubditi
ineant Connubia cum Hæreticis ſub
gravibus pœnis præſertim Italis inter-
dicta per Clem. VIII. *Conſtit.* 42., quæ
incipit = *Cum Sicut* = §.2. Si igitur 65
Epiſcopus Catholico veniat daret , ut
abſque S. Sedis Diſpenſatione cum
Hæretica ſe conjungeret, & Parochus
illorum aſſiſteret Matrimonio , nulli
dubium eſſet , quod uterque pecca-
ret , & uterque cooperaretur pecca-
to , quia tale Matrimonium ex juſtis 66
cauſis , hoc eſt propter peccatum , &
pericula , quæ inde manare poſſunt
Sancta Dei Eccleſia ſtrictiſſimè prohi-
buit, ſic æqualiter quoque indubitatum
erit , quod ſi Ordinarius Filiofamilias
licentiam tribueret , ut , invitis juſtè
Parentibus , Nuptias cum Fœmina il-
lis inviſa , vel indigna contraheret, &
Pa-

Parochus eos in Matrimonium co-
njungeret, uterque culpam commit-
67 teret, & uterque cooperaretur pec-
cato, cum nulla, quoad prohibitionem,
inter unum, & alterum casum interce-
68 dat disparitas, quia tùm primum Ma-
trimonium ex justis causis, nempè
69 propter peccatum, & subsequentia
pericula, quàm secundum propter
peccatum ob injuriam Parentibus illa-
tam, & propter pericula, scandala,
& infelices exitus, qui inde manare
70 possunt *Sancta Dei Ecclesia semper de-
testata est*, *atque prohibuit*, itaut
aut Ordinarius, & Parochus non pec-
cent in primo casu, aut si in illo pec-
cant, quia contemnunt Ecclesiæ præ-
ceptum, nec etiam in secundo à pec-
cato immunes evadant, quia æquali-
ter auxilium, & operam præstant,
ut non solum Ecclesiæ, sed & *IV. De-*
71 *calogi præceptum* contemnatur; &
quemadmodum, si interrogaretur Pa-
rochus quò iret, dum de sola licentia
Episcopi pergeret ad Altare ad co-
njungendum Catholicum cum Hære-
tica, absque mendacio respondere
posset, se progredi de licentia, seù
mandato Superioris ad cooperandum
72 peccato, & rei illicitæ, utpotè ab
Ecclesia expresè prohibitæ, eodem
prorsus modo absque labe veritatis
interrogatus respondere deberet, cum
ad conjungendum Filiumfamilias cum
Fœmina Parentibus invisa iisdem con-
tradicentibus se conferret, quia hoc
73 etiam casu cooperaretur peccato,
reique illicitæ, utpotè non solùm sem-
per *ab Ecclesia*, verum etiam *à Jure
Naturali*, *& Divino* interdictæ.
Undè merito *D. N.* Benedict. *XIV.
die 15. Novembris* 1741. datis publi-
cis literis in forma Brevis, quod in-
cipit = *Satis vobis compertum* = Ca-
thedræ Apostolicæ sensus adversus ista
74 minimè ferenda Filiorumfamilias
Connubia graviter, ac pro dignitate
§. *Leviora* deprompsit = ibi = *Huic
etiam malorum origini accepta sunt
referenda ipsa quoque secreta Matri-
monia contracta à Filiisfamilias con-
tra Patris justè dissentientis volunta-
tem, ex quibus quam gravia incom-
moda exoriri soleant, neminem latet*=
& infra §. *Hunc porro* Episcopos
adhortatur, ut sedulo inquirant = *An
contracturi Matrimonium sint sui, vel
alieni Juris*; *an Filiifamilias, quo-
rum Nuptiæ Patri justè dissentienti
sint invisæ*; *Ab Episcopali etenim,
quod gerit, munere, nimiam esset alie-
num, facilem præberi Filio inobe-
dienti occasionem* =.

Quibus ità constabilitis, super-
vacaneum esset ostendere, quod in
hisce casibus non liceat Ordinario su-
per Denunciationibus dispensare,
quoties enim peccat cooperando simi-
libus Connubiis, necessariò sequitur,
quod prohibeatur simul talem Dispen-
sationem concedere, quia sic etiam
sacrilego cooperaretur Matrimonio.
Attamen ad majorem Adolescentis,
ejusque Defensorum satisfactionem
superaddere non tædet, quod unani-
mes Theologi, & Canonistæ docent
peccare mortaliter Ordinarium sine
justa causa super Denunciationibus 75
dispensantem, inter quos *Card. de
Laurea tom.* 3. *in* 4. *Sentent. disput.* 22.
artic. 15. *num.* 383. ubi de communi.
Salmaticenses Theol. Moral. tom. 2.
tract. 9. *cap.* 8. *punct.* 7. *num.* 88.= ibi=
*Episcopus &c. Si omnes Denunciatio-
nes absque justa causa omitteret, mor-
taliter delinqueret*, *abuteretur enim
potestate sibi concessa* = idque confir-
mat *Barbos. sup. Concil. Trident.
Sess* 24. *cap.* 1. *num.* 6. *de reform. Ma-
trim. Pax Jordan. elucubrat. tom.* 1.
lib 3. *tit.* 7. *num.* 4. qui alios utriusque
Fori Doctores cumulant.

Eo autem tantum casu timor im-
pedimenti à Parentibus apponendi ju-
stam dispensandi causam præbere po-
test, cum prævidetur, quod Paren- 76
tes ex odio erga Filios, aut ex pravo
fine alicui eorum impediendi liberam
statusConjugalis electionem, aut ob
aliam ex iis causis, de quibus in
Vot. I. num. 134. sint injustè contra-
dicturi, quibus cessantibus, etiamsi
Ordinarius arbitretur, quod post Ma-
trimonium scandala continuare non
possint, *sæpe enim vanæ minæ ja-
ctantur*, *terroresque opponuntur*,
*& discordiarum pericula intentan-
tur*, *quæ tamen experientia teste, ubi
defecerit ille impetus*, *& Matrimo-
nium celebratur*, *in nihilum reci-
dunt*

dunt, *facilèque animi conciliantur*, *sedaturque omnis tempestas*, ut his verbis considerat *Sanchez de Matrim. lib.*1. *disput.*14. *num.*3. *vers. Caute tom.*1. nihilominus, seclusis quoque post Matrimonium scandalis, (quæ vanitas est dicere ab indignis præcipuè Nuptiis abesse posse) aut data etiam post Matrimonium reconciliatione animorum, hæc cedere poterit apud Homines in laudem, & apud Deum in meritum Parentum, qui Filiis, post eorum lapsum, veniam præbent, eisque injuriam remittunt, sed quoties Filius, vel Filia in actu celebrandi Matrimonium ob mœrorem, & maximam afflictionem, qua Parentes afficiunt, & propter inobedientiam, & debitæ Parentibus reverentiæ defectum peccant, multoque magis quoties indignis Nuptiis Paren-
77 tum honori detrahunt, familiamque
deturpant, indubitanter peccat & Ordinarius, si dispenset, cooperando Filiorum peccato, nèc illum à peccato jàm commisso excusat subsequens reconciliatio, seù venia per Filios post peccaminosum Matrimonium clementia, & pietate Parentum obtenta, quæ non efficit, ut peccatum non fuerit antea commissum, nec quod Ordinarius eidem cooperatus fuerit, dispensando super Denunciationibus, ut clàm Parentibus, ipsisque insciis, & inconsultis, sine illorum consensu Matrimonium celebraretur contra mentem *Concilii*, & cum gravi eorumdem Parentum injuria, quibus innotescere debet Filiorum Conjugium maximè indignè contrahendum, ad hoc ut ex hac justa causa illud impedire valeant, seque tueri possint à Filiorum offensione, & propriæ Familiæ gradum conservare; quibus Ordinarius assistere tenetur, eorumque decori etiam *ex officio* prospicere inhibendo Matrimonium, eoque magis, quia in eis malitiæ impedimentum in dubio non præsumi-
78 tur, ut præ cæteris docent *Jo: Segura in Direct. Judic. Eccles. par.* 2. *cap.*16. *num.*8. *&* 9. = ibi = *Timor Parentum non est causa sufficiens ad inducendum malitiæ impedimentum*, *etiamsi certum sit*, *quod Parentes non assentiuntur*, *nèc malitia*, *quæ dolum*, *& calumniam supponit*, *in Patre convenit*, *qui nemini facit injuriam*, *& jure suo utitur* = fuso calamo articulum examinat *Guttierez quæst. Canonic. lib.*1. *cap.*20. *per tot.* ubi *num.*9. ex *Sot.* (qui tamquam Theologus *Concilio Tridentino* interfuit) patefacit intentum ejusdem *Tridentini Concilii* Patrum in Denunciationibus demandandis inter cætera, & præcipuum illud fuisse, ne Matrimonia clàm Parentibus fierent, ibi-
que demonstrat jus, quod Parentes 79
habent indignis Filiorum Nuptiis contradicendi, ex quibus *num.* 23. concludit = ibi = *Non igitur Ordinarius ægre ferre debet*, *quod Matrimonium*
hujusmodi inter valde dispares impe- 80
diri facile possit, *si tot Denunciationes præcesserint*, *& quod Mulier ipsa absque remedio manebit*; *Quando-*
quidem jure optimo, *& tuta conscien-* 81
tia id impedire possit Pater, *& huic se spontè exposuit periculo Fœmina*, *quæ altiori nubere vult inscio Patre Viri*. *Aliud ergo quærat Connubium suo statui condecens*. *Quod si honorem*, *& pudicitiam suam indiscretè profuderit*, *sibi imputet &c.* = & infra = *Deficiente malitioso impedimento*, *& stante justo*, *jurique consono*, *potest*,
& debet formam, *& solemnia Conci-* 82
lii integrè, *& suo ordine servare* = brevius *Pax Jord. elucubrat. tom.* 1. *lib.*3, *tit.*7. *sub num.*51. = ibi = *Quod si* (Pater) *justè*, *& rationabiliter im-*
pedire nitatur, *puta ob notabilem* 83
morum, *divitiarum*, *nobilitatis*, *& similium qualitatum differentiam*, *tunc dicitur justè impedire*, *nèc præstabit legitimam causam ad hunc effectum* = videlicet pro Denunciationibus omittendis *Menoch. cons.*69. *per tot. tom.*1. ubi comprobat, quod Filii in hoc casu graviter peccant contra
honorem Parentibus debitum, qui 84
jure valent eorum indignas impedire Nuptias, quodque non licet Episcopo
Denunciationes omittere *Boss. de* 85
*contract. Matrim. cap.*11. *num.* 89. = ibi = *Certum videtur in omnibus casibus*, *in quibus Filii peccant mortaliter Parentibus invitis contrahendo aliquod Matrimonium*, PRÆLATUM PEC-

CATU-

CATURUM GRAVITER, *si Filiis faveret, vel opponendo se Parentibus volentibus impedire, vel dispensando in Denunciationibus, ut facilius Filii absque Parentum impedimento contrahere possint* = consonat *Henriquez in summ. lib. 11. cap.6. col.4. litt. H.* = ibi = *Voluntas contrahendi, insciis Parentibus, non est idonea causa, ut*
86 *Ordinarius dispenset, ne fiant Denunciationes*=item *Card. de Laurea tom.3. in 4. Sentent. disput. 22. artic. 16. num.*407. ubi affirmat posse justè dispensari, si timeatur injustum impedimentum à Parentibus, & deindè subjungit = *Secus autem si ex justo motivo id faciant, scilicèt quia indignè*
87 *contrahitur, vel malum potiùs, quàm bonum ex Matrimonio nascitur &c.* = & infra *num.* 409. = ibi = *Quia prudens judicium non dictat, ut quis impediatur, ne suæ Familiæ utilitati salubriter consulat* =.

Et merito quidem, nam in subjecta materia Ordinarii facultas non est illimitata, sed continere se debet intra fines *à Sac. Concil. Tridentino* præscriptos, quod in hisce casibus nullam tribuit Episcopo potestatem, sed potius in reprobandis Clandestinis, ac hisce Nuptiis, & in statuendis prævis Denunciationibus in eum, inter cæteros, finem intendit, ut de prædictis
88 Nuptiis Parentes, quemadmodum jam diximus, notitiam assequerentur, illasque impedire possent *Ferdinand. de Valent. discept.5. num.45. de re Eccles. Piton. discept. Eccles.52. n.86.* utque vitarentur scandala, atque discordiæ inter Consanguineos, quæ frequentissimè subsequuntur Matrimonia, insciis Parentibus, celebrata, ut deducitur ex *Sot. in 4. Sentent. distinct.28. quæst.1. artic.1. col.3.*, & ex aliorum DD. sententia notavit *Vidal. in Arc. Vital. tit. de Matrim. inquisit.3. num.13.* undè si Ordinarius dispensando permitteret, quod Matrimonium, insciis Parentibus ab omnibus DD. improbatum, tanquam scandalorum fons, & origo, clanculum celebraretur, suæ facultatis fines excede-
89 ret *Guttierez quæst. Canonic. lib.1. cap.20. num.25.* = ibi = *Adversus mentem Concilii fieret, si remitterentur Denunciationes, cum Concilium, ob hanc rationem, ut Patri innotescerent, voluit Denunciationes fieri debere. Ergo Ordinarius concedendo prædictam licentiam forte excederet fines suæ potestatis* = & ei certissimè conveniret, quod generaliter de Dispensationibus super Ecclesiæ legibus absque rationabili causa concessis ex 90
D. Bernardo scripsit *D. Antonin. par.1. tit.17. cap. unic. §.20. vers. Undè definitur* = ibi = *Non sunt Dispensatores, sed Dissipatores, & peccabunt ipsi Dispensantes cum Dispensatis, si eis utantur*.

Hinc docti, ac religiosi Episcopi tàm antiqui, quàm moderni, qui nèc in annuendo Filiorum libidini, impudentiæ, & temeritati adversus justum Parentum dissensum, nèc in alienandis liberis ab obedientia, cohabitatione, concordia, & amore erga Genitores potentiam suam, seù peccaminosam præpotentiam ostendere satagunt, sed in Deum, & in proximum, & maximè in suas Oves caritate, & justitia præfulgent, in suis *Sy-* 91
nodalibus Constitutionibus, quoad Matrimonii Sacramentum, Parochis præcipere non omiserunt, ut sedulo, semperque investigarent, an Matrimonio per Filios ineundo accederet Parentum consensus, ac plerumque demandarunt, quod, nonnisi hujusmodi consensu accedente, Denunciationes inchoarent, quo deficiente, ab omni actu desisterent, totumque deferrent ad Episcopum, qui caussis renitentiæ examinatis, de illarum justitia, vel injustitia judicaret, ut legitur in Sy- 92
nodo *Mediolanensi VI.* = ibi = *Si vero Filiifamilias sint, hos Parochus valde cohortetur &c. ut illis* (scilicet Parentibus) *ne insciis quidem, nedum invitis rem tanti momenti ineant* = si minus profecerint, rem totam ad Episcopum deferri jubet. Inter *Constitutiones* Ecclesiæ *Veronensis* per D. Episcopum Joannem Mat- 93
thæum Gibertum tunc fungentem munere Legati Apostolici prò tota Diœcesi editas *sub anno 1542. tit.7. cap.1.* sic habetur = *Monemus ne deinceps quisque præsumat Matrimonium contrahere*, NISI CUM PRÆSENTIA *Sacerdotis proprii*, & PATRIS, *ac* MA- 94
TRIS

TRIS *si habuerint* = Item Synodus
Monopolitana sub D. Episcopo Antonio Portio non longè à *Concilio Tridentino* congregata *anno* 1585,*cap.*17.
ita statuit= *Licet Matrimonia à Filiisfamilias sine consensu Parentum contracta, si canonicum aliud impedimentum non obsistat, valida reputentur, ac firma, quia tamen Sancta Dei Ecclesia ex justissimis Causis semper illa detestata est, atque prohibuit, Parochi eorum prius voluntatem explorent, sive Parentum, sive aliorum, ad quos futuri Sponsi, vel Sponsæ tutela, vel cura dignoscitur pertinere, qui si non consenserint, paternè Sponsos admoneant, ne illis invitis aliquid deliberare velint, sed Parentibus obediant* = nèc ultra progredi finit, ut
ex sequentibus verbis apparet. *Pa-*
95 *normitana* Synodus de *anno* 1586. sub
D. Archiepiscopo Cesare Marcello
*par.*2. *cap.*8. disponit = ibi = *Parochi officium sit Filios Matrimonio adnectendos absque Parentum consensu, veniaque petita, ne illud ineant, monere, ne Paternæ obedientiæ, reverentiæque officio non satisfiat* =
96 Idem præcipit Synodus *Placentina anni* 1589. sub D. Episcopo Philippo
Sega; Accedit Synodus *Sabinensis*
97 sub D. Card. Ptolomæo Comensi celebrata sub die 4. *Maii* 1590. *cap.* 2.
tit. Quæ circa Sacramentum Matrimon.&c. vers. Hortentur=ibi=*Hortentur quoque Filios, & Filias, qui Matrimonio jungi voluerint, ne Parentibus inconsultis, aut repugnantibus, illud contrahant* = ut videre est *in Appendic. ad Synodum habitam* per
Emum D. Card. Hannibalem Albani
98 *sub anno* 1736. *pag.* 58. In Synodo
Auximana sub D. Card. Antonio Maria Galli *anni* 1593. *tit. de Matrim. cap.*19. decernitur= ibi = *Mandamus, ut nullus Parochus eos, quos sciverit, invitis Parentibus, Matrimonium velle contrahere, Matrimonio conjungat, sed ea de re nos reddat certiores, ut quid sit agendum, maturè possimus deliberare* = Gabriel Pa-
99 leottus, qui ut Jurium Doctor *Sacro Concilio Tridentino* interfuit, postea
S. R. Ecclesiæ Cardinalis, & Bononiensis Archiepiscopus renunciatus
edidit *Statuta* vernacula lingua exarata pro dirigendis Matrimoniorum negociis, inter quæ, id quoque demandat,videlicet=*Occorrendo che qualche figliuolo di famiglia voglia congiungersi in Matrimonio, contradicendo, ed opponendosi il Padre, non sarà ammesso dal Curato senza partecipazione dell' Arcivescovo* = Horum similia
sunt, quæ caventur in *Synodo Provinciali Senensi anni* 1599.*Item* Synodus 100
Catanensis habita de *anno* 1623. sub 101
D. Episcopo Joanne de Osorio *par.* 2.
num 97. pariter jubet = ibi = *Parochus Filiosfamilias moneat, ne insciis Parentibus,aut etiam invitis, Denunciationes haberi, aut Matrimonio jungi velint, non propterea quod ad Sacramenti Matrimonii firmitatem necessariò requiratur Parentum consensio, sed ut Paternæ obedientiæ, reverentiæque id tribuatur* = Hoc
idem habetur in Synodo *Cæsenaten.* 102
sub D. Episcopo Petro Bonaventura
anno 1638. celebrata. Inter *Constitutiones* Synodi *Mazzariensis* indictas a 103
D. Card. Jo: Dominico Spinula *anno* 1641.*lib.*2. *cap.*10. legitur = *Curatus, si Matrimonium contracturi sint Filiifamilias, eos valde cohortetur, ne illud,renitentibus Parentibus, ineant, sed Paternæ obedientiæ officio satisfaciant*= Carolus Rossetti S.R.E.
Cardinalis in Synodo *Faventina*,quam 104
habuit *de anno* 1647. *tit.*10. *cap.* 10.
demandat=*Ut Parochi non solum Sponsorum consensum, sed etiam eorum Parentum, si Filiifamilias fuerint, diligenter inquirant; quod si difficultates comperiant, Nobis inconsultis ad Denunciationes non progrediantur* =
D. Ascanius Maffei Archiepiscopus
Urbini in Synodo *Urbinaten. celebrata sub die* 8. *Junii* 1648.*cap.*21.*vers. Similiter* sic jussit=*Moneat* (Parochus)
tamen Filiosfamilias, ne, insciis, invitisque Parentibus,rem tanti momenti aggrediantur, sed potius debito obsequio eorum voluntati subjaceant =
Statutum quoque fuit in Synodo *Montis Regalis de anno* 1652. sub D.Card. 105
Francisco Peretti *sess.*2. *cap.*8. ut infra=*Si contrahentes Filiifamilias fuerint, Parochi ab ipsis quærant utrùm conscii, & permittentibus, an insciis,*

sciis, *&* *invitis Parentibus jungi Matrimonio velint*, *ac si de illorum voluntate non constet*, *interrogentur de causa*, *eaque cognita*, *graviter ipsos moneant*, *ne Parentum aut negligere*, *aut parvifacere auctoritatem velint* = & pariter in Synodo *Veliter-*
106 *nen.* sub Emo Francisco Barberini Decano *anni* 1673. = ibi = *Parochi de illorum* (nempe Parentum) *consensu requirant*, *& si quid difficultatis occurrerit*, *Nos consulant*, *ut quid in ea re congruum visum fuerit*, *decernamus* = In idem collimant Decreta
107 Synodi *Albanen.* sub Emo Flavio Chisio *anni* 1689. & similiter in Synodo
108 *Vestana anni* 1699.*cap.*15.sic jubetur= *Præcipimus nostræ Episcopali Curiæ*, *quatenus in posterum per illam non recipiantur instantiæ de celebratione futuri Matrimonii*, *quin prius extrajudicialiter constet de consensu Parentum*. *Quòd si dissentiant*, *cognoscatur causa dissensus*, *& ad Nos referatur*, *qui pensatis causæ momentis in jure*, *mandabimus opportunè promovendum*, VEL IMPEDIENDUM *Matrimonium ut juris erit*, *& in Domino judicabimus* = quod totum sub pœna suspensionis ab officio ibi præcipitur : Necnon in Synodo *Eugubina* sub D. Episcopo Sosteneo Maria Cavalli *anni* 1728.*cap.*14. §.3.præcipitur = ibi = *Quod si Sponsi Filiifamilias sint*, *hos Parochus enixè hortetur*, *ut Parentibus*, *in quorum potestate sunt*, *eum honorem deferant*, *ut illis ne insciis quidem*, *nedum invitis rem tanti momenti ineant* ; *Quamvis enim hoc adMatrimonii validitatem non requiratur*, *ob reverentiam tamen Genitoribus debitam*, *vix potest* SINE CULPA *& fortasse aliquando gravi* PERMITTI= Emus, & Rmus D. D. Card. Jo: Antonius Guadagni, qui modo dignissimus Vicarius Urbis in profligandis vitiis, in depravatis hominum moribus corrigendis, in sublevandis pauperibus uti eorum amantissimus Pater totius Urbis plausu, & admiratione sedulò incumbit, ac in excipiendis postulantium votis indefessè sollicitus, dum antea supra Cathedram *Arretinam* uti Pontifex in sua Diœcesi Vicaria Christi fungeretur auctoritate, & legem ab ipso Domino Jesu Christo traditam non modo interpretaretur, verum etiam verbo, & exemplo, ac Canonicis Sanctionibus illustraret, *anno* 1729. suas edidit *Synodales Constitutiones*, in quibus *tit de Matrimonii Sacram. vers. Quamvis pag.*48. ita statuit = *Quamvis Matrimonia sint libera*, *& ad eorum validitatem Parentum non exigatur consensus*, *nihilominus*, *ut ea Conjugibus solatium præbeant sempiternum*, *cum ex hujusmodi Matrimoniis*, *quæ*, *invitis Parentibus*, *fiunt*, *quamplura scandala exoriri soleant*, *mandamus Parochis*, *ut antequam Filiorumfamilias ineunda Matrimonia denuncient*, *eorum Parentum consensum exquirant*, *quod si dissentiant*, *ad Matrimonii celebrationem minime deveniant*, *sed ea de re Nos reddant certiores*, *ut quod Nobis magis congruum videbitur*, *in Domino decernamus*, *& interim dissuadeant Sponsis nuptias*, *invitis Parentibus*, *inire*, *cum in re tanti ponderis*, *& momenti*, *rationi*, *& honestati apprimè consonum sit*, *quod Filiifamilias Parentum voluntatem*, *& consilia sequantur*, *atque Sancta Dei Ecclesia semper detestata est Matrimonia a Filiis contra suorum Parentum voluntatem contracta* = Insuper felic. recor. Illmus, & Rmus D. D. Bartholomæus Pucci Patritius Politianus vir suavitate morum, vitæ integritate, moderatione, mansuetudine, clementia, religione, patientia, pietate conspicuus, ac sanguinis puritate satis illustris, ad regendam *Piscienſem* Ecclesiam, uti Primus Episcopus, merito assumptus, ut ab ejus optimo gubernio deindè Successores Prælati gubernandi normam desumerent, quemadmodum desumere potuerunt, & possunt, quippè qui continuo ostendit quàm sibi cordi esset justitia, quàm esset studiosus pacis, quàm erga pauperes liberalis, quàm fidelis, quàmque prudens servus a Domino super suam familiam constitutus, adeout propter illius singulares virtutes sperari possit, quod in pace sit locus ejus, & habitatio ejus in Syon, *anno* 1734. Synodum Diœcesanam coegit, in qua uti Sacrorum Cano-

num non ignarus *par.2. cap. 9. de Sacram. Matrim.* ne contra dispositionem *Sac. Concil. Trid. sess. 24. cap. 9. de reform. Matrim.* Filiifamilias ad Matrimonia ineunda *cogerentur* inviti, ita primum §. 11. providè, & accuratè decernit = ibi = *Caveant etiam Parochi, ne consensus sive paterna, sive materna, aliaque auctoritate per vim sit extortus, cum nullus sit Contractus, in quo major requiratur libertas, quàm in Matrimonio* = & deindè ne ullus Filiusfamilias opinari posset, quod hæc libertas ita extendi valeat, ut quascumque nuptias etiam inter impares contrahere sibi licitum sit, immediatè subjungit = *Quod si de hujusmodi libertate aliqua subsit causa dubitandi vel propter Natalium, vel Divitiarum inter Sponsos disparitatem, vel similium conditionum, quod præcipuè servandum erit in Filiis sub patria potestate constitutis, & in Adolescentibus, qui amore facilius capiuntur, certiores Nos, vel Vicarium nostrum Generalem faciant, ut quid agendum sit decernatur* = Tandem ad demonstrandum, quod etsi Parentes *cogere* nequeant Filios ad *certum* Matrimonium ineundum contra eorum libertatem, ut supra statuit, quia tamen attento *IV. Decalogi præcepto*, & altero *Sac. Concil. Tridentini cap. 1. sess. 24. de reformat. Matrim.*, hac libertate non obstante, Parentes Filiorum nuptiis sibi invisis se opponere, easque *impedire* non prohibentur *loc. cit.* §. 12. prosequitur = *Matrimonium sine consensu Parentum validè contrahitur, sed non licitè, propter reverentiam illis debitam, & per hoc peccant mortaliter Filiifamilias. Et quia ex ipsis multa scandula non raro in dies oriuntur, mandamus, ut nullus Parochus eis assistat, Nobis, vel Vicario Nostro Generali inconsultis* = Non est prætereundus clar. memor. Eminentissimus, & Reverendissimus D.D. Card. Hannibal Albani, seu S. Clementis S. R. E. Camerarius, & Episcopus Sabinensis morum integritate, moderatione, pietate, religione, animarumque zelo præditus; auctor fere omnium magis pretiosorum sacrorum suppellectilium tùm Ecclesiæ Metropolitanæ Urbini, tùm Cathedralis Sabinensis; In Civitate Manliani, ubi Episcopalis Cathedra Sabinensis elevatur, Montis Pietatis suo ære fundator; Ipsius Civitatis Sanctimonialium Benefactor insignis, & pauperum amantissimus Pater, quibus non solum copiosas eleemosynas, quousque eamdem Ecclesiam non dimisit, quotannis distribuit, sed etiam annuum Censum Pharmacopolæ solvit pro medicinis gratis eisdem in eorum infirmitate tradendis; Seminarii singularis restaurator, doctissimis namque viris, qui Grammaticæ, Rethoricæ, Philosophiæ, Theologiæ Dogmaticæ, & Moralis, Geometriæ, Mathematicæ, Linguæ Græcæ, atque Hebraicæ &c. studio præessent, undique invitatis, iisque etiam de proprio ære amplissimis propositis præmiis, idem Seminarium ad eam existimationem perduxit, ut sexaginta, & ultra Juvenes Convictores etiam Romanos, Neapolitanos, Tridentinos, aliosque exteros, quos antea nunquam viderat, in eo numerarentur, nec ullum aliud Seminarium in Statu Pontificio tunc esset, quod huic foret æquandum; in promovendo Divino cultu, & in augendis, ac sub vero ritu, pompaque solemni ordinandis sacris functionibus maximoperè sollicitus, quæ omnia nobis constant, quia per illum Ecclesia Cathedrali Portuensi assumpta, & Sabinensi dimissa, huic de mandato SSmi D. N. Benedicti XIV. cum facultatibus Vicarii, & Commissarii Apostolici præesse debuimus. Hic igitur præstantissimus Purpuratus procul ab omni adulatione laudatus, ac summoperè laudandus, ut Oves sibi creditas sanctissimis quoque legibus communiret, *anno 1736.* tribus diebus continuis, quibus omnibus Parochis, ac Beneficiatis suæ Diœcesis magnis suis sumptibus, suisque manibus summa exemplaritate alimenta subministravit, Synodo Diœcesana coacta, inter alia *par.3. cap.9. §.7. pag. 56.* Parochis ita præcepit = *Quoniam vero magna dissidia interdum, noxiasque discordias parere solent, invitis Parentibus, Matrimonia contracta, Filios adhortentur Parochi*

109 [margin number beside "nentissimus" above]

ne

ne tanti momenti rem insciis, vel obtinentibus Patribus aggrediantur, sed justæ potius illorum voluntati obsequentes, divinam benedictionem ob id mereantur = Fusius in Synodo *Fanensi* habita sub hodierno Illmo, & Rmo D. Episcopo Jacobo Beni *anno* 1740. *cap.* 14. §. 4. = ibi = *Et quamquam Matrimonium ritè initum, reluctantibus etiam Contrahentium Parentibus, ac Tutoribus, validum, firmum, ac indissolubile sit, nihilominus suadet honestatis ratio, ut illorum etiam voluntati morem gerant, eumque tribuant honorem,* NE IPSIS *omnino* INCONSULTIS, *multoque minus* CONTRANITENTIBUS, *Conjugia ineant; Quamobrem Parochis omnibus prohibemus filiorum, aut minorum adesse Conjugiis, non explorata prius Parentum, vel Tutorum voluntate; Quam si repugnantem cognoverint, sistant; ad Denunciationes non progrediantur; Nos confestim consulant, judiciumque nostrum expectent, meritas Nos daturi pœnas, si secus fecerint* = Nuperrimè, & antequam hæc Vota sub prælo ponerentur, Illmus, & Rmus D. D. Antonius Guglielmi Archiepiscopus *Urbinas*, Emi, & Rmi D. D. Cardinalis Petri Francisci Guglielmi meritis pleni ad Sacram Purpuram jam evecti germanus Frater, Patritius Senensis, & Æsinas, Ecclesiasticæ Jurisdictionis, & Immunitatis incorruptus vindex, strenuusque defensor, moribus, pietate, ac nobilitate clarus, cujus multis ab hinc annis immeritò exercebamus munus Vicarii Generalis, cujusque Pastoralem zelum, prudentiam, vigilantiam, justitiam, admirabilem in pauperes caritatem, cæterasque vero Ecclesiastico Præsule dignas virtutes, & præcipuè nimium erga nostram imbecillitatem amorem numquam satis possumus commendare, sub *diebus* 13. 14. & 15. *Junii* 1753. suam Synodum publicavit, ubi *sess.* 2. *tit.* 10. *de Sponsal. ac Matrim. Sacram.* §. 1. *punct.* 6. *pag.* 128. ita sancivit = *Parochis porrò omnibus præcipimus, ne Filiorumfamilias Sponsalibus assistant, vel eorum Denunciationes in Ecclesia habeant, nisi prius explorato Parentum consensu: quos si forte dissentire cognoverint, certiores hac de re Nos faciant, ut opportunis remediis, prout in Domino noverimus expedire, incommodis omnibus occurramus* = Tandem aliarum quoque Synodorum ejus- 110
dem tenoris Decreta refert *Gennettus tom.* 5. *Theol. Moral. pag.* 210. & *seqq.*

Nihil ineptius igitur objici potuit, quod in iis, quæ ad exteriorem pertinent Ecclesiæ politiam, minus
Theologorum placitis sit inhæren- 111
dum, quatenus ad eos tantummodò spectet Fidelium animas iis omnibus
instruere, quæ ad æternam felicita- 112
tem assequendam per privatas actiones necessaria, vel utilia comperiuntur, & judicium in sacramentali pœnitentiæ foro exercere, ibique sententiam dicere, non autem in foro Judiciali pro hujus regimine regulas tradere, eas vel negligentes, vel ignorantes; siquidem circa judicia-
le forum, circa politicam, atque 113
forensem Ecclesiæ disciplinam Juris Canonici periti dumtaxat sint attendendi, quorum munus illud est, ut per eos exterioris Reipublicæ pax, commercia, externi quoque Religionis cultus, non juxta regulas fori pœnitentialis, non Theologorum inhærendo vestigiis, sed ad normam legum, Sacrorumque Canonum, eo-
rumque Interpretum inviolabilitèr 114
observentur, nulla habita ratione, de iis aut pravis, aut laudabilibus operibus internis Dei judicio, Sacerdotumque censuræ ex perpetua Ecclesiæ consuetudine reservandis, in-
ter quæ reservari quoque debeat in 115
foro conscientiæ tantum examinandus articulus, an noxæ rei sint Filii, insciis, vel invitis justè Parentibus, Matrimonium ineuntes, sive quicumque indignas nuptias cum scandalo, cum Familiæ dedecore non sine propriæ salutis discrimine contrahentes, quod est propriè Sacerdotum, Theologorumque munus, non autem Judicum,
qui nullam habent obligationem ar- 116
cendi Subditos a peccatis, sed Jus tantum publicè petentibus reddere, & Justitiam ministrare tenentur.

Non solum enim *Theologi* Filiorum Conjugia, Parentibus rationabilitèr in-
vitis, ineunda acritèr damnant, Judicesque 117

que admonent, ne illa celebrari permittant, sed & *quamplures utriusque Juris Interpretes*, *Canonici Textus*, *Summi Pontifices*, *Episcopi in præcitatis suis Synodalibus Constitutionibus*, *Decreta Conciliorum Provincialium*, de quibus in *nostro Vol. I. num.* 41. *& seqq.* Itemque *Ordinationes*, *Statuta*, *Rotæ Decisiones*, *Sacrum Concilium Tridentinum*, *& IV. Decalogi præceptum* contra justam Parentum voluntatem Filiosfamilias Matrimonium sine peccato inire non posse decernunt, ut supra innuimus, & etiam apertissimè demonstravimus in *Vol. I. & Vol. II. & Vol. III. & Vol. IV. & Vol. V. n.* 68. *& Vol. VI. num.* 73. *& seqq.*, *& Vol. VII.* & potissimum cum auctoritate *Card. Paleotti*, *Salmeron.*, *Covarruv.*, *Sot.*, *Pallavicin.*, qui omnes *Sac. Concilio Tridentino* interfuerunt, quique proinde, præ omnibus aliis Theologis, & Canonistis, de mente ejusdem *Concilii* satis instructi præsumuntur, quibus addimus magni quoque ponderis sententiam *Gentiani Herveti* eidem *Concilio* cum Cardinali a Lotharingia pariter interventi, postea Canonici Rhemensis, qui cum summus sui temporis Canonista, ac Theologus esset, ac in suis Operibus de Ecclesia egregiè meritus, orationem scripsit in prælaudata *Tridentina Synodo* a se habendam, & propter *Concilii* suspensionem deinde non recitatam, sed eodem, quo scripta fuit, *anno* 1555. permissu Facultatis Parisiensis editam, & attento omnium plausu, quo fuit excepta, pluries deinde recusam, in qua, ad probandum Matrimonia a Filiisfamilias injussu Patrio fieri non posse, ex Veteri, Novoque Fœdere, & ex Jure Civili, & Canonico argumenta depromit, ac satis amplam, ac nervosam explanationem afferens Epistolæ Evaristi ad Episcopos Africæ per *Gratianum* relatæ in *Canon. Aliter* 30. *quæst.* 5. & ubi de Nuptiis Isaaci cum Rebecca, & Jacobi cum Labani Filiabus aptè ad suadendum suum assumptum disseruit, de scriptura similiter sic addit = *Porrò autem non fuisse eo tempore verum Matrimonium, nisi Filiæfamilias voluntati paternus etiam consensus accederet, eos quoque sensisse, qui erant a Dei cultu alieni, testatur Sichem, qui cum Dinæ Jacobi, & Liæ Filiæ stuprum attulisset, & blandis verbis &c. pellexisset, a Patre suo contendit, ut eam sibi Uxorem a Jacobo Dinæ Patre petat, non facturus, si solum Puellæ consensum, quem amatoriis verbis, & illecebris jam sibi conciliaverat, satis esse putasset* =

Præterea stultissimè cogitat, &
loquitur, qui supponit, quod nihil
intersit Ecclesiastici Judicis utrùm
Christifideles a peccatis lethalibus ar- 118
ceantur; *Sacri* namque *Canones* eo
tendunt, ut ad æternam felicitatem
fidelis populus perducatur, utque
ad illam assequendam media proponantur, quæque impedire valent obstacula removeantur *Giballin. de Scient. Canon. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 2. *quæst.* 1. *num.* 8. = ibi = *Leges verò Ecclesiæ, ut quædam spiritualis Respublica est, & ut ad finem, & felicitatem supernaturalem tendit, non feruntur nisi intentione Religionis, & Divinæ Justitiæ, habentque bonum animæ pro fine, atque adeo pro materia aliquod ad finem illum ordinatum; dicunturque Ecclesiasticæ, & ex iis nascitur Jus Ecclesiasticum, quod & Canonicum vocant ex eo, quod leges, ex quibus nascitur, Canonicæ dicuntur. Juris igitur Ecclesiastici, sive Canonici finis primarius est Religio Christiana, quam unam attendit, ut per eam tamquam per medium non modo maximè idoneum, sed etiam unicum, Ecclesiam ad beatitudinem supernaturalem promoveat* = & hæc est concors, communisque Doctorum
sententia, quam tradunt nedum
Theologi, verum potissimi ipsiusmet 119
Juris Interpretes, inter quos *Abb. in proœm. Comment. sup.* 1. *Decretal. num.* 16. *circ. fin.* qui pluribus præmissis ad Scientiæ Canonicæ naturam assequendam, ita concludit = *Ex hoc patet excellentia hujus Scientiæ ad Jus Civile, habens enim se ut anima, & corpus, licèt enim utrumque Jus intendat inducere Homines ad bonum commune, differunt tamen in modo inducendi. Nam Jus Civile intendit*

lig-

Hominem dirigere in bonum commune,
secundum quod congruit humanæ so-
cietati civiliter viventi, secundum
quem modum bonum commune habet
vim promoveri per legalem justitiam,
& civilem amicitiam. Jus vero Ca-
nonicum intendit dirigere Hominem
ad bonum commune secundum quod
congruit humanæ societati, quia non
solum civiliter vivit, sed secundum
fidem in Deum intendendo, & vitam
aliam expectando. Bonum autem com-
mune sic acceptum non potest conserva-
ri per solam legalem justitiam, &
Civilem amicitiam, sed ultra hoc re-
quiritur quædam cœlestis amicitia, sine
qua impossibile est Hominem in Deum
tendere. Sicut ergo potissima virtus,
ad quam conatur Jus Civile, est ipsa
legalis Justitia, & Civilis amicitia,
ita potissima virtus, ad quam conatur
Jus Canonicum, est ipsa cœlestis ami-
citia, quam Caritatem vocamus = ex
quibus Ecclesiastici Judices de pro-
prio instituto satis, superque remanere
debent instructi, cum nihil sit, quod
ita caritatem, ac cælestem sol-
vat amicitiam, nihil quod æterna
120 felicitate nos privet, ut *Mortale*
peccatum, cui Ecclesiæ Præsules,
ac Ecclesiastici Judices totis viribus
121 occurrere debent; quamvis enim Jus
Canonicum circa pleraque versetur,
quæ ad externam politiam spectare
videntur, ista tamen ad excellentio-
rem dirigit finem, quatenus videlicèt
utilia sunt, si rectè illis utamur, ad
æternam vitam assequendam, quemad-
modum alii explicant Canonistæ, &
122 præcipuè *Koning. tom. 1. in princ. Jur.*
Can. in proœm. §.6. = ibi = *Objectum,*
seu materia Juris Canonici sunt actio-
nes Christianorum dirigibiles, & re-
gulabiles per normas Ecclesiasticas ad
rectam viam, & beatitudinem super-
naturalem: circa ejusmodi enim actio-
nes Jus Canonicum occupatur. Nèc
obstat, quod sæpe etiam disponat de
rebus, quæ mere exteriores sunt, &
temporales, veluti de Contractibus,
Judiciis, ultimis voluntatibus &c.
quia hæc, & similia tractat, & at-
tingit sub dicta ratione supernaturali,
& ut facilius finem suum assequatur =
Ergo tantum abest, quod Ecclesiasti-
cum Forum sollicitum non sit de pec-
cato vitando, quin potius id præcipuè
satagere debet, ut Subditos à pec-
cando, & à peccandi periculo penitus
alienet, atque removeat, & in judi- 123
cando circa ea, quæ maximè ad Ci-
vilem societatem necessaria, vel uti-
lia comperiuntur, id primariò sui
muneris esse debet, ut illa à Subditis
sine peccato, nèc contra Divinas le-
ges exerceantur *Gibalin. de Scient.*
Canon. tom. 2. lib. 5. cap. 1. quæst. 2.
num. 5. = ibi = *Vides amplitudinem*
materiæ Juris Ecclesiastici, cum om-
nia fere ad Religionem, ac Justitiam
reduci queunt, & versari possit circa
materiam Civilem, sed altiori, &
nobiliori modo, quàm Jus politicum,
quatenus scilicet est materia peccati,
sive ubi agitur de peccato vitando, &
de periculo Animæ = idque ex ea ra-
tione, quam ibidem ante *num. 1.* præ-
mittit = ibi = *Quia peccata omnia nos*
à fine supernaturali abducunt, & bo-
nis omnibus spiritualibus, atque sa-
luti animæ opponuntur, idcirco ad
eamdem legem, & Jus pertinent, cum
contraria ad eumdem ordinem revo-
cari soleant. Adde primarium actum
imperatum ab hoc jure esse cultum, &
honorem Divinum, seu religiosam
actionem. Divino vero cultui præci-
puo quodammodo opponuntur peccata,
quatenus sunt injuriæ Dei. Igitur ad
idem quoque Jus Ecclesiasticum, qua-
tenus peccata sunt, pertinebunt, & 124
de iis (id est de peccatis) *hoc Jus*
pronunciare, & definire, atque pro-
hibere, damnare, atque adeo punire
suo modo poterit =

Quamobrem huc spectat tritum
illud apud Canonistas, atque Theo-
logos axioma, quod nempe = *Si Jus*
Canonicum contradicat Civili, servan- 125
dum sit Canonicum, si materia con-
cernat peccatum, seu animam = ut
advertit *Andr. Vallens. in Paratitla*
Decretal. in proœm. §.9. num. 4. nam
ad vitandum peccatum Ecclesiæ leges
Jus Civile corrigunt, & immutant ad 126
Text. in Can. 1. dist. 9. Can. 1. Can. Non
licet, Can. Certum est, & alii passim
distinct. 10. Gibal. loc. cit. quæst. 4.
num. 3. = ibi = *Ecclesiæ leges emendant,*
imò, & abrogant Jus Civile (ad evi-
tan-

tandum nempè peccatum) *quia ipsæ*
leges Civiles eam pugnant cum Jure
Divino, & Naturali justæ non sunt,
& speciem legis habent dumtaxat, ejus
tamen vim, & auctoritatem obtinere
non possunt = nèc pauca ad hoc com-
probandum suppetunt exempla, quo-
ties agitur de Votis, Juramentis,
127 Usuris, Matrimonio, & Præscriptio-
nibus mala fide inchoatis, ut post *Gall.*
lib.2. observat.141. num.4. notat *Ko-*
nig. Proœm. princ. Jur.Can. §.4.*n.*8.
& prius docuit *D. Thom. quolib.*12.
*quæst.*16. *artic.*24. & 25.

Hæc autem, ut in reliquis omni-
128 bus, ita præcipuè procedunt in Sa-
cramentorum administratione, qua
nihil sanctius, nihil in Ecclesia di-
gnius, ut majori, quâ potest venera-
tione, exerceatur, ad quod in puncto
confirmandum satis erit adducere
exemplum Summi Pontificis, de quo
*Albit. de inconstant. in fid. cap.*36.
*num.*216. ubi quod f. m. PAULUS V.
consultus à Philippo III. Hispaniarum
Rege, an sibi liceret hæretico Regi,
à quo requisitus fuerat, Filiam nuptui
129 tradere, respondit = *La Santità di*
Nostro Signore &c. quanto a detto ac-
casamento dice, che non può se non im-
provarlo, e detestarlo &c. per esser simil
Matrimonio &c. illecito &c. e sotto-
posto a peccato mortale gravissimo =
iterumque rogatus, ut prò ineundis
Nuptiis Dispensationem elargiretur,
quamvis largitio Dispensationum in
Matrimoniis contrahendis ad internam
quoquè pertineat Ecclesiæ disciplinam,
130 nihilominus judicium de peccato Re-
gis Confessario nequaquam remisit,
sed quia sciebat hanc Summis Pontifi-
cibus, cæterisque Ecclesiæ Præsulibus,
atque Judicibus Ecclesiasticis in pri-
mis à Christo Domino demandatam
fuisse provinciam, ut gregem suum
per quamcumque semitam in æternam
dirigant viam, atque sibi collatam in
utroque Foro potestatem eo respice-
re, ut commissis Ovibus viam salutis
ostendant, & ruinam vitare, securum-
que prosequi callem doceant, ju-
beant, atque compellant, ac nedum
peccato, verum etiam de non confe-
131 renda peccato opera sedulò præcave-
re debeant, constantissimè abnuit = ibi =
E non fa vedere la Santità Sua, come
al presente si possa ascoltare simil pro-
testa, trattandosi di dispensare sopra
un atto tanto illecito, e cooperativo di
peccato mortale, se insieme non se gli
proponessero cause, e condizioni gra-
vissime, ed evidentissime utilità per
servizio di Dio, e della S. Fede Cat-
tolica =

Firmum igitur remanet, quod
Ecclesiasticus Judex, & quicumque
alius Justitiæ, sive Sacramentorum Ad-
ministrator, ut suo muneri respon-
deat, neque alieni criminis particeps
evadat, publicè peccantem, prout est
in casu, de quo agitur, Filiusfamilias,
à Sacramentis excludere teneatur tàm 132
exemplo Summorum Pontificum, &
ex Sententia Canonistarum, quàm ex
doctrina Theologorum juxta monitum
quoquè *Card. Pallavicini in Hist. Con-*
*cil. Trident. lib.*22. *cap.*4. *num.* 16.
vers. Costantino, ubi prodita cujusdam
Sacror. Canonum Doctoris opinione
super irritis habendis clandestinis
Nuptiis, hæc subdit = *Diede a divedere,*
che il caminare colla sola scienza de
Canoni senza la Teologia in queste ma-
terie, è appunto caminare con un sol
piede, cioè zoppicando, e spesso ca-
dendo = & in punctualibus terminis
Sacramenti Matrimonii *Ursaya Di-*
*scept. Eccles. tom.*1. *part.*2. *discept.*2.
*num.*110. = ibi = *Sumus enim in*
terminis Matrimonii, quod tamquam
unum ex septem Ecclesiæ Sacramentis
propriè cadit sub discussione Morali-
starum, & Theologorum = ubi inter
alios citat prælaudat. *Card. Pallavicin.*,
ac refert ejus verba mox supra tran-
scripta.

Haud subsistente objecto, quod
pro futili prædicto argumento confir-
mando absurdius subdebatur, videlicet,
quod quemadmodum non est in arbi-
trio Ordinariorum ratione peccati
mortalis impedire, vel retardare ef-
fectuationem Matrimonii cum eo, qui 133
Votum simplex Religionis, vel Ca-
stitatis emisit, ita eisdem Ordinariis ra-
tione culpæ lethalis Matrimonia Fi-
liorumfamilias injussu Parentum
ineunda impedire non liceat.

Nemo enim in dubium revocare
potest, quin Episcopi valeant, imo de-
beant

beant eos, qui prædictum Votum emiserunt, Matrimonium inire volentes impedire, nè contrahant, quia ad hoc absque ulla hæsitatione tenentur juxta omnium Canonistarum, &
134 Theologorum Sententiam, & juxta apertissimos *Textus in Cap. Consuluit* 4. *Cap. Veniens* 5. *Cap. Rursus* 6. §. *Qui Cleric. vel vov.* ubi expresè definitur Votum simplex sive Castitatis, sive Religionis impedire Nuptias, nèc annuendum, ut tali Voto obnoxius Conjugio copuletur, & si aliquando urgeat causa, ut Matrimonium contrahatur, emittenda statuitur congrua satisfactio, & obtenta a Summo Pontifice Dispensatione, tunc solum-
135 modò licentia tribuatur; & in specie quoad Votum simplex Religionis urget *Text. in Cap. Porrectum* 13. *de Regular.* ubi, qui infirmitate gravatus Votum emisit, ut fieret Monachus, compellendus est, ut reddat Domino quæ promisit, ibique *Fagnan. num.* 5. notat, quod qui Votum Religionis emisit, etiam in Foro externo Ecclesiæ compelli potest ad servandum Votum. Quoad Votum vero simplex Castitatis habemus *Text. in d. Cap.*
136 *Rursus* 6. *Qui Cleric. vel vov.* ubi ei, qui Votum simplex Castitatis emiserat, etsi deinde Sponsalia juraverat, Matrimonium nihilominus interdicitur, indèque *Barr. num.* 4. sic infert = *Et sic nota, quod ex voto simplici oritur Jus, quo Ecclesia compellere potest voventem ad votum solemnizzandum* = & deinde concludit = *Et nota ex hoc*
137 *virtutem voti simplicis, quæ Matrimonium impedit contrahendum, sed non tollit jam contractum* = Itemque *Innoc. in d. Cap. Veniens* 5. *eod. tit.*, in quo Summus Pontifex cum Muliere Voto simplicis continentiæ obstricta, post indictam ipsi congruam satisfactionem, jubet dispensari, ut nubat, ad ea verba = *licentiam nubendi* = notat = *De misericordia, non de rigore*
138 *Juris post votum simplex non datur ei licentia nubendi* = luculentius ibidem *Gonzalez num.* 5. = ibi = *Dicendum est Pontificem in hoc casu imme-*
139 *diatè dispensasse, ideòque ad Episcopum scripsisse, ut licentiam dare non dubitaret, idest non probiberet talem Fœminam nubere &c. Quod non est intelligendum in sensu tantum permissivo, sed hoc in sensu, quod Papa dispensando tollit impedimentum, propter quod posset Episcopus tale Matrimonium probibere* =

Multoque minus in aliquo numero habendum est exemplum, seu argumentum ex auctoritate *D. Thomæ* desumptum affirmantis posse Judicem damnare Virum, quem certò novit Innoxium, quatenus tamen ex fo- 140
rensibus actis reum esse resultet.

Ultraquamquod enim quamplures, & multi nominis Canonistæ, ac Theologiæ Professores contrarium sentiunt, alii vero in parte hanc sententiam ad nittunt, & in parte con- 141
tradicunt, de quibus latè *Covarruv. lib.* 1. *variar. cap.* 1. *per tot. Card. de Lug. de Just. tom.* 2. *disp.* 37. *sect.* 4. *Dicastillo de Just. lib.* 2. *tract.* 1. *disp.* 4. *num.* 75. cum aliis per eos allegatis, esto quoque millies, quod vera sit, nil aliud indè resultat, data paritate, quàmsi circa Filiorum Nuptias ex testium depositionibus, cæterisque judicialibus actis Parentum reluctantia 142
non relevetur, aut eorum dissensus irrationabilis appareat, sive Nuptias, quas Judex privata scientia novit indignas, eas secundum allegata, & probata constet perperam ignominia notari, tunc ei liceat sequi notitiam publicam, atque in Foro probatam, non autem privatam, & occultam, quam ipse habet, dummodò nulli pepercerit industriæ ad detegendam veritatem, quod in præsenti casu non controvertitur, sed illud tantummodò disputatur, an Ordinarius, aut Pa- 143
rochus, dum Parentes palam dissentiunt, ne Filii, Filiæve indignè nubant, & apertè constat Nuptias sine scandalo, sine injustitia, & sine peccato contrahi non posse, pro eorum arbitrio vel licentiam concedere celebrandi Matrimonium, vel respectivè eidem assistere valeant, quod, attento peccato manifesto, & notorio sacrilegio, quo Matrimonium fœdare in hoc casu Filiifamilias moliuntur, om- 144
nino impugnamus, cum nullum exemplum afferri possit, quo fas sit Parocho Sacramentum notorio peccatori

qui

qui in ipsa Sacramenti perceptione il-
145 lud violare dignoscatur, administra-
re, & Episcopo, ut administretur
annuere, seu liceat Judici sive Civi-
146 lis, sive Ecclesiastici Fori opem fer-
re peccanti, cujus delictum Testes,
& Acta comprobant, vel sua turpi-
tudine manifestatur.

Ratio autem disparitatis, cur
in crimine occulto liceat operam con-
ferri a Judice, vel a Ministro Sacra-
mentorum, non autem in notorio, &
147 sic nefas sit præsidio esse Filiis, ut Ma-
trimonium ineant, quando appareat
illos peccaturos, si nubant, ea quidem
est, quam affert D. *Thom.* 2. 2. *qu.* 67.
artic. 2. *in respons.* = ibi = *Judicare
pertinet ad Judicem secundum quod
fungitur publica potestate, & ideo
informari debet in judicando, non se-
cundum id, quod ipse novit tamquam
privata persona, sed secundum id, quod
sibi innotescit tamquam personæ publi-
cæ. Hoc autem innotescit sibi, & in
communi, & in particulari &c. in
particulari negocio aliquo per Instru-
menta, & Testes, & alia hujusmo-
di legitima documenta, quæ debet se-
qui in judicando magis, quàm id, quod
148 ipse novit tamquam privata persona* =
& confert *S. Thomæ* eximius interpres
Cajet. in comment. artic. 2. *vers. Ad po-
stremum* = ibi = *Ad postremum dicetur,
licet Testes veniant intrinsecus ut Lu-
pi, Judex tamen non est eorum Mini-
149 ster, sed Juris, & propterea non in-
currit reatum sequelæ eorum, nec per
ipsum venit scandalum, sed per illos
Testes, qui abutuntur jure, & Judi-
cis officio* = & in terminis tam Judicis
condemnantis Inquisitum licet inno-
centem occultum, quem ipse quoquè
privata scientia verè innocentem
agnoscit, sed ex judicialibus proba-
tionibus Reus undique convictus ap-
paret, quàm Sacerdotis administrantis
Sacramenta peccatori occulto, quem
ipse privata scientia scit esse peccato
innodatum, sed quia est occultus non
pro peccatore publico, & notorio, sed
pro justo, vel ritè pœnitenti ab aliis
habetur, quod in hoc casu neuter inju-
150 stitiam committat, nèc alterius crimi-
nis particeps evadat, solide probant.
Suarez, Enrich., Bonaccin. &c. aliique,
& signanter *Dicastillo de Just. lib.* 2.
tract. 1. *disput.* 4. *dubit.* 5. *n.* 89. *& seq.*
= ibi = *Judex post adhibita omnia me-
dia moraliter possibilia, quibus inno-
cens liberari possit, etiamsi materia-
liter injustitiam committat, tamen se-
cundum eam scientiam, qua in judi-
cando uti debet, formaliter justum
agit, ac proinde nulli facit injuriam* =
& inferius = *Hac ratione Sacerdos, qui
scientia privata agnoscit aliquem oc-
cultum peccatorem, scientia vero pu-
blica habetur vel justus, vel ritè pæ-
nitens, præbet Eucharistiam licitè, imo
nèc potest negare publicè petenti*, con-
cordat *Castropal. oper. moral. par.* 4.
tract. 18. *disput. unic. punct.* 14. *num.* 4.
= ibi = *Quod si objicias nemini licitum
esse sacrilegio cooperari, quia est in-
trinsecè malum; at ministrans Sacra-* 151
*mentum indigno videtur illius sacrile-
gæ susceptioni cooperari; Ergo num-
quam id licere potest. Facilè respon-
detur, negando ministrantem Sacra-
mentum indigno ob supradictum finem
vitandi proximi infamationem, coo-
perari sacrilegæ suscipientis receptio-
ni &c. quatenus vero est sacrilega, per-
mittit ex justa causa* =

Nihil quoque relevat, quod ali-
quibus in locis Mulieres impunè exer-
ceant infamem meretricandi artem, ad
quem effectum juxta mandatum Supe-
riorum, seu Tribunalium inter Mulie-
res ejusdem generis describi debent,
alias puniuntur, quæ descriptio vide-
tur saltem implicita licentia meretri-
candi; Quidquid enim sit de hujusmo-
di descriptione, quæ si vere æquiva-
leret licentiæ, Tribunalia procul du-
bio cooperarentur peccato, aliud est 152
tollerantia, aliud expressa licentia,
Meretrices namque tollerantur, sed
nunquam inveniri potest Judex, qui
Mulieri expressam peccandi licentiam
concedat, nullus Sacerdos, qui publi- 153
cæ Meretrici Eucharistiæ Sacramen-
tum petenti, & in statu peccati exi-
stenti illud administret, & si vel Ju- 154
dex, vel Sacerdos aliquis inveniretur,
qui talia perpetrare auderet, non dif-
ferret ab eo, qui vendit illi gladium,
quem prævidet ad aliquem vulneran- 155
dum usurum, seu ab eo, qui ad do-
mum Mulieris ad fornicandum acce-
den-

156 denti januam aperit, aut scalam hu-
meris sustinet, per quam illius Do-
minus, vel Amicus ad stuprandam
157 Virginem ascendit; peccatum adeo
grave, ut contraria propositio adnu-
meretur inter eas damnatas a *Ven. In-*
158 *noc. XI. die 2. Martii 1676. sub n. 5.*

Tollerantur autem Meretrices,
quia quandoque tollerare licet levio-
ra mala, ne aditus gravioribus pa-
159 teat *D. Thom. 2. 2. quæst. 10. artic. 11.*
= ibi = *Sic ergo in regimine humano
illi, qui præsunt, rectè aliqua mala
tollerant, ne aliqua bona impediantur,
vel etiam ne aliqua mala pejora incur-
rantur* = at cum non agitur de tolle-
randis tantummodò vitiis, sed de præ-
standa illis opera, fovendisque Judi-
cis auctoritate criminibus, longè se res
160 aliter habet, ut ostendit *Suarez de
Carit. disput. 10. sect. 4. num. 7.* = ibi =
*Respondetur in his cavendam omninò
esse positivam cooperationem, quia
hæc est intrinsecè mala, cum sit con-
tra præceptum negativum. Pro ratio-
ne ergo circumstantiarum, quandone sit
cooperare, aut quando sit tantum non
impedire, considerandum prudenter
est* = & pariter *Cajet. in Commentar.
sup. 2. 2. quæst. 78. artic. 4. §. secundo*
= ibi = *Si namque peteret quis ab ali-
quo actum, quem non potest exercere
sine peccato, proculdubio ad peccan-
dum eum induceret, quamvis paratis-
simum, ac per hoc particeps peccati
esset consentiens peccato alterius: Ad-
verte ergo semper &c. ut discernas, si
actus petitus potest &c. sine peccato
fieri, quia hic radix est liciti, vel
illiciti* = itaque peccato cooperaretur,
& peccatum committeret Ordinarius,
si licentiam concederet Filiofamilias,
ut justè reluctante Patre, Matrimo-
nium iniret, seu ad eumdem effe-
ctum super Denunciationibus dispen-
saret, itemque Parochus, si Matri-
monio assisteret, quia nullius vitandi
161 mali causa suppeteret, imò viam ape-
rirent peccatis gravibus, sacrilegiis,
dissensionibus, rixis, inimicitiis inter
Consanguineos, & jurgiis, odiis, at-
que verberibus inter futuros Conju-
ges, ut prænotavimus in *Vot. I. n. 30.
& Vot. II. num. 6. 7. 13. & seqq., &
num. 26. 27. 28. 46. & seqq., & nu-
mer. 59. 77. 78. 80. 89. 93. & seqq.,
& num. 109. 126. & seqq.*; undè si
non sunt facienda mala, ut eveniant
bona, multò minus facienda sunt ma-
la, ut eveniant pejora. 162

Haud attenta replicatione, quod
si è duobus malis, cum majus fugien-
dum sit, levius est eligendum, ideò
etiam in hoc casu expediret non im-
pedire Filiumfamilias uti posse sua li-
bertate, sed ei permittere, injussu
quoque Patris, Conjugium ad salvan-
dam propriam animam constantissimè
ab ipso petitum, ne Sponsi cum di-
spendio æternæ salutis urantur, dum
nubere prohibentur contra effatum 163
Apost. 1. ad Corinth. cap. 7. vers. 9.
= ibi = *Quod si non se continent, nubant,
melius est enim nubere, quam uri* =
Etenim ex ea ratione, qua Ecclesia
prohibuit Matrimonium Catholico 164
cum Hæretica, quia pro remedio
contra concupiscentiæ irritamenta ha-
bet sexcentas alias Catholicas Fœmi- 165
nas, ex quarum numero sibi Conju-
gem comparare potest, ex eadem ra-
tione tàm ex *Naturali*, & *Divino*,
quàm *Ecclesiastico præcepto* prohibe-
tur Filius ducere sacrilegè Uxorem
Parentibus invisam, seu Consangui-
neis ignominiosam, quia habet alias 166
mille, & mille Puellas, inter quas
unam æqualis conditionis cum consen-
su Patris ad extinguendam libidinem,
sed primariò ad procurandam sobolem
eligere non impeditur *Pignattel. con-
sult. 11. num. 9. tom. 4.* = ibi = *Pariter
non obstat indè Virum, qui Mulierem
amat, relinqui expositum periculo
peccandi, sibi enim imputet, qui aliam
Uxorem æqualis conditionis ducere po-
test, si velit* = convenit *Ricc. decis. 24.
par. 3.* = ibi = *Licet Matrimonium sit
remedium luxuriæ, tamen peccatum
luxuriæ vitare potest aliis modis, ut
contrahendo cum aliis Fœminis* = &
quemadmodum Catholico, qui non
potuit obtinere ex justis causis aposto- 167
licam dispensationem ad contrahen-
das cum Hæretica nuptias, nequit
Ordinarius licentiam concedere, ut
illas contrahat, nec Parochus valet
eisdem assistere sine peccato, uti am-
bo *præcepti Ecclesiastici* transgressores,
non attento Catholici erga talem hæ-

 reti-

reticam Puellam in specie obstinato amoris furore, quo nihil est vehementius *Justinian. Auth. Quib. mod. natural.* §. *Illud vers. Novimus*, non obstante libertate Matrimonii, minusque obsistente periculo fornicationis (quod & dicendum venit de aliis Connubiis absque dispensatione ab Ecclesia interdictis) eodem modo nèc Ordinarius annuere, nèc Parochus assistere possunt Matrimonio Filiifamilias cum justo dissensu Parentum ineundo, & quidem non sine peccato, uti contravenientes *præcepto* non solum *Ecclesiastico*, sed etiam *Naturali*, & *Divino*, Matrimonii libertate, amoris furore, prætextu salvandæ animæ, & periculo fornicationis nullatenùs suffragante, vel quia aliam dignam desponsando Fœminam fornicatio evitari potest, & anima salvari, potius quàm cum tali Conjugio tot sacrilegia, & peccata committere, aliisque ea committendi præbere occasionem, vel quia tantum abest, quod contrahere Matrimonium, invitis justè Parentibus, sit medium ad salutem, quinimò æternæ saluti ex diametro opponitur, ob mortale peccatum, quod in eo contrahendo committitur *Ferdin. de Valent. discept. 5. sub num. 59. §. ult. de re Eccles.* vel demum quia potius, contracto sacrilegè Matrimonio, ultra simile scelus, subest periculum adulterii, ut diximus in *Vot. I. n.* 198.

Et profectò nemo audebit asserere, quod sit indulgendum, & cooperandum peccato mortali, & Sacri-
168 legio ad saturandam libidinem Filiifamilias, quam tamen saturare valet ducendo aliam Fœminam cum consensu Parentum sine labe ex hoc capite culpæ lethalis, potius quàm abstinendum ab hujusmodi cooperatione, ne offensa infinita Deus immortalis afficiatur, cum nullo modo prævalere debeat velleitas, furor, atque temeritas miserrimæ Creaturæ sacrilegè Matrimonium contrahere exo-
169 ptantis, infinitæ Creatoris excellentiæ tale Matrimonium contrahere prohibentis, nèc consolandus sit homunculus ad ejus libidinem consovendam, spretis caritatis, pietatis, &
170 justitiæ legibus, ut injuria infinita, mediante peccato, Deus offendatur, etiamsi non ageretur, prout agitur, de peccato mortali, & sacrilegio, sed de simplici tantum culpa veniali, quæ utique committenda voluntariè non esset, etsi, quatenus non committeretur, omnes Aulæ Cœlestis Milites, si fieri posset, in Infernum præcipita- 171
re deberent, quia hoc esset Creaturæ damnum, veniale vero peccatum injuria infiniti Creatoris, undè multò minus cooperari debemus mortali peccato, ut cœcus Adolescens ad saturandam libidinem impiè sacrile- 172
gium, seu sacrilegia committat, (quando liberè potest id assequi inde, undo cum alia digna Fœmina Parentibus non invisa Matrimonium) potius quàm illi pravam ejus impedire voluntatem, ne infinitam Dei bonitatem offendat.

Minus urget, quod in hypothesi agatur de scandalo promanante a diuturna prava conversatione ejusdem Nobilis Adolescentis cum præfata Muliercula, quo casu aliæ Episcopales Curiæ, nulla habita ratione de Conjugio sive sancto, sive sacrilego, non solum Parentum consensum minimè requirunt, sed potius ad removendum scandalum ita necessarium Matrimonium sive æquale, sive impar existimant, ut, ne impediatur, clàm Parentibus, & Consanguineis etiam sine Denunciationibus illud fieri permittant, & aliquando ipsos Contrahentes ad illud hoc modo contrahendum quoque suadeant, & adhortentur.

Neque etenim exemplis est judicandum *l. Nemo Judex Cod. de sentent. & interlocut. Barbos. axiom.* 86. *num.* 3. *Rot. decis.* 484. *num.* 21. *par.* 4. *tom.* 2. *recen.*, sed quod fieri debet, & non quod factum est, attendendum venit *l. Sed & licèt ff. de Offic. Præsid.* Ultra quam quod nequaquam credere possumus aliquam reperiri Curiam, quæ hujusmodi servet praxim, quia nèc sunt facienda mala, ut eveniant bona, nèc ad removendum simile scandalum est necessarium, quod Rei tantummodò scandali, impiè deindè contrahentes, peccata multiplicent, & una simul cum illis Ordinarius cul-

pa lethali innodetur eornmdem cooperando peccatis, quando ad avertendum simile malum adest legale,& sine peccato remedium,quo in casu jam usi sumus, transmittendi nempè præceptum utrique de non conversando sub pœna carcerationis, & relegationis cum consensu Parentum in aliquoFortilitio quoad Masculum, & sub pœna carcerationis, & exilii quoad Fœminam, in quas pœnas in casu contraventionis condemnantur, retinendo Masculum in Fortilitio donec, & quousque Fœmina Viro æqualis conditionis nupserit, vel donèc Masculus aliam Fœminam sibi æqualem ducere non elegerit.

173 Nec majoris momenti alterum est objectum desumptum ex quorumdam præcipuè Forensium auctoritate, qui ad evitandas angustias Jure Civili in Matrimoniis contrahendis definitas, quæ insciis, vel invitis Parentibus, contracta, ex eo antiquo Civili Jure sunt nulla, in oppositam ex diametro sententiam descendisse reputantur, quatenus Jure Canonico novissimo omnes Civiles eas antiquas leges fuisse abrogatas affirmant, quibus proindè abrogatis, ab eodem Jure Canonico circa Nuptias nihil vetitum sit Filiis, quatenus illas, Parentibus etiam invitis, inire præsumant, alias Jus Canonicum eas leges non abrogasset, sed potius undiquè confirmasset, & plenè in suo robore reliquisset.

174 Hoc etenim est unum ex illis affectatis æquivocis, per quæ vivere volumus sine lege, quia leges,Doctorumque sententias nostris aptamus cupiditatibus, juxta nostrum commodum variis sophismis,ac subtilitatibus interpretamur;Non est enim difficilè illorumForensium dicta cum communi Theologorum, ac perillustrium Canonistarum sententia concordare, si inspiciatur illos non satis distinguere inter licitum, & validum (ut moris est Causidicorum, qui pro foro fori commentaria exararunt) nec aliud voluisse, nisi quod Filiorum Conjugia, quamvis indigna, aut Parentibus insciis, vel contradicentibus co-

175 pulata, firma, ac rata habenda forent, nec jam contracta humano arbitrio venirent dissolvenda, & in hoc abrogatum fuisse antiquum Jus Civile per quod Conjugia a Filiis injussu Parentum inita, penitus nulla, & irrita declarantur, non autem, quod ex justis causis impediri non possint, ut illicita,antequam contrahantur contra textus, & Jura hactenus allegata, ut præ cæteris bene declarat de mente *Concilii* optime instructus *Card. Paleott. in tract. de spur. & noth. cap. 8. num. 14.* = ibi = *Id tamen non reticebo posse, & mediam quamdam in hac re opinionem adstrui, quæ cæteris æquior, & probabilior videatur, nempè, ut dicamus Jure etiam Pontificio consensum Patris ex præcepto requiri. Si tamen adhibitus non sit, non ideo dirimendum, quia & alia multa legibus prohibentur, quæ tamen facta solent substineri* =

Nil pariter relevante objectione, quod cum Sponsalia pura, & simplicia inter Partes conclusa fuerint, nullo jure extrinsecis conditionibus alliganda videantur, tunc enim solummodo dissensus Parentum inservit pro causa recedendi a Sponsalibus, quando contractus habitus fuerit cum conditione, si Parentes non dissentiant, vel Parentum consensus accedat.

Hic etenim est innegabilis error, nam neque Jus Naturale, & Divinum ponit in libertate filiorum defectum reverentiæ, obsequii, & obedientiæ Parentibus debitæ peccaminosum reddere in solo casu non adimplementi similis conditionis per ipsos ad eorum libitum apponendæ, sed iis prohibet in quocumque casu dehonorare Parentes, eorumque transgredi justa mandata, nec Sancta Dei Ecclesia hujusmodi Matrimonia interdixit, quando sub prædicta tantummodo conditione ad Filiorum placitum pariter apponenda Sponsalia fuere contracta, sed quoties inita sunt insciis, vel invitis justè Parentibus,ea indistinctè semper detestata est, atque prohibuit, quibus stantibus semper erunt turpia, illicita, & peccaminosa, & uti talia ex præcepto naturali, Divino, & Ecclesiastico vetita, adeout si stipulata fuerint Sponsalia sive sub tali condi-

tione, sive simpliciter, & absolutè, & Matrimonium, invitis justè Parentibus, exindè sequatur, nèc Filius contrahens, nec Ordinarius, & Parochus si licentiam sacrilegè contrahendi, & assistentiam prebeant, a peccato possint excusari, etiamsi circa prædictam conditionem pro se haberent sententiam alicujus Doctoris, imo & ipsius *Sac.Rot.Rom.*opinionem, quia per hanc sententiam, seu opinionem nunquam desineret id esse peccatum, cum cooperari Sacrilego Matrimonio sit intrinsecè malum; quæ tamen *Sac. Rota* aliter sensit in *decis. 77. num. 5. cor. Kaunitz*. Ea autem conditio quoties apponitur, nil aliud operatur, quam constituere Sponsalia in implicito statu validitatis donec, & quousque Parentes non dissentiant, quæ alias sine tali conditione contra justam Parentum voluntatem contracta, tamquam illicita, & peccaminosa ex tunc irrita forent, & invalida ut abundè probavimus in *Vot.III. num.*61. 89.*& seqq. & Vot.IV. num.*64. 66. *& seqq. & num.*92. 99. 154. *& seqq.& n.*179. 185.*& seqq. & n.* 192. 199.*& seqq.* & passim alibi. Et insuper efficit, quod quoties Pater, seu Mater, sub quorum consensus conditione Sponsalia fuerunt inita, sive rationabiliter, sive irrationabiliter contradicant, Sponsus, seu Sponsa, quæ huic conditioni consensit, ea non adimpleta, Promittentem ad effectuandum Matrimonium cogere minimè valeat, ut ipsa ratio suadet, & arguitur etiam ex deductis per *Rot.inBarchinonen.Sponsalium 26. Novembr.*1742. §. 1. juncto §. *Prætensam cor. R. P. D. Nunez,& in Majoricen. Sponsalium 25. Apr.* 1746.§. *Ex eo autem cor.R.P.D.Bussio.*

Durior quoque provincia fuit eam suadere velle distinctionem, quod Judex, sive Ordinarius nequeat quidem sine noxa culpæ lethalis *cogere* Filiumfamilias ad servandam fidem futuri Conjugii clandestinè jam datam, quando eam servare ipsemet Filius renuit reluctantibus justè Parentibus, non autem, quod debeat illum *impedire*, ne contrahat, quando non recusat, sed potius instat etiam contra Parentum voluntatem adimplere promissum ad hoc allegando dictam *Rot. dec.* 77. *n.4.cor. Kaunitz* =ibi= *Etsi enunciatus* (Parentum) *consensus non sit necessarius ad validitatem &c. cum tamen Filius, vel Filia major 25. annis contrahentes Matrimonium contra placitum Parentum peccent mortaliter, gravique injuria Patrem afficiant&c.* NON POTEST QUIS COGI *ad nubendum contra reverentiam debitam Patri,& induci ad peccatum lethale inobedientiæ* = Indè etenim non resultat asserta distinctio, sed cum potius ibi firmetur, quod non liceat Filio contrahere Matrimonium contra placitumParentum, *ne mortaliter peccet, gravique injuria Patrem afficiat*, ex hoc sequitur, quod contra justam Parentum voluntatem nunquam contrahere valet sive namque sit coactus ad contrahendum, sive spontè paratus, semper mortaliter peccat, gravique injuria Parentes afficit, & Ordinarius sive *cogat*, sive *non impediat, & annuat*, semper peccato lethali inobedientiæ Filii erga Parentes cooperatur.

Hisce juribus, & fundamentis nihilominus penitus non convicti Patrocinantes incautum Adolescentem subjungebant, quod si hactenus præmissa sint vera, illa tamen in eo sensu sint accipienda, ut liceat Ordinario moram aliquam facere Filiisfamilias 176 injussu Parentum Matrimonia tentantibus, seu ad indignas convolantibus nuptias, non utiquè ad libertatem infringendam, sed ad irrevocabilem præcipitationem in copulando indissolubilis Matrimonii fœdere retardandam, quia non semel, aut raro accidit, ut hujus moræ beneficio adolescentes, vel puellæ fallaciis, ac lenociniis deceptæ, vesano furentes amore, iraque incensæ ex severiori Parentum disciplina, Connubia indigna machinentur, at pusillo temporis ad se reversæ, insanisque solutæ affectibus, gaudent sibi retardatum fuisse, quod imprudenter optaverant, & ad facilius hoc assequendum posse filios a consortio eorum sejungi, quos suspicari licet ipsorum cupidinem confovere; item a Civitate amoveri, & interdum in carcerem quoquè detrudi, ut vexatione commoti sui compotes evadant, suam

agno-

agnoscant insaniam, eamque exhorreant perniciem, quam incautè sibi moliuntur; Quod si, his non obstantibus, in sua pertinacia perseverent, animo magis obstinentur, neque Parentum industriæ, aut Præsulis consilio cedat illorum constantia, non esse ulterius procedendum, sed a vexationibus cessandum, eisque libertatem omnem concedendam, ut jure suo utantur, neque his adhibitis cautelis, atque remediis amplius esse in arbitrio Parentum, Episcoporum, vel alterius quacumque auctoritate pollentis remedium adversus concupiscentiæ stimulos jure Naturali & Divino statutum, & a Sacris Canonibus commendatum petentibus denegare contra Sanctorum Pontificum Rescripta, Romani Auditorii Decisiones, Sacræ Congregationis Concilii Responsa, Præscriptum Fori Ecclesiastici, & contra communem Praxim, de qua testantur *Raynald. observat. Crimin. tom. 1. cap. 6. §. 3. num. 73. Oliva de For. Eccles. qu. 29. par. 1. a num. 20.*

Matrimonii vero libertatem extollere conabantur tùm auctoritate *Sac. Rot. Romanæ*, & signanter *decis. 517. sub num. 7. cor. Penn.*, ubi quod Parentibus Filiorum Matrimonia impedire non licet, tùm ea animadversione, quod quamvis comperti Juris sit, quod Sponsalia præsertim jurata violari non possint sine injustitiæ, atque perjurii nota, ideoque compelli debeat qui illa contraxit, ut promissionem adimpleat, adeout Judex teneatur cogere Partem renuentem, ut alteri petenti fidem juratam servet, huic præsidio esse, eique omni via consulere præceptis, minis, atque censuris, ne data fides fallatur, nihilominus ubi hæc, cæteraque Juris adjumenta non proficiant, ne lædatur Matrimonii libertas, ultra progredi nequaquam licet, neque omnimoda coactione quemquam compellere, ut
177 Matrimonium ineat *Rot. in Toletana Matrimonii 1601. cor. Just. & in Pampilonen. Sponsalium super Censuris 7. Febr. 1758. §. Confirmatione, & seqq. cor. Herrera*, ubi quod, si renuens etiam post fulminatas Censuras fuerit constans in sua negativa, potius absolvi debet, quàm cogi, & dum idem Sacrum Tribunal agnovit constantem animi deliberationem a coactione per Censuras temperandum censuit, ut in *Melitensi Sponsalium 11. Maii 1682. cor. Paulut.* = ibi = *Cum constans ejus deliberatio appareat non contrahendi hujusmodi Matrimonium, quo casu Ecclesia a coactione temperat* = necnon ab ipsa *Sac. Congr. Concilii in Bononien. Sponsalium 6. Januar.* 1700. teste *Piton. discept. Eccles. 32. num. 26.* = *fuit Archiepiscopo injunctum, ut moneret Sponsam ad implendam fidem, quod si post monitiones, suasiones, & diligentias eu adhuc renueret, ad rigorosam, & exactissimam coactionem non deveniret* = Unde inferebant, quod ne libertas Matrimonii lædatur, eodem temperamento uti, paremque moderationem servare teneatur Judex, dum agitur de impediendo indigno, vel justè a Parentibus contradicto Matrimonio Filiorumfamilias, qui monendi quidem, & pulsandi sunt, minisque deterrendi, ut si vel animi levitate, vel dolo decepti, in indigna fuerint prolapsi Sponsalia, molestiis exagitati intelligant se decipi ac resipiscant; At si obdurati in proposito permaneant, gradum sistere oporteat; & eos ulterius compellere 178
contra Matrimonii libertatem non liceat, ut advertit etiam *Rot. dec. 1285. num. 7. cor. Emerix Jun. tom. 3.* ubi, quod Judex compellere debet eum = *quem videt in sua simplicitate titubantem, secus eum, quem cognoscit constanti animo reluctantem* =

Inani tamen conatu primum prædictam praxim, de qua *Raynald. & Oliva* testantur, tantoperè commendare studebant, quatenus enim vera sit, ultra rationes eleganter adductas per *Ferdinand. de Valent. discept. 5. num. 21. & seqq.*, *de re Eccles.* aut forsan servari debet, dum solius Adolescentis commodi, seu 179
fortunarum periculum est, cui tamen cavere caritas Christiana suadet, neutiquam vero ubi Sacramenti reverentia periclitatur, atque in discrimen adducitur honor Parentibus debitus, decus prosapiæ, pax Reipublicæ, animarum salus, atque Ecclesiæ discipli-

na,

na, quibus gravissimis malis nunquam Ordinarium præsidio esse, aut operam conferre Justitia cogit, nèc adigit pietas, nèc religio in Deum, nec caritas in Parentes, Fratres, cæterosque Consanguineos, vel Affines urget, atque compellit.

Aut tamquam abusus, & corruptela nullatenus attendi mere-
180 tur, tùm quia quemadmodum Connubia Catholicorum cum Hæreticis, & alia quæcumque sive a Deo, sive ab Ecclesia prohibita non ad tempus impedienda sunt, sed donèc, & quousque undiquè probata non fuerit justa, & legitima causa obtinendi dispensationem, aut semper, & perpetuò, si agatur de impedimento, super quo dispensari non possit, pari modo Matrimonia Filiorum, reluctantibus Parentibus, contrahenda, tamquam a Deo, & ab eadem Ecclesia interdicta impediri non debent ad tempus, sed donèc, & quousque concludenter probata non sit legitima, & justa causa illa contrahendi etiam cum dissensu Parentum &c. aut semper, & perpetuò, quatenus justa causa deficiat, & sicuti attento Divino, aut Ecclesiastico præcepto, seu prohibitione in primo casu Matrimonii libertas non obstat, ita nèc etiam in secundo suffragatur, attenta prohibitione, quæ ab eodem fonte promanat, in quo præterea secundo casu si solum *ad tempus* prædicta Filiorum Conjugia differri deberent, præberetur ansa perjuriis, quia Parentes, ubi viderint se intercedendo, & obluctando parum proficere, ac suum justum ab Ordinario parvipendi dissensum, & *ad tempus* dumtaxat retardari Matrimonium, ad astum, ut sæpè accidit, &
181 ad illicitas artes convertunt animum. Mulierculas enim, ut diximus in *Vot. III. n.* 137., falsosque testes componunt quidvis perjuraturos, ut probentur priora Sponsalia, aut fides alteri data, in quem scopulum etiam Viri pietate non destituti naufragium fecerunt ad remedium deterius malo recurrentes, & in hac fraude struenda non duos, vel tres, sed plurimos, hos opera, illos consilio peccare videmus; cui malo Prælati debent oc-
currere, id facilè assecuturi, si cum 182
appareat, quod impares, vel indignæ, vel aliis justis de causis non approbandæ sint Nuptiæ per Filios invitis Parentibus ineundæ, ab illis non *ad tempus*, sed *in perpetuum* Filios etiam *ex officio* repellant.

Tum quia Jus Divinum non *ad*
tempus præcipit honorare Parentes, 183
sed *perpetuò*, nèc *ad tempus*, sed *semper* Sancta Dei Ecclesia talia Con-
nubia *deteſtata eſt*, *atque prohibuit*, 184
ut in proposito notavit non vulgaris notæ in Ecclesiastico foro Judex, Sacrorumque Canonum Doctor *Aloys. Ricc. in decis. Cur. Archiep. Neapolit. edit. Venet.* apud *Babba anno* 1647. *decis.* 24. *par.* 3. = ibi = *Replicabat quidam Rmus Episcopus non posse in tali casu prohiberi simplicitèr Matrimonium, sed tantum ad tempus, quod quidem videbatur probabile, sed re maturius perpensa resolvi, quod stante dicto scandalo simplicitèr poterat dictum Matrimonium impediri &c. Nam omni tempore scandalum est malum, & evitandum; Et ponderandum est, quod dictum est supra de D. Paulo* 1. *ad Corinth. cap.* 8. *si scandalizzavero Fratrem meum, non comedam carnem in æternum, & non dicit ad tempus aliquod determinatum, sed potius in æternum, quia in æternum vitari debet scandalum, & non ad tempus in iis, quæ sine peccato omitti possunt* = & infra = *Consensus Matrimonialis, licèt sit de substantia Matrimonii, tamen præstandus est cum debitis circumstantiis, & non cum scandalo* = cui solidissimæ ratiocinationi immensum pondus adauget animadversio, quod nedum scandali vitandi debitum, verum & im-
pietatis non fovendæ, religionis a 185
sacrilegio defensandæ, vitandæ quoque injustitiæ in Parentes, atque cæteros Consanguineos, totiusque Reipublicæ incommodis occurrendi semper fuit, & est Judicis, Episcopi, Parochique necessitas, & obligatio, quæ quidem obligatio Judicis Ecclesiastici, animarumque Pastoris non restringitur tantum ad hoc, ne sinant scandala irrepere, nèc aliena crimina negligant impedire, verum etiam extenditur

ditur ad vitandum omninò periculum violandi debiti longè gravioris, ne scilicet Judex suo decreto, Episcopus
186 suo mandato, Parochus sua præsentia sacrilegium firmet, & confirmet impietatem, ne tandem divina, humanaque Jura conculcanti, & Sacramenta fœdare adnitenti opem afferant, atque præsidium, quæ omnia nulla temporis mora excusare valebit.

Nullatenus obstante *prætensa libertate*, ut contra Nobilem quem-
187 dam Virum indignam Fœminam in Uxorem ducere exoptantem, idque ægrè ferentibus cæteris de Familia, ac enixè instantibus, ut ad occurrendum imminenti infamiæ Matrimonium impediretur ab Emo Cardinali de latere Legato consultus respondit *Bertonius* Ferrariæ Synodalis Judex, S. Officii Consultor, & Cathedralis Ecclesiæ Canonicus Theologus in *tract. de negligent. & omiss. par. 2. artic. 34. n. 17.* = ibi = *Ne tantum dedecus, ignominia, & injuria toti Con-*
188 *sanguinitati irrogetur, instantibus enixè Conjunctis, potuisse, ac posse, debuisse, ac debere Emum Principem impedire* (non ad tempus suspendere, sic enim non vitaretur infamia) *ne hoc Matrimonium contraheretur sui in voto* = & infra *num. 24.* = ibi =
189 *Impediendi autem, ne D. N. tàm indignum contrahat Matrimonium, certi Juris est, quod sit in Principe, in Episcopo, in Judice facultas propter justas causas, infamiam nempè totius Consanguinitatis vitandam, timorem scandalorum, quæ prudentum judicio subsequentur Cap. Cum in tua (ibi fama, & scandalo) de Sponsal. ubi gloss. in verb. scandalo Barbos. num. 6. etiamsi Sponsalia essent juramento firmata* = & deindè *num. 26.* = ibi = *Filii tenentur tùm ob bonum commune,*
190 *tùm ad evitanda gravia mala, damna, & dedecus in Familia, tale Matrimonium non contrahere, & ideò potest cogi ad id, quod jure naturali, & ex caritate tenetur* = & rursus *num. 35.* = ibi = *D. N. non habet Jus ad Nuptias adeò Conjunctis injuriosas, ubi bonum nomen Familiæ periclitatur,*
191 *tur, Splendor sanguinis obscuratur, nobilitas maculatur, ita ut nèc Juramentum interpositum queat adstringere ad exequenda Sponsalia, quia non potest esse vinculum iniquitatis Can. Quanto de Jurejur.* = & ulterius *num. 27.* = ibi = *Nèc libertas Naturalis læditur ex tali coactione, quia nubere in injuriam Parentum, in dam-* 192
num Familiæ, totius cognationis dedecus, & animæ detrimentum est abusus libertatis, non usus = tandem scrupulum circa incontinentiæ periculum elidit *num. 29.* = ibi = *Quia libertas potest exerceri cum alia Muliere de toto Mundo ad text. in l. Cum* 193
ita legatum ff. de condit. & demonstrat. = & concludit, quod prætensum, ut supra, Matrimonium non habuit effectum. Cui addimus insignem in Romana Curia Advocatum *Piton. discept. Eccles. 52. num. 83.* ubi apertè distinguit inter moram ad tempus, & impedimentum, quod numquam cesset = ibi = *Suasi, ut dignaretur injungere Parocho, quod suspenderet per aliquod temporis spatium denun-* 194
ciationes, & Matrimonium interim impediret, donec justificarentur Causæ, quas ego justificatas dicebam sufficere ad impediendum hujusmodi Matrimonium =

Non ambigimus autem, quod nemini liceat cogere aliquem ad ducendam Uxorem, ut statum Conjugalem amplectatur, seù alterum ad ingrediendam Religionem, aut Sacros Ordines suscipiendos, ut in statu Cœlibi permaneat, nam status electionem unicuique liberam esse neminem latet, 195
nèc ab alieno arbitrio, & voluntate pendere debet, nèc etiam in præsenti controvertimus, quod cum Matrimonium onus gravissimum, & quasi perpetua servitus habeatur, rationi omninò consentaneum sit, ut nonnisi secundum animi propensionem copuletur, itaut mutuo amore sociati Conjuges non ægrè ferant indissolubilis societatis incommoda, iniquum enim esset liberum hominem adigere, ut alterius arbitrio invisæ sibi Fœminæ tàm arcto vinculo alligaretur cum periculo infelicis exitus, & perennium malorum, quæ sæpe sæpius cum discrimine 196
non minus æternæ salutis, quam præsentis vitæ ex coactis Nuptiis oriuntur,

tur, ac fine remedii spe perpetuantur *Add. ad Rot. decis.*431. *num.*72.
*par.*4. *tom.*2. *recen.* = ibi = *Nam timet summoperè, tamquam pia Mater,*
Ecclesia Sancta infaustos eventus coactarum Nuptiarum &c. Quæ
enim mala ex coactis Nuptiis non sequuntur? Quæ delicta non perpetrantur? Quæ scandala non oriuntur? Hinc perpetua dissidia, &
197 *livores inter Conjuges; Supercilia inter eorum Affines, hinc Maritus insalutata Uxore discedit, hinc*
adulteria, hinc, ut sæpe accidit, machinatio Vitæ inter ipsos Conjuges = Quamvis igitur Sponsus per
Sponsalia de futuro præsertìm jurata obligatus remaneat ad Matrimonium
contrahendum, ad quod etiam judicialiter, & per realem, & persona-
198 lem districtionem, quinimo etiam aliquando per Censuras (justa causa
tamen non excusante) compelli possit *ad Text. in Cap. Ex literis* 10. *de*
*Sponsal. Adden. ad dict. Rot. decis.*431.
*num.*61. *part.*4. *tom.*2. *recen. Rot. coram Buratt. decis.*311. ibique *Adden. num.*5. *& coram Cavaler. decis.*
415. *num.*1. *& decis.*421. *num.*2., nihilominus si nonnunquam abstinet Ecclesia ab ulteriori coactione, hæc tamen mitis disciplina, qua eadem utitur Ecclesia in compellendis Sponsis,
ut promissam fidem impleant, ortum
199 non habet ex scrupulo, seù periculo
naturalem lædendi libertatem, quia justè coactus in libertate, quam per
voluntariam promissionem jam amisit,
vim, & coactionem non patitur *Rot. In Hispalen. Matrimonii* 21. *Febr.*
1718. §. *Quantumvis cor. Foscar.*, nèc
eo tendit, ut perfidiæ, & perjurio aditus aperiatur, cui potius hortationibus, minis, & coactionibus occurrit, sed ab iis tandem abstinet,
cum, perpensis omnibus circumstantiis, animadvertit, si ulterius urgeat, fore
ut vel fictus adhibeatur consensus, vel omnino coactus, quem odia, rixæque inter Conjuges, ac infelices exitus
consequantur *Card. de Luc. de Dot. disc.*79. *num.*8. = ibi = *Licet ad Matrimonium utriusque Conjugis libera*
voluntas requiratur, itaut uno ipsorum, non obstantibus Judicis præ-
ceptis, & districtionibus, indurato animo perseverante in voluntate negativa, Ecclesia abstineat à præcisa coactione ex deductis per &c. nihilominus id provenit magis ab Ecclesiæ pru- 200
denti consilio ob experimentum malorum ex coactis Matrimoniis resultantium, quam ex libera voluntate ejus, qui per contractum ad coactionem se obligavit = At hoc longè distat à casu nostro, si namque Adolescentem à
certis Nuptiis dumtaxat arceat Judex,
vel Episcopus, evitantur potius, non 201
subsecuntur jurgia, inter Virum, &
Mulierem, adulteria, odia domestica, aliaque præmissa scandala, quæ
sine ulla prorsus hæsitatione ex Matrimonio non contracto consequi, vel
timeri nequeunt, nec Adolescens in hoc casu conqueri potest, quod ad
perpetuam indissolubilem adigatur servitutem erga Fœminam, quam ducere prohibetur.

Tota igitur æquivocatio nascitur
ex discrepantia unius casus ab altero,
hoc est à Judice non compellente ad
servandam Sponsalium juratam fidem, 202
& ab Ordinario, qui jubet, & à Parocho, qui præsentia firmat indignas,
ac propterea sacrilegas Nuptias à Filiis contrahendas; In primo namque
casu Judex nulli se immiscet crimini,
nulli se ingerit facinori, nihil agit, &
dumtaxat ab agendo se abstinet, nèc
ideo culpandus, quia fidem violari
sinat, aut Jusjurandum frangi non 203
impediat, justæ nam suppetunt superius examinatæ rationes; At vero
Ordinarius dum jungendi Nuptias Filiis licentiam tribuit, & Parocho, ut
assistat, suppeditat facultatem, nulla adest ratio, cur Sacrilegii particeps,
socius, & adjutor, imo & auctor
criminis non habeatur, nèc ulla ratio 204
urget, cur potiori Jure non sit culpandus sacrilegii, impietatis; cæterorumque criminum, quæ nubentes
admittunt, Parochus, qui nisi assistat,
suaque præsentia robur addat, & firmitatem, Contrahentes Matrimonium
inire non possunt; undè pernecesse sequitur, quod injuria, & infamia,
quæ dumtaxat ex Matrimonio opera Præsulis, & Parochi *rato*, nunquam
autem ex Matrimonio antecedenter

per

per Filium in Sponsalibus *promisso* in Parentes, ac Familiam redundant, merito ipsis Pastoribus sint imputandæ, quorum opera factum est, ut Matrimonium à Filio tantummodò promissum, nullamque infamiam ex sola promissione producens, cum infamia deindè, dedecore, scandalo, & injuria in Parentes firmum, ratamque perseveret. Si etenim Ordinarius jubet, dici non potest, quod non consentiat, ut Matrimonium tantoperè fœdetur, Sancta dentur canibus,
205 Filii Parentes inhonorent, totiusque prosapiæ minuant honestatem, & si Parochus talia molientibus præsto est, atque, ne irritum fiat infaustum opus, præsentiam sui facit, & Sacerdotii auctoritate confirmat, nulla adest rationabilis causa, cur ipse, & Ordinarius non impietatis, non pollutæ Religionis, non injustitiæ non modo conscii, & participes, verum etiam auctores non accusentur, adeout si hoc non esset Proximi peccato cooperari, difficilè prorsus erit, ut dictæ cooperationis reus quispiam efficiatur.

Ex eadem discrepantia oritur etiam æquivocatio quoad Jura libertatis nemini adimendæ in ducenda
206 Uxore, quam velit; distingui nam debet illa vis, sive coactio, qua quis injustè adigitur, ut specialiter uni Fœminæ copuletur, vel ut à quocumque Matrimonio arceatur, ab ea, qua ex justa, & rationabili causa unam, vel plures aliquas non in genere, sed in specie ducere prohibetur; etenim in primo casu utique libertas impeditur, nam uni nubere est a cæteris omnibus Nuptiis nubentem excludere, at ab aliqua ducenda retrahere,
207 ex innumeris aliis unam ducendi neque tollit, neque minuit arbitrium *leg. Cum ita legatum sit 62. ff. de Condit. & Demonstrat.* = ibi = *Placuit &c. nec videri tali conditione viduitatem injunctam, cum alii cuilibet satis*
208 *commodè possit nubere &c. quæ enim Titio nubere jubetur, cæteris omnibus nubere prohibetur* = quod optimè expendit *Berton. de negligent. & omiss. dicta par. 2. artic. 34. num. 36.* = ibi = *Minus est cogere ad non contrahendum cum una, quam ad contrahendum cum certa, quia contrahendo coactè cum certa alligatur perpetuæ servituti, quod est nimis onerosum, ac per hoc prohibitum in Tri-* 209
dent. sess. 24. cap. 9. de reform. Matrim. addita in cogentem anathematis pœna; non sic in prohibentem cum una contrahere, quia adhuc remanet exoneratus, & liber cum aliis, qui prohibetur cum illa =

Et quidem huc respexit *Tridentina Synodus sess. 24. d. cap 9. de reform. Matrim.* ubi illam firmat regulam = *Maximè nefarium esse Matrimonii libertatem violare* = Siquidem ibi ad consulendum libertati Matrimonii, eorum dumtaxat meminit, qui ad certum Matrimonium invitos Viros, 210
vel Mulieres maximè divites, & spem magnæ hæreditatis habentes minis, pœnisque compellunt. Hoc sub anathemate Concilium vetat, quia profectò ita libertas violatur, nec ob aliam causam id fieret, nisi ex terreno affectu, & cœca divitiarum cupidine. Cæterum nihil ibi decernit de Parentibus, nihil de Ecclesiastica potestate, nihil de iis, qui non cogunt ad 211
certum Conjugium, sed ab uno dumtaxat prohibent, maximè si appareat indignum, nihilque demum de impedimento ex justa causa opposito ibi statuit juxta communem Doctorum Sententiam, de qua *Guttierez quæst. Canonic. lib. 1. cap. 20. num. 32. Boss. de contract. Matrim. cap. 11. §. 3. num. 30.* = ibi = *Excommunicationem Tridentini non incurrere Judices, qui ad instantiam Parentum includunt alicubi* 212
Filios, ut cum ratione causam examinent &c. = & pariter *Bonaccin. Theol. Moral. tom. 1. tit. de iis, quæ pertinent ad Matrim. quæst. 4. punct. 17. sub num. 26.* = ibi = *Neque obstat Decretum Tridentini, ubi videtur injunxisse excommunicationem cogentibus, & prohibentibus Matrimonium. Ratio est, quia Concilium loquitur de cogentibus ad Matrimonium, non ve-* 213
ro de prohibentibus, ut multi Doctores testantur &c. tùm quia etiamsi admitteremus Concilium loqui de impedientibus, intelligendum esset de impedientibus absque justa causa = itaque post plerosque, quos congerit, ad-

adnotavit *Barbos. sup. Concil. Trident. Sess. 24. de reform. Matrim. d. cap. 9. num. 9. Perez de Matrim. disput. 17. Sess. 17. num. 4. Rebell. de obligat. Just. par. 2. lib. 3. quæst. 11. num. 1. & 2. Dicastillo tom. 3. de Sacram. tract. 10. de Matrim. disp. 4. dubit. 14. num. 143. Gratian. discept. forens. cap. 5. num. 10. tom. 1.* = ibi = *Libertas Matrimonii licet non possit impediri in*
214 *totum, tamen potest modificari ratione locorum, personarum, & temporis* = & huc quoque spectat, quod communiter asserunt Juris Interpretes de legato relicto sub conditione, ne Legatarius alicui, vel aliquibus nubat, de
215 quo præ cæteris *Gratian. discept. forens. cap. 213. num. 25. tom. 2.* = ibi = *Neque est dubitandum de validitate Legati, cum illud valeat, quamvis prohibeantur Nuptiæ cum aliquo, dummodo alteri possit nubere, cum ex hoc non impediatur libertas Matrimonii* =

Præter quam quod, si admitteretur, quod *Concilium d. cap. 9.* statueret, quod nemini liceret *prohibere* Matrimonium propter illius omnimodam libertatem, statim emergeret contradictio inter hunc locum, & alterum in *cap. 1. Sess. 24. de reformat. Matrim.* ubi apertissimè testatur, quod Matrimonia Filiorumfamilias invitis
216 Parentibus contracta *Sancta Dei Ecclesia semper detestata est*, *atque* PROHIBUIT, si etenim *ex d. cap. 9.* nemini liceret hæc Filioru m Connubia prohibere, ne Matrimonii libertas læsa remaneat, *Concilium* sibi sine dubio contradixisset, cum *in d. cap. 1.*, nulla facta mentione de Matrimonii libertate, eaque non obstante, absolutè insimul dixit, quod hæc Matrimonia ab Ecclesia *semper fuere prohibita*; ad quam contradictionem evitandam, & ne dicatur, quod *Tridentinum* legem ediderit adversus expressam Ecclesiæ *prohibitionem*, quod esset absurdum, utique concludendum venit, quod in
217 *in d. cap. 9. Sess. 24. de reform. Matrim.* loquatur, prout expressè loquitur de iis, qui *cogunt* aliquem ad *certum* Matrimonium cum *certa* persona per vim ineundum, quod nullo modo fieri potest; in *præcit.* autem *cap. 1.* agat, prout agit expressè de *impediendis* Nuptiis à Filiofamilias injussu Parentum contrahendis, quod 218
non est prohibitum, imo ibidem expressè concessum, quia libertatem Matrimonii de consensu Parentum cum alia Fœmina Filio benevisa ad suum placitum ineundi nullatenus ita violari satis superque dignoscitur; aliud est enim compellere quempiam ad unam personam in specie desponsandam, hoc est enim restringere libertatem, & cohibere ne cum quacumque alia æqualis conditionis sibi bene visa Matrimonium contrahat, longè aliud est prohibere, ne Filius, vel Filia eam tantummodo Fœminam, seù Virum Parentibus invisos desponsare valeant, id namque est relinquere Hominem in sua libertate, eique permittere, quod cum quacumque alia Fœmina, seù Viro æqualis conditionis, ac Parentibus non invisis liberè copuletur.

Nos ergo loquimur dumtaxat de impediendo, seù prohibendo Conjugio cum Muliere ex justa causa Parentibus invisa, seù indigna (idemque dicendum cum indigno Viro) ob vitandam Parentum injuriam, ac respectivè eorumdem, & Consanguineorum infamiam, dissidia, ac cætera, quæ in dies oriri mala, & scandala etiam inter Conjuges ex his Connubiis experientia docemur; facta in cæteris libera facultate Filiis quamlibet ducendi Fœminam æqualis conditionis ipsis bene visam, circa quam Parentes nullatenus justè dissentire valeant, in qua sanè tàm justa, tàm ipsismet Filiis proficua limitatione, qua non violatur libertas, sed servatur, atque perficitur, ut advertunt Theo- 219
logi, & Juris Interpretes allegati *in nostro Vol. I. num. 140. & seqq., & Vol. III. num. 148.* qua Filiorumfamilias conscientiæ, & æternæ saluti prospicitur, & contra quam nullum hactenus vidimus *textum*, capere non valemus quænam violentia subsit, quodve libertatis vel minimum præjudicium, ut animadvertit in puncto *Menoch. de* 220
præsumpt. lib. 4. præsumpt. 189. n. 82. & seqq. = ibi = *Non equidem Matrimonium impeditur, quia si uni nubere non*

non potest, *alteri potest* = & infra *num.*84. = ibi = *Non impedit Matri-*
221 *monii libertatem*, *quia*, *etsi nubere prohibetur indigno*, *potest tamen nubere digno* = consonat *Gratian.* post *Felin. discept. forens. d. cap.*213.*n.*25. *tom.*2. = ibi = *Quamvis prohibeantur Nuptiæ cum aliquo*, *dummodo alteri*
222 *possit nubere*, *ex hoc non impeditur libertas Matrimonii* =

Neque enim ad libertatem pro Matrimonio requisitam necessaria est effrenata quædam licentia, per quam
223 contemnere liceat honestatem, caritatem, pietatem, & justitiam, legesque Divinas, & Humanas, sed modum, & mensuram in Matrimoniis cernimus definitam in sacris Literis, in Ecclesiæ Canonibus, & in Summorum Pontificum Decretis, adeo ut non prohibeatur Pater ex justa causa im-
224 pedire Matrimonium Filio etiam per carcerationem, cujus voluntati Prælatus adhærere tenetur, quia nec Concilii leges spernuntur, nec impeditur Matrimonii libertas, sed perficitur, dum Pater obstat, ne Filius malè nubat, nam libertas ad malum est po-
225 tius imperfectio, quam effectus libertatis *Cephal. cons.*421. *lib.*3. *Paschal. de patr. potest. par.* 2. *cap.*5. *num.* 28. *& seqq.* ubi plures allegat *Capiblanc. de Baronib. lib.*2. *pragm.* 9. *num.* 26. *Pignatell. consult.* 11. *num.*7. *& seqq. tom.*4. *De Marin. lib.* 2. *resolut. quotid. cap.*132. *num.* 6. *Basil. Pont. de Matrim. lib.*2. *cap.*1. §. 2. *Jo: de Chapeaville de mod. ministr. Sacram. cap.*6. *quæst.*19. maximè quando nulla sup-
226 petit causa impellens Patrem, ut Filii Matrimonio consentiat, Parochum, ut eidem assistat, Ordinarium ut illi faveat, quin nèc ipsum Contrahentem, ut illud ineat, nisi ut suam effrenatam libidinem expleat; Imo tot vigent motiva a Matrimonio, dissentiente Patre, contrahendo, seu ab indignis Nuptiis retrahentia, ut possit absque hæsitatione affirmari Filium in Causa obtinuisse victoriam statim ac
227 Paterno obtemperavit præcepto, seu liberationem est affecutus ab indigno Conjugio, cujus quamcitò ipse se pœnitere inutiliter debuisset; Etenim cum, ut plurimum, hujusmodi Matrimonia contrahantur ab iis, qui ob amorem, libidinemque ex lenociniis, blanditiis, vel maleficiis accensam non sunt in recto sensu, dum faciunt id, a quo alii sanæ mentis abhorrent, cum tali propterea prohibitione potest induci deindè ad contrahendum Matrimonium Parentibus non invisum, neque Familiæ indecorum, sed dignum, & æquale, in recto sensu, justoque judicio 228
absque eo, quod ita dicatur impedita Matrimonii libertas *Capiblanc. de Baron. lib.* 2. *dicta pragm.*9. *num.* 10. *Zaul. ad Stat. Favent. lib.* 4. *rubr.* 26. *num.*42.

Huic autem veritati nullatenus adversatur *Sac. Rot. Romana in dicta decis.* 517. *sub num.* 7. *cor. Penn.* ibi enim refert objectum in ea Causa excitatum, quod Patris dissensus retardare nequiret Filii Matrimonium, quod inscio eodem Patre contrahere promiserat, quia Patris consensus non est necessarius, quod & nos quoad illius validitatem admittimus, non autem, ut sit licitum juxta præmissam distinctionem in nostro *Vot.I. num.*31. 32. 125. *& seqq. & num.*131. 156 *& seqq. & num.*199. *& Vot.II.num* 185. *& Vot.III. num.*86. *& Vot. IV. n.* 16. de qua distinctione nullum verbum facit prædicta *Decisio*, sed hoc articulo sine examine, & discussione relicto, ob timorem infelicis exitus resolvit idem Matrimonium non esse ineundum, nulla facta nec etiam expressa mentione de libertate Matrimonii, ob quam Pater ex justis causis Filii Nuptias impedire nequeat, quod utique fuisset absurdum, & omnino contrarium menti *Sac. Concil. Trident.*, *& Sacræ Congregationis* illius Interpreti, quæ, non attenta prædicta libertate, justum Patris dissensum obstare, quominus Filius conjungi posset cum Fœmina, cum qua inscio, & invito Patre Sponsalia contraxerat, etiam de recenti apertissimè declaravit *in Majoricen. Sponsalium* 24. *Augusti* 1723. *& in Mediolanen. Sponsalium* 13. *Julii* 1725. quodque per statutum prohibens Civibus, ne certo generi Fœminarum copulentur, non impediatur Matrimonii libertas novissimè rescripsit in *Maceraten.* 17. *Januar.* 1761.

 Ita

Ita namque non impedita Filio, sed libera manet status electio, libe-
229 rumque cum Fœmina æqualis conditionis, nec Parentibus invisa Conjugium, & eo modo, quo si Puella ingredi velit Monasterium, ibique Habitum Religionis suscipere, ubi ea Dotis summa requiritur, quam Pater nisi maximo cum incommodo, detrimento, & depauperatione Familiæ solvere nequit, idem Pater ad eam solvendam non tenetur, & potest impedire, ne ibi Filia Habitum Religionis assumat, data tamen ei libertate, ut in alio Monasterio Dotem suo statui congruam exigenti vitam Cœlibem amplectatur, absque eo, quod
230 in hoc casu dici possit, quod Filiæ libertatem impediat; aut eo modo, quo Pater Filiæ libertatem non impedit, cum dissentit, quod ipsa Matrimonio copuletur cum Viro ingentem petente Dotem, nonnisi solvendam cum prædicto Familiæ præjudicio, dummodo cum alio Viro, qui congrua, respectu illius Patrimonii, Dote sit contentus, eidem
231 Filiæ nuptias inire non vetet, ita Filii libertatem nequaquam impedit, quoties expresse dissentit, quod Filius contrahat Matrimonium cum Fœmina sibi invisa, multòque minus cum in-
232 digna, quod contrahi minimè valet nisi maximo cum dedecore, dispendio, & detrimento honoris, & honestatis propriæ Familiæ, quod æqualiter, imo potiori jure Pater facere potest, cum non agatur de solo inte-
233 resse pecuniario, sed de obscuranda totius Familiæ fama, & honestate, quam cuilibet interesse, imo sanguini, & vitæ Viri Nobiles, & honesti esse anteferendam existimant *Rot. in Amerina Sponsaltum 22. Novembris* 1737. §. *Plerumqne coram Eminentissimo Calcagnin.* modo tamen Filius se conjungere cum alia Fœmina æqualis conditionis non prohibeatur.

Porrò, præscindendo etiam a Juribus, & auctoritatibus hucusque adductis, & ab innumeris aliis, quæ adduci possent, res transit in evidentiam, si ad inquirendam tantummodò veritatem sedulò animadvertatur,
234 quod hoc libertatis subterfugium est potius *Error communis Vulgi*, qui *tribuit Filiofamilias Jus, quod ei non competit; Supponit in Superiore Ecclesiastico, & in Ecclesia facultatem quam non habent, nec ea uti possunt; & detrahit Deo, & Ecclesiæ supremum super Homines potestatem.*

Quod autem *Filiofamilias hoc Jus non competat*, facilè evincitur, si 235
animadvertatur, quod ea libertas, quæ illi sine ulla limitatione tribuitur, ortum ducit a libero arbitrio; Quamobrem, si non obstante libero arbitrio, non potest sine gravi peccato contemnere *Divina præcepta* de non adulterando, de non occidendo &c. nec *Ecclesiastica* de audiendo Sacrum diebus Festis, de jejunando, & abstinendo a cibis vetitis diebus præscriptis, de non celebrandis prohibito tempore Nuptiis &c., ita nullum Jus habet ducendi Uxorem contra justam Parentum voluntatem cum contemptu *IV. præcepti Decalogi* de non dehonorando Parentes, & contra *Ecclesiæ vetitum*, quæ hujusmodi Connubia ex justissimis causis *semper detestata est, atque prohibuit* non obstante libero arbitrio, quod non liberat a peccato Divina, atque Ecclesiastica præcepta contemnentem, ad quod conferunt animadversa per *D. Augustin. Epistol.* 157. = ibi = *Hæc enim voluntas libera tanto erit liberior, quanto sanior. Quomodo enim libera est, cui dominatur iniquitas?* = & pariter *tract.* 41. *in Joann. num.* 8. = ibi = *Non dicas liber sum, faciam quod volo; Nemo probibeat a voluntate mea, si liber sum; Noli libertate abuti ad libere peccandum. Erit voluntas tua libera, si erit pia* =

Supponit vero prædictus Error *in Superiore Ecclesiastico, & in Ecclesia facultatem, quam non habent, nec* 236
ea uti possunt, certissimum enim est Ecclesiam lege Divina, Naturali, & Canonica gubernari oportere teste D. Augustino *Can. Omnia talia distinct.* 12. Quatenus igitur contrahere Matrimonium cum consensu Parentum est præceptum Divinum, nec etiam Papa super eo dispensare valet *Can. Sunt quidam 25. quæst.* 1. & alibi pas- 237
sim, & quatenus est peccatum tam attento Divino, quam Ecclesiastico præ-

238 præcepto, nullus Superior Eccleſia-
ſticus (qui non ſit de iis, de quibus
*S. Gregorius Papa lib. 4. cap. 5. in 1.
Reg. cap. 10.* teſtatur = *Plerumque cul-
men prælationis accipiunt, qui in ca-
ritate Dei, & proximi perfecti non
ſunt* =) concedere valet licentiam
perpetrandi peccata contra Jus Natu-
rale, Divinum, & Eccleſiaſticum,
tùm quia licet cæteria polleret virtu-
tibus, *factus* tamen *velut æs ſonans,
aut cymbalum tinniens* juxta *Apoſt. 1.
ad Corinth. cap. 13. verſ. 1.* deficeret in
239 amore erga Deum, ſicuti enim is Fi-
lius Patrem non amaret, qui audiens
adeſſe Vitæ Patris inſidiantem, totis
viribus illius necem non impediret,
ſed in illam potius conſpiraret, ita ſi
Judex, aut Parochus, vel Epiſco-
pus audiens Patrem Cœleſtem fortius,
quam Patrem naturalem amandum le-
thali vulneri expoſitum, non ſolum
illius defenſionem viriliter non aſſu-
mit, ſed potius illius offenſæ coope-
ratur, hic profecto non amat, ſed odit;
tùm quia deficeret in ſuo munere,
240 quia debet Epiſcopus ad exemplum
Divini Magiſtri vocare peccatores ad
pœnitentiam, non autem eis dare
manus, & præbere peccandi licen-
tiam, teneturque curare, ut Sacra-
menta dignis, non vero notoriis pec-
catoribus adminiſtrentur, tùm demum,
241 quia deficeret in amore erga proxi-
mum, nam concedendo Filiis prædi-
ctam licentiam, non eos duceret ad
viam ſalutis, ſed ad damnationem
propter peccata cum ejus venia com-
miſſa, quæ eos omnino reos gehennæ
conſtituunt, & ipſe ſimul æternam cum
eis amitteret beatitudinem, quam-
vis in aliis bonis operibus non defice-
ret, non habet enim aliquid viridita-
tis ramus boni operis, ſi non manet
in radice caritatis *S. Gregor. Homil. 27.
in Joan.* Inſuper quemadmodum Epiſ-
242 copus ſuper aliis impedimentis ab Ec-
cleſia circa Matrimonia ſtatutis ſine
peccato diſpenſare non valet, ita nèc
etiam ſuper hoc impedimento tam ex
Naturali, & Divino, quam *ex Ca-
nonico præcepto* diſpenſare poteſt.
Præterea urget & illud: *quod tibi non
vis alteri ne feceris*: Si ergo Judex,
vel Epiſcopus ægreferret, quod alicui
ſuo Conſanguineo per alterum Judi- 243
cem, ſive Epiſcopum indebita conce-
deretur licentia ducendi Uxorem indi-
gnam, reluctantibus juſtè Parentibus,
cum dedecore ſuæ Familiæ, nec ipſi
talem concedere debent licentiam in
alterius Familiæ dedecus, & infamiam,
ne alias ipſi quoquè, ſeu illorum
Deſcendentes aliquandò, ut ſæpè ac-
cidit, Deo permittente, in pœnam
peccati per eos ita commiſſi, huic etiam
temporali infortunio ſubjaceant. Ul-
terius nullum Canonem, legem nul-
lam, nullum Juris Interpretem hacte-
nus invenire potuimus nèc unquam
invenire fas erit, liberam poteſtatem,
ſeu privilegium concedentem Judici-
bus, vel Epiſcopis, aut Parochis 244
eximendi injuſtè Filios ab obedientia
Parentum, excitandi, ſeu coadjuvan-
di inter Genitores, & liberos diſſen-
ſiones, & odia, minuſque honeſtas
infamandi ſine peccato familias abſque
ſpe debitæ reſtitutionis, ut faveant Sa-
cramentum ſacrilegè ſuſcipienti potius,
quàm Parentibus rationabiliter relu-
ctantibus, & Juris Divini, & humani
aſſiſtentiam habentibus, quaſi quod in
Ordinariorum libera facultate poſitum
ſit facere de illicito licitum, de peccato
non peccatum, eiſque permiſſum, ut
non amplius uti Angeli pacis, ſed tam-
quam pacis perturbatores, aut tam-
quam abſoluti Domini famæ, & ho-
noris ſuorum Subditorum, in ſpretum
Humanarum, Divinarumque legum,
abſque ullo ſcrupulo ſublata pace fa-
miliis, ſublatiſque Filiis ab obedien-
tia Parentum in re tanti momenti in-
tegras honeſtiſſimas, nobileſve Fami-
lias hujuſmodi facto vel in diſcordiam
adducere, vel infamare valeant,
quamvis nedum facto, ſed nèc etiam
verbis *quemquam de membris ſuis* il-
lia *diſcerpere* liceat, prout ab infalli-
bili Chriſti doctrina edocemur, ac jux-
tà illam nos monet *S. Iſidorus lib. 2.
Offic. ad S. Fulgent. cap. 5.* Tandem ſi
non licet in judicando ſequi opinio- 245
nem minus probabilem, quia eſt *ſe-
cunda* Propoſitio damnata *a Ven. In-
noc. XI. ſub die 2. Martii 1676.*, facilè
quiſque concipere poteſt quodnam
grave facinus admitterent Judex, Pa-
rochus, & Ordinarius, qui opinioni
unius,

unius, vel alterius Doctoris solummodò, quatenus adsint, innixi spernerent in hac materia Matrimonii Filiorumfamilias opinionem certam, utpotè a Summis Pontificibus, a Conciliis, a Synodis, & ab ingenti Canonistarum, quin & Juris utriusque Interpretum, atque Theologorum caterva approbatam, amplexam, & amplectendam tamquam in lege Divina, & humana fundatam.

Detrabit demum idem error *Deo,*
246 *& Ecclesiæ supremam super Homines potestatem*, quia suadere studet, quod attento libero arbitrio, seu prætensa scandalosa libertate, prohiberi non possit Filiofamilias Matrimonium cum quacumque Fœmina sibi benevisa, justè quoque Parentibus reluctantibus, at quemadmodum hæc asserta libertas obesse minimè potuit, quin ex *præcepto* sive *Divino*, sive *Ecclesiastico* ab Ecclesia prohiberentur ea Matrimonia, quæ irrita sunt, vel illicita propter impedimenta sive impedientia, sive dirimentia, ita eadem prætensa libertate non obstante, & Supremus Legislator in *IV. Decalogi præcepto*, & Ecclesia huic Divino præcepto obsequendo *semper* prohibere potuit, ne Matrimonia a Filiisfamilias, invitis juste Parentibus contraherentur, prout
247 de facto *semper detestata est, atque prohibuit*, ejusque prohibitioni, qui Catholicam profitentur Religionem omninò sub peccati pœna parere tenentur, nèc Catholicus esse potest, qui
248 opinetur, quod contemnere, nèc servare sive Divina, sive Ecclesiastica præcepta non sit peccatum, cui peccato nemo pariter, qui sit Catholicus absque labe peccati cooperari potest.

Nèque ad impiè denique demonstrandum, quod aliquando tàm *Summus Pontifex*, quàm *Sacræ Congregationes* absque metu culpæ lethalis hujusmodi Connubia contrahendi, invitis justè Parentibus, licentiam præbuerint, sufficit allegare exempla relata per *Ursay. discept. Eccles. par.2. tom.7. discept.14.* ad opportunitatem Causæ, & non pro veritate scribentem, nam illud, de quo loquitur *num.18.*
249 non est applicabile; Cum etenim Puella Nobilis Assisiensis, fortiter contradicente Patre, Matrimonium inire vellet cum quodam Juvene, de mandato *Sacræ Congregationis Episc. & Regular.* de uno ad aliud Monasterium translata fuit, ubi ejus exploraretur voluntas, cumque in suo proposito constantissimè perseverasset, jam in ætate annorum 25. constituta fuisset, & Sponsus ortum duceret ab una ex Familiis magis distinctis Perusinæ Civitatis, *Sac. Congregatio* censuit disparilitatem futuri Conjugii impeditivam inter Sponsos non intercedere, ideoque Matrimonium esse ineundum non obstante dissensu Patris Puellæ, utpotè *irrationabiliter inviti*, ex quo proindè inferri nequit, quod sacrum illud Tribunal indigna Conjugia etiam contradicentibus Parentibus approbare consueverit.

Multòque minus illius intentum coadjuvare potest alterum exemplum 250
de Filiofamilias *ab eodem Ursaya* defenso, qui, invito Patre, Matrimonium contrahere tentabat cum inæquali Muliere, cum quâ jam Sponsalia præcesserant, ut ipse asserit *n. 1.* = ibi = *contractis Sponsalibus* = & inferius sub *num.105.* = ibi = *Præcipuè, quia agitur de Matrimonio contrahendo cum Muliere, cum qua præcesserunt Sponsalia* = Verum est enim, prout ab ipso narratur, quod Sponsus neque a *Papa* primum, neque deinde ab *Emo Cardin. Vicario*, neque demum a *Sac. Congregat. Concilii* potuerit optatam ad id obtinere licentiam, sed non subsistit in facto, quod eam nihilominus tandem obtinuisset, nisi, ut *num.107.* subjungit = *Multarum dilationum tædio affectus, propter quas Causa adhuc durabat, Bononiam se contulisset* = non solum quia ipsi nota esse non poterat futura resolutio per Summum Pontificem capienda, quam potius Naturali, Divino, atque Canonico Juri constantissimè conformem credere debuisset; sed etiam quia in facto veritas est, quod Sponsus ab Urbe discessit non tædio affectus, sed pudore perculsus, quia novo habito ad Papam recursu, cum hac ultima vice fuerit acriter ab eo præter expectationem admonitus, ab

ab errore resipuit, & præ verecundia Romæ Civitatem deseruit.

Dum vero *num.9.* tribuit *Card. Pallavicino* sententiam ab ejusdem
251 doctrina satis alienam = ibi= *Egregiè observat Card. Pallavicino Histor. Concil. lib. 22. cap. 4. bis verbis: E però lo Spirito Santo dice universalmente: Se alcuno non si contiene, pigli Consorte. Non dice Egli, pigli Consorte, se i Genitori gliel'consentono* = laborat in falso supposito; *Pallavicinus* enim refert hæc verba utpotè prolata ab Episcopo Iprensi in suo particulari Voto, quo æqualiter contradixit prohibitioni Matrimoniorum Clandestinorum, & Filiorumfamilias, quodque a Tridentini Patribus meritò fuit rejectum.

252 Nihil etiam obstat resolutio *Sac. Congregationis Concilii diei 5. Augusti 1712.* ab eo relata *n. 5.* per quam declaratum extitit validum Matrimonium *jam contractum* contradicente Patre cum ea additione = *& fiat aliqua publica demonstratio modorum irregularium, qui a Patre Sponsi erga eumdem adhibiti fuerunt* = quia eo casu Matrimonium jam initum erat, & quidem inter æquales, hoc est inter Sponsum Stannarii Filium, & Sponsam Filiam Barbitonsoris, non disputabatur an esset licitum, sed an validum, de cujus validitate tamen non erat dubitandum, etiamsi adfuisset aliqua disparitas, quia fuerat jam contractum, ideòque, non obstante contradictione Patris, amplius dissolvi non poterat, cumque ageretur de Matrimonio inter æquales, nèc Pater ullam justam causam haberet se opponendi etiam antequam contraheretur, multòque minus postquam fuerat in facie Ecclesiæ celebratum, licitum ei proindè non fuit nèc illo contracto, nèc ante modis irregularibus illud impedire contra libertatem Matrimonii, quæ competit Filio, qui eligere velit statum Conjugalem, dummodò in ejus electione nullam inferat Parentibus, seu Familiæ injuriam, ignominiam, turpitudinem, aut aliud quodcumque notabile detrimentum, seu Fœminam alia quacumque de causa Parentibus rationabiliter invisam, desponsare contendat, hic enim est casus, in quo, petito Parentum consilio, illud sequi Filius non tenetur, si irrationabiliter obstent, undè ex hoc non infertur, nèc inferri potest, quod si Pater contradicat non Matrimonio Filii validè jam contracto, sed illius Sponsalibus, neque modis irregularibus, & injustè se opponat, sed legitimis modis justum recursum habeat ad Judicem competentem, sit puniendus, quin potius ejus instantiæ annuendum venit, & annuendum esse satis ostendit eadem *Sac. Congregat. Concil. in d. Majoricen. Sponsalium 24. August. 1723. & in d. Mediolanen. Sponsalium 13. Julii 1725.*

Ejusdem irrelevantiæ sunt exempla, Decisiones, & auctoritates, quæ a *num. 42.* usque ad *n. 50.* ab eodem *Ursaya* allegantur ad probandum, quod indigna Conjugia sint valida, ejusdemque farinæ sunt aliæ rationes, quæ per ipsum adducuntur, quæque uti inutiles non recensemus, quia major pars earumdem nil aliud probant, quam Matrimonia a Filiis contracta, invitis Parentibus, totum robur validitatis habent, cui assertioni post *Concilii* declarationem nemo est qui contradicat, ideoque hujusmodi rationes, argumenta, & Jura ad probandum id, quod non est in quæstione, ab eo poterant consultò omitti, cum ad suum obtinendum intentum probare tantummodò debuisset, non quod prædicta Conjugia essent valida, 253 sed quod essent licita, non autem illicita, & peccaminosa, quodque ab Ordinario neque contracta, neque contrahenda impediri possent.

Sed tantum abest, quod hoc probaverit, quin potius, præter intentionem, nostræ favet sententiæ, dum *num.9. & 10.* extollit, ut par est, auctoritatem *Sac. Concilii Tridentini*, & utilitatem, quam attulit Ecclesiæ, & deinde *num. 11.* subdit = ibi = *In illo sess. 24. de refor. Matrim. cap. 1. eodem tempore canonizzantur pro validis* 254 *Matrimonia a Filiisfamilias absque Patris consensu contracta, & rotundè affertur Sanctam Dei Ecclesiam illa justissimis de causis semper detestatam fuisse* = ex quibus infert, quod bene

bene compatiuntur ad invicem validitas Matrimonii cum qualitate involvente culpam Contrahentium, seu illorum operationem contra legem Ecclesiasticam; Quamvis enim artificiosè prætermittat illa verba =*atque prohibuit*=quæ confirmant nostrum assumptum, justissima tamen illius est con-
255 sequentia, nam, ut ipse probare intelligit, potest esse Matrimonium validum, & insimul ab Ecclesia detestatum, atque prohibitum, prout est ab eadem Ecclesia detestatum., atque prohibitum Matrimonium Catholicorum cum Hæreticis, & tamen est validum; at è contra insimul dari non potest, quod Matrimonium sit detestatum, atque prohibitum ab Ecclesia, eodemque tempore licitum, quod-
256 que in contemptum prohibitionis debeat Judex Ecclesiasticus illud approbare, licentiam concedere., quod contra prohibitionem contrahatur, & præcipere Parocho, quod eidem sive a Catholico sine Apostolica dispensatione cum Hæretica, sive a Filiofamilias cum Muliere Parentibus rationabiliter invisa contrahendo assistat, & benedicat indignos, ac sacrilegos Contrahentes.

Omissis autem aliis nullius ponderis reflexionibus, ac minus subsistentibus argumentis, quibus in hoc, ac *in aliis nostris Votis* in subjecta materia emanatis opportuna, justa, ac veritati consona per Nos data fuere responsa, perperam arbitratur *num.*105., quod hoc sit novum impedimentum, quodque hujusmodi Filiorum Matrimonium ab Ecclesiæ Præsulibus impediri non possit, quia nunquam fuerit ab Ecclesia impeditum =ibi= *Prætenditur impediri Matrimonium impedimento ab Ecclesia, a Concilio Tridentino &c. nullatenus approbato* =

Si namque Concilium apertè testatur, quod tale Matrimonium=*Ecclesia semper prohibuit*=falsum est, quod Ordinarius non debeat, aut ad sensum *Ursayæ* illud prohibere non possit, sed ad dandam contrahendi licentiam sit obliga-
257 tus, si etenim illud Ecclesia prohibuit, illud pernecessè Ordinarius prohibere tenetur; Falsum est, quod tale impedimentum *ab Ecclesia*, *&* *Tridentino* *non fuerit approbatum*, ita namque non sentiunt Theologi, & Canonistæ, apud quos *prohibere*, & *impedire* in materia impedimentorum Matrimonialium sunt synonyma *Anaclet. Reiffenstuel. in Jus Can. lib.* 4. *Decretal. tit.*16.*num.*3. = ibi = *Ecclesiæ vetitum comprehendit omnia impedimenta &c. introducta ab Ecclesia* = Falsum deniquè, quod hoc impedimentum sit novum, si enim continetur in *IV.Decalogi præcepto*, si hæc Matrimonia, invitis rationabiliter Parentibus contrahenda *Ecclesia semper detestata est, atque prohibuit*, absque labe veritatis noum impedimentum dici non potest, sed tantum antiquum, quantum antiqua sunt 259
Decalogi præcepta, & Ecclesia Catholica, per quod impedimentum, etsi valida, illicita tamen, & peccaminosa sunt non solum prædicta Connubia a Filiisfamilias contracta, verum etiam quæcumque alia, quæ cum detrimen- 260
to Familiæ, & Consanguineorum dedecore contrahuntur, ita ut sive Parentes, sive Fratres, sive simul proximo Consanguinitatis gradu Conjuncti, si Uxorem ducant infamem, longe imparem, unico verbo quæ decus sanguinis notabiliter denigret, mortaliter peccent, nec unicum, sed tot admittant crimina, quot demonstra- 261
vimus; Filios indignè contrahentes inexcusabiliter detineri. Injustè etenim lædunt famam, & honorem proximi, illicitè odiis, discordiis, cæterisque peccatis viam aperiunt, virtutem Caritatis, justitiæ, & pietatis, qua non solum Filii erga Parentes, verum & Parentes erga Filios, ac omnes 262
Consanguinei ad mutuò se colendos obligantur, turpiter violant, & rem ita se habere perspicuum fiet, discurrendo per singula momenta rationum, quibus nostrum assumptum satis credimus stabilitum, & præcipuè, quod sub nomine Parentum in hac materia veniant in subsidium etiam Proximio- 263
res, qui locum Parentum tenent, & sub quorum cura, & custodia Contrahentes existunt ad *text.in leg.Unic.* §. *Et siquidem vers. Oportet Cod. de rapt. Virgin. l. In Conjunctione* 20. *Cod. de Nupt. Cap. Videtur.*3. *Qui Matrim. accus. poss.* & ex *Pont. ac aliis* adver-

advertunt *Boss. de Contract. Matrim. cap.*11. §.8. *num.*88. *Panimoll. dec.*45. *num.*18. *tom.*2. cum omnibus desuper laudatis, aliisque passim.

Nullius quoque ponderis visum fuit objectum, quod Filiosfamilias necessitas hodie desponsare compellit
264 potius Fœminas imparis conditionis, in quibus major affectus, & Conjugalis fidelitas reperitur, quàm Puellas nobiles, quæ, contracto vix Matrimonio, continuantes Conversationum solatium, quas etiam innuptæ frequentare solebant, vel consuetudinem cum amantibus prius habitam minimè deserunt, vel novorum amorem sibi conciliant, qua de causa, subortis inter Conjuges dissidiis, odiis, ac contentionibus, Uxor Superioribus deinde refert, vel quod vir aliquo intollerabili morbo laboret, vel quod Matrimonio abutatur ad hoc, ut ab eo se separandi licentiam obtineat, is ad pinguia alimenta sibi seorsum ab illo luxuriosè viventi præstanda condemnetur, ipsaque majorem vivendi libertatem assequatur.

Ant enim hoc evenit ex culpa viri quia nempè per Uxorem exposita ve-
265 ritati nituntur, & sibi imputet si morbum ab honesta Uxore vitandum acquisivit, seu Matrimonio usus fuit contra id, ad quod est institutum, sic enim ipsum separationi causam dedisse videmus; Aut evenit ex malitia Uxoris, quæ, ut se liberet a subordinatione, & consortio Mariti, illum est improbè calumniata, & ipse similiter est in culpa, qui malè usus libertate a lege, & a Parentibus sibi concessa ducendi in Uxorem inter Puellas suæ conditionis, quam vellet, nulla facta morum, ac indolis perquisitione, eam tantummodo desponsare maluit, quam vel pulchriorem, vel nobiliorem, vel alacriorem, aut pinguiori dote provisam agnovit. Si quis igitur Filiusfamilias aliquando accidit, quod ab Uxore vel accusetur justè, vel injustè vexetur, id utique non sequitur ex causa legis prohibentis ducere Uxorem indignam, invisamque Genitoribus, necnon obedientiam, & reverentiam Parentibus exhibendam in contrahendo Matrimonio cum æquali jure meri to demandantis, sed ex facto hominis, hoc est ipsius Filii, qui vel dedit justam causam querimoniis Uxoris, vel cum habeat Jus, optionem, & libertatem eligendi unam ex tot Puellis sibi æqualibus, inter quas multæ bonam nanciscuntur institutionem, eam imprudenter elegit, quæ non bonam habuit educationem, nec bonam indolem sortita est a natura, cui malo occurri debet antequam Matrimonii vinculum contrahatur in deligenda *sine peccato* inter pares Puella bonis imbuta moribus, non autem contrahendo contra voluntatem Parentum cum ipsorum, & Consanguineorum dedecore, & *cum peccato* Matrimonium cum inæquali, in quarum quoque delectu, si a suis æqualibus non adhibeantur opportunæ perquisitiones, ipsi pariter decipiuntur, quia etiam inter 266
eas aliquæ perversæ, luxuriosæ, & infideles enumerantur, imo quandoque accidit, quod adeo sint audaces, loquaces, & temerariæ, ut si quis Filiusfamilias Nobilis ex his unam accipiat in Uxorem, ipsa induat, ut dicitur, femoralia, Muliebri veste Viro relicta, unde interminabiles dissensiones pariter oriuntur, quibus Vir cogitur aut illam, Familiamque deserere, aut in perpetua durissima servitute assiduis angoribus semper oppressus cum rustica progenie, quæ nescit habere modum, usque ad ultimum spiritum miserrimam ducere vitam.

Nihil tandem in hypothesi obstare potuit inanis ille prætextus, quod præfatus Juvenis ad statum Conjugalem vocatus ex eo coactus fuit ad has impares convolare Nuptias, quia nèc est Filius unicus, nèc Primogenitus, & adeo exiguum est domesticum Patrimonium sibi prò medietate post Patris obitum obventurum, ut ob ejus tenuitatem difficilè admodum sit, 267
quod cum Fœmina æqualis conditionis se conjungere possit.

Hoc etenim ultimum miserum Adolescentis diffugium ea prima responsione penitus evanescit, quod Filius sive primogenitus pauper, sive secundo, aut tertio &c. genitus fortunæ bonis parum provisus, qui se continere non potest, si Uxorem æquali-

268 ter Nobilem ex hujusmodi causa ducere nequeat, utique non impeditur ducere Fœminam vel in Civitate ex honestis, ac Civibus Genitoribus ortam, cujus Dote, ac suis alimentis, seù legitima à Patre præstandis honestè vivere valeat, vel etiam Puellam in aliquo Oppido, seù Terra progenitam à Parentibus ex honesta Familia descendentibus, qui vivant more Nobilium, quique, oblata quoque pingui sæpissimè Dote, propriam adnituntur Nobilibus Nuptiis extollere conditionem, quia tunc divitiæ unius cum alterius Nobilitate compensantur *Tiraquell. de Nobilit. cap.*20. *num.*177., at impediri potest per Ordinarium, ac justissimè se Parentes opponunt, si mulierculam vilem, pauperem, plebejam, aut ex Familia non satis honesta descendentem desponsare contendat, cujus Nuptiæ totam, ut in hypothesi, ipsius Sponsi, ipsiusque Parentum, & Consanguineorum Familiam deturpent, ut hactenus demonstravimus, & ex illis oriantur scandala, *ut supra num.*36. *&* 40. odia inter Consanguineos *Vot. II. num.*80. & tractu temporis etiam inter Sponsos, ut *supra num.*13. *& Vot. I. n.*120. aliis occasio peccandi *Vot. II. num.*93. *& seqq.*, *& num.*118. *& pluribus seqq.* maledictiones Filiorum pauperum contra similes Genitores *Vot. II. num.*139. adulteria, aliique infelices exitus, ut *supra num.*10. *&* 11. *& Vot. I. num.*194. *& sub num.*198. & gravissima peccata *Vot. III. num.*117., adeout ad evitandum Filius per hanc viam unum incontinentiæ peccatum, latiorem viam innumeris peccatis aperiat. Deindè nèc etiam sumus in casu, quo hic Adolescens, dissentientibus Genitoribus, cum Fœmina non æqualiter nobili se conjungere valeat; probatum namque fuit in facto, quod, detracta unicæ Sororis Dote, medietas Paterni Patrimonii, quæ ad illum spectat, ultra Maternæ Dotis portio-
269 nem, ad scuta decemmillia reducitur, quod Capitale, imo & inferius in hac Civitate juxta morem regionis sufficiens reputatur prò contrahendis Nobilibus, & æqualibus Nuptiis, quemadmodum alii Viri Nobiles cum æquivalenti, ac etiam minori Capitali absque ulla difficultate Matrimonia cum æqualibus hucusque contrahere potuerunt.

Quibus ita se habentibus, nèc dispensationem super Denunciationibus, nèc licentiam optatum contrahendi Matrimonium concedere tuta conscientia potuimus, neque debuimus præfato Adolescenti, qui nèc unam affert ex causis alias enumeratis in *Vot. I. num.*134. sed ejus tantummodo stat pro ratione voluntas, nèc aliquam ex iisdem causis eidem allegasse sufficeret, nisi una simul illam plenissimè justificaret, & quidem non per argumenta, conjecturas, & præsumptiones, sed per probationes undique claras, incontrovertibiles, & concludentes contra Genitores prò se habentes, ut diximus, *Naturalis*, *Divini*, *& Humani Juris* assisten- 270
tiam, pro quibus idcircò semper est præsumendum, ut supra *num.*41. *&* 78. quibusque proindè Judex, & quilibet Episcopus, ne illius anima peccati la- 271
be fœdetur, cujus umbram, sive periculum evitare debet, *ut irreprehensibilis sit, suæque Domui bene præpositus* juxta monitum *Apost.* 1. *ad Timoth. cap.*3. *vers.*2.4. viriliter assistere, eis- 272
que semper etiam in dubio favere tenetur, nullo vano apud Deum, qui 273
novit abscondita cordis, ET JUSTITIAS JUDICABIT, suffragante prætextu, quo Superior à peccato excusare se valeat favens inobedientiæ, & peccato Filiorum, ut cum Esau *pro lentis edulio* vendant primogenituram *Genes. cap.*25. *vers.*31. *& seqq.*, hoc est prò explendo cum tot lethalibus culpis, & sacrilegiis libidinis æstu vendant immarcescibilem cœlestis, ac æterni Regni coronam.

Fortius in hypothesi hæc omnia præ oculis in judicando habere debuimus, ubi ultra assistentiam Juris, quæ sola satis esset ad Filium nullam validam adducentem rationem à Matrimonio Parentibus rationabiliter inviso repellendum, urget eorumdem Parentum maxima perturbatio, & afflictio, 274
eorumque, ac Consanguineorum contradictio manifestissimè rationabilis, & justissima tùm propter ignominiam,

quæ

quæ totius Familiæ decori ex tali Matrimonio irrogatur, quando sola Natalium, seù divitiarum disparitas esset causa sufficiens dissolutionis Sponsalium, ut supra firmavimus *num.* 17. *&* *Vol. II. num.* 140. *& seqq.*, tum propter injuriam, quæ ipsis Parentibus fieret, ac notabile damnum, quod indè resultaret non solum Sorori Adolescentis, quæ cum illustri Viro jam Sponsalia contraxit, quorum rescissionem Sponsus ex hac causa minatur, verum etiam illius Germano Fratri, qui proximus est ad assequendum munus satis lucrosum non minus, quam honorificum ei solummodo concedi solitum, cujus Familia nullam habeat maculam, quæ decus, & honestatem deturpet, tùm demum quia eadem impediretur Familia, ne ad supremum nobilitatis Ordinem ascenderet, quemadmodum in futuris Comitiis Consilii hujusce Civitatis, quatenus hæ indignæ non ineantur Nuptiæ, de Jure ascendere debet, ex quibus causis tàm conjunctim, quàm disjunctim sumptis in præsenti Judicio, & in aliis ex illis omnibus causis desuper & hucusque relatis quilibet Ordinarius Matrimoniis Filiorumfamilias, Parentibus, seù etiam Consanguineis contradicentibus, sine peccato cooperari non potest, imò etiam EX OFFICIO illa impedire tenetur.

Et ita &c. Utraque &c.

☞ *Nonnunquam accidit, quod Filiifamilias ad effugiendam justam Parentum, seù Consanguineorum contradictionem, indigna contrahunt clandestinè Matrimonia, omissis Denunciationibus, ideò hoc etiam subsequens Votum, in quo de simili Clandestinitate agitur, prout infra, referre opportunum esse duximus.*

ANONYMA CLANDESTINI MATRIMONII.

ARGUMENTUM.

Matrimonium contractum, omissis culpabiliter Denunciationibus, est illicitum, & Clandestinum, & Clandestini pœnis subjectum.

SUMMARIUM

1 *Pœna scutorum* 60. *prò unoquoque ex Contrahentibus Matrimonium absque Denunciationibus fuit imposita in casu.*
2 *Verba apta ad contrahendum Matrimonium de præsenti.*
3 *Testis unicus non probat.*
4 *Parocho asserenti Matrimonium fuisse contractum plenè creditur.*
5 *Ubi major numerus Testium, ibi veritas.*
6 *Matrimonium est validum, si fuerit contractum per verba de præsenti coram Parocho, & duobus Testibus, licet non præcesserint Denunciationes, sive sit Parochus utriusque Sponsi, sive Sponsi tantum, sive Sponsæ, ut magis convenit.*
7 *Licet Ordinarius negaverit licentiam prò supplendis Denunciationibus post Matrimonium, tamen est validum si sine Denunciationibus contrahatur.*
8 *Denunciationes præcedere debent Matrimonium non uti necessariæ ad Sacramenti valorem*, & n. 173.
9 *Sed ex præcepto Concilii Lateranensis, & Tridentini*, & n. 174.
10 *Sac. Congregatio Concilii declaravit validum Matrimonium contractum sine præcedentibus Denunciationibus coram duobus Testibus, & Parocho sub alio prætextu vocato.*
11 *Hujusmodi Matrimonium ita contractum est tamen illicitum, & clandestinum.*
12 *Clandestinum est Matrimonium contractum coram Parocho sine duobus Testibus.*
13 *Vel coram Testibus sine Parocho.*
14 *Vel coram Parocho, & Testibus non præmissis tamen Denunciationibus.*

 15 Pri-

Matrimonio Clandestino nulla certa pœna statuta fuit.

58 *Adhuc condigna pœna sunt puniendi arbitrio Ordinarii pro modo culpæ infligenda*, & num. seq.

60 *Idem dicendum de pœna Contrahentium*, & n.61.

62 *In aliquibus Constitutionibus Synodalibus Diœcesum, & signanter Pisciæ pœna est excommunicatio tàm contra Contrahentes, quàm contra omnes auxilium præstantes*, & n.177.

63 *Auctor fuit Vicarius Generalis Pisciæ.*

64 *Ibique tali pœna excommunicationis punivit tàm Contrahentes, quàm Sacerdotem, qui auxilium præstaverat Matrimonio contracto omissis* Denunciationibus.

65 *Pœnam excommunicationis pro hujusmodi delicto approbavit Congregatio Concilii.*

66 *Puniri possunt hujusmodi Contrahentes pœna interdicti, nèc ab illo absolvendi sunt, nisi peracta publica pœnitentia*, & n. 180.

67 Excommunicatio *est ipsa pœna capitali gravior.*

68 *Quodlibet delictum sine Processu puniri non debet.*

70 *Probari debet Matrimonium initum fuisse per verba de præsenti, & quidem clara, nullisque ambiguitatibus subjecta.*

78 *Idque probatur per depositiones* Parochi, *& Testium formiter examinandorum, & quare?*

72 *Verba non apta ad contrahendum Matrimonium de præsenti.*

73 *Verba, quæ actualem consensum denotant, & voluntatem.*

74 *Quælibet Sententia justificari debet ex actis.*

75 *Ad concludendam validitatem Matrimonii Clandestini ob omissas Denunciationes non sufficiunt leviores, & extrajudiciales conjecturæ.*

76 *Quia nullam habet prò se validitatis præsumptionem.*

77 *In dubio judicandum est pro validitate Matrimonii.*

78 *Limita in d. Matrimonio Clandestino, quod habet pro se notabilem suspicionem*, & n.163.

79 *Contra quod Judex in dubio semper judicare tenetur.*

80 *Habentes impedimenta contrahere solent Matrimonia omissis Denunciationibus.*

81 *Parochus, qui non est in culpa, signum sui dissensus exhibere tenetur in Matrimoniis, quæ contrahuntur coram ipso, omissis Denunciationibus.*

82 *Quænam sint prædicta signa.*

83 *In Matrimonio non sufficit præsentia physica, & materialis Parochi, sed requiritur voluntaria moralis cum intelligentia rei, quæ agitur*, & num. 129. 134. 140. 147. 149. & seqq.

Contrarium n. 128.

Distingue ut n. 136. 139. 151. 157. & seqq.

84 *Non dicitur factum præsente aliqua persona, quod non fuit ab ea intellectum.*

85 *Dum Parochus non intelligit, nèc advertit, non potest testificari Matrimonium esse contractum.*

87 *Si Parochus non intelligat verba Contrahentium dici non potest Matrimonium fuisse contractum coram Parocho, nèc ab eo præstitam fuisse præsentiam.*

88 *Qui verè non audit, nèc intelligit, Testis esse non potest.*

89 *Prout tales non potuerunt esse Testes Pilati dormientes.*

90 *Non sufficit, quod Parochus cœperit audire verba Contrahentium, sed requiritur, quod audierit omnia verba, ex quibus resultet perfecta Contrahentium voluntas, atque consensus.*

91 *Sinè Parochi testimonio Matrimonium contractum fuisse dici non potest ex complexu conjecturarum, antecedentium, concomitantium, & subsequentium.*

92 *Opinio, quod sufficiat Parochi præsentia physica, & materialis fuit reprobata à Sac. Congreg. Concilii*, & num. 140.

93 *Quando suspicari possit de complicitate Parochi in Matrimonio Clan-*

Clandestino contracto omissis Denunciationibus.

94 *Et de complicitate Testium*, & n. 95. 99. 100.

97 *Parochus, & Testes, quatenus sint Complices puniri debent per sententiam.*

101 *Delicta non præsumuntur.*

102 *Circumstantiæ attendendæ pro statuenda pœna contra Contrahentes Matrimonium omissis Denunciationibus.*

103 *Pœna Excommunicationis contra hujusmodi Contrahentes approbata fuit a Sac. Congregat., & una simul pecuniaria ab eadem non improbata.*

107 *Exemplis non est judicandum.*

108 *Clandestinè Contrahentes juxta Tridentinum graviter arbitrio Ordinarii sunt puniendi.*

109 *Si Judex Ecclesiasticus levi pœna puniret Clandestinè Contrahentes, posset illos iterum punire Judex Laicus.*

110 *Graviter peccat Ordinarius, si Clandestinè Contrahentes non puniat.*

111 *Maximè si Clandestinitas oriatur ex defectu Denunciationum.*

112 *Aliàs fomentum præberet scandalis, & damnis, quæ ex his Matrimoniis oriuntur.*

113 *Quæ non semel infelicem assequuntur eventum.*

116 *Denunciationes præcedebant Matrimonium etiam tempore Tertulliani.*

117 *Benedictio super Sponsos tempore Evaristi Papæ erat in usu.*

118 *Apud Hæreticos Nuptiæ non habentur pro validis, nisi trina proclamatio præcedat.*

119 *Et contra conscientiam peccare tenent, qui negligunt Sacerdotalem benedictionem.*

120 *Pœnæ contra Clandestinè Contrahentes sunt augendæ, & quare?*

121 *Clandestinè Contrahentibus prohiberi debet saltem per mensem cohabitatio.*

122 *Et ante Matrimonii consummationem Denunciationes suppleri debent.*

123 *Et quoties ante Denunciationes usum Matrimonii Contrahentes haberent, toties graviter peccarent.*

124 *Idemque dicendum quando conceditur dispensatio, ut sine illis Matrimonium contrahatur, sed non consumetur.*

125 *Quia agitur de materia gravissima, & de lege probibitiva sub mortali, & quare?* & n. 126.

VOTUM X.

INITO Matrimonio, solitis 1
à Tridentino præscriptis Denunciationibus *culpabiliter* non præhabitis, inter Masculum generis Nobilitate conspicuum, & Viduam Fœminam non ejusdem Conditionis in Ecclesia Parochiali sub die 25. Julii currentis anni coram Parocho, seù veriùs Œconomo ejusdem Parochialis, præsentibus duobus Testibus ad id specialiter per Contrahentes adhibitis, àc numeroso Populo præter solitum illa die, utpotè Divo Jacobo Apostolo consecrata, ad audiendam Missam in eadem Ecclesia convento, delataque statim per eumdem Œconomum ad hoc Tribunal Ecclesiasticum hujus attentati notitia, àc demandato per Nos adversùs Contrahentes præcepto sub pœna Excommunicationis de non cohabitando, donèc probatis probandis de justa cohabitandi causa fuissemus edocti, dubitatum fuit. I. *An Contrahentes coram Œconomo benè audiente verba apta ad ineundum Matrimonium protulerint.* II. *An ipsemet Œconomus Sponsæ Parochus, atque Testes fuerint ante Matrimonium de eo fine Denunciationibus incundo à Contrahentibus informati.* III. *Quanàm pœna tùm Œconomus, & Testes, quatenùs fuissent in dolo, seù aliqua culpa, tùm Contrahentes essent puniendi.* Et quia horum resolutio Dubiorum in jure haberi non poterat, nisi priùs de veritate facti constaret, ideò super præmissis, & super suborta scandali fama, nèc non diversa facti per Urbem narratione, instructus fuit Processus Informativus, quo cum exami-

ne

ne plurium Testium, & Fœminæ Contrahentis confessæ absoluto, non audito alterò Contrahente, propter illius fugam statim post Matrimonium per ipsum arreptam, ad cujus tamen domum suæ solitæ habitationis ferv. ferv. transmissa fuit specialis Inquisitio, nèc non Fœminæ assignatus solitus terminus ad dicendum contra propriam Confessionem, tandem in Voto fuimus constare de validitate Matrimonii; Œconomum, prædictosque duos Testes esse cum seria monitione dimittendos; Contrahentes verò pœna scutorum sexaginta pro unoquoque eorum fore mulctandos.

De Matrimonii validitate neque in facto, neque in jure dubitare potuimus. In facto nàmque probatum fuit per depositionem tam Œconomi, præfatorumque duorum Testium, quam aliquorum eo die prædictæ Festivitatis occasione audiendi Sacrum actui præsentium, quod Contrahentes per verba de præsenti mutuum de Matrimonio expressere consensum, cum Masculus alta voce dixerit = *Sig. Curato la Sig. N. N. è mia Sposa* = &
2 Fœmina immediatè subjunxerit = *Il Sig. N. N. è mio Sposo* = Nullatenus attenta nonnullorum depositione affirmantium Contrahentes dixisse = *Sig. Curato si compiaccia di congiungerci in Matrimonio* = quia id ex rationibus infra recensendis non obstare putavimus, & multominus attendi merebatur depositio unius ex Circumstantibus, qui supponit, quod ambo Contrahentes non per *verba de præsenti*, sed per *verba de futuro* voluntatem suam patefecerint, dicente Masculo = SARA' *mia Sposa* = & subjungente
3 Fœmina = SARA' *mio Sposo* = quia tamquàm unicus in sua depositione non probat *Can. Admonere* 33. *quæst.* 2. *Can. Si Testes* 4. *quæst.* 3. *Cap. Licet universis* 23. *in fin. Cap. Licet ex quadam* 47. *de Testib. L. Jurisjurandi Cod. eod.*, & omnino deferendum est Paro-
4 cho, cui in hoc plenè creditur *Rot. coram Cerr. decis.* 761. *n.* 12. *& seq.* & duobus Testibus specialiter adhibitis, cæterisque pluribus inter se contestibus, quia ubi major habetur numerus Testium, ibi veritatem adesse non ambigendum, ad *text. in Cap. Licet causam* 9. *de Probat.* ibi = *Per Testes numero plures, quibus potius lux veritatis assistit* = 5

In jure autem neminem latet Matrimonium esse validum, quoties initum fuerit coram Parocho Sponsi (sivè Sponsæ, ut magis convenit propter Mulieris honestatem *Vanespen. in Jus Eccl. Univers. par.* 2. *tit.* 12. *cap.* 5. *n.* 5.) sivè coram Parocho utriusque Conjugis, & duobus Testibus *per verba de præsenti*, quamvis non præcesserint Denunciationes *Marta de Jurisdict. par.* 4. *centur.* 1. *cas.* 71. *num.* 12., & 17. *Sanchez de Matrim. lib.* 3. *disput.* 5. *num.* 3. *Sac. Congregat. Conc. in Mediolanen.* 27. *Febr.* 1630. *Rot. dec.* 431. *num.* 11. *par.* 4. *tom.* 2. *recen.* & etiam in casu, quo licentiam pro iis supplendis post Matrimonium Ordinarius expresse negaverit *Barbos. Decis. Apostolic. Collect.* 247. *num.* 1., illæ namque Matrimonium præcedere debent non quidem ùt necessariæ ad Sacramenti valorem *Marta de Jurisdict. par.* 4. *centur* 1. *dict. cas.* 71. *num.* 13. *alliq. passim*, sed ex præcepto tùm Concilii Lateranensis relato *in Cap. fin. de Clandest. desponsat.*, tùm Tridentini *P. Paul. Heronym. à S. Helen. in Medull. Theol. PP. Salmaticen. tract.* 15. *cap.* 3. *n.* 49. itaque pluries declaravit *Sac. Congregat. Concil.*, & signanter Matrimonium contractum per verba de præsenti in facie Ecclesiæ per Bartholomæum Malaspina, & Rosam de Corvis coram duobus Testibus, nullis præmissis Denunciationibus, Parochoque Sponsæ 10 sub alio prætextu vocato, eoque reluctante, validum esse respondit in *Placentina* 3. *Februar.* 1725.

(6, 7, 8, 9 in margin)

Ex hac tamen validitate inferri nequit, quod hoc Matrimonium ullo modo clandestinum dici valeat, prout Contrahentes ad evitandam, seu saltem minuendam pœnam sibi debitam opponebant. Quicumque enim Juris 11 nostri lituram attigerit, non ignorat validum quidem esse, sed illicitum, ex quo vetitum tamquam Clandestinum, necnon (ultra Matrimonium a Filiis insciis Parentibus initum, quod etiam Clandestinum nuncupatur) tres Species Clandestinitatis assignari per 12 Ca-

Canoniſtas, *primam* nempè quando
coram Parocho ſine Teſtibus, vel ſi-
13 ne ſufficienti numero Teſtium, *alteram*
quando coram Teſtibus ſine Parocho
Maſculus, & Fœmina Matrimonium
contrahere tentant, *tertiam* tandem
quando Teſtibus, Parochoque præ-
14 ſentibus, ſed omiſſis *culpabiliter* in
Eccleſia Denunciationibus, illud per
verba de præſenti contrahitur, quæ
15 Clandeſtinitatis ſpecies in eo differunt,
quod prima tantùm, & ſecunda, non
autem tertia Matrimonii cauſat nulli-
tatem *Monacell. in Formular. tom. 2.
tit. 16. adnot. ad formul. 2. num. 27.*,
cum talis Clandeſtinitas non conſtituat
16 impedimentum Matrimonii dirimens,
ut voluit *Menoch. conſ. 69. num. 71.
vol. 1.*, ſed tantum impediens *Sch-
mier in Jus Canonic. & Civil. lib. 4.
tract. 3. cap. 5. ſect. 5. §. 1. num. 174.
tom. 3. Vaneſpen. in Jus Eccleſ. Uni-
verſ. part. 2. tit. 12. cap. 3. num. 14.*

Quinimò hoc ultimum tertiæ ſpe-
ciei Matrimonium, licèt ab aliqui-
bus Clandeſtinum *lato modo* dum-
taxat nuncupetur, potius tamen poſt
Concilium unicè Clandeſtinum dici
valet, ea ſiquidem Matrimonia pri-
mæ, & ſecundæ ſpeciei, inita videli-
cèt coram Parocho ſine Teſtibus, vel
17 coram Teſtibus ſine Parocho, quæ *an-
te Concilium*, ob eorum validitatem,
verè Matrimonia, & ob omiſſas Juris
ſolemnitates merito Clandeſtina nun-
cupabantur, cum per Tridentinum
nulla penitùs, & irrita fuerint decla-
rata, hodiè apud Nos, cæteraſque
Nationes, à quibus Concilium eſt
acceptatum, nèc nomen Matrimonii
merentur, nèc nonniſi impropriè
18 Clandeſtina appellantur, quia paria
ſunt non eſſe, & eſſe nullum *l. Duo
ſunt Titii ff. de Teſtam. Tut.*

Neutiquam refragante, quod
Matrimonium, de quo agitur, non
ſolum ſit validum, ſed etiam initum
fuerit publicè, & palàm cum ingenti
Perſonarum concurſu in Eccleſia Pa-
rochiali; quaſi quod ea publicitas
19 (quæ potiùs ſcandalum auxit) Denun-
ciationibus æquipolleat, itaùt ſi per
Denunciationes impedimenta dete-
guntur, detegi quoquè poſſint, quan-
do multos Matrimonium non latet,
quemadmodum ratiocinantur relati
per *Sanchez de Matrim. lib. 3. diſput. 1.
num. 9.*

Ea namque publicitas Clandeſti-
natis vitium purgare non valet, alias
ſequeretur abſurdum, quod quotiès
Matrimonium coram Parocho, & Te-
ſtibus publicè, & palàm in Eccleſia
celebraretur, prout regulariter ce-
lebratur, omitti poſſent impunè De-
nunciationes, quod utiquè non eſt
admittendum contra præceptum *Con-
cil. Tridentini Seſſ. 24. cap. 1. de re-
form. Matrim.* ubi Denunciationes
Matrimonio præmittendas eſſe deman- 20
dat, quia multò faciliùs ab his præ-
habitis inter Miſſarum ſolemnia die-
bus Feſtivis deteguntur impedimenta
propter majorem Populi numerum,
qui confluit in Templum, quique præ-
cepti timore ad detegenda impedi-
menta excitatur, quàm ſi hujuſmo-
di Denunciationes omittantur, tunc
enim quilibet de impedimento infor-
matus, vel ad effugiendas, ut ſæpè
accidit, inimicitias, vel quaſi ſua non
interſit, à denunciando ſe retrahit
Sanch. de Matrim. lib. 3. diſp. 1. n. 10.

Præterea etſi validum, eatenùs
tamen dicitur Clandeſtinum, quate-
nùs initum eſt *clàm* comparativè ad 21
Matrimonia, quæ *publicè* contrahun-
tur, cum ea nempè publicitate, quæ
talis non dicitur ratione loci, & con-
curſus perſonarum, etenim Matrimo-
nium non ſemper in Eccleſia juxta
præceptum *Can. Noſtrates 30. quæſt. 5.
Concil. Trident. Seſſ. 24. cap. 1. de re-
form. Matrim. Concil. Londin. ann.
1200. cap. 11. Concil. Hiſpalen. ann.
1512. cap. 20. Concil. Colonienſ. ann.
1536. part. 7. cap. 11. Concil. Auguſt.
ann. 1548. cap. 21. Concil. Moguntin.
ann. 1549. cap. 33. Concil. Colonienſ.
ejuſdem ann. Concil. Avenionenſ. ann.
1594. cap. 20. Concil. Narbon. ann.
1609. cap. 22. Concil. Mediolan. 2.
tit. 1. Decret. 28. Synod. Fulginaten.
ann. 1722. cap. 7. n. 10. Rot. cor. Coc-
cin. dec. 1887. n. 37.* ſed etiam inter do-
meſticos parietes (rarò tamen, & ut
plurimum inter Principes) cum ex-
preſſa Epiſcopi licentia celebratur, &
adhuc publicum dicitur, dummodò
ſerventur Solemnitates, ſed cum ea,
repe-

repetimus, publicitate, quæ præter præsentiam Parochi, & Testium, oritur ex præcedentibus Denunciationibus, seù Proclamationibus, quæ hac de causa etiam ipso vocabulo *Publicationum* distinguuntur; Qua spreta ab Ecclesia præscripta solemnitate, non desinit esse illicitum, *Clandestini* no-
22 mine notari meretur, & indignum est, ut in conspectu appareat Ecclesiæ, ab eaque approbetur *Hostien. in Summ. tit. de Clandest. Desponsat. num.*1. aliique apud *Sanch. de Matrim. lib.*3. *disput.*1. *num.*1., eo modo, quo Matrimonium primæ, & secundæ speciei initum, ut diximus, coram Parocho sine Testibus, vel coram Testibus absente Parocho, licet *ante Concilium* validum esset, adhuc, ob omissas Ecclesiæ Solemnitates, sive id fieret in loco publico, sive privato, sive in Ecclesia, sive extra illam, sive clàm, sive publicè, non obstante validitate, pro vero Clandestino habebatur; utpotè quia non valet argumentum:
23 Matrimonium est validum, ergo publicum, seù non Clandestinum; dicitur enim id fieri *clàm*, quod omissis solemnitatibus à Jure in actu requisitis efficitur *Bartol. in l. fin. in princ. vers. Qualiter ff. de rit. Nupt.* = ibi = *Qualiter autem dicatur fieri clàm, dic quando id, quod debet fieri cum solemnitate, omittitur* = Cum ergo Ma-
24 trimonio de Jure præmitti debeant Denunciationes, iis omissis *Clandestini* naturam induere non est hæsitandum *gloss. in Cap. fin. verb. Clandestina*, ibique *Hostien. verb. Hujusmodi Clandestina de Clandest. Desponsat.*, & clariùs in *cap.*2. *verb. Publicè, Qui Filii sint legitim. Roland. consf.* 93. *n.*26. *vol.*3 *Menoch. consf.*69. *n.*70. *vol.*1.

Nullatenus attenta replicatione, quod hujusmodi Matrimonium pro *Clandestino* considerari non debeat saltem quoad pœnas incurrendas, ad
25 hunc enim potiùs effectum prò *Clandestino* habetur *in dict. Cap. fin. de Clandest. Desponf.* postquam enim ibi *Text.* præmittit Denunciationes ante Matrimonium esse faciendas, ex quo Matrimonia Clandestina detestetur Ecclesia, tùm § *Si quis verò* subjungit = ibi = *Si quis verò hujusmodi Matrimonia Clandestina inire præsumpserit* = subjicitque pœnas, ubi ponderanda sunt illa verba = *hujusmodi Matrimonia Clandestina* = cum enim de Matrimonio, cui Denunciationes non præmittuntur, ibi loquatur, manifestè tale Matrimonium pœnis ibidem statutis tamquam *Clandestinum* puniendum esse decernit, & notat etiam ibi *gloss. verb. Clandestina* = ibi = *Videlicet non præmissa Denunciatione* = cumque per Tridentinum hoc Concilii Lateranensis sub Innoc. III. celebrati Decretum relatum *in dict. Cap. fin. de Clandestin. Desponsat.* correctum non fuerit, quin potiùs in *cap.* 1. *de reform. Matrim. Sess.*24. ubi Clandestina annullat, per ea verba confirmatum appareat = ibi = *Sacri* CONCILII LATERANENSIS *&c.* VESTIGIIS INHÆRENDO, *præcipit, ut &c. antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio &c. Parocho denuncietur* = hinc ad evidentiam resultat per Tridentinum Concilii Lateranensis præceptum fuisse confirmatum, expresè quidem circa Denunciationes, tacitè vero quoad pœnas, seù saltem circa easdem pœnas nihil expresè innovatum, undè subintrat regula, quod à Jure 26
veteri recedere non debemus, quando illud non est per novum expresè correctum *leg. Præcipimus* 32. *in fin. Cod. de Appellat.*

Minus attendi merebantur Contrahentium querelæ adversus Episcopale Tribunal sæpissimè repetitæ, quod nempè contra eos nimis rigorosè procederet, quia agebatur de levi Delicto ex alacritate potiùs ingenii, quàm in spretum Ecclesiastici præcepti commisso, ideòque dissimulando, omissa prohibitione Contrahentibus inter se cohabitandi, & quocumque actu judiciali neglecto juxta exemplum Su- 27
periorum, seù Judicum prædecessorum, sub quorum gubernio, seù censura tale delictum penitùs inultum evaserat, nullus fuerat processus instructus; nullaque inflicta pœna, sed cum simplici Episcopi super Contrahentes benedictione, absque ullo strepitu, & figura judicii Matrimonium in similibus casibus suum sortitum fuerat effectum.

Etenim nullo modo leve, sed imo magni momenti existimandum venit Delictum, quod in Foro tàm interno, quàm externo gravissimis
28 subjacet pœnis. Siquidem adeò necessariæ sunt Denunciationes Matrimonio præmittendæ ex præcepto Concilii Lateranensis, ut habetur in *dict. Cap. fin. de Clandestin. Desponsat.* per Tridentinum in *Sess.24. cap.1. de reformat. Matrim.* iis gravibus verbis innovato, nimirum = *præcipit S. Synodus* =, ut Ordinarius, ad quem vigore Tridentini illarum pertinet Dispensatio tùm ut fiant post contractum
29 Matrimonium ante illius consummationem, tùm ut omninò omittantur *P. Paul. Hieronym. à S. Helen. in Medull. Theolog. PP. Salmaticen. tract. 15. cap.3. num.50.* si absque legitima causa ab illis dispenset, quia abutitur potestate sibi concessa in materia gravi *Sanchez de Matrim. lib.3. disput.8. num.2.* lethalis culpæ reus
30 efficiatur *P. Paul. Hieronym. à S. Helen. loc. cit. num.50. Gutierez quæst. Canonic. lib.1. cap.19. num.4. Barbos. super Concil. Tridentin. Sess.24. cap.1. de reformat. Matrimon. num.60.*

Itemque Parochus, qui sine expressa facultate Episcopi, vel ejus Vi-
31 carii Generalis Denunciationes culpabiliter omittit, graviter, & mortaliter peccat *Barbos. de Offic. & Potest. Episc. alleg.32. num.2. Sanchez. de Matrim. lib.3. disput.5. num. 6. Pax Jordan. elucubrat. tom.1. lib.3. tit.7. num.23., & 24. Monacell. in Formular. tom.3. tit.2. annot. ad formul.5. num.1., & seq.*

Æquali mortali culpa se pariter
32 obstringunt Testes, qui scienter Matrimonio sine præcedentibus Denunciationibus suam præstare præsentiam audent *Pignatell. Consult.* 147. *n.18. tom.4.*, & una simùl quicumque fue-
33 rint ejusdem delicti complices *Bos. de Matrim. disput.11. sect.10. conclus.2. per tot. Schmier. in Jus Canonic., & Civil. lib.4. tract.3. cap.5. sect.5.* § 4. *num.204. & seq. tom.3.*

Multòque magis lethaliter peccant Contrahentes, qui sunt principa-
34 les delicti auctores *Barbos. de offic. & potest. Episc. allegat.32. num.2. Sanchez de Matrim. lib.3. disput.5. n.6. & disput.39. num.12. Marta de Jurisdict. part.4. cent.1. cas.71. num.12. Pax Jord. elucubrat. tom.1. lib.3. tit.7. num.23. & seq. Monacell. in Formular. tom.3. tit.2. adnot. ad formul.5. num.1. & seq. Rot. decis.375. num.10. part.11. recen.*, quia omissio 35
Denunciationum, ut probavimus, Matrimonium efficit Clandestinum, illudque subjicit rigidissimis pœnis inferiùs recensendis, quæ profectò à Sacris Canonibus in *Foro externo* non fuissent inflictæ, si hoc præceptum in *Foro Conscientiæ* ad lethale non obligaret, injustum enim esset veniale crimen gravissimo plecti supplicio, ut 36
advertit *Sanchez de Matrim. lib.3. disput.5. num.6. P. Paul. Hieronym. à S. Helen. in Medull. Theol. PP. Salmaticen. tract.15. cap.3. num.49.* Quinimò cum Parochus in Matrimonio 37
adhibeatur tamquam Testis magnæ auctoritatis, non autem tamquam 38
Minister, quia Ministri sunt Contrahentes juxta eam, (quæ suos habet magni Nominis Contradictores) opinionem, quàm unanimiter amplectuntur *Fagnan. in Cap. Quod nobis n.54. de Clandest. Desponsat. & in Cap. Literæ sub num. 23. de Matrim. contrahen. contr. interdict. Eccles. Sabell. in Summ. verb. Matrimonium num. 2. vers. Quod possit probari Sanchez de Matrim. lib.3. disput.6. num.2. Monacell. in Supplem. ad tom.2. Formular. tit.16. form.2. num.447. pag. mihi 81. Rot. decis.375. num.8. part. 11. recen.*, hinc sequitur, quod Contrahentes Matrimonium Clandestinum sine Denunciationibus, & grave peccatum, & maximum sacrilegium committant, alterum nempè, quia spernunt legem Concilii, & Ecclesiæ præceptum in re gravi, suscipiendo Sacramentum sine Denunciationibus, alterum, quia alter alteri occasionem præbet illicitè suscipiendi Sacramentum, & insuper sacrilegium, quatenus Sacramentum in mortali peccato jam ob contemptum dicti præcepti commisso ministrant per ea, quæ considerat *S. Thom.3. par. quæst.64. ar-* 39
tic.6. quem sequuntur *Vasquez*, *Petrus de Ledesma*, *Navarrus*, *Basilius*
Pon-

Poncius, *Gaspar Hurtadus*, ipsisque citatis *Card. de Lugo de Sacram. in gener. disput.8. sect.9. num.150. Castropal. par.5. de Sponsal. disput. 2. punct.4. num.2. & 3.* & late confirmant *Perez de Matrim. disput. 19. sect.8. num.3. & seqq.*, *Sanchez de Matrim. lib.2. disput.6. n.3. P. Paul. Hieronym. à S. Helen. in Medull. Theolog. PP. Salmaticen. tract. 15. cap.2. num.19.* & conferunt quæ diximus in *Vot.I. num.189. & seqq.*, *& Vot.II. num.127. & seqq.*

Rigidissimæ quoque sunt, ut diximus, pœnæ; quibus hujusmodi Delinquentes *in foro externo* plectuntur, quamvis enim *Tridentinum* nèc Parocho, nèc Contrahentibus, omissis Denunciationibus, pœnam imponat, adhuc Parochum, tam si scienter interfit, quam si sciens talia matrimonia non prohibuerit, vel dederit alteri licentiam assistendi, triennalem ab officio suspensionem incurrere expressum habemus in *præcit. Cap fin.*
40 *de Clandest. desponsat.* non quidem *ipso jure*, sed per Judicis subsequentem sententiam, ut sonant ipsa verba ejusdem *textus* = ibi = *per triennium ab officio* SUSPENDATUR = utque inter alios monet *Barbos. sup. Concil. Trident. sess.24. cap.1. de reform. Matrim. num.146.*, a qua suspensione per Sententiam lata, ab Ordinario sine S. Se-
41 dis Apostolicæ facultate absolvi non potest *Pirhing. in Jus Canonic. lib.4. tit.3. num.42. Pignatell. consult.147. num. 19. tom. 4. Sanchez de Matrim. lib.3. disput.52. num.2.*

Dubitatur tamen a nonnullis Doctoribus, an cum *Tridentinum sess.24. d. cap.1. de reform. Matrim. vers. Insuper Parochum* decernat Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minori testium numero, quam duorum, Matrimonio Clandestino interfuerit, esse *graviter arbitrio Ordinarii puniendum*, per hanc dispositionem suspensio triennalis correcta remanserit tàm circa Matrimonia Clandestina primæ, & secundę, quàm circa hęc etiam tertię speciei ex regula, quod lex nova po-
42 sterior pœnam corrigit legis antiquæ *Boss. in prax. tit. de Offic. corrupt. pecun. num.10.*

Verum contra Parochum assistentem voluntariè *Clandestino primæ, & secundæ speciei*, quod post *Tridentinum* nullitatis vitio laborat, hęc utique suspensio triennalis correcta fuit ab ipso *Concilio*, eamque Ordinarius ex Jure novo pro arbitrio sibi concesso ad tempus quoque brevius reducere potest, nam etsi hujusmodi Matrimonium Clandestinum inire sit hodie gra- 43
vius delictum in ordine ad Deum tùm ob simulationem Sacramenti, tùm ob fornicationem, & concubinatum, respectu tamen Ecclesiæ damni, & inconvenientium (ad quæ vitanda *Sac.* 44
Concil. Tridentinum Clandestina irritavit, ut videre est in ipsa *sess.24. cap.1. de refor. Matr.* = ibi = *Gravia peccata perpendat*, *quæ ex Clandestinis Co-* 45
njugiis ortum habent) est minus grave delictum, cum ipso jure sit invalidum, nèc indigeat ulla declaratione, 46
ut dissolvatur *Sanchez de Matrim. lib.3. quæst.* 48. *num.*4., quod namque est 47
nullum, nullum producit effectum *l.4. §. Condemnatum ff. de re judicat.*, *Cap. Illud* 8. *Cap. Cum laici* 10. *Cap.* 48
Suggestum 20. *de Jurepatr.* Idemque arbitrium circa pœnam hodie pariter 49
Ordinario competere admittimus contra Sacerdotem Regularem, aut Sæcularem, qui sine proprii Parochi li- 50
centia interfuit Matrimonio, quia cum Matrimonium ex defectu præsentiæ proprii Parochi, vel contractum coram altero Sacerdote ab eo facultatem non habente æqualiter sit invalidum, ideò attenta hac similiter invaliditate *Tridentinum sess.24. de reformat. Ma-* 51
trim. dict. cap.1. vers. Quod si Parochus corrigens dictam pœnam triennalis suspensionis præcisè in hoc particulari casu disponit, quod hujusmodi Sacerdos tamdiù ipso jure sit suspensus, quamdiù ab Ordinario ejus Pa- 52
rochi, ad quem illud Matrimonium spectabit, obtinere valeat absolutionem, prout notat quoque *Sanchez de Matrim. lib.3. disput.48. num.6.*

At quando agitur de Matrimonio Clandestino tertiæ speciei, ob omissas nempè Denunciationes *culpabiliter*, hoc est *sine licentia Ordinarii*, prout explicat *Monacell. in Formular. tom.2. tit.16. adnot. ad formul.2. n.27.*

cum Concilium nihil in hoc innovave-
rit, quia nèc Parocho, nèc Contrahen-
tibus expresſè pœnam imponit, ſtan-
54 dum eſt pœnæ *dict. Cap. final. de Clan-*
deſt. deſponſat., hoc eſt *Concilii Latera-*
nenſis, cujus veſtigiis ſe velle inhærere
Sac. Concilium Tridentinum, ut ſupra
innuimus, expresſè proteſtatur, & pro-
pterea Parochus ſuſpendendus eſt ad
triennium *Sanchez de Matrim. lib. 3. di-*
ſput. 48. num. 5. Caſtropal. oper. moral.
tom. 6. tit. de Sponſ. punct. 13. §. 3. n. 3.,
& §. ult. n. 1. Tamburin. Oper. Moral.
55 *lib. 8. de Matr. tract. 6. cap. 3. §. 2. n. 14.*
& ſeqq. aliiſque pœnis arbitrio Or-
dinarii puniendus ad tramites ejuſ-
dem *Cap. fin. de Clandeſt. deſponſat.*
= ibi = *Per triennium ab Officio ſuſpen-*
datur, gravius puniendus, ſi culpæ qua-
litas poſtulaverit = & notant *De Juſtis*
de Diſpenſat. Matrimon. lib. 2. cap. 19.
n. 341. Pax Jord. elucubrat. tom. 1. lib. 3.
tit. 7. num. 24. Barboſ. de Offic., *&*
Poteſt. Epiſc. allegat. 32. num. 7.
& ſeq. Ex ea quoque ratione, quod,
cum non ſimus in caſu Matrimonii
Clandeſtini *invalidi*, ob quàm invali-
ditatem antiqua inconvenientia, &
incommoda modo ampliùs ex eo non
promanant, unde rigor pœnæ contra
illud in ſtatu validitatis inflictæ, hodie
refrænandus videatur *ex Juribus deſu-*
per allatis, ſed verſemur in caſu Ma-
trimonii Clandeſtini *validi*, ex qua
validitate multa damna oriri non ceſ-
ſant, ne hujuſmodi damna ſequantur,
pœnas contra Clandeſtina Matrimonia
ſtatutas ad hoc Matrimonium Clande-
56 ſtinum tertiæ ſpeciei hodie potiùs re-
ſtringendæ ſunt, & contra illud exe-
quendæ, ut præ cæteris quoque notat
Oliva de For. Eccleſ. part. 1. quæſt. 29.
a num. 49. per plures ſeqq. & ſignanter
num. 51. 52. & 53.

Contra Teſtes autem, qui ſcien-
ter aſſiſtunt Matrimonio Clandeſtino
57 ob omiſſas Denunciationes, nulla cer-
ta pœna ſtatuta fuit non ſolum a *Conc.*
Trid. in dict. cap. 1. de reformat. Ma-
trim. Seſſ. 24. ſed nèc etiam antea a
Concilio Lateranenſi in dict. Cap. fin.
de Clandeſt. deſponſat., at nihilomi-
nus, quia peccant auctoritatem præ-
ſtantes Matrimonio ab Eccleſia inter-
dicto, ejuſque præcepta contemnen-
tes condigna ſunt pœna mulctandi, ut 58
ex *gloſſ. in præcit. Cap. fin. verb. Pœ-*
nitentia de Clandeſt. deponſat. docent
Panormit. in eod. Cap. fin. num. 5. ibi-
que *Hoſtien. verſ. Sacerdos*, *& An-*
charan. n. 14. arbitrio Ordinarii pro
modo culpæ infligenda *Sanchez de* 59
Matrim. lib. 3. diſput. 46. num. 8. Pi-
gnatell. conſult. 147. num. 18. tom. 4.
itaque declaravit *Sac. Congregat. Conc.*
ſub die 10. Februar. 1629. apud *Mo-*
nacell. in Formul. tom. 2. tit. 16. annot.
ad formul. 2. num. 29.

Contrahentes demum ex eadem
ratione, quia contrahunt contra Ec-
cleſiæ interdictum, illiuſque juſſa con-
temnunt, condigna pariter pœna pu- 60
niri debent *gloſſ. in d. Cap. fin. verb.*
Pœnitentia de Clandeſt. deſponſ., quæ
cum ibi non ſit in ſpecie præſcripta,
ideò remanet Ordinario arbitraria ad 61
text. in Cap. De cauſis de Officio Dele-
gat. Pax Jord. elucubrat. tom. 1. lib. 3.
tit. 7. num. 27. quæque in Conſtitutio-
nibus Synodalibus nonnullorum Epi- 62
ſcoporum eſt excommunicatio *Sanchez*
de Matrim. lib. 3. diſput. 46. num. 9.
Raynald. in ſupplem. ad Obſervat. cri-
min. tom. 4. cap. 22. ſupplet. 3. num. 8.
& 10. & §. 4. ſub num. 19. Boſſ. de
Matrim. cap. 8. §. 7. num. 18. Pignat-
tell. conſult. 147. num. 16. tom. 4. Sal-
zed. ad Diaz. cap. 83. §. Sexto cum ſeq.,
Feuret de abuſu tom. 2. lib. 5. cap. 2.
num. 20. & 21. inter quos felic. re-
cord. Illmus, & Rmus D.D. Bartho-
lomæus Pucci Patritius Politianus, &
Primus Epiſcopus Piſcienſis, de quo
mentionem fecimus in præcedenti
Vot. IX. ſub num. 108. verſ. Inſuper
contra ſimiles Delinquentes in *ſua*
Synod. Piſcien. anni 1734. par. 2. cap. 9.
§. 8. diſpoſuit = ibi = *Si quis aliquem*
ſub aliquo prætextu Parochum voca-
verit, & eo præſente, non tamen ad
hunc effectum accurrente, coram Teſti-
bus Matrimonium contrahere auſus fue-
rit, ultra Excommunicationis pœnam
ipſo facto incurrendam, aliis quoque
pœnis arbitrio noſtro mulctabitur;
Quibus etiam ſubjacebunt Parentes,
Conſanguinei, vel alii quicumque, &
etiam Teſtes, qui in hoc ſcienter con-
ſenſerint, aut aliquo modo fuerint coo-
perati = cui profectò pœnæ, dum Vi-
carii

63 carii Generalis fungebamur officio il-
lius præstantissimi Præsulis, ultra gra-
ves Processus expensas, succumbere
debuerunt tùm quidam Juvenis Pisto-
riensis ex Illustri Familia descendens,
& quædam Vidua Pisciensis, qui Ma-
trimonium Clandestinum, omissis De-
nunciationibus, inter se contraxerant,
tùm quidam Sacerdos, ob auxilium hu-
jusmodi illicito Matrimonio præstitum,
qui insuper non sine magno dispendio,
& incommodo in formalibus Carceri-
bus fuit permanere coactus, & dein-
de ab illis habilitatus assignatam sibi
domum suæ solitæ habitationis pro tu-
to, & securo Carcere per longum
tempus retinuit, donèc ab Excommu-
64 nicatione, & Irregularitate, quam
incurrerat, quia excommunicatus ce-
lebraverat, absolutionem, & respe-
ctivè dispensationem obtinere va-
leret. Hanc insuper Excommunicatio-
nis pœnam alias approbavit etiam
*Sac. Congregat. Concil 10. Febr. 1629.
& in dict. Boven. 28. Januar. 1590.*
apud *Monacell. in Formular. tom. 3.
tit. 2. adnot. ad formul. 5. num. 3. &
seq.* in qua respondit, quod Episcopus
contra eos, qui Matrimonio sine De-
nunciationibus contrahendo Parochum
dolosè compulsum adesse curarent,
potuisset in Synodo in subsidium pœ-
næ pecuniariæ imponere quoque pœ-
nam Excommunicationis juxta *quintum*
65 *Decretum Concil. Provincialis Medio-
lanensis*, quam etiam admittunt *Card.
de Luc. de Matrim. disc. 2. num. 7. vers.
Opponebatur Pignattell. Consult. 147.
n. 17. tom. 4.* ubi, quod prædicti Con-
66 trahentes puniri quoque possunt pœna
*interdicti Ecclesiæ, & nullo modo ab
illo, nisi publica pœnitentia peracta,
sunt absolvendi.*

Ex quibus gravissimis pœnis facilè
datur intelligi, an agatur de delicto le-
vi, sive potiùs enormi nullatenus ab Or-
nario dissimulando tamquam in Jure
adeò magni momenti existimato, ut
subjaceat in *foro interno* lethali culpæ,
& in *foro externo* pœnæ suspensionis,
pecuniariæ, & quod magis est tàm in
Foro interno, quam externo pœnæ
Excommunicationis, qua nulla major
est in Ecclesia, quia omnibus aliis
67 pœnis, & ipsa pœna capitali graviorem
esse testatur *Can. Nihil. 11.* ibique *Gloss.
& Can. Corripiantur 24. quæst. 3. Car-
din. de Luc. de Benefic. disc. 60., & in
Miscellan. disc. 20.* utrobique *num. 7.*

Multòque minus omittendus erat
Processus, non solum quia quodlibet
Delictum, prout est Matrimonium 68
initum sine Denunciationibus, non
Barbarorum more sine Processu est pu-
niendum, verum etiam quia in hypo-
thesi erat ita necessarius, ut sine illo
compertum haberi non posset, utrum
validum, seu invalidum illud declara-
ri debuisset, & an Contrahentes tantum,
sivè potius Œconomus simul, & Testes
essent in dolo, vel in aliqua culpa 69
juxta circumstantias ex Processu re-
sultantes examinanda, pro qua ipsi quo-
que juxta præcitata Jura mulctandi
forent.

Quod enim attinet ad Matrimo-
nii validitatem, clausis oculis fides
adhibenda non erat assertivæ Contra-
hentium, sed constare debebat initum 70
fuisse *per verba de præsenti*, & quidem
clara, nullisque ambiguitatibus sub-
jecta *Vanespen. in Jus Eccles. univers.
par. 2. tit. 12. cap. 4. num. 9.* = ibi = *Ut
certiùs de consensu constet, claram, &
nullis ambiguitatibus, aut æquivoca-
tionibus obnoxiam verborum formulam
in contractu Matrimoniali adhiben-
dam passim Ritualia præscribunt, à
qua nèc Parochi recedere, nèc ut alia
forma contrahatur permittere possunt* =
idque relevare oportebat ex claris, ac
concludentibus juratis depositionibus
Parochi, & Testium, qui fuerant actui
præsentes, quorum dicta non erant
extrajudicialiter oretenus, sed formi-
ter sub interrogatoriis in Judicio per-
necessè sumenda, ut si aliqua varietas 71
inter illorum depositiones reperta
fuisset, ad tramites Juris illa potuis-
set examinari ad concludendam vali-
ditatem Matrimonii, vel ipsius nulli-
tatem declarandam; Quam quidem
necessitatem in casu nostro non defuis-
se comprobavit eventus, nàm alter ex
Circumstantibus, ut præmisimus, mi-
nus verè deposuit Matrimonium per
verba de futuro fuisse contractum, cu-
jus affirmativa dubiam reddidisset Ma-
trimonii validitatem, nisi fuissent for-
miter examinati cæteri Testes, à qui-
bus

bus fuit de mendacio, seu de non recta mutui contrahentium consensus intelligentia convictus: Non defuerunt insuper alii jactitantes alterum exContrahentibus dixisse = *Sig. Curato si compiaccia di congiungerci in Matrimonio* = quæ verba saltem ambigua videbantur, utpotè apta ad demonstrandam contrahendi dispositionem, sed
72 non ad actum reducendam, donec Parochus illos actualiter conjunxisset per ea, quæ ad rem expendit *Guttierez quæst. Canonic. lib.1. cap.21. n.2. & seqq.*, neque hujusmodi dubietas sine Processu unquam sublata fuisset, quemadmodum eo mediante sublata fuit eo ipso, quod Testes, & Œconomus in eodem examinati unanimiter convenerunt, quod hujusmodi instantia simpliciter facta non fuerit, sed quod sivè antè, sivè post eamdem uterque Contrahens immediatè, ùt supra, voluntatem suam per verba de præsenti ita sine ulla ambiguitate declaravit = *Sig. Curato la Sig. N. N. è*
73 *mia Sposa*= & respectivè= *Il Sig.N.N. è mio Sposo* = quæ verba, ut patet, actualem consensum denotant, & voluntatem.

Hæc ulterius validitatis Matrimonii probatio, tamquam fundamentum Sententiæ per Judicem super eadem validitate ferendæ, constare de-
74 bebat ex Processu, non solum quia quælibet Sententia justificari debet ex actis *Rot. coram Seraphin. decis.1261. num.5. tom.2. & coram Cels. dec.273. num.13.* verum etiam quia in casu ad concludendam prædictam validitatem
75 non sufficiunt leviores, & extrajudiciales conjecturæ, sed ea venit justificanda per probationes judicialiter faciendas, & quidem undequaque claras, & concludentes, quia Matrimonium Clandestinum tertiæ speciei,
76 nisi concludenter probetur, nullam habet pro se validitatis præsumptionem, regula etenim, quæ solet allegari, quod in dubio judicandum sit
77 pro Matrimonii validitate non militat, quando fuit clandestinè contractum contra Ecclesiæ præceptum, formamque traditam à Concilio, quia tunc
78 cum habeat pro se notabilem suspicionem *Adden. ad Pamphil. decis. 246.*
num. 22. & 23. Judex contra illud 79
semper in dubio judicare tenetur *Capon. discept.23. num.22. & seq. Tamburin. ad Decalog. lib. 8. de Matrim, tract.6. cap.2. §.3. num.15.* = ibi =*Addit idem de Lugo licet Matrimonium esset dubium, & in dubio soleat præsumi in favorem validitatis Matrimonii, tamen quia in hoc Parochus fuit invitus, & non præcessero Denunciationes, undè hoc Matrimonium secundum Jura fuit clandestinum, illi non est favendum, quia, ut sic, causa est odiosa* = Indubitantius quia sæpè contingit, quod hi, qui habent impedimenta, ex quibus Matrimonium contrahere nequeunt (proùt habebat in hypothesi Masculus saltem ex defectu probationis suæ libertatis pro tempore, quo per diversas Orbis regiones
vagatus fuerat) excogitant modum & 80
fugiendi Denunciationes, & Parochos fraude decipiendi hujusmodi clandestina Matrimonia ineuntes, ùt advertit *Monacell. in Formul. tom.2. tit.16. adnot. ad formul.2. num.29.*

Respectu vero Parochi, seu Œconomi illius innocentiam, vel reitatem nonnisi ex Processu relevari poterat, & omninò relevanda videbatur, ex quo non erat inverisimile cum ipsius complicitate Matrimonium fuisse contractum, quippè qui in actu ipsius Matrimonii nullum exhibuit signum sui dissensus, seu resistentiæ, proùt in similibus casibus inopinatis quilibet
Parochus exhibere solet, & quantum 81
in se est positivè resistere, quemadmodum sancitum habemus in *dict.Cap. final, de Clandest. desponsat.* hoc est, deficientibus aliis modis, tentando fugam, aut oculos claudendo, auresque obturando, ita namque non malè 82
se gerit, sed præmium potiùs meretur, & laudem, ut luculenter probat *Ursaya discept. Eccles. tom.7. par. 2. discept.2. num.25. & seqq.* Ad constituendum enim Parochum pœna dignum requiritur, quod ipse præstite-
rit voluntariam moralem præsentiam 83
absolutè necessariam in Matrimonii contractu cum intelligentia rei, quæ agitur, nec sufficit sola præsentia physica, non tantùm quia non dicitur fa-
ctum præsente aliqua persona, quod 84
non

non fuit ab ea intellectum ad *text. in*
l. Coram Titio 209 *ff. de verbor. signi-*
ficat. Donat. in prax. rer. Regular.
*tom.*3. *tract.* 7. *quæst.* 107. *num.*2. ve-
rum etiam quia dum Parochus non in-
85 telligit, nec advertit, non poteſt te-
ſtimonium Eccleſiæ reddere certum
de ejuſdem Matrimonii contractu *Ur-*
ſaya dict. diſcept. 2. *num.* 33. *& ſeqq.*,
ubi *num.* 34. refert circa *biſcentum*
DD. Theologos, *& Canoniſtas*. Pa-
rochus enim, ut jam diximus, non ad-
hibetur, neque præſentiam præſtat uti
Sacramenti Miniſter (quod tamen
repetimus ſine controverſia non tran-
ſit) ſed tamquam Teſtis magnæ autho-
86 ritatis, de quo Eccleſia confidit, qui
proindè, ſi præſens ſit, & verba non
audiat, nèc alio modo conſenſus utri-
uſque Contrahentis expreſſionem in-
telligat, Matrimonium validum eſſe
nequit, nec contractum dicitur coram
Parocho, nec ab eo præſtitam fuiſſe
87 præſentiam *Barboſ. de offic. & poteſt.*
Epiſc. allegat. 32. *num.* 78. *& ſeq. &*
ſuper Concil. Trident. Seſs. 24. *cap.* 1.
de reformat. Matrim. num. 72. *Ciarlin.*
contr. 131. *num.* 29. *Capon. diſcept.* 277.
num. 16. *Sanchez de Matrim. lib.* 3. *di-*
ſput. 39. *num.* 6. *Gobat. tract.* 9. *de ab-*
ſent. Paroch. dirim. Matrim. cap. 18.
Sect. 1. *num.* 491. *Pax Jord. elucubrat.*
Canon. tom. 1. *lib.* 3. *tit.* 7. *num.* 99. *&*
ſeq. Ricc. in prax. for. Eccleſ. tom. 3.
reſol. 431. *num.* 3. *Pignattell. conſult.* 62.
num. 1. *tom.* 7. *Panimoll. adnot.* 1. *ad*
deciſ. 19. *num.* 7. cum aliis lato calamo
cumulatis ab *Urſaya loc. cit.* Quia dum
88 verè non audit, nec intelligit, Teſtis
eſſe non poteſt, alias ſequeretur ab-
ſurdum, quod etiam dormientes Pi-
lati Teſtes, qui videre non poterant,
89 nèc audire, attamen fuiſſent idonei;
Imò nèc ſufficit, quod Parochus verba
Contrahentium audire tantummodo
cœperit, quia neceſſe eſt, ut audiat
plenum utriuſque Conjugis conſenſum,
ad hoc enim, ut Matrimonium coram
Parocho dicatur contractum, ipſemet
Parochus teſtificari debet de voluntate
actuali Contrahentium perfecta, non
90 autem de inchoata, & virtuali, ſine
quo Parochi teſtimonio, Matrimo-
nium contractum fuiſſe deduci non li-
cet ex complexu conjecturarum ante-
cedentium, concomitantium, & ſub-
ſequentium, cum Concilii Decretum, 91
quod ſtatuit præcisè contrahendi for-
mam, per equipollens adimpleri ne-
queat *Pirhingh. in Jus Canonic. lib.* 4.
tit. 3. *num.* 7. *verſ. Deniquè* aliique plu-
res per *Urſay.*, ut ſupra, allegati;
quæ ſententia eſt adeo vera, ut opi-
nio contraria, quod nimirum pro va-
liditate Matrimonii Parochi præſentia
ſimpliciter phyſica, ſeu materialis ſuf-
ficiat, fuerit jam à tota *Sac. Congre-*
gat. Concil. 21. Cardinalium in *Roma-* 92
na Dubiorum Matrimonii ſub die 7.
Martii 1700. plenis votis merito re-
probata. Ceſſantibus igitur in Œco-
nomo enunciatis ſignis illius reſi-
ſtentiæ, ex quibus colligi potuiſ-
ſet ipſius diſſenſus præſtandi ſuam vo-
luntariam; atque moralem Matrimo-
nio præſentiam, qui reſiſtentiæ defe-
ctus ab initio, ſecuto eodem Matri-
monio, ſtatim à publica voce, & fa-
ma, & ab ipſomet Œconomi examine 93
ſatis apparuit, non temerè, & ſine
juſta cauſa de illius complicitate du-
bitavimus, & ad reſolvendum du-
bium Proceſſum Informativum omit-
tere non potuimus.

Nèc ſolus Œconomus ſuſpicari
contigit, quod, ex prædicto defectu
reſiſtentiæ, in dolo fuiſſet, ſed etiam,
quod ambo Teſtes ſpecialiter adhibiti,
quorum alter Famulus præfatæ Fœmi-
næ, alter vero Sacerdos ad hujuſmo-
di Matrimonium clandeſtinè contra-
hendum conſpiraverint. Cum enim
Sponſus ante Matrimonium ad Spon-
ſæ Domum quotidiè per longum tem-
poris ſpatium acceſſiſſet, inveriſimile
videbatur, quod nèc Famulus illos
unquam de hujuſmodi contrahendo
Matrimonio inter ſe habere ſermones
audiverit, nèc ipſi Contrahentes Sa-
cerdoti, qui frequenter in eadem do- 94
mo colloquia cum eiſdem habuerat, de
tali Matrimonio, cui tamquam teſtis
ſpecialiter vocatus aſſiſtere debebat,
ullum antea verbum confidenter fe-
ciſſent.

Augebatur inſuper contra utrum-
que ſuſpicio, ex quo Teſtis ejuſdem
Fœminæ Famulus ipſamet die 25. Ju-
lii ante initum Matrimonium plures,
anxiaſque diligentias adhibuit ad re-
peri-

periendum prædictum Testem Sacerdotem, eumque repertum duxit ad domum suæ Dominæ, cum qua se contulit ad Ecclesiam Parochialem, & in ea, præter solitum, Œconomi Missam audivit, ibique permansit; donec, ea absoluta, Matrimonium initum fuit coram ipso, & Famulo
95 tamquam Testibus in eodem actu à Sponso nominatis, & deindè Sponsam ad prædictam domum suæ solitæ habitationis redeuntem associavit.

Stantibus igitur his conjecturis ex præcedenti fama post Matrimonium exortis, quæ si non ad condem-
96 nandum absque prævio illarum examine, ad inquirendum tamen viam aperiebant, nemo est, qui non videat, quod instruendus erat Processus ad eruendam, quantum fieri poterat, veritatem, illarumque valorem examinandum, ad hoc, ut Œconomus,
97 atque Testes, quatenus Rei punirentur, & quidem per Sententiam, quemadmodum circa Parochum advertit *Barbos. sup. Concil. Trident. Sess.* 24. *cap.*1. *de refor. Matrim. dicto num.*146. = ibi = *Hæc suspensio non incurritur ipso jure, sed per Sententiam Judicis cognitione præmissa de delicto, undè supponitur delictum deductum ad forum contentiosum* = & comprobant *Pignattel. consult.*147. *num.*19. *tom.*4. *Schmier in Jus Canonic.*; *& Civil. lib.*4. *tract.*3. *cap.*5. *sect.*5. §.4. *numero* 205. *tom.*3. = ibi = *Parochus triennalem suspensionem ab Officio* PER SENTENTIAM JUDICIS *incurrit* =(quæ sententia sine probationibus ex Processu resultantibus emanari non poterat) sin minùs absolverentur ut innocentes, aut in dubio cum aliqua cautela à Jure præscripta dimitterentur, quemadmodum Œconomum tamquam non repertum culpabilem, cum seria tamen monitione dimisimus sine pœna suspensionis à Divinis arbitrio Ordinarii in locum triennalis suspensionis ab Officio (ab hoc enim uti simplex Œconomus post breve tempus, etiam sine culpa, secuta nempè electione novi Parochi, statim removeri debebat) quia ultra resistentiæ defectum, per quem non
98 cautus, & in suo munere deficiens apparuit, nil aliud contra ipsum probatum fuit, ex quo certè illius dolus, & malitia resultaret.

Urgentior è contra præsumptio complicitatis militabat contra Testes, siquidem Famulus non uti Testis, sed Socius Criminis sub formali examine constitutus fassus fuit, se sub prædicta die, antequam iniretur Matrimonium, vocasse Sacerdotem, non ut eidem Matrimonio assisteret tamquam alter Testis, (quod esse ineundum nec sibi ullo modo tunc notum fuisse supposuit) sed tantum de mandato prædictæ Fœminæ ejus Dominæ sub prætextu, quo ipsa illius Missam eo die audire vellet, & licet in hac assertiva semper constantissimè permansisset, adhùc in aliis responsionibus ad inter- 99
rogatoria sibi ipsi contrarius evasit, qua stante contrarietate, per quam reddebatur vehementissimè de mendacio suspectus, cum ipsius carceratione fuit experiendus, qua non obstante, a prædicta assertiva recedere nolentem excarcerari mandavimus, etsi pro suis inter se pugnantibus, ac iteratis, affectatisque responsionibus majorem in Carceribus detentionem promeruisset.

Sacerdos autem ut Socius Criminis pariter examinatus deposuit, quod, ut supra, à Famulo requisitus ad celebrandam Missam replicaverit, se illam eo die in quadam particulari Ecclesia esse celebraturum, & quamvis in hoc cum dicto Famuli conveniret, nihilominus dubitandi causam de illius ingenuitate præbuit varietas suæ depositionis ab ea Famuli circa nonnullas circumstantias, necnon ejus accessus ad domum Sponsæ, licet ad illius commodum Missam celebrare non posset; associatio Sponsæ ad Ecclesiam Parochialem; ipsius mora in eadem Ecclesia, & quantumvis alibi ad peragendum Sacrum expectaretur, eò nihilominus protracta, 100
usquequò Sacrosancto Missæ Sacrificio per Œconomum absoluto, coram eodem scandalosè prædictum Matrimonium contraheretur, quo contracto, non solum ullum dedit displicentiæ signum, quod ita fuerit à Sponsa deceptus, sed potiùs illam ad ejus domum summa pace reassociare non dubitavit. His tamen validissimis Conjecturis non obstantibus, ambos ex hactenus deductis

ductis ab ulteriori retentione Civitatis pro tuto carcere sibi assignatæ liberavimus, eosque seriò duntaxat monendos esse duximus, quia deficientibus
101 concludentissimis probationibus, per conjecturas tantummodo regulariter Delicta non præsumuntur *l. Merito ff. Pro Soc.*

Quod si ad examinandum Matrimonii valorem, & ad innocentiam, seu reitatem Œconomi, & Testium relevandam necessarius fuit Processus, multò magis omitti non potuit ad perpendendas quoque facti circumstantias pro
102 condigna pœna Contrahentibus imponenda, & quidem ultra lethale peccatum, inspecto die Festo, quo fuit initum Matrimonium; publicitate loci, scilicet Ecclesiæ Parochialis; maximo scandalo propter ingentem, & insuetum Populi numerum eo die ad audiendum Sacrum in ipsa concursum; pessimo exemplo, quo tàm Adstantes, quàm Absentes ab Ecclesia propter nimiam facti notorietatem ad similia facinora perpetranda, maximè si impunita, vel leviter punita remaneant, alliciuntur; defectu petitionis licentiæ pro omittendis Denunciationibus, quæ eis, probato statu libero præcipuè per Masculum, pro tempore prædictæ illius vagationis per varias Orbis Regiones, & justificata gravi, & legitima causa, minimè denegata fuisset, attentaque Personarum conditione, quæ omnia ex Processu resultant, in enunciatam pœnam pecuniariam, locis, usibusque Piis applicandam condemnandos esse censuimus, eoque magis, quia in *Placentina* superiùs *allegata*, licet minores concurrerent circumstantiæ pro exasperanda pœna, nihilominus, cum in Synodalibus Constitutionibus contra Matrimonium Contrahentes absque Denunciationibus imposita fuisset pœna spiritualis, & pecuniaria, prout in *Synod. Diœces. Benevent. par. 1. tit. 37. cap. 6.* Excommunicationis videlicet, ac una simul scutorum *centum* pro unoquoque Conjuge, ac in utramque pœnam præfatum Bartholomæum Malaspina, Rosamque de Corvis Epi-
103 scopus condemnasset, & Excommunicationem substineri respondit, & prædictam pœnam pecuniariam non improbavit *Sac. Congregat. Concil. sub die 3. Februar. 1725. ad II. Dub.*

Nec obstat, quod Fœmina (ut examinata deposuit) tribus diebus Matrimonium præcedentibus per Epistolam Illmo, & Rmo D. Episcopo tunc valetudinis causa Ruri degenti directam se ab eo audiri petierit, ac responsum habuerit, non convenire quod nèc illa, quæ morbo adhuc ve- 104
xatam se ulterius esse affirmabat, illuc se conferret, nèc quod ipse tunc temporis à Rure discederet, ut ex dicto quoque responso *diei 22. elapsi Mensis Julii* apertè colligitur.

In asserta siquidem Epistola per verba generalia exarata ullam penitùs causam hujusmodi suæ petitionis adduxerat, ullamque mentionem fecerat neque de Matrimonio ineundo, neque de licentia pro præmittendis, seù omittendis Denunciationibus, & consequenter conqueri non potest, quod illi fuisset ullo modo vel impeditum, vel retardatum Matrimonium, & quatenùs de illo tractatum habere exoptasset, quod prælaudatus Præsul divinare non poterat, non illicò, & immediatè, sed tempore decernendo id agendum erat domi ejusdem Fœminæ, prout ipsa necessitatem adducens = *Di communicare a V. S. Illma, e Rma un particolare, ma premuroso bisogno* = in eadem Epistola expresserat = ibi = *Si degni accennarmi il qual tempo sia per favorirmi* = quamvis hoc re vera non ad verecundiam, & modestiam Mulieris, sed ad Virum po- 105
tius pertinebat *Can. Honorantur 32. quæst. 2.* = ibi = *Non est enim virginalis pudoris eligere Maritum &c. & non solum Virgines, sed etiam si qua Mulier amisso citò Marito adolescentula in laqueum infirmitatis suæ timet incidere, si vult nubere, nubat tantum in Domino, ita ut electionem Mariti Parentibus deferat &c. expetita enim magis debet videri a Viro, quam Virum ipsa expetisse* = cui tamen ab hoc Sapientissimo Antistite qualibet ad hoc licentia concedi non potuisset, nisi docto, ut diximus, de gravi, & legitima causa, eorumque statu libero per Virum maximè ex prædicto

dicto motivo suæ vagationis ictu oculi, seù etiam tribus diebus, qui post dictam Epistolam, atque responsum præcessere Matrimonium nedum diffi-
106 cillimè, sed impossibiliter comprobando.

Minusque refragatur, quod quomodocumque se res habeat, per alios Superiores similes Delinquentes absque ullo Processu, ullaque pœna fuerint absoluti, nam quidquid sit de hujusmodi assertiva, quæ certè veritati consona non videtur, Nos ad tramites Juris nostri regulas ab exemplis judicandi normam desumere non deben-
107 tes *leg. Nemo Judex Cod. de Sentent. & interlocut. Barbos. axiom.*86. *n.*3. *Gob. consult.*116. *n.*56. *Palm.dec.*376. *n.*87. *Rot. dec.*484. *n.*21. *par.*4. *tom.*2. *rec.* præ oculis tantum habuimus *Sacri Concilii Tridentini* præceptum in *dicto cap.*1. *Sess.*24. *de reformat. Matrim.* ubi expressè cavetur, quod clandestinè Contrahentes *graviter* Episcopi ar-
108 bitrio puniantur = ibi = *Nèc non ipsos Contrahentes graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit* = tantoque magis illius mandatis perNos omninò parendum esse censuimus, quia adeo à Clandestinis Matrimoniis abhorret Ecclesia, ut si Judex Ecclesiasticus non condignè puniat clàm Contrahentes, levique pœna puniti remaneant, possit eos Judex Laicus iterum punire, perindè ac si numquam puniti
109 fuissent *Sanch. de Matrim. lib.*3. *disput.*54. *num.*7., & quod magis urget pœnam Contrahentibus remittere non debuimus, ne Nos quoquè cum ipsis apud Deum rei culpæ lethalis efficeremur, ex relatis namque *Tridentini*
110 verbis DD. inferunt *gravitèr peccare Ordinarium Clandestinè Contrahentes non punientem*, inter quos *Sanch. de Matrim. lib.*3. *disput.*46. *num.*6. *& seqq.*

Nullatenus relevante, quod id procedere possit dumtaxàt contra tentantes inire Matrimonia Clandestina, quæ per Sac. Concilium jam declarata sunt nulla; Potius enim cum agatur de Matrimonio Clandestino *valido*, & propterea de graviori delicto, quam sit illud, quod ab iis committitur, qui Matrimonia Clandestina primæ, & secundæ speciei jam per Tridentinum irritata contrahere præsumunt per ea, quæ diximus in superiori §. *Rigidissimè, & seqq.*, gravius proindè Ma- 111
trimonia Clandestina tertiæ speciei contrahentes sunt puniendi, & gravius consequenter Ordinarius peccat, quatenus illos impunitos relinquat; & optimo quidem Jure, nam hæc Ordinarii facilitas, seù potius oscitantia, fomentum præberet eorum malitiæ, qui, si non horrore peccati, saltem formidine pœnæ se abstinent à similibus Matrimoniis penitus extirpandis, vel
saltem totis viribus impediendis, quo- 112
niam ex iis maxima non solum oriuntur scandala, sed ut plurimum odia, dissensiones, lites, aliaque similia inter Consanguineos Contrahentium, quorum sæpe fœdantur Familiæ iisdem
vetitis Matrimoniis, quæ non semel 113
infelicem assequuntur eventum, quemadmodum advertit *Vanespen. in Jus Eccles. Univers. par.*2. *tit.*12. *cap.*6. *num.*2. = ibi = *Hi quidem Ritus &c. quia ab Ecclesia instituti sunt, Matrimonio benedictionem accersere solent, & eorum temeraria omissio, & prophanus contemptus maledictionem in ipsos Contrahentes, ipsumque Matrimonium non raro accersere* =

Si ergo Ordinarius graviter peccat impunitos relinquens taliter Con-
trahentes, qui sæpe nec Divinam ef- 114
fugere valent ulctionem omittendo Proclamationes Matrimonio præmit-
tendas tàm ex dispositione *Text. in* 115
Cap. fin. de Clandestin. Desponsat. & Sac. Concil. Trident. quàm ex antiquo
more Ecclesiastico jam tempore *Ter-* 116
tulliani usitato *Bohemer. in animadvers. ad Fleury instit. Jur. Eccles. par.*2. *cap.*6. §.3. *lett.Z.*, nec non contemnendo subsequentem Sacerdotalem Benedictionem juxta vetustissi-
mum Ecclesiæ institutum, quod etiam 117
tempore Evaristi PP., qui vixit *Anno Christi* 97., servatum esse desumitur ex *Can. Aliter.* 30. *Quæst.*5. & servandum esse præcipiunt *Concil. Tridentin. Sess.*24. *cap.*1. *de reformat. Matrimon. Concil. Londinen. ann.*1175. *cap.*17. *Concil. Colonien. ann.* 1536. *par.*7. *cap.*44. Si ad Catholicorum confusionem apud ipsos Hereticos, qui nèc

nèc Concilio Tridentino, nèc aliarum Synodorum decretis se subjectos esse contendunt, pro validis Nuptiæ minimè habentur, nisi trina proclamatio
118 præcedat, ut cum *Simon. Van Luven I. C. Batavo in sua Cens. forens. lib.1. cap.14. num.1. & 2.* testatur *Vanespen. in Jus Eccles. univers. par.2. tit.12. cap.3. num.26.* & contra conscientiam peccare tenent, qui negli-
119 gunt cæremoniam Sacerdotalis Benedictionis, ut videre est apud *Brunneman. de Jur. Eccles. lib.2. cap.16. §.6. & in addit. ad eumd. §.6.* nil mirum, si vigilantissimi Præsules pati minimè possint, quod impuniti hujusmodi Delinquentes evadant, quatenus *pro iis quoque rigorosissimam apud Supremum Judicem rationem sunt reddituri*, sed crescente Hominum quotidie malitia, ad hanc refrænandam expedire arbitrentur, ut pœna per ipsos potiùs augea-
120 tur, quemadmodum in proposito monet *Sanch. de Matrim. lib.3. disput.46. num.9.*

Perperam tandem conquerebantur, quod, inito Matrimonio, fuisset illis cohabitatio interdicta, & per longum tempus causa conficiendi Proces-
121 sum retardata; Hæc etenim prohibitio ad præscriptum Sac. Canonum in *Can. Sive 33. quæst.2. Cap. Super eo de Cognat. Spiritual. Cap.2. & Cap.3. de Clandest. Desponsat. Cap. Cum locum de Sponf. & Matrim.* nequaquam omitti potuit *Fagnan. in Cap. Literæ num.1. de Matrim. contrab. contr. interdic. Eccles.*, & quidem duratura saltem per Mensem *Ciarlin. controv. lib.2. contr.131. §. fin. Clericat. Erotemat. Eccles. cap.144. sub num. 17. Chartar. decis. Crimin.22. n.16.* maximè quia ante Matrimonii consumma-
122 tionem Denunciationes suppleri debebant, ut declarasse *Sac. Congregat. Concil.* affirmat *Marta de Jurisdict. part.4. centur.1. cas.71. num.15. Vanespen. in Jus Eccles. Univers. par.2. tit.12. cap.3. num.18.* itaut quoties sine præmissis malitiosè Denunciationibus cohabitassent, simulque habuissent usum Matrimonii, toties lethale peccatum commisissent *Sanch. de Ma-* 123
trim. lib.3. disput.11. num.5. Barbos. de offic., & potest. Episc. allegat.32. num.3. Idemque dicendum quando conceditur dispensatio dumtaxat ne Denunciationes ex justa causa præmittantur (non vero ad consuman- 124
dum sine illis) quia Concilium eas demandat ad detegenda impedimenta, si quæ sint, & ad vitandam fornicationem, quatenus Matrimonium esset nullum, ob latens impedimentum, cumque agatur de materia gravissima, ac de lege prohibitiva sub mortali, ea 125
semper obligat, quamvis in aliquo casu constaret nullum subesse impedimentum *Barbos. de offic. & potest. Episcop. allegat.32. n.4.*, quia lex fundatur in 126
periculi præsumptione, ut totidem ferè verbis tradit *P. Paul. Hieronym. à S. Helen. in Medull. Theol. PP. Salmaticen. tract.15. cap.3. n.50.* Certòque certius in casu, in quo Masculus Romæ, Venetiis, Bononiæ, aliisque in locis tempore habili ad contrahendum Matrimonium moram traxerat, nullamque status liberi prò se probationem tunc exhibere potuerat, qui præterea probationis defectus, quam, inito clandestinè Matrimonio, per longum temporis spatium facere neglexit, quia paucis ab hinc diebus tantummodo à Sacra Suprema Inquisi- 127
tione facultatem supplendi prædictæ probationi cum ejus Juramento reportavit, fuit una ex causis, cur illorum cohabitatio diutius suspensa remansit, non vero Processus infra 28. dies, hoc est die 22. elapsi Mensis Augusti absolutus cum assignatione eisdem facta consueti termini ad suas faciendas defensiones, quas usque ad diem 24. præteriti Mensis Septembris eorum culpa, & contumacia dilatas alteram fuisse causam ulterioris moræ etiam visu carentibus satis apparet.

Et ita Promotore Fiscali, & Procuratore Sponsæ informantibus.

Gg 2 A D-

ADDITIONES

☞ *Ad magis, magisque confirmandas nonnullas Sententias in præmissis Votis jam stabilitas, sequentes Additiones duximus adnectendas.*

ADDIT. I.

An affectante Parocho non audire verba, vel non videre nutus Contrahentium, Matrimonium sit validum.

SUMMARIUM

128 *NEsciens ex quo noluit scire habendus est pro sciente*
Declara ut n.168.

130 *Validum est Matrimonium contractum coram Parocho, licet invito, & reluctante.*

131 *Etiamsi Episcopus illi prohibuerit interesse Matrimoniis.*

132 *Parochus assistit Matrimonio jure proprio, non ex delegatione.*

137 *Præsentia Parochi in Matrimoniis est necessaria sub pœna nullitatis*, & n.161.

138 *Nullum est Matrimonium, si ex quocumque motivo Parochus de eo testificari non possit.*
Declara ut n.172. §. Post hæc.

141 *Parochus tenetur prohibere, & quantum in se est positivè resistere Clandestinis Matrimoniis*, & n.145.152.158.170.

142 *Parochus non peccat, nèc male facit tentando fugam, claudendo oculos, & aures obturando ad impediendum Matrimonium Clandestinum*, & n.146.

144 *Validum non est Matrimonium, si Parochus affectet non audire verba, nèc videre nutus Contrahentium, quatenus illa verè non audiat, neque hos videat*, & n.148.

154 *Validum non est Matrimonium, si Parochus ex impotentia naturali, sive accidentali non audiat verba Contrahentium, seu non videat illorum nutus; Secus si verba audire, vel nutus videre nolit data opera.*
Imo quod in utroque casu invalidum sit Matrimonium ibid. n.157., & seqq.

155 *Non est in potestate Parochi impedire celebrationem Matrimonii per affectatam non intelligentiam.*
Distingue ut n.157.

156 *Parochi præsentia in Matrimoniis requiritur ad evitandam Clandestinitatem.*

159 *Clandestinè contrahentes Matrimonium mortale peccatum cum Sacramento conjungunt, ideo sunt impediendi.*

166 *Parochus non audiens verba Contrahentium, aut non videns illorum nutus nullum Testimonium ferre potest circa validitatem Matrimonii*, & n. seq.

171 *Duo Testes interessentes Matrimonio non faciunt plenam fidem sine testimonio Parochi*, & n. seq.
Recens Decretum Sac. Congregationis Concilii approbans Matrimonium contractum coram Parocho Fœminam videre nèc audire volente ibid. §. Post hæc.

Controversia est inter DD., an affectante Parocho non audire verba, vel non videre nutus attentantium clandestinè (hoc est sine præcedentibus tribus Denunciationibus) contrahere Matrimonium, & verè illos non vidente, vel eorum verba non audiente, Matrimonium validum sit pronunciandum.

Sententiam affirmativam inter alios tuentur *Fagnan. in Cap. Quoniam 13. num.25. de Constit. & in Cap. Quæsitum est 7. num.7. de Pœnit. &* 128
remiss. ubi refert *Sacram Congregationem* declarasse *validum esse Matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, & per vim adhibito,* quam-

quamvis nihil eorum, quæ agebantur, vidit, & intellexit, si affectavit non intelligere, ut in Parocho, qui obturavit aures suas, ne audiret = & pariter *Pontius de Matrim. lib. 1. cap. 25. sub num. 12. Boss. eod. tract. cap. 3. num. 22. Leander. Oper. Moral. tom. 2. tract. 9. disput. 7. quæst. 50. Natal. ab Alex. in Theol. Dogmat. tom. 6. regul. 10. in fin. fol. 494.* quos refert, & sequitur *Rot. in Romana Matrimonii 4. Febr. 1697. cor. Ursino*, ubi tenet, quod cum non intelligentia Parochi ab ipsius Parochi positivo facto procedat, ideo dum ipse causam dedit, quominus intelligeret, de jure habendus sit pro intelligente, quia nesciens ex quo noluit scire, vel affectavit nescire, habendus est pro sciente *ad Text. in Cap. Cum inhibitio 3. §. Si quis vera de Clandest. Desponsat.*, ibique eadem *Rota* subjungit, quod eo magis inclinarunt DD. in hanc Sententiam, ex quo ipsamet *Sac. Congregatio Concilii Tridentini interpres* tàm antiquis, quàm modernis temporibus eidem Sententiæ adhæsisse videtur, & signanter in responsis, quæ data fuerunt *Episcopo Giennensi anno* 1581. & relata habentur *lib. 3. Decretor. pag. 59. & seq.* Episcopo namque prædicto Ecclesiæ suæ statum referenti, & nonnulla dubia discutienda proponenti, quorum hoc I. fuit = *Utrum prohibitione facta ab Ordinario, ne Parochus aliquos desponsaret, ita tollatur Jurisdictio ipsius Parochi, ut ad contrahendum Matrimonium contra talem prohibitionem non sit legitimus Parochus* = hæc fuit data responsio = *Valere Matrimonium contractum coram Parocho, cui interdictum est ab Episcopo, ne interveniat* = II. = *Utrum Matrimonium, in quo intervenerit Vicarius Parochi non invitus, sed volens contra prohibitionem tantum Ordinarii, sit validum, vel potius invalidum, quia non intervenit Sacerdos habens Jurisdictionem, cum sit sublata ab Ordinario* = II. = *Esse validum* = III. = *Si invitus, & compulsus per vim adsit Sacerdos, dum contrahitur Matrimonium præcedente, vel non præcedente dicta prohibitione, utrum tale Matrimonium subsistat* = III. = *Subsistere* = IV. = *Si Sacerdos adfuerit, nihil tamen eorum, quæ agebantur, vidit, neque audivit, utrum tale Matrimonium validè contrahatur, vel potius, tamquam sine Sacerdote, nullius sit ponderis, & momenti* = IV. = *Non valere, si Sacerdos non intellexit, nisi tamen affectasset non intelligere* = V. = *Si adsit Sacerdos, dum contrahitur Matrimonium, casu non cogitans se esse ad id vocatum, sed aliud agens, audit duos inter se contrahentes Matrimonium, utrum sit validum tale Matrimonium, in quo fuit præsens, non tamen certioratus, nèc ad id expressè vocatus, neque interponens suam auctoritatem dicto, vel facto, vel potius sit nullum, quasi assistentia auctoritativa per Concilium requiratur, & non nuda, vel casualis præsentia* = V. = *Valere, etiamsi Parochus aliam ob causam adhibitus sit ad illum actum* = & similiter in una *Ulixbonen.* = ibi = *Congregatio censuit, si vera sunt, quæ narrantur, & Parochus affectaverit non intelligere, Matrimonium valere* = itemque in una *Sarzanen. 16. Febr.* 1648., in qua omissæ fuerant Denunciationes, & Parochus resistens audivit tantummodo verba consensus præstiti per Sponsum, dum Sponsam præ manibus habebat, & nihilominus = *Congregatio censuit Matrimonium sustineri, etiamsi Parochus non intellexerit verba Sponsæ, dum tamen de illius consensu ex aliis signis, juxta Juris Communis dispositionem legitimè constet* = & pariter *in Patavina 16. Maii 1699. & in Tolentina 18. Novembris 1671. & in Venetiarum, seù Vicentina 11. Martii 1673.*, in quibus omnibus resolutum legitur Matrimonium valere, etiamsi Parochus verba alterius ex Contrahentibus non audierit, vel quia affectaverit non intelligere, vel quia ex quo terga vertit, non auscultaverit, vel quia propter iram, aut rumorem, vel quid simile audire non potuerit, ut videre est in præcitata *Rotæ decisione* impressa apud *Ursay. discept. Eccles. tom. 1. par. 2. discept. 2. num. 11. 12. & 13.* in qua referuntur prælaudata Sac. Congregationis Decreta; idemque notat *P. Paulus*

Jus Hieronym. à S. Helena in Medull. Theolog. PP. Salmaticen. tract. 15. *cap.*3. *num.*48. & recentius firmavit *Rot. in Majoricen. Matrimonii* 3. *Julii* 1748. *coram R.P.D. Canilliac*, ubi quod si Parochus præsens sit, licet repugnet, simulet non audire, fugiat, increpet, faciat quod lubet, satis est esse præsentem, & deinde accessit pro validitate consimilis Matrimonii aliud quoque Decretum *Sac. Congregationis Concilii in Nicien. Matrimonii* 27. *Martii* 1751.

Negativam autem sententiam, quam & Nos in præcedenti *Vot. X. num.*81. *& seqq.* libentèr amplexi su-
129 mus, verius sustinent innumeri classici Doctores tùm Theologi, tùm Canonistæ, & præcipuè *Pirhing. in Jus Can. tom.*4. *tit.*3. §.3. *num.*2. *Anaclet. Reiffenstuel. ibid. num.*106. *Engel. ibid. sub num.* 14. *Pignattell. consult.* 133. *num.*35. *tom.*9. *Cabassut. Notit. Eccles. Notit. ad Concil. Trident. num.*55. *& in Prax. Jur. Canonic. lib.*3. *cap.* 26. *sub num.*12. *Sanchez de Matrim. lib.*3. *disput.*39. *sub num.*6. *Dicastill. de Matrim. tract.* 10. *disput.* 19. *num.* 167. *Tancred. de Matrim. lib.*3. *disput.*39. *num.*2. *Marchant. in Tribunal. Sacrament. de Matrim. tract.* 1. *tit.*7. *q.*5. *conclus.*2. *vers. Dices, Rosignol. in prax. Thologic. legal. tit. de Matrim.* 1. *prænot.*32. *sub num.*5. *Monacell. in Formular. tom.*3. *tit.*2. *annot. ad form.* 5. *num.*6. *& seqq.*, *Panimoll. annot.* 1. *ad decis.* 19. *num.* 31. *vers. Vel ab Altari fugam arripiat*, & alii quamplurimi usque ad numerum *biscentum & ultra* tàm Theologi, quàm Canonistæ relati per *Ursayam Discept. Eccles. tom.* 1. *par.*2. *discept.*1. *num.*129. *& seqq. & discept.*2. *num.*34. *&* 106. *& seq.*, *& tom.*3. *par.* 1. *discept.* 1. §. 4. *num.* 2. *& seqq.*

Hanc autem sententiam Nos quidem sequuti non sumus sub cœca fide prælaudatorum Doctorum, sed quia illam vivæ rationi innixam invenimus; Etenim non impugnamus validum esse
130 Matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, & per vim adhibito prout docet *Fagnan. in d. Cap. Quoniam* 13. *num.* 25. *de Constit. & in d. Cap. Quæsitum est* 7. *n.*7. *de Pœnit. & remiss.* Validum quoque esse fatemur quamvis Episcopus eidem Parocho facultatem assistendi Matrimoniis interdixerit, quia Parochus ex *Concilio* 131
Tridentino Sess. 24. *de reformat. Matrim. cap.*1. jure proprio, & non ex aliena facultate, seu delegatione hanc 132
assistentiam præbet argum. *l. More majorum* 5. *ff. de Jurisdict. omn. Judic.* = ibi = *Qui eam jure suo, non alieno beneficio habent* = & hæc est com- 133
munis Doctorum opinio, ut testatur *Reiffenstuel. in Jus Canonic. lib.*3. *tit.*3. *num.*72. sed si assistentiam præstet, vel assistere invitus cogatur, & utriusque Contrahentis consensum verè non in- 134
telligat, Matrimonium validum declarari non posse opinamur cum *Barbos. sup. Conc. Trident. sess.*24. *cap.*1. *num.*73. *& seqq.*, quique contrarium sentiunt, vel æquivoco decipiuntur, 135
vel solam præsentiam materialem, sive physicam Parochi sufficere malè arbitrantur.

Decipiuntur æquivoco, qui non intelligentiam veram cum non intelligentia affectata, & ficta confundunt, maxima namque intercedit differentia inter eum, qui affectat, idest simulat aliquid agere, quod verè non agit, 136
aut aliquid non agere, quod verè agit, & eum, qui non simulat, neque affectat, sed verè, & propriè, & cum effectu agit, quod agit, vel non agit, quod verè non agit, aut non intelligit, quod verè non intelligit. Primus enim fingit, & de eo, quod fingit, pro veritate tuta conscientia testificari potest, non autem alter. Quoties igitur Parochus non affectat, neque fingit obturare aures, sed verè aures obturat in modum, quod Sponsorum verba audire nequeat, & terga vertit, aut oculos claudit, ut ne quidem Sponsos videre possit, nullo modo neque de verbis, neque de nutibus Contrahentium testificari valet, ad quem effectum sub pœna nullitatis illius præsentia præ- 137
scribitur a *Sac. Conc. Trident. d. cap.*1. *sess.* 24. *de reformat. Matrim.*, undè hujusmodi Matrimonium tamquam deficiens in forma substantiali, in uno scilicet ex tribus Testibus a Concilio pro forma requisitis, nullum remanet in

in radice; Quod verum est sive voluntariè, sive ex quocumque alio motivo
138 Parochus de contracto Matrimonio testificari non possit *Ursaya discept. Eccles. tom.*1. *par.*2. *discept.* 2. *n.*113. *& seqq.*

Secus autem si Parochus affectat, fingit, aut simulat claudere oculos, & obturare aures, sed verè ad illas, aut
139 ad illos applicat manus, & impedimentum, sed non obturat, ita ut videat nihilominus nutus, & intelligat, ac audiat verba Contrahentium, in quo sensu intelligenda sunt allegata *Decreta Sacræ Congregationis*, in quibus eadem *Sac. Congregatio* censuit eatenus esse valida Matrimonia contracta coram Parochis affectantibus, contradicentibus, fugientibus, & oculos, vel aures claudentibus, quatenus, his non obstantibus, perfectissimè Contrahentium voluntatem perceperunt, & quamvis consultò, & data opera finxissent non intelligere, ac percipere, revera tamen intellexerunt, & perceperunt mutuum actualem Contrahentium consensum, ut solidè, & clarè probat *Ursaya discept. Eccles. tom.*1. *par.*2. *d. discept.* 2. *num.*169. 186. 187. 189. 239. 240. 243. ubi refert verba dictarum Resolutionum in *Giennen.*, *Ulixbonen.*, *Sarzanen.*, *Patavina*, *Tolentina*, *& Venetiarum*, *seu Vicentina*, in quem eumdem sensum varias *Sacræ Congregationis Concilii* resolutiones allegat, & intelligit *Bonacc. Theol. Mor. tom.* 1. *de natur. & propriet. Matrim. quæst.*2. *punct.*8. *num.* 23. idemque sentiunt *Ledesma in* 3. *par. D. Thomæ quæst.*45. *artic.*5. *pag.*201. *vers. Quo posito Gonzalez ad reg.*8. *Cancell. gloss.*48. *num.*7. *Pignatell. consult.* 79. *num.*19. *tom.* 5. *Jorius de Matrim. par.*4. *quæst.*7. *de Paroch. num.*8. *Rodriquez in Summ. cap.* 218. *num.* 18. *De Justis de dispensat. Matrim. lib.*2. *cap.*19. *num.*98. pluriesque resolvit *Sac. Congregat. Concil.* & signanter *in Mediolanen.* 15. *Decembr.* 1629. *& in Brugnat.* 16. *Martii* 1630. *& in Comen.* 2. *Junii* 1674. *& in Ruremunden.* 23. *Augusti* 1681. apud *Ursayam discept. Eccles. tom.*1. *par.* 2. *discept.*2. *num.*109. & hunc esse verum, & germanum sensum resolutionum *Sac. Congregationis Concilii* circa Parochi affectationem, & veram ejus intelligentiam latè demonstrat idem *Ursaya tom.*3. *par.*1. *discept.*1. §.14. *per tot.*, ubi plurimas allegat auctoritates, & valida fundamenta deducit.

Laborant autem in falso supposito, qui arbitrantur, quod in dictis casibus Parochi verè non audientis verba, vel verè non videntis nutus Contrahentium, sufficiat sola ipsius Parochi præsentia physica, seu materialis; Talis enim opinio, ut diximus in præmisso *Vot. X. num.*92., reprobata fuit *a Sac. Congregatione Concilii in* 140
Romana Dubiorum Matrimonii 6. *Martii* 1700., cui cum fuerint de mandato S. M. Innoc. XII. *die* 10. *Januar.* 1699. proposita infrascripta Dubia = I. *An Parochus teneatur prohibere, & quantum in se est positivè resistere Clandestinis Matrimoniis, & quate-* 141
nus affirmativè. II. *An ob inopinatum casum, deficientibus aliis mediis probibendi, & resistendi, peccet, vel malè faciat Parochus tentando fugam,* 142
claudendo oculos, & aures obturando. III. *An Parochi præsentia, de qua loquitur Sacrum Concilium in* 2. *par.* 143
cap. 1. *Sess.* 24. *de refor. Matrim. cum illis verbis*; = *Qui aliter quam præsente Parocho &c.* = *debeat esse moralis humano modo, cum advertentia, ita ut possit esse testis Matrimonii actualiter, & de facto contracti, non vero voluntatis contrahendi, vel sufficiat potius sola præsentia physica, & materialis*. IV. *An affectante Parocho non audire verba, vel non videre nutus attentantium clandestinè contrahere Matrimonium, & re vera illa* 144
non audiente, vel istos non vidente, validum sit Matrimonium coram ipso attentatum = re maturè discussa *Die* 6. *Martii* 1700. *Eadem Sac. Congregatio Concilii, reprobata opinione, quod sufficiat præsentia Parochi purè physica, seu materialis, censuit providendum esse in casibus particularibus* = quemadmodum refert prælaudatus *Ursaya tom.* 1. *par.*2. *discept.*2. *num.*20. *& seq. & num.*258. *& seq. & n.*279. *& seq.* qui præterea *in eadem discept. a num.*25. *ad* 29. primum ex quatuor allatis Dubiis resolvendum esse existimat

mat cum plurimis Doctoribus *Affirmativè* per text. expressum *Generalis*
145 *Concilii Lateranensis* relat. in *Cap. Cum inhibitio* 3. §. *Sanè de Clandest. desponsat.* = ibi = *Sanè si Parochialis Sacerdos tales Conjunctiones* PROHIBERE CONTEMPSERIT *aut quilibet etiam Regularis, qui eisdem præsumpserit interesse, per triennium ab officio suspendatur, gravius puniendus, si culpæ qualitas postulaverit* = quæ Conciliaris sanctio fuit expressè renovata per *Concil. Trid. Sess.* 24. *de reform. Matrim. cap.* 1. *post princ.* Ad secundum verò Dubium *a num.* 30. *ad* 32. respondendum esse substinet *Negativè*, quia ut Parochus evitet pœnam, & mortale peccatum impediat; quocumque possibili modo Clandestinis Matrimoniis resistere tenetur, undè aliis modis deficientibus, bene facit, si fugam
146 tentet, oculos claudat, & obturet aures, idque firmat allegando ferè omnes classicos Doctores, necnon *Rot. decis.* 124. *num.* 17. *par.* 7. *& decis.* 122. *num.* 4. *par.* 8. *recen. & decis.* 431. *num.* 5. *coram Royas* atque *Sac. Congregationis Decretum in Comen. Matrim.* 2. *Julii* 1675. *lib.* 28. *Decret. pag.* 312. Circa verò Tertium dubium respondendum esse arbitratur *negativè* quoad primam partem, *affirmativè* quoad secundam, ostendens *a num.* 33. *ad* 101. cum innumeris Doctoribus, variisque Decisionibus, ac Juribus, quod ad validitatem Matrimonii requiritur præsentia Parochi moralis humano modo, ejusque naturæ, & advertentiæ, ut testificari possit de Matrimonio actuali de facto coram ipso contracto, nullimodè suf-
147 ficiente ejus præsentia purè physica, seu materiali, ut pluries censuit *Sac. Congregatio Concilii*, & præcipuè in *Lauden. Matrimonii* 28. *Julii* 1678. in qua nullum declaravit Matrimonium coram Episcopo materialiter, & physicè præsente contractum, & novissimè in *dicta Romana Dubiorum Matrimonii* 6. *Martii* 1700. in qua ut vidimus, *absolutè reprobavit opinionem, quod sufficiat præsentia Parochi purè physica, & materialis*. Tandem ad quartum, seu ultimum Dubium, plu-
148 ribus adductis solidis rationibus, Decisionibus, & Auctoritatibus *negativè* respondendum esse *a num.* 103. *usque ad finem* constantissimè tenet.

Quin obstent duæ, quæ solent allegari Resolutiones *Sac. Congregationis Concilii*, altera nempe *in Romana Matrimonii* 6. *Augusti* 1706. *& altera in Amerina Matrimonii* 15. *Decembr.* 1714. *&* 12. *Januar.* 1715. quasi quod eadem *Sac. Congregatio* recedendo a prioribus aliis resolutionibus, & præcipuè a *d. Romana* 6. *Martii* 1700. tam in prædicta *subsequenti Romana*, quam in alia *Amerina* fuerit in sensu, ut sola materialis præsentia Parochi pro Matrimonii validitate sufficiat, non obstante facto Parochi verba Contrahentium audire nolentis. Eatenus enim *Sac. Congregatio* in prædictis duobus casibus Matrimonium esse validum declaravit, quatenus Parochus finxit, & affectavit non intelligere, nèc percipere, sed 149
re vera intellexit, atque percepit mutuum, & actualem Contrahentium consensum, ut observat præcit. *Ursaya tom.* 1. *par.* 2. *d. discept.* 2. *num.* 145. *& seqq.* Cæterum nunquam præsumendum venit, quod *Sac. Congregatio* recedere voluerit ab allegata Resolutione in *Romana* 6. *Martii* 1700. in qua præter solitum interfuere 21. Emi Cardinales videlicet DD. Cardinales 150
Bullionus, Acciajolus, de Carpineo, Petruccius, Colloredus, Cantelmus, De Judice, Morigia, Tanara, Cincius, S. Clementis, Sacripantes Præfectus, Noris, Pauluccius, Radolonicus, Sperellius, Gabriellius, Bichius, Franciscus Barberinus, de Alteriis, & S. Cæsarei. Firmum igitur remanet, quod *Sacra Congregatio Concilii* declaravit quidem valida Matri- 151
monia contracta coram Parochis affectantibus, seu fingentibus non audire verba, vel non videre nutus Contrahentium, sed in rei veritate illa audientibus, & nutus videntibus, quo casu si Parochus præsens est, licet repugnet, simulet non audire, fugiat, increpet, faciat, quod lubet, satis est esse præsentem, quia nihilominus audit, aut videt, & de verbis auditis, vel de nutibus visis ferre potest certissimum testimonium, obturando nam au-

aures, vel claudendo oculos finxit apponere oculis, auribusque impedimentum, sed vere, & realiter non ita apposuit, ut non audiret, vel non videret, & in hoc sensu intelligenda venit etiam *Rotæ decis. in d. Majoricen. Matrimonii 3. Julii 1748. cor. R. P. D. Canilliae.* & recens Decretum *Sacr. Congregat. Concil. in Nicien. Matrimonii 17. Martii 1751.* Nunquam vero pro validis habuit ea Matrimonia contracta coram Parochis ex virtuosa,
152 ac commendabili advertentia, & promptitudine in exequendo dispositionem *Generalis Concilii Lateranensis cap. 51.* relat. in *dict. Cap. Cum inhibitio 3. §. Sanè de Clandest. desponsat.* confirmatam *a Sac. Concil. Trident. Sess. 14. de reform. Matrim. cap. 1. post princ.* non affectantibus, seu fingentibus non audire verba, vel non videre nutus Contrahentium, sed talibus verè, &
153 realiter apponentibus impedimentis, ut eorum oculi reipsa nutus, aut signa non videant, ac eorum aures in rei veritate non audiant mutuum Contrahentium consensum.

Nullatenus attenta distinctione inter Parochum præsentem, & ex vi naturalis, vel accidentalis impotentiæ non audientem verba, aut signa mutui consensus non videntem, & Pa-
154 rochum præsentem quidem, sed nolentem, & studiosè, & voluntariè affectantem non audire eadem verba, aut signa videre; Primo enim casu admittitur, quod materialis, seu physica Parochi præsentia non sufficiat ad Matrimonii validitatem; secundo verò casu, quod materialis præsentia satis superque sit, ac sufficiat, quod audiverint, vel viderint alii duo Testes, si Parochus audire, aut videre noluit, cum posset, cum non sit in cujusque Parochi potestate Matrimoniorum celebrationem impedire per
155 suam voluntatem, & affectatam non intelligentiam, nam *Concilium Tridentinum* præsentiam Parochi requisivit ad tollendam Clandestinitatem
156 actus, ideòque sufficit, quod sit præsens, etiamsi verba audire, aut nutus videre recuset.

Etenim non impugnamus, quod Parochus per affectatam non intelligentiam impedire nequeat effectuationem Matrimonii, ejusque validitatem, ut jam præmisimus, sed tantummodò opinamur, quod illud nullum remaneat quoties non affectat; aut fingit non audire, vel non videre, sed verè, & realiter non videt, nèc audit non tantum ex impotentia naturali, seù ac- 157
cidentali, verum etiam ex facto proprio, quia obturet aures, vel oculos claudat, aut terga vertat. Nèc repugnat, quod si his modis adhibitis nullum redderet Matrimonium, in ejus potestate consequenter esset impedire Matrimonium clandestinè attentatum, tùm quia ad hoc illum impellit præce- 158
ptum sæpedicti *Concilii Lateranensis* relat. in *Cap. Cum inhibitio 3. §. Sane de Clandest. desponsat.* cujus verba *num. 145.* supra retulimus, tùm quia non in solius Parochi in vim mox præcitati *text. §. Sane*, sed in cujuslibet Catholici potestate est, quantum fieri potest impedire, ne uniatur mortale peccatum cum Sacramento, prout clandestinè Contrahentes mortale peccatum cum Sacramento Matrimonii conjungunt, tùm quia si Parochus 159
assistit Matrimonio non solum ad tollendam Clandestinitatem actus, verum etiam, juxta communem opinionem, uti Testis magnæ authoritatis ad hunc actum, ultra alios duos Testes, ex præcepto *Sac. Concil. Tridentini* 160
pro forma principaliter adhibendus *ut supra n. 37. & 86.*, & quamvis assistat, tamen non audiat, aut non videat, ad probandam deindè Matrimo- 161
nii validitatem haberi quidem poterit sola depositio aliorum duorum Testium, sed non Tertii per Sacrum Concilium Tridentinum præcisè voliti, ut principaliter assistat non ut surdus, vel cœcus, aut tamquam simulacrum, sed ut homo audiens, & videns, ac aptus, & idoneus ad testimonium ferendum. Is enim si deindè fuerit sub Juramento de attentato, & illicito Matrimonio interrogatus, & non audiverit 162
nisi consensum unius tantum ex Contrahentibus, de illo tantum ei fas erit deponere, & non de reciproco alterius consensu sive verbis, sive nutu manifestato, nèc ita de facili præsumen- 163
do, per ea, quæ supra diximus *n. 77. & seqq.*

& seqq. Præterea nonnunquam contigit in actu quoque Matrimonii coram Parocho præmissis denunciationibus ineundo, quod alter ex Contrahentibus per vim ad celebrandum Matrimonium inductus consensum præstare renuerit, quod contingere simul poterit in Clandestino, si Mulier per vim, aut metum a Viro fuerit ad Matrimonium ineundum traducta, ideòque si Parochi non audientis, aut non videntis testimonium deficiat, adhibenda non videtur plena fides duobus Testibus, qui Clandestino fuere præsentes, quia de sola illorum depositione *Sacrum Concilium* non confidit, maximè si sint suspecti, quia ad hunc illicitum actum requisiti scienter accesserint, si enim sua præsentia voluntaria, & peccatum committere, & peccato cooperari non dubitarunt, nèc etiam formiter examinati de utriusque Contrahentis reciproco consensu, licet abfuerit, cum perjurio deponere formidabunt. Idemque absurdum sequi
164 posset si Parochus verba nèque viri, nèque Mulieris sive ex impotentia naturali, aut accidentali, sive voluntariè non intellexerit, aut nutus non viderit, cui proindè nequaquam sit a propria conscientia permissum asserere, an Contrahentes nutus, & signa dederint, aut verba protulerint, quæ sint apta ad contrahendum Matrimonium de præsenti, vel de futuro, si enim hoc quoque casu duorum Testium depositionibus dumtaxat credi deberet,
165 vel isti signorum, aut verborum prædictorum significationem ex ignorantia distinguere non valentes, de reciproco consensu deponerent, quando verè reciprocus consensus abesset, vel ea ex malitia alterare possent ad favendum Clandestino, ac uni ex Contrahentibus, qui eos requisivit, altero Contrahente forsan expresè non consentiente, aut etiam expresè dissentiente, unoque verbo attenderetur sola depositio duorum Testium, licet plenam fidem non faciant, quia Parochus nullum de validitate Matri-
166 monii testimonium ferrè posset, ut rectè considerat *Rosignol. in prax. Theol. legal. de Matrim. prænot. 32. sub num. 5.* = ibi = *Omninò improbabile est, quod Sac. Congregatio voluerit testimonium illius esse validum, qui nihil percipit eorum, quæ facta sunt; Quomodo enim testificari potest de Matrimonio, quod non cognovit?* & clarè evincitur de mente ipsiusmet *Sacræ Congregationis Concilii*, quæ in sæpedicta *Romana Dubiorum 6. Martii* 1700. non obscurè, sed patenter, & *absolutè reprobavit opinionem, quod sufficiat præsentia Parochi purè physica, seu materialis*, ea viva ratione, quod non censeatur Parochus præsens ad hoc, ut de Matrimonio testificari possit, nisi verè intelligat, aut percipiat 167
mutuum Contrahentium consensum argumento *text. in l. Coram Titio* 209. *ff. de Verb. signific.* = ibi = *Coram Titio aliquid facere jussus, non videtur præsente eo fecisse, nisi is intelligat &c.* = & advertit *Guttierez de Matr. cap. 69. num. 1.* = ibi = *Cum igitur Concilium Tridentinum ad valorem Matrimonii requirat præsentiam præcisè Parochi &c. intelligi debet juxta Juris Communis dispositionem, scilicet de præsentia more humana, hoc est cum intelligentia, & advertentia actus, qui celebratur* = præter adductos *per Ursay. tom. 1. par. 2. dict. discept. 2. per tot. & tom. 3. par. 1. discept. 1. per tot.* & signantèr §. 13. & 14.

Neutiquam refragante, quod qui noluit scire, haberi debeat pro sciente, hoc namque procedere pos- 168
set, si id cederet in damnum ipsius Parochi nescire volentis, qui sibi imputare debet, si quod scire poterat, scire noluit, sed in his terminis si Parochus habeatur pro sciente, id non cedit in illius damnum, sed in contemptum substantialis formæ per *Sac. Concil.* præscriptæ, quæ, non obstante facto Parochi, ad validitatem actus pernecesè adimpleri debet, ultra alias rationes adductas per *Ursay. Discept. Eccles. tom. 1. par. 2. d. discept. 2. a num. 132.*

Ulterius si *Sac. Concilium Trident.* requirit præsentiam Parochi ad tollendam Clandestinitatem, & quidem præsentiam illius non materialem, seu physicam tantum, sed moralem, adeout si Parochus non intelligat verba Contrahentium, Matrimo-

monium sit nullum, non ex alia quidem ratione, nisi quia *Concilium* ad illius
169 validitatem vult, quod Parochus intelligat, quisnam sanare poterit hanc nullitatem, si Parochus *nolit* intelligere, & de facto non intelligat, quoties *Concilium* ad validitatem omnimodè vult, quod Parochus intelligere debeat? Quomodo dici poterit va-
170 lidum Matrimonium, ex quo Parochus intelligere *noluit*, si illud omni possibili modo cogitur impedire per prælaudatum *text. in Cap. Cum inhibitio 3. §. Sanè de Clandest. desponsat.*?
171 Si tandem soli duo Testes ex mente *Sac. Concil.* apti non sunt, neque sufficientes ad ferendum plenum testimonium, & plenè probandam Matrimonii validitatem, nisi accedat præcipuum quoque testimonium proprii Parochi, de quo principaliter Ecclesia confidit; quod conceditur quotiescumque admittitur satis non esse præsentiam Parochi, qui audire ex impotentia naturali *non potuit*, undè nam illorum fides illud majus robur, quod non habet, assumit, ut eorumdem depositio sine Parochi testimonio plenam, atque perfectam fidem faciat, quando Parochus obsequendo *Canonicis functionibus* ad impediendum illicitum Matrimonium audire *noluit*, licèt in utroque casu iidem sint numero Testes, & Parochi deficiat intelligentia? Si *Sacrum Concilium* adeò duobus Testibus plenam fidem adimit, ut si
172 Parochus *ex impotentia naturali*, audire *non possit*, eorum depositio nullius sit efficaciæ, & Matrimonium nullum remaneat, quænam altera lex eorumdem testimonium irrefragabile reddit, & Matrimonium convalidat, aut valere decernit, si Parochus *audire nolit*, & de facto non audiat? Si idem Parochus requisitus impedire potest, imò tenetur hujusmodi Matrimonia denegando suam assistentiam, cur ex improviso adortus ea impedire non poterit denegando auditum?

Post hæc scripta, & non dum typis edita nobis innotuit in *Sacra Congregatione Concilii anno* 1753. fuisse agitatam Causam cui titulus *Carthaginen. Matrimonii* in qua agebatur de Matrimonio clandestinè contracto coram Parocho, qui fuerat in domo propria a Contrahentibus, & Testibus inopinatè deprehenso, quique Virum viderat, ejusque verba intellexerat, sed Fœminam nèc viderat, nèc audiverat, quia noluit, cumque Vota Emorum PP. scissa fuissent in duas partes san. me. BENEDICT. XIV. coram se *Congregationem* indixit, quæ sub *die 22. Septembr.* 1753. sub Dubio = *An constet de validitate Matrimonii in casu &c.* = Respondit = *Affirmativè pro validitate Matrimonii, attentis facti circumstantiis in casu, de quo agitur* = quia fortè in ea causa ultra Testes adhibitos ad illicitum, & sacrilegum actum, alii quoque Testes omni exceptione majores in dicta domo tunc casualiter reperiebantur, qui sua jurata depositione consensum ab utroque Contrahente fuisse præstitum confirmarunt, vel quia ex facti circumstantiis insurgebant probationes claræ, certæ, & indubitatæ concludentes mutuum utriusque Contrahentis consensum, de quo nullo modo Ecclesia dubitare potuerit, adeout similes probationes æquivalerent testimonio Parochi, de quo ad eruendam veritatem reciproci consensus Ecclesia confidit, vel ex alia rationabili causa, quam concurrisse declarant ea verba = *Attentis facti circumstantiis in casu, de quo agitur* =

ADDIT. II.

An in Galliis Denunciationes Matrimoniales requirantur sub pœna nullitatis Matrimonii.

SUMMARIUM

173 *IN Galliis prædictæ Canonicæ Denunciationes requiruntur sub pœna nullitatis.*

Declara ut n. 175.

177 *Nonnulli Episcopi in suis Synodalibus Constitutionibus adversus Contrahentes Matrimonium omissis culpabiliter Denunciationibus imponunt pœnam Excommunicationis.*

178 *Nonnulli pœnas arbitrarias.*

 179 *Illas*

179 *Illas etiam augentes excrescente Hominum malitia.*

180 *Alii pœnam Interdicti ab ingressu Ecclesiæ,*

181 *Alii pœnam pecuniariam.*

182 *Prædictæ pœnæ augentur, si contracto Matrimonio, Contrahentes illud audent consummare.*

183 *Iisdem pœnis puniuntur Testes, qui hisce Clandestinis Matrimoniis scienter interfuerunt.*

184 *Et Procurator, qui pro alio Clandestinum Matrimonium contraxit.*

185 *Et generaliter omnes consilium, auxilium, vel favorem præstantes.*

186 *Hæc remedia in praxi parum, seù nihil hactenus profuerunt, & quare?*

187 *Tales Contrahentes semper injuriam inferunt Sacramento, & sæpè præjudicium decori Familiarum.*

188 *Expleta libidinis vehementia Conjuges malè tractant, vel deserunt, nèc unquam se peccasse pœnitet.*

189 *Raynald. optaret, quod per Pontificiam Constitutionem contra tales Delinquentes imponeretur pœna Relegationis.*

190 *Nonnulli vero Episcopi desiderarent facultatem ea Matrimonia Clandestina in suis Synodalibus Constitutionibus invalida declarandi.*

191 *Ecclesia constituere potest impedimenta dirimentia Matrimonii.*

192 *Si dicta Clandestina Matrimonia declarentur invalida, Matrimonii libertas non impeditur, & quare?* & n. seqq., & n.201.

194 *Si Sponsus cogatur adimplere Sponsalia, non impeditur sic ei Matrimonii libertas.*

196 *Ecclesia nullum intulit præjudicium libertati Matrimonii statuendo impedimenta dirimentia.*

197 *Si Filius desponsare nequit Sororem suæ Sponsæ ante Matrimonium defunctæ ob publicam honestatem, licet accedat Parentum consensus, nèc scandala &c. timeantur absque læsione libertatis Matrimonii.*

198 *Eo fortius nullum declarari potest Matrimonium Clandestinum, unde tot peccata, & mala &c. oriuntur.*

199 *Nullum declaratum est Matrimonium celebratum sine Parochi, & duorum, vel trium Testium præsentia ob mala &c. quæ inde oriebantur.*

200 *Ex eadem ratione declarari potest nullum Matrimonium sine Denunciationibus celebratum.*

202 *Bona, quæ resultarent, si Matrimonium initum sine Denunciationibus irritum declaretur.*

IN Galliis prædictæ Canonicæ Denunciationes requiruntur sub pœna nullitatis in vim *Regiæ Con-* 173
stitutionis Blesis editæ anno 1579., non tamen sub pœna nullitatis Matrimonii, quia constans est tàm Sacræ Congregationis Concilii, quàm DD. Sententia, quod Denunciationes ad tramites ejusdem *Concilii Trident. cap.* 1. *Sess.* 24. *de reformat. Matrim.* Matrimonio præmittendæ, necessariæ non sunt, ut dixi in præcedenti *Vot. X. num.* 8. & *seqq.*,
necessitate Sacramenti, sed tantum- 174
modò necessitate præcepti, ideòque illarum omissio Matrimonii non causat nullitatem *Sac. Congregat. Concilii in Tullen.* 9. *Julii* 1618. & *in Mediolanen.* 12. *Septembr.* 1629. *Fagnan. in Cap. Cum accessissent num.* 29. & *seq. de Constit.* & *in Cap. Qui Presbyterum num.* 94. *de pœnit.* & *remiss. Barbos. sup. Concil. Trid. cap.* 1. *Sess.* 24. *n.* 28. *de ref. Matr. De Justis de Dispensat. Matrimonial. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 450. *Natal. Alexand. Theol. Dogmat. Moral. tom.* 2. *regul.* 20. *juxta impress. Venet. anni* 1705. *Sanchez de Matrim. lib.* 3. *disput.* 5. *num.* 6. *Clericat. eod. tract. decis.* 34. *num.* 3.

Et licet prælaudata Regia Constitutio *Blesis* edita *artic.* 4. decernat Matrimonia sine præcedentibus Denunciationibus validè contrahi non posse à Subditis cujuscumque gradus, status, & conditionis, id tamen intel-

telligi debet, non quoad validitatem Matrimonii, sed quoad effectus Ci-
175 viles, remanente intacto vinculo Sa-
cramenti *Feuret. lib. 5. de Abus. cap. 2. Compilator Probationum libertatum Eccles. Gallican. tom. 2. pag. 967.* quemadmodum explicarunt etiam Re-
176 giorum Sigillorum Custos, & Consi-
storiani Comites *à Rege Ludovico XIII.* deputati, qui quærimoniis, ac supplicationibus Cleri Gallicani ad Regem delatis occasione *artic. 29.* Regiæ Constitutionis *anno* 1629. emanatæ declarantis Matrimonia inita contra tenorem *Blesensis* Constitutionis invalidè contracta censeri debere, *anno* 1630. Regis nomine responderunt id esse quoad effectum tantummodo Civiles intelligendum teste *Natal. Alex. Theol. Dogmat. Moral. tom. 5. lib. 2. de Sacrament. Matrim. artic. 2. propofit. 3. regul. 20. vers. Quod ergo.*

Verum tamen hujusmodi Clandestina Matrimonia adeo ab Ecclesia quoque improbantur, ut quamplures, seù ferè omnes Episcopi in suis *Synodalibus Constitutionibus* contra Delinquentes diversas statuerint pœnas, nonnulli scilicet pœnam Excommuni-
177 cationis, ut dictum est supra in eodem
Vot. X. num. 62.

Nonnulli pœnas arbitrarias pro facultate sibi tributa tàm *à Sac. Conc.*
178 *Trident. Sess. 24. cap. 1. vers. Insuper*
de reformat. Matrim. = ibi = *Graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit* = quàm à *Sac. Congregatione ejusdem Concilii Interprete*, & signanter in una *Taurinen. seù Nullius*, in qua multis propositis sibi dubiis, & præcipue = *II. An Contrahentes debeant puniri aliqua pœna, & qua? III. An Testes, qui interfuerunt cum præsentia Parochi possint, & debeant puniri? V. Si pœnæ prædictæ essent arbitrariæ, quomodo debeat ipse Ordinarius ferre suum arbitrium, an scilicet debeat imponere pœnam pecuniariam, vel salutarem?* Eadem *Sac. Congregatio sub die* 22. *Maii* 1610. respondit = *Nihil opus esse Congregationis responso, sed adeundum esse loci Ordinarium* = ut habetur in *Tom. 3. Resolutionum ejusdem Sac. Congregationis recollectarum à Card. Paulutio Sen.* *ad Sess. 24. de refor. Matr. pag.* 170. eas etiam arbitrarias pœnas excrescente
Hominum malitia augentes in vim al- 179
terius *Decreti* ejusdem *Sac. Congregationis in Tullen. 9. Junii* 1618., in qua = *Censuit respondendum esse Episcopo hujusmodi Matrimonia coram Parocho invito contracta, non esse quidem irrita, sed Episcopum debere in eos, qui sic contraxerint, eaque in re ministerium aliquid præbuerint, graviter animadvertere* = prout in *d. Tom. 3. pag.* 178. nèc non in vim alterius pariter Decreti in *Calceaten.* relati in eodem *Tom. 3. pag.* 278. = ibi = *Pœnas contra omittentes Denunciationes posse per Episcopi Constitutionem augeri* = & similiter in altera *Mediolanen. 15. Septembr.* 1629. rescripsit = *Ipsos Contrahentes, qui non factis Denunciationibus, & Parocho alio prætextu vocato, & renuente contraxerunt, & ii, qui ea in re ministerium aliquod præbuerunt, arbitrio Illmi Ordinarii esse puniendos, ideoque ejusdem Illmi partes esse dictam Franciscam deponere in loco tuto, & neutri Conjugi suspecto* = ut videre est *in præcit. Tom. 3. pag. 279. & seqq.*

Alii vero adversus ita Matrimonium cum peccato scandalosè Contrahentes statuerunt pœnam Interdi-
cti ab ingressu Ecclesiæ, a qua, non- 180
nisi peracta prius publica pœnitentia, possent absolvi juxta aliud ipsius *Sacræ Congregationis* Decretum in allegato *Tom. 3. D. Card. Paulutii* relatum, de quo mentionem quoquè faciunt *Pignattell. consult. 145. num. 17. tom. 4. Raynald. in supplem. ad cap. 22. observat. crim. supplet. 2. num. 5.*

Tandem alii eos pœna pecuniaria mulctarunt inhærendo prælaudatæ *Sac. Congregationis Resolutioni diei*
10. *Januarii* 1629. Hisce enim pro- 181
positis sibi Dubiis = *I. An Episcopus possit punire Contrahentes Matrimonium contra ejus prohibitionem contractum? II. An eos, qui contrahunt coram Parocho ex causa justa dissentiente? III. An eos, qui contrahunt omissis Denunciationibus? IV. An possit punire Testes intervenientes in supradictis casibus? V. An possit in eisdem casibus punire pœnis pecuniariis?* Res-

bus Parentibus, atque Propinquis nuptias contrahere cupiant, vel aliam Fœminam, & respectivè Virum, cum qua, quove prius inierunt Sponsalia supplantare velint, vel aliud obstet canonicum impedimentum, non impeditur utique libertas ad Matrimonium, statumque Conjugalem, quia cum altera Fœmina, seu cum altero Viro æqualis conditionis inter omnes de Mundo Catholico eligendis licitè, sine scandalo, & absque peccato liberè Matrimonium, servatis servandis, contrahere valent, & respectivè si alteri fidem antea dederint, nèc ex aliqua justa causa excusentur, eamdem fidem servare cogantur, non impeditur illi Matrimonii libertas, sed inducuntur
194 ad adimplendum, quod antea in licitis Sponsalibus spontè, & liberè promiserunt.

Concurrente igitur in Ecclesia Catholica potestate, & una simul intacta remanente libertate ad Matri-
195 monium, statumque Conjugalem, licet irritum prædictum contrahendi modum Ecclesia declaret, nihil obstare supponebant, quominus Matrimonium, omissis culpabiliter denunciationibus, initum, penitus irritum, & invalidum effectivè declaretur. Idque confirmabant subjungentes, quod quemadmodum Ecclesia aut libertati Matrimonii nullum intulit præjudicium inducendo propter turpitudinem actus
196 impedimenta dirimentia *Raptus*, *Criminis*, *Cognationis naturalis*, *legalis*, *& spiritualis*, & præsertim illud *Publicæ Honestatis*, adeout Filius *contra publicam honestatem* desponsare nequeat Sororem suæ Sponsæ ante Matrimonium defunctæ, licet accedat
197 quoque consensus Parentum, & Propinquorum, nec odia, dissensiones, inimicitiæ, & mali exitus timeri possent, ita nullum eidem libertati præjudicium inferret, si urgentiori ratione ducta irritum æqualiter declararet Matrimonium prædicto damnabili, prohibito, turpique modo attentatum, cujus validitas præbet aditum tot, tantisque malis, atque peccatis, & sacrilegiis, quæ in omnibus Diœcesibus non semel, sed frequen-
198 tissimè a similibus Contrahentibus cum evidenti periculo damnationis absque ullo scrupulo temerè perpetrantur; Aut si Matrimonii libertas non obstitit, quin induceretur dictum impedimentum *publicæ honestatis* etiam in casu, quo nulla timerentur mala, fortius, non obstante libertate Matrimonii, nullitas Clandestini induci posse videtur, ex quo tot crimina subsequuntur, illudque concomitantur.

Addebant insuper, quod quemadmodum *Sacrum Concilium Tridentinum* irritum declarare potuit, & de facto irritum, nullumque declaravit Matrimonium, quoties celebratum non fuerit sub certo modo, & forma demandata, hoc est cum Parochi, duorumque, vel trium Testium præsentia, quia ex Connubiis aliter con-
tractis multa mala oriebantur, ita 199
nullum Summus Pontifex declarare, aut per Episcopos declarari permittere potest in iis Diœcesibus saltem, in quibus necessitas urget, quodcumque Matrimonium, quod, omissis culpabiliter Denunciationibus, fuerit attentatum, quia ex hoc pariter multa ma-
la, & peccata oriuntur; Si etenim 100
id fieri potuit in primo casu absque læsione libertatis, seu læsione libertatis non obstante, ita & in secundo absque læsione libertatis, seu læsione libertatis non obstante fieri poterit.

Repetebant autem, quod nèc in primo, nèc in secundo casu Matrimo-
nii libertas impediatur; Quemadmo- 101
dum enim in primo, si Matrimonium est honestum, ac licitum, nèc vetitum coram Parocho, & duobus testibus contrahi non prohibetur, si verò dirimens obstet impedimentum nèc adhibita prædicta forma, nèc ea omissa contrahi valet, data tamen Contrahentibus libertate in alio casu permisso, vel cum alia persona illud licitè contrahendi, ita & in secundo si Nuptiæ sint honestæ, & licitæ, non impeditur quominus contrahantur adhibita solemnitate Denunciationum; si verò sunt a Deo, vel ab Ecclesia prohibitæ, nullæ pariter, & irritæ declarari possunt maximè ad evitanda scandala, atque peccata, Contrahentibus plena libertate relicta ad alias Nuptias convolandi, quatenus nul-

221 Abusus Œconomicæ potestatis apud nonnullos Locorum Ordinarios, & num. 225. & seqq. & n. 237. & seqq.

222 Bonæ qualitates Parochorum ab Episcopis in pretio habendæ sunt.

223 Episcopi in corrigendis Subditis debent esse Pastores, non Percussores, nèc in eis dominari, sed illos tamquam Filios, & Fratres diligere.

224 Sæpe plus erga corrigendos agit benevolentia, quam austeritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus caritas, quam potestas.

226 An Ordinarius procedens ex informata conscientia teneatur pandere causam pœnæ Subdito, qui punitur, & n. seqq.

227 Defensiones Reo debentur de Jure Divino, Naturali, & Humano.

228 Nèc a Papa, Imperatore, aliove Principe tollendæ, imo nèc Diabolo denegandæ.

229 Sed semper dandæ, quamvis a Reo non petantur.

230 Aut Reus illis etiam renuntiet.

232 Utilitas Exercitiorum Spiritualium.

233 Utilitatem non afferunt, si injustè injungantur in pœnam, per quam honesti Hominis turbatur animus.

236 Quia pœna supponit delictum.

238 Œconomica potestas exerceri debet cum zelo Patrisfamilias, cujus potestas in Filios est temperatissima.

239 Superior Ecclesiasticus incurrit excommunicationem, si injustè Clericum carcerare faciat.

241 Superior Ecclesiasticus, qui errare potest in morum correctione, si procedat servatis servandis, magis errare potest si procedat ex informata conscientia.

242 Opprimitur innocens, si non admittatur appellatio a pœna injuncta ex informata conscientia.

243 Et tam Judex Ordinarius, quam Judex Appellationis tenentur ad reficienda damna, & expensas sub pœna amissionis Regni Cœlestis.

245 Ut Superior Ecclesiasticus discernere possit inter bonum, & malum, cor docile habere debet.

246 Competit Subdito Recursus, seu Appellatio a pęna injuncta a suo Superiore ex informata conscientia, cui est inhibendum, ne ad ulteriora procedat, donec examinetur an fuerit in hoc excessus ab ipso commissus, & num. 269.

247 Quomodo constet de excessu.

248 Œconomica potestas olim tantum competebat Ordinariis tempore Pastoralis visitationis ad morum correctionem.

249 Hodie tamen nèc dicto tempore procedi potest, nisi cum Processu, adhibitis brevioribus terminis.

250 A Decretis emanatis in Visitatione non datur appellatio suspensiva.

251 Limita, si inferant gravamen, quod per definitivam reparari non possit, aut in morum correctione sit excessus, & n. 253.

252 Idque procedit non obstante Constitutione Benedicti XIV. de appellat. concedend. vel negand.

254 Si Ordinarius procedat ex informata conscientia pro levibus defectibus, expedit, ut isti publicentur, & quare?

255 Quando possit Episcopus procedere ex informata conscientia, vel prohibendo Clerico ascensum ad Superiores Ordines, vel eidem suscepti jam Ordinis exercitium interdicendo.

257 Clerico tamen ita mulctato recursus competit ad Sanctam Sedem.

258 Ejusque indemnitati est consulendum, & quomodo?

259 Talis pœna suspensionis gravissima imponitur pro delicto gravi.

260 Quo cessante, cessat etiam Episcopi facultas procedendi ex informata conscientia.

261 Procedere tamen potest eodem modo in aliis casibus ad evitandum scandalum, sed non uti eadem pœna, & quomodo, & quando numer. seqq.

262 Si Sacerdos, vel Parochus bonam famam semel amittant, ad instar Puellarum, eam recuperare difficilè possunt.

264 *Si procedat Episcopus ex informata conscientia ad evitandum scandalum contra subditum, qui pœnam sibi injunctam subire detrectet, quid agendum*, & numer. seqq.

265 *Si a prædicta pœna subditus appellet, appellatio est admittenda cum expeditione inhibitionis.*

267 *Si Superior Ecclesiasticus procedat ex informata conscientia pro levi defectu contra Subditum, huic competit appellatio.*

268 *Et est absolvendus cum victoria damnorum, & expensarum.*

270 *Quando Auctor processerit ex informata conscientia, & quomodo?*

271 *Bonus Judex gaudet de appellatione, quia appellatio non est remedium institutum ad defensionem iniquitatis.*

203 PRÆMISSUM *Votum X.* principaliter emanatum fuit ad comprobandum, quod in clandestinis Matrimoniis semper procedi debeat servatis servandis, non autem tumultuariè, & extrajudicialiter, ut nonnulli Judices se facere posse opinantur eo tantum fine, ne via aperiatur Appellationibus, ad quas impediendas alii contra suos Subditos *ex informata conscientia* sæpè sæpius se procedere posse existimant.

Hinc quidam Episcopus cæteroquin zelantissimus diebus elapsis, præmissis Votis adhuc sub prælo existentibus, mihi supposuit adesse in ejus

204 Diœcesi Mulierem non semel publica scandala suscitantem, licèt honesti Viri Uxorem, quæ, juxta secretas notitias a duobus testibus fide dignis sibi delatas, quærebat opportunitatem se præsentandi ex improviso coram Parocho una cum Juvene, Puellaque illius Parochianis, duobusque testibus ad hoc, ut Matrimonium, omissis denunciationibus, inter se contraherent contra Parentum Juvenis voluntatem, postquam mediante sua opera impudicum amorem inter utrumque fortiter conciliaverat; Quæsivit itaque ex me, an *ex informata conscientia* prædictæ Mulieri, omni formali Processu prætermisso, exilium a tota Diœcesi injungere posset, ut sic illi remaneret impedita appellatio, qua pendente suam pravam intentionem forsan exequi potuisset, quidque insuper circa hanc Œconomicam potestatem *in genere*, qua nonnulli Ordinarii in diversis casibus uti solent, pro veritate sentirem, & quamvis uti non semel exercens ministerium Vicarii Generalis interressatus esse deberem pro Jurisdictione Ecclesiastica, nihilominus quia pro ea interessatus quidem sum intra limites honestatis, & justitiæ,& quia magis amica veritas, eidem ita consultus respondi.

Illme, & Rme Domine = Ad casum mihi propositum, juxta mei ingenii imbecillitatem, ad inserviendum tantummodò veritati respondeo, quod 205
cum possit ex formali examine duorum testium haberi plena probatio de prava Mulieris intentione, neutiquam *ex informata conscientia*, sed servatis servandis ad illius temeritatem intra limites honestatis coercendam deveniendum esse censerem.

Quandoquidem sum in sensu, quod Epicheja, quæ Politica, seu 206
Potestas Œconomica nuncupatur, Locorum Ordinariis saltem generaliter, indistinctè, & absolutè non competat, nèc ab iis adhibita appellationem, seu recursum impediat, sed tantummodò supremo Principi sive Ecclesiastico, sive Laico Superiorem non recogno- 207
scenti sit reservata, cui solum dici non potest = *Cur ita facis?* = ut habemus ex *Ecclesiaste cap. 8. vers. 4.* & colligitur ex *text. in Cap. In memoriam distinct. 19.* ac advertunt *Gall. de fruct. disput. 5. artic. 1. num. 30. & artic. 3. num. 17. Giurb. cons. 49. sub num. 2. Boss. tit. de Principe num. 70. Grammat. cons. 2. sub num. 39.* post *decis. Cavalcan. de Brach. reg. par. 1. num. 169.*

Et quia ejusmodi potestatis exercitium pro conscientia periculosissi- 208
mum est, ideò Judices nèc ipsi Principi illius usum ita facilè proponere debent *Raynald. Observat. crimin. in* 209
Præm. §. 6. num. 44.

Quo-

Quoties vero Princeps ea non
210 quidem sæpè, seu frequenter, *sed
rarò* uti velit, id facere non debet
nisi moderatè, maxima cum discre-
tione, cum Justitiæ zelo, singulari
211 prudentia, rectitudine, ac Christiana
pietate, & accedente eo primo, ac
præcipuò requisito, quod prius habue-
rit extrajudicialiter ad aures eas ipsas
probationes, quæ in Judicium dedu-
212 ctæ delictum plenè concluderent *De
Pont. de potest. Pro-Reg. tit. de pro-
vis. &c. fieri solitis num.*3. *Cresp. de
Valdaur. observat.* 3. *num.*1. 6. *&* 7.
& seqq., *Solorzan. de Jur. Indiar.
lib.*3. *cap.* 27. *num.*1. *tom.*2. *Fragos.
de regim. Reipubl. Christ. introduct.
proœmial. num.*4. *Matthæu. & Sanz de
re crimin. contr.*21. *n.*53. *&* 54. cum
aliis relatis per *Raynald. d.* §.6. *n.*39.
& seqq.

Secundo essentialiter requiritur
gravissima, & urgentissima causa, quod-
213 que aliud remedium per aliam viam
haberi non possit *Cresp. de Valdaur.
observ.*3. *num.*39. = ibi = *Ubi malo via
ordinaria mederi non possit* = & post
eum, aliosque desuper laudatos *Ray-
nald. d.* §. 6. *num.*48. = ibi = *Conclu-
dendum igitur ex authoritate supradi-
ctorum Doctorum, quibus & alii pos-
sent addi, quod Princeps potest uti
dicta potestate, quando causa, tempus,
personæ, quies publica, & defectus
cujusvis alterius remedii suadeant* =
Nam Epicheja uti remedium extraor-
214 dinarium semper cessat, quando re-
medium ordinarium non deficit *l. In
causæ* 17. *ff. de Minor. l. Cum sine* 11. *ff.
de Carbon. Edict. Cresp. de Valdaur.
observ.* 1. *num.*323. *Matthæu., & Sanz
de regim. Regn. Valent. cap.*3. §.1. *sect.*2.
num. 87. *& de re crimin. contr.* 71.
*num.*19. *& contr.* 74. *num.*30. *Fonta-
nell. de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4.
*gloss.*18. *par.*1. *num.*100. *cum seqq.*, *&
decis.*113, *num.*4. *&* 5. *Leo decis.*166.
*num.*3.

Requiritur tertio, quod contra
215 Reum nullum fuerit inceptum Juris
ordine servato Judicium, sive Pro-
cessus, quia tunc, illius continuatio-
ne posthabita, convolari non potest ad
Epichejam, sed ipse Supremus Prin-
ceps, continuato, & absoluto Proces-
su, judicare debet secundum acta, & 216
probata *l. Properandum* §. *Et siquidem
Cod. de Judic. l. Illicitas* §. *Veritas ff.
de Offic. Præsid. Osasc. decis.*79. *n.* 44.
& seq. electa etenim una via, tolli- 217
tur altera *l. Si Mulier* 21. § *fin. ff. de
eo, quod met. caus.* electaque via Ju-
diciali, privilegium dictæ potestatis 218
amittitur, ut declaravit *Sac. Congre-
gat. Concil.* apud *Raynald. in sup-
plem. ad cap.*32. *observat. crimin sup-
plet.*3. *num.*152. Nullatenus refragan-
te, quod absoluto Processu, in eo non
adsit, nèc in illo conficiendo acquiri
potuerit ea necessaria probatio deli-
cti, per quam debita pœna Reus pu-
niri possit, licet aliundè Princeps eam-
dem probationem habeat, quia nihi-
lominus adversus talem Reum, incœ-
pto formali Processu, eoque dereli-
cto, deindè *ex informata conscientia*
procedere nequit ad pœnam, sed
Reum impunitum relinquere debet
a Deo puniendum, cum sua non in- 219
tersit, quod hoc casu crimen sine pœ-
na remaneat ex ea ratione, quam af-
fert Summus Pontifex ANACLET. in
Epist. 1. relata in *Can. Si omnia* 6. *q.* 1.
= ibi = *Si omnia in hoc sæculo vindi-
cata essent, locum Divina Judicia
non haberent* =

Demum Œconomica potestate
Princeps uti potest in casu, quo si res
deducatur ad forum contentiosum,
ex publicitate delicti diffamatio Rei
non solum in damnum ipsius Rei sed
etiam Tertii cùm magno scandalo ver- 220
gere possit *Cala de præeminent. M. C. V.
cap.*6. *num.* 4. *circa fin.* = ibi = *Hæc
tamen ubi ordinaria via mederi non
potest, permissa sunt, sed rarissimè, &
in contingenti casu ad futura damna
vitanda* =

Non me latet, quod nonnulli Or-
dinarii hujusmodi liberam, ac monar-
chicam potestatem sibi quoquè compe-
tere autumant omni appellatione re-
mota, & quod magis est, ea *pro sui
libito frequentissimè, & indistinctè
in quocumque casu* uti solent, ac 221
ut plurimum quando aliquis Subditus
præsertim Parochus illorum mandatis
in Judicio Civili rationabiliter con-
tradicit, & ab eorum Sententiis, seu
Decretis appellat; Tunc enim, insti-
gan-

gantibus plerumque suis Ministris,vel
in sui muneris exercitio non satis in-
structis , vel non desiderio justè , re-
ctèque , atque paterna caritate guber-
nandi , sed sola dominandi cupidine
excitatis , non zelo Justitiæ , sed ad
vindictam , & ad eumdem Parochum
impediendum , seu vexationibus de-
terrendum , ne prosequatur appella-
tionem , & illorum mandata licet
injusta , seu disputabilia exequatur ,
scrupolosè , ac diligenter inquirunt ,
an raro , vel sæpe Ecclesiæ pavimen-
tum verrere fecerit , an id peractum
fuerit per Masculum , sivè per Fœmi-
nam licet annosam , quod maximum
existimant esse scandalum , quamvis
hujus generis scandala absque ulla
difficultate permittant Sanctimoniali-
bus , quibus hoc servitium earum ex-
hibet Famula,seu Mandataria sive Ju-
venis, sive Vetula ; an Lampas Vene-
rabilis semel ex accidenti reperta
fuerit extincta, etsi non ad Parochum,
sed ad Sacristam , seu ad aliam perso-
nam illius custodia pertineat ; an lin-
teamina Altarium retenta sint plus-
quam munda , vel aliqua parva macu-
la Vini in cornu Epistolæ ferè invi-
sibili conspersa , quibus , aliisque si-
milibus sæpe etiam calumniosis frigi-
ditatibus cumulatis , quæ , si in Judi-
cium deductæ forent, cachinnis dignæ
viderentur,nulla habita ratione de bo-
222 no apud suum Populum Parochi no-
mine , nulla de illius misericordia in
pauperes , quos suis eleemosynis ale-
re, iisque ægrotantibus subvenire me-
dicinis semper studuit , nulla de do-
nis , ac largitionibus Ecclesiæ factis ,
nulla de illius sedula assistentia Infir-
mis , ac assidua vigilantia , & atten-
tione in erudiendis in rebus Fidei suis
Populis , nulla demum de illius opti-
mis moribus ,quibus diuturno sui re-
giminis tempore filialem amorem ,
maximamque existimationem apud
suas Oves sibi meritò conciliavit,spre-
tis omninò monitis *Sac. Conc. Trident.
Sess.13. cap.1. tit. de Offic. Prælac. in
subdit. correct.* = ibi = *Illud primum
eos admonendos censet , ut se Pastores,*
223 *non Percussores esse meminerint, atque
ita præesse sibi Subditis oportere* , UT
NON IN EIS DOMINENTUR, *sed illos tam-
quam Filios, & Fratres diligant , ela-
borentque , ut hortando , & monendo
ab illicitis deterreant, ne ubi delique-
rint ,debitis eos pœnis coercere eogan-
tur , quos tamen , si quid per huma-
nam fragillitatem peccare contigerit ,
illa Apostoli est ab eis servanda præce-
ptio , ut illos arguant, obsecrent , in-
crepent in omni bonitate , & patien-
tia , cum sæpè plus erga corrigendos
agat benevolentia , quam austeritas ,
plus exhortatio, quam comminatio,plus* 224
caritas , quam potestas = statim ad
ostentandam potestatem , quam non
habent , vanis hisce prætextibus mo-
re belli eos a Diœcesi ad Civitatem 225
sub gravibus comminatis pœnis acce-
dere cogunt , ubi *ex justis causis ani-
mum suum dignè moventibus , & ex
informata conscientia* cum præcepto
etiam *in scriptis* vel Civitatem , aut
domum , in quam se receperunt , pro
tuto, & securo Carcere illis assignant,
vel intimant Exercitia Spiritualia sub
pœna suspensionis a Divinis , aut ab
Officio;interim pro Curæ exercitio ex-
pensis Parochi Œconomum deputant ;
& eidem Parocho petenti causam hu-
jusmodi repentini flagelli,se illam non
teneri pandere respondent , quando
procedunt *ex informata conscientia* , 226
quod est idem ac dicere, primo, quod
per hunc procedendi modum fas sit il-
lis penitus destruere Jus Divinum ,
naturale , & humanum , quod cuique 227
propriam tribuit defensionem*Cap.Cum
inter de Except.Clementin. Pastoralis,*
ibique communiter scribentes *de Sen-
tent. & re judicat. l. Ut vim 3. ff. de
Just. & Jur. l.1. ff. de vi , & vi ar-
mat. l. Unius 18. §. Cogniturum ff. de
Quæst. l.Defensionis facultas 7. Cod.de
Jur. Fisc.lib.10. Farinacc. quæst.123.
num. 11,* nullatenus per ipsum Papam, 228
Imperatorem , vel per aliud Princi-
cipem tollendam , imò nec Diabolo
denegandam *Guazzin. ad defens.reor.
defens.29. cap.4. num. 1. 2. & 3.* ubi
concordantes , sed semper dandam ,
quamvis a Reo non petatur *Bost. tit.* 229
de Confess. post *num. 6. vers. Contra-
rium* plurimisque adductis *Farinacc.
quæst.39. num.35.* imò etiamsi Reus
eidem defensioni renunciet *l. Non* 230
tantum 6. ibique *glos. verb. Acquie-
scat*

*ſcat ff. de appellat. & relat. gloſſ. in
l. Pactum inter hæredem 47. verb. Cum
liceat verſ. Item pactum ne quis ſe
defendat ff. de pact. Bartol. in l. Cuſto-
dias in fin. ff. de Public. Judic.* aliiſque
congeſtis *Farinacc. d. quæſt. 39. n. 51.*
Secundo, quod procedentes *ex infor-
mata conſcientia* ſive Subditus ſit in-
nocens, ſive verè Reus, non teneantur
illius audire diſculpationem, ne in-
231 debita, injuſtaque pœna mulctetur,
ſed omnino cauſam punitionis celare
debeant, & ipſe indefenſus pœnam ſi-
ve juſtam, ſive injuſtam ſubire tenea-
tur, quando in caſu etiam, quod eis
hæc poteſtas Œconomica generaliter, &
indiſtinctè competeret, occultatio
cauſæ tenderet in favorem Rei, ne
per ejuſdem cauſæ publicationem ip-
ſius Rei diffamatio oriretur, non au-
tem vergere deberet in damnum il-
lius, cui ſi detegatur arcanum, ſeque
verè *enormi delicto* innodatum agno-
232 ſcat, ad emendationem excitatur, il-
ludque apud ipſum ſecretum, occul-
tumque remanet, nèc apud Publicum
(niſi ſit ſtultus, & mentecaptus, ideo-
233 que pro quocumque delicto non pu-
niendus) ſe diffamare tentabit, ſed
obtemperans præcepto Superioris pœ-
nam ſibi injunctam ſub ſilentio ſubibit;
ſi è contra delictum, de quo imputa-
tur, eidem celetur, ſi ſit reus, ſe
emendare non poterit, ſi vero inno-
cens, cum ſuam exculpationem alle-
gare, eamque probare impediatur,
234 multoties victima calumniæ, ſeu vin-
dictæ eſſe cogetur, ſubeundo pœnam
pro crimine ipſi penitus ignoto, quia
nunquam per eumdem patrato.

Nèc relevat, quod quando in-
junguntur Exercitia Spiritualia, injun-
gitur pium opus nedum Parochis, &
Sacerdotibus, ſed quibuſcumque Ca-
tholicis maximè utile, ac ſæpiſſimè
235 neceſſarium ad reparandam mentium
puritatem, & ad nos emundandos ab
omni inquinamento carnis, ac ſpiri-
tus, hoc enim evenire poteſt quando
eadem Exercitia vel voluntariè, & ex
devotione peraguntur, vel juſtè no-
ſcuntur injuncta, non autem quando
236 quis ad ea peragenda *injuſtè, & in
pœnam* condemnatur, in hiſce namque
circumſtantiis honeſti Hominis turba-
tur animus, & minus aptus efficitur
ad pium opus ſibi injunctum cum fru-
ctu perficiendum, cum injunctum
fuerit uti pœna, quæ ſemper infa-
miam irrogat, bonumque nomen de-
turpat, quia delictum ſupponit, &
quidem eò majus enorme, quò magis
abſconditur.

Et quod intollerabilius videtur
id eſt, quod ſi aſſertus Reus his an-
guſtiis undique preſſus in indebitæ
obedientiæ argumentum ſe paratum
offerat ad explenda intra aliud tem-
pus congruum animo pacato eadem
Spiritualia Exercitia *titulo devotionis*,
non autem *ſub pœnæ nomine*, per 237
quam de crimine redditur ſaltem ſu-
ſpectus non ſolum de præſenti apud
vulgum, ſed etiam in futurum apud
novos Succeſſores Superiores, tunc
prædicti Ordinarii Œconomicam pote-
ſtatem aut per fas, aut per nefas exer-
cere volentes, non cum zelo Patriſ-
familias, cujus poteſtas in Filios eſt 238
temperatiſſima, ad cujus tramites
Œconomica quoque poteſtas ab ipſo
Supremo Principe in Subditos eſt
exercenda *Raynald. d. §. 6. num. 38.
poſt. med.*, ſed uti ſeveri Judices in-
exorabiles magis ira accenduntur, &
excandeſcentes adverſus eum uti te-
merarium, ſuperbum, ac obedien-
tiæ jugum excutientem mandatum de
capiendo relaxare non dubitant non
ſine incurſu Cenſurarum propter ex-
ceſſum, & ex defectu juſtæ cauſæ, qua-
tenus mandatum ſuum indebitè ſor-
tiatur effectum argum. *text. in Cap. Si* 239
*Clericos 15. de ſentent. excommuni-
cat. in 6.*

Quod, ut dixi, utique non pro-
venit ex facto Præſulum, & Epiſco-
porum, ſed ex ira, odio, ſuperbia,
vindicta, & omni mala voluntate eo-
rum Miniſtrorum, qui licet pluries ab
officio ejecti ob inhumanitates, ex-
torſiones, ac barbaras injuſtitias in
ſuo exercendo munere abſque emen-
datione commiſſas, adhuc ab emeri-
tis pœnis immunes pro exercitio pa-
tientiæ innocentium Subditorum ite-
rum, iterumque ſe ad idem munus
obeundum exponunt, atque floccipen-
dentes illud = *Diſcite a me, quia mi-
tis ſum, & humilis corde* = ſibi ſua-
dent

dent Ecclesiasticam Jurisdictionem consistere non in gubernando, & dirigendo verbo, & exemplo Populum ad viam salutis æternæ, sed in dominando, & opprimendo Laicos, Clericos, ac etiam Christos, seu Sacerdotes, prout si ipsis quoquè dictum non fuisset = *Nolite tangere Christos meos* = ac si præpositi fuissent non ut Pastores ad hortandos, & fraterna caritate diligendos, venerandosque Altissimi Ministros, sed ut Mercenarii ad custodiendos greges, Jumenta, & pecora Campi, erga quas bestias, ne illarum facerent jacturam, minus fortasse sævirent.

Si tandem Subditus maternis Ecclesiæ promissionibus innixus, de quibus in *Can. Ad Romanam Ecclesiam 7. caus. 2. quæst. 6.* ab hujusmodi barbara violentia ad legale remedium appellationis recurrat, hujusmodi Ecclesiæ promissiones nullum habent effectum, quia non invenit aliquando Judicem,
240 qui ejus miseratus pellat angorem, sed vel servus humani respectus, vel ab ipsis Judicibus Ordinariis præventus, vel ab eorum Dignitate, & potentia deterritus, aut etiam errans in Jure, nullo adhibito examine, an in eo casu usus Œconomicæ potestatis ad summum tollerari valeat, spretis quibuscumque in facto, & in jure rationibus, clausis oculis, & obduratis auribus appellationem rejicit sub eo futili prætextu, quod contra pœnam ab Ordinario inflictam *ex informata conscientia* nulla detur unquam appellatio, sed Subditus illam indefensus
241 subire debeat, quasi quod ii ipsi, qui etiam servatis servandis, adhibitisque judicialibus probationibus, sæpè, sæpius vel in condemnando innocentes, vel in augendo, & exasperando indebitè pœnas decipiuntur, ideòque illorum Sententiæ in gradu appellationis non raròpropter suorum Ministrorum malitiam, seu ignorantiam, & imperitiam vel reformantur, vel penitus revocantur, si tamen procedant *ex abrupto, tumultuariè, & ex informata extrajudicialiter conscientia*, imo quandoque nulla facti veritate inspecta, nèc decipi, nèc errare, nèc ullum gravamen inferre possent; prout si haberent in hoc casu ipsam Salomonis assistricem sapientiam, aut induerent ipsam Angelorum naturam, ita, ut illibatè, nèc odio, vel superbia, nèc iracundia, vel vindicta, aut ignorantia, nèc absque alia quacumque animi affectione a dextris, aut a sinistris pendere possent.

Interea verò (proh dolor!) Justus opprimitur, & non est qui adjuvet, quemadmodum Egomet ipse maximo cum horrore in quibusdam casibus immerito servatum vidi adversus aliquos innocentes Parochos, inter quos potissimum unus satis doctrina præditus, in exercitio Curæ sollicitus, bonisque moribus imbutus, non obstantibus suarum Ovium clamoribus ejus probitatem, caritatem, & vigilantiam testantium, suique amantissimi Pastoris injustissimas vexationes amarè dolentium, quia in Causa Civili a mandato sui Superioris appellationem interposuerat, & attento bono jure, quod fovebat, nonnisi favorabilem Sententiam reportare poterat, gravissimam passus est persecutionem usquè ad mortem. Etenim expiscatis calumniosis frigiditatibus non dissimilibus illis, de quibus supra *num.* 221. & *ex informata conscientia* injustissimè ex illarum causa vexatus, ob longam moram in Civitate traductam, maximo expensarum, & damnorum pondere pressus, ab extraordinariis, insolitis, ingentibusque salariis a Superiore taxatis pro appositis per eumdem Superiorem Œconomo, novisque Ministris in Parochia minimè necessariis summoperè defatigatus, ab Officio suspensus, & ultra hanc Suspensionem, ob tentatam illius injustam carcerationem in existimatione maximoperè læsus, in gradu appellationis, & recursus ab hisce gravaminibus, quia *ex informata conscientia illatis*, nullatenus auditus, & Exercitiorum Spiritualium pœna diffamatus, licet sanus, atque robustus, adhuc quia caro nostra ænea non est, tot incommoda sine causa, totque damna, expensas, injurias, bonæque famæ amissionem patienter amplius substinere non valens, vix expletis Exercitiis Spiritualibus lethali morbo

bo correptus, mœrens, afflictus, & innocens vitam tandem cum morte commutavit, non alia de causa, quàm propter abusum Œconomicæ potestatis adhibitæ, ut plurimum, ab inflato, ac tumenti Ministrorum animo, & ex ira,
242 atque vindicta sub affectati zeli prætextu palliata, necnon propter indebitam appellationis rejectionem, adeout cum *Ecclesiaste Cap.4. vers.1. & seqq.* in sensu veritatis exclamaverim, & exclamare possim = *Verti me ad alia, & vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminem consolatorem, nec posse resistere eorum violentiæ cunctorum auxilio destitutos; Et laudavi magis mortuos quam viventes, & feliciorem utroque judicavi, qui nedum natus est, nec vidit mala, quæ sub sole fiunt* =

Quisnam igitur in hisce circumstantiis excusare poterit Ordinarios mandantes, ac Judicem appellationis
243 eum appellationis rejectione eorum injusta mandata foventem a lethali noxa, & ab obligatione reficiendi tot damna, & expensas, quæ per innocentem circa interesse, bonamque famam, & quandoque, ut vidimus, cum discrimine quoquè propriæ salutis, & vitæ patiuntur, eosque absolvere, ut sine tali refectione ad Cœlestem Patriam perducantur?

Ex jam dictis apud Illmum D. meum satis comprobatum primum existimo, quod Œconomica potestas
244 Supremo Principi dumtaxat sit reservata, qui suarum Resolutionum soli Deo rationem reddere debet, non autem quibuscumque locorum Ordinariis, qui habent Judicem Superiorem Oppressorum vindicem, cujus examini, censuræ, & judicio eorum Resolutiones subjiciuntur, aliàs si Ordinariis quoquè hæc suprema Œconomica potestas absque remedio recursus, seu appellationis ad Superiorem competeret, esset utique ab illis inventus modus impunè occidendi, ut supra, Subditos sine gladio, & incurrendi in foro saltem interno irregularitatem. Deindè, quod illorum animus ab hujusmodi violentiis debet esse omnino alienus, utque Oves sibi
245 commissas rectè judicare valeant, & discernere inter bonum, & malum supplices a Deo petere quotidiè debent Cor a Salomone petitum *lib. 3. Reg. cap.3. vers.9.* = ibi = *Dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit, & discernere inter bonum, & malum* = quasi quod ille, qui cor docile non habet, nec aptus sit ad ferendum justum judicium, nec inter bonum, & malum discernere valeat. Demum, quod si quis Ordinarius aliquando tentet hanc aggredi viam, competat Subdito recursus, seu appellatio ad Superiorem, a quo sit omnino audiendus *Can. Placuit 8. caus.2. quæst.6.* = ibi = *Placuit, ut a quibuscumque Ecclesiasticis Judicibus ad alios Judices Ecclesiasticos, ubi est major authoritas, provocatum fuerit, audientia non negetur* = ne injustè indebitam pœnam cum sui boni nominis, vitæque detrimento subire cogatur, & interim inhibendum, ne in- 246
ferior ad ulteriora procedat, donec examinetur an adsit gravamen, quod per definitivam reparari non possit, & an fuerit in casu excessus ab eodem Ordinario commissus, sine quo examine id assequi minimè potest, & sine inhibitione frustraneum esset examen.

De hoc autem excessu satis, superque constaret, quoties Ordinarius vel incœpto formali Processu, ad Œco- 247
nomicam potestatem deindè convolasset, vel non pro illa vice tantum, sed frequenter ea uti solitus esset, vel si remedio ordinario, quod non deficiebat, neglecto, hoc extraordinario, & subsidiario procedere ausus fuisset, vel si probaretur hoc extraordinario modo processisse ad opprimendum Parochum, aliumve Subditum ex levibus defectibus paternam tantum monitione emendandis, non autem *ex gravissima, & urgentissima causa*, ex qua olim hæc Œconomica potestas Ordinario competebat in actu, & tempore Pastoralis Visitationis ad 248
morum correctionem, ut declaravit *Sac. Congregatio Concil.* apud *Valasc. allegat.70.* relat. per *Raynald. observat. crimin. in supplet. ad cap.32. supplet. 3. num.136.* quamvis hodiè ad evitandas frequentes oppressiones usu receptum sit, quod nèc etiam in Sac Visitatio-

tatione Ordinarii Visitatores absque
ulla figura Judicii procedere valeant,
sed Processus cum terminis licet bre-
249 vioribus conficere teneantur *Raynald.*
loc. cit. num. 152. *sub vers. Hodie*.
Et quamvis a Decretis emanatis
in actu sive ordinariæ, sive delegatæ
250 Visitationis non detur regulariter ap-
pellatio suspensiva tàm de Jure com-
muni argumento *text. in Cap. Ad no-*
stram 3. *de Appellat.* quàm ex disposi-
tione *Sac. Concil. Tridentini Cap.* 1.
Sess. 13. *& Cap.* 10. *Sess.* 24. ibique
de reformat., nihilominus, si inferunt
gravamen, quod per definitivam re-
parari non possit, aut in morum cor-
251 rectione seperiatus excessus, appella-
tio suspensiva non denegatur *Cap. De*
priore 31. ibique *Gloss. de appellat.*
Scacc. de appellat. quæst. 17. *limit.* 26.
num. 12. *Cochyer in Constit. Concil. La-*
teranens. impress. post *tract. de Jurisd.*
In exempt. par. 1. §. 7. *sub num.* 44.
Gratian. decis. 188. *num.* 2. *& seqq.*;
Adden. ad Pamphil. dec. 149. *num.* 12.
idque firmavit *Rot. decis.* 21. *num.* 21.
apud *Novar. In Summ. Bullarii* atque
decrevit *Sac. Congregatio Concilii*,
necnon *Sac. Congregatio Episc. & Re-*
gular. ex vivæ vocis oraculo S. M.
Clementis VIII. ut testatur *Adden.*
ad dict. decis. 149. *num.* 12. *cor. Pam-*
phil. Fagnan. in Cap. Irrefragabili 13.
num. 6. *de Offic. Judic. Ordinar. & in*
Cap. Ad nostram a num. 11. *de appel-*
lat. ac insuper clara sunt verba ejus-
dem *Tridentinæ Synodus d. cap.* 1. *cir-*
ca fin. Sess. 13. *de reformat.* = ibi = *In*
Causis Visitationis, & correctionis &c.
ante definitivam Sententiam ab Inter-
locutoria, seu alio quocumque grava-
mine non appelletur &c. nisi grava-
men bujusmodi per definitivam Sen-
tentiam reparari, vel ab ipsa defini-
tiva appellari non possit =
Quin hisce Sacrarum Congrega-
tionum Decretis, Doctorum opinioni,
& huic Conciliari dispositioni obstare
252 possit posterior *Constit. S. M.* Be-
nedict. *XIV. de appellat*; *& inhi-*
bit. conced. vel negand. incipien. = *Ad*
militantis Ecclesiæ = emanata *tertio*
Kal. April. 1742. Hæc etenim nihil de
novo disponit, & circa hanc materiam
tam *Concilium*, quam earumdem
Sac. Congregationum Decreta, ac Do-
ctorum sententias absque ulla refor-
matione, seu mutatione, aut corre-
ctione relinquit, solumque exposcit,
ut antequam Inhibitio concedatur, ab
Appellante summariè probetur, quod
in suo casu locum habeant Jura præ-
missa, ut prælaudatus Summus Ponti-
fex in §. *Quoniam vero* præcitatæ *Con-*
stitutionis expresse declarat = ibi =
Quoniam vero in bisce &c. Causis, in
quibus Inbibitionis &c. concedi non
debent, dari possunt casus, qui per
ipsum Sacrum Concilium Tridenti-
num, *vel juxta ejus mentem* per Apo-
stolicas Constitutiones, *&* Sa-
crarum Congregationum declara-
tiones, *aut* communem Doctorum
sententiam *a præfata generali regu-*
la de non concedendis Inbibitionibus
&c. exeipiuntur &c. Hinc Nos &c.
statuimus, & mandamus, quod in
dictis Causis &c. Metropolitani, Pa-
triarchæ &c. literas Citatorias, vel
Monitoria cum Inbibitione bujusmodi
non concedant, nisi prius &c. eisdem
summariè apparuerit casum illum
esse de exceptis, *& propterea Epi-*
scopo, vel Ordinario loci Inbibendum
esse, ne ad ulteriora procedat = & in-
ferius §. *Omnia, & singula* = ibi *Om-*
nia, & singula bactenus a Nobis di-
sposita ad rectam Judiciorum metbo-
dum restituendam eò impensius ab om-
nibus exactè custodiri, & observari
mandamus, quò clarius constat bac
nostra Constitutione non novas ferri,
sed antiquas instaurari leges providè,
sapienterque institutas =
Quamobrem si agatur de præmis-
sis levibus defectibus, quibus etiam
in visitatione, seu tempore visitatio-
nis Ordinarius occurrere noluerit
cum paterna monitione, qua tantum
uti deberet, sed vel Carceratione,
vel Exercitiis Spiritualibus *in pœnam*
cum damno, & diffamatione Subditi
voluerit procedere, tunc quia grava-
men injustæ pœnæ jam passæ, vel immi-
nentis per definitivam Sententiam re-
parari non potest, suspensa executio-
ne cujuslibet pœnæ contra prætensum
Reum appellantem, vel comminatæ, 253
vel jam inflictæ, Causa remanere de-
beret in Tribunali Appellationis, aut
si Ju-

si Judex Appellationis in hoc casu morem gerere vellet Ordinario, qualibet pœna suspensa, Causam eidem remittere posset, ut refectis omnino damnis, & expensis, salutaribus monitis eumdem Appellantem ad se a levibus illis defectibus corrigendum adhortetur, & quidem per actum publicum, expedit enim, ut prædictæ levissimæ causæ, ne dicam ineptiæ, pro quibus ad enunciatas pœnas personalis sequestri, seu formalis Carceris, aut Spiritualium Exercitiorum Parochus fuerat condemnatus, effician-
254 tur publicæ, occultæ namque sub prætextu Œconomicæ potestatis occasionem præberent Populo magnæ murmurationis, quisque enim suspicari posset, non quod puniretur pro dictis levibus, & forsan calumniosis defectibus, seu negligentiis, nam pro istis, quia nullatenus bonos mores deturpant, nec culpam gravem attingunt, monitionem tantummodò, non autem pœnam, eamque adeò violentam promeruisset, sed quod esset reus alicujus criminis ita gravis, & enormis, ut, ad ejus famæ parcendum, illud celari, & Œconomica potestate compesci debuisset, itaque propriæ Oves illum, non ut antea, venerarentur, seque non amplius bonum, morigeratumque Pastorem, sed rapacem habere Lupum existimarent.

Non nego tamen, quod juxta, quæ supra dixi *numero* 213. ad tramites *Cap. Licet* 12. *de Offic. Judic. Or-*
255 *dinar.* = ibi = *qui multa, & gravia crimina committere proponunt &c.* = in aliquibus urgentibus casibus *pro enormibus, gravibusque criminibus*, illisque obtegendis, ad evitandum scandalum absque ullo strepitu, & figura Judicii Episcopi in suos Subditos animadvertere possint juxta dispositionem *Sac. Concil. Trident. cap.* 1. *Sess.* 14. *de reformat.* ideòque non reprehensione, sed laude potius eos prudentissimos Præsules judico, qui non propter quoslibet defectus, seu negligentiam, aut veniale, & quandoque etiam mortale peccatum, omissis paternis saltem pro prima vice monitionibus, statim ex abrupto, absque ullo processu, & *ex informata conscientia* pœnarum rigore Subditos puniunt, sed ob gravitatem, & atrocitatem alicujus *occulti* delicti, plenè tamen cogniti, quod gravissima Suspensionis Censura puniri valeat, quodque si publicum redderetur, magnum scandalum maximè in dedecus nostri characteris oriri posset, in vim facultatis sibi tributæ *a Sac. Concil. Trident. loc. mox citat.* extrajudicialiter vel Clerico prohibent ascensum ad Superiores Ordi- 256
nes, vel eidem suscepti jam Ordinis exercitium interdicunt, prout utrumque facere posse respondit *Sac. Congregat. Concil. in Alerien.* 24. *Novembris* 1657. *lib.* 21. *Decret. pag.* 134. *& in Capritana* 16. *Decembr.* 1730. *& in Oritana, seu Faventina* 20. *Augusti* 1735.

At in hoc casu quoque hæc extraordinaria Episcopi Jurisdictio non est adeò illimitata, prout est illa Supremi Principis, ut nullum Subdito competat remedium, nam si ipse ita mul- 257
ctatus ad Apostolicam Sedem recursum habeat, utique est omnino audiendus, ejusque indemnitati consulendum, quatenus vel Episcopus recuset pandere causam, vel de Subditi gravamine constet, quemadmodum eadem *Sac.* 258
Congregatio D. Card. Antonio Barberini Archiepiscopo Rhemensi Apostolica Limina visitanti, quoad Clericum a susceptione ulteriorum Ordinum rejectum *sub die* 21. *Apr.* 1668. respondit videlicet = *Cum nullus ordinari debeat, quem Episcopus suæ Ecclesiæ utilem, aut necessarium non judicaverit, Congregatio non semel declaravit ab hujusmodi judicio nullam dari appellationem, sed recursum dumtaxat ad Sedem Apostolicam, quæ juxta ipsius Congregationis sententiam per Gregor. XIII. felic. record. approbatam, quotiescumque Ordinarius recusaverit quemcumque ordinare, Metropolitano, aut viciniori Episcopo committit, ut ab eorum Ordinario prius requirat causam recusationis, quo legitimam non allegante, licet illi eumdem recusatum ordinare. Itaque si qui ex Diœcesanis Episcoporum Eminentiæ Vestræ Provincialium Sedem Apostolicam adiverint, juxta prænarratam formulam, eorum querimo-*

aliis consuletur, cui formulæ, ut unum in præsens addatur, censuerunt expedire Emi Patres videlicet, ut Metropolitanus, aut Vicinior Episcopus, antequam commissas sibi partes exequi aggrediantur, paternè curent, ut illi denuò apud suos Episcopos per tres vices suppliciter petant = ut videre est *in lib. 16. Literar. Visitationis Sacr. Limin. pag.* 401. latè *san. mem. Benedict. XIV. in tract. de Synod. Dioeces. lib.* 12. *cap.* 8. *num.* 3. *& seqq.*

Si verò delictum non adeò sit grave, ejusque naturæ, ut vigore alle-
259 gatæ Conciliaris dispositionis dictam rejectionem a susceptione Superiorum Ordinum, seu gravissimam Suspensionis pœnam mereatur, cessat omninò eadem dispositio *Tridentinæ Synodus in præcit. cap.* 1. *Sess.* 14. *de reformat.*, quæ Ordinario prædictam tribuit facultatem exercendam ex quacumque quidem causa, sed hujusmodi causa, sive Subditorum excessus talis esse debet, ut eis justè vel collatio superiorum Ordinum denegari, vel susce-
260 ptorum exercitium suspendi possit, cum qualibet gravissima pœna gravissimo sit commensuranda delicto.

Sed si tamen Subditus deliquerit, & quamvis pro eo crimine dicta *Conciliaris* dispositio locum habere non possit, adhuc opus sit virga, aut alio
261 remedio, & delictum, quatenus publicetur, non parum bonæ Subditi famæ illius notorietas detrahere possit, veluti si Sacerdos Sæcularis, aut etiam vigore *Constitutionis san. mem.* Clement. X. *diei* 21. *Junii* 1670. incipien. *Superna §. Et eos* Sacerdos Regularis ab Episcopo ad audiendas Confessiones approbatus ex supervenienti justa causa ab hoc officio sit suspendendus, rectè idem Episcopus illi talem facultatem suspendere potest secretò tamen, & ex informata conscientia, ita namque parcit illius famæ, bonoque nomini, quia apud Publicum oriri potest opinio, quod non coactè, sed spontè ab audiendis in futurum Confessionibus abstineat, prout in facto multos vel paulo post incœptum tale opus ab eo deterritos, vel longo tempore ab eo defatigatos, vel ex alia honesta causa se voluntariè ab illo abstinere videmus; quæ universalis opinio non posset oriri, si res ad forum contentiosum deducta foret, ubi causa Suspensionis per acta publica probari deberet; Item si Parochus, vel Sacerdos alicujus suspectæ Fœminæ clàm domum nocturno tempore ita cautè frequentet, ut nonnisi per duos secretos Testes fide dignos id ad notitiam Episcopi pervenerit, & sæpe paternè monitus, vel negando facti veritatem, vel sub prætextu honestatis Mulieris parere distulerit, hoc etiam casu piissimi Antistites, qui cordi habent existimationem, & decus Sacer- 262
dotis, seu Parochi puniendi, qui si bonam famam semel amittant, ad instar Puellarum, eam recuperare difficilè possunt, juxta monitum *Sac. Concil. Trident. cap.* 1. *Sess.* 13. *de reform.* cum mansuetudine rigorem, cum misericordia judicium, & severitatem cum lenitate temperantes, absque ullo peccaminoso stimulo vel vindictæ, vel persecutionis, sed uti Patres, atque Pastores, habitis in Pastorali visitatione, seu etiam extra illam dictis secretis extrajudicialibus probationibus judicialibus æquivalentibus, secretò, & *ex informata conscientia* eam illi pœnam injungunt, quam Populus, penetrare nequeat, veluti si secretam pecuniariam mulctam persolvat, aut ad longum, seu breve tempus ad peragenda spiritualia Exercitia ita obligetur, ut ea spontè, & ex devotione, non autem in pœnam peragere Populus credere valeat. 263

Verumtamen hoc etiam servari tantummodo poterit, quoties ipse Subditus prædictam pœnam, aliamve similem subire consenserit, ne suum delictum in præjudicium suæ bonæ famæ publicetur, sed si hujusmodi consensum præstare noluerit, aut Ordinarius tunc abstinere debet ab infligenda pœna *ex informata conscientia*, & procedere servatis servandis judicialiter, aut si nihilominùs pœnam infixerit, & mulctatus appellationem interposuerit, quia Ordinarius recognoscit Superiorem, appellans a Judice appellationis cum expeditione inhibitionis erit audiendus, sed cognita justitia pœnæ, causam remittet 264
ad

ad Ordinarium, qui tunc, attenta publicitate delicti suborta mediante appellatione, procedere debet Juris ordine servato, sibique imputet Reus, qui conscius proprii occulti criminis, tamen illud eadem appellatione mediante publicum reddere voluit.

In casu vero, quo de illius in-
266 famia Tertius etiam cum magno scandalo participare posset, prædicti Præsules, qui solum Deum, & Justitiam ante oculos habent, ad Judicem appellationis secretò deferunt Subditi crimen Populo ignotum, non per simplicem relationem, quam ipsi quoquè semper esse debere suspectam agnoscunt, cum quilibet Ordinarius id referre censeatur, quod sibi, non quod Subdito favet, sed per extrajudiciales probationes judicialibus æquipollentes, non post interpositam appellationem ad opportunitatem expiscatas, seu auctoritate, quam habent, ferè per vim extortas, sed ante illam apud se existentes, ac tempore non suspecto acquisitas, & Judex appellationis, iis benè consideratis, atque de earum veritate satis instructus, absque illarum in actis publicis productione, & ex informata conscientia inhibitionem moderari in hoc casu omnino tenetur.

Nequaquam e contra commendandos esse puto Ordinarios, qui Œconomicam potestatem usurpantes, eamque sibi liberam, & absolutam, non autem, ut supra, subordinatam competere supponentes, non rarò, nèc in præmissis urgentibus tantummodò casibus, aliisque similibus cum omni prudentia, prædictisque cautelis ea uti solent, *sed in quocumque casu, & pro quocumque Subditorum levi defectu*, *seu negligentia* illa abutuntur, eamque deservire faciunt potius ad injustè vexandum, & publicè infamandum innocentem, quam ad Rei famæ cum occultatione delicti parcendum, non secretò, sed in vim Decreti per publicumBajulum, seu Nuncium Subdito intimati, pœnam eidem *ex informata conscientia* injungentes, vel sequestrationis in domo, seu Civitate, vel Exercitiorum spiritualium, vel etiam gravissimam pœnam Suspensionis a Divinis, seu ab Officio, ubi nulla pœna, vel talis pœna non cadit, qui proindè innegabilem excessum committunt tam circa modum, quam circa pœnam.

Circa modum, quia quando imponitur pœna pro delictis occultis *ex informata conscientia*, ea intimari non debet per publicum Nuncium, dimissa copia Decreti in manibus Subditi mulctati, sed ejus intimatio fieri debet per ipsius mulctati subscriptionem, acceptando Decretum in mansionibus Judicis, ne evadat publicum, ad evitandam ejusdem Subditi diffamationem, ut ex *Raynald. in supplement. ad Cap.8.observat. Crimin.supplet.1.num.30.* docet *Monacell. in formular. tom.3.tit.2.annot. ad formul.6. num.* 20.

Circa pœnam, nam si agatur de Exercitiis spiritualibus, ea *in pœnam* sine justissima, & gravi causa imponi nequeunt, licèt enim peragere spiritualia Exercitia ex devotione sit pium opus maximè laudabile, si tamen peragantur *in pœnam*, per illa *uti pœnalia* Subditus ita mulctatus infamatur, ut supra probavi *num.* 236., eo modo, quo Monasterium voluntariè ingrediens ad peragendam pœnitentiam semper fuit laude dignus existimatus, sed illud ingrediens coactè *in pœnam* vigore dispositionis antiquorum Canonum, habitus semper fuit uti criminosus, & nonnisi in illud detrusus, quam ad peragendam perpetrati criminis pœnitentiam. Præterquamquod inspiciendum non est, an opus, ad quod quis condemnatur, sit opus per se bonum, sed tantum an condemnatio sit justa, vel injusta, & an liceat sine peccato pro sola satisfactione Superioris cogere Subditum ad luendam indebitam pœnam damnum, vel in ære, vel in corpore, vel in fama, & bono nomine irrogantem, ad quod reficiendum tenetur tàm Ordinarius, qui illud injustè intulit, quàm Judex appellationis, qui illud impedire neglexit, alias sine hujusmodi restitutione peccati veniam obtinere non possunt.

Si vero agatur de pœna Carceris (& Carceratus dicitur non solum in Carceribus formalibus detentus, sed

etiam qui retinet domum, vel Civitatem pro Carcere *Monacell. in formular. tom. 1. tit. 5. annot. ad formul. 9. num. 29.*) quia Carcer injuriam irrogat, famam onerat, & irreparabile gravamen infert, ut ex *Ricc. decis. 128. num. 7. par. 2. Cyriac. controv. 172. num. 51. & seqq.*, tradit idem *Monacell. in formular. tom. 1. tit. 5. annot. ad dict. formul. 9. n. 26. & tom. 3. tit. 2. annot. ad form. 45. num. 14.* multo minus pro quocumque crimine infligi potest, sed tantummodò pro delictis famosis, & scandalosis *Monacell. in formular. tom. 1. tit. 5. dict. annot. ad formul. 9. num. 27.* = ibi = *Raro igitur, & in delictis famosis, & casibus, qui scandalum gignunt, ad capturam procedatur* =

Si agatur demum *de pœna Suspensionis a Divinis, vel ab Officio*, hæc profectò non est herba Betonica in omnibus emplastris adhibenda, prout nonnulli Ordinarii opinantur, qui in omnibus casibus, & pro quacumque causa Censuris abutuntur, easque, licèt maximoperè formidandas, propter frequentem usum, seu verius abusum reddunt contemptibiles, ac ferè ridiculas, sed nonnisi ob culpam lethalem Ordinarius illam comminari, seu fulminare potest *Monacell. in formular. tom. 3. in prælud. num. 99.* = ibi = *Verum tamen est, quod hæc Censura &c. non incurritur, nisi ob propriam culpam*, EAMQUE MORTALEM, *prout communitèr imponi solet etiam ab Homine &c. quia cum pœna debeat esse commensurata delicto, seu culpæ, &* SUSPENSIONES AB OFFICIO, BENEFICIO, ORDINE &c. SINT GRAVES, *ideò requirunt culpam gravem* = & in casu, quo quis suspendatur ad longum tempus, ad hoc non sufficit quæcumque lethalis culpa, sed ea lethalis culpa adesse debet, QUÆ NON GRAVIBUS, SED GRAVIORIBUS ACCENSEATUR, ut inter alios monet *san. mem.* BENEDICT. XIV. *In suo tract. de Synod. Diœces. lib. 10. cap. 1. §. 3.* hisce præsisis verbis,, Quæ porrò de excommu-,, nicatione dicta sunt, intelligi etiam ,, debent *de Suspensione*, & interdi-,, cto: quamquam enim pauci quidam ,, Doctores, inter quos *Cajetan. in* ,, *Summ. verb. Suspensio, & Medina in* ,, *Summ. lib. 1. cap. 11. §. 6.* affirment ,, Suspensionem ob levem culpam ferri posse, idemque de Interdicto sentiant *Emmanuel Sà verb. Interdictum n. 7. & Gaspar Hurtado tract. de Interdict. difficult. 13.* rectius tamen *Suarez de Censur. disput. 4. sect. 4. n. 7. & disput. 36. sect. 3. n. 2. Vasquez in 1. 2. disput. 158. n. 49. Layman. lib. 1. Theol. Mor. tract. 5. par. 3. cap. 3. n. 2. & par 4. n. 4.* docent ,, *Suspensionem a Divinis seu ab Officio, & Beneficio* ad longum tempus, ,, atque interdictum etiam personale, ,, nisi partiale sit, sed integrum, & totale, NEC VALIDE propter culpam ,, levem, NEC PRUDENTER propter lethalem, *quæ gravioribus non accenseatur*, irrogari. Quamvis igitur ,, Episcopus ordinariam potestatem ,, habeat ferendi Censuras, easque ,, in suarum Constitutionum transgressores decernendi, non tamen expedit, ut hunc suæ potestatis gladium exerat, *nisi ad coercenda graviora crimina*. Scimus profectò necesse non esse, ut ante Superioris legem, qua aliquid sub censura prohibetur, illud jam esset lethaliter malum, sed quandoque contingere, ,, tunc primum graviter malum fieri, ,, cum a Superiore prohibetur sub ,, pœna censuræ, quæ certè ejusdem ,, intentionem ostendit obligandi sub ,, mortali; at non decere, dicimus, ab ,, Episcopo aliquid sub gravi præcipi, ,, vel prohiberi, statuta in transgressores censura, nisi materia præcepti ,, sive ratione sui, sive ratione circumstantiarum talis, & tanta sit, ut hanc ,, pœnam exposcat. De Prælatis hæc ,, ait *Gerson tract. de vit. spiritual. animæ lect. 4. coroll. 7. tom. 3. Oper. col. 42.* loquens de excommunicationibus latæ sententiæ: *Qui pro solis incommodis temporalibus evitandis, aut commodis politicis conservandis æternam vult infligere mortem, cui quæso similis erit? illi nimirum, qui volens abigere muscam a fronte vicini, eam securi percutiens, vicinum solidus excerebravit, aut ei parem dixerim, qui studens curationem modici vulneris in pede*

,, *Equi*

„ *Equi sui, pedem confestim abrupit,* „ *& scidit, Equumque peremit* „ ; Et subindè idem Summus Pontifex Sacrorum Canonum peritissimus, & in exercendo Pastorali munere etiam antequam ad Summum Pontificatum evectus fuisset, apprimè versatus §.5. subjungit „ Quod si omnium Doctorum „ consensu GRAVE, ET ENORME CRIMEN requiritur ad irrogandam Censuram, etiam quam vocant COMMINATORIAM, ET FERENDÆ SENTENTIÆ, multo sanè GRAVIUS, ET EXECRABILIUS esse oportet delictum, ob „ quod infligitur Censura latæ sententiæ „.

Quoties igitur adest sive circa modum, sive circa pœnam excessus,
267 utique ad utrumque effectum admittenda est appellatio *Gloss. in Cap. De priore 31. verb. Contempsit de appellat.* = ibi = *Ex hoc patet, quod si Prælatus modum excedat in correctione, quod benè admittitur appellatio a tali correctione* = & concordat *text. in Cap. Licèt 12. de Offic. Judic. Ordinar.*

Et quia cavendum est semper, nè innocens opprimatur, neque Ministrorum culpa datam fidem scandalosè frangat Ecclesia, quæ doli penitus incapax oppressos excitat, & ferè obligat ad interponendam apud se appellationem, iis benignè offert sua justitiæ, ac pietatis ubera, quibus nutriantur, suamque supremam auctoritatem, ut a præpotentia defendantur, & a suis oppressionibus releventur, nèc uti Noverca obturat aures, sed eas, tamquam piissima Mater, ad querimonias, & clamores sui amantissimi Filii sollicita misericorditèr aperit, illi non terga vertit, nèc ullo modo patitur, quod inauditus, indefensus, & a se derelictus aliquam luat pœnam, nisi prius de ejusdem pœnæ justitia ipsa cognoverit, quia tollerare non potest, quod suum Filium injustè vexetur, & puniatur, neque ut vera Mater oblivisci potest, quod appellans sit Filius suus, unoque verbo, ne reddatur turpiter elusorius maximè apud pusillos *Can. Ad Apostolicam 7. caus. 2. quæst. 6.* = ibi = *Ad Romanam Ecclesiam ab omnibus, maximè tamen ab oppressis est appellandum, & concurrendum quasi ad Matrem, ut ejus uberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & a suis oppressionibus releventur*, QUIA NON POTEST, NEC DEBET MATER OBLIVISCI FILIUM SUUM =

Ideò appellatio in suspensivo quoquè admitti debet, seu saltem inhiberi donec, & quousque de excessu cognitum fuerit, etiamsi dubitetur utrum adsit excessus; & ratio incontrovertibilis est, quia si in dubio admitteretur in devolutivo tantum, & in progressu Causæ appareret, quod sive pœna Exercitiorum spiritualium, sive Carcerationis, aut quælibet alia similis pœna irretractabilis imponi non potuisset, appellans non esset ab oppressione defensus, neque tot promissionum, & amoris, justitiæ, atque pietatis Sanctæ Matris Ecclesiæ experiretur effectus, sed potius remaneret oppressus, quia damna, & incommoda ab ipso in individuo sui Corporis passa cum discrimine propriæ salutis, & præjudicio longioris vitæ (ut supra vidimus) in definitiva reparari nequeunt; quidquid secus forsan dicendum esset, si pœna foret tantummodo pecuniaria, ad quam restituendam Curia in definitiva potest condemnari una cum refectione damnorum, & expensarum, ideòque damnum est reparabile.

In quocumque autem casu, si in gradu appellationis appareat Subditum mulctatum nullum commisisse Crimen, quod injunctam, seu nullam pœnam mereatur, seu deficere requisita desuper enumerata, sine quibus nèc etiam supremus Princeps Œconomica potestate tuta conscientia uti valet, absque ullo dubio Judex appellationis, omni humano respectu deposito, assertum Reum, seu verius in- 268
nocentem absolvere debet una cum victoria omnium damnorum, & expensarum, tùm ad claudendam hanc Januam aliquorum Ministrorum Curiarum Episcopalium tyrannidi, per quam honesti quoque Sacerdotes, & Parochi gratis vel infamantur, vel depauperantur, vel amissioni aut salutis, aut vitæ subjiciuntur, & quidem cum Populi scandalo justitiam in mani-

manibus Superiorum Ecclesiasticorum sic vulneratam, eamque uti persecutionis, atque vindictæ ministram detestantis; tùm quia nulla lex humana, neque Divina patitur, nèc ulla æquitas, nullaque ratio suadet, quod Subditus pœna sive indebita, sive ignominiosa vexatus expensas, & damna subire, ac depauperari debeat, qui vero damnis, & expensis injustè causam dedit, ab illorum, earumque refectione immunis evadat, ut gloriari possit, prout Egometipse audivi, quod si Subditus fuit a pœna absolutus, remansit tamen pro damnis, & expensis litis gravissimè in ære mulctatus; tùm demum quia tenetur Judex præcipuè Catholicus absque ulla acceptione personarum Jus suum unicuique tribuere, & maximè Oppressis subvenire, ut præmium a Deo promissum assequatur in *Isaj. Cap.* 1. *vers.* 17. *& seq.* = ibi = *Quærite judicium*, SUBVENITE OPPRESSO, *judicate pupillo, defendite viduam &c. si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur, & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt* = & ne e contra in die mortis a nobis omnibus non longè remoto coram supremo Judice constitutus, uti Judex iniquitatis, & injustitiæ, crudelis, & barbarus erga innocentes oppressos, & accusetur, & judicetur, & condemnetur.

Cum igitur etiamsi tentet Ordinarius procedere *ex informata conscientia*, ad Superiorem adhuc dene-
269 gari non possit recursus, & appellatio, tutius, ac laudabile semper erit procedere Juris ordine servato, excepto eo tantum casu mox indicato, quo ad evitandam Tertii, & etiam ipsius Rei infamiam, publicumque scandalum Epichejæ sit locus, qua Ego quoque aliquando sum usus; Delata namque
270 ad meas aures querela, quod quidam Parochus Puellam suam Parochianam defloraverat, eaque per me instructa, quod ipsa ab eodem Parocho nonnisi congruam Dotem prætendere poterat, quam ei per eumdem persolvi curassem, quatenus illum auctorem suæ deflorationis non publicasset, habitisque, simul extrajudicialibus probationibus de delicto, iisque Parocho communicatis, illum interrogavi, an vellet in scriptis pro mea justificatione tantum, quatenus aliquando a Supremis Tribunalibus requisitus fuissem, fateri crimen, & secretò solvere dotem, ac certam pœnam pecuniariam in pios usus erogandam, modò veritatem quærela, & probationes prædictæ continerent, aut, eisdem probationibus non obstantibus, mallet construi publicum Processum cum discrimine ejus existimationis, & characteris apud suum populum, quatenus se innocentem justificare non posset, ipse conscius proprii criminis, elegit potius secretò solvere Dotem, & mulctam, quàm cum publico Processu, & Sententia propriam deturpare honestatem, quod & in aliis locis cum aliis Sacerdotibus etiam qualificatis ad evitandum scandalum, nostrique characteris dedecus cum favorabili eventu, eorumque emendatione servavi, nullatenus injuncta pœna Suspensionis a Divinis, vel ab Officio, licet, attenta gravitate delicti illa potuisset imponi, si hac etenim pœna uti voluissem, per quam ita mulctatus apud Publicum alicujus enormis delicti, imo probabiliter ipsius Stupri propter Fœminæ prægnantiam reus apparere debebat, poteram, imo tenebar procedere via ordinaria servatis, servandis, nèc recurrendam erat ad remedium extraordinarium Œconomicæ potestatis, cujus finis evitandæ diffamationis, & scandali, prorsus inutilis, & irritus evasisset.

Id servare tamen non potest Illmus Dñus meus in casu mihi proposito, nam si Mulier secretò monita exilium quoquè acceptaret, quod utiquè non est credendum, Vir illius malè de honestate, & pudicitia Uxoris cogitaret, unde adversus illam, cum sit honestus, odium irreconciliabile concipere posset; Quapropter satius ducerem, præsente Viro, eam acriter monere cum præcepto de amplius non tractando cum præfatis Juvene, atque Puella sub pœna fustigationis, & exilii, & etiam cum consensu Patris, dummodò Matrimonio rationabiliter obstet, Juvenem in Carcerem detrudere, &

qua-

quatenus Mulier præcepto non pareat formalem Processum conficere, ac probata transgressione eamdem saltem in pœnam exilii condemnare absque ullo
271 metu successivæ appellationis, nam bonus Judex gaudet de appellatione, quia etiam Judex appellationis nonnisi pro Justitia stare debet ex ea ratione allata per text. in *Cap. Cum speciali 51. §. Porrò de appellat.* =ibi= *Cum appellationis remedium non sit ad defensionem iniquitatis, sed ad præsidium innocentiæ institutum* =

Et ita tàm quoad propositum mihi casum, quàm quoad usum Œconomicæ potestatis Juris esse censeo, salvo &c.

ADDIT. IV.

Refertur per extensum Edictum a cl. mem. Emo, & Rmo D. Card. Guadagni Urbis Vicario jussu S.M. Clementis XII. emanato super delicto Stupri.

SUMMARIUM

272 *Auctor fuit Vicarius Generalis cl.mem.Emi, & Rmi D.Card.Guadagni Vicarii Urbis, Subdecani Sac. Collegii, & Episcopi Portuensis, & S. Rufinæ.*
273 *Virtutes præfati dignissimi Purpurati recensentur, & laudantur.*
274 *Ejus ultima infirmitas.*
275 *Ejus mors, & misericordia in Pauperes.*
276 *Totam ejus hæreditatem Conservatorio Pauperum Puellarum Sancti Paschalis reliquit.*
277 *Obiit cum fama Sanctitatis.*
278 *Sunt qui ejus intercessione gratias a Deo se obtinuisse testantur.*
279 *Edictum ab ipso emanatum jussu san. mem. Clementis XII. adversus Stupri Reos.*
280 *Causa emanandi simile Edictum.*
281 *Vi cujus Deflorator condemnari debet in pœnam Corporis afflictivam extendendam usque ad triremes quoad Laicos, & ad Ergastulum quoad Clericos, ultra pœnas à Sacris Canonibus constitutas, & refectionem damnorum, & interesse.*
282 *Et Deflorata condemnari debet in pœnam Carceris, attentis tamen facti circumstantiis.*
283 *Si passa fuerit Stuprum sub promissione Matrimonii, idem Matrimonium assequi non potest, nisi eadem promissione concludenter probata.*
284 *Et etiamsi probetur, adhuc eo adimpleri non debet, si ob disparitatem conditionis Contrahentium, prævideatur ex Matrimonio scandala, & ignominiam Consanguineorum consequi posse.*
285 *Tenetur tamen Deflorator ad reintegrationem damnorum, & interesse.*
286 *Parentes, Fratres, aliique, ad quos spectat custodia Puellæ Defloratæ, si Deflorationi cooperati fuerint vel lenocinio, vel conniventia, amittunt Jus ad petendam Dotem nomine Defloratæ.*
287 *Tenetur tamen Deflorator ad interesse, & damna in pios usus eroganda.*
288 *Parentes, Fratres &c. si convicti fuerint, ut supra, de lenocinio, condemnandi sunt per decennium ad triremes, & respectivè in pœnam carceris.*
289 *Si vero convicti fuerint de sola conniventia, condemnari debent in eamdem pœnam ad septemnium.*
290 *Et in eamdem pœnam ad septennium condemnandi sunt Famuli, Famulæque &c. qui Deflorationi suo Lenocinio auxilium præstiterint.*
291 *Qui vero non essent servitio Defloratæ addicti, & Lenocinio pariter auxilium præstiterint Deflorationi, condemnari debent in eamdem pœnam ad quinquennium.*
292 *Omnes prædicti antequam ad triremes transmittantur, vel in Carcerem detrudantur, debent circumire loca solita Civitatis cum infami galea, infamoque libello.*
293 *Confirmantur Constitutiones Pauli IV.*

li IV. & Xisti V. contra Lenas, atque Lenones.

REFERRE quoquè opportunum existimavi per
extensum Edictum per
Me allegatum in præcedenti *Vot. VII. sub n.* 1.
217.251.258.260. publicatum à cl. mem. Emi, & Rmi D. D.
Joannis Antonii Card. Guadagni dignissimi Urbis Vicarii, & Subdecani
Sacri Collegii, qui, Tusculana Ecclesia dimissa, & altera Portuensi, & Sanctæ
Rufinæ per optionem assumpta, illicò,
meis nullis suffragantibus meritis,
idem piissimus Purpuratus Me in regimine hujus insignis Episcopatus in
sui adjutorium elegit, suique Vicarii
272 Generalis honore decoravit. Id meæ
singulari Sorti quidem adscripsi,
ut eximias præstantissimi hujus Ecclesiastici Principis Virtutes propius
admirari possem, qui plurium lustrorum
spatio Summi Pontificis vices gerendo,
273 do, in retinenda disciplinæ observantia, Religionisque puritate constantiam; in præbendo omnibus benignas
aures tàm matutinis, quàm vespertinis horis, & usquè ad horam secundam, & sæpe tertiam noctis hilari
semper vultu patientiam; compositam
in tanta Dignitate naturam; bonitatem cum gravitate conjunctam; integritatem, prudentiam, fidem, vigilantiam, & zelum nullo non tempore
exhibuerat, illumque nèc avita generosa Nobilitas, nèc sublimitas Episcopatus, dum Ecclesiæ Arretinæ præesset,
nèc deindè, eo reluctante, promerita
Purpura, ac Gradus, & alti muneris
excellentia à sua ingenita modestiæ
virtute, animoque religiosissimo ab
ineunte ætatè acquisito, & successivè
sedulo studio inter Carmelitas Discalceatos sui Ordinis confirmato dimovere potuerant. Verumtamen dum ad
pertractanda Episcopatus negocia tàm
in Diœcesi, ad quam sine Me nunquam accedere consuevit, quàm Romæ, ubi in illius Palatio commodas,
ac benè compositas habebam Mansiones, ejus quotidiana jucundissima
274 consuetudine gauderem, levi primum,
& deindè gravi morbo correptum in
ætate annorum 84. & mensium 4. constitutum, summa animi remissione ægritudinis incommoda passum, summaque suorum Familiarium, ac totius
Urbis ædificatione omnibus Ecclesiæ
Sacramentis ab eo enixè petitis devotè
refectum, sub *die* 15. *Januar.* 1759.
hor. 15. *minut.* 51. Altissimus, qui Justis præmia meritorum elargitur, ad
Cœlestem Patriam evocavit. Cum au- 275
tem dum in humanis ageret, omnium
in se admirationem, benevolentiam,
atque venerationem commovisset, ferè totius Romæ luctus ejus funus associavit, & maximè copiosissimæ Pauperum lacrymæ sui amantissimi Patris
jacturam amarè dolentium. Siquidem
in eorum quotidianum levamen,
demptis propriis, iisque parcis alimentis, suæque Familiæ Salariis, singulis annis pingues suos redditus totaliter erogaverat, quas eleemosynas
per Mensem etiam post suum felicem
obitum continuari præcepit. Conservatorio autem pauperum Puellarum
S. Paschalis, quibus (ne amisso eorum
Fundatore, ac Benefactore jam defuncto, ex eo Castitatis asylo cogerentur exire) usquè ad ultimum vitæ spiritum in singulos Menses scuta 42. subministraverat (nullo modo suis sanguine Conjunctis in ultimo suæ volun- 276
tatis elogio, quoad bona ex Ecclesiasticis redditibus acquisita, contemplatis) totam suam hæreditatem reliquit.
Hinc hujusmodi præstantissimum Virum etiam viventem ob ejus singulares
Virtutes tàm intrà, quàm extra Urbem
plenissimè notum, & ab omnibus emeritis laudibus commendatum, multò 277
magis post mortem Populus usquè ad
sydera extollere, & quia post aurum
non abiit, nèc speravit in pecunia, &
thesauris, modò Beatum, modò Sanctum appellare non dubitavit, idque
alta voce, tenerisque gemitibus, dum
ejus Cadaver ad Ecclesiam S. Mariæ,
ut dicunt, *della Scala* nocturno tempore tumulandum deferebatur, repetere non cessabat ea turba Virorum,
atque Mulierum, quibus Viæ, domorumque fenestræ replebantur, quique
impediti particulas Vestimentorum
illius Cadaveris, ut alii, abradere
non potuerant, ne illud nempè nudum
relin-

relinquerent, easdem deindè à suis
familiaribus enixè petitas, ac devotè
receptas, uti pretiosissima tanti Viri
pignora sunt venerati, & ipsius patro-
cinium invocantes Gratias à Deo sup-
278 pliciter exorati se obtinuisse testantur,
& usque in hunc diem ad eumdem ef-
fectum cujuscumque generis Homines,
præsertim Pauperes, ejus Sepulchrum
frequentare non desinunt.

Quanta autem fuerit hujus ze-
lantissimi Purpurati vigilantia, & sol-
licitudo in profligandis vitiis, illudque
maximè, per quod major etiam Chri-
stifidelium numerus immensum æternæ
felicitatis bonum amittit, tum in sui re-
giminis ministerio semper ostendit, tùm
etiam manifestavit in suadendo nèc ni-
mis sæpe, nèc nimis valdè laudato sm.
CLEMENTE XII. Pontifice Optimo Ma-
ximo ejus Avunculo, ut adversus Stu-
pra committentes, illisque auxilium
præstantes pœnas in præcitato Edicto
relatas statueret, cujus tenor est, proùt
sequitur.

,, FR. GIO: ANTONIO *del Titolo*
,, *di San Martino de' Monti, della*
,, *S.R.C. Prete Card. Guadagni, della*
,, *Santità di Nostro Signore Vicario*
,, *Generale &c.* Non v' essendo cosa,
,, che maggiormente stia a cuore al-
,, la suprema vigilanza del Principe,
,, quanto la Vita, e l'Onore de' propj
,, Sudditi, dal buon regolamento de
,, quali principalmente dipende l'o-
,, nor di Dio, e la pubblica, e priva-
,, ta quiete: ed essendosi alla sicu-
,, rezza dell' una dato conveniente
,, riparo dalla Santità di Nostro Si-
,, gnore colla salutevole Costituzio-
279 ,, ne contro gli Omicidj; volendosi
,, dal suo indefesso Paterno zelo
,, provedere alla sicurezza ancora
,, dell' altro; giacchè per la corrut-
,, tela de' nostri tempi s' è introdotta
,, una troppo invereconda libertà di
,, costume, d'onde specialmente de-
,, riva l' intacco dell' onore di tante
,, Famiglie per la frequenza de' Stu-
,, pri volontarj, che alla giornata si
,, commettono in Roma, e per tutto
,, lo Stato.

,, Quindi è, che la medesima
,, Santità di Nostro Signore, riflet-
,, tendo essere la sorgente di tanto
,, male non solo la malizia degli Uo-
,, mini nel tender insidie all' onestà
,, delle Giovani, e la troppa facilità
,, di queste nel lasciarsi sedurre sulla
,, speranza del conseguimento della
,, Dote, o del Matrimonio; ma spe-
,, cialmente la negligenza de Parenti 280
,, nel custodirle, e forse talora, così
,, a Dio non piaccia, la loro infame
,, connivenza; e doppo avere al lu-
,, me dell'Apostolico suo Zelo consi-
,, derato non potersi conseguire il
,, fine di togliere la frequenza de' de-
,, litti, se non coll' indurre maggior
,, severità nelle Leggi a proporzione
,, della maggior malizia degli Uomi-
,, ni, come per esperienza s'è vedu-
,, to nel buon' effetto prodotto dal
,, rigore della mentovata Costituzio-
,, ne contro gli Omicidj: hà creduto
,, parte indispensabile della sua Pa-
,, storale sollecitudine d' apprestare
,, ancora in questo genere opportuno
,, rimedio con nuove salutevoli pro-
,, visioni, acciò dal timor della pena
,, si rendano in avvenire meno audaci
,, gl' Uomini nell' insidiar l'onestà
,, delle Zitelle: queste all' incontro
,, più caute nel conservarla illibata,
,, e nello stesso tempo siено maggior-
,, mente astretti i Parenti alla dili-
,, gente custodia delle medesime.

,, Pertanto doppo matura deli-
,, berazione avutasene dalla Congre-
,, gazione particolare a ciò deputata,
,, a tenore delle risoluzioni della
,, medesima, la Santità di Nostro
,, Signore coll' oracolo della sua viva
,, voce espressamente ci hà incaricato
,, di pubblicar' il presente Editto, da
,, inviolabilmente osservarsi in tutti
,, i Tribunali di Roma, ed eseguirsi
,, sotto le pene in esso contenute,
,, ed espresse.

,, In esecuzione dunque della
,, sovrana determinazione, e volontà
,, Pontificia primieramente, per to-
,, gliere all' Uomo la facilità di dar
,, compenso al proprio delitto collo
,, sborso semplice della Dote, o coll'
,, effettuazione del Matrimonio, la
,, qual facilità di redimersi da' Reati
,, hà resa sempre più agevole la stra-
,, da a commettergli, e per esser con-
,, veniente, che dal Reo si dia la do-

,, vuta soddisfazione al Fisco, come
,, negli altri Delitti si suol praticare:
,, si ordina, che il Deflorante, oltre
,, le pene stabilite da Sagri Canoni,
,, la disposizione de' quali si lascia nel
,, suo pieno vigore, ed osservanza,
281 ,, in avvenire sia soggetto ancora alla
,, pena afflittiva del corpo, da esten-
,, dersi fino alla Galera, e rispetto
,, a' Chierici fino all' Ergastolo, o sia
,, Relegazione ad arbitrio del Giu-
,, dice secondo le diverse circostanze
,, de' casi, grado, e condizione, e
,, specialmente secondo la maggiore,
,, o minor seduzione usata dal mede-
,, simo Deflorante, oltre la refezione
,, de danni, ed interesse a favor del-
,, le Parti, la quale si lascia sotto
,, la disposizion di ragione.
,, In secondo luogo, siccome
,, l' esperienza hà fatto conoscere,
,, che la sicurezza dell' Impunità go-
,, duta dalle Giovani Deflorate, e
,, la speranza all' incontro, che da
,, loro si hà, di poter' a costo dell'
,, onore conseguir la Dote, e l'effet-
,, tuazione del Matrimonio, non so-
,, lo rende le medesime meno accor-
,, te nel custodir la propria pudicizia,
,, ma forse talora serve d' incentivo
,, alla loro prostituzione; sembrando
,, per altra parte dritto della Giusti-
,, zia distributiva, che dalle Deflo-
,, rate eziandio, come Corree del
,, Delitto, venga data, ad esempio
,, dell' Uomo, una qualche soddisfa-
,, zione al Fisco: così viene espressa-
,, mente stabilito, ed ordinato, che
,, in avvenire le Deflorate sieno puni-
282 ,, te ancor' Esse colla pena del corpo
,, afflittiva, da estendersi fino alla
,, Carcere ad arbitrio del Giudice,
,, secondo le diverse circostanze de'
,, casi, grado, e condizione, come
,, sopra, e specialmente secondo la
,, maggiore, o minor seduzione pa-
,, tita, o respettivamente usata dal-
,, la medesima Deflorata.
,, Volendo in oltre, che in caso
,, di Stupro sotto promessa di Matri-
,, monio non possa la Deflorata aver
,, azione all'adempimento del mede-
,, simo in vigore della promessa, qual'
,, ora non faccia costare in giudizio
283 ,, per mezzo di pruove legittime,
,, ed affatto concludenti l' obligazio-
,, ne con somigliante promessa con-
,, tratta, restando però ferma ogni
,, altra azzione, che di ragione gli
,, potesse competere.
,, Dichiarando ancora, che non
,, ostante una tale concludente, e le-
,, gittima pruova, non sia tenuto, nè
,, possa esser astretto il Deflorante
,, all' adempimento della promessa,
,, quante volte sieno i Contraenti di
,, tal disparità di condizione, che 284
,, dall' effettuazione del Matrimonio
,, ne fosse per seguir grave scandalo,
,, e derivarne ignominia alle Paren-
,, tele.
,, In tal caso però non s'intenda
,, il Deflorante immune, ed esente
,, dall' obbligo, che gli corre per la 285
,, reintegrazione de' danni, ed' in-
,, teresse a favor delle Parti, com'è
,, di ragione.
,, In terzo luogo considerando-
,, si, che in vano si farebbono stabili-
,, te le sin quì espresse ordinazioni,
,, se non si venisse ad impedir la sor-
,, gente del male, che principalmen-
,, te deriva dalla cattiva educazione
,, de' Parenti, Congiunti, ò d'altri,
,, a' quali dalla natura, o dalle Leg-
,, gi è stata commessa la custodia del-
,, le Zitelle, e che scordevoli ben
,, spesso del timor di Dio, e dell'onor
,, del Mondo danno a quelle occasio-
,, ne di male colla loro trascuraggine
,, nel custodirle, e qualche volta à
,, bello studio il permettono colla
,, loro connivenza, se non ancora
,, il cagionano tal' ora con lenocinio
,, effettivo, per puro motivo d' in-
,, teresse, o di vantaggio di condi-
,, zione sulla speranza delle future
,, Nozze; perciò si dichiara, che
,, i Padri, Madri, Fratelli, o al-
,, tri, a' quali spetti de Jure d' in-
,, vigilare, come sopra, alla cura
,, delle Zitelle, e per conseguenza
,, appartenga la querela, ed accusa
,, dello Stupro, quante volte si tro-
,, vassero rei, o di lenocinio, o di 286
,, connivenza, perdano del tutto
,, l' azione di poter domandare la
,, Dote a nome della Deflorata, (re-
,, stando però illese le ragioni, che
,, à questo competono) ed altra qua-
un-

„ lunque azione , che a loro fa-
„ vore potesse intentarsi in ordine
„ a' danni , ed interesse , volendosi
„ in tal caso , che l' importo de'
„ detti danni , ed interesse dovuti
„ dal Delinquente , da tassarsi ad
287 „ arbitrio del Giudice secondo le
„ diverse circostanze , come sopra ,
„ debba esigersi dal Fisco , e da
„ questi erogarsi in usi Pij ad arbi-
„ trio ,

„ Mà perchè la pena della per-
„ dita dell' interesse non sarebbe
„ proporzionata alla colpa , se non
„ si costituisse in oltre una positiva
„ condegna punigione , perciò vie-
„ ne contro de' medesimi prescritta
„ parimente , à misura della diversa
„ gravità del reato, la pena afflittiva
„ da inviolabilmente osservarsi , co-
„ me siegue ,

„ I Padri , le Madri , Fratelli,
„ e gli altri tutti dell' uno , e dell'
„ altro Sesso , a' quali de Jure spet-
„ ta la custodia delle Zitelle nel ca-
288 „ so, che sieno rei d' aperto leno-
„ cinio , incorrano irremissibil-
„ mente la pena di dieci anni di
„ Galera , o di dieci anni di Car-
„ cere secondo la diversità del Ses-
„ so ,

„ Se saranno colpevoli non d' a-
„ perto lenocinio , mà di sola conni-
„ venza , debbano condannarsi alla
„ Galera , o respettivamente alla
289 „ Carcere per sette anni , lasciandosi
„ all' arbitrio del Giudice da rego-
„ larsi secondo la diversità de' casi,
„ e delle Persone, di punire la sem-
„ plice negligenza .

„ Li Servidori, Serve, ed altri
„ famigliari Salariati,eMercenarj,col
„ mezzo, ajuto , e consiglio de' qua-
„ li sia seguito lo Stupro , vengano
290 „ condannati alla Galera per sett'an-
„ ni , o respettivamente alla Carce-
„ re come sopra .

„ Tutti gli altri poi general-
„ mente , i quali , benchè non fos-
„ sero all'attual servigio della Casa
„ della Deflorata, si trovassero però
291 „ rei di lenocinio , sieno sogetti alla
„ pena della Galera per cinque anni,
„ o della Carcere , come sopra , la-
„ sciando però all' arbitrio del Giu-
„ dice di poter estendere ancor' a
„ maggior tempo una tal pena secon-
„ do le diverse circostanze de' ca-
„ si &c.

„ In tutti poi , e singoli casi so-
„ pra espressi di connivenza , o di
„ lenocinio , i Delinquenti prima d'
„ esser mandati alla Galera , ed alle
„ carceri, si debbano condurre intor-
„ no per la Città ne' soliti luoghi 292
„ nelle forme consuete con Mitra , e
„ Cartello d' infamia , ove stia scrit-
„ ta la specie del Delitto .

„ Con dichiarazione però , che
„ le pene sin quì espresse s' intendano
„ unicamente contro i Rei di sempli-
„ ce Lenocinio , poichè nel resto
„ debba aver luogo la pena dell' ul- 293
„ timo supplizio ne' casi individuati
„ dalle Costituzioni delle fel. me. di
„ Paolo IV., e Sisto V. , le quali la
„ Santità di N. Sig. ordina , e vuole
„ rimangano nel loro pieno vigore ,
„ ed in caso di bisogno espressamente
„ l' innuova , e ne inculca à Giudici
„ la puntuale , ed esatta osservanza .

„ Avvertano dunque tutti colo-
„ ro , à quali si hà relazione nel
„ presente Editto,di non commettere
„ veruno degli accennati delitti,per-
„ chè contro li Delinquenti , e col-
„ pevoli si procederà irremissibilmen-
„ te alle pene di sopra stabilite .

„ Volendo , ed ordinando in
„ oltre , che il presente Editto affis-
„ so, e publicato ne' luoghi soliti di
„ questa Città di Roma , astringa
„ ciascuno alla precisa osservanza di
„ quanto in esso si contiene , come se
„ à ciascuno fosse stato personalmen-
„ te intimato ,

„ Dato in Roma dalla nostra
„ solita Residenza questo dì 13. Set-
„ tembre 1736. = Fr. G. A. Card.
„ Guadagni , e Capo della Congre-
„ gazione = Ferdinando Maria de
„ Rossi Segr. della Congr.

„ *Die , Mense , & Anno , qui-*
„ *bus supra , supradictum Edictum ,*
„ *affixum , & publicatum fuit ad*
„ *Valvas Curiæ Innocentianæ , ac in*
„ *Acie Campi Floræ , ac in aliis lo-*
„ *cis solitis , & consuetis Urbis per*
„ *me Franciscum Rotam Eminentiss.*
„ *Vicarii Mandatarior. Decanum ,*

Ex inviolabili hujusmodi Edicti summoperè laudandi observantia maxima Reipublicæ Christianæ utilitas oriretur.

In primis enim si Parentes, Fratres Stupratæ, omnesque alii in eodem Edicto nominati pro Lenocinio, & respective prò Conniventia statutis, ut supra, pœnis punirentur, nèc in contemptum aliarum quoquè legum tàm Civilium, quàm Ecclesiasticarum impuniti penitus remanerent, ipsorum proculdubio ea esset indefessa sollicitudo, & attentio, ut non solum non conversari juxta detestabilem libertatem effrenatam jàm introductam, sed nèc loqui quidem suas Filias cum Viris maximè Juvenibus cujuscumque conditionis permitterent.

Juvenes autem videntes eorum exempla, qui ob Stuprum statutam Triremium luerent pœnam juxta gradum, & conditionem delinquentium à prudenti Judice arbitrandam, non ita facilè talia crimina perpetrarent, scientes non sola dotatione Stupratæ hujusmodi plagam esse sanandam, sed etiam pœna Corporis afflictiva, quemadmodum eos, ultra debitum Dotis, pœnam insuper debere subire Ego quoque firmavi *in præcedenti Vot. VII. num.* 40. quidquid secus dicendum esset quando Stuprator eligeret desponsare Stupratam, tunc enim, ne, Matrimonio contracto, ad longum tempus Conjuges inter se separentur, Deflorator non est ad triremes condemnandus, sed Judex potest illum alia pęna mulctare juxta arbitrium, ut supra, sibi tributum.

Si vero Deflorata pariter, uti socia criminis, pęna quoquè Corporis afflictiva puniatur usquè ad Carcerem extendenda arbitrio Judicis, prout puniendam esse in eodem Edicto præscribitur, & habemus *text.* expressum *in l. Fœdissimam* 20. *Cod. Ad legem Jul. de Adulter.* = ibi = *Fœdissimam earum nequitiam, quæ pudorem suum alienis libidinibus prosternunt &c. leges ulciscuntur* =, absque ulla hæsitatione non ita frequenter Stupra committerentur, ut considerat etiam *Laur. Matthæus de re Crimin. contr.* 51. *n.* 38. = ibi = *Si aliqua pœna coercerentur Puellæ, neque tantæ deceptæ sub frustranea spe Nuptiarum deriderentur, neque tot Adolescentulos, quorum Matrimonia ambiunt, ad amplexus invitarent* =

Nèc etiam ita facilè Puella sub promissione futuri Conjugii consentiret in Stuprum non ignorans, quod si Stuprator sit æqualis conditionis, adhuc ad illam desponsandam cogi non potest, nisi per legitimas, ac concludentes probationes de tali promissione apertissimè constet ad tramites præcitati Edicti, & juxta deducta in allegato *præcedenti Vot. VII. num.* 60. *& seqq.*; Si vero Stuprator illam in conditione præcellat, etiamsi probetur Stuprum sub promissione futuri Conjugii fuisse commissum, nihilominus Matrimonium assequi non posset, si ex eo grave aliquod scandalum esset oriturum, aut ipsum Matrimonium vergeret in ignominiam Parentum, Consanguineorum, & Affinium Deflorantis, quæ sanè prælaudati Edicti dispositio est Juri, & communi Doctorum opinioni conformis, ut latè probavi *in præcedentibus Votis*.

Neq; solum Matrimonium assequi non posset, sed in utroque casu etiam Dotem ex dispositione ejusdem Edicti facilè amitteret, quatenus nempè constaret de Lenocinio, seù Conniventia suorum Parentum, aut Fratrum, aut aliorum, ad quos spectabat Defloratæ custodia, quæ saltem Conniventia sæpissimè intervenit, præcipuè si agatur de Genitoribus pauperibus, qui per hanc viam Filias in Matrimonium collocare student, seu saltem Dotem assequi posse sperant, per ea per me deducta signanter *in Vot. VI. num.* 15. *& seq.*, *& Vot. VII. num.* 3. *& seqq.*

Nec opponendum venit, quod Defloratæ à comminata pœna Corporis afflictiva deterritæ forsan in futurum Stupra celantes, abortus quoquè, seù infanticidia committerent, nam distinguendum est inter Stupratas cum prægnantia, & alias, quæ mediante copula gravidæ nullatenus efficiuntur.

Si Stuprata igitur effecta fuerit gravida, pandere potest suum crimen, & infamiam absque timore carceratio-

nis,

nis, quia, attenta prægnantia, prudens Judex, ad removendam quamcumque caufam abortus, facto eidem præcepto de confervando fœtu &c., illam in Carcerem detrudere omittet, unde nèc ipfa procurandi abortum, aut committendi infanticidium occafionem habebit.

Si vero prægnans non fuerit, nèc agatur de Fœmina, quæ copulam admittit ad explendam tantummodo libidinem, vel quæftus caufa, vel quia eft Concubina, feù occulta Meretrix, cujus generis Fœminæ non in vim hujus Edicti, at aliis pœnis a legibus ftatutis plecti debent, fed agatur de Puella, quæ vel Stupro confenfit, vel Virum feduxit ad effectum inveniendi Maritum, feù Dotem acquirendi, prout Puellæ præfertim humilis conditionis facere folent, quæ dotem, vel Maritum inæftimabili pretio fuæ famæ, honoris, & animæ emere tentant; Aut quemadmodùm hæc pro acquirenda Dote feù Matrimonio, mediante Stupro, fe infamare non dubitavit, multo minus pro eodem Matrimonio, feù Dote non amittendis, Carcerem ad aliquod proportionatum tempus ad obtinendum intentum perhorrefcet.

Aut fi poft Stuprum fubireCarcerem difficultet, ideòque Stuprum abfcondat, ex hoc nullum oritur malum, fed potius bonum, quia fic provifum remanet publico fcandalo, quod emergit ex ipfius Stupri publicatione; nam aliæ Puellæ ejufdem conditionis hoc exemplo difcunt ita fibi vel dotem comparare, vel comparare Maritum, neque malitiam ex tali retardata publicatione Pueri, & Puellæ innocentes percipiunt, nèc horum delictorum publicitas (ut fæpè accidere folet) Sacrarum quoque Virginum aures offendit.

ADDIT. V.

Referuntur Literæ in forma Brevis fa. me. Benedicti XIV. circa Matrimonia Confcientiæ.

SUMMARIUM

294 *Referuntur Literæ Benedicti XIV. datæ in forma Brevis circa Matrimonia Confcientiæ.*

295 *Matrimonium publicè contrahi debet præmiffis tribus Denunciationibus.*

296 *Parochus debet habere librum, in quo defcribantur Matrimonia.*

297 *Abufus in contrahendis Matrimoniis Confcientiæ.*

298 *Peccata, & peffimæ confequentiæ, quæ ex his Matrimoniis oriuntur*, & n. feq.

300 *Nec non ex Matrimoniis Filiorumfamilias contractis contra Patris juftè diffentientis voluntatem.*

301 *Ordinarius non ita facilè difpenfare debet fuper Denunciationibus Matrimonialibus.*

302 *Si prævideatur Matrimonium malitiosè poffe impediri, una tantum denunciatio fieri poteft.*

303 *Vel Matrimonio coram Parocho, & duobus teftibus celebrato, ante confummationem tres Denunciationes fieri debent.*

304 *Ordinarius fine jufta caufa fuper Denunciationibus difpenfare non poteft.*

305 *Remiffis Denunciationibus, Matrimonium celebrari non debet coram Parocho, duobufque teftibus confidentibus, ne habeatur illius notitia.*

306 *Ut Matrimonium fecretò celebrari poffit, requiritur caufa gravis, urgens, & urgentiffima.*

307 *Difpenfatio fuper Denunciationibus concedi debet ad exemplum Sac. Pœnitentiariæ iis, qui licèt publicè appareant Vir, & Uxor, vivunt tamen in Concubinatu, & in aliis fimilibus Cafibus.*

308 *Inquifitiones faciendæ per Ordinarios antequam concedant licentiam*

tiam celebrandi Matrimonium Conscientiæ.

309 *Et præsertim si Contrahentes sint Filiifamilias, eorumque Nuptiæ Patri sint invisæ, quibus Ordinarius præbere non debet inobedientiæ occasionem.*

310 *Et an constet de statu liberæ utriusque Contrahentis ex indubiis, clarisque probationibus.*

311 *Benedict. XIV. vocat Ministrum Matrimonii Parochum.*

312 *Ad celebrandum Matrimonium Conscientiæ debet deputari Parochus alterius ex Contrahentibus.*

313 *Et in casu necessitatis alius Sacerdos probitate, doctrina, & peritia præditus,*

314 *Monitiones faciendæ per Parochum, seu Sacerdotem Contrahentibus, antequam Matrimonium celebretur*, & n. 321.

315 *Celebrato Matrimonio, statim per dictum Parochum, seu Sacerdotem notitia Ordinario deferri debet, & quomodo?* & n. 318.

316 *Hæc Matrimonia describi debent in Libro distincto ab altero, in quo Matrimonia publicè contracta adnotantur.*

317 *Quomodò, & ubi dictus liber custodiendus, & quando, & quibusque cautelis aperiendus.*

319 *Quid servandum in baptizzanda prole ex tali Matrimonio nascitura, in quo libro id adnotandum, & quomodo, & ubi liber custodiendus.*

320 *Si intra triginta dies notitia susceptæ prolis Ordinario non deferatur, Matrimonium Conscientiæ est evulgandum.*

322 *Dicti libri Matrimoniorum Conscientiæ, & Baptismi prolis ex iis susceptæ probant prout alii libri Matrimoniorum, & Baptizzatorum.*

323 *Aliis etiam remediis Ordinarii, uti possunt juxta illorum prudentiam adhibendis.*

In Superiori *Vot. IX. num.* 74. allegatæ fuerunt Literæ BENEDICT. XIV. datæ in forma Brevis, in quibus agitur de Matrimoniis Conscientiæ, & monentur Ordinarii, ne occasionem inobedientiæ præbeant Filiis dicta Matrimonia, dissentiente rationabilitèr Patre, inire volentibus, ideòque ad majorem Episcoporum, cæterorumque Ordinariorum, & Parochorum commoditatem, illas hic per extensum referre opportunum existimavi.

„ Venerabilibus Fratribus Patriar-
„ chis, Primatibus, Archiepi- 294
„ scopis, & Episcopis.

BENEDICTUS PAPA XIV.

„ *Venerabiles Fratres, salutem, & „ Apostolicam benedictionem.*

„ Satis Vobis compertum esse non dubitamus, *Venerabiles Fratres*, eam semper fuisse piæ Matris Ecclesiæ vigilem curam, „ ut Sacramentum Matrimonii, *Magnum* ab Apostolo nuncupatum, „ publicè, & palàm a Fidelibus ce- 295
„ lebretur. Quod quidem ut diligentius, quàm antea factum fuerat, inposterum ab omnibus observaretur, Sancta Tridentina Synodus, Lateranensis Concilii sub INNOCENTIO III. celebrati vestigiis inhærendo, præcepit, ut inposterum, antequam Matrimonium contrahatur, ter a proprio Contrahentium Parocho tribus continuis diebus festivis in Ecclesia inter Missarum solemnia publicè denuncietur, deindèque, nullo legitimo concurrente impedimento, ad illius celebrationem in facie Ecclesiæ coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus Testibus præsentibus, ritè procedatur. Voluit etiam eadem Sancta Synodus, apud Parochum
„ diligenter Librum custodiri, in quo 296
„ Conjugum, & Testium nomina, diesque, & locus Matrimonii describantur.

„ Providæ tamen hujusmodi leges, tantà authoritate saluberrimè institutæ, prava horum tempo- „ rum

,, rum conditione sensim prolabi visæ
,, sunt, & enerves propemodum red-
,, di, ob Matrimonia usu nimis re-
,, cepta, quæ occultè adeò celebran-
,, tur, ut illorum notitia, quantum
,, fieri potest, obliteretur, & in
,, tenebris ignorantiæ perpetuò ja-
297 ,, ceat consepulta. In more etenim
,, positum est, illa celebrari, nullis
,, præviis factis Denunciationibus, co-
,, ram solo Parocho, vel alio Sacer-
,, dote de ejus licentia, adhibita
,, præsentia tantùm duorum Testium
,, appositè a Contrahentibus advoca-
,, torum, quorum fides nemini illo-
,, rum est suspecta, remque peragi
,, sæpe extra Ecclesiam, quandoque
,, etiam intra illam, januis tamen
,, occlusis, vel eo temporis momen-
,, to, quo semota alterius cujusvis
,, præsentia, scientia initi Matrimo-
,, nii, præter Parochi, Contrahen-
,, tium, Testiumque personas, alios
,, penitus effugiat.

,, Quantum a Sacramenti digni-
,, tate, & ab Ecclesiasticarum legum
,, præscripto occulta hæc Matrimonia
,, *Conscientiæ* vulgò nuncupata, ut
,, plurimùm abhorreant, satis super-
,, que conjicere quis poterit, qui men-
,, tis aciem ad exitiosos illorum effe-
,, ctus convertat. Hinc enim gravia
,, ortum habent peccata, præsertim
,, verò eorum, qui Divini Judicii in-
,, terminatione posthabita, priore Uxo-
298 ,, re, cum qua clàm contraxerunt,
,, relicta, cum alia spe futuri Matri-
,, monii decepta, & in turpem se-
,, cum vivendi licentiam abducta, pa-
,, lam contrahere promittunt. Quo-
,, rumdam verò mentem ita pravæ cu-
,, piditates excœcant, ut novum con-
,, trahere secretum Matrimonium au-
,, deant post alterum secretò itidem
,, contractum, & nondum prioris
,, Conjugis morte solutum, seseque
,, magno scelere polygamos reddant.
,, Alii etiam eò impudentiæ devene-
,, re, ut in hujus Magni Sacramenti
,, contemptum, post primas secretò
,, initas, alteras aut publicè, aut pri-
,, vatim Nuptias contrahendo, sese
,, audaciùs polygamia pariter inno-
,, dare non perhorrescant. Age ve-
,, rò quàm gravia, quàm nullo pacto
,, ferenda ex his Matrimoniis mala
,, oriantur. Si enim ad quamcumque
,, Matrimonii suspicionem summo-
,, vendam, Virum seorsim a Mulie-
,, re vivere contingat, sublata est
,, illicò individua vitæ consuetudo,
,, & contemptum est verbum Domi-
,, ni = *Adhærebit Homo Uxori suæ, &*
,, *erunt duo in carne una* = Sin hæc
,, vitæ consuetudo servetur, nemo
,, est, qui illam criminis non arguat,
,, & utpotè detestabilem, in scanda-
,, li materiam non traducat. Neque
,, illata per scandalum dispendia re-
,, pendit subsecuta celebratio occulti
,, Matrimonii, quod in tenebris de-
,, litescit, & ab omnibus ignoratur.

,, Leviora quoque damna non
,, sunt, quæ susceptæ Proli irrogan-
,, tur. Sæpè enim contigit, illam a
,, Parentibus, & a Matre præsertim
,, amotam, nec piè, nec liberaliter
,, institui, sed incertis fortunæ casi-
,, bus objectam relinqui, nisi etiam
,, Parentes ipsi contra naturæ leges, 299
,, ausu nefario illius vitæ insidientur.
,, Ubi verò tam immane facinus Pa-
,, rentes deterreat, illosque ad so-
,, bolem alendam, instituendamque
,, humanitas ipsa compellat, alia im-
,, minet Liberis susceptis ex occulto
,, Matrimonio lugenda Avitarum fa-
,, cultatum, & Bonorum jactura,
,, pro quorum possessione assequenda,
,, quamvis clament jura sanguinis, il-
,, lis tamen carent necesse est pro-
,, pter occulta Parentum Matrimonia,
,, & ademptam legitimitatis, & Filia- 300
,, tionis probationem. Huic etiam
,, malorum origini sunt referenda
,, ipsa quoque secreta Matrimonia
,, contracta a Filiisfamilias contra Pa-
,, tris justè dissentientis voluntatem,
,, ex quibus quàm gravia incommoda
,, exoriri soleant, neminem latet.
,, Quid plura? Adeò invaluit malitia,
,, ut quandoque in Minoribus Ordi-
,, nibus constituti Pensiones, & Be-
,, neficia, ad Divinum Cultum, &
,, Ecclesiastica munia instituta, etiam
,, post initum clàm Matrimonium re-
,, tinuerint, sibique de mammona
,, iniquitatis loculos miserrimè com-
,, paraverint.

,, Deflenda hæc igitur potius
,, ube-

,, uberibus lacrymis , quàm latiore
,, calamo explicanda malorum con-
,, geries , cum ex hac Apostolicæ Se-
,, dis ſpecula omnes ſibi vindicet no-
,, ſtræ vigilantiæ curas ; temperare
,, non poſſumus , quin Vos ipſos ,
,, Ven. Fratres , in partem noſtræ
,, ſollicitudinis evocantes , veſtram
,, pietatem , & zelum excitemus ad
,, cuſtodiendas vigilias noctis ſuper
,, Grege Vobis credito , quem lu-
,, ctuoſa horum temporum conditio
,, in diſcrimen adducit . Primùm ita-
,, que periculi non infrequens occaſio
,, Vos reddat difficiliores ad remit-
,, tendum Publicationes , a quibus
,, contracturi Matrimonium ſæpè per
,, malitioſam ſuggeſtionem petunt di.
,, ſpenſari . Quàm cautè , ſolerterque
,, oporteat ea in re Epiſcopos verſa-
,, ri , non obſcura Vobis a Concilio
,, Tridentino exhibentur argumenta.
302 ,, Si enim (ait eadem Sancta Syno-
,, dus) probabilis fuerit ſuſpicio ,
,, Matrimonium malitioſè impediri
,, poſſe , ſi præceſſerint Denuncia-
,, tiones ; tunc vel una tantùm De-
,, nunciatio fiat ; vel ſaltem Parocho
,, & duobus Teſtibus præſentibus Ma-
,, trimonium celebretur , & deinde
303 ,, ante illius conſummationem De-
,, nunciationes in Eccleſia fiant , ut
,, ſi aliqa ſubſunt impedimenta , faci-
,, liùs detegantur . Præterea licet
,, Epiſcopo relictum ſit omnimodè ſu-
,, per Denunciationibus diſpenſare ,
,, hæc tamen facultas , non a ſola Di-
,, ſpenſantis voluntate pendet , ſed a
,, Tridentino coercetur arctis pru-
304 ,, dentiæ , diſcretique arbitrii legibus,
,, quod idem eſt , ac legitimam cau-
,, ſam diſpenſationis requirere .

,, Parem quoquè , imò fortaſſè
,, majorem vigilantiam neceſſe eſt a
,, Vobis adhiberi , ne poſt remiſſas
,, Denunciationes celebretur Matri-
,, monium coram Parocho , vel alio
,, Sacerdote ab ipſo Parocho , vel a
,, Vobis deputato , præſentibus duo-
,, bus , vel tribus Teſtibus confiden-
,, tibus , ne ulla celebrationis noti-
,, tia , vel rumor oriantur . Id enim
305 ,, ut ad præſcriptum Sacrorum Cano-
,, num licitè fieri poſſit , non ſatis eſt
,, obvia quævis , & vulgaris cauſa ,
,, ſed gravis , urgens , & urgentiſſi-
,, ma requiritur . A Sacro Noſtræ
,, Pœnitentiariæ Tribunali , eo po- 306
,, tiſſimùm caſu ſit poteſtas ita cele-
,, brandi Matrimonium , quo Vir , &
,, Fœmina in figura Matrimonii pu-
,, blicè degentes , & de quibus nul- 307
,, la viget criminis ſuſpicio , in oc-
,, culto tamen Concubinatu perſeve-
,, rant : Facilè enim quiſque conji-
,, ciet , quàm abſonum eſſet , eos ,
,, a ſtatu damnationis per gratiam
,, Sacramenti revocandos , ad publi-
,, cè contrahendum Matrimonium
,, præviis Denunciationibus compelli.
,, Hanc verò praxim Vobis duximus
,, proponendam , non quia Diſpen-
,, ſatio præmiſſo caſui ſolùm congruat
,, eum alii ſimiles , & fortaſsè urgen-
,, tiores eſſe poſſint , in quibus di-
,, ſpenſari expediat ; ſed quia Veſtri
,, Paſtoralis Officii partes verſari de-
,, bent in ſedulò inveſtiganda legiti-
,, ma , & urgenti cauſa Diſpenſatio-
,, nis , ne Matrimonia occultè cele-
,, brata luctuoſos habeant exitus , quos
,, intimo cordis mœrore recenſui-
,, mus .

,, Hunc porrò in ſcopum Vos 308
,, hortamur , & impensè admonemus,
,, ut Perſonarum Matrimonium ſe-
,, cretò contrahere petentium dili-
,, gens fiat a Vobis inquiſitio : An ſci-
,, licèt ejus qualitatis , gradus , & con-
,, ditionis ſint , quæ id probè expo-
,, ſcant ; An ſint ſui , vel alieni juris;
,, An Filiifamilias , quorum nuptiæ
,, Patri juſtè diſſentienti ſint inviſæ ; 309
,, ab Epiſcopali etenim , quod geritis,
,, munere nimium eſſet alienum , fa-
,, cilem præberi Filio inobedientiæ
,, occaſionem : An res ſit de Perſonis
,, Eccleſiaſticis , licèt in Minoribus
,, Ordinibus conſtitutis , Penſiones ,
,, & Beneficia Eccleſiaſtica obtinenti-
,, bus , ut deteſtabilis illorum reten-
,, tio in ſtatu Uxorato congruis re-
,, mediis poſtea compeſcatur . Potiſ-
,, ſimùm verò curet Veſtra ſollicitu-
,, do , antequam ſecreti Matrimonii
,, licentia concedatur , quod Contra- 310
,, hentes clara , & indubia , & a qua-
,, vis fraude immunia exhibeant do-
,, cumenta ſtatus liberi , ad averten-
,, dum ab iis , qui improbi ſunt inge-

,, nii ,

,, nii ; polygamiæ periculum.
311 ,, Quod attinet ad Ministrum
,, secreti Matrimonii, volumus ad id
,, munus deputari Parochum alterius
,, ex Contrahentibus, quem notitia
,, Personarum, experientia, & diu-
312 ,, turnus rerum usus quovis Sacerdo-
,, te extraneo peritiorem effecisse
,, præsumuntur. Si quæ tamen Vobis
,, occurrant circumstantiæ, quæ alium
,, Sacerdotem loco Parochi exposce-
,, re videantur; gravi impellente
,, causâ, is Sacerdos a Vobis eliga-
,, tur, qui probitate, & doctrinâ, &
313 ,, obeundi muneris peritiâ commen-
,, detur. Uni tamen, aut alteri Sa-
,, cramenti Ministro a Vobis deputan-
,, do districtè præcipiatur, ne Matri-
,, monio intersit, nisi prius paterna
,, charitate Conjuges in Domino mo-
,, nuerit, Sobolem procreandam re-
,, generari quamprimum oportere
,, Sacro Baptismatis lavacro; ac Chri-
,, sto Judici districtam reddituros esse
,, rationem, nisi Filios ut legitimos
314 ,, agnoverint, eosque pietate, bonis-
,, que moribus imbuerint, & frui pa-
,, tientur Bonis temporalibus a Ma-
,, joribus in supremis tabulis relictis,
,, vel providâ legum auctoritate de-
,, latis.

,, Celebrato autem Matrimonio,
,, indilatè a Parocho, vel alio Sacer-
,, dote, coram quo initum est, exhi-
315 ,, beatur Episcopo illius scriptum do-
,, cumentum, cum nota loci, & tem-
,, poris, Testiumque, qui celebra-
,, tioni interfuerunt. Vestrum erit
,, postea diligenter incumbere, quod
,, ad perennem gestæ rei memoriam
,, præfatum documentum fideliter
,, transcribatur in Libro prorsus di-
,, stincto ab altero, in quo Matrimo-
316 ,, nia publicè contracta de more ad-
,, notantur. Hujusmodi Liber pro
,, Matrimoniis secretis appositè com-
,, pactus, clausus, & Sigillis obsi-
,, gnatus, in vestra Episcopali Can-
,, cellaria cautè erit custodiendus: Et
,, eo tantùm casu resignari, & aperi-
,, ri vestrâ accedente licentiâ patie-
,, mini, quo alia id genus Matrimo-
,, nia describi oporteat, vel id sibi
,, vindicet justitiæ administrandæ ne-
,, cessitas, vel demum aliquod docu-
,, mentum ab eo exposcant verum in-
,, teresse habentes, quibus probatio-
,, num aliundè petendarum non sup-
,, petit copia: Sedulò tamen animad-
,, vertentes, quod, re absolutâ, de- 317
,, nuò claudatur, & Sigillis, ut an-
,, tea, obsignetur. Fides, seu Atte-
,, stationes clàm celebrati Matrimo-
,, nii a Parocho, vel Sacerdote, qui
,, vices Parochi gessit, exarandæ, Vo-
,, bisque exhibendæ, transcribantur
,, in dicto Libro, prout jacent de
,, verbo ad verbum a Persona a Vo-
,, bis deputanda, quæ apud omnes 318
,, integritatis, probatique nominis
,, luculentum habeat testimonium.
,, Fides verò, & Attestationes ipsæ
,, in secretiori loco sartæ, tectæque
,, a Vobis serventur.

,, Quod si ex occulto hujusmodi
,, Matrimonio Prolem nasci contin-
,, gat, eadem mundetur salutari Aquâ
,, Baptismi in Ecclesia, in qua aliis 319
,, Infantibus hoc Sacramentum indi-
,, stinctè confertur. Et quia ad ope-
,, riendum clàm initum Matrimonium,
,, facilè est in Libro Baptizatorum
,, nullam fieri mentionem Parentum,
,, & eorum Nomina consultò reticeri:
,, Volumus, ac expresè mandamus,
,, quod a Patre baptizati, eoque de-
,, functo, ab illius Matre suscepta Pro-
,, les vobis denuncietur; dictaque
,, Denunciatio fiat vel immediate per
,, Parentes ipsos, vel per literas eo-
,, rum charactere exaratas, vel per
,, fide dignam Personam ab ipsis Pa-
,, rentibus designatam, ut certò, &
,, clarè Vobis constet, quod Proles
,, tali loco, & tempore, vel reticitis,
,, vel falsò expressis nominibus Pa-
,, rentum baptizata, est legitima, li-
,, cet occulti Matrimonii fœdere pro-
,, creata. Quæ sanè omnia cum Vobis
,, innotuerint, ne illorum excidat
,, memoria, in Libro fideliter descri-
,, bentur ab eo, cui facta a Vobis est
,, potestas adnotandi Matrimonia oc-
,, culte celebrata. Liber, in quem
,, Baptizatorum, ac utriusque Paren-
,, tis nomina referentur, quamvis di-
,, stingui debeat ab altero Matrimo-
,, niorum; Eàdem tamen diligentiâ,
,, iisdemque cautelis in Cancellaria
,, Episcopali clausus, & sigillis obsi-

,, gna-

,, gnatus , erit custodiendus , prout
,, Librum Matrimoniorum cautè cu-
,, stodiri supra mandavimus .
,, Quia verò nonnulli deesse non
,, possunt , qui propriæ conscientiæ
,, vocibus obsurdescant , & nostris
,, hisce mandatis parere negligant ;
,, debità pœnarum districtione pro
,, modo culpæ à Vobis puniantur .
,, Quinimmò cum satis Nobis expe-
,, rientià compertum sit , in hujusmo-
,, di negociis Homines in terram
,, oculos declinantes , ob humanos
,, respectus tardiores effici , & a re-
,, ctè agendi semita revocari: Manda-
,, mus idcircò , Matrimonia occulta
,, a Vobis evulgari , & nota fieri , si
,, certò Vobis constiterit , ex aliquo
,, Matrimonio occulto procreatam
,, fuisse Sobolem, & baptizatam sup-
320 ,, pressis Parentum nominibus , nullà
,, præstità Vobis notitià , ut par erat ,
,, ab illius Parentibus intra triginta
,, dies a nativitate numerandos .
,, Ne autem Contumaces , &
,, Inobedientes violatæ fidei , prodi-
321 ,, tique Secreti Pastores suos insimu-
,, lent ; sedulò a Vobis curandum est,
,, ut a Parocho , vel alio Sacerdote
,, pro secreta celebratione Matrimo-
,, nii a Vobis deputando , Conjuges
,, clarè , & apertè moneantur , eà
,, lege , & pacto illis permitti Secre-
,, ti Matrimonii celebrationem , ut
,, Soboles indè procreanda non solum
,, regeneretur Sacro Baptismate , sed
,, post Baptisma denuncietur Episco-
,, po cum nota loci , & temporis ad-
,, ministrati Sacramenti , ac sincera
,, indicatione Parentum , a quibus
,, ortum habuit , quemadmodum su-
,, pra præmissum est : Alioquin Ma-
,, trimonium licet contractum datà
,, per Episcopum Secreti fide , in
,, lucem proferetur in gratiam Filio-
,, rum , & ad propulsandam ab illis
,, gravem , nulloque pacto ferendam
,, jacturam . Volumus deniquè , ac
,, mandamus , Fides , seu Attestatio-
,, nes Matrimonii clàm initi , & So-
,, bolis ex eo procreatæ , excerptas
,, ex dictis Libris , modo , quo di-
322 ,, ctum est, apud Vos cautè custodien-
,, dis tantam promereri fidem , quan-
,, tam sibi alii Libri Parochiales Ba-
,, ptismatis , & Matrimonii vindicare
,, consueverunt .
,, Hæc a Vobis , Ven. Fratres ,
,, in hac temporum calamitate obser-
,, vari enixè præcipimus ad commu-
,, nem Animarum salutem, & ad præ-
,, sidium Ecclesiasticæ disciplinæ, pro-
,, pter invalescentem Hominum mali-
,, tiam, nova semper detrimenta vel
,, patientis , vel reformidantis . Cæ-
,, terum nostris hisce literis sublata
,, nolumus ea validiora remedia, quæ
,, huic malo in diem ingruenti , con-
,, sona dignoscet prudentia vestra , ad
,, Pastorale officium cumulatè obeun-
,, dum . Vobis interea paternæ cha-
,, ritatis , & benevolentiæ testem
,, Apostolicam Benedictionem im-
,, pertimur .
,, Datum Romæ apud Sanctam
,, Mariam Majorem die 17. Novem-
,, bris 1741. Pontificatus Nostri An-
,, no Secundo .

A D D I T. VI.

Refertur Constitutio EJUSDEM SUMMI PONTIFICIS circa Processus conficiendos super validitate , vel invaliditate Matrimoniorum .

SUMMARIUM

324 *Filiifamilias , contracto Matrimonio insciis, vel invitis justè Parentibus , & expleto libidinis ardore , nonnunquam tentare solent Matrimonii nullitatem .*

325 *Constitutio Benedicti XIV. , qua præscribitur ordo , & forma in Judiciis Causarum Matrimonialium super Matrimoniorum validitate , vel nullitate declaranda servandus .*

326 *Causa emanandi dictam Constitutionem* , & n.328. & seqq.

327 *Matrimonium debet esse perpetuum , & indissolubile .*

328 *Abusus Judicum in declarandis nullis Matrimoniis* , & n. seq.

330 *Causa prædicti abusus .*

331 *Quibus Judicibus extra Curiam Romanam committi debeant hujusmodi Causæ Matrimoniales .*

332 *Ordinarii prò hujusmodi Causis eligere debent Defensorem Matrimoniorum, ejusque qualitates.*

333 *Ejusdem Defensoris munus, & officium*, & n. 337.

334 *Semper eligendus est in prædictis Causis sub pœna nullitatis Judicii*, & n. 336.

335 *Juramenta per ipsum præstanda.*

338 *Si fuerit judicatum prò nullitate Matrimonii debet interponere appellationem.*

339 *Conjuges transeuntes ad alias Nuptias post primam Sententiam emanatam prò invaliditate Matrimonii, nequeunt simul cohabitare, & puniuntur pœnis contra Poligamos Statutis.*

340 *In gradu appellationis servari debet, quod servandum est in prima instantia.*

341 *Si Judex fuerit Metropolitanus, vèl Nuncius, aut vicinior Episcopus, ad eum spectat deputare Defensorem, secus si fuerit Judex Commissarius, quia tunc spectat ad Ordinarium.*

343 *Post duas conformes prò nullitate, Conjuges liberi remanent, nisi prædictus Defensor novæ appellationi locum esse putaverit.*

344 *Nunquam secunda Sententia transit in rem judicatam, sed Causa semper reassumi potest.*

345 *Etiam in tertia, & quarta instantia servari debet, quod servandum est in prima, & secunda.*

346 *Quænam sit merces Defensoris.*

347 *Romæ in prima instantia hujusmodi Causæ agitari debent coram Eminentissimo Vicario, & omnia prædicta sunt servanda, & Defensor Matrimoniorum eodem deputatur.*

348 *Si de consensu Partium agitentur Romæ in prima instantia, vel in secunda per appellationem, vel in tertia, judicari debent à Sac. Congregat. Concilii, vel à Sac. Rota Romana.*

349 *Nisi Papa ad id Congregationem particularem Cardinalium, vel Prælatorum deputaverit.*

350 *Defensor Matrimoniorum si Causa agitetur in Sac. Congregat. Concilii deputari debet à Cardin. Præfecto ejusdem Congregat.*

351 *Si in Sac. Rota, deputatur ab ejusdem Rotæ Decano.*

352 *Si coram Congregatione Particulari, ab ejusdem Congregationis Digniore.*

353 *Per unicam Sententiam dictorum Judicum prò nullitate pronuntiatam, non possunt Conjuges alias contrahere Nuptias.*

354 *Sed si in Congregat. Concilii introducta fuerit, iterum in eadem ad instantiam dicti Defensoris reproponi debet.*

355 *Si fuerit commissa Congregationi Particulari, post dictam Sententiam ad instantiam ejusdem Defensoris alia Congregatio Particularis est deputanda.*

356 *Si judicata fuerit in Sac. Rota, ab eodem Defensore appellatio debet interponi, & ab aliis Auditoribus juxta turnum definiri, & si universo Tribunali Rotæ prius commissa fuerit, ab omnibus Auditoribus iterum examinari.*

357 *Matrimonii vinculum solutum nunquam censeri debet, nisi emanaverint duo judicata, vel resolutiones, aut Sententiæ penitus similes, & conformes, à quibus neque Pars, neque Defensor Matrimoniorum appellandum esse putaverint.*

358 *Quomodo se gerere debeat, qui petit Apostolicam Dispensationem super Matrimonio rato, & non consummato.*

359 *Prædicta in posterum debent in omnibus, & per omnia plenissimè, & inviolabiliter observari.*

360 *Et quidem per quoscumque Judices quavis praeminentia, & potestate fungentes, & functuros sublata eis aliter judicandi, & interpretandi facultate.*

Quoniam nonnunquam accidit quod Filiifamilias cœco amore ducti, ut contra justum Paternum dissensum Nuptias contrahant, Clandestina Matrimonia cum peccato inire præsumant, & deindè expleto libidinis ardore,

pœnitentia ducti, ex infernalis hostis astutia aliud facinus perpetrare tentant, promovendo instantiam prò nullitate Matrimonii autumantes aut ex ficta impotentia, aut ex alio prætextu favorabilem obtinere Sententiam, vel quia Parti validitatem substinenti deficit necessaria pecunia prò sumptibus litis, vel quia ambo Conjuges ob dissidia, discordias, & continuas simultates inter eos ortas amplius una simul cohabitare detrectantes, quamvis inter se discordes quoad Matrimonii validitatem appareant, re vera tamen sunt inter se concordes, & invicem colludentes contractum Matrimonium dissolvi cupiunt, ideò hic referre non videtur incongruum ad commodum Ordinariorum sequentem f.m. BENEDICTI XIV. Constitutionem, qua præscribitur Ordo, & forma quæ in Judiciis Causarum Matrimonialium super Matrimoniorum validitate, vel nullitate declaranda servari debent.

BENEDICTUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

,, DEI miseratione, cujus judicia incomprehensibilia sunt, & viæ investigabiles, in suprema Ecclesiæ specula immerentes constituti, ut super universum

326 Dominicum gregem excubias sedulò agamus, ad commissum Pastoralis officii munus pertinere dignoscimus, subnascentes ex infernalis hostis astutia, & Hominum malitia abusus, quibus & animarum saluti pernicies, & Sacramentis Ecclesiæ injuria infertur, radicitus evellere, & potestatis Nobis desuper traditæ operam interponere, ut & humana cohibeatur temeritas, & veneranda Divinæ Legis servetur authoritas.

,, Siquidem Matrimonii fœdus a Deo institutum, quod & quatenus naturæ officium est, prò educandæ prolis studio, aliisque Matrimonii bonis servandis, perpetuum, & indissolubile esse convenit; & quatenus est Catholicæ Ecclesiæ Sacramentum, humana præsumptione dissolvi non posse, Salvator ipse ore suo pronunciavit dicens: *Quod Deus conjunxit, Homo non separet*: ad aures Apostolatus nostri pervenit, 327

in quibusdam Ecclesiasticis Curiis inconsulta nimis Judicum facilitate infringi, & temerè, atque inconsideratè de eorumdem Matrimoniorum nullitate latis sententiis, potestatem Conjugibus fieri transeundi ad alia vota. Quos sanè improvidos Judices humanæ naturæ conditione, & voce ipsa quodammodo admoneri oportebat, ne tam præcipiti audacia Sanctum Matrimonii Nexum 328

frangerent, quem perpetuum atque indissolubilem primus humani generis Parens præmonuit inquiens: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea*: Et illud additum est: *Quamobrem relinquet Homo Patrem suum, & Matrem, & adhærebit Uxori suæ, & erunt duo in carne una.*

,, Hujusmodi autem abolendæ pravitatis notitia diversis ex Partibus Nobis delata est, atque etiam indicata sunt exempla nonnullorum Virorum, qui post primam, & se- 329

cundam, ac tertiam, quam duxerant, Uxorem, ob nimiam Judicum præcipitantiam in nullitate Matrimoniorum declaranda, adhuc illis primis Uxoribus superstitibus, ad quartas contrahendas Nuptias devenerant, & similiter Fœminarum, quæ post primum, secundum, & tertium Maritum, quarto etiam, illis quoque viventibus, se junxerant, non sine pusillorum scandalo, & Bonorum omnium detestatione, qui sacra Matrimonii vincula ita contemni, & temerè perfringi dolebant. Nos autem, his intellectis, gravi affecti dolore intimo animo ingemuimus, & non prætermisimus Apostolicæ nostræ sollicitudinis partes in Domino adimplere. Siquidem primo Pontificatus Nostri anno ad Episcopos illarum Partium,

in

„ in quibus prædicta acciderant, ple-
„ nissimis datis literis, graviter con-
„ questi sumus de hujusmodi pravita-
„ te, quæ in Ecclesia Dei toleraba-
„ tur, & ad eam abolendam eorum
„ animos erigere, & Pastoralem ze-
„ lum accendere curavimus : quod
„ etiam egimus cum aliis aliarum Re-
„ gionum Episcopis, ubi hujusmodi
„ pravum dirimendorum Matrimonio-
„ rum usum irrepsisse, cognovimus.
„ Verùm Nobis responsum est,
„ id sæpe contingere partim ex culpa
„ illorum Judicum, quibus vel in pri-
„ ma instantia, cum Causa coram Ju-
„ dice Ordinario ex aliqua legitima
„ causa cognosci nequit, vel in se-
„ cunda, cum in partibus nullus adest
330 „ Judex, ad cujus Tribunal Causa
„ in gradu appellationis devolvatur,
„ vel si adest, justa de causa eoram
„ eo disceptari nequit, causæ Ma-
„ trimoniales hujusmodi a Sede Apo-
„ stolica committuntur, qui vel ob
„ inscitiam, vel ob malam volunta-
„ tem proclives sunt ad Matrimonia
„ dissolvenda, atque eadem Matri-
„ monia, levi, vel etiam nullo habito
„ examine, irrita, ac invalida decla-
„ rant; partim etiam ex facto Co-
„ njugum super nullitate suorum Ma-
„ trimoniorum litigantium, cum fre-
„ quenter unus tantùm eorum, qui
„ dissolutionem Matrimonii postulat,
„ in judicio compareat, & Sententia,
„ nullo contradicente, secundum sua
„ vota obtenta, ad alias nuptias con-
„ volat; vel ambobus Conjugibus in
„ Judicium venientibus, alter, qui
„ pro Matrimonio, alter verò, qui
„ contra agit, Sententia de nullitate
„ Matrimonii prolata, nullus est, qui
„ ad superiorem Judicem appellatio-
„ nem interponat, vel quia litigan-
„ tes in specie quidem discordes, re
„ vera inter se concordes sunt, & in-
„ vicem colludentes contractum Ma-
„ trimonium dissolvi cupiunt; vel
„ quia Pars, quæ pro validitate Ma-
„ trimonii stabat, ejusque nullitatem
„ acriter contra adversarium impu-
„ gnabat, lata a Judice Sententia
„ contra Matrimonium, mutat volun-
„ tatem, vel pecunia sibi ad sumptus
„ litis non suppetente, vel aliis defi-
„ cientibus auxiliis ad litigandum ne-
„ cessariis, & incœptum opus, ac
„ Causam post primam Sententiam
„ deserit: Quo fit, ut deinde ambo
„ Conjuges, vel unus eorum ad aliud
„ contrahendum Matrimonium se
„ conferat.
„ Quod autem ad Judices per-
„ tinet, quibus extra Romanam Cu-
„ riam pro Litigantium commodo
„ causæ Matrimoniales committun-
„ tur, paterna illa vigilantia, qua de
„ justitia unicuique integrè, sapien-
„ terque administranda solliciti esse
„ debemus, encyclicis literis ad Ve-
„ nerabiles Fratres Patriarchas, Pri-
„ mates, Archiepiscopos, & Episco-
„ pos scriptis vigesima sexta Augusti
„ anno secundo Pontificatus nostri,
„ providere curavimus, in quibus ea 331
„ præscripsimus, quæ Sacris Canoni-
„ bus, & Concilii Tridentini decre-
„ tis consona, si diligenter, ut spe-
„ ramus, serventur, in posterum Cau-
„ sæ nonnisi personis congrua juris
„ peritia, & necessario probitatis,
„ spectatæque fidei munitis præsidio
„ committentur. Insuper ad ea, quæ
„ in iisdem encyclicis literis constitu-
„ ta sunt, id etiam in præsenti adjun-
„ gimus: Quod, quamvis Concilii
„ Tridentini decretum, quo causæ
„ Matrimoniales subtractæ fuerunt,
„ Decani, Archidiaconi, & aliorum
„ inferiorum Judicio, & Episcopo-
„ rum tantùm examini, & jurisdictio-
„ ni reservatæ, dumtaxat procedat
„ de Archidiaconis, Decanis, aliis-
„ que inferioribus, qui in eadem
„ Diœcesi constituti, vel privilegio
„ aliquo vel præscriptione saltem in
„ visitatione causarum Matrimonia-
„ lium cognitionem sibi adrogabant;
„ idcircò minimè obstet commissioni-
„ bus, quæ pro iisdem causis Matri-
„ monialibus definiendis a Sede Apo-
„ stolica alicui eorum in secunda in-
„ stantia fierent; nihilominùs præci-
„ pimus, ac mandamus iis, ad quos
„ hujusmodi commissionum, seù de-
„ legationum expediendarum cura
„ pertinet, ut in futurum causarum
„ Matrimonialium cognitionem non
„ committant nisi Episcopis præser-
„ tim vicinioribus, vel si nullus sit
„ Epi-

,, Episcopus, cui ex legitima causa
,, commodè committi possit, tùm
,, commissio, & delegatio dirigatur
,, uni ex iis, qui secundum ordinem,
,, & modum a Nobis in præfatis en-
,, cyclicis literis præscriptum pro Ju-
,, dice idoneo ab Episcopo cum con-
,, silio sui Capituli nominatus fuerit.
,, Quod verò ad ordinem, & se-
,, riem judiciorum in causis Matrimo-
,, nialibus pro debita, & congrua ea-
,, rum terminatione servandum spe-
,, ctat, Motu proprio, certa scientia,
,, ac matura deliberatione Nostris,
,, deque Apostolicæ potestatis pleni-
,, tudine hac Nostra in perpetuum va-
,, litura Sanctione constituimus, de-
,, cernimus, ac jubemus, ut ab om-
,, nibus, & singulis Locorum Ordina-
332 ,, riis in suis respectivè Diœcesibus
,, persona aliqua idonea eligatur, &
,, si fieri potest, ex Ecclesiastico cœ-
,, tu, juris scientia, pariter & vitæ
,, probitate prædita, quæ Matrimo-
,, niorum Defensor nominabitur, cum
,, facultate tamen eam suspendendi,
,, vel removendi, si justa causa ad-
,, fuerit, & substituendi aliam æque
,, idoneam, & iisdem qualitatibus
,, ornatam, quod etiam fieri poterit,
,, quotiescumque persona ad Matri-
,, moniorum defensionem destinata,
,, cum se occasio agendi obtulerit,
,, erit legitimè impedita.
,, Ad officium autem Defensoris
,, Matrimoniorum hujusmodi, ut su-
,, pra electi, spectabit in judicium
,, venire, quotiescumque contigerit
,, matrimoniales causas super validi-
333 ,, tate, vel nullitate coram legitimo
,, Judice disceptari, eumque oporte-
,, bit in quolibet actu judiciali citari,
,, adesse examini testium, voce, &
,, scriptis Matrimonii validitatem
,, tueri, eaque omnia deducere, quæ
,, ad Matrimonium sustinendum ne-
,, cessaria censebit.
,, Et demum Defensoris hujus-
,, modi persona, tanquam Pars ne-
334 ,, cessaria, ad judicii validitatem, &
,, integritatem censeatur, semperque
,, adsit in judicio sive unus ex Co-
,, njugibus, qui pro nullitate Matri-
,, monii agit, sive ambo, quorum
,, alter pro nullitate, alter verò pro
,, validitate in judicium veniant. De-
,, fensor autem, cum ei munus hu-
,, jusmodi committetur, juramentum 335
,, præstabit fideliter officium suum
,, obeundi, & quotiescumque conti-
,, gerit, ut in judicio adesse debeat
,, pro alicujus Matrimonii validitate
,, tuenda, rursùs idem juramentum
,, præbebit: quæcumque verò, eo
,, non legitimè citato, aut intimato,
,, in judicio peracta fuerint, nulla,
,, irrita, cassa declaramus, ac pro
,, nullis, cassis, ac irritis haberi vo-
,, lumus, perindè ac si citata, & in- 336
,, timata non esset ea Pars, cujus ci-
,, tari intererat, & quam juxta le-
,, gum, & canonum præscripta ad le-
,, gitimam judicii validitatem citari,
,, aut intimari omninò necessarium
,, erat.
,, Cum igitur coram Ordinario,
,, ad quem causas hujusmodi cogno-
,, scere pertinet, controversia aliqua
,, proponetur, in qua de Matrimonii 337
,, validitate dubitabitur, & existen-
,, tibus in judicio vel uno ex Conju-
,, gibus, qui pro nullitate Matrimo-
,, nii, vel ambobus, quorum alter
,, pro validitate, alter verò pro nul-
,, litate actionem intendat, Defensor
,, Matrimonii partes omnes officii sui
,, diligentèr adimpleat. Itaque si a
,, Judice pro Matrimonii validitate
,, judicabitur, & nullus sit, qui ap-
,, pellet, ipse etiam ab appellatione
,, se abstineat; idque etiam servetur,
,, si à Judice secundæ instantiæ pro 338
,, validitate Matrimonii fuerit judi-
,, catum, postquam Judex primæ in-
,, stantiæ de illius nullitate Senten-
,, tiam pronunciaverat; sin autem
,, contra Matrimonii validitatem Sen-
,, tentia feratur, Defensor inter le-
,, gitima tempora appellabit adhæ-
,, rens Parti, quæ pro validitate age-
,, bat; cum autem in judicio nemo
,, unus sit, qui pro Matrimonii vali-
,, ditate negotium insistat, vel si ad-
,, sit, lata contra eum Sententia, ju-
,, dicium deseruerit, ipse ex officio
,, ad superiorem Judicem provocabit.
,, Appellatione a prima Senten-
,, tia pendente, vel etiam nulla ob
,, malitiam, vel oscitantiam, vel col-
,, lusionem Defensoris, & Partium
,, inter-

,, interposita, si ambo, vel unus ex
339 ,, Conjugibus novas Nuptias celebra-
,, re ausus fuerit, volumus, ac decer-
,, nimus, ut non solùm serventur,
,, quæ adversus eos, qui Matrimo-
,, nium contra interdictum Ecclesiæ
,, contrahunt, statuta sunt, præser-
,, tim ut invicem a cohabitatione se-
,, parentur, quoadusque altera Sen-
,, tentia super nullitate emanaverit,
,, a qua intra decem dies non sit ap-
,, pellatum, vel appellatio interpo-
,, sita deserta deindè fuerit; Sed ul-
,, teriùs ut contrahens, vel contra-
,, hentes Matrimonium hujusmodi
,, omnibus pœnis contra Poligamos
,, a Sacris Canonibus, & Constitu-
,, tionibus Apostolicis constitutis om-
,, ninò subjaceant, quas in eos, qua-
,, tenus opus sit, motu, scientia, ac
,, potestate simili rursus statuimus, de-
,, cernimus, ac renovamus.

,, Postea quàm verò appellatio-
,, nis beneficio ad alterum Judicem
,, causa in secunda instantia delata
340 ,, fuerit, omnia, & singula quæcum-
,, que coram Judice in prima instan-
,, tia servanda præfinita fuerunt,
,, etiam coram altero in secunda
,, exactè, ac diligenter custodientur,
,, citato in qnolibet Judicii actu De-
,, fensore Matrimonii, qui voce, &
,, scripto Matrimonii validitatem
,, strenuè, ac pro viribus tuebitur, &
,, si Judex in secunda instantia fuerit
,, Metropolitanus, aut Sedis Aposto-
,, licæ Nuncius, aut Episcopus vici-
341 ,, nior, Matrimonii Defensor sit, qui
,, ab ipsis fuerit deputatus, quemad-
,, modum ipsis deputare mandamus,
,, ut quæ a Nobis superius constituta
,, sunt, peragere possit; si autem Ju-
,, dex in secunda instantia erit Ju-
,, dex Commissarius, cui a Sede Apo-
,, stolica Causæ cognitio demandata
,, sit, & qui Tribunal, & jurisdictio-
,, nem ordinariam non habeat, &
,, propterea careat Defensore Matri-
,, monii; volumus, ut illo Defensore
,, Matrimonii utatur, qui constitu-
,, tus fuerit ab Ordinario, in cujus
,, Diœcesi Causam cognoscet, etiamsi
342 ,, idem Ordinarius sit, qui primam
,, Sententiam in eadem causa pronun-
,, ciaverit.

,, Instructo autem in hunc mo-
,, dum judicio, si secunda Sententia
,, alteri conformis fuerit, hoc est,
,, si in secunda æque ac in prima nul-
,, lum, ac irritum Matrimonium judi-
,, catum fuerit, & ab ea Pars, vel 343
,, Defensor pro sua conscientia non
,, crediderit appellandum, vel ap-
,, pellationem interpositam prose-
,, quendam minimè censuerint, in
,, potestate, & arbitrio Conjugum
,, sit novas nuptias contrahere, dum-
,, modò alicui eorum ob aliquod im-
,, pedimentum, vel legitimam cau-
,, sam id vetitum non sit, potestas
,, tamen post alteram Sententiam
,, conformem, ut supra, Conjugibus
,, facta intelligatur, & locum habeat,
,, salvo semper, & firmo remanente
,, jure, seu privilegio causarum Ma-
,, trimonialium, quæ ob cujuscum-
,, que temporis lapsum nunquam 344
,, transeunt in rem judicatam; Sed si
,, nova res, quæ non deducta, vel
,, ignorata fuerit, detegatur, resu-
,, mi possunt, & rursus in judicialem
,, controversiam revocari. Quod si a
,, secunda Sententia super nullitate
,, vel altera Pars appellaverit, vel
,, hujusmodi sit, ut ei salva conscien-
,, tia, Defensor Matrimonii acquie-
,, scendum non putet, vel quia sibi
,, videtur manifestè injusta, vel inva-
,, lida, vel quia fuerit lata in tertia
,, instantia, & sit revocatoria alteriùs 345
,, præcedentis super validitate in se-
,, cunda instantia emanatæ, volumus,
,, ut firma remanente utrique Con-
,, jugi prohibitione ad alias transeun-
,, di Nuptias, quas si contrahere ausi
,, fuerint, pœnis, ut præfertur, a
,, Nobis constitutis subesse decerni-
,, mus, Causa in tertia, vel quarta in-
,, stantia cognoscatur, servatis dili-
,, genter omnibus, quæ a Nobis in
,, prima, & secunda instantia deman-
,, data fuerunt, nempè in quolibet
,, judiciali actu citato, & audito De-
,, fensore Matrimonii, qui a Judice
,, tertiæ instantiæ deputatus fuerit.
,, Defensor autem Matrimonii, quem
,, ad munus suum gratis obeundum
,, pro amore Dei, & proximi utili-
,, tate, & Ecclesiæ reverentia in Do- 346
,, mino exhortamur, si operam suam
,, sine

,, sine mercede, aut salario aliqua ex
,, causa exhibere recusaverit, ab
,, ipsiusCausæ Judice ei constituatur,
,, & ab ea Parte, quæ pro validitate
,, Matrimonii agit, si ipsi facultas sit
,, solvatur; sin minus a Judice pri-
,, mæ, vel secundæ, vel tertiæ in-
,, stantiæ respectivè subministrabitur,
,, qui pecuniam ex mulctis suorum
,, Tribunalium redactas, vel redi-
,, gendas, & in opera pia erogandas
,, in hujusmodi sumptus insumere po-
,, terunt. Cum verò Judices Causæ
,, erunt Judices Commissarii, qui ne-
,, que forum habent, & consequen-
,, ter neque pecuniam ex mulctis col-
,, lectam, volumus, ac mandamus, ut
,, Defensori Matrimonii satisfiat ex
,, pecunia mulctarum illius Episcopi,
,, in cujus Diœcesi Judex Commissa-
,, rius juxta Sedis Apostolicæ manda-
,, tum judicium exercebit.

,, Hactenus quidem quoad Cau-
,, sas Matrimoniales, quæ extra Ro-
,, manamCuriam pertractantur: *Quoad*
,, *causas verò*, *quæ Romæ disceptan-*
,, *dæ sunt*, *cum earum cognitio in*
,, *prima instantia ad S. R. E. Cardi-*
,, *nalem in præfata Urbe*, *ejusque*
,, *Suburbiis*, *& Districtu Vicarium*
347 ,, *nostrum in Spiritualibus pro tem-*
,, *pore spectet*, mandamus ac jube-
,, mus, ut omnia & singula, quæ in
,, aliis causis extra Romanam Cu-
,, riam pertractandis præscripta fue-
,, runt, nempè ut judicium peraga-
,, tur citato, & audito Defensore
,, Matrimonii ab eodem Cardinali
,, Vicario deputato, aliaque ut supra
,, omnino serventur, tùm etiam in
,, aliis causis, quæ in prima instantia
,, ex consensu Partium, vel in secun-
,, da per appellationem ad Sedem
,, Apostolicam, omisso medio, in-
,, terpositam, vel in tertia Romam
348 ,, deferunt, quas omnes judicari vo-
,, lumus, vel in Congregatione S.R.E.
,, Cardinalium super interpretatione,
,, & executione Concilii Tridentini,
,, vel in Causarum Palatii nostri Au-
,, ditorio, dummodò Nobis, & Ro-
,, mano Pontifici pro tempore justis
,, ex causis non videatur particularis
,, Congregatio S.R.E. Cardinalium,
,, vel Romanæ Curiæ Prælatorum de-
,, putanda. Cum autem causa super 349
,, Matrimonii nullitate agitabitur in
,, dicta Congregatione S. R. E. Cardi-
,, nalium Concilii Tridentini Inter-
,, pretum, Defensor Matrimonii à 350
,, Cardinali Præfecto ejusdem Con-
,, gregationis, si verò in Palatii no-
,, stri Auditorio, ab Auditore Deca- 351
,, no præfati Tribunalis, si demum in
,, Congregatione particulari, a Per-
,, sona ejusdem Congregationis di-
,, gniore deputetur. Unica quidem 352
,, resolutio pro nullitate Matrimonii
,, emanata, si Causa in Congregatio-
,, ne Cardinalium Concilii Tridenti-
,, ni Interpretum, vel in Congrega-
,, tione particulari deputata cogno-
,, scatur, & similiter in Palatii nostri
,, Auditorio unicaSententia super ea-
,, dem nullitate pronunciata minimè
,, sufficiat ad tribuendam liberam Co- 353
,, njugibus facultatem novas Nuptias
,, contrahendi, sed si Causa in præfa-
,, ta Congregatione Cardinalium
,, Tridentini Concilii Interpretum 354
,, introducta fuerit, rursus in eadem
,, ad Defensoris Matrimonii instan-
,, tiam reproponatur; Si verò Con-
,, gregationi particulari commissa
,, fuerit, ad petitionem ejusdem
,, Defensoris altera etiam particula- 355
,, ris Congregatio deputabitur.; Si
,, verò in Palatii nostri Auditorio ju-
,, dicata sit, a præfato Defensore
,, appellatione interposita, ab aliis
,, Auditoribus juxta ordinem in gy-
,, rum, seu turnum definiatur, si au-
,, temCausa universo Tribunali com-
,, missa fuerit, ab omnibus Auditori-
,, bus rursus examinabitur, nolentes 356
,, omninò, ut nullo in casu Matri-
,, monii vinculum dissolutum censea-
,, tur, nisi duo judicata, vel resolu-
,, tiones, aut Sententiæ penitus simi-
,, les, & conformes, a quibus ne-
,, que Pars, neque Defensor Matri- 357
,, monii crediderit appellandum,
,, emanaverint, quod si secus factum
,, fuerit, & novum initum Matrimo-
,, nium, nostræ voluntatis hujusmo-
,, di transgressores pœnis a Nobis ut
,, supra statutis submittantur.

,, Et quoniam sæpè apud Sedem
,, Apostolicam preces porrigi solent
,, pro dispensatione Matrimonii rati,
& non

,, & non consummati , quæ ut pluri-
,, mùm pro voto consultivo ad Con-
358 ,, gregationem S. R. E. Cardinalium
,, Concilii Interpretum , vel nonnun-
,, quam ad aliquam Congregationem
,, particularem deputatam a Roma-
,, nis Pontificibus pro tempore remit-
,, ti solent , ut hujusmodi instantiæ
,, ordine, ac ritè procedant, volumus
,, ac mandamus , ut supplex libellus
,, Nobis , vel Romano Pontifici pro
,, tempore exhibeatur , in quo ple-
,, na , & accurata totius facti species
,, contineatur, causæque omnes in eo
,, exprimantur , quæ ad obtinendam
,, petitam dispensationem conducere
,, posse a Supplicante censentur,ut Ro-
,, manus Pontifex , eo lecto , & ma-
,, turè considerato , secum delibera-
,, re possit , an petitionem rejiciat,
,, vel ejus examen alicui ex dictis
,, Congregationibus committat,a qua
,, posteaquàm suum votum consulti-
,, vum editum fuerit , a Secretario
,, ejusdem Congregationis totius ne-
,, gotii series exactè Romano Ponti-
,, fici pro tempore referatur , qui
,, pro sua prudentia judicabit , an
,, Congregationis resolutio sit appro-
,, banda , vel potius totius Causæ
,, examen alteri Congregationi , vel
,, Tribunali, prout eidem Pontifici
,, videbitur , rursus committendum .

,, Demum volumus , ac decer-
,, nimus , easdem præsentes literas
,, semper firmas , validas , & effica-
359 ,, ces existere , & fore , suosque
,, plenarios , & integros effectus sor-
,, tiri , & obtinere , ac ab illis , ad
,, quos spectat , & pro tempore quan-
,, documque spectabit , in omnibus ,
,, & per omnia plenissimè , & invio-
,, labiliter observari. Sicque , & non
,, aliter per quoscumque Judices Or-
,, dinarios , & Delegatos , etiam
,, Causarum Palatii Apostolici Audito-
,, res , ac eosdem S.R.E. Cardinales,
,, etiam de latere Legatos , & Sedis
,, Nuntios , aliosve quoslibet qua-
,, cumque præeminentia , & potesta-
,, te fungentes , & functuros , subla-
,, ta eis , & eorum cuilibet quavis
,, aliter judicandi , & interpretandi
360 ,, facultate , & auctoritate , ubique
,, judicari , & definiri debere , ac ir-
,, ritum , & inane , si secus super his
,, a quoquam quavis auctoritate
,, scienter, vel ignoranter contigerit
,, attentari .

,, Non obstantibus præmissis , ac
,, Constitutionibus , & Ordinationi-
,, bus Apostolicis , necnon quibusvis
,, etiam juramento , confirmatione
,, Apostolica , vel quavis firmitate
,, alia roboratis , statutis , & consue-
,, tudinibus , privilegiis quoque , in-
,, dultis , & Literis Apostolicis sub
,, quibuscumque tenoribus verborum,
,, & formis , ac cum quibusvis etiam
,, derogatoriarum derogatoriis, aliis-
,, que efficacioribus, & insolitis clau-
,, sulis , irritantibusque , & aliis de-
,, cretis etiam motu , scientia , & po-
,, testatis plenitudine paribus in gene-
,, re , vel in specie , seu aliàs quo-
,, modolibet concessis , confirmatis ,
,, & innovatis . Quibus omnibus, &
,, singulis etiamsi pro illorum suffi-
,, cienti derogatione de illis eorum-
,, que totis tenoribus specialis , spe-
,, cifica , expressa , & individua , ac
,, de verbo ad verbum , non autem
,, per clausulas generales idem im-
,, portantes mentio , seu quævis alia
,, expressio habenda , aut aliqua alia
,, exquisita forma in illis tradita ob-
,, servata eisdem præsentibus pro ex-
,, pressis , & insertis habentes , illis
,, aliàs in suo robore permansuris , ad
,, præmissorum effectum hac vice
,, dumtaxat expressè derogamus, ce-
,, terisque contrariis quibuscumque .

,, Volumus autem , ut præsen-
,, tes literæ in valvis Ecclesiæ Late-
,, ranensis , & Principis Apostolorum,
,, necnon Cancellariæ Apostolicæ , ac
,, in acie Campi Floræ de Urbe , ut
,, moris est , publicentur , & affigan-
,, tur , sicque publicatæ , & affixæ
,, omnes , & singulos , quos illæ con-
,, cernunt , perinde arctent , & affi-
,, ciant , ac si unicuique eorum no-
,, minatim , & personaliter intimatæ
,, fuissent ; quodque earumdem præ-
,, sentium transumptis , seu exemplis
,, etiam impressis manu alicujus No-
,, tarii publici subscriptis , & sigillo
,, alicujus Personæ in Dignitate Ec-
,, clesiastica constitutæ munitis , ea-
,, dem prorsus fides tam in judicio ,

" quàm extra illud ubique adhibea-
" tur, quæ ipsis præsentibus adhibe-
" retur, si forent exhibitæ, vel
" ostensæ.

" Nulli ergo omnino hominum
" liceat hanc paginam Nostri decreti,
" statuti, constitutionis, prohibitio-
" nis, revocationis, annullationis,
" declarationis, mandati, ac volun-
" tatis infringere, vel ei ausu teme-
" rario contraire; Si quis autem hoc
" attentare præsumpserit indignatio-
" nem Omnipotentis Dei, ac BB Pe-
" tri, & Pauli Apostolorum ejus se
" noverit incursurum.

" Datum Romæ apud S.Mariam
" Majorem tertio nonas Novembris
" Anno Incarnationis Dominicæ mil-
" lesimo septingentesimo quadragesi-
" mo primo, Pontificatus Nostri An-
" no secundo.

" D. Card. Passioneus = X. Sub-
" Datarius = Visa de Curia = N. An-
" tonellus = Loco ✠ Plumbi = J. B.
" Eugenius =

" *Anno à Nativitate D. N.* Jesu
" Christi mdccxli, *Indictione quar-*
" *ta, die verò 29. Novembris Pontifi-*
" *catus autem SSmi in Christo Patris,*
" *& D. N. D.* Benedicti *Divina*
" *Providentia PP. XIV. Anno Secun-*
" *do supradicta Constitutio affixa, &*
" *publicata fuit ad valvas Basilicæ*
" *Lateranensis, & Principis Apo-*
" *stolorum, necnon Cancellariæ Apo-*
" *stolicæ, Curiæ generalis in Monte*
" *Citatorio, in Acie Campi Floræ,*
" *ac in aliis locis solitis, & consue-*
" *tis Urbis per me Joannem Trifelli*
" *Apost. Curs.*

" Nicolaus Cappelli Mag. Curs.

Laus Deo, & B. V. Mariæ sine labe Conceptæ.

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
DECISIONES

A

CHRISTOPHORO COSCI

J. C. C L U S I N O

C O L L E C T Æ

AD VOTA DECISIVA

DE SPONSALIBUS FILIORUMFAMILIAS

Quarum aliquæ antea impressæ, aliquæ vero
de novo in lucem editæ.

R O M Æ MDCCLXIII.

TYPIS JOSEPHI, ET NICOLAI GROSSI
IN ÆDIBUS DE MAXIMIS
SUPERIORUM FACULTATE.

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ
DECISIONES
AD VOTA DECISIVA
DE SPONSALIBUS FILIORUMFAMILIAS.

R. P. D. PENNA

Tullen. Matrimonii

Die Lunæ 13. Martii 1596.

SUMMARIUM

Sponsalia celebrantur per verba = Promittimus unus alteri fidem Matrimonii =

3 *Commoditas intelligitur in diversis causis.*

4 *Matrimonii Contractus, vel Sponsalia celebranda quando Contrahentes commoditatem habuerint, intelligenda sunt tam respectu commoditatis bonorum, quam aliorum rerum.*

5 *Statuta imponentia pœnas contra Filios Contrahentes Matrimonia sine consensu Parentum sunt invalida.*

6 *Justus metus indignationis paternæ, & probabile periculum amissionis bonorum, inducit causam dissolutionis contractus.*

7 *Sponsalia de futuro etiam sub juramento inducunt obligationem compellendi Contrahentes ad Matrimonium de præsenti.*

8 *Patris consensus non requiritur ad Matrimonium.*

DECIS. I.

Alias decis. 517. inter impress. cor. eod.

Ad Vot. I. sub num. 77. & ad Vot. IV. n. 162. & ad Vot. V. num. 7. 61. & ad Vot. VI. numero 35. & ad Vot. VIII. num. 41. 63. 66. & ad Vot. IX. sub num. 176. 5. Matrimonii & num. 228. 9. Huic autem.

CUM Jacobus de Bargo, & Hector de Bleistain nobiles, & honesti Juvenes, mutuo, & casto amore forent capti, die 1. Julii 1592. sequentem promissionem reciprocam in hæc verba fecerunt, eidemque subscripserunt: *Sicuti Deo placuit facere nasci inter nos unam amicitiam sanctam, & honestam tendentem ad finem Matrimonii, & desiderantes illam reddere inviolabilem, cum una securitate, de nunquam mutando voluntatem, nos uno consensu, alteri fidem Matrimonii damus de nos insimul desponsando, statim quo commoditas id permiserit, in cujus fidem signavimus hanc præsentem nostris manibus.*

Officialis Tullensis die 13. Julii Anni sequentis 1593. Jacobum renitentem condemnavit ad adimplendam supradictam promissionem Matrimonialem, & cum in gradu appellationis dubitarem, an sententia illius Officialis esset confirmanda, vel revocanda, utraque Parte informante, Rota revocandam censuit, quia licet propter illa verba, *promisimus*, & *promittimus* unus alteri fidem Ma- 2
trimonii, (a) Sponsalia dicerentur fuisse contracta *Cap. Ex Literis* il 2. *Cap. Sicut*, & *Cap. Requisivit de Sponsalib. Covarruv. in epitome lib. 4. Decretal. part. 1. cap. 4.* Jacobi tamen promissio non fuit simplex, & absoluta, sed modificata, & temperata, per illa verba, *statim, quo commoditas id per-* 3
miserit, quibus non solum intelligebatur commoditas respectu turpitudinis, & infamiæ, ut scilicet sine aliqua turpitudinis nota Sponsalia ad effectum

(a) *Cavaler. decis. 425. num. 2.*

fectum perducerentur *l. Nepos Proculo ff. de verbor. signif. l. Avus ff. de jure*
4 *dot.* Sed etiam respectu commoditatis bonorum, ut sine illorum jactura ad Matrimonium per verba de præsenti pervenire posset, ut in d. *l. Nepos Proculo* voluerunt *Alciatus*, & *Joannis Brackæus in princ. vers. Aut sine magno rerum suarum*, & rursus *circa medium*, *vers. Unde dignitatis jacturam*, & ibidem *Rebuffus vers. Non absimile est* hanc enim fuisse verisimilem mentem Contrahentium tradit *Alciatus in d. l. Nepos*.

Item commoditas etiam intelligebatur respectu paternæ voluntatis, in cujus indignationem noluerat Filius incidere, sicut ipsemet Jacobus declaraverat.

In casu proposito non potuisse Jacobum contrahere Matrimonium, nisi cum maximo detrimento suo, & jactura bonorum, & cum paterna indignatione per publicum instrumentum Pater ostenderat, qui imprecatus Filio fuerat æternam maledictionem, ac insuper declaraverat, juxta potestatem per Leges, & ordinationes Principis, ac Patriæ sibi tributam, se illum exhæredaturum (*a*), ac privaturum omnibus bonis, & commodis, quæ post Patris obitum poterat sperare; Notum autem erat ex serie *Statu-*
5 *torum*, seu *Consuetudinum* generalium Lotharingiæ *tit.* 1. *cap.* 17. (quarum copia data fuit) graves pœnas ferri contra Filiosfamilias Contrahentes Matrimonia sine consensu, & voluntate Parentum, quæ licet manifeste sint invalida, (*b*) ex quo violant Matrimoniorum libertatem, quam Jura Pontificia ubique requirunt *Cap. Cum locum Cap. Requisivit Cap. Gemma de Sponsalib. Cap. Nullus 36. quæst. 2. Concil. Parisiens.* 1. *cap.* 6. *Concil. Trident. Sess.* 24. *cap.* 9. *de reformat. Matrim.* ad incutiendum justum timorem, & excludendam commoditatem, quam Contrahentes expresse in promissione reservaverant, satis erat ea de facto in Lotharingia observari; & hinc propterea oriebatur causa rationabilis, ob quam foret ab hujusmodi compulsione abstinendum (*c*) præsertim cum alias ex indignatione paterna, probabili periculo amissionis bonorum justus metus induci di- 6
catur ad dissolvendos contractus *Bald. in l. Interpositas Cod. de transact. Cravett. cons.* 49. *num.* 2. *Osasc. decis. Pede-* 7
mont. 179. *num.* 3. *Bartol. in l. Si ob turpem num.* 6. *ff. de condit. ob turp. caus. Ruin. cons.* 23. *num.* 9. *lib.* 1.

Atque ex his respondebatur ad jura, & argumenta, quibus Informantes pro Puella nitebantur docere Jacobum fuisse compellendum, licet enim verum sit Contrahentem Sponsalia de futuro etiam sine juramento compelli (*d*) posse ad contrahendum Matrimonium per verba de præsenti *Cap. Ex literis il 2. & Cap. Requisivit de Sponsalib.* ubi communiter Doctores *Gabriel. cons.* 159. *lib.* 2. & censuit sæpe *Rota* & signanter *in una Abulen. Matrimonii cor. R. P. D. meo Blanchetto die* 28. *Maii* 1593. & parentum contradictionem non posse illa impe- 8
dire, cum illorum consensus non sit necessarius *Cap. Sufficiat* 27. *quæst.* 2.

Paternæ tamen maledictionis timor, & metus, & pœna a patre comminata, qui in bonorum successione (legitima excepta) poterat ei valde præjudicare (sicut jam per publicum instrumentum protestatus fuerat) justam excusationis causam præbere visa sunt, ut non deberet compelli (*e*) ad Matrimonium contrahendum præsertim cum eædem causæ antecedentem Juvenis consensum in contrarium dissensum commutasse putarentur.

EMI-

(*a*) *Adde Cavaler. decis.* 447. *num.* 2. *& Seraphin. dec.* 1258. *num.* 1. (*b*) *Vid. Vot. VIII. a n.* 62. *ad fin. & signanter n.* 56. (*c*) *Adde Duran. dec.* 242. *num.* 2. *& seq. ubi plures decis. alleg.* (*d*) *De hoc articulo vid. Sanch. qui plures refert in tract. de Matrim. lib.* 1. *disp.* 29. *fere per tot. Cavaler. decis.* 421. *num.* 1. *&* 2. *Seraphin. dec.* 1112. *n.* 1. *&* 2. *Rot. divers. par.* 1. *decis.* 497. *num.* 1. (*e*) *Sponsalia enim non obligant si superveniat justa causa ad dissolutionem, ut per decis. annotatas supra, quibus adde Coccin. decis.* 437. *num.* 2. 3. *&* 8. *Seraphin. decis.* 1258. *num.* 2. *ubi ad propositum allegat hanc decis.*

EMINENTISSIMO BUSSIO

Marianen. seù Acien. nullitatis Matrimonii.

Lun. 3. Decembris 1736.

ARGUMENTUM

Ad Matrimonii validitatem requiritur liber utriusque Contrahentis consensus, nec est sufficiens consensus fictè datus ex justa, & urgenti causa.

SUMMARIUM.

1 *Facti species.*

2 *Stuprator carceratus, & condemnatus ad desponsandam Stupratam, si factis judicialibus protestationibus, & Stupratæ intimatis super nullitate futuri Matrimonii, deveniat ad ejus apparentem celebrationem, Matrimonium est invalidum.*

3 *Maximè si libertati restitutus, statim in Judicio illius nullitatem deducat.*

4 *Inter cætera ad Matrimonii validitatem requiritur liber utriusque Contrahentis consensus.*

5 *Nec sufficit consensus fictè datus ex justa, & urgenti causa.*

6 *Verba Contractus Matrimonialis prolata per vim, & metum cadentem in constantem virum non sunt indicia liberi, & absoluti consensus.*

7 *Dicitur per vim, & metum fuisse per prætensum Stupratorem contractum cum Stuprata Matrimonium, quando illud contraxit in vim injustæ sententiæ coactivæ, et ad effectum se eximendi a Carceribus.*

8 *Fœminæ minus aptæ ad perhibendum testimonium a Jure Canonico reputantur.*

9 *Non remanet probatum Stuprum per testes, qui non sunt contestes, & deponunt per indicia vaga, & incerta, non autem per signa, & demonstrationes undiquè concludentes.*

10 *Neque per testes deponentes se audivisse rumorem, & vocem postea falsam repertam de tumescentia Ventris Stupratæ.*

11 *Transitus asserti Stuprantis pluries repetitus sub Fenestris Mulieris, illiusque ingressus in ejusdem Mulieris domum sunt actus nèc a longe Stuprum attingentes, quibus Reus negativus non remanet de delicto convictus.*

12 *Injusta est coactiva, si Reo denegata fuit defensio mediante examine testium in reprobationem aliorum testium Fiscalium.*

13 *Si Reus a rejecto examine dictorum testium appellet, non potest Judex sententiam ferre, eumque cogere ad desponsandam Stupratam.*

14 *Protestationes factæ per Reum tam ante, quam post Matrimonium se non aliter illud contrahere, & contraxisse nisi per vim, & metum, optimè pandunt ipsius dissensum, & contrarium animum validitati Matrimonii.*

15 *Statutum Corsicæ disponit, quod Stuprator teneatur desponsare Stupratam, quatenus ipsa velit, sin minus eamdem congruè dotare.*

16 *Quod tamen intelligendum, quando Stuprum non controvertitur, secus si Stuprator non sit de Stupro convictus.*

DECIS. II.

Ad Vot. I. numero 154.

DElata ad Curiam Gubernatoris Corsicæ contrà Joannem Baptistam de Angelis querela commissi Stupri in Personam Juliæ Mariæ Novellæ, fuit ille carceribus mancipatus, & deindè per Sententiam ad contrahendum cum Stuprata nuptias adstrictus, dummodò tamen ista suum consensum accomodasset, sin minùs ad eam dotandam juxtà vires Patrimonii. 1

Per-

Perterritus Joannes Baptista te-
nore Sententiæ, & mente volvens,
quod ab ulteriori squallore carcerum,
quem spatio quindecim mensium jam
passus fuerat, non erat ei datum alio
medio se eximere, quàm cum appa-
renti contractu Matrimonii; Idcircò
ne de hujusmodi veritate umquam du-
bitari posset, & ad hoc, ut suus a-
versus animus istis coactis nuptiis sem-
per appareret, satiùs putavit se præ-
2 munire iteratis protestationibus etiam
judicialiter dictæ Mariæ Juliæ inter-
pellatis super nullitate futuri Matri-
monii, & clypeo istarum protestatio-
num devenit ad apparentem celebra-
tionem Matrimonii in faciem Ecclesiæ.

Nullitatem dicti Matrimonii præ-
cedenter Juliæ interpellatam, dictus
Joannes Baptista statim libertati resti-
tutus deduxit coram Reverendissimo
Episcopo Marianen., sed rejectus con-
traria Sententià super peremptione
Instantiæ, recursum habuit ad no-
strum Sacrum Auditorium, & expedi-
tis solitis literis citatorialibus, illis-
3 que legitimè præsentatis, cum Julia
Maria comparere neglexerit, ad instan-
tiam Joannis Baptistæ per contradictas
exquisivi DD. = *An constet de nullita-
te Matrimonii* = Et responsum retuli
pro Informante; idest *Affirmativè*.

Certum namque erat, quod ad Ma-
4 trimonii validitatem necessariò inter
cætera requirebatur utriusque Contra-
hentis liber consensus ad *Text. in Cap.
Cum locum de Sponsalib.* nèc erat suf-
ficiens consensus fictè datus ex justa,
5 & urgenti causa ad id agendum co-
gente per alium *Text. in Cap. Veniens,
& Cap. Requisivit de Sponsalib. Sperell.
decis. 5. per tot. Rot. coram Ludovis.
decis. 326. num.* 18:, quià in hoc casu
cessat voluntatis libertas omnimodè
necessaria, & verba subsecuti contra-
ctus Matrimonialis uti prolata per
6 vim, & metum cadentem in constantem
Virum, non sunt indicia liberi, & ab-
soluti consensus *Surd. cons.* 513. *n.* 45.
Ciarlin. controv. 108. *num.* 48. *Pani-
mol. decis.* 102. *num.* 12. *Rot. coram
Seraphin. decis.* 859. *num.* 5., *& in
Hispalen. Matrimonii* 21. *Febr.* 1718.
§. *Cum itaque coram b. m. Foscaro*.

Et sanè, quod in contrahendo
Matrimonio consensus, & voluntas
Joannis Baptistæ non fuerit libera, sed
meticulosa, satis apertè resultabat ex
eo, quod ipse ad ineundum Matrimo-
nium se induxerat in vim injustæ Sen-
tentiæ coactivæ, & ad effectum se exi-
mendi a Carceribus, in quibus cum 7
periculo salutis, & vitæ retinebatur.
Impositum namque erat Joanni Bapti-
stæ delictum commissi stupri, nec ipse
erat de tali culpa convictus vel ex
propria confessione, vel ex Testibus
Fiscalibus, cum isti paterentur plures
exceptiones tam in dicto, quam in
Persona; Processus enim Fiscalis erat
compilatus cum depositione sex Te-
stium, quorum quinque sunt Fœminæ
minùs aptæ de jure Canonico ad pro- 8
bationem reputatæ *Cap. Mulierem* 33.
quæst. 5. *Cap. Foris de verbor. signifi-
cat. Honded. cons.* 10. *num.* 24. *Clar. in
prax. Criminal.* §. *Final. quæst.* 24. *ver-
sic. De jur. Canonic.*

Ulteriùs non sunt Contestes, &
de delicto stupri deponunt per indicia 9
vaga, & incerta, non autem per si-
gna, & demonstrationes undiquè con-
cludentes, & alter Testis Simon Pe-
trus Ginnettini unicè deponebat se au-
divisse rumorem, & vocem postea fal- 10
sam repertam de tumescentia Ventris
Juliæ Mariæ, dictumque Joannem Ba-
ptistam pluries vidisse transeuntem sub
fenestris Mulieris, & ejus Domum in-
troeuntem, cum aliis actibus nèc a
longe Stuprum attingentibus, ac pro- 11
pterea ex dd. probationibus nullo pa-
cto Reum negativum posse dici de de-
licto convictum firmant *Abb. in Cap.
Tertio loco n.* 10. *de probat., & in Cap.
Cum non ab Homine versic. Imò plus
dicit. de Judic. Alciat. de præsumpt.
regul.* 3. *præsumpt.* 1. *num.* 2. *Farinacc.
cons.* 68. *num.* 17. *in fin. tom.* 1.

Accedente præsertim in compro-
bationem injustæ coactivæ, quod ei-
dem Joanni Baptistæ fuit denegata na-
turalis defensio mediante examine Te- 12
stium in reprobationem aliorum Fisca-
lium, à quo rejecto examine Testium,
cum ipse appellationem interposuisset,
non erat datum Judici devenire ad
prolationem præfatæ Sententiæ coa-
ctivæ ad contrahendas nuptias cum 13
d. Julia, unicè innixæ præfatis Testi-
bus

bus reprobandis ad *Text. in Clementin. Pastorali in fin.* ibique *Gloss.*, *& Doctores de Sentent.*, *& Re judicat. Farinacc. conf.* 156. *num.* 24. *Boss. in prax. Criminal. tit. de confess. lib.* 6.

Injustæ coactivæ præcedenti ex d. Sententia adstipulabatur pro effectu nullitatis Matrimonii positivus dissensus Joannis Baptistæ satis apertè panditus per iteratas protestationes, & præcisè in actu proximo celebrationi Matrimonii = ibi = *Dico, ch'è pronto ad eseguire la nulla Sentenza, perchè per pericolo della Vita, e delle sue sostanze non può durare più longamente in Carcere &c., protesta però che quanto hà fatto sin' ora, e quanto è per fare sino alla celebrazione del Matrimonio inclusive, non è di sua volontà, mà per vim, & metum cadentem in constantem virum, e vuole sempre avere detto Matrimonio per nullo* = quæ animi declarationes tàm ante, quàm post Ma-
14 trimonium prosecutæ, optimè pandunt dissensum, & aversum animum Joannis Baptistæ repugnantem libertati, & validitati Matrimonii ad *Text. in l. Si qua Mulier ff. de eo, quod met. caus. Guttier. de Matrimon. cap.* 76. *num.* 16. *Sanchez. eod. tract. lib.* 4. *disput.* 13. *num.* 3. *Piton. discept.* 12. *n.* 4., *& sequen.*

Neque ulla vis fieri poterat in
15 Statuto Corsicæ *cap.* 41. demandante, ut Stuprator teneatur nubere cum Stuprata, quatenùs ista velit, seu minus eamdem congruè dotare, cum quà dispositione Statuti processit quoque suprarelata Sententia. Siquidem dispositio dictæ Legis municipalis tunc sibi locum fortassè vindicare posset, si circa Stuprum nulla adesset contentio,
16 secus autem quando, ut in præsenti casu, Stuprator non est de delicto convictus, & probationes adductæ tale Reatum non concludunt.

Et ità &c. per contradictas &c.

EMINENTISSIMO BUSSIO

Majorleen. Sponsalium.

Lunæ 25. *Aprilis* 1746.

ARGUMENTUM

Quando sit locus coactioni adversus Virum Sponsalia frangentem.

SUMMARIUM

1 *Facti species.*
2 *Sponsalia ea sunt, in quibus sit mentio, & repromissio futurarum Nuptiarum.*
3 *De illis constat, quoties constat de mutua Contrahentium promissione ineundi Matrimonium.*
4 *Hanc mutuam promissionem probant quoque Testes propter Sexum, aut Consanguinitatem alias minus idonei judicialiter examinati.*
5 *Potissimum si adsit inter eos Sacerdos, qui in locum Parochi mutuam Sponsorum promissionem recepit.*
6 *Etiamsi præcisa verba Contrahentium non referant*, & n. 9.
7 *Sponsalia non à verborum formula, sed à reciproca voluntatis significatione substantiam desumunt.*
8 *Ad contrahenda Sponsalia sufficit Contrahentium consensus.*
9 *Nulla præstituta est formula verborum adhibendorum in contrahendis Sponsalibus.*
10 *Sed per signa etiam tacita Contractus perfectus reputatur*, & n. 5.
11 *Signa, & adminicula sunt reciproca inter utriusque Sponsi Parentes officia.*
12 *Præliminares habiti tractatus, omniaque conventa, quibus decori, & compendio futurorum Conjugum consultum esset.*
13 *Convocatio ad Sponsalia utriusque Familiæ Consanguineorum, & Sacerdotis apud quem Sponsi mutuam sibi fidem præstarent.*
14 *Annuli hinc inde in arrham permutati, & oblata ibidem Sponsæ munuscula.*

16 *Ex silentio triennali , & ultra circa Matrimonium post contractum Sponsaliorum , non arguitur Sponsaliorum resolutio , nisi contrahendis Nuptiis dies præstituta esset , aut uno ex Sponsis reluctante , alter acquievisset .*

17 *Fama de Sponsalibus jam perfectis summoperè attendi debet , nec adversus eam exceptiones amplius admittuntur .*

18 *Sponsalia probantur per confessionem Sponsi reluctantis .*

19 *Nulla major probatio , quam propria oris confessio .*

20 *Etiam in terminis Sponsalium .*

21 *Constito de Sponsalibus , Sponsus reluctans cogendus est ad Matrimonium ineundum medio Censurarum .*

22 *Libertas substantialiter in Matrimonio requiritur* , & n. 24.

23 *Deficiente in Sponsalibus Juramento non est locus relaxationi Censurarum* , & n.27.

Contrarium n.28.29.30.31.

Declara ut n.39.40.

24 *Non licet promissa non solvere, pacta non servare , & datam frangere fidem .*

25 *Liberum est Sponsalia non contrahere , sed iis contractis resilire non licet .*

26 *Libertatem amittit , qui in Sponsalibus statum Conjugalem assumere consentit .*

28 *Ecclesia est fons justitiæ .*

32 *Simplex monitio contra Sponsum reluctantem fieri debet , quando Judex ex facti circumstantiis à Censuris esse abstinendum agnoscit .*

33 *Vel ubi agitur de compellenda Fœmina* , & n.36.

34 *Ex cujus levitate facilior Censurarum despectus , & difficilior coacti Matrimonii exitus timeri potest .*

35 *Resiliens à Sponsalibus Fœmina leve irrogat Viro præjudicium .*

36 *Fœmina vero à Sponso relicta de sinistra Hominum opinione periclitatur .*

37 *Fœmina contumax est monenda, Masculus vero cogendus* , & n.38.39.

40 *Si hic nullam reluctantiæ suæ legitimam afferat excusationem .*

41 *Quando non constat de Sponsalibus, nec etiam Masculus cogi potest* , & n. 44.

42 *A Sponsalibus resilire non licet , quando inter Sponsos nulla intercedit disparilitas conditionis .*

53 *Vel si hæc intercesserit , nihilominus Sponsus reluctans , ejusque Parentes de illa antea optimè conscii Sponsalibus præbuere consensum .*

45 *Testis unicus sibi , & aliis contrarius nihil probat .*

46 *Dissensus Patris , ejusque comminatio Exhæredationis facta Filio non præbet eidem Filio justam causam resiliendi à Sponsalibus , quando dissensus est irrationabilis , & suspicari potest ad opportunitatem confictus .*

47 *Quidquid secus dicendum esset , si inita fuissent Sponsalia sub conditione paterni consensus .*

48 *Quæ conditio nec etiam suffragatur, nisi fuerit apposita in ipso Sponsalium actu , sed ex intervallo .*

49 *Si Pater consensum præstiterit in Sponsalibus Filii , deindè dissentire non potest .*

50 *Et si Filium à fidei datæ implemento reluctantem confoveat, ipse quoque Censuris subjicitur .*

51 *Procedi debet ad Censuras non obstante calore litis .*

DECIS. III.

Ad Vot.I. num.172. & ad Vot.III. sub n.48. & ad Vot.V. num.7. & ad Vot.IX. sub num.175. §.Hic etenim .

Idem de ineundo Matrimonio , quam Claræ Febrer Llinà dederat Vincentius Alberti , cum implere postmodum recusaverit , remissoque annulo in arrham futuri Conjugii recepto , alienum ab ea re animum suum aperuerit , in Judicium 1 à decepta Sponsa vocatus fuit coram Vicario Generali Majoricen. , qui com-

comperto, quod Sponſalia de futuro
ritè, legitimèque contracta fuerint,
contrahendum itidem pronunciavit
Matrimonium per verba de præſenti,
& reluctantem Vincentium opportu-
nis Juris remediis deſuper compellen-
dum declaravit. Directa autem mihi
ab hujuſmodi Sententia appellationis
commiſſione, diù anceps fuit Sac. hujus
Tribunalis Judicium, ſciſſiſque ſuffra-
giis in tribus Propoſitionibus *ſub die-
bus* 11. *Junii*, 22. *Novembris* 1745.,
& 11. *Februarii proximè præteriti*,
nulla prodiit reſolutio, donèc omnes
hodiè DD. ad Sententiam ferendam
adſciti propoſito Dubio = *An conſtet
de Sponſalibus, & ſit Locus Canonicæ
coactioni in caſu &c. reſponſum in
omnibus affirmativum reddiderunt* =

Parum difficultatis habuit reſolu-
tio, quoad primam Dubii partem,
dum Sponſalia ea ſunt, in quibus men-
tio fit, & repromiſſio futurarum Nu-
2 ptiarum ad *Text. in leg. 1. ff de Sponſal.*,
cum quo conſonat *Can. Noſtrates* 30.
quæſt. 5., & ad hoc ut de illis conſta-
re dicatur, nil ultrà requiritur, niſi
quod Contrahentes fidem de ineundo
Matrimonio invicem interpoſuerint
3 *Rota deciſ. 572. num. 3.*, & aliis addu-
ctis *in Tuden. Sponſalium* 2. *Martii
proximè præteriti §. Exordiendo coram
R. P. D. meo Caprara*: In caſu autem
de promiſſione Vincentii, ac de re-
promiſſione Claræ dubitari nullimodè
poterat, cum de ea uno ore depone-
rent plures Teſtes formitèr examinati,
qui actui celebrationis Sponſalium in-
terfuerant. Id autem probationis ge-
nus, quod validum ſemper eſt, vali-
diſſimum profectò fundamentum præ-
bet in ſubjecta materia, in qua judi-
ciali Teſtium depoſitioni tantùm attri-
buitur, ut omnibus credatur, etiam
iis, qui alias vel propter ſexum, vel
4 propter conſanguinitatem minus repu-
tarentur idonei ad *Text. in Cap. Vi-
detur qui Matrim. accuſ. poſs.*, *Rota
deciſ. 621. num. 1. part. 18. recent.*,
& coràm Ubald. deciſ. 604. num. 1., *&
coram Buratt. deciſ. 143. num. 1.*, *&
coram Falconer. deciſ. 6. num. 2.*, *&
ſeqq. ſub tit. de Sponſal.*, *& Matrim.*;
Præſertim quia inter eoſdem Teſtes
adeſt Sacerdos Joannes Mus, qui in
locum abſentis Parochi ad recipien-
dam mutuam fidem, ac repromiſſio-
nem fuerat à Sponſis vocatus, & præe-
lectus, adeòque de eo deponit, in
quo ipſe primam geſſerat perſonam, 5
& principalem partem habuerat, ut in-
dividualitèr perpendit *Rota in alia
Majoricen. Sponſalium* 29. *Januarii*
1712. §. *Validius cor. clar. mem. Card.
Scotto*.

Quin recenſitis Teſtibus quid-
quam detrahat, quod præciſa non re-
ferant verba Contrahentium; Ultra 6
quod enim nèc deſunt, qui de iis
etiam adamuſſim deponant: Ulterius
cum Sponſalia non a verborum formu-
la, ſed à reciproca voluntatis ſignifica-
tione ſubſtantiam deſumant, ideò ſan- 7
citum eſt, ut ad illa legitimè contra-
henda = *Sufficiat ſecundum leges ſolus
eorum conſenſus, de quorum conju-
ctionibus agitur* = juxta verba *Can.
Sufficiat* 27. *quæſt. 2.*: Quoties itaque 8
omnes Teſtes univocè in eo conve-
niunt, quod fides utrimque de futu-
ris Nuptiis data fuerit, atque recepta,
nil deſiderandum ſupereſt ad hoc, ut
Sponſalia perfectiſſimè probata dici
debeant, nèc ultra inquirendum,
qualia fuerint in id adhibita verba, 9
cum de eis nullibi præſtituta formula
habeatur ad *Text. in Cap. Si inter de
Sponſal.*, *& Matrim.*, imò utcumque
certus eliciatur conſenſus; nèc ver-
bis opus eſt, ſed ſignis etiam tacitis 10
contractus perfectus reputatur ex
*Gloſs. in Cap. Tuæ Fraternitati verb.
Verba de Sponſalib.*, *Sanchez de Matrim.
lib. 2. diſp. 22. num. 3. Ciarlin. controv.
forenſ. lib. 2. cap. 174. num. 61.*, *&
ſeqq.*, *Rota deciſ. 743. num. 3. par. 3.
recent.*, *& coram Cavul. deciſ. 421.
num. 1.*

Si rei geſtæ ſeries perpendatur,
talia occurrunt ſigna, & adminicula,
ut ex eis de abſoluto Sponſalium con-
tractu dubitare non liceat; Conſtat 11
enim præmiſſa fuiſſe reciproca inter
utriuſque Sponſi Parentes officia, præ-
liminares habitos tractatus, omniaque
conventa, quibus decori, & compen-
dio futurorum Conjugum conſultum 12
eſſet: Mox ea majori, qua fieri po-
tuit, ſolemnitate celebrata fuiſſe
Sponſalia, convocatis ad id utriuſque

Familiæ Consanguineis, accitoque Sa-
13 cerdote, apud quem Sponsi mutuam
sibi fidem præstarent, annulos hinc in-
de in arrham fuisse permutatos, ob-
14 lata ibidem Sponsæ munuscula, alia-
que peracta, ex quibus sicuti Contra-
hentium consensus à respectivis Pa-
rentibus collaudatus abundè elicitur,
15 ita eo magis constat de indeclinabili
Sponsalium perfectione, ut recensi-
tas circumstantias sparsim perpenden-
do firmant *Gloss. in Cap. Si inter 31.
verbo Dicente de Sponsal., & Matrim.,
& Cap. Literas 4. verb. Placere con-
sueverit de despons. impuber.. Bald.
cons. 148. num. 13. vol. 1., Mascard.
de probat. concl. 100. vol. 1., Rota co-
ram Buratt. decis. 143. num. 34., &
per tot., & coram Falcon. decis. 6.
num. 8. tit. de Sponsal., & in Nova-
rien. Sponsalium 1. Julii 1693. §. Ad-
minicula coram bon. mem. Muto.*

Ex eo verò quod postmodum per
triennium, & ultrà de Matrimonio
actum non fuerit, perperam inferri
16 contendebatur Sponsalium resolutio.
Siquidem id urgere posset, ubi con-
trahendis nuptiis dies præstituta esset,
vel uno ex Sponsis reluctante, alter
acquievisset, in quibus terminis lo-
quitur *Text. in leg. 2. Cod. de Sponsal.*,
& procedunt authoritates per Vincen-
tium allegatæ: Cæterum quoties, pro-
ut in casu, nullus præfinitus habetur
ad Matrimonium terminus, & ut pri-
mùm Vincentius alienum sese præbuit,
Clara ei statim acerrimè contradixit,
tantum abest, ut lapsus temporis
Sponsalium resolutionem operetur,
quin potiùs exindè validius eruatur ad
eorum firmitatem adminiculum, quip-
pè quia ex familiari inter Sponsos
consuetudine diù continuata, atque
ex agnitionibus, quibus Parentes, &
Consanguinei eos tamquam Sponsos
habuerunt, publica invaluit fama de
17 Sponsalibus jam perfectis, quæ sum-
moperè attendi debet, nèc adversus ea
exceptiones amplius admittuntur *Arg.
Text. in Cap. Illud quoque de præsum.,
Rota cor. Lancett. dec. 139. n. 3., & in
Viennen. Matrimonii 25. Julii 1703.
§. In idem, & in Majoricen. Sponsa-
lium 29. Januarii 1712. §. Urgebant
coram clar. mem. Card. Scotto.*

Ut autem nil desit ad tuto judi-
candum de perfectione Sponsalium,
concurrit confessio ipsius Vincentii,
qui judicialitèr conventus respondere
debuit articulis per Claram exhibitis,
eaque occasione non valuit Sponsa-
lium veritatem non fateri, præcipuè
in responsione ad tertium Capitulum,
in quo cum interrogaretur de mutua
repromissione coram Sacerdote præ-
stita, de annulis permutatis, deque 18
oblatis Sponsæ munusculis respon-
dit = *Che contiene la verità detto ter-
zo Capitolo* = Scitum verò est nullum
magis absolutum probationis genus
reperiri, quàm quod ex propria oris 19
eruitur confessione per *Text. in Cap.
Per tuas de probat. Leg. Generalitèr
Cod. de non numerat. pecunia*, & in 20
terminis Sponsalium *Rota coram Bu-
ratt. decis. 743. num. 23. & decis. 172.
num. 12. par. 2. recent., & in Nova-
rien. Sponsalium 1. Julii 1693. §. De-
mum coram Muto, & in dicta Majo-
ricen. Sponsalium §. Neque, & seqq.
coram Card. Scotto.*

Constito itaque de Sponsalium
contractu numeris omnibus absoluto,
sicuti Vincentius ex justitiæ debito ob-
strictus remansit ad liberandam fidem
Claræ præstitam, ita DD. ad secundam
dubii partem respondentes judicarunt
eumdem reluctantem medio Censura-
rum esse cogendum, ut Matrimonium
per verba de præsenti contrahere te- 21
neatur juxta sancita in *Cap. Præterea
& in Cap. Ex literis il 2. de Sponsa-
lib., & Matrim.*, quibus sanctionibus
obsecuta passim est *Rota decis. 609.
coram Manzanedo*, & pluribus addu-
ctis *decis. 516. num. 1. coram Ansaldo,
& in Camerinen. Sponsalium 12. Ju-
nii 1711. §. Motivum coram bon. mem.
Priolo.*

Nèc ad evadendam hujusmodi
coactionem, quidquam profuit alle-
gare vel libertatem in Matrimonio
substantialitèr requisitam, & sæpiùs 22
per Canones inculcatam, ut *In Cap.
Gemma de Sponsal.*, & alibi, vel
quod in controversis Sponsalibus Ju-
ramentum non fuerit interpositum,
eoque deficiente, Censurarum relaxa- 23
tioni locus non sit, juxta opinionem
Gabriel. in cons. 186., & aliorum.
Quo

Quo enim ad primum, liberum pro-
fectò homini esse debet sese Matrimo-
niali fœdere alligare, non tamen ex-
indè licet promissa non solvere, pa-
24 cta non servare, & datam frangere
fidem contra *Text. in Cap.1., & 3. de
pact.*; Ideòque in subjecta materia
liberum quidem est Sponsalia non
contrahere, sed nullimodè licet, eis
25 legitimè contractis, ab exposita nuben-
di obligatione resilire, propterea
quod libertas, quæ unicuique de jure
inest, amittitur, ubi quis in Sponsa-
26 libus per verum, ac deliberatum con-
sensum sese Maritalem statum assum-
pturum fore paciscitur, ut notant
*Skim. in Jus Canon. lib.4. tit.1. cap.4.
§.3. num.25.*, *Picler. in Jus Canon.
lib.4. tit.1. §.3. num.41.*

Quo verò ad defectum Juramen-
ti, quamvis *Gabriel* supra allegatus,
aliique in eam pervenerint senten-
tiam, ut firmarent Censuris utendum
non esse, ubi Sponsalia juris jurandi
27 religione destituta comperiantur, con-
traria tamen verior, & ubique rece-
pta opinio est, ut scilicet Ecclesiasti-
ca coactione indistinctè compellantur
& hi, qui de ineundis Nuptiis jura-
runt, & qui de eis absque juramento
28 pacti sunt; utrique enim ex justitiæ
debito tenentur, & proindè æquum
est, ut ab Ecclesia justitiæ fonte ad
debitum exsolvendum cogantur, ut
reprobato *Gabriel.*, substinet *Mantic.
de tacit. lib.3. tit.18. num.5.*, *Carrer.
de Sponsal. lib.1. cap.11.*, *Sanchez de
Matrimon. lib.1. disp.29. num.4.*, *Tho-
mat. decis. Marcb.84. num. 1. vol. 1.*,
*Rubeus ad decis.431. num.62., & seq.
par.4. tom.2. recent.*, & hanc senten-
tiam constantèr amplexa est *Rota in
29 decis.163. num.3., & seqq. par.9. re-
cent., & decis.1112. numer. 1. coram
Seraphin., & decis.415., & 526.* utro-
bique *num. 1. coram Cavaler.*, *& in
Novarien. Sponsalium 1. Julii 1693.
§. Firmatis coram bon. mem. Muto*, *&
in Majoricen. Sponsalium super Cen-
suris 29. Januarii 1702. §. Nullate-
30 nus, & seqq. coram clar. mem. Card.
Scotto*. Eamdemque sententiam fir-
mavit Sacra Congregatio Concilii *in
Faventina Sponsalium 1. Junii 1737.
ad 2. dub.*

Inapplicabilis verò visa est dispo-
sitio *Text. in Cap. Requisivit de Spon-
sal.*, ubi ad monitionem potius, quam
ad coactionem procedendum esse in
hac materia sancitur. Præmisso enim, 31
quod in hoc etiam *Textu* res est de
Sponsalibus juratis, & ideo nullum
ex eo appositæ distinctionis circa
Sponsalia non jurata argumentum va-
leat desumi; Illud animadverterunt
DD., quod sicuti in alio supra al-
legato *Cap. Ex literis il 2. titul. eod.*
coactio expressè demandatur, ita ad
tollendam inter Decretales contra-
rietatis notam, sic utramque conci-
liare oporteat, ut simplex monitio 32
juxta *Cap. Requisivit* fieri debeat, vel
ubi ex facti circumstantiis Judex pru-
denter sibi a Censuris abstinendum
agnoscat, vel ubi agatur de compel-
lenda Fœmina, de qua *Textus* præ- 33
cisè loquitur: Porro a Sexus imbe-
cillitate, innataque Mulierum levi-
tate, & facilior Censurarum despe- 34
ctus, & difficilior coacti Matrimonii
exitus timeri potest: Ultra quod resi-
liens a Sponsalibus Fœmina leve irro-
gat præjudicium Viro, qui alteram, 35
cui nubat, facilè adinvenire valeat, quæ
omnia secus sunt in Masculo, contra
eum quippe facit, & virilis constan-
tia, & gravissimum præjudicium de-
ceptæ Mulieris, quæ a proprio Spon- 36
so relicta de sinistra Hominum opinio-
ne periclitatur; Hinc Fœminam con-
tumacem monendam ad tramites *Cap.
Requisivit*, Masculum verò reluctan- 37
tem cogendum ad tramites alterius
Cap. Ex literis, sæpius distinguendo
firmavit *Rota decis.516. num.17., &
seq. coram Ansald.*, *& decis.337. nu-
mer.14. & seq. coram Crispo*, *& in
Albanen. Sponsalium 24. Junii 1711.
coram clar. mem. Scotto*, *& in Mo-
guntina Sponsalium 20. Novembr. 1741.
§. fin. cor. R. P. D. meo Molino*; Eo-
demque modo inter Masculum, &
Fœminam distinxit Sacra Congregatio 38
Concilii in *Faventina Sponsalium 1.
Junii 1737., & in Pisauren., seu Se-
nogallien. Sponsalium 14. Dec. 1743.*

Auctoritates autem per Vincen-
tium allegatæ ad probandam distin-
ctionem inter præstitum, ac omissum
in Sponsalibus juramentum, minus
ha-

habentes, compertæ, sunt aliæ enim
utpote loquentes de Fœmina simpli-
39 citer monenda confirmant potius opi-
nionem in superiori §. firmatam, ut
sunt *decis.* 1112. *coram Seraphin. de-
cis.*979. *coram Molines*, *& contuma-
cialis decis.*77. *coram Kaunitz*; Aliæ
autem, utpote ex legitima causa
Sponsalium dissolutioni indulgentes
tradi non possunt ad causam, in qua
Vincentius, ut infra patebit, nullam
40 reluctantiæ suæ legitimam afferre va-
luit excusationem, talis est *decis.* 19.
*part.*10. *recen.*, Aliæ demum a coa-
ctione abstinuerunt, eo quod de
Sponsalibus non constabat, prout in
41 casu uberrimè ex supra dictis constat,
cujus generis sunt contumaciales De-
cisiones in *Pampilonen. Sponsalium 6.
Decembris* 1716. *coramCardinal.Cin-
cio*, *& in Surrentina Sponsalium* 8.
*Febr.*1734. *coram bon.mem.Harrach.*,
& in Majoricen. Sponsalium 10.*Junii*
1735. *confirmata* 25. *Novemb. ejusdem
anni coram Emo Crescentio*.

Momentum igitur difficultatis
redactum est ad causas, propter quas
Vincentius rationabiliter a promissis
resilire posse contendebat; Verùm
omnes meritò rejectæ sunt, cum nec
graves, nec urgentes, prout opus
esset, compertæ fuerint, quod enim
dicebatur de conditionis inæqualitate,
sublatum fuit ex facto, unde constitit,
utriusque Sponsi familias inter hone-
42 stas Terræ Mahonis adnumerari, imo
inter eas aliqualem etiam sanguinis
conjunctionem intercedere, eo insu-
per addito, quod exceptio disparita-
tis hujusmodi malè resonat in ore
Vincentii, qui in hac ipsa Lite mor-
dicus substinet Sororem suam cum
Fratre Claræ esseMatrimonio conjun-
gendam. Cæterum in jure nihil ope-
ratur conditionis, & gradus differen-
tia, quoties Vincentius, ejusque
Parentes ante Sponsalia de qualitate
Sponsæ, ac illius Familiæ optimè
43 certiores erant, ideòque si hoc non
obstante, fides de Matrimonio data
est, eam frangere amplius non licet,
& opportuno tempore prospicere
debebant, ut nobiliorem, ac di-
tiorem Sponsam invenirent ad *Text.
in leg. Si quis demum* §. *penultim ff.
locati*: quem in his terminis exornat
*Sanchez de Matrim.disput.*14. *n.*2. *lib.*
1., *Rosignol. de Sponsal. part.*2. *præ-
not.*1. *n.*2., *& seq.*, *Rubeus adnot. ad
decis.*431. *n.*103., *& seq. part.*4.*tom.*2.
recent., *Rota dec.*163. *n.*26.*part.*9.*t.*1.

Neque itidem in facto subsistebat
quod correspectivè ad Matrimonium
Vincentii cum Clara, utriusque Pa-
rentes aliud contrahendum esse con-
venerint inter Fratrem Claræ, & So-
rorem Vincentii, cumque Frater
Claræ ex præcepto Patris sui nuper a
Terra Mahonis discesserit, ne nube-
ret cum Sorore Vincentii, hinc ipse
etiam a Sponsalibus correspectivè, ut
ajebat, contractis resilire justè posse
substinebat, siquidem nec Pater Cla-
ræ, minusque Frater [teneræ cæte-
roquin ætatis adolescens, & literis,
scientiisque addiscendis Patria profe-
ctus] ullam de asserto reciproco Ma-
trimonio promissionem, vel obliga- 44
tionem emiserunt, & ad id proban-
dum nil aliud adductum est, nisi de-
positio unius Testis, qui loquitur de
auditu ab ipso Vincentio, quique eo-
dem contextu asserit Patrem Claræ
nunquam de asserto Matrimonio pa-
ctum esse, imo nec cogitasse, quique
demum ab aliis Testibus de negativa
assertæ correspectivitatis deponenti-
bus enervatur. Unde Testi huic uni-
co sibi non minus, quàm aliis contra- 45
rio nulla est prorsus fides adhibenda
per *Text. in Cap. Licet de Testib.*, &
passim *Rota in Lauretana Immissionis
super reservatis* 24.*Jan.*1727.§.*Quan-
tum coram bon. mem. Gamaches*.

Ex eo autem, quod Pater Vin-
centii ab hoc Matrimonio dissentiat,
& Filio exhæredationem propter id
sit comminatus, nulla desumi poterat
justa ad recessum causa, ultra quod 46
enim dissensus hujusmodi utpote irra-
tionabiliter superventus (a) haud te-
merè suspicari poterat ad opportunita-
tem confictus: ulterius cum Sponsalia,
de quibus agitur, purè, & absolutè 47
inita conditione paterni consensus al-
ligata non essent, nil est propter quod
ex tali dissensu dissolvantur, ut ad
Text. in Can. Sufficiat 27. *quæst.* 2.

notant.

(a) Vid. Vot.ix. sub n.175. §. Nil pariter.

notant *Menoch. de præs. cap. 4. præs. 189. num. 5.*, *Rota in Majoricen. Sponsalium super Censuris 29. Januarii 1712. §. Quatenus coram clar. mem. Card. Scotto*, & quamvis Vincentius respondendo ad articulos Sponsalia jam inita fassus fuerit, addita responsioni ea qualitate = *Con la condizione che sempre fosse con piacere del Padre del Deponente* = attamen conditionem hujusmodi nullimodè constat in ipso
48 Sponsalium actu fuisse appositam, ideoque superaddi non valuit ex intervallo per solam Vincentii assertionem, ut optimè notant *Sanch. de Matrim. lib. 5. disp. 6. num. 3.*, *Rota coram Cavaler. dec. 415. n. 45.*

Sed quorsum hæc cum Pater Vincentii ipsemet interpositis officiis Sponsalia fieri curaverit, & ipse eorum celebrationi non solum interfuerit, & traditis Sponsæ Munusculis contractum collaudaverit, eique præsentiam, atque uberrimam approbationem præstiterit? In his utique terminis illius consensus, ut dici vellet necessarius, adbibitus jam luculenter fuit, & hodie Pater non potest
49 ab eo, quod semel placuit, dissentire, per regulam *Text. in Cap. Quod semel de regul. jur. in 6.*, & individualitèr notat *Carpzouv. in Jurispr. Eccl. lib. 2. tit. 3. defin. 59. num. 5.*, *& per tot.*; Imo si obduratum filii animum, & a fidei datæ implemento re-
50 luctantem Pater confoveat, etiam adversus eum Censuras comminatur litteralis *Text. in Cap. Ex literis 11 2. de Sponsal., & Matrim. relat. in Concil. General. Lateranensi 3. tit. de Sponsal. Can. 17. apud Labbæum tom. 13.*, *& in Collect. Anton. Augustin. lib. 4. decretal. titul. 1. cap. 9. pag. 96.*, *& apud Gonzal. num. 4. ad titul. de Sponsal. cap. 10. pag. 26.*, *& 27.*

Denique quod Vincentius à Maritali erga Claram benevolentia discesserit stante præsenti Lite, causa esse non potest, cur ipse ab exposita nubendi obligatione absolvi queat; Actum quippe esset de Sponsalibus, si alter ex Sponsis Litem pro recessu ageret, & pro recessus causa Litem ipsam allegare valeret, ne itaque, quod mutuo utriusque Sponsi consensu firmatum est, unius postea dissensu frangatur, receptum passim habemus odia hujusmodi ex Litis calore in altero ex Sponsis excitata nihili facienda esse, & eis non obstantibus ad 51
coactionem esse procedendum, *Gabriel. consil. 159. num. 12.*, *& seqq. lib. 2.*, *Rota decis. 497. tom. 1. diversorum*, *& coram Ludovisio decis. 376. num. 6.*, *& seq.*, *& coram Cavaler. decis. 421. num. 10.*, *& in Camerinen. Sponsalium 12. Junii 1711. §. Multoque minus coram bo. me. Priolo*, *& in Majoricen. Sponsalium super Censuris 29. Januarii 1712. §. Quo verò cor. clar. mem. Card. Scotto.*

Et ita omnibus DD. suffragium ferentibus resolutum fuit utraque &c.

EMINENTISSIMO BUSSIO.

Majoricen. Sponsalium

Lun. 16. Januar. 1747.

Confirmatoria præcedentis

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decisione

SUMMARIUM

1 *Rota stetit in decisis.*

2 *Consilio de Sponsalibus contra Sponsum reluctantem adhibenda venit coactio medio Censurorum.*

3 *Si Sponsalia non fuerint juramento firmata abstinendum est a coactione, & Censuris.*

Contrarium n. 5. 6.

4 *Ecclesia est justitiæ, & religionis vindex.*

7 *Contra Fœminam reluctantem adhibetur monitio, coactio vero contra Masculum.*

8 *Eorum, quæ vel lege constituta sunt, vel communi opinione usu recepta rationes rigidè non sunt requirendæ.*

9 *Mitius in Fœminam est animadvertendum, quia ipsius levitas facilè parere potest despectum Censurarum, magisque suspicari potest, ne a fide, quam coacta spon-*

pendit, facilius decifcat.

10 *Mulier si a Sponsalibus declinet nullum irrogat præjudicium Viro.*

11 *Si verò Mulier a Sponso relinquatur, gravissimam nominis subit diminutionem.*

12 *Maximè si longa fuerit inter Sponsum, & Sponsam familiaris consuetudo, licèt honestè continuata.*

13 *Sponsus reluctans prius est monendus, & deinde cogendus.*

14 *Id tamen duobus diversis Judiciis non est declarandum.*

15 *Sed quoties judicatum est Sponsum reluctantem juris remediis ad Matrimonium esse cogendum, Judex executor prius illum monere debet, deinde aliis illum impellere pœnis, & demum ad relaxationem Censurarum procedere.*

16 *Pro recessu a Sponsalibus non potest Filius allegare dissensum Patris, ac timorem exhæredationis, quando Pater fuit auctor ipsorum Sponsalium, illorumque celebrationi advocatis propinquis, adhibito Sacerdote, & oblatis Sponsæ munusculis interfuerit.*

17 *Et postea per triennium frequenti consuetudine, mutuisque amoris signis Sponsalia approbaverit.*

18 *Leges Civiles, etiam iniquum reputarunt irrationabilem dissensum Patris, ubi prius auctoritatem suam in desponsando Filio interposuit.*

De Jure Civili paterna auctoritas erat ad Matrimonii validitatem necessaria; ibidem.

19 *De Jure canonico Parentes post præstitum Sponsalibus Filiorum consensum dissentire prohibentur.*

20 *Et Filios in frangendæ fidei proposito confoventes Censuris subjiciuntur.*

DECIS. IV.

Ad Vot. III. sub num. 48.

Ne ad Matrimonium cum Clara Febrer Llinà ineundum juris remediis adigeretur Vincentius Alberti, proùt judicatum fuerat in Au-
1 dientia diei 25. Aprilis anni proximi præteriti, novam licèt hodie Collustationem instauraverit, novumque adversus Decisionem sub d. die coram me editam de suis juribus periculum fecerit, omnes tamen conatus in irritum cessere: interrogati enim OO. DD. = *An sit standum, vel recedendum à Decisis?* Responsum reddiderunt prò persistentia = *In Decisis* =

Jam verò de absoluto Sponsalium contractu adeò usque constare visum fuit ex judiciali confessione ipsius Vincentii, ex univoca formali Testium depositione, & ex aliis facti circumstantiis latè perpensis in præterita mea Decisione *à* §. 2. *ad* 7., ut eorum firmitate devictus ipsemet Vincentius nil ultra opponere ausus fuerit: Propterea que constito de Sponsalibus, sicuti 2
fidem in eis per Sponsos interpositam liberari oportebat, ità nil proponebatur, cur injuriosa Vincentii reluctantia medio canonicæ coactionis non esset coercenda ad *Text. in Cap. Ex literis il 2. de Sponsal. & Matrim. Rota in alia Majoricen. Sponsalium super Censuris 29. Januarii 1712. §. 2. coram clar. mem. Card. Scotto cum aliis in præter. Dec. §. 7.*

Quin demandatæ coactioni impedimento esse possit, Sponsalia, de quibus agitur, non fuisse juris jurandi Sacramento obfirmata, quasi quod exin- 3
dè relaxari nequeant adversus reluctantem Censuræ, sed mitius procedendum sit per medium simplicis monitionis, prout sancitum asseritur *in Cap. Requisivit de Sponsal.*

Oppositum siquidem argumentum in neutra sui parte subsistere compertum est: Sanctam profectò Ecclesiam utpote justitiæ non minus, quam religionis Vindicem decet, ut debita 4
ex utroque fonte enascentia impleantur; idcirco utcunque in Sponsalibus jurisjurandi additamentum deficiat, nil tamen deest ad illorum perfectionem, quoties Contrahentes de ineundo Conjugio fidem mutuò interposuerunt *Can. Nostrates 30. qu. 5.*, eamque si non ex directo Religionis debito, ex debito tamen justitiæ liberare omnino tenen- 5
tur, propterea que, ut fidei frangendæ licentia cohibeatur, èa invaluit apud Tribunalia, ac Doctores Sententia, ut distin-

distinctio non fiat inter Sponsalia jurata, quominùs in utroque casu ad Ca-
6 nonicam coactionem procedatur, ut adversus *Gabriel*, paucosque ejus sectatores communiter firmant *Schmalzgr. ad lib.4. decret. tit. de Sponsal.* §.2. *num.*93. *Gonzal. in Cap. Requisivit sub num.*8. *Carrer. de Sponsal. lib.*1. *cap.*11., *Rosignol. de Sponsal. part.*1. *prænot.*8. *num.*1. *Rota in Novarien. Sponsalium* 1. *Julii* 1693. §. *Firmatis coram bon.mem. Muto*, *&* *in Majoricen. Sponsalium super Censuris* 29. *Januarii* 1702. §. *Nullatenus*, *& seq. coram clar. mem. Card. Scotto cum aliis cumulatis in præterita Decisione* §.5.

Nec quidquam contrafacit *Text. in Cap. Requisivit de Sponsal.* in quo *Lucius III.* Sponsam a data fide resilientem, monendam esse potius, quàm cogendam edixit: hujusmodi namque DecretalisCensura allegari non meretur ad evadendam coactionem propter id quod Sponsalia sint juramento destituta; cum ex illius Litera apprimè appareat Pontificem in Sponsalibus juramento vallatis respondisse; alia itaque præter Juramenti defectum ratio quærenda est, ut dispositio *Cap. Requisivit de Sponsalib.* coactionis exclusiva conciliari valeat cum *Cap. Ex literis il 2. eod. tit.*, in quo præcisa demandatur coactio; & inter dissidentes opiniones ea magis accommodata visa fuit, quæ distinguit inter Masculum, & Fœminam, ut adversus
7 primum coactione procedatur juxta *Cap. Ex literis*, adversus alteram simplex adhibeatur monitio secundum *Cap. Requisivit*, prout sæpiùs distinguendo firmavit tùm *Sac. Rota* præsertim *in Albanen. Sponsalium* 24. *Junii* 1711. *coram clar. mem. Card. Scotto*, *& in Moguntina Sponsalium* 20. *Novembris* 1745. §. *fin. coram R. P. D. meo Molino* = tùm *Sac. Congregatio Concilii in Faventina Sponsalium* 1. *Junii* 1737., *& in Pisauren.*, *seù Senogallien. Sponsalium* 14. *Decembris* 1743.

Quin distinctio isthæc de facili concuti valeat eo, quia nulla videatur allegabilis ratio, cur inter Masculum, & Fœminam tanta sit cum disparitate procedendum; ultra quod enim eorum, quæ vel lege constituta sunt, vel communi opinione usu recepta, rationes adeò rigidè inquirere non oportet per *Text. in L. Non omnium*, *&* 8
seqq. ff. de legib., non deest ulterius causa, propter quam mitiùs in Fœminam, & acriùs in Masculum animadvertatur. Naturalis quippè imbecillitas, levitasque Muliebris non longè est, ut despectum Censurarum facilè 9
pariat, magisque suspicari potest, ne Fœmina à fide, quam coacta spopondit, faciliùs desciscat: Cæteroquin summum est inter Virum, & Mulierem in hac materia discrimen, ut Mulier si à Sponsalibus declinet, nullum 10
irroget præjudicium viro, cui altera ad nubendum nunquàm deficiet Fœmina: sin verò à Sponso Mulier relinquatur, gravissimam ipsa nominis fu- 11
bit diminutionem; quod apprimè in præsenti casu verificatur, nam longa fuit inter Vincentium, & Claram familiarisque consuetudo, quæ utcumque honesta, non leve tamen impedimentum prò altero Connubio deceptæ Sponsæ esset allatura *Rot. in Viennen. Matrimonii* 25. *Junii* 1703. §. *Ad idem cor. Card. Scotto*, & considerat 12
præterita *Decisio* §.5., *&* 10.

Ad excludendam distinctionem inter Virum, & Mulierem aliam proponebant Defensores Vincentii conciliationem *Text. in Cap. Requisivit cum Text. in Cap. Ex literis*, ut scilicet ubi prior Decretalis Lucii III. ponit = *Monenda est potiùs, quàm cogenda* legi debeat, monenda est priùs, quam cogenda juxta expositionem *Gloss. ibid.* 13
in fin., *& Barbos. in eod. Cap. sub num.*3. Hinc inferendo quod antequam Vincentius ad Matrimonium præcisè cogatur, juxtà Sanctionem Alexandri III. *in Cap. Ex literis*, præmittendum sit monitionis experimentum, quod hic, & nunc simpliciter demandari debeat, ut postmodum, si monitis parere ipse nolit, locus legitimè sit ultimo coactionis, & Censurarum remedio.

Verùm DD. non recedentes à supra firmata distinctione inter Masculum, & Fœminam, cum qua duas decretales apprimè conciliatas eredi-

 derunt;

derunt; Id ulterius ad exuberantiam animadvertebant, quod admissa etiam *inCap.Requisivit* intelligentia a Defensoribus Vincentii probata, nil tamen exindè Causæ Decisioni detractum erat, quod enim præmitti debeat monitio, respicere id quidem potest ordinem procedendi in executione, non verò coarctare methodum, judicandi, ut
14 scilicet per inutilem,& fortasse calumniosam protractionem tot instaurari debeant judicia, quot sunt actus, qui effectivæ Censurarum relaxationi præmittuntur: Hinc quoties judicatum est Vincentium juris remediis ad Matrimonium esse cogendum, spectat ad Judicem executorem illum prius monitis excitare, eumdemque monitis non affectum aliis impellere pœnis, omnibusque in irritum cedentibus ad
15 extremam Censurarum relaxationem procedere, ut præsefert gradualis ordo præscriptus in ipso *Cap. Ex literis de Sponsal.*, & practice observat *Rosignol. de Sponsal. lib. 1. prænot. 8. §. Ratio.*

His devictus Vincentius ultimum tandem præsidium quærebat à causis, quas sibi legitimam de frangenda Sponsæ fide excusationem præbere posse authumabat; Maxima verò ex eis reposita erat in dissensu Patris sui, qui hasce Nuptias invisas habere, & pro-
16 pter eas Filio Exhæredationem comminasse asserebatur; Veruntamen ad submovendam futilem hanc excusationem, sat erat facti circumstantias respicere, undè constabat Patrem ipsum Sponsalium, de quibus agitur, Authorem fuisse, ipsumque illorum celebrationi, advocatis Propinquis, adhibito Sacerdote, atque oblatis Sponsæ
17 munusculis interfuisse, & postea per triennium frequenti consuetudine, mutuisque amoris signis, Sponsalia semper approbasse, atque collaudasse.

Postquam igitur Pater assensum, authoritatemque suam in Filio desponsando interposuit, dissensus illius irrationabiliter subortus longè est, ut justam dissolutionis causam præstet, cum id iniquum censuerint Leges ipsæ Ci-
18 viles, quibus paterna authoritas erat ad Matrimonii validitatem necessaria, ut est *Text. in L. 19. ff. de rit. Nuptiar. L. Dissentientis Patris Cod. de sepud.*, *L. Si ut proponis Cod. de Nupt.*, & multò magis iniquum sit ad tramites Sacr. Canonum, à quibus Parentes post præstitum Sponsalibus Filiorum consensum, postea dissentiri prohibentur, 19
ut est *Text. in Can. Si Parentes Caus. 31. quæst. 2.*, & benè notat *Carpzov. Jurispr. Eccles. lib. 2. tit. 3. defin. 59.* Imò adversus levitatem Parentum Filios in frangendæ Fidei proposito confoven- 20
tium Censuras comminatur *Alex. III. in sæpecitato Cap. Ex literis il 2. de Sponsal.*

Cæteras, quas in anteacta propositione Vincentius Causas exposuit, ipsemet hodie utpotè ineptas referre consultò omisit, easque abundè rejecit præterita Decisio, quam DD. in reliquis confirmatam voluerunt.

Et ità collectis totius Aulæ suffragiis decisum fuit Utraque &c.

R. P. D. KAUNITZ

Viennen. prætensorum Sponsalium

Lunæ 12. Januar. 1705.

ARGUMENTUM

In Sponsalibus conditionatis non potest alter ex Sponsis cogi ad contrahendum Matrimonium in facie Ecclesiæ, nisi purificatis conditionibus.

SUMMARIUM

1 *Sponsalia sub conditione interventus consensus Parentum, aut assecutionis alicujus Officii, vel bonorum, evanescunt altera ex dictis conditionibus deficiente.*

2 *Conditio tendens ad faciliorem substentationem onerum Matrimonii dicitur licita, & illa non purificata, non oritur actio ad adimplementum.*

3 *Consensus Parentum non est necessarius ad validitatem Matrimonii.*

4 *Majores an. 25. contrahentes Matrimonium contra voluntatem Parentum peccant mortaliter.*

5 Dissen-

5 *Dissensus Patris, & ejusdem indignatio est causa sufficiens pro dissolutione Sponsalium.*

6 *Testi Sacerdoti, quamvis unico est plenè deferendum.*

7 *Testibus adminiculatis plena adhibetur fides.*

8 *Dilatio in contrahendis Sponsalibus illa non dissolvit.*

9 *Confessio non potest in una parte acceptari, & in altera rejici, sed in totum venit admittenda.*

10 *Recusans adimplere Sponsalia potest cogi ad adimplementum per Censuras Ecclesiasticas.*

11 *Limita, si exorta fuerint odia, & timeantur infelices exitus.*

12 *Præsertim si Sponsalia non sint jurata.*

13 *Acta prioris instantiæ non sunt necessaria, quando adhibitæ fuerunt omnes diligentiæ pro illis obtinendis, & Judex a quo renuit illa tradere.*

D E C I S. V.

Alias decis. 77. inter impress. cor. eod.

Ad Vot. I. num. 205. & ad Vot. II. n. 27. & ad Vot. IV. num. 165. & ad Vot. V. num. 48. 60. & ad Vot. VI. n. 35. & ad Vot. VII. n. 108. & ad Vot. VIII. num. 41. & ad Vot. IX. sub num. 175. §. Hic etenim, & §. Durior.

JOannes Michael Hormayr prætendens intercessisse libera Sponsalia inter ipsum, & Annam Ursulam Gunteryn de Sternegg eam convenit usque de anno 1698. coram Officiali, ac Ven. Concilstorio Viennen., a quo obtinuit eamdem condemnari ad adimplendum promissum Matrimonium in faciem Ecclesiæ. Provocavit a dicta Sententia, seu Decreto definitivo Anna Ursula ad Illustrissimum, & Reverendissimum Dominum Nuncium Viennen., qui revocando decretum Ordinarii declaravit supradictam Annam potuisse ducere Virum sibi benevisum. Non acquievit prædictæ Sententiæ Joannes Michael, undè impetravit a Sede Apostolica commissionem Appellationis directam Eminentissimo, & Reverendissimo Domino Cardinali Episcopo Passaviensi, cujus Officialis, seu Vicarius degens in Civitate Viennen., ad ejus favorem pronunciavit, infirmando Sententiam Nuncii, quare iterum appellavit Anna Ursula, ac delegata Causa nostro Tribunali exquisivi a DD. *An constaret de prætensis Sponsalibus, ita ut esset locus coactioni*, qui pro Anna Ursula informante responderunt.

Licet enim quoad primam partem resolutio potius inclinasset contra Annam Ursulam, quæ existentiam Sponsalium haudquaquam diffidebatur, nihilominus cum ostenderet illa fuisse contracta sub duplici conditione, quod videlicet accessisset consensus Parentum Puellæ, ac etiam quod Vir teneretur assequi infra annum honorificentius Officium ab Aula Cæsarea, quo commodius, ac majori decore potuisset sustinere onera Matrimonii; Prædicto tempore elapso absque Officii assecutione, ac Patre Puellæ acriter dissentiente Contractui talis Matrimo- 1
nii, Sponsalia evanuisse judicandum est, ut loquendo de defectu primæ conditionis consensus Parentum est clarus *Textus in Cap. Super eo de Condit. apposit.* ibique *Barbos. num. 1., Covarruv. de Sponsal. par. 1. cap. 3. num. 2. Sanchez de Matrim. disput. 6. a princip., Ricc. in prax. part. 4. resol. 412. num. 6.*, ac de alterius defectu pariter sancitur *in Cap. Sicuti 22. de Sponsal. Cap. De illis de conditionibus appositis, Henriquez in Summ. Theologic. lib. 11. de Matrim. cap. 14. num. 1. Aiman. de Condit. lib. 4. consil. 1. num. 1. Paris. cons. 60. num. 5. vol. 4., Caputaquen. decis. 338. num. 3. part. 1.*

Nec præmissa carent solida, ac 2
evidenti ratione; Si enim loquimur de ultima conditione, cum illa sit satis honesta, & possibilis, ac etiam tenderet tam ad substentationem onerum Matrimonii, quàm ad æquandam disparitatem divitiarum, & conditionis, quæ intercedebant inter Sponsum,
ac Sponsam, ejus appositio qualifica- 3
re debet promissionem, itaut ob non sequutam purificationem non possit oriri ulla actio ad adimplementum,

Henrich. Boich. in Cap. Si conditiones sub num.2. de Condit. apposit., *Cujac. in Cap.1. & 3. eodem tit. Pirbing. in nova methodo Jur. Can. lib.4. tit. 5. §.2. num. 7.* Si vero sermonem habeamus de altera Consensus Parentum, nec minus est rationabilis effectus resolutivus, quàm parere debet carentia verificationis prædictæ conditionis,
3 quia etsi enunciatus consensus non sit necessarius ad validitatem Matrimonii, sed solummodò requiratur de honestate *Can. Sufficiat 17. quæst. 2. Cap. Tua de Sponsalib. & Matrim.*, *Cap. Cum Causa de Raptor.*, & novissimè etiam decrevit *Concil. Trident. Sess.24. cap.1. de reformat. Matr. Gaill. practicar. observat. lib.2. cap. 93. n.3.* cum tamen Filius, vel Filia major 25. annis con-
4 trahentes Matrimonium contra placitum Parentum PECCENT MORTALITER, GRAVIQUE INJURIA PATREM AFFICIANT, *Cap. Non omnis 23. quæst. 2. Cap. Honorantur 34. quæst. 1. Cap. 1. de despons. Impub. Hostiens. in Summ. de Clandestin. Matrim. num.1.*, *Paludan. in 4. distinct. 28. n. 10. Bellarmin. tom. 2. lib.1. de Sacrament. Matrim. cap.19.*, *Navar. in manual. cap.14. num.15. Natal. de Alex. Theolog. dogmatic. lib.2. de Matrim. artic.3. de consens. Parent. proposit. 3. pag. 525.* non potest quis cogi ad nubendum contra reverentiam debitam Patri, & INDUCI AD PECCATUM LÆTHALE INOBEDIENTIÆ.

Quinimo tantæ est efficaciæ prædictus dissensus, ut etiamsi Sponsalia liberè, ac purè contracta fuissent, nihilominus, superveniente indignatione, & dissensu Patris, qui gignere potest privationem pinguioris portionis hæreditariæ cum institutione in sola legitima, potest esse sufficiens cau-
5 sa pro illorum dissolutione, ac recessu *Abb. in Cap. Requisivit num. 4. de Sponsalib. Felin. cons. 26. num. 11. Navarr. in Manual. cap. 16. num. 16. Pont. de Matrim. lib. 12. cap. 17. n. 7. & 8. Marc. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 2. num. 7. Spada cons. 152. n. 10. part. 2. Menoch. cons. 287. numer. 16. Ricc. in prax. part. 4. resol. 416. per tot. Rota dec. 1258. num. 1. coram Seraphin. & dec. 96. num. 5. cor. Pamphil.*, *& dec. 19. num. 56. part. 10. recent.*, *& decis. 761. num. 7. coram Cerro*.

Evidenter autem doctum fuit de appositione prædictarum conditionum, eum respectu reservationis consensus Paterni deponat tum P. Elias Capuceinus, tum etiam deprehendatur ex Epistola Joannis Michaelis, in qua desperato consensu Patris, hortabatur Puellam, ut illum deciperet, insinuando, se jam fuisse desponsatam in scriptis, & Anulo; Unde stante dicto adminiculo, ac qualitate Sacerdotali Testis est illi plene deferendum, etiam 6
si sit unicus *Gloss. in Canon. Monachus verb. Quorum 77. distinct.*, *Aymon. cons. 267. num. 1., et 2. Rot. dec. 266. num. 7. coram Cels.* In ordine vero ad alteram conditionem assecurationis Officii magis honorifici, de ea deponunt duo Testes, & resultat ex confessione Joannis Michaelis in eadem Epistola, in qua enarrabat expetitionem Puellæ in Uxorem suo nomine factam Patri eum expressione, quod in eodem statu, talisque permansurus non fuisset; quibus proinde Testibus, concurrentibus præsertim adminiculis, plena est 7
adhibenda fides, *Leg. Ob Carmen. §. fin. ff. de Testib. Cap. In nostra eodem tit.*, *Ruin. cons. 35. sub num. 16. lib. 4. Capyc. Latr. decis. 12. num. 14., et 16. Rot. decis. 148. num. 45. coram Bich.*, *et dec. 497. n. 23. part. 19. recent.*

Nec obstitisset, quatenus fuisset oppositum, prædictos Testes non deposuisse, nisi de auditu ab eadem Ursula, quia, preterquamquod recipiunt adminiculum a confessione Viri in præfata Epistola, & dilatio ultra annum in contrahendo Matrimonium inter Sponsos, qui sese invicem deperibant, & inter quos nullum intercedebat canonicum impedimentum, nil aliud portendit, quam expectationem opportunitatis consensus Paterni, 8
ac adimplementum alterius conditionis, ut considerat *Spada cons. 152. post num. 8. part. 2.* adhuc tamen cum versemur in Sponsalibus contractis absque præsentia Testium, & juramento, & solum desumptis a confessione Puellæ, dum hæc præsefert appositionem prædictarum conditionum, quæ potius habent pro se Juris præsumptio-

ſumptionem, quam reſiſtentiam, ſtante utriuſque permiſſione a Jure inducta,
9 ut ſupra probatum eſt, prædicta confeſſio non poteſt in parte ſcindi & rejici cum acceptatione ſolius partis favorabilis, ſed in totum venit admittenda cum conditionibus adjectis, ut generaliter firmant *Bartol. in l. Aurelius §. Idem ff. de liber. legat., Bald. in l. unic. Cod. de Confeſ. num. 20. Abb. in Cap. Cum veniſſent num. 7., & 12. de Inſtit. & in Cap. Bonæ fidei il 2. num. 31. de poſtulat. Prælot. Alex. conſ.80. & 99. num. 2. vol.7. Gaill. de pac. publ. num. 1. 2. & 3. Surd. deciſ. 258. num. 6. Rot. deciſ. 204. num. 1. coram Seraphin.* & in præciſis terminis caſus noſtri *Gobat. Theol. experiment. tractato 10. caſ. 4. numer. 183. Ferrett. conſ.74. num.4. part.2. Uulamet conſ. 258. n.12. tom.2.*

Et quamvis per malam hypotheſim hæc omnia corruerent, fomentum etiam præbuit Deciſioni diuturnæ litis exardeſcentia uſque ad tertiam inſtantiam, cum etiam ejus occaſione oborta fuerint inter Sponſos, & eorum
10 Parentes odia, ac ſimultates, eò minus videtur eſſe locum coactioni, cum illam quidem præcipiant Jura noſtra in *Cap. Ex literis de Sponſal. Cap. De illis §. Mulier de deſponſat. Impub.*, nihilominus talis coactio non debet eſſe præciſa, & finalis, ſed moderata, itaut ſi Judex animadvertat infelices exitus, quos, ut plurimum, coactæ Nuptiæ parere ſolent, ut majus evitetur malum, debet potius permitte-
11 re, ut renuens, & obduratus in ſervanda fide alteri nubat *Cap. Requiſivit de Sponſal. Ludovic. Bell. conſ.32. numer. 11. Gabriel. conſ.186. num.7. & ſeq. lib.2. Rot. deciſ.568. num.2. cor. Cavaler. et deciſ.374. num.7. cor. Celſ.* præcipuè quando res eſt in Sponſalibus non juratis, in quibus mitius agitur
12 quoad coactionem *Abb. in Cap. Requiſivit num 6. et in Cap. Ex literis in fin. de Sponſal. Præpoſit. in d. Cap. ſignificavit ante num.3. Rot. cor. Cavaler. deciſ.147. num.7. et deciſ.468. numero 3. cor. Dunozz. Jun. dec. 796. num.12. et dec.19. num.3. par.10. rec.*

Defectus vero actorum tertiæ inſtantiæ haud valuit rettahere DD. quin manus appoſuerint in capienda reſolutione, quandoquidem cum Anna Urſula adhibuerit omnes diligentias pro illis obtinendis etiam cum præſentatione Compulſoriæ Rotalis, benè 13
potuit procedi juxta tramites Juris ad terminationem Cauſæ d. defectu non obſtante *Innoc. in Cap. G. perpetuus* & ibidem *Fagnan. num. 13. de fid. Inſtrum. Conc. Trident. Seſſ.23. de reformat. cap.3. Rot. deciſ.405. num. 5. et 6. cor. Buratt et in Viennen. Matrimonii 25. Junii 1703. coram R.P.D. meo Scotto.*

Et ita per Contradictas.

R. P. D. MOLINES

Comen. Sponſalium

Mercurii 10. Junii 1705.

ARGUMENTUM

Ex quibus cauſis, etiamſi conſtet de Sponſalibus, non debet cogi alter ex Sponſis ad Matrimonium contrahendum.

SUMMARIUM

1 *Sponſalia juſta impellente cauſa poſſunt diſſolvi, et Judex deſiſtere debet a coactione Matrimonii.*

2 *Cauſa ſufficiens recedendi a Sponſalibus eſt diſſenſus Patris cum timore exhæreditationis per Patrem comminatæ.*

3 *Rurſus cauſa ſufficiens eſt litis continuatio, quæ exacerbationes, et odium inducit, ob quod timeri poteſt Matrimonium potius malum, quam bonum exitum ſortiri debere.*

4 *Quando agitur de Sponſalibus nullo Juramento firmatis, ad illorum diſſolutionem facilius devenitur, et ſufficit etiam qualibet leviſſima cauſa.*

DE-

DECIS. VI.

Alias dec.979. inter impress. cor. eod. tom.4.

Ad Vot.I. num.205. & ad Vot.III. sub n.48. 140. §. Ulterius, & ad Vot. IV. n.165. & ad Vot. V. n.48. & seq. & n. 51. 60. & ad Vot.VI. n.32. 35. 71. & ad Vot.VII. n.97. 99. 110. & ad Vot.VIII. n.41.

EX pluribus Epistolis, quibus mutuus confovebatur amor exardescens inter Erasmum, & Martam Mariam, prætendente Erasmo orta fuisse Sponsalia coactiva Matrimonii, prævio assueto Monitorio ad instantiam Martæ Mariæ expedito super non existentia Sponsalium, vocatus fuit in judicium coram Vicario Generali Comen., qui decrevit Erasmum non teneri ad probationem Sponsalium, ex quo illa justificata remanerent ex judiciali confessione ab eadem Marta Maria in Monitorio emissa; Verum devoluta per appellationem Causa ad Reverendissimum Helveticorum Nuncium, hic per Sententiam declaravit non adesse Sponsalia, nec constare de aliqua promissione Martæ Mariæ super Matrimonio contrahendo cum præfato Erasmo, quæ sententia ob non interpositam tempore debito appellationem in judicatum transivit; Quapropter delata controversia per successivam instantiam ad nostrum Tribunal hodie Dominis meis disceptandum proposui Dubium = *An constaret de re judicata, seu potius de causis restitutionis in integrum?* & responsum habui = *Constare de re judicata juxta modum*, quia licet eorum suffragia non essent concordia quoad Sponsalia, convenerunt tamen in eo, quod etiamsi constaret de prædictis Sponsalibus, adhuc non deberet in præsenti casu cogi Puella ad Matrimonium ineundum.

Ratio sic decidendi subnixa fuit Juris conclusioni apud omnes Canonistas communiter receptæ, quodSponsalia, quamvis per reciprocam promissionem in suo esse perfectam inducta sint, aliqua tamen justa impellente causa possunt dissolvi, & Judex a coactione Matrimonii desistere debet, 1
ut juxta monitum Summorum Pontificum *Alexandri III.*, *et Lucii III. in Cap. Ex literis il 2. Cap. Requisivit de Sponsalibus*, unanimiter advertunt Doctores, & signanter *Gobb. cons.166. lib.1. num. 2. Marc. Antonin. var. resolut. resol. 2. sub num. 3. vers. Tamen quando*, *Fontanell. de pact. nuptial. claus.12. glos. unic. n.6. Rot. cor. Seraphin. dec. 1112. n.4. coram Burat. dec.311. num.2. & seqq.*, *in recent. decis.207. n.9. par.1. & dec. 19. n.2. & seqq. par.10.*

Hanc autem justam, & rationabilem causam recedendi a Sponsalibus quatenus in præsenti adsuissent, desumpserunt DD. ex expressa repugnantia Julii Patris Martæ Mariæ, qui judicialiter protestatus est se nunquam præstitisse consensum, nec in futurum præstare velle Nuptiis ab Erasmo contrahendis cum Marta Maria ejus Filia, comminando ulterius eamdem Martam 2
Mariam Filiam de eam exhæredando, & in sola legitima instituendo, quatenus suum consensum pro ineundo prædicto Matrimonio præstaret; Qui quidem timor exhæredationis per Patrem comminatæ sufficiens reputatur causa dissolvendi Sponsalia per Filiam contracta absque ipsius Patris consensu ex uno ore congestis per *Abb. in Cap. Requisivit num.4. de Sponsal. Menoch. cons. 287. num. 16. Spada cons. 152. n. 10. par.2. Navarr. in Manual. cap.16. num.16. Ricc. in prax. for. Eccles. par.4. resolut.416. per tot. Guttierez quæst. Canonic. lib.1. cap. 20. num.17. Card. de Luc. de Matrim. disc.8. n.11. 16. et 17. Rot. dec. 1112. num.4. et dec. 1238. num.1. coram Seraphin. dec.517. num.5. et seqq. coram Penn. dec. 412. num.6. cor. Buratt. dec.19. n. 56. par. 10. rec. et in Viennen. prætensorum Sponsalium 12. Januar. currentis Anni §. Quinimo cor. R.P.D. meo Kaunitz.*

Concurrente præsertim diuturna litis continuatione usque ad tertiam instantiam, quæ sicuti animorum exacerbationem inducit, ita justam præbet causam dissolvendi Sponsalia, quando enim ex odio præcedenter nato inter ipsos Sponsos, eorumque Consan-

sanguineos probabiliter timeri potest, quod subsequens coactum Matrimonium potius malum, & infelicem, quam bonum exitum sortiri debeat, etiamsi re vera præcesserint Sponsalia, pia Mater Ecclesia, ut majus evitetur malum, se abstinere solet a coa-
3 ctione, & Sponsis primævam libertatem restituere, ut alias ponderavit *Rot.* & signanter *cor. Coccin. dec.*437. *num.*4. *et* 7. *et dec.*589. *n.*5. *et* 9. *cor. Cels. dec.*374. *n.* 11. *in recen. dec.* 19. *n.*56. *par.*10. *et dec.*249. *n.*13. *par.*14. *in Cadicen. Sponsalium* 21. *Apr.* 1694. §. *fin. cor. bon. mem. Ursino*, *in Lunen. Sarzanen. Sponsalium* 28. *Junii ejusdem anni* §. *Cæterum cor. bo. mem. Pio*, *et in d. Viennen. prætensorum Sponsalium* 12. *Januar. currentis anni* §. *Et quamvis cor. R.P.D. meo Kaunitz.*

Præmissaque eo fortius procedere posse visum fuit DD., ex quo agatur de Sponsalibus nullo juramento communitis, in quibus terminis eò facilius Ecclesia se abstinet a coactione, & ad dissolutionem Sponsalium quælibet etiam levissima causa sufficiens repu-
4 tatur, quemadmodum, cæteris allegatis, comprobarunt *Abb. in d. Cap. Requisivit n.*6. *de Sponsal. Gabriel. cons.*186. *num.* 6. *tom.* 2. *Adden. ad Pamphil. dec.*96. *n.* 10. *vers. Eò fortius Rot. cor. Seraphin. dec.*1258. *n.*2. *cor. Danozzet. Jun. dec.*296. *n.*12. *in rec. dec.*19. *n.*42. *et* 43, *par* 10. *et dec.* 185. *n.*5. *par.*14. & prosequitur *Rot. in d. Viennen. prætensorum Sponsalium* 12. *Januar. currentis anni d.* §. *Et quamvis cor. R.P.D. meo Kaunitz.*

Et ita &c. Utraque &c.

R. P. D. CAPRARA

Tuden, Sponsalium.

Lunæ 21. *Martii* 1746.

ARGUMENTUM

Sponsalia perfecta non dicuntur, nisi promissioni unius Sponsi accedat repromissio alterius. Filius ob acerrimam Patris indignationem recedere potest à Sponsalibus per ipsum initis. Pœnale pactum appositum in Apoca Sponsalium nullius est roboris.

SUMMARIUM

1 Facti species.
2 *Sponsalia concludenter probari debent.*
3 *Sponsalia perfectè sunt inita, si interveniat promissio unius Sponsi, & repromissio alterius.*
4 *Sola promissio Sponsi non sufficit, nisi accedat Sponsæ repromissio.*
5 *Non dicuntur inita Sponsalia, si tantum emissa fuit promissio de desponsando.*
6 *Pactum pœnale in Sponsalibus nullius est roboris*, & n.11.
7 *In contrahendis Nuptiis libera debet esse potestas.*
8 *Conventiones libertati Matrimonii, & sic bonis moribus contrariæ in Sponsalibus stipulatæ utroque Jure damnantur.*
9 *Agenti ad solutionem pœnæ in Sponsalibus conventæ semper obstat exceptio doli mali*, & seq.
12 *Acerrima Patris indignatio est justa, & rationabilis causa, cur Filius a Sponsalibus initis resilire potest, sicuti Natalium disparitas.*
13 *Multo magis si Sponsalia fuerint imperfecta, & cum pœna conventionali conjuncta.*

DECIS. VII.

Ad Vot.I. num.105. & ad Vot.II. sub n. 141. §. Et non solum, & ad Vot. V. n. 7. & ad Vot.VI. n.42. 135.

PRETENDENS Josepha Pardo, ipsam inter, & nobilem Adolescentem Antonium Bernardum Mosquera contracta 1
fuisse Sponsalia virtute Singraphæ ab eodem Antonio exaratæ, judicialiter illius exequutionem postulavit coram Ordinario Tuden., per quem etsi præfatus Antonius fuerit a contrahendis Nuptiis absolutus, quia tamen prædicta Singrapha hoc amplius continebat, ut si Antonius datam fidem fefellisset, luere deberet pœnam

nam in ære, persolvendo ducat.3000. ad hujusce ideò pœnæ solutionem per dictum Judicem fuit condemnatus. Interposita verò utrimque Appellatione, eaque mihi directa, proposui in hodierna audientia dubium = *An constet de Sponsalibus, itaùt sit exequenda Apoca, & quomodo in casu &c.* = Quod pro Antonio Bernardo dumtaxat informante fuit resolutum, videlicet = *Negativè In omnibus* =

Exordiendo siquidem à prima recitati Dubii parte, negativæ illius resolutioni ineluctabile fundamentum præstitit defectus concludentis probationis initorum Sponsalium omninò
2 necessariæ juxtà *Text. in Cap.1. de Clandestin. desponsat. Gloss. in Cap. Mulier 34. verb. Absoluto de Jur. Jurand. Rota dec.682.num.1.coram Lancett.*; Et sanè Sponsalia, quæ tùm demùm perfectè inita dicuntur, quotiescumque ad liquidum constat de futurarum Nuptiarum repromissione
3 mutuo, ac reciproco Contrahentium consensu firmata, ut ad *Text. in leg. 1., & 2. ff. de Sponsal.* firmant *Card. de Luc. de Matrim. disc. 8. num. 4. Rot. dec.6. num.1., & 2. tit. de Sponsal., & Matrim. coram Falconer.*, & aliis abundè cumulatis *in dec. 572. num.1., & 3. coram Reverendissimo Crispo*; In præsenti specie nequaquam probata dici poterant, tùm quia Apoca per Antonium dumtaxat obsignata, destituta apparebat mutua repromissione Josephæ, qua non con-
4 currente, sula promissio Antonii non sufficit, ut advertunt *Sanch. de Matrim. lib.1. disput.5. num.5. Card. de Luc. de Matrim citat. disc.8. dicto numero 4. Rot. dec. 374. num. 3. coram Cels. dec. 195. numero 7., et duobus seqq. coram Emerix Jun., et dec.682, n.4. coram Lancetta.*

Tum, & fortius quia introspecta prædicta Singrapha ab Antonio tantum subscripta, ex ea nec etiam erui poterat fides data per eumdem Antonium ineundi Matrimonium, propterea quod litera, & spiritus dictæ Scripturæ nil aliud præseferunt, nisi nudam voluntatem contrahendi in futurum Sponsalia, id quod cum simplex propositum, simplicemque præambulæ voluntatis significationem demonstret, elevari utique non poterat ad evincendam perfectionem actus numeris omnibus absoluti, prout omninò requiritur, quippè quia promissio 5
de desponsando, & ipsa Sponsalia sunt inter se prorsus diversa per ea,quę apposité advertunt *Spad. cons. 152. num. 1., & seq. tom.2. Pont. de Matrim. lib.2. tit. de Sponsal.cap.2. n.2. Rot. decis.195. num.5. coram Emerix Jun., & decis. 8. num. 3. ad ornat. Card. de Luc. tom. 2. lib. 14., & in Surrentina Sponsalium 8. Febr. 1734. §. Testes enim cor. bo. me. Harrach.*

Hæc quoad primam dubii partem; Quo verò ad secundam respicientem exequutionem conventionis in Apoca contentæ,qua mediante Antonius se soluturum spopondit duc. 3000. si promissa non impleret, æquè plana, & facilis visa est negativa resolutio. Quandoquidem ejusmodi stipulatio reipsa continens Pactum pœnale, in subjecta 6
materia viribus subsistere nequit. Cum enim in contrahendis Nuptiis libera debeat esse potestas, ut ait *Text.in leg.* 7
Mulier.5. in fin.Cod.de Sponsal., hujus propterea generis Conventiones, utpotè libertati Matrimonii, & sic bonis moribus contrariæ, utroque Jure damnantur, & irritantur, ne Matri- 8
monia, vel Sponsalia formidine impositæ pœnæ contrahi contingat, ut respondit *Paulus in leg. Titia* 134. *ff. de verb. obligat.* =ibi= *Quia inhonestum visum est vinculo pœnæ Matrimonia obstringi, sivè futura, sivè jam contracta* = Undè Agenti ad solutionem pœnæ hujusmodi ex stipulatu ob fidem non servatam, semper obstabit exceptio doli mali juxta *Text.in d.leg.* 9
Titia, & in leg. Mulier.5. in fin.Cod. de Sponsal., & in leg. Neque 15. Cod. de Nuptiis, et in leg. libera 2. Cod. de Inutil. stipul.

Idemque severè decernitur per
Jus Canonicum, ut patet ex *Cap.Gemma 29. de Sponsal.*, ubi *Gregorius IX.* 10
ità concludit = *Cum itaque libera Matrimonia esse debeant, & ideò talis stipulatio propter pœnæ interpositionem sit meritò improbanda* = ibique *Gloss. verb. Libera*, & communiter Canonistæ,& signanter *Abb. Panormitan.n.1., & seqq.*

& seqq. Gonzal.num.2. , & à num.4. usque ad fin. Barbos.num.1. , & seqq. Cujac.in hoc Cap. , & in citat.leg.Titia Pirhing.in Jus Canonicum tom.4. tit.1. sect. 1. de Sponsal. §.4. num. 22. Sanch. de Matrim. lib.1. disput.3.n.2. Rot. coram Bich. decis.89. num.8., & cor. Priol. decis.198. num.10. , & in recent. decis.493.num.1.part.4.tom.2., & decis.142.num.7. & 8.part.15.; Si igitur pœna inutiliter propter illius improbitatem apposita dignoscitur in
11 Apoca , de qua agitur , ambigendum utiquè non erat , quin Antonius immunis ab ejus solutione esset reputandus.

Cæterùm ad exuberantiam justa, & rationabilis accedebat causa, propter quam Antonius à contrahendis Nuptiis, seù verius Sponsalibus cum Josepha resilire cogebatur, acerrima nempè Patris sui indignatio ab hisce Nuptiis longè disparibus ratione Nobilitatis, & divitiarum, quibus ipsius Domus præfulget, dissentientis. Si
12 enim causa hujusmodi apta esse posset præbere eidem Antonio justam excusationem resiliendi à Sponsalibus utcumque perfectis ad tradita *per Piton. discept. Eccles.42. num.76. ad 81. Rot. dec.979. num.2. cor. Molin. , & dec.77. n.5. cor. Kaunitz*; omni penitùs difficultate exulante, aptissima reputanda erat ad effectum facilius denegandi exequutionem sæpedictæ Apocæ præseferentis juxtà superius firmata non quidem perfectum contractum ineundi Matrimonium, sed dumtaxat nudam voluntatem, & simplex
13 propositum Antonii contrahendi Sponsalia in futurum, & continentis pœnam per utriusque Juris censuram improbatam, ut ad rem ratiocinatur *Rot. in Majoricen. Sponsalium 25. Novembris 1735. §. finali cor. Emo D. Card. Crescentio*.

Et ità Antonio Bernardo tantum informante; Josepha verò, etsi pluries monita, Jura sua deducere negligente fuit resolutum.

EMINENTISSIMO CAPRARA

Tuden. Sponsalium

Lunæ 20. Junii 1746.

Confirmatoria præcedentis

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decisione

SUMMARIUM

1 *Rota stetit in decisis.*

2 *Sponsalia probari debent per liquidam demonstrationem repromissionis futurarum Nuptiarum mutuo Contrahentium consensu firmatæ.*

3 *Verbum* = volo = *cum subsequentibus verbis* = in meam Sponsam = *nullam præsefert de præsenti dispositionem, sed actum disponendi confert ad tempus futurum.*

4 *Tempus futurum non trahitur ad præsens.*

5 *Actus in futurum tempus indeterminatè collatus dici nequit de præsenti perfectè conclusus.*

6 *Longa intercedit differentia inter promissionem futurorum Sponsalium, & ipsa Sponsalia.*

7 *Posito perfecto Sponsalium contractu, non potest alter ex Sponsis mutare statum.*

8 *Si alter ex Sponsis in ineundis Sponsalibus sibi reservet libertatem assumendi statum Cælibem, non censetur contrahere velle Sponsalia de præsenti, sed patefacere velle nudam suam voluntatem de futuro.*

9 *Verbum* = volo = *denotat actus perfectionem, quando profertur ad interrogationem alterius, vel quando ex circumstantiis apparet fuisse prolatum animo determinato gerendi actum perfectum de præsenti.*

10 *Secus quando prolatum apparet ad patefaciendum simplex propositum, & desiderium contrahendi Sponsalia.*

11 *Ad quem propositum subsequentes actus referri debent.*

12 *Sponsalia contracta dici non possunt*

sunt, si non adsit mutuus utriusque Contrahentis consensus.

13 *Argumenta, & Conjecturæ, quæ præseferunt repromissionem præsumptam, inepta sunt ad suadendam ipsam repromissionem.*

14 *Quando tamen alter Sponsus, de cujus repromissione concludenter non constat, remanere potest in sua plena libera voluntate.*

15 *Sponsalia non dubiam, & æquivocam, sed concludentem probationem requirunt.*

16 *Concludens probatio est necessaria in Causa status adimente nativam Hominum libertatem.*

17 *Frustra agit Sponsus ad Sponsalia, quorum Contractum non probat.*

18 *Conventiones in contractu Sponsalium stipulatæ libertati Matrimonii contrariæ damnantur, ac doli mali exceptione refelluntur in utroque Jure.*

19 *Pœna sub conditione promissa non debetur nisi adveniente conditione.*

20 *Conventiones in Sponsalibus stipulatæ, quatenus Sponsalia non adimpleantur, nullæ sunt, sive nomine pœnæ, sive nomine Dotis fuerint distinctæ*, & n.22.

21 *Ratione impedimenti, quod præstant libertati Matrimonii, quæ semper est eadem.*

22 *Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

23 *Ubi militat eadem ratio, ibi idem Jus, & lex est statuenda.*

DECIS. VIII.

Ad Vot.VI. num.153.158.

NUllum intercessisse Sponsalium Contractum inter Antonium Bernardum Mosquera, & Josepham Pardo, minùsque locum esse solutioni pœnæ ducatorum 3000., cui Antonius in quadam Singrapha per ipsum obsignata se subjecerat, si datam fefellisset fidem, respondit Sacrum Tribunal, Josepha Jura sua deducere negligente, *sub die 21. Martii proximè præteriti* ex rationum momentis in *Decisione* per me sub die dicta evulgata expositis, quæ etsi in hodierna Audientia eadem Josepha magna virium contentione evertere fuerit adnisa, in irritum tamen cessere conatus 1
omnes, propterea quod Domini steterunt *in decisis*.

Iterùm namque deficere visa est concludens probatio Sponsalium non aliter adstruenda, nisi per liquidam demonstrationem repromissionis futurarum Nuptiarum mutuò Contra- 2
hentium consensu firmatæ, ex Juribus, & Doctrinis *in mea Decisione cumulatis* §. 2. Hic autem deficit voluntas Antonii contrahendi Sponsalia de præsenti cum Josepha, & quatenùs voluntas hujusmodi, de qua cæteroquin non constat, supponeretur, deficit quoque mutua repromissio Josephæ, qua seposita, frustrà utique proponitur Contractus Sponsalium.

Sanè verò deficit certa, & determinata voluntas Antonii contrahendi Sponsalia *de præsenti* cum Josepha, quia iterùm perspectis litteris, & spiritu Singraphæ per ipsum subscriptæ, ex ea nil aliud emergebat nisi nuda voluntas, simplexque propositum contrahendi *in futurum Sponsalia* cum Josepha ab Antonio in hæc verba explicatum = *Volo in meam Sponsam Donnam Josepham Pardo* = Verbum enim illud *volo* in his, quæ, prout in casu, pendent à sola voluntate loquentis, non executionem, sed initium actus præsefert, nullamque dispositionem de præsenti, sed disponendi actum ad tempus futurum con- 3
fert, juxtà communiorem Sententiam, de qua *Bonaccin. tit. de Sponsal. quæst. prima punct. primo num. 3. tom. primo, Panimoll. decis.* 23. *num.* 6. latè *Rot. decis.* 121. *num.* 7. *ad* 11. *part. prima divers., & decis. 9. sub num. 2. versic. Non quidem, & num. 3. lib. 14. tom. 2. ad ornat. Card. de Luc.* Quamobrem ex præambula nudæ voluntatis significatione tempus futurum respicientis, & unicè per Antonium directæ ad accipiendam Josepham *in Sponsam*, & sic *ad Sponsalia*, arguere non licebat ad actus perfectionem de tempore præsenti; Nàm tempus futurum non trahitur

4 hitur ad præsens, quià de præsenti ve-
rificari non potest , *Rot. decis.* 414.
num. 2. *coram Coccin.* Unde actus in
futurum tempus indeterminatè colla-
tus dici utique nequit de præsenti
5 perfectè conclusus *Torr. variar. Jur.*
quæst. tit. 12. *quæst.* 41. *sub num.* 47.
versic. Similitèr , & *num.* 48. , *Rot. ci-*
tat. decis. 414. *dicto num.* 3. *coram Coc-*
cin. Si ergò Antonius in Singrapha
patefecit voluntatem contrahendi in
futurum Sponsalia cum Josepha, affir-
mari profectò non potest , quod cum
Josepha Sponsalia de præsenti inire in-
tellexerit , propterea quod longa in-
tercedit differentia inter promissio-
nem futurorum Sponsalium , & ipsa
6 Sponsalia , ut individualiter firmat
Rot. decis. 195. *n.* 5. *coram Emerix*, &
dec. 682. *num.* 9. *cor. Lancett.* , cum
aliis cumulatis *in Decisione* , quæ re-
videtur § 3.

Eoque certiùs , quia Antonius in
una, eademque Singrapha sibi præser-
vavit libertatem assumendi Statum
Ecclesiasticum , quæ sane libertas pu-
gnat de directo cum perfectione Con-
tractus Sponsalium de præsenti ; Sicuti
enim posito perfecto Sponsalium Con-
7 tractu , datum non fuisset Antonio ex
tunc mutare statum , *Rot. decis.* 682.
num. primo coram Lancett. ità ex
præservatione dictæ libertatis dicen-
dum est Antonium non intellexisse
contrahere Sponsalia de præsenti ,
sed unicè patefacere voluisse nudam
voluntatem illa contrahendi de futu-
8 ro , ut appositè ratiocinatur *Ursaya*
discept. Eccles. tom. 2. *par. prima* , *di-*
scept. 12. *num.* 8.

Atque hinc frustrà Scribens pro
Josepha suadere adnitebatur, quod in
præsenti facti specie per verbum illud
volo dici debeat inductus Contractus
Sponsalium de præsenti perfectus ;
Nàm tunc demùm verbum *volo* actus
perfectionem de præsenti denotat ,
vel quando profertur ad interrogatio-
nem alterius, vel quando facti circum-
stantiæ suadent illud fuisse prolatum
9 animo determinato gerendi actum
perfectum de præsenti , ut explicant
Sanchez de Matrim. lib. primo di-
sput. 18. *num.* 25., & 26. *Rot. dec.* 121.
num. 23. *part. prima diversor.* , & *de-*
cis. 713. *num. primo* , & 2. Secùs au-
tem quando , prout in themate , pro-
latum apparet ad patefaciendum sim-
plex propositum , & desiderium con-
trahendi Sponsalia , & nedùm nullum
concurrit argumentum aptum suade-
re determinatam voluntatem Profe-
rentis contrahendi Sponsalia de præ-
senti , sed argumenta militant pro si-
gnificatione nudæ voluntatis , simpli- 10
cisque propositi ineundi Sponsalia de
futuro; Quibus in terminis nihil pror-
sùs per verbum *volo* censetur de præ-
senti dispositum juxta sententiam
communiori calamo receptam , supe-
riùsque firmatam .

In nihilum proficientibus non-
nullis Epistolis amatoriis per Anto-
nium ad Josepham datis , in quibus
cum datam fidem se soluturum jacta-
verit , arguebatur ideò Antonium
agnovisse se obstrictum vinculo Spon-
salium de præsenti initorum cum Jo-
sepha virtute Singraphę per ipsum An-
tonium obsignatæ : Quoniàm si , ut
vidimus , Singrapha nil aliud præse-
fert nisi nudam voluntatem contrahen-
di Sponsalia de futuro, profectò quid-
quid se impleturum dixit Antonius in
dictis Epistolis , alitèr intelligi ne-
quit , nisi ad terminos nudæ volunta-
tis , & simplicis propositi in Singra- 11
pha præcedenter explicati , ad quam
subsequentes actus habent relationem,
Rot. dec. 592. *num.* 10. & *dec.* 1320.
num. 8. *cor. Lancett.*

Verùm enim verò etiamsi suppo-
neretur , quod Antonius virtute Sin-
graphæ per ipsum obsignatæ contra-
here intellexisset Sponsalia de præ-
senti cum Josepha , adhùc promissio
ejusmodi utpotè destituta mutua re-
promissione Josephæ , nihil prorsùs
conferret ad initorum Sponsalium
probationem , nàm Sponsalia Contra-
cta dici non possunt non concurrente 12
mutuo alterutrius Contrahentis con-
sensu , ut firmat *Decisio* , quæ revide-
tur §. 2. *circa fin.*

Absque eo quod repromissio Jo-
sephæ desumi possit ex argumentis, &
conjecturis erutis vel ex eo , quod
Antonius sæpedictam Singrapham per
ipsum subsignatam eidem Josephæ
tradiderit , vel ex dictis Epistolis

amatoriis per Josepham cautè asservatis, in quibus Antonius datam fidem se soluturum spopondit, vel ex restitutione dictæ Singraphæ instantissimè per Antonium à Josepha petita, sed non obtenta, ejusmodi namque argumenta, quæ nil aliud præseferunt nisi
13 repromissionem præsumptam, inepta reputata fuere in casu, de quo agitur, ad suadendum, quod Josepha mutua repromissione Sponsalia pernecesse firmaverit. Cùm enim verba Singraphæ per Antonium obsignatæ ipsius Antonii promissionem dumtaxat respiciant, consequitur indè, quod cum Josepha potuerit in plena libertate manere, & Singraphæ traditionem acceptare, illiusque restitutionem denegare, Epistolasque cautè asservare, ut Antonius in eo, quod respiciebat ipsius Josephæ favorem, eidem Josephæ maneret obstrictus, jam patet,
14 quod non per hoc tutò affirmari possit ad liquidum constare de mutua repromissione Josephæ Contractui Sponsalium accomodata. Id quod sufficit ne Sponsalia perfecta ex mutuo utriusque Partis consensu reputari possint per ea, quæ observant *Cardinalis de Luca de Matrim. discurs.* 8. *num.* 4., *&* 5., & consentaneè ad receptissimam DD., & Sacræ Rotæ sententiam latè firmat *Ursaya discept. Eccles. tom.*7. *part. prima*, *discept.*17. *per*
15 *tot.*, & præcipuè *n.*25. Sponsalia enim non dubiam, & æquivocam, sed probationem requirunt concludentem omninò necessariam in Causa status adimente nativam hominum liberta-
16 tem, ex firmatis per *Sanchez de Matrim. lib. primo disput.*5. *num.*5., *& dispu.*18. *num.*4. *in fin.*, *Ursaya discept.*18. *num.*29. *& seqq. tom. primo part. prima*, *& discept.*17. *n.*13., *&* 14., *& num.*44. *tom.*7. *part. prima*, *Panimoll. dec.*23. *n.*3., *Rot. decis.*374. *coram Cels.*, *& dec.*682. *coram Lancetta*, utrobique *num. primo*.

Exclusa itaque ex his necessaria probatione Sponsalium, de quibus non liquet, supervacaneum erat inquirere de causis resiliendi ab eis; Similitèr Sponsalium Contractu non probato, locus haud esse poterat coa-
17 ctioni Antonii, pro qua frustrà instabat Josepha ex firmatis per *Rot. dec.* 374. *num.* 2. *coram Cels.*, minusque Antonius adjici poterat ad solutionem pœnæ ducatorum 3000. in Singrapha adjectæ, si ipse datam fidem fefellisset; Quia conventiones hujusmodi libertati Matrimonii adversantes, damnantur, & irritantur, ac doli mali exceptione refelluntur, 18
tùm in Jure Civili *in leg. Titia* 134. *ff. de verbor. obligat.*, tùm in Jure Canonico *in Cap. Gemma* 29. *de Sponsal.*, ut latiùs demonstrat *Decis.*, *quæ revidetur* §.4., *&* 5.

Replicatione non attenta, quod sponsio ducatorum 3000. non quidem nomine pœnæ, sed titulo Dotis fuerit per Antonium emissa. Ultra quod enim unus Dominorum advertebat, quod Antonius ducat. 3000. se soluturum spopondit, si datam fidem fregisset, & sic nomine pœnæ, solùmque addidit = *Et quatenus Statum Ecclesiasticum assumere vellem, eidem Puellæ dari debeat dos* = Undè inferebat, quod si Antonius Statum Eccle- 19
siasticum nondùm assumpsit, extranea erat ex hoc capite Dotis petitio *leg. Cedere diem ff. de verbor. significat.* Urgebat præterea, quod *Textus Civiles*, *& Canonici*, *& DD. omnes* in Decisione, quæ revidetur, allegati, 20
non respiciunt ad titulum, sub quo solutio conventa fuerit, sed unicè hasce conventiones improbant ratione impedimenti, quod præstant libertati Matrimonii; Undè cum ratio sem- 21
per sit eadem, distinctio inter sponsionem pœnæ in genere, & ejusdem pœnæ promissionem nomine Dotis ni- 22
hil utique concludit; Nàm ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, ad *Text. in leg. Non distinguemus ff. de recept. arbitr.*, *Rot. dec.*165. *n.*6. *coram Ansald.*, *dec.*777. *num.*40., *&* 41. *coram Molin.*, immò cum rationis identitas utrique casui adamussim conveniat, idem Jus, ea- 23
demque lex in utroque casu est utique statuenda ex vulgatis juribus, de quibus *Rot. decis.*690. *num.* 8. *coram Molin.*

Et ita &c. Utraque &c.

EMI-

EMINENTISS. ELEPHANTUTIO

Conſtantien. Sponſalium.

Mercur. 26. Junii 1748.

ARGUMENTUM

Sponſa habet juſtam, & rationabilem cauſam recedendi a Sponſalibus, ſi Sponſus illam infamare tentaverit, falſo publicans ſe eam carnaliter cognoviſſe.

SUMMARIUM

1 *Facti ſeries*, & n. ſeqq.

7 *Plene probata dicuntur Sponſalia, ſi conſtet de utriuſque Partis conſenſu, ac de mutua promiſſione de Matrimonio contrahendo.*

8 *Conditio in Sponſalibus appoſita* = Quatenus Conſanguineorum accedat conſenſus = *adimpleta apparet, quoties Conſanguinei ſe ſubſcripſerunt Inſtrumento Matrimoniali.*

9 *Qua conditione adimpleta, promiſſio in Sponſalibus emiſſa habetur, ac ſi ab initio pura, & abſoluta fuiſſet.*

10 *Quando conſtat de Sponſalibus Judex compellere debet reluctantem ad ſervandam fidem.*

11 *Maximè ſi fuerint jurata.*

12 *Quando tamen agitur de compellendo maſculo.*

13 *Secuſſi agatur de Fœmina, quæ potius eſt monenda, quamvis Sponſalia juraverit, & de ratione.*

14 *Rationabili concurrente cauſa reluctantiæ a Sponſalibus perfectis etiam juratis recedere licet, & Judex abſtinere debet a coactione.*

15 *Juſta, & rationabilis cauſa erit, ſi Sponſus falsò publicaverit ſe Sponſam carnaliter cognoviſſe*, & n. 16. & 24.

17 *Non bono explentur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio.*

Ab inviſis Nuptiis fauſti ſperari non poſſunt eventus, ibid.

18 *Ad majora vitanda mala Eccleſia abſtinet a coactione, ac Sponſis primævam libertatem reſtituit.*

19 *Matris, ac Patrui contradictiones, ſimultates, ac comminationes ſignanter exhæredationis faciliorem reddunt receſſum a Contractu Sponſalium*, & n. 25.

22 *Bona vel mala fama nullo tempore magis, quam initio vel utilis, vel damnoſa.*

25 *Litis diuturnitas excitat odia, ſimultates, & Conſanguineorum contradictiones, ex quibus a Sponſalibus contractis recedere licet.*

26 *Quando ab inviſis Nuptiis nonniſi infauſti ſperari poſſunt eventus, abſtinendum eſt a coactione.*

27 *Teſtis unicus de auditu nihil probat.*

28 *Quando conſtat de cauſa reluctantiæ, ipſa reluctantia referri non poteſt ad aliam cauſam non apparentem, nec veroſimilem.*

DECIS. IX.

Ad Vot. II. num. 66. & ad Vot. III. ſub n. 48. & ad Vot V. num. 7.

SOLEMNI interpoſito Juramento, flexiſque genibus coram Imagine *Sanctiſſimi Crucifixi* nobilis Domicella Maria Anna Lantvving, ac Dominus Baro Beatus Felix de Zurlauben ſub *die 25.* 1
Novembris 1744. mutuam ſibi fidem dederunt de Matrimonio ineundo; Sed quoniam per Apocam anteà exaratam ſub *die 23. Junii ejuſdem Anni* dicta Domicella eamdem emiſerat promiſſionem, injecta conditione = *Quatenus ſuorum Conſanguineorum accederet conſenſus* = hinc ſucceſſivè *ſub die 21. Martii ſequentis anni*, plaudentibus, atque aſſentientibus ejuſdem Puellæ Conſanguineis publicum 2
celebratum fuit Inſtrumentum, quo Sponſalia hujuſmodi plenè abſoluta, ac confirmata fuerunt.

Rebus ità conſtitutis, Baro præfatus, qui Dux erat Prætorianæ Cohortis Chriſtianiſſimi Galliarum Regis in Bellum profectus eſt; Mox verò Patrios repetens lares, in Officio

non

non se continuit : Pertæsi nàmque Sponsæ Parentes assidui illius accessus in proprias Ædes, curavit Baro sub quæsitis coloribus Domicellam traducere in Domum alienam, ibique so-
3 lus cum sola, vesanò ductus amore, illicita cum ea tentavit, & quamquàm in irritum illius cessissent conatus, nihilominùs ipse militari quadam licentia, & fortasè ex industria optatas Nuptias properandi, jactare, atque evulgare non dubitavit, se rem cum illa habuisse, quamobrem delata falsæ hujus Criminationis notitia ad no-
4 bilem Puellam, authumavit hæc, ejusque Consanguinei eadem injuria affecti, exequutioni initorum Sponsalium præ viribus se opponere.

Vocata itaque in Judicium coram Commissario Constantiæ, censuit ipse *Constare de Causis sat relevantibus resiliendi, ac Sponsalia rescindendi*, meamque conventam ab impetitis ab-
5 solvit, & quamquam in contrariam Sententiam abierit Reverendissimus Helvetionum Nuntius; Delata nihilominùs per Appellationem Causa ad Sac. Tribunal, mihique Commissione directa, Dubio à me proposito = *An constet de Sponsalibus, itàut sit locus coactioni?* = DD. respondere non hæsitarunt = *Affirmativè ad primam partem, Negativè ad secundam* =

De Sponsalibus enim contractis non erat dubitandi locus, cùm de illis incontrovertibilitèr constet tùm ex Apoca proprio charactere Mariæ Annæ subscripta, tùm à jurata, ac solemni promissione hinc indè facta coram Sacratissimi Crucifixi Imagine, tùm à Confessionibus, aliisque facti præsidiis *in Summario* Collitigantium exhibitis, quæ omnia, cùm apertè præseferant reciprocum utriusque Partis consensum, ac mutuam promissionem de Matrimonio contrahen-
7 do, plenam in consequens Sponsalium probationem constituunt ad literam *Text. in leg. prima ff. de Sponsal., & in Canon. Nostrates* 30. *quæst.* 5. *Pirhing. In Jus Canon. lib.* 4. *tit. primo sect. prima num.* 2, *Pont. de Matrim. lib.*12. *cap. primo num. primo, & seq. Rot. coram Molin. decis.*1325. *num.* 4. *&* 11. *& in Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. 2. *cor. R. P. D. meo Bussio.*

Non attento, quod promissio ex parte Mariæ Annæ fuerit conditionalis, veluti pendens à consensu per illius Consanguineos præstando; Hic etenim requisitus consensus nedum non deficit, quinimò præstitus apparet simul atque ipsi præsentes adstiterunt, seque subscripserunt Instrumento Matrimoniali posteà celebrato, per quem actum, sicuti promissionem Puellæ in iis contentam solemnitèr approbarunt per *Text. in leg. Emptor §. Lucius Titius ff. de pact. leg. Pluribus* 140. *ff. de verbor. oblig. Burfatt. cons.*39. *num.*24. *Rot. coram Cels. decis.*396. *num.*8. *& in recent. dec.*381. *num.*16. *par.*4. *tom.* 3., *& decis.* 334. *num.*4. *&* 5. *part.*16., ità impleta re- 8
mansit conditio ejusdem promissionis, quæ ideò censenda venit, non secus 9
ac si ab initio pura, ac absoluta fuisset, *leg. Si Pupillus* 26. *ff. de condit. instit. Rot. coram Molin. decis.* 129. *num. primo tom. primo, & in rec. decis.*318. *num.*6. *part.* 10. *& dec.* 98. *num.*27. *&* 28., *& decis.*243. *num.* 16. *part.*17.

Causæ itaque difficultas versatur circà *alteram Dubii* partem, an nimirùm *sit locus coactioni ejusdem Domicellæ?* circà quam meritò DD. in *Negativam* inclinarunt; Quamquàm enim, ubi constat de Sponsalibus ex Officio Judicis sit canonicis remediis reluctantem compellere ad fidem ser- 10
vandam, ac Matrimonium contrahendum, juxtà claram dispositionem *Text. in Cap. Præterea, & Cap. Ex literis il* 2. *de Sponsal., & Matrim.* quam passim sequuta est *Rot.*, signanter in *decis.*1326. *num.*17. *coram Molin., & decis.* 516. *num. primo coram Ansald., & in dicta Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. 7. *coram R. P. D. meo Bussio*; Potissimùm, ubi Sponsalia fuerunt religione juramenti firmata, quo casu propter duplex vinculum, Contractus scilicet, ac Jura- 11
menti, Ecclesia Justitiæ cultrix districtiùs procedit, eoque magis compellit Jurantem, ut impleat promissa *Fagnan. in dicto Cap. Ex literis num.* 1. *&* 2. *de Sponsal. Pirhing. in Jus Canon.*

non. lib.4. tit. primo sect. 3. num. 18. *Castropal. part.5. de Sponsal. disp.prima punct.*8. *num.*2. *Panimoll. dec.* 23. *num.*18. cum aliis adductis *in dict.decis.*1726. §. 19. *tom.*5. *cor. Molin.*

Inapplicabilis attamen visa est Dispositio præfatorum Jurium, cùm ea rectè procedat, ubi agitur de *Ma-*
12 *sculo* renuente adimplere Sponsalia: At quoties è contrà res est de *Muliere* detrectante subintrat censura alterius *Text. in Cap. Requisivit eodem tit. de Sponsal.*, qua sancitum est Mulierem potius monendam, quàm esse cogendam, tametsi juramento suam promissionem firmaverit; Indulgendum
13 est enim illius imbecillitati, ac naturali inconstantiæ, propter quam æquè facilitèr inducitur ad promittendum, ac ad fidem fallendam, proptereaque mitiùs cum illa, quàm cum Masculo agendum est, nè fortè coacta eadem facilitate pœnam censurarum despiciat, aut invisas contrahat Nuptias; Undè potiùs mali, atque infelices exitus consequuntur, quemadmodum ex mente præcitati *Text. in Cap. Requisivit* communiter firmant *Covarruv. de Sponsal. part. prima cap.*4. *num.*4., & 5.. *Piton. discept. Eccles.*32. *n.*26. *Rot. coram Ansald. decis.*516. *num.*17. *& seq. tom.*5. *& in Albanen. Sponsalium* 24. *Junii* 1711. *coram clar.mem. Card. Scotto, & in Vicen. Sponsalium* 17. *Junii* 1715. *coram Crisp.* inter impress. *decis.* 372. *num.* 14. *& seq. tom.*2., & sub eadem distinctione, conciliando diffidentes præfatorum *Textuum* dispositiones, novissimè firmavit *Rot. in dicta Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. *Inapplicabilis* confirmat. 16. *Januarii* 1747. §. *Nec quicquam & seq.coram R.P.D. meo Bussio.*

Ex hoc itaque solo fundamento locus coactioni non erat, sed eò magis ab illa abstinendum esse putarunt DD., quia legitimam, ac prorsus rationabilem suæ reluctantiæ causam Maria Anna proponit; Ea etenim concurrente à Sponsalibus, quanquàm perfectis, ac juramento muni-
14 tis recedere licet, atque Judex à coactione omninò desistere debet, juxtà monitum ipsiusmet *Text. in Cap. Ex literis de Sponsal.* & tradunt unanimiter DD. & signantèr *Abb.* ibidem *num.*8., *Gonzal. in Cap. Præterea numero* 8. *eod. tit.*, *Menoch. cons.* 786. *num.*8. *&* 9. *Antonin. Var. resol.* 2. *num.*3. *Sanchez de Matrim. lib. primo quæst.*29. *num.*4. *Rot. coram Seraphin. decis.* 1112. *num. primo, & seq. & coram Cels. decis.* 374. *num.* 4. *&* 9. *& coram Pamphil. decis.* 96. *num.* 2. cum aliis relatis *in decis.*979. *numero primo coram Molin. tom.*4.

Planè, cæteris etiam omissis, sat justam, ac omnino rationabilem causam recedendi à promissis præstat Mariæ Annæ falsa illa, atquè improba criminatio à Barone in vulgus emissa, quod carnaliter eam cognoverat, quandò vi quidem facinus hoc tentavit,
sed prorsùs inutiliter, forti animo obsistente Puella, quemadmodum ipsemet Baro conscientiæ stimulis posteà excitatus per publicum, ac juratum Instrumentum declarare non dubitavit, retractando, atque execrando tanquàm falsa, quæ anteà in dedecus Nobilis, ac honestæ Virginis edixerat. 15

Ab hac autem injusta diffamatione, propter quam infenso animo Puella ipsa Sponsum diffamantem prosequitur, adeout potius pœnam, ac mortem subire, quam cum illo Matrimonio se jungi per actum publicum solemniter declaraverit, legitima, ac prorsus justa oritur causa recedendi a Sponsalibus, atquè in con- 16
sequens abstinendi a coactione, ut per *Text. in Cap. Quemadmodum de jurejuran.*, ibique *Abbas num.*4. in specie admonent *Sanchez de Matrim. lib.* 5. *disput.*63. *num.* 3. *& seq.*; *Rot. coram Cavaler. decis.* 421. *num.* 4. *& coram Pamphil. decis.*96. *num.* 4. ibique *Adden. num.*10. *& coram Duran.dec.*342. *num.*5. *& 6.in Moguntina Sponsalium* 20. *Novembris* 1741. §. 11. *coram R. P. D. meo Molino*; Non enim bono explentur exitu, quæ malo sunt inchoata principio, nec ab invisis Nu- 17
ptiis fausti sperari possunt eventus; Hinc est, ut pia Mater Ecclesia ad majora evitanda mala a coactione abstinere se solet, ac Sponsis primævam libertatem restituere, ut in similibus circumstantiis notant *Reiffenstuel.lib.*4. 18
Decret.

Decret. ill. primo de Sponsal. §.8. *numero* 267., *Rot. coram Burat. dec.*311. *num.* 4. & *coram Coccin. decis.* 437. *num.*4. & 7., & *coram Cels. dec.*889. *num.*5. & 9., & *coram Molines decis.* 979. *num.* 3. & *coram Kaunitz decis.* 77. *num.* 11. *et in dicta Moguntina Sponsalium* 20. *Novembris* 1741. §.11. *coram R. P. D. meo Molino*.

Accedit, quod eamdem propter diffamationem Mater, ac Patruus Domicellæ, qui Sponsalibus cum Barone contractis libenti animo consenserunt, modò & ipsi concitati illorum exequutioni nedum obstitunt, sed ultra progrediendo, solemni juramento professi sunt, quod si Filia, ac respectivè Neptis eorum voluntati resistens Nuptias contrahat cum Barone, eximio erga illam abjecto amore, Bonis, ac hæreditate privabunt; Quæ sanè Parentum contradictiones, simultates, ac comminationes, signanter exhæredationis innixæ, ut hic, ratio-
19 nabili causæ eo faciliorem reddunt recessum a Contractu Sponsalium juxta firmata in specie per *Spad. cons.* 152. *num.*10. *lib.*2. *Guttier. quæst. Can. lib. primo cap.*20. *num.*17., *Rot. cor. Pen. decis.*517. *num.* 5. & *seq.*, & *coram Buratt. decis.* 412. *num.* 6. & *coram Molin. decis.* 779. *num.* 2. & *coram Kaunitz decis.* 67. *num.* 5., & *coram Lancett. dec.*682. *num.*14.

Nec pronis auribus audiri meruerunt, quæ in excusationem instructæ calumniæ a Barone pro ponebantur, quod nimirum rem ipse fidelitati paucorum concrederit causa properandi ad Nuptias, furenti ductus amore er-
20 ga Domicellam; dictaque in illius dedecus, tamquam falsa, jam retractaverit, ac revocaverit: Etenim, si primus omnium Baro falsum crimen, tamquam verum supposuit, atquè communicavit tum Commissario Lucernensi, tum Auditori Rmi Helvetiorum Nuntii, tum etiam Parocho Tugii, atque demum P. Guardiano Cappuccinorum, dubitandum utiquè non est, quin ipse fuerit Auctor injustæ, atque improbæ diffamationis,
21 quæ semel in vulgus emissa, successiva illius retractatione divelli, aut imminui nequit; Cum bona, vel mala fama nullo tempore magis, quàm initio utilis, ac respectivè damnosa sit,
eaque adempta, cætera, quæ sequuntur, ejusdem sunt æstimationis, juxtà 22
illud *Tacit.* in vita *Agricolæ* = *Non ignarus instandum famæ, ac prout prima cessissent, fore universa* = Unde de fama mirè cecinit *Virgil. lib.* 4. *Æneid. vers.*174.

Fama malum, quo non aliud velocius ULLUM,
Mobilitate viget, viresque acquirit eundo =
PARVA metu primo, mox sese attollit in auras,
TAM ficti, pravique tenax, quam nuntia veri =

Et indubitantius, cum adhuc hic in Curia Defensores ejusdem D. Baronis ex verosimili ejus mandato in
scriptis impressis idem criminosum fa- 23
cinus jam pro certo supposuerint, ac propugnaverint.

Qua vero mente, quove consilio inductus fuerit Baro ad jactandum falsum crimen pro vero, nihil interest investigare; Satis quippe est, ex improvido illius facto in discrimen, saltem apud vulgares Homines, positam fuisse honestatem Nobilis Domicellæ,
ut hæc justam valeat allegare causam 24
resiliendi à promissis: Si nàmque diuturnitas ipsa litis, odia, simultates, & Consanguineorum contradictiones excitat, itaut à Sponsalibus contra-
ctis liceat recedere, quin sit locus 25
coactioni ad plene firmata per *Rot. coram Molin. dec.*979. *num.*3., *et in rec. dec.*19. *num.*56. *par.* 10., *et dec.* 249. *num.*13. *par.*14. cum aliis adductis in superiori §. *Accedit*; Multo sanè magis in casu, in quo hæc infimul confluentia procedunt ab injusta Puellæ diffamatione, quæ ipsius animum adeò concitavit, atque exulceravit, ut promptam se declaraverit ad subeundas pœnas a Jure inflictas, ac mortem potius, quam inviso Homini se copulare; In his etenim circumstantiis, in quibus a Nuptiis nonnisi difficiles, atque infausti exitus sperari possunt, omnia jura clamant abstinendum esse a coactione, ac Mulie-
rem reluctantem pristinæ libertati re- 26
stituendam, eadem *Rot. coram Molin.*

*lin. dicta dec.*979. *num.* 3. , *et coram Lancett.dec.*682. *num.*14.cum aliis superius adductis *in* §. *Ab hac. in fin.*

Frustraque Defensores Baronis insinuare conantur constantem hanc Puellæ reluctantiam potius tribuendam consilio, ac instigationi Matris, quæ secundas exoptans Nuptias cum germano Fratre Commissarii Lucernensis, istius Filio Mariam Annam nubere intendit. Assertio siquidem hæc stans in ore unici Testis de audi-
27 tu, qui nihil probat, ex vulgatis, de quibus *Text. in Cap. Veniens, & Cap. Jurejurando, & Cap. In omni negotio de Testib., & In Leg. Jurisjurandi Cod. eod. tit.*, ex eo prorsus commentitia deprehenditur; quod Domicella, quæ usque ab initio hujus Litis procul a Matre degit in altero ex Monasteriis Civitatis Comi, spontè, ac deliberato animo eamdem declarationem emisit ob causas in illa expressas, & potissimum propter injustam diffamationem, quo posito, ineptum erat illius reluctantiam tribuere, atque referre ad aliam causam non apparentem, nèc verosimilem, ex vulgata regula, de qua *Gabriel. cons.*75. *n.*11. *lib.*2. *Gratian. discept.* 786. *num.* 19. *Rot. decis.*533. *num.*18. *tom.*2., & *decis.* 693. *num.* 14. *tom.* 3. *par. prima coram Molin.*

Et ita &c.Utraque &c.

R. P. D. DE VAIS

Constantien. Sponsalium.

Veneris 17. *Januarii* 1749.

Confirmatoria præcedentis.

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decisione.

SUMMARIUM

1 *Facti species.*
2 *Quando sententia est justa, deficit læsio, quæ est causa restitutionis in integrum.*
3 *Sponsalia perfecta quænam dicantur.*
4 *Conditio in Sponsalibus apposita* = quatenus Consanguineorum accedat consensus = *adimpleta apparet, quoties Consanguinei se subscripserunt Instrumento Matrimoniali.*
5 *Masculus, qui renuit fidem in Sponsalibus datam, & jaratam adimplere, ad illius implementum est cogendus.*
6 *Secus autem Fæmina, et de ratione.*
7 *Maximè accedente justa, et rationabili causa, per quam licet a Sponsalibus perfectis, et juratis recedere, nec recedens cogi potest ad eadem Sponsalia adimplenda.*
8 *Sponsa recedere justè potest a Sponsalibus, si Sponsus illam diffamaverit falsò affirmando se eam carnaliter cognovisse*, & n. seqq.
9 *Multoque magis illius Consanguineis contradicentibus*, & n. 12.
10 *Non obstante retractatione Sponsi.*

DECIS. X.

Ad Vot.III. sub num.48.

In conflictu duarum Sententiarum, quarum *prima* Commissarii Lucernensis declaraverat Nobilem Domicellam Mariam Annam Claram de Landvving liberam ab asserta obliga- 1
tione exequendi Sponsalia inita cum Barone Beato Fidele de Zurlauben, *secunda* Reverendissimi Nuncii ad Helveticos d. Judicati revocatoria, Causa conscendit ad nostrum Sac. Tribunal, in quo prodiit Sententia R.P.D. Mei *Elephantutii* ad formam illius Decisionis editæ die 26. Junii proximè elapsi anni, decernens constare de Sponsalibus initis intèr dictam Mariam Annam, & Baronem Beatum Fidelem, eam tamèn non esse cogendam jàm contracta Sponsalia adimplere; Cùmque hujusmodi Sententia ob non interpositam à Barone Appellationem vires assumpserit rei judicatæ, in vim Commissionis ab eodem Barone obtentæ à Signatura Justitiæ in gradu Restitutionis in integrum, subscripsi Dubium = *An constet*

stet de re judicata, seù potiùs de causis restitutionis in integrum? de quo consulti DD. mei responderunt = *Constare de re judicata* =

Justitia siquidèm Sententiæ Rotalis omnem aditum præcludebat læsioni, qua cessante, deficit causa re-
2 stitutionis in integrum *Cap. Ex literis, & Cap. Constitutus de in integr. restit.*; Et sane quòad veritatem, & subsistentiam Sponsalium Justitia Sententiæ illicò apparuit tùm ex Apoca proprio Charactere Mariæ Annæ subscripta, tùm à solemni, & jurata hinc inde facta promissione coràm Sacratissima Jesu Christi Crucifixi Immagine de contrahendo Matrimonio, quibus si addantur confessiones, & facta dictæ mutuæ promissioni uniformia, du-
3 bitari non potuit de validitate, & subsistentia Sponsalium à reciproco utriusque Partis consensu dependente, juxta firmata in *Decis.R.P.D.mei Elephantutii* §. *De Sponsalibus*.

Et hanc mutuam promissionem nequidem inficiabatur Maria Anna; substinebat tamen ex parte sua liberam non fuisse, sed omninò dependentem à consensu per illius Consanguineos præstando. Sed cùm Consanguinei non detrectaverint ratam habere Domicellæ promissionem, sese
4 subscribendo Instrumento Matrimoniali subindè celebrato, illius promissio remansit pura, & pro libera haberi debet ad effectum dijudicandi liberè, ac legitimè contracta fuisse Sponsalia, ut prosequitur dicta *Decis.* §. *Non attento*.

Constabilita Justitia Sententiæ Rotalis quòad validitatem, & subsistentiam Sponsalium, nulla læsio considerari potuit in eo, quod decrevit Domicellam reluctantem datam fidem servare, canonicis remediis non esse cogendam; Quia licet ad refrænandam Masculi libertatem in recusando
5 datæ, ac juratæ fidei implementum ita disponant *Text. in Cap. Prætereà, & Cap. Ex literis il secondo de Sponsal., & Matrim.*, nihilominùs harum legum censura juxta jam receptam opinionem non convenit Fœminæ, ob cujus imbecillitatem, & minus præ-
6 judicium, cùm mitius agendum sit, quam cum Masculo, subintrat alterius *Text.* dispositio *in Cap. Requisivit eodem tit. de Sponsal., & Matrim.*, qua sancitum est Mulierem potiùs monendam, quàm cogendam esse suam licet juratam fidem servare, ut animadvertit *dicta Decis.R.P.D. Mei Elephantutii*.

Eò fortiùs, quia hìc non agitur de simplici Mulieris reluctantia in adimplemento datæ fidei Mulierum imbecillitati tribuenda, sed de reluctantia justa causa munita, qua subsistente, quemadmodùm a Sponsalibus jam perfectis, & juramento munitis licet recedere, ita & multò magis cessare debet coactio, qua mediante Mu- 7
lier teneatur adimplere id, quod justa de causa implere recusat, ut ponderat *dicta Decis.* §. *Ex hoc*.

Inter cæteras deductas causas ad comprobandam justam Mulieris reluctantiam in adimplemento datæ fidei prævaluit apud DD. ejusdem Domicellæ diffamatio a dicto Barone in vulgus emissa, & in eo constituta, quod illam jam carnaliter cognovisset; Cùm verò hoc facinus vi quidem, sed inutilitèr tentasse appareat ex subsequuta ejusdem Baronis confessione in publico Instrumento emissa, hæc improba criminatio, quæ Mulieris animum adeò infensum reddidit erga Baronem, ut potiùs mori, quam cum illo Matri- 8
monium contrahere protestata fuerit, justam præbet reluctantiæ causam nulla dignæ coactione, ut expendit *dicta Decis.* §. *Ab hac*.

Et hæc diffamatio maximè præjudicialis tùm honori Nobilis Virginis, tùm decori illius Familiæ nedum infensum reddidit ejusdem animum erga Baronem, sedConsanguineos quoque dictæ Domicellæ concitavit in odium Baronis, taliter ut prior eorum consensus præstitus Sponsalibus versus fuerit in expressum dissensum, profitendo, ac jurando eamdem Domicellam velle amore, ac bonis spo- 9
liare, quatenus non recusasset fidem Baroni datam servare; Undè ab hisce circumstantiis, quemadmodùm efficacior redditur reluctantiæ causa, ita semper minùs opportuna remanet coactio, ut expendit laudata *Dec.* §. *Accedit*.

Ne-

Neque hanc efficacem diffamationis causam minus æquam reddere valuit ejusdem Baronis retractatio, & revocatio, quæ animum Mariæ Annæ adeò pacavit, ut futuro Matrimonio novum assensum præstare non hæsitaverit, quatenus verò illius Consanguinei assentirentur, juxta exposita in ipsius Baronis retractatione; Quandoquidem diffamatio a Barone in vulgus
10 emissa, quæ causam dedit illius Defensoribus hìc in Curia eamdem diffamationem in scriptis redigere, & palam facere, non de facili per retractationem coram Parocho particulariter initam divellitur; Undè adhuc vigente causa non benè reparatæ diffamationis, valdè dubitare contingit de hujus injuriæ remissione facta a Domicella mediante nova futuri Matrimonii pro-
11 missione, cui ex diametro opponitur nova ejusdem Mariæ Annæ protestatio inita inter septa Monasterii de nunquam præstando assensu d. Matrimonio: Ultraquamquod, etiamsi antedicta nova promissio subsisteret, non indè sequeretur locum esse coactioni, renuentibus jurementò Domicellæ Consanguineis assensum præstare futu-
12 ro Matrimonio, a quo pendebat nova Nobilis Virginis promissio, ut ait *Rot. decis.572. num.4., & 5. coram Crispo, & dec.682. num.15. coram Lancett.*

Et ita remissivè ad Decisionem R.P.D. mei Elephantutii &c.

Utraque &c.

EMINENTISSIMO BUSSIO

Reatina Sponsalium

Lunæ 29. Januar. 1753.

ARGUMENTUM

Sponsalia possunt esse perfecta, etiamsi Sponsalium Contractui Sponsa non intervenerit. Consanguinei Sponsi impedire nequeunt Sponsalium executionem, quamvis Sponsa ceteroquin honesta sit minus dives, aut minus Nobilis.

SUMMARIUM

1 *INvidi nunquam desunt.*

2 *Sponsalia dicuntur perfecta, si Sponsus apud Sponsæ Patrem valida interposuerit officia, ut eam sibi in Uxorem concederet, nuptiales tabulas subsignaverit, ea in Instrumentum redigi curaverit, munuscula Sponsæ tradiderit, gratulationes præbuerit, atque receperit, & licentiam pro faciendis denunciationibus procuraverit.*

3 *Sponsalia perfecta non sunt si deficiat Sponsæ repromissio.*

4 *Sufficit tamen repromissio, seu consensus Sponsæ vel expressus, vel ex argumentis, & signis tacitè desumptus.*

5 *Consensum futuro Matrimonio Sponsa præstitisse dicitur, si de eo ineundo Patri voluntatem aperuit, dotale Instrumentum probavit, sese Sponsam evulgari gavisa est, munera tamquam talis non respuit, & pro Sponsalium firmitate litem instruxit.*

7 *Dedecet ingenuum, ac maturæ ætatis Hominem a præstita Sponsalium fide ex falsis, levibusque prætextibus desciscere.*

8 *Ante Sponsalia debebat Sponsus prospicere, ut Nobiliorem, ac ditiorem, si poterat, Uxorem inveniret.*

9 *Sponsalia jam perfecta, & fides purè, ac absolutè interposita non debent alieno arbitrio dissolvi.*

10 *Odia ex litis calore excitata non sunt causa sufficiens dissolutionis Sponsalium.*

11 *Sponsum reluctantem contrahere Matrimonium ad præstitæ fidei implementum canonicis remediis est cogendus.*

12 *Maximè si Sponsalia fuerint jurata.*

DECIS. XI.

Ad Vot.II. sub num.81. & sub num.141. §. Et non solum, & ad Vot.V. sub num.9. & ad Vot.VII.num.71. 104.

PEssimis Invidentium, qui numquam desunt, suasionibus circumventus Joannes Baptista
1 Cajetanus de Augustinis fidem de ineundo Matrimonio Magdalenæ Staffa amplissimè traditam solvere postmodum detrectavit, ideòque opus fuit judicialem pro adimplemento actionem instituere coram A. C. Parracciano, qui absolutissimum Sponsalium Contractum exequendum pronunciavit, idque ipsum hodiè jussit Sacrum nostrum Auditorium, interroganti enim mihi = *An constet de Sponsalibus, & sit locus canonicæ coactioni* = Responsum fuit = *Affirmativè in omnibus* =

Adeò enim Sponsalia probata sunt, ut vix solemnior, aut perfectior desiderari valeat Contractus. Siquidem Joannes Baptista primum valida interposuit apud Sponsæ Patrem Magnatum officia, ut Magdalenam
2 sibi in Uxorem destinari obtineret, mox nuptiales tabolas subsignavit, & de eis die 29. Maii superioris anni in publicum Instrumentum redigendis sollicitus fuit, deindè munuscula Sponsæ tradidit, gratulationis Officia, ac significationes præbuit, atque recepit, & demum, ut negocium quantocius compleretur, licentiam pro consuetis publicationibus a Curia Episcopali procuravit, quæ omnia sicuti cumulantissimam constituunt probationem de mutua nubendi fide vicissim interposita, ita prohibent, ne Joannes Baptista a Sponsalibus omninò perfectis resilire amplius valeat, *leg.1., & 2. ff. de Sponsal. Can. Nostrates 30. quæst.5., Pirhingh. in Jus Canon.lib. 4. tit. primo sect. prima n.2., Rota coram Molines decis.1325. n.4., & 11., & in Majoricen. Sponsalium 27. Feb. 1747. §. Secundum enim coram R.P.D. Clemente, & in Constantien. Sponsalium 26. Junii 1748. §. De Sponsalibus cor. R. P. D. meo Elephantutio.*

Non itaque, nisi per summam levitatem potuit Reus conventus die 31. Maii consensum plenissimè præstitum retractare, & irrevocabili assumptæ obligationi fraudem facere; Patentem quippè hujusmodi actus inconstantiam excusare inutiliter contendunt ejus Defensores, ex quo in Nuptialibus tabulis absente Magdalena exaratis, deficiat illius repromissio, sine qua Spon- 3
salia perfecta non censeri vulgatum est ex *Text. in Cap. Tuæ de Sponsal., Rota in Tuden. Sponsalium 21. Martii §. Exerdiendo et 20. Junii 1746. §. Verum enim coram R.P.D. meo Caprara*. Siquidem cum vix deceat virginalem Puellæ verecundiam de futuro Marito palam agere, ita mos est frequentissimus inter honestiores Familias, ut Parentes pro Filiabus de ineundo conjugio paciscantur, ideòque cum Pater Magdalenæ nuptialia pacta prius in Apoca privata, mox in publico, solemnique Instrumento stipulatus fuerit, nil ultra ad Sponsalium perfectionem desideratur, quam consensus Puellæ sive ex- 4
pressus, sive etiam argumentis, ac signis tacitè desumptus juxta literalem *Textum in Cap. unic. de Despons. Impuber. in 6., Boss. de Matrim. cap.2. §.38. num.156., Sanchez eodem tract. lib. primo disput.23. num.2., & seq., Molin. de Rit. nuptiar. comparat. 11. num.38., Panimoll. decis. 23. annot.2. num.1., et seq., Rota dec.538. num.5., et seq. part. 18. tom.2. recent., et in Camerinen. Sponsalium 12. Junii 1711. §. Nullius, et §. seq. coram clar. mem. Card. Priolo.*

Ad suadendum autem in casu consensum Magdalenæ, gravissima non tam concurrunt, quam confluunt argumenta, quæ Sponsalium ratihabitionem uberrimè indigitant: Porrò Sponsæ Pater antequam prænobili Purpurato Matrimonium Joannis Baptistæ proponenti responderet, Filiæ voluntatem, prout opus erat, exploravit, ejusque pleniorem consensum sese retulisse affirmavit in literis ad eumdem redditis; Rursùs post nuptiales tabulas palam, publicèque subscriptas, Magdalena Amicorum gratulationes lætissima excepit, mutuaque exhibuit Gratulantibus officia, imò

imò coram eis ab ipsomet Sponso Annulum, aliaque munera acceptavit, ac denique vix novit inopinatam Sponsi reluctantiam a malignis Invidentium suasionibus subortam, amplissimum die prima Junii superioris anni mandatum dedit pro hodierno instaurando judicio, debitaque Sponsalium exequutione omnibus juris remediis procuranda. Nil ergò desiderari amplius valet, ut consensum futuro Matrimonio præstitisse dicatur Puella, quæ de eo ineundo Patri voluntatem aperuit, quæ dotale Instrumentum probavit, quæ
5 sese Sponsam evulgari gavisa est, quæ munera tamquam talis non respuit, quæ tandem pro Sponsalium firmitate litem instruxit, & sustinet, ut sparsim perpendit *Gloss. in Cap. Si inter* 31. *verb. Dicente de Sponsal., et Matrim., Rota coram Buratto decis.* 143. *n.* 34., *et per tot.*, *et coram Celso decis.* 21, *num.* 8., *et coram Crispo decis.* 337. *num.* 5., *et in Novarien. Sponsalium prima Julii* 1693. §. *Adminicula coram bon. mem. Muto, et in Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. *Parum coram Me*.

Et re ipsa fidem ex mutuo consensu interpositam agnovisse visus est ipsemet Joannes Baptista, qui levitatem suæ retractationis obtegere studens, nullam, nec minimam mentionem habuit de asserto repromissionis defectu ad opportunitatem hodiernæ de-
6 fensionis adinvento, sed unicam reluctantiæ suæ causam retulit ad inæqualitatem Conjugii, ad Consanguineorum simultates, & ad consilia Optimatum: Ast gravissimè in omnibus
7 erravit, quoniam dedecet ingenuum, ac maturæ ætatis hominem à præstita fide ex falsis, levibusque hisce prætextibus desciscere: Commentitia quippe est inæqualitas, cum Mulieris non minus quam Viri Familia inter honestas Civitatis recenseatur. Cæterum nil quidquam in jure valet conditionis, ac gradus differentia, & Joannes Baptista ante Sponsalia prospicere debebat, ut nobiliorem, ac ditiorem, si
8 poterat, Uxorem inveniret, ut arguit *Sanchez de Matrim. disput.* 14. *num.* 2. *lib. primo*, *Rosignol. de Sponsal. par.* 2. *prænot.* 1. *num.* 2., *& seq.*, *Rota dec.* 167. *num.* 26. *par.* 9. *tom. primo recent. & in Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. 12. *coram Me*.

Consanguineorum verò dissensus, & aliorum consilia, seu verius improvidæ obloquutiones nulla in facto legitima probatione fulciuntur, & nihili penitus in jure faciendæ sunt, cum Sponsalia jam perfecta, & fides purè, ac absolute interposita non debeat alieno arbitrio dissolvi contra *Text. in* 9
Can. Sufficiat 27. *quæst.* 2., *Menoch. de Præsumpt. cap.* 4. *præsumpt.* 189. *n.* 5., *Rota in Majoricen. Sponsalium super Censuris* 29. *Januarii* 1712. §. *Quatenus coram clar. mem. Card. Scotto*, sicuti multò minus Sponsalium perfectioni, eorumque exequutioni officere valet animorum aversio, quam præsens fortasse lis in Sponsum, & Sponsam ingerere posset; Ultra quod enim ex facili indole Joannis Baptistæ, ejusque Epistolis satis constet, eum non tam suo, quam alieno consilio Causam agere, ulterius vulgatum est hujusmodi odia ex litis calore excitata nihil obstare quominus Contrahentes fidem in perfectis Sponsalibus mutuò 10
traditam liberare adigantur *Gabriel. consil.* 159. *numero* 12., *et seq.*, *lib.* 2., *Rota dec.* 497. *num.* 2. *part.* 1. *diversor.*, *et coram Ludovis. dec.* 376. *num.* 6., *et seq.*, *et in Camerinen. Sponsalium* 12. *Junii* 1711. §. *Multaque coram clar. mem. Card. Priolo*, *et in dicta Majoricen. Sponsalium.* §. *fin. coram Me*.

Hinc ergò vindicato Sponsalium Contractu, rejectisque ineptissimis argumentis, quæ adversus ejus aut perfectionem, aut exequutionem proposita sunt, ingenio suo consequitur affirmativa resolutio ad secundam dubii partem: Cum enim Joannes Baptista ex justitiæ debito teneatur ad Matrimonium, quod sese cum Magdalena contracturum spopondit, omni sanè juris remedio ad præstitæ fidei implementum ita eum compellere oportet, ut adversus reluctantem ca- 11
nonica coactio decernatur *ad Text. in Capit. Ex Literis*, *il secondo*, *et in Capit. Præterea de Sponsal.*, *et Matrim. Campanil. in diversor. jur. canon. rubr.* 1. *sub num.* 53., *Rota decis.* 1325.

cis. 1325. *num.* 17. *coram Molines*, *et dec.* 516. *num. primo coram Ansaldo*, *et in dicta Majoricen. Sponsalium* §. 7. *coram Me*. Maxime ubi, prout in casu, Sponsalia jurisjurandi religione firmata sunt, tunc enim quo major ex duplici vinculo oritur obligatio, eo rigidius fieri debet in contractus, &
12 juramenti violatorem animadversio, ut prosequitur *Rota dicta decis.* 1325. *num.* 19. *coram Molines*, *& in Constantien. Sponsalium* 26. *Junii* 1748. §. *Causæ in fin. coram R. P. D. meo Elephantutio*.

Et ita &c. Utraque &c.

R. P. D. AMADEO

Majoricen. Sponsalium

Lunæ 6. *Martii* 1752.

ARGUMENTUM

Stuprum non probatur levioribus conjecturis, & argumentis, quando non constat de præcedenti stupratæ Mulieris honestate, nec ad probandum Stuprum eidem deferri potest Juramentum suppletorium, si non constet de illius integra honestate, æquali statu, conditione, & fortuna cum asserto Stuprante.

SUMMARIUM

1 *Facti species*, & n. seqq.
2 *Sententia Vicarii Generalis Insulæ Minoricæ in causa Stupri*.
3 *Executio ejusdem sententiæ*.
4 *Stuprum assertum commissum sub promissione futuri Matrimonii concludenter, & perfectè probari debet*, & n. 10.
5 *In exclusionem Stupri uti delicti omnis militat Juris præsumptio*.
6 *Promissio futuri Matrimonii facta ad habendam copulam probationes longè præstantiores requirit, quàm simplex Stuprum*.
7 *Alias Mulierculæ facilè se subjicerent copulæ, ut deindè asserere possent se violatas fuisse sub fide futuri Matrimonii*.
8 *Ad probationem Stupri admittuntur conjecturæ, & argumenta, nec non præsumptio juris, quod Puellæ non censeantur pati voluisse Stuprum nisi data fide Matrimonii, quando constat de illibata earumdem pudicitia, & honestate, ac eadem paritas status, conditionis, & fortunæ inter utramque partem intercedit*.
9 *Secus si hujusmodi circumstantiæ non concurrant, imo potius probetur contrarium*.
11 *Fœmina, quæ egreditur e domo nocturno tempore, accedit ad Cauponam, ibique recipit cyatum vini ab aliquo Viro, seu ludit cum Juvenibus in aliqua apotheca, reputatur parum honesta*.
12 *Licèt Fœmina corpore non sit vitiata, si tamen ex depravatis moribus mentem corruptam habeat, de inhonestate redarguitur*.
13 *Disparitas status, conditionis, et divitiarum adest, si assertus Stuprator sit Dominus Fœminæ deflorata, cujus Parentes sint pauperes, & obscuri nominis, serviles operas præstent, et aliquis ex ejus Conjunctis fuerit ad ultimum supplicium condemnatus*.
14 *Juramentum in supplementum plenæ probationis præstitum post interpositam appellationem est nullum*.
15 *Rescriptum Signaturæ* = de appellatione = *tollit, et revocat quidquid post editam sententiam, et propositam appellationem gestum fuerit*.
16 *Quando Stuprata agit contra Stuprantem ad Matrimonium, eidem Stupratæ dari non potest Juramentum suppletorium*.
17 *Quandoque tale Juramentum deservit pro adminiculo*.
18 *Dummodo constet de integra Fœminæ honestate, et de æquali statu, conditione, et fortuna cum asserto Stuprante*.
19 *Secus si de Stupratæ illibata fama dubitetur, et constet de illius paupertate et vilissima conditione*.
20 *Quia tunc videtur jurasse ad meliorandam propriam conditionem, et statum*.

21 Red-

21 *Redditur inverisimilis inculpatio Stupratæ, si non exprimat præcisum diem, quo passa fuit Stuprum.*

22 *Si non audierint ejus vocem, et gemitus personæ in proximo cubiculo existentes.*

23 *Si distulerit proponere conquestiones per spatium octo Mensium.*

24 *Publica vox, et fama circa Stuprantem, quæ ortum habet a conquestionibus Stupratæ nihil probat.*

26 *Arrestum propriæ domi æquivalet carcerationi.*

27 *Quod sub simplici inculpatione Stupratæ sine aliis probationibus asserto Stupranti nequit iujungi.*

DECIS. XII.

Ad Vot.II. sub num.141. §. Et non solum, & ad Vot.VI. num.50.

IN odium passæ dimis-
sionis a famulatu per
triennium circiter præ-
stito Eulaliæ, Valenti-
næ, & Doctori Franci-
sco Creus Fratri, & re-
spective Sororibus, Margarita Mi-
ret sese ab eodem Francisco prægnan-
tem redditam sub spe futuri Matrimo-
1 nii, in lucem subindè edita Masculi-
na Sobole, adeo publicè proclamavit,
ut coram Vicario Generali Insulæ Mi-
noricæ adversus ipsum actionem insti-
tuere non pertimuerit pro eo adigen-
do ad datam fidem servandam. Qua-
re injuncto prius per memoratum Ju-
dicem præfato Francisco arresto Domi
propriæ habitationis sub pœna libra-
rum bismillium, eoque ob præstitos
fidejussores redacto ad Civitatem Ci-
vitellæ, definitivam edixit Senten-
tiam, qua pronunciavit, *deferendum*
2 *fore, & esse dictæ Margaritæ Miret
juramentum suppletorium, videlicet,
quod medio juramento dicat, si ipsa
fuerit, vel non deflorata &c. à Docto-
re Francisco Creus &c., et tali jura-
mento præstito per dictam Margari-
tam Miret, cum ipsa sit honesta Puel-
la, et talis de jure præsumitur ad co-
pulam non consentire, nisi vi, metu,
dolo, importunis precibus, aut sub
promissione Matrimonii seducta &c.
obligandum fore, et esse etc. Doctorem
Franciscum Creus etc. ad ducendam
dictam Margaritam Miret, sive ad
Matrimonium etc. cum ipsa contra-
hendum etc., et tali juramento non
præstito ob repugnantiam dictæ Miret*
ulterius decrevit, *absolvendum fore,
et esse memoratum Doctorem Creus à
præsenti instantia.*

Licet post publicationem enun-
ciatæ Sententiæ succumbens confestim
ad Sanctam Sedem appellationem in-
terposuerit, attamen eadem sub ipsa
die 17. Julii 1750. Judex mandavit in
executionem ejus Judicati per Mar-
garitam incontinenti præstari jura-
mentum suppletorium, prout præ- 3
stitum fuit, quem actum tam ani-
mosè gestum idem Franciscus nul-
litatis vitio penitus infectum declara-
vit, reiterata ab omnibus gravamini-
bus per dictum Vicarium Generalem
sibi illatis appellatione: Quapropter
recursu habito ad Signaturam Justitiæ
tùm super suspensiva delegatione Cau-
sæ ad Sacrum Tribunal, tùm super
circumscriptione omnium gestorum,
& signanter juramenti suppletorii post
interjectam reclamationem, prodiit
rescriptum = *De appellatione, sub-
ministratis scutis triginta cum facul-
tate removendi arrestum* = Ad cujus
tramites concordato dubio = *An con-
stet de Stupro sub promissione Matrimo-
nii, et ad quos effectus, et sit remo-
vendum arrestum* = in contumaciam
Margaritę pluries monitę, & adhuc
jura sua deducere negligentis, respon-
sum extitit = *Pro informante*, nempe
*non constare de Stupro, et esse remo-
vendum arrestum* =

Asserit enim Margarita, se vio-
latam fuisse à Francisco, data fide
contrahendi cum eo Matrimonii, quo
circa adstringitur onere concludenter, 4
& perfectè probandi nedum commis- 5
sum Stuprum, in cujus uti delicti ex-
clusionem omnis militat juris præsum-
ptio *Rot. coram Molines decis. 751.
num.15., et ad Ornat. Card. de Luca
decis.6. num.9. lib.10.*; Sed etiam su-
peradditam qualitatem sub fide Ma-
trimonii, quæ sicut injicit vinculum
indis-

indissolubile Conjugii, ita probatio-
6 nes longè præstantiores requirit, ut
communiter docent *Raynald. observat.
Criminal. cap.23. §.4. num.77.*, *Rota
coram Roxas dec. 411. num. 1.*, *coram
Lancetta dec.433. num.1., & 2.*; Alias
enim nimis patens aperiretur via vilis-
simis Mulierculis sese Viris subjicien-
di, ut deinde assererent earum viola-
7 tionem sequutam data fide ineundi
Conjugii, sicuti observant *Raynald.
observat. Criminal. dicto Cap.23. §.4.
num.79.*, *Ricciardel. Lyc. Eccl. cap.17.
§.8. num. 63.*, *Rot. in Amerina Spon-
salium 22. Novembris 1737. §. Plerum-
que cor. clar. mem. Card. Calcagnin.*

Quin obstaret ad probationem
Stupri clam perpatrati leviores exigi
conjecturas, & argumenta, ex quo
ratione subjectæ materiæ plenæ, &
8 concludentes probationes haberi ne-
queant, necnon præsumptionem juris
militare, quod Puellæ nonnisi quàm
sub spe contrahendi connubii censean-
tur præbuisse consensum propriæ ipsa-
rum deflorationi. Siquidem allegatæ
propositiones locum sibi vindicarent,
quatenus doceretur de illibata pudi-
citia, & honestate Puellæ, ac eadèm
insuper intercederet paritas status,
conditionis, & fortunæ inter utram-
que partem; quatenus vero hujusmo-
di circumstantiæ non concurrant, immò
9 potius constet Puellam censeri de
inhonestate suspectam, vel diffama-
tam, & disparem prorsus esse unius,
ac alterius conditionem, statum, ac
divitias, hoc sanè casu immotum re-
manet inconcussi juris principium, Stu-
prum cum qualitate Matrimonii ad il-
lius probationem requirere undiquè
10 concludentes, & perfectas probatio-
nes, veluti absque Contradictore do-
cent *Mans. consult. 215. num. 10.*,
*Conciol. resolut. Criminal. verb. Stu-
prum resolut.3. num.7.*, *Angel. de De-
lict. par.1. cap.124. num.1.*

Plurimum dubitari posse de ho-
nestate Margaritæ suadent juratæ de-
positiones Testium asserentium eam-
dem absque licentia nocturno tempo-
re egredi consuevisse e Domo Franci-
11 sci, ipsamque accedentem ad publi-
cam Cauponam cyathum Vini ad bi-
bendum à Milite Britannico accepisse,
& quandoque in Apotheca cujusdam
Sutoris cum illius Juvenibus procaci-
ter lusisse, ipsamque esse indolis val-
dè vivacis, & jocis amicam, itaut his
stantibus parum honesta reputaretur;
Pro hujusmodi enim effectu licet Fœ-
mina corpore non sit vitiata, si tamen 12
ex depravatis moribus mentem corru-
ptam habeat, non immeritò de inho-
nestate redarguitur, *Can. Proposito*,
et Can. Nec solo can. 32 quæst.5., *Pa-
ris. consil. 160. numer.22.*, *Gratian.
discept. forens. cap.5. num.44. in fin.*,
*Mantic. de conject. ult. vol. lib.11. tit.
19. num.34.* Itidemque satis explora-
ta redditur disparitas status, conditio-
nis, & divitiarum, cum non dubite-
tur Margaritam ortum habuisse à 13
pauperibus, & obscuri nominis Paren-
tibus, qui ut de subsidiis ad alimo-
niam necessariis sibi ipsis consulant,
serviles operas præstant, illudque
etiam accedit, ut ejus Amita ab Ama-
sio reddita prægnans editum fœtum in
puteum dejecerit, ob quod horren-
dum facinus ad pœnam ultimi suppli-
cii condemnata fuit, quamvis ex gra-
tia Principis in perpetuum exilium
illam deinde commutari obtinuerit,
ut deponunt Testes *Summario num. 9.
à litt. I. ad P.*

Præmissa juris dispositionem re-
spiciunt, quod vero spectat ad proba-
tiones facti super commisso Stupro, si
repetantur, quæ coram Judice prio-
ris instantiæ Margarita adduxerat;
hæc porro reducuntur ad juratam sui
ipsius declarationem, necnon ad non-
nullorum Testium fidem in vicinia, &
per Civitatem publicam percrebuisse
vocem, & famam Francisco tribuen-
tem sequutam Margaritæ violatio-
nem. Siquidem ultra quod juramen-
tum in supplementum plenæ proba-
tionis, utpotè præstitum post interpo- 14
sitam appellationem, vitio apertæ nul-
litatis remansit infectum, ad *Text. in
Cap. Non solum de appellat. in 6.*, *Ro-
ta dec. 865. n.4. cor. Molines*, *& in
recent. decis. 257. num.1., & 2. par.
17.*, & plenè circumscriptum virtute
rescripti plenæ Signaturæ *de appella-
tione*, cujus virtus, & indoles exigit,
ut de medio tollat, & revocet quid- 15
quid post editam Sententiam, & pro-
posi-

positam appellationem gestum fuerit, ut firmat *Constantin. ad Statut. Urbis annot.52. num.291., & seqq.* Præterea quoties contentio versatur, prout hic, circa Causam Matrimonii, quæ dicitur de gravioribus, cum adimat
15 Hominis libertatem, eique indissolubile Conjugii vinculum injiciat, regu-
16 lariter non est locus delationi hujusmodi juramenti, *Gloss. in Cap. Mulieri verb. Absolutio in fin. de Jurejurand.*, *Mascard. de probat. in proœm. quæst.9. num.43.*, *Barbos. de offic.,& potest. Episcop. allegat.* 84. *num.* 10. *par.*3., *Bonfin. ad Bannim. general. cap.6. append. unic. num.*12., & 13. *tom.*1., *Rota decis.*1. *num.*14., & 15. *titul. de Sponsal. coram Falconer.*, & *in Pampilonen. Sponsalium* 16. *Decembris* 1726. §. *Nec probatio coram clar. mem. Card. Cincio*.

Et licèt quandoque similes jura-
17 tæ declarationes pro aliquali adminiculo sperni non promeruerint, id certè actum non fuit, nisi ubi de integra Fœminæ honestate, & de æquali statu, conditione, & fortuna nulla emersit
18 ambiguitas; Ast ubi jure, meritoque dubitari valet de non illibata fama Stupratæ, & insuper innegabilia proferuntur documenta tam super immodica illius paupertate, quam super vi-
19 lissima conditione, & statu, ut superius fuit ponderatum, tunc unisonus omnium Doctorum famulatur assensus, ut sicuti in tali themate memorata declaratio confecta videtur ad augendum incrementum propriæ fortunæ, &
20 conditionis, & ad sese erigendam de Famula in Dominam, ita penitus veniat despicienda, ut probat *Ricciardel. Lyc. Eccl. cap.9. §.1. sect.2. n.2.,& 3.*

Maximè adversantibus veritati præfatæ declarationis plurimis magni ponderis defectibus, ac inverisimilitudinibus. Primo enim circa tempus fatetur, se passam fuisse Stuprum quadam nocte, qua ob continuam assistentiam infirmitati Valentinæ Creus ad reficiendas vires lecto se recepit, abs-
21 que eo, quod expresserit præcisum diem passæ de propria Virginitate jacturæ; Itidem supponitur, quoad locum, delictum evenisse in mansione contigua Cubiculo, in qua ægrota jacebat dicta Valentina cum persona eidem jugiter assistente, & tamen de gemitibus, & vocibus adeo innocentis Puellæ quidquam audiverunt nèc Valentina infirma, nèc persona eidem assistens, quod sanè valdè est inverisi- 22
mile; Et demum præmissis robur addit, ac firmitatem tarditas conquestionis non prius propositæ, quam post octo mensium spatium, & in actu discessus a Domo Francisci, signum ca- 23
lumniæ in Accusante, & innocentiæ in Accusato ex animadversis per *Ricciardel. Lyc. Eccl. cap.* 17. §.8. *num.*62., *Panimol. decis.*93. *annot.*2. *num.*20.

Quod vero spectat ad Testes de publica voce, & fama constat, non ex alia causa eamdem habuisse originem, quam a mendacibus conclamationibus; & conquestionibus per Margaritam panditis in actu discessus ab illius Domo, & in odium dimissionis a famulatu, quin aliquid, vel minimum referant super indiciis proximis, aut remotis carnali conjunctioni. Quare 24
hujusmodi publicæ voci, & famæ magis deferendum non est, quam Margaritæ ejusdem Auctrici *Bonfin. in Bannim. Gener. tom.*1. *cap.6. appendic. unic. num.* 9., *Rot. cor. Falconer. decis.*13. *num.*14. *tit. de probat.* & *in dicta Pampilonen. Sponsalium* 6. *Decembris* 1726. §. *Testes coram clar. mem. Card. Cincio*, & *in Majoricen. Sponsalium prima Aprilis* 1748. §. *Quin repromissionis coram R. P. D. meo Bussio*.

Demonstrato ex præmissis non constare de Stupro commisso per Franciscum, & multo minus de illius qualitate sub fide Matrimonii, consecta- 25
riè sequitur removendum quoque esse illius arrestum intra Civitatem Civitellæ, tamquam collabescens ex totali insubsistentia suppositi, super quo Judex anteactæ instantiæ idem injungendum fore præscripsit. Cæterum 26
idem Arrestum loco Carcerationis succedens ex traditis per *Caball. resol. Crim. cas.*8. *n.*13. initio judicii, nullis adhuc editis probationibus, præter unicam Defloratæ accusationem, rectè injungi nequiverat, *Farinac.* 27
*cons.*11. *num.*48., & *cons.* 69. *num.*3. *lib.*1., *Hended. cons.*107. *n.*15. *tom.* 1.,

S f *Scan-*

Scannarol. de visit. Carcer. lib.2. §. 5. num. 7.
Et ita &c.unica &c.

EADEM CORAM EODEM

Super Subministratione, & sumptibus Litis.

Lunæ 6. Martii 1752.

SUMMARIUM

1 *Sumptus litis debentur, si concurrat assistentia boni Juris, & petentis paupertas.*

2 *Non debentur Fæminæ contra assertum Stuprantem ab ipsa de Stupro calumniatum.*

DECIS. XIII.

Adversus Sententiam Vicarii Generalis Minoricarum, decernentem Margaritam Miret admittendam esse ad juramentum suppletorium super asserto patratoStupro a Doctore Francisco Creus sub fide Matrimonii, eumque adigendum ad contrahendas Nuptias in faciem Ecclesiæ, Causa conscendit ad Sacrum Tribunal, cumque enixè petente eadem Margarita, ultra dubium super negocio principali, alterum subscripserim = *An, & a quo tempore, & in qua summa sint subministranda alimenta, & sumptus litis* = eo in hodierna audientia Dominis meis exhibito, emanavit resolutio = *Pro Informante*, videlicet = *Negativè in omnibus*=

Duo enim extrema concurrere oportet, ut decernatur alimentorum subministratio, & sumptus litis, nimirum assistentia boni juris, & petentis paupertas, ut sæpissimè firmavit 1 *Rota*, & signantèr *in Romana Filiationis super alimentis* 28. *Januarii* 1726. §. *Licèt coram bon. mem. Nunez*, & *in Tyburtina Societatis, et Redditionis Rationis super expensis, et sumptibus litis* 8. *Maii* 1750. §.2. *coram R. P. D. meo Caprara*; Admissa autem in hypothesi etiam paupertate Margaritæ, exulat certè a toto genere alterum extremum in bono jure repositum; quippè quia cum ex rationibus latè expositis in altera mea Decisione manifestè constiterit per injuriam insimulari Franciscum Creus de prætensa violatione, & Stupro, sequitur indè boni juris assistentiam eidem Margaritæ amplius non favere, *Rot. coram Priol, decis.*36. *num.*1., *coram Benincas. decis.*345. *num.*1., *et coram Eminentissimo Card. Tanario dec.*272. *num.* 8. 2

Et ita &c. unica &c.

EMINENTISSIMO BUSSIO

Majoricen. Sponsalium.

Lunæ 9. Aprilis 1753.

Confirmatoria duarum præcedentium.

ARGUMENTUM
Habes in præcedenti Decis. 12.

SUMMARIUM

1 *Facti species* & n. seq.

2 *Vir honestus non præsumitur propriam deflorasse Famulam.*

4 *Stuprum fuisse commissum cum promissione Matrimonii, probari debet validissimis argumentis.*

5 *Licet Stuprum probetur præsumptionibus, & conjecturis,*

6 *Talia tamen esse debent indicia, ut Judex firmiter, & prudenter credere possit fuisse commissum, et fidem Matrimonii fuisse præstitam.*

7 *Si Stuprata non sit Fœmina vulgaris, et honestissimis antea moribus prædita, facilius ei creditur deponenti tam de persona Stuprantis, quam de Stupro passo sub fide futuri Conjugii.*

8 *Non dicitur Nobilis Fæmina famulatui addicta, quæque viliora in privata domo præstat servitia.*

9 *Non dicitur honesta Famula, quæ solet vagari per Civitatem, etiam nocturno tempore, et etiam invitis Dominis.*

10 *Vel*

10 *Vel quæ in publica Caupona eya-tum vini a Milite sibi oblatum non respuit.*

11 *Vel in Sutoris apotheca se jocis amicam ostendit.*

12 *Externa verecundia Virginum decor est.*

14 *Publica vox, et fama contra assertum Stuprantem ab ipsa Stuprata, ejusque fautoribus pervulgata non est attendenda.*

15 *Testes honestiores, meliori scientiæ causa subnixi, et ad excludendum crimen inducti sunt aliis præferendi.*

16 *Famula non habet incorruptæ honestatis præsumptionem.*

17 *Ubi de Mulieris fide dubitatur, illius juramentum suppletorium ad probandam Stuprum sub asserta fide Matrimonii commissum non admittitur.*

18 *Maxime si sit nullum, ex quo fuerit præstitum pendente appellatione.*

19 *Item si reprobetur contrario Juramento asserti Stuprantis, cui sit major nominis integritas.*

20 *Querela Stupri octo Mensibus dilata falsitatis auget suspicionem.*

21 *Ad probandum Stuprum cum promissione Matrimonii non creditur Juramento Stupratæ patientis multas exceptiones, quæque suam fortunam ita quærit.*

22 *Nec arrestum asserto Stupranti ex hac causa inflictum substinetur, sed est revocandum.*

DECIS. XIV.

Ad Vot. VI. num. 30. & ad Vot. VII. num. 123.

Querelam Stupri, quod sub promissione Matrimonii a Doctore Francisco Creus se se passam fuisse supposuit Margarita ejus Famula, feliciter ipsa detulit ad Vicarium Generalem Insulæ Minoricæ, qui priùs ne dictus Franciscus a Loco Civitellæ discederet, præstari jussit cautionem librarum 2000., mox eum ad ineundum Matrimonium cogendum esse
pronunciavit: Verum contraria post- 1
modum forte pugnavit in nostro Sacro
Auditorio, ubi, quæ Vicarius Generalis
injustè edixerat, revocata fuerunt
per Sententiam R. P. D. Mei Amadei
prævia Decisione *diei 6. Martii superioris Anni coram Eodem*, nèc quidquam
hodie profecerunt conatus per
Defensores Margaritæ coram Me viriliter
adhibiti, eis quippè non obstantibus,
DD. sub consueto Dubio
interrogati Responderunt = *Sententiam Rotalem esse confirmandam* =

Et sanè validitas, & justitia
Sententiæ Rotalis omnimodam ejus
confirmationem suadebant ex *Text. in Cap. Causam* 14. §. *Licet de Sentent.*,
& Re Judicat., cumque nullum de
validitate esset inter Partes discrimen,
justitia perspicuè eruebatur ex ipsa- 2
met institutæ actionis arduitate. Res
quippè est de Famula, quæ conditionem
suam usque ad Domini Thalamum
efferre cupiens, gravissimum ei Stupri
crimen impingere non erubuit, &
qualitatem insuper promissi Matrimonii
superaddere adnititur: Cum verò
id nedum adversetur juris præsumptioni
pro Hominis præsertim non vulgaris
honestate militanti, *Caball. re-* 3
solut. crim. cas. 200. *n.* 11. *& seq.*,
Conciol. alleg. 98. *num.* 28., *Rota in Placentina Separationis Thori* 5. *Junii* 1752. §. 5. *coram Me*, sed insuper
vergat ad injiciendum perpetuum
vinculum Matrimonii, validissimis
undiquè argumentis evicendum esset,
& quantacumque sit difficultas proba- 4
tionis in occulta, de qua agitur, materia
nonnisi ex præsumptionibus, &
conjecturis ut plurimum eruendæ, ut
ait *Rota ad ornat. Cardin. de Luca*
tom. 1. *lib.* 14. *decis.* 7. *num.* 9., *& in* 5
Leodien., *seù Aquisgranen. Sponsalium* 3. *Februarii* 1741. §. *Idque coram Reverendissimo P. D. de Thunn*, talia
nihilominus proferre oportet indicia,
ut Judex ex eis firmiter, ac prudenter
Stuprum commissum, & fidem
Matrimonii præstitam esse opinetur,
alias non decet in Causa status nati- 6
vam Hominis libertatem adimente, ex
incertis, vagisque conjecturis inconsultò
judicare, ut promiscuè notat

Rota in Marianen. , *seu Acien. Nulli-*
tatis Matrimonii 3. Decembris 1736.
§. *Ulterius coram Me* , *& in Tuden.*
Sponsalium 20. Jun. 1746. §. *Absque eo*
cor. R. P. D. meo Caprara , *& in Ta-*
rentina Sponsalium 30. Junii 1747.
§. 1. *cor. bon. mem. Lana* , cum aliis
in Decisione R. P. D. Mei Amadei
§. *Asserit*, *&* §. *Quin*, *&* §. *Præmissa.*

Maximum verò pro Causis hisce
dijudicandi fundamentum desumi so-
let à qualitate Mulieris , quæ si non
inter vulgares Fœminas recenseri pos-
sit , & moribus anteà honestissimis
prædita comperiatur , facilius suadere
valet sese nèc de Stupri Auctore men-
tiri, nec nisi sub fide Conjugii viola-
7 ri passam esse *Rota in Feretrana Spon-*
salium super Remissoria 28. Junii
1748. §. *Omnium* , *& seq. coram Me* ,
& in Constantien. Sponsalium 7. Ju-
nii 1751. §. *His igitur cor. R.P.D. Meo*
Matthæjo ; Ast qualitas Mulieris in
casu nullum sanè ei favorabilis præ-
sumptionis tribuere valet præsidium:
Si enim loquimur de illius conditione,
putida omninò est Nobilitatis jactan-
tia , quoties constat Actricem sese
Famulatui addixisse , & viliora quæ-
8 què in privata Domo præstitisse servitia
His maximè accedentibus, quæ refert
Decisio R.P.D. Mei Amadei §. *Pluri-*
mum Sin autem loquimur de moribus,
non utique sese Actrix talem probat ,
ut ejus vivendi ratio illibatam, omni-
que suspicione immunem evincat in-
tegritatem : Ipsa enim sola per Civi-
tatem vagari , & etiam nocturno tem-
9 pore , & etiam invitis Dominis quan-
doquè consuevit: Ipsa in publica Cau-
pona cyatum vini a Milite oblatum
non respuit , & in Sutoris Apotheca se
10 jocis non inimicam ostendit ; Ipsa
demum externam verecundiam , quæ
Virginum Decor est , non adeo rigidè
11 custodivit , ut non immò ingenitæ
hilaritati plus æquo sæpius indulserit ,
quæ quidem omnia incorruptæ pudici-
12 tiæ rationi minus accommodata probat
Decisio R. P. D. mei Amadei §. *Pluri-*
mum, & consonat *Rota in Imolen.* , *seu*
Bononien. Filiationis super Successione
27. Januar. 1747. §. 6., *&* 11. *cor. Me* .

Exclusa itaque præsumptione fa-
vore Mulieris , acta adversus eam
Causa videri potest , cum proba-
tiones in Stupri argumentum cu-
mulatæ adeò infirmæ sint , ut ipse-
met Vicarius Generalis in Sententia
Margaritæ cæteroquin supra meri- 13
tum favente ex indiciis , & Testibus
nonnisi semiplenam desumi posse di-
xerit probationem , quam tamen ple-
nissimam reddi posse censuit ex delato
Mulieri juramento : Et reverà nulla
nèc remota, nèc proxima in toto, qua
latè patet processu, legitur conjectura
impudici amoris inter Actricem , ac
Reum , & Testes dumtaxat proferun-
tur de asserto Stupro deponentes ex
publica voce , & fama , quæ utpotè
ab ipsamet Actrice , ejusque Fauto- 14
ribus pervulgata , nil quidquam pro
arduo , de quo agitur, effectu attendi
meretur, ut ultra adductos *in Decisio-*
ne R.P.D. mei Amadei §. *Quod vero* fir-
mat *Rota in Pampilonen. Sponsalium*
6. Decem. 1726. §. *Testes coram Car-*
dinali Ciucio ; Maximè quia Testes
centenis in persona , & in dicto ex-
ceptionibus obnoxii , ulterius reji-
ciuntur a Contrariis favore Rei depo-
nentibus , qui utpotè honestiori con-
ditione præcellentes , meliori scien- 15
tiæ causa subnixi , & ad excludendum
crimen inducti , fidem utiquè minus
proferunt imminutam *Rota in Mo-*
guntina Sponsalium 20. Novembris
1741. §. *Quin* , *& in Perusina Sepa-*
rationis Thori 7. Febr. 1746. §. 2. *&*
seq. Utraque cor. R.P.D. meo Molino .

Unica ergò Spes per Actricem
reponitur in suomet juramento apud
acta edito : Ast redit adversus illud
qualitas non integerrima Mulieris, quæ
ex hoc solum , quod vilis Famula est, 16
& incorruptæ honestatis præsumptione
destituitur , perperam innititur suo-
met juramento , quod in hisce Causis
nunquam admittitur , ubi de juratæ
Mulieris fide quoquo modo dubitatur, 71
ut ait *Decisio R.P.D. mei Amadei* §. *Et*
licet, & firmat *Rota in Amerina Spon-*
salium 22. Nov. anni 1737. §. *Siquidem*
& seq. coram Card. Calcagnino. Quod
si semper verum est , gravius etiam
urget in casu , ubi juramentum Mu-
lieris utpotè pendente appellatione 18
præstitum , nullum fortè fuit , *ad*
Text. in Cap. Non solum de appellat.,
ubi

ubi ulterius in ejus reprobationem adest contrarium juramentum Viri, cui
19 major nominis integritas, majorem quoque fidem conciliat *Rota coram Falconer. tit. de Sponsal. decis. 2. n. 9. & in Feretrana Sponsalium* 18. *Martii* 1748. §. 6. *coram Me*, ubi itidem quærela Stupri octo Mensibus ab eo passi dilata, falsitatis auget suspicionem, ut ait *Ricciardell. in Lyc. Ec-*
20 *cles. cap. 1. §. 8. num. 62., & seq.* ubi demum Mulieris declaratio circà passum Stuprum inverosimilis est in multis, quæ narrat *Decisio R. P. D. mei Amadei §. Maxime* quæque repetere non oportet, sed gravissimè obstant ne credatur Mulieri fortunam suam ex hujus generis declaratione quæritanti contra regulam, de qua *Bonfin. ad*
21 *bannim. general. tom. 1. cap. 6. append. unic. num. 13., Rota in Firmana Donationis* 30. *Junii* 1741. §. 14. *coram Rmo P. D. meo de Vais Decano.*

Cum itaquè nullum ex his commissi Stupri, minusque promissi Matrimonii eruatur contra Franciscum Creus argumentum, non modo ipse ab ineundo exoso Conjugio absolvendus est, sed insuper omnimoda frui debet libertate discedendi a Civitate,
22 intrà quam ex injusto Decreto Vicarii Generalis jamdiù detinetur, ideoque Arrestum eidem inflictum revocare omnino oportet, ut concludit Decisio *R. P. D. mei Amadei*, ad quam plenissima inomnibus relatio habita fuit.

Et ità &c. Utraque &c.

EMINENTISSIMO PAMPHILIO

Postea INNOC. X.

Mediolanen. Sponsalium.

Veneris 14. *Martii* 1608.

ARGUMENTUM

Contrahens Sponsalia etiam jurata per verba de futuro non tenetur ad observantiam, si adsit legitima causa non observandi, quæ remittitur Judicis arbitrio.

SUMMARIUM

1 *COntrahens Sponsalia sive jurata, sive non per verba de futuro cogitur regulariter etiam per censuras contrahere Matrimonium per verba de præsenti*, & num. 9.

2 *Fallit ista regula, si concurrat aliqua causa, quæ Judicis arbitrio legitima reputetur*, & n. 10. & seqq.

3 *Legitima causa non cogendi contrahere Matrimonium reputatur derogatio famæ, & honoris recusantis contrahere proveniens ab illo, qui petit coactionem*, & num. 4.

4 *Item odium ortum ex prædicta infamatione, & de quo protestatur infamatus.*

5 *Item, si Sponsalia non fuerunt contracta bona fide, sed malis artibus.*

6 *Item si supervacanea sit futura monitio, & excommunicatio.*

7 *Matrimonia coactè contracta habent, ut plurimum, infelicem exitum.*

8 *Revocatio rerum, & actorum factorum a Procuratoribus non suffragatur principali, si facta sit tempore non congruo, vel ex consilio agentium, nec ista tollit diffamationem, odium, ac alia pro legitima causa abstinendi a coactione superius recensita.*

12 *Quomodo autem contrahantur Sponsalia per verba de futuro.*

13 *Si Sponsalia contracta sint inter conjunctos cum conditione, si Papa dispensaverit, sequuta dispensatione, requiritur novus consensus.*

DECIS. XV.

Aliàs decis. 96. inter impress. cor. eod.

Ad Vot. III. num. 28. 51. & ad Vot. IV. n. 142. & ad Vot. V. n. 48. & seq.

VIsum fuit Dominis Annam Mariam non esse cogendam ad contrahendum Matrimonium cum Marco Antonio, cum quo Sponsalia per verba de futuro contraxit, quamvis enim regula 1
sit contra ipsam, ut hujusmodi Sponsalia teneatur observare, possitque cogi

cogi etiam per censuras ad contrahendum per verba de præsenti *Cap. Ex literis il secondo Cap. Sicut Cap. Requisivit de Sponsalib. Cap. De illis il primo* ubi *Abb. & alii de Desponsf. impub.* sæpius tamen fuit resolutum, etiamsi Sponsalia sint jurata, abstinendum esse a coactione, ex causa, quæ Judicis arbitrio legitima reputetur, ut
2 tradit *Host.* quem cæteri sequuntur *in d. Cap. Requisivit*, ubi *Abb. n. 4. & in d. Cap. Ex literis num. 8. Silvest. in summ. verb. Sponsalia n. 10. Ruin. cons. 203. sub num. 5. vers. Et plus etiam lib. 1.* & fuit dictum *in Aquilegien. Sponsalium* 10. *Decembr.* 1599. *coram Emo Card. Pamphilio.*

In præsenti autem casu adesse legitimam causam Domini sunt arbitrati ex eo, quod ex Processu, & aliis pro Anna Maria deductis constat fuisse
3 per Marcum Antonium ejus famæ, & honori derogatum, dando articulos, & examinando testes super ignobilitate Patris, & infamia Matris, quæ infamatio circa honorem præbet justam causam recedendi a Sponsalibus, & recusandi cum illo Matrimonium contrahere juxta tradita in *d. Cap. Ex literis il secondo, & Cap. Requisivit de Sponf.*; & in specie fuit dictum in causa *Hispalen. Matrimonii 10. Junii & 9. Decembris* 1580. *coram Rubeo, & in causa Ulixbonen. prætensi Matrimonii 7. Junii 1599. coram bon. mem. Litta.*

Præsertim quod, ut per suas literas mihi significavit Anna Maria, ita abhorret ab istis Nuptiis, & tali
4 odio Marcum Antonium prosequitur propter infamiam sibi ab eo ob prædicta irrogatam, ut illum habeat pro inimico capitalissimo, & potius sit passura mortem, quam cum eo Matrimonium contrahere, quæ etiam habetur pro legitima causa abstinendi a coactione *Doct. in d. Cap. Ex literis il secondo*, & ibi *Abb. num. 8. & in d. Cap. Requisivit num. 4. de Sponsal.* & tenuit *Rota in Toletana Matrimonii 27. Jan. 1595. coram Emo Card. Seraphino, & in Causis Ulixbonen. & Aquilegien. supra citatis.*

Accedit etiam, quod tàm ex prædictis, quàm ex substentatione litis colligitur, quod ipsa persistit in voluntate recedendi ab istis Sponsalibus, quæ etiam ex testibus ponderatis per 5
Informantes secundum aliquos ex Dominis non videntur bona fide contracta, neque ea libertate, quæ in illis requiritur, itaut ex hoc etiam videatur justa causa ab illis recedendi, & supervacanea futura sit omnis monitio, & excommunicatio, quo casu Eccle- 6
sia debet abstinere a coactione, *juxta Doct. Collect. in Cap. 2. col. penult. vers. Credo tamen quod Ecclesia de Sponsal.* qui ait levissimam causam suf- 7
ficere propter infelices exitus, quos, ut plurimum, hujusmodi Matrimonia coacta sortiri solent, ut dicit *Text. in Cap. Requisivit in fin. de Sponf.* & prosequitur *Gabr. cons. 186. num. 5. cum seq. lib. 2.* & tenuit *Rota in dicta Toletana, & aliis causis supra allegatis.*

Nèc Marco Antonio suffragatur, quod articuli fuerint eo inscio dati ab ejus Procuratoribus; & animo non injurandi, & quod fuerint revocati; quia præter id, quod ipse perquisivit 8
testes, qui super illis deponerent, & revocatio fuit facta longè postquam Causa fuerat in *Rota* introducta, & potius de consilio suorum Agentium, quàm ex ejus voluntate, pro responsione fuit dictum ista non tollere diffamationem indè subsequutam, neque odium Annæ Mariæ indè resultans, 9
& minus, quin habuerit justam causam abhorrendi ab istis Nuptiis, & recedendi a Sponsalibus, itaut propterea sit abstinendum a coactione ex allegatis &c.

In hac Causa alia decisio est coram Coccin. inter ejus impressas 437.

ADNOTATIO.

Num. 1. adde *Rot. coram Seraph. decis.* 1112. *num.* 1. *decis.* 73. *num.* 4. *post 2. vol. cons. Farinac., Buratt. decis.* 311. *num.* 5. *in addit., Coccin. decis.* 389. *num.* 1., *decis.* 383. *num.* 2. *parte* 14. *& decis.* 142. *num.* 6. *part.* 15. *recent.*

Num 2. *Buratt. dec.* 311. *num.* 2. & ibi *Adden. & decis.* 412. *num.* 6., *Cavaler. dec.* 421. *num.* 3. *dec.* 447. *num.* 2. *& dec.* 520. *num.* 2., *Cels. decis.* 374. *num.*

*num.*4. *&* 9. *Coccin. dec.*889. *nu.m*3.

Sponsalia enim non sunt indissolubilia sicut est Matrimonium, *dec.*19. *num.*42. *par.*10. *recen.*

Hinc si aliqua justa, vel rationabilis irrepsit causa, propter quam alter ex Sponsis recalcitret devenire ad effectuationem Matrimonii, monendus adhuc est fraterna charitate, ne a Matrimonio divertat, sed non cogendus juris gladio, *d. decis.*19. *n.* 2, *&* 44.

Cum Sponsalia contineant semper tacitam hanc conditionem, quatenus
10 res in eodem statu permaneat, & dummodo justa recedendi causa non supervenerit *Coccin. dec.*437. *num.* 9. *d. decis.* 19. *num.* 5. *&* 40.

Procedunt hæc etiamsi Sponsalia sint jurata *Buratt. dec.* 311. *num.* 1. *Coccin. d. dec.*437. *num.* 2. *decis.* 185. *num.*8. *par.*14. *recen.*

Eò fortius si non sint jurata, quo casu mitius est agendum, & quævis causa quantumvis levissima admittitur *Cavaler. decis.*447. *num.*7. *& dec.*468. *num.*3. *Dunoz. jun. dec.*296. *num.* 12. *d. decis.* 19. *num.* 30. *par.*10.

Odium vero inter Sponsos justè subortum pro legitima causa ad impediendum effectuationem Matrimonii inter cæteras canonizatur apud *Cavaler. dec.*447. *num.*4. *coram Duran. decis.*242. *num.*5. *& seqq. & coram Cels. dec.*374. *num.*7., & in specie odium proveniens ex diffamatione impudicitiæ, vel ex detractione honoris, *Duran. loc. cit. Cavaler. dec.*421. *num.*4.

Siquidem odium sine ulla justa causa ventosè allegatum, nullius esset relevantiæ ad hunc effectum, *Coccin. decis.*889. *num.*5.

Prout nec odii ratio attenderetur, si illam deduceret pars, quæ injuriam intulit, & e converso pars, quæ injuriam recepit, Matrimonii executionem exquireret, *Cavaler. dicta decis.* 421. *num.* 10.

Legitima quoque causa reputaretur, ut advertitur in hac *Decisione*, periculum scandali, vel mali exitus Matrimonii *Cels. d. dec.* 374. *num.*7., & de Sponsalibus contractis cum non totali libertate ad evitandos infaustos eventus, ut plurimum, in his casibus animadversos tradit *Rot. in dicta decis.*142. *part.*15. *recent.*

Et regulariter, quæ sit justa causa ad dissolvendum Sponsalia, relinquitur arbitrio prudentis judicantis 11
juxta facti circumstantias, & varietates *Duran. decis.* 242. *num.*2. *& sequentibus.*

Quomodo autem contrahantur Sponsalia vide *Cavaler. decis.* 415. 12
& 421.

Inter Consanguineos, & Affines Sponsalia sunt omnino improbata, etiamsi contraherentur sub conditione obtinendæ dispensationis *Zarat. dec.*108. *n.*25. *Buratt. dec.* 203. *n.* 5. *dec.*227. *n.*18. *par.*12. *recent.*

Ideo obtenta dispensatione requiritur novus consensus *Zarat.* ubi 13
supra *Coccin. dec.* 2222. *n.* 1. *& seqq. d. dec.* 227. *n.* 18.

D. CARDIN. SERAPHINO

Toletana Matrimonii.

Die Veneris 27. Januar.1595.

A R G U M E N T U M

Sive Sponsalia sint nuda, sive jurata non est cogendus Sponsus renuens ad contrahendum Matrimonium, quando adest justa causa recedendi a Sponsalibus.

S U M M A R I U M

1 *Contrahens Sponsalia de futuro monendus est, & usque ad censuras cogendus, ut per verba de præsenti contrahat, sive Sponsalia sint jurata sive non, si non adest aliqua causa recusationis, ut* n.4.

2 *In Sponsalibus juratis Ecclesia magis studiose compellit eum, qui juravit, ad contrahendum compulsione tamen moderata, non autem præcisa.*

3 *Debet Judex a compulsione desistere, si renuens pertinaciter persistat in recusatione*, & n.6.

5 *Legitima causa non contrahendi Matrimonium est magnum odium, quo*

quo Sponsus Sponsam prosequitur vel e contra.

Item morbi gallici suspicio, ut numero 8.

7 *Coacta Sponsalia infelices solent sortiri exitus.*

9 *Exceptiones, quas mulier ante contracta Sponsalia notas non habebat, ex superveniente notitia præbent justam causam Mulieri recedendi ab eis.*

DECIS. XVI.

Alias decis. 1112. inter impress. coram eod. tom.2.

Ad Vot. III. n. 28. sub n. 48. & ad Vot. IV. sub num. 55. & ad Vot. VII. n. 103. 112.

QUAMVIS regula sit pro Gaspare, quod contrahens Sponsalia de futuro monendus sit, & usquè ad Censuras cogendus ad contrahen-
1 dum per verba de præsenti, sive Sponsalia sint jurata, sive non *Cap. Ex literis il 2. & Cap. Sicut, & Cap. Requisivit de Sponsal. Cap. De illis il 1.* ubi *Abb. & alii de desponsat. Impub. & in dict. Cap. Ex literis in 3. notab. Felin. in Cap. 1. num. 12. de pact. Covarruv. sup. 4. Decretal. p. ar. 1. cap. 4. in princ. n. 2.* quamvis in Sponsalibus juratis Ecclesia magis studiosè
2 compellat eum, qui juravit, quamvis compulsione moderata, non autem præcisa *Abb. in Cap. Requisivit in fin. Felin. in d. Cap. 1. num. 12. de pact. Sylvester in verb. Sponsalia num. 4.* cum allegatis per *Gabriel. cons. 186. num. 10. lib. 2.* & parte persistente in recusatione pertinaciter Judex tenea-
3 tur a coactione desistere *d. Cap. Requisivit*, ubi *DD. supra allegati*; Hæc tamen regula limitatur, ut non pro-
4 cedat, ubi adest aliqua causa recusationis, propter quam debeat Judex arbitrari non esse procedendum ad coactionem, ut per *Jo: Andr. Hostiens. Butr. Ancharan., Abb., Præposit.*, & alios in *d. Cap. Requisivit Sylvest. in Summ. in verb. Sponsalia num. 10. Lup. in Cap. Per vestras §. 8. num. 15. Covarruv. ubi supra num. 4.* & fuit decisum in *Causa Valentina Matrimonii coram SS. D. N. Clemente VIII. anno 1579. & in Hispalensi Sponsalium coram bon. me. D. de Rubeis* 1580. & alias sæpius. In casu autem proposito visum est DD. sufficienter constare de causa, 5
quia ex testibus examinatis pro parte Mulieris constat eam abhorrere ab hujusmodi Nuptiis, & odio prosequi Gasparem, ita ut potius electura sit sese in flumen projicere, quam secum contrahere, & hæc est legitima causa desistendi a coactione, ut per *Abb. supra cit. in d. Cap. Requisivit num. 3. & in d. Cap. Ex literis n. 8. cum aliis*, quæ res comprobatur ex litis substen- 6
tatione per plures instantias, ex quo apparet frustratoriam fore excommunicationem propter obstinatum ipsius propositum *Collect. in Cap. 2. col 2.* 7
de Sponsal. solent enim coacta Sponsalia infelices sortiri exitus *Gabriel. d. cons. 186. num. 9.* & hoc præsertim, quia videtur satis justa causa subesse 8
recusationis propter morbi gallici suspicionem per ea, quæ tradit. *Masol. de Irregular. lib. 2. cap. 19.* & facit text. in *Cap. Quemadmodum §. Quid si post de Jurejuran.* & licet morbus iste non plenè probetur, cum de eo unus tantum testis deponat, tamen est Medicus, qui illum curavit, & satis videtur ad hunc effectum, quod Mulier vehementi suspicione affecta 9
hunc abhorreat; Accedunt aliæ exceptiones, quas non apparet notas fuisse Mulieri ante contracta Sponsalia, & ex superveniente notitia potest recedere *Sot. lib. 4. sentent. distinct. 27. quæst. 2. artic. 5. vers. Nono quando alter.*

Et ita conclusum unanimiter per DD.

R. P. D. ANSALDO

Albanen. Sponſalium ſuper Cenſuris

Lunæ 15. *Decembr.* 1710.

ARGUMENTUM

Ad Cenſurarum fulminationem deveniendum non eſt ad effectum cogendi Sponſam ad contrahendum per verba de præſenti Matrimonium, quando eadem Sponſa, vel expreſsè faſſa fuerit coram Ordinario, ſe velle potius Carceres, & Cenſuras ſubire, quam Matrimonium contrahere, vel quando habet juſtam, ac legitimam cauſam reſiliendi: Quæ autem dicatur juſta cauſa renuendi, habes fuſius in Deciſione, ubi etiam Nonnullorum opinio affertur, quod ſi Sponſalia non ſint jurata, rigoroſè non obligant, & latè etiam examinantur, atque inter ſe conciliantur bini *Textus Canonici in Cap. Ex literis*, *& Cap. Requiſivit* primum *Alexandri III.* ſecundum *Lucii Papæ* pariter *III. de Sponſal.*

SUMMARIUM

1 *Sponſa, ſive Sponſus ſi recuſent Matrimonium contrahere, poſſunt remedio Cenſurarum juxta ſacros Conones compelli.*

2 *Sac. Rota contra Refractarios mandatorum, ſeu exequutorialium relaxare ſolet Cenſuras in aggravatoriis, ſeu declaratoriis.*

3 *Idemque facit A.C. in vim obligationis Cameralis contra ſolvere jurata debita detrectantes.*

4 *Vel penſiones Eccleſiaſticas a Summo Pontifice ſub præventiva comminatione earumdem Cenſurarum in caſu reluctantiæ reſervatas.*

5 *Et licèt hæc omnia practicari ſoleant, quoties ita exigat Juſtitia, temperanter tamen Eccleſia eadem arma adminiſtrat, et quomodo?*

6 *Sponſa raro eſt ſub Cenſuris cogenda ad contrahendum Matrimonium, ſed potius monenda.*

7 *Conciliantur in hac materia Cenſurarum Text. in Cap. Ex literis, et Cap. Requiſivit de Sponſal.*

8 *Sponſus poſt copulam ſub promiſſione, ſive ſponſione contrahendi Matrimonium non excuſatur a poſtea ineundo idem effectivum Matrimonium ob quamlibet cauſam, & præſertim inimicitiæ ſubortæ inter Conſanguineos.*

9 *Niſi quoties ulterius cum altera Muliere Matrimonium in faciem Eccleſiæ contraxerit, tunc enim non irritatur ſecundum Matrimonium per Sponſalia, & copulam præcedentem.*

10 *Juſtitia cauſæ ad effectum reſiliendi ab initis Sponſalibus remittitur religioni, et arbitrio Judicis.*

11 *Quod procedit etiam circa juſtam cauſam litigandi, quæ excuſare poteſt a refectione expenſarum.*

12 *Legitima cauſa abſtinendi a coactione reputatur non interventus Sponſæ celebrationi Sponſalium, et defectus juramenti ab ea præſtiti.*

13 *Contrahens Sponſalia, ſive jurata, ſive non, cogitur regulariter etiam per Cenſuras contrahere Matrimonium per verba de præſenti. Limita ut* n. 16.

14 *Citati Text. in Cap. Ex literis, et Cap. Requiſivit de Sponſal., magnum conſtituunt fundamentum ſuper importantia juramenti.*

15 *Contractus, et promiſſiones exaratæ per Minores non attenduntur, ſed roboratæ juramento ipſos aſtrigunt.*

16 *Sponſalia ſi non ſint jurata rigoroſè non obligant.*

17 *Text. in Cap. Et literis loquitur de Maſculo, Cap. vero Requiſivit loquitur de Fæmina, et ſic mitius inceditur ſi reſipiſcentia proveniat ex parte Mulieris.*

18 *Mulieres enim, quantò magis ab initio ſunt mobiles, et pronæ ad aſſentiendum.*

19 *Eò ex poſt pertinaciores ſiunt.*

20 *Eccleſia facilius ſe abſtinet a coactione, mitiuſque incedit, ſi Mulier proteſtata fuerit ſe potius Carceres, et Cenſuras ſubire, quam nubere alicui.*

21 *Quæ dicatur justa causa in Muliere resiliendi a contrahendo Matrimonio de præsenti*, & n.25.

22 *Fœminæ sicuti amari summoperè cupiunt*.

23 *Ita spretæ tantam concipiunt iram, ut insanire videantur*.

24 *Mutuus assensus recedendi a Sponsalibus inducitur, si nulla fuit facta reclamatio actui indicativo recessus ab iisdem Sponsalibus*.

25 *Unumquodque dissolvitur eo vinculo, quo colligatum est*.

26 *Censuras relaxat Ecclesia ad eum tantum finem ineundi experimentum, itaut si Sponsa post Ordinarii monitiones renuat, ad illarum fulminationem non est deveniendum*.

27 *In Matrimonio spirituali coactio licita non est, et sufficit Ordinarii exploratio ad hunc effectum adhiberi solita*.

28 *Quod procedit etiam in Matrimonio Carnali, cum de uno ad alterum Matrimonium valeat similitudo, et illatio*.

DECIS. XVII.

Alias decis.516. inter impress. cor. eod.

Ad Vot. III. sub num. 46. 53. & ad Vot. IV. num.145. & ad Vot.VII. sub num. 104. & Aut si post, & num.108. 114. 193.

Quemadmodum contigit in illa celebri *Viennen. Matrimonii* acriter exagitata inter duos nobilissimos Magnates, & Principes, *Sacrum quidem Auditorium sub die 25. Junii 1703. cor. R. P. D. meo Scotto* censuit *constare de Sponsalibus*, sed exitu, seu consequutivo effectu postmodum in substantia parum felici, quia non ob id subsequi potuit illudMatrimonium, cujus præviso intuitu celebrantur, seu præmittuntur hujusmodi Sponsalia ex rationibus uberrimè deductis in prædicta *Decisione R. P. D. mei Scotti*; Ita pariter accidit in præsenti, nam etsi per contemporaneam resolutionem, seu *Decisionem hujus diei coram me* Rota existimaverit citra dubium justificata remansisse Sponsalia contracta inter Joseph, & Angelam, non ideò tamen credidit compellendam esse Angelam postea detrectantem ad ineundum Matrimonium cum Josepho, licet is imploraret auxilium brachii spiritualis mediante relaxatione Censurarum, quoniam Domini re maturè perspecta judicarunt *nullas esse relaxandas Censuras*.

Quantumvis quippè Sacri Canones velut, ut par est, Zelotypi Custodes religionis, & honestatis, summoperè invigilent, ut Fides data præsertim in materia concernente Sacramentum minimè rumpatur, & ideò prius Episcopalibus monitis, aliisve remediis, & subsidiariè deinceps Ecclesiasticis quoque Censuris perurgendum sæpesæpius injungant reluctantem implere promissa, sicuti rescribens Episcopo Pitavien., ad quem delatum fuerat negotium ab alieno Episcopatu Sanctonensi, mandavit, & injunxit *Alexander Tertius in Cap. Ex literis il secondo, alias 10. de Sponsalibus*, ibique *scribentes*, *Covarruv. in Epitom. lib.4. decret. par. 1. cap. 4. Hieronym. Gabriel. in cons. 159. n. 1. lib.2. Soccin. Jun. cons.30. n.3. lib.2. Sanchez lib.1. de Matrim. disp.29. n.4. Guttier. Canon. quæst. in tractat. de Matrim. cap. 15. num.2. §. Tertia verior* cum aliis per *Rot. in dec.311. n.5. in addit. coram Burat. dec.889. num. 1. cor. Coccino, dec.383. num. 2. par.14. & decis.142. num.6. par.15. rec.*, necnon *dec.96. num. 1. cor. Pamphilio*.

Ecclesia quippè veluti simplex Ecclesia nusquam custodienda more Castrorum, ut dicebat Ecclesiasticæ Assertor, & exemplum libertatis *Divus Thomas Cantuariensis* quotidiè ejus spirituale præsidium, seu brachium implorantibus non desinit accommodare; nam cessantibus de facto, vel de jure modis aliis assequendi justitiam, in quoddam subsidium, ut præmisimus, sæpe sæpius evaginat mucronem Censurarum, prout practicè videmus, ac dum in fermè continuis declaratoriis, & aggravatoriis, quas Sacra Rota relaxat contra Refractarios mandatorum, sive Exequutorialium Tri-

Tribunalis, nec non ipsemet A. C. in
vim Cameralis obligationis contra sol-
vere jurata debita detrectantes, vel
etiam pensiones Ecclesiasticas a Sum-
mo Pontifice sub præventiva commi-
2 natione earumdem Censurarum in ca-
su reluctantiæ reservatas, secundum
ea, quæ passim habentur respectu no-
strarum declaratoriarum *in dec.1. de
Sentent. excom. coram Mobedano* ap-
probante praxim de qua *Vestrius in
cap. ult. lib.1. num. 19.* & theoricam
*Felin. in Cap. Ad proban. n.6. de Sen-
tent., & re judic., & cor. Seraph.
dec. 551. num. 4. In rec. dec. 12. n.1.
3 par.11.*, necnon *in dec.1787. num.3.,
& dec.1193. n.1. cor. Emer. Jun.*, cir-
ca obligationem Cameralem ex addu-
ctis *per Card. de Luca de Judic. disc.
40. num. 91., & in annot. ad Sac.
Conc. Triden. disc.43. n.9., et 11., et
de Credit. in Summ. num. 132. Rota
4 post Zacch. de oblig. Camer. decis.118.
num.1., et dec.161. ante num. pr.*, &
circa pensiones ex traditis per eum-
dem *Card. de Luc. annot. ad dictum
Sac. Concil. d. disc.93. num.2.* latè, &
in Romana pensionis . . . .
cor. R. P. D. meo Priolo.

Verum hæc omnia licèt practica-
ri consueta, quoties ita exigat Justitia,
temperanter adhuc Ecclesia eadem
arma administrat; nam sicut in mox
relatis exemplis quia fortè repugnan-
tes apparenter èvincuntur sanè contu-
maces, sed intrinsecè nec occulta im-
potentiæ motiva forsan possunt excu-
sari apud Deum, eadem proinde Ec-
5 clesia, quæ nullatenùs judicat de oc-
cultis, devenire non solet ad ulterio-
rem consummationem per declaratio-
nem ex. gr. incursus in execrabilem
insordescentiam, ob quam valerent
inobedientes per annum tolerari laces-
siri ad declarandum, quid sentiant de
fide, secundum ea, quæ præ cæteris
in proposito Obligationis Cameralis
connotarunt *Card. de Luc. annot. ad
d. Sac. Conc. d. disc.43. n.11.* egregiè
*Giballin. de Censur. disp.2. quæst.5.
conject.7. num.50. vers. Responde igi-
tur, et versic. Ex quibus*.

Quamobrem benignè agens *Lu-
cius Tertius* in proxima nostri casus
hypotesi, & rigidam coactionem exu-
ens, de qua loquebatur Textus supra
relatus in *Cap. Ex literis* quodammo-
dò in oppositum rescripsisse videtur
Episcopo Rapalen. *in Cap. Requisivit* 6
17. eod. tit. de Sponsalibus, videlicet
*quod cum libera debeant esse Matri-
monia, monenda erat potius Mulier,
quam cogenda, tum coactiones diffici-
les soleant exitus frequenter habere*,
& id ipsum occasione mutui recessus
præcedenter per illa verba = *ne fortè
deterius inde contingat* = injunxerat
Exoniensi Antistiti *Innocent. Tertius
in Cap. Præterea alias 2. sub eod. tit.
de Sponsalibus*; quemadmodum pari-
ter ponderarunt *Abbas in Cap. Ex li-
teris il 2. n.80., et Præposit. in præ-
dicto Cap. Requisivit n.2.* & alii Scri-
bentes *Gabriel. consl. 186. num.8. lib.2.
Rocc. in prax. for. Eccles. resol.421.
n. 8. Mantic. de tacit. lib.3. tit.18.
num. 13. Gutierez Canon. quæst. d.
cap.15. n.2. §.Tertia verior versic. Ni-
si attentis circumstantiis* cum aliis *in
Cadicen. Sponsalium 21. Aprilis 1694.
§. fin. cor. bo. mem. Ursino; in Lunen.
Sarzanen. Sponsalium 28. Junii ejus-
dem anni §. Ceterum cor. bo. me. Pio, &
in Viennen. prætensorum Sponsalium
12. Januar. 1705. §. Et quamvis cor.
R. P. D. meo Kaunitz*.

In hac igitur specie cujusdam an-
tinomiæ inter utriusque Canonis San-
ctionem *Domini* versantes, opinati
sunt, eam fore amplexandam solutio-
nem, cui fermè universa Schola Cano-
nistarum rationabilitèr adhæsit, & cui
superaccessere practicæ ulterius dif-
finitiones nimirum, quod pro regula
accipiendus sanè veniat *Textus in d.* 7
Cap. Ex literis mandans compulsum
per Censuras Ecclesiasticas, pro limi-
tatione verò *alter Textus in prædicto
Cap. Requisivit*, ut nempè, juxta sal-
tem concurrente causa, abstinendum
sit a relaxatione Censurarum, quas de
cætero rectè, & benè *Alexander Ter-
tius in d. Cap. Ex literis* ordinaverat,
per ea, quæ, reliquis adductis, sub hac
conciliatrici distinctione examinantur,
atque firmantur per *Marc. Antonin.
var. resol. resol.2. sub num.3. vers. Ta-
men quando, Fontanell. de pact. nupt.
claus.12. gloss. unic. n.6. Rot cor. Seraph.
dec.1112. num.4., cor. Buratt. dec.311.
n.2.*

n.2. & seqq., & coram Cavaler. dec. 447.num.1. & d.dec. 96.n.2. 6. & 7. cor. Pamphil, ubi subditur exuberare etiam quandoquè levissimam causam, & concordant relati in *Comen, Sponsalium* 10. *Junii* 1705. §. *Ratio sic cor. R. P. D. meo Scotto.*

Applicando igitur ad rem, & præcisivè a casu, quo copula fuisset quoque sequuta sub promissione, sive sponsione contrahendi Matrimonium, in quibus terminis, accedente præsertim juramento, non amplius quælibet justa causa Sponsum excusat a postea ineundo idem effectivum Matrimonium, multòque minus illum valet obtegere ab emerita Censurarum ful-
8 minatione, prout signanter satis non est illa causa, cæteroquin præpotens, inimicitiæ subortæ inter Consanguineos, quemadmodum ostendit, & probat *Gabriel. in cons.* 159. *num.*12. *& seqq. lib.* 2. cum successiva *Rotæ dec. cor. san. me. Clemen. VIII.* de quibus meminit *Ricc. in prax. for. Ecclesiast.*
9 *resolut.*422. & 423. nisi quoties ulterius cum altera Muliere fuerit deinceps actuale Matrimonium in facie Ecclesiæ contractum, quo casu, neque Sponsalia, neque copula sufficiunt ad posterioris effectivi Matrimonii irritationem, ut cum *Navarr. in Manual. cap.* 22. *n.* 26. 28. *&* 76. *& Cap.* 25. *n.* 144. *Sanchez de Matrim. lib.*3. *disp.* 40. *num.*3. *Guttierez can. quæst. lib.* 1. *cap.* 18. *num.*4., ac aliis firmat *Rot. in decis.* 19. *num.* 36. *& seqq. par.* 10. *rec. & in Viennen. Matrimonii* 25. *Junii* 1703. §. *Descendendo cor. R. P. D. meo Scotto.*

Profectò ex toto circumstantiarum complexu justam adfuisse, & adesse causam in Angela resiliendi ab initis Sponsalibus *Domini* reputarunt. Cum enim consimilis Justitia causæ
10 nequeat intra certos Cancellos, sive regulas subincludi, seu coarctari, sed ea remittatur religioni Judicis, & arbitrio, ut in hoc ipso proposito Sponsalium docuere *Guttierez in tract. de Matrim. cap.* 15. *n.* 2. §. *Tertia vers. Quia totum hoc negotium*, & relatis *Card., & Anton. de Butr. in suprad. Cap. Ex literis il* 2. *num.* 11. *& Abbate num.* 8. *Aloysius Ricc. in prax. compellendi Sponsos resolut.*421. *n.*9., & cæteris cumulatis firmat *Rot. cor. Seraph. in dec.*1112.*num.*4. *& dec.*96. *n.*2. *cor. Pamphil.*, necnon *in d. Comen. Sponsalium* 10. *Junii* 1705. *cor. Rmo D. meo Molines Decano*, & habemus in simili circa justam causam liti- 11
gandi in exteris Tribunalibus excusativam a refectione expensarum, quæ pariter ab justo arbitrio pendet Judicantis, ex traditis per *Rebuff. tract. de expen. art.*1. *gloss. unica n.*38. *Menoch. de arbitr. lib.*2. *centur.*2. *cas.*? 17. *n.*1. *&* 2. *& per Card. de Luc. de Judic. disc.*39. *num.*7.

Animadverterunt in primis, quod agebatur de Sponsalibus, quorum celebrationi minimè fuerat Angela præsens, licet forsan, obsequendo Patri, 12
postea eadem Sponsalia ratificaverit per signa, & indicia; Tractabatur de iisdem Sponsalibus puris, simplicibus, & absque ullo Jurisjurandi munimine celebratis, quantumvis namque concors, seu saltem receptior videatur esse sententia existimantium idem jus 13
statuendum fore, sive Sponsalia fuerint jurata, sive non, ex congestis per *Sanchez de Matrim. disp.*29. *n* 4. *in fine lib.* 1., & relatis *Textibus in dict. Cap. Sicut, et in Cap. Ex literis il* 2. *et in Cap. Requisivit de Sponsalibus*, docet *Ricc. in d. prax. cap.*416. *num.* 4. *Mantic. de tacit. lib.*3. *tit.*18. *num.*5. cum cæteris allatis per *Rotam in d. dec.*1112. *n.*1. *et in d. dec.*96. *n.*1. *cor. Pamphil.*

Attamen denegari non poterat, quod admodum considerabilis intercederet differentia inter unum, alterumve casum, non solum quia ambo 14
Pontifices *Alexander, et Lucius* mentionem fecere præstiti Juramenti, tam in *d. Cap. Ex literis*, quàm respectivè in prædicto *Capit. Requisivit*, præcisè verò *Alexander Tertius* injungens Censuras magnum constituisse videtur fundamentum super importantia juramenti, ut ibi = *Quia igitur periculosum est contra suum juramentum venire* = quod & Ethnici in hiscemet Sponsalibus præmaximè venerabantur per illa carmina *Ovidii Epistola* 18.

Jure

Juro tibi sanè per mistica Sacra Dianæ
Me tibi venturam Comitem, Sponsamque futuram, & notavit quoque Gonzalez in dicto *Cap. Requisivit notab. secundo*.

Sed etiam quia volitat per omnia ora legale dicterium, quod duo vincula magis ligant, quàm unum, & de facto nonnè contractus, & promissiones exaratæ per Minores non atten-
15 duntur, sed roboratè juramento ipsos affligunt, ut in *celebri Authentica Sacramenta Puberum Cod. Si adversus vendit.*, ac revera non defuere censentes, quod si Sponsalia non sint jurata, rigorosè non obligent, ut in ordine ad primam propositionem præter literam *textus* prosequuntur *Card. de Luc. de alienat. disc.* 29. *n.* 13. *& de donat. disc.* 33. *num.* 17. *Jor. de contract. minor. gloss.* 19. §. 1. *num.* 18. cum aliis *in dec.* 200. *num.* 23. *coram Bich. & dec.* 3. *num.* 7. *par.* 19. *recen.* & circa secundam liquet ex deductis per *Giovagnon. in cons.* 16. *num* 36., *&* 39. *versic. His ita stantibus* = ibi =
16 *Tum quia Sponsalia non fuerunt jurata* = *Gabr. cons.* 186. *num.* 9. *&* 10. *& per Spad. in cons.* 152. *num.* 4. cum aliis copiosè allatis per *Sanchez de Matrim. d. disput.* 29. *num.* 3.

Observarunt quoque Domini, quod abscedere volens a Sponsalibus non erat in præsenti Masculus, sive Vir, verum Fœmina dumtaxat dissentiebat, idque videbatur maximè reflectendum, si non ad molliendam rigiditatem *Text. in Cap. Ex literis*, saltem ad requirendam minus validam, & fortem justitiam causæ in recusando, & quidem etiam alicui ex *Dominis* videbatur forsan posse facilè cum prædicta distinctione inter Sponsum, & Sponsam, Marem, & Fœminam de per se absque alio progressu conciliari
17 memoratam antinomiam, ex quo *Alexander* loquebatur de Masculo detrectante; *Lucius* vero de Fœmina in præcitato *Cap. Requisivit*, & casum quoque Maris, seu Viri percutiebat allegata ex parte Josephi resolutio
18 *Sac. Congr. Concilii in illa Signina Sponsalium* 16. *Maii* 1705. Mulieres etenim quantò magis ab initio sunt mobiles, & pronæ ad assentiendum, ut innuens de Eva ponderavit *Divus Gregorius* = ibi = *Quæ magis mobilitate animi, quam pravitate peccavit* = ita ex post fiunt pertinaciores: undè facilius verificatur ratio dicti *Cap. Re-* 19
quisivit loquentis, ut diximus de Muliere; *quod coactiones difficiles solent exitus frequenter habere*; Nam teste *Euripide in Edipo apud Stebeum*, *aliarum porrò rerum omnium inexpugnabilissima est Mulier*, *& Aristophanes in Lysistrata*, *nulla fera Muliere inexpugnabilior*, cum aliis apud *Tiraquell. de l. Connub., & marit. in* 9. *l. connub. gloss.* 1. *par.* 9. *n.* 39.

Potissimè in præsenti, quoniam præter declaratam hujusmodi pertinaciam, seu aversam voluntatem coram D. Vicario Civitatis Albani, ut inferius Angela per publicum quoquè instrumentum coram Notario expresse nuper protestata fuit, se paratam esse potius subire Carceres, & Censuras, quàm nubere Josepho, sicut fusè legebatur *in Summar. num.* 11. juncta successiva, & continuata substentatione litis, in quibus sanè, solisque terminis mitius agendum esse, præci- 20
puè in Sponsalibus non juratis, quodque Ecclesia facilius abstineat a coactione post *Abbatem in d. Cap. Requisivit in fin. de Sponsal. & Gabriel. cons.* 186. *num.* 10., *& seqq. lib.* 2. concludit *Rota cor. Cavaler. d. dec.* 447. *n.* 4. *&* 7. *& dec.* 468. *num.* 2. *&* 3. & concordat eadem *Rota cor. Pamphil. d. dec.* 96. *n.* 4. ubi ait hoc simplex motivum præbere justam causam abstinendi a coactione sub pœna Censurarum.

Cæterum hisce omnibus posthabitis, solumque præmissis ad sternendam mitiorem viam resolutioni, justam aliundè concurrisse causam *Domini* exstimaverunt per easdemmet rationes suæ mutationis ab Angela patefactas in prædictomet publico recusationis instrumento, & ab extra etiam comprobatis; Sponsalia siquidem apparebant contracta usque de Mense Augusti cum receptione ad commodum promissæ dotis scut. 400. facta per Josephum; Abinde autem 21
citra fermè per annum de Matrimonio am-

amplius nihil ille egit, aut fuit loquutus. Quinimmo nullum præbuit futuræ Sponsæ specimen, sive signum amoris, quin etiam eam medio tempore aversabatur, & declinabat, quoties in illam incidebat, sive obviam ibat, unde præsertim in Fœmina causa hæc videbatur proportionata, ne vellet amplius totam vitæ consuetudinem mancipare cum Josepho, illique sempiternum juxta monitum *divi Pauli* corporis sui dominium præbere; Ex hujusmodi namque circumstantiis non sine ratione subintraverat justa causa indignationis, quæ fuit secundum fabulas, & Poetam idonea ad pariendum incendium, & exscidium Trojæ =

Manet alta mente repostum
Judicium Paridis, spretæque injuria formæ.

Itaut justè argueret per tam celerem exactionem dotis, & per adeo oblongam effectuationem Matrimonii, quod *venirent a dote sagittæ*, quandoque verificaretur illud *Plauti in Tinummo = Spondes ergo tuam natam Uxorem mihi? Spondeo, & mille auri* = nam sicuti amari summoperè
22 Fœminæ cupiunt, ut referens *Senecam de consolatione ad Albinam* innuit *Tiraquell. in tertiam l. connub. gloss* 1.
23 *par.*3. *num.*24. ita spretæ tantam concipiunt iram, ut insanire videantur, prout prosequitur idem *Tiraquell. in d. l. connub. gloss.* 1. *par.*3. *n.* 18.

Accedebat in idem, quod Angela introspiciens animum, & intentionem Josephi parum sibi consonam annulum ab eo receptum retromisit, palam coram Notario, & testibus declarando nolle eum amplius in Sponsum accipere: Cumque per duos menses idem Joseph annulum retinuisset citra ullum conquestum, aut alium motum extrinsecum, ex hoc satis videbatur, & ipse quodammodo resiliisse a præcedentibus Sponsalibus ad normam superius collaudati *Textus in Cap. Præterea alias* 2. *de Sponsalibus*, sicuti per non factam reclamationem actui indicativo recessus a contractu
24 passim inducitur mutuus assensus in recedendo ab eodem contractu, ut in proposito *Goffred. d. Summ. tit. de Sponsal. num.* 9. *Hostien. Cap.* 2. *de Sponsalibus in fine Innocent. Cap. Sicut eodem tit. num. unico* cum aliis quos refert, & sequitur *Sanchez de Matrim. lib.*1. *de Sponf. disp.*52.

Eòque evidentius, quia in tantum Joseph præterlapsis duobus mensibus a die retromissionis annuli, & voluntatis palam declaratæ per Sponsam expergefactus institit pro observatione Sponsalium, in quantum pertimescebat deveniendum esse ad receptæ dotis restitutionem ex ea obligatione, quæ citra dubium resultat ex titulo *causa data, causa resoluta*, & de facto initi apparebant tractatus, per quos Sponsus pollicebatur abscedere a prætensa observatione Sponsalium, quoties Sponsæ Pater vel ei condonasset partem pecuniæ receptæ, vel tribuisset delationem quatuor annorum ad explendam illius restitutionem; Proindèque cum tam in aperto evinceretur, quod tota vis stabat in pecunia, & non in Conjugio, justè Angela dissentire visa est, unumquodque enim dissolvitur eo vinculo, quo colligatum est, ut bene ait *Text. in l. Nihil tam naturale ff. de regul. Juris* 25
quem ad hunc præcisum effectum expendit *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *tit. de Sponsalibus disc.*52. *n.*2.

Demum pro coronide intercedebat actus positivus explorationis animi Angelæ seriò factæ a prænominato D. Vicario Albani de ordine *Sacr. Congregationis*; Cumque Angela constantissima perstiterit in sua reluctantia, & consecutiva dissolutione Sponsalium, utiquè superflua reddebatur qualibet alia relaxatio Censurarum: Ea etenim laudabiliter praticatur ad similitudinem quæstionis, seu tormentorum, quæ profanè tribuuntur ad eruendam veritatem, ad hoc scilicet, ut spirituali gladio perculsa Pars detrectans resipiscat, quapropter cum de hujusmodi spe nullum apud DD. restaret ex præfata jam facta exploratione, & experimento vestigium, eo magis junctis postremò amaritudinibus, jurgiis, & litibus successive subortis, dixerunt, *non esse relaxandas Censuras*, quæ ad eumdem finem dumtaxat ineundi experimentum Ecclesia præcipit, & admit-

mittit exemplo consimilis declaratio-
16 nis ut supra æditæ *per Sac. Congrega-
tionem Concilii relatæ per eumdem
Romanum sub die 15. *Junii* 1700. *in*
*illius discept.*32. *num.*26. ubi præci-
pit Ordinario, quod si post monitio-
nes, suasiones, & diligentias Spon-
sa adhuc renueret, minimè ad rigo-
rosam, & exactissimam coactionem
deveniret; sicuti namque in Matri-
monio Spirituali coactio licita non est,
& sufficit Ordinarii exploratio rationa-
biliter ad hunc effectum adhiberi con-
sueta, ita diversimodè in tam aperta
renitentia practicandum nullo modo
videbatur, cum de uno ad alterum
Matrimonium valeat similitudo, & il-
17 latio, ut respectu primæ conclusionis,
& praxis videre est apud *Tamburin. de*
*Jur. Abbatiss. disput.*4. *quæst.*3. *n.*9.
& relato *Sac. Concil. Trident. in cap.*
17. *Sess.*25. *de regular.* tradit *Pignat-*
*tell. consult.*173. *num.* 129. *tom.*9., &
18 quoad secundam probant argum. *Text.*
in §. Sed, & hoc præsenti in Authent.
de Sanctissimis Episcopis, Fulgos. cons.
53. *num.*1. *&* 2. *vers. Rursum Ancha-*
*ran. cons.*108. *per tot. Covarruv. re-*
*solut. lib.*1. *cap.*19. *num.*10. *vers. Sed*
*etsi alicui Mantic. de conjectur. lib.*11.
*tit.*18. *num.*29. *Marant. respons.* 1.
*num.*100. *par.*2. *Cancer. var. resolut.*
*lib.*1. *cap.* 24. *num.*21. cum aliis quam-
plurimis congestis per *Ciarlin. Con-*
*trovers. forens. lib.*2. *cap.*218. *num.*6.
Atque ita a primo ad ultimum
omnibus simul junctis, & in unum
conglobatis nullatenus, ut supra, du-
bitarunt DD. *negative* respondere.
Utraque &c.

EMINENTISSIMO SCOTTO

Albanen. Sponsalium

Vener. 26. *Junii* 1711.

Confirmatoria Præcedentis.

ARGUMENTUM

Sententia difformis a Decisionibus est nulla, quod tamen non verificatur in casu.

SUMMARIUM

1 *Sententia difformis a Decisionibus est nulla.*

2 *Si Decisio deneget relaxationem censurarum contra Mulierem renuentem adimplere Sponsalia, & Sententia illam absolvat ab observatione Sponsalium, Sententia est conformis Decisioni.*

3 *Ad effectum validitatis sententiæ sufficit sola implicita, & virtualis comprehensio, & conformitas cum Decisionibus.*

4 *Dissoluta dicuntur Sponsalia, si Sponsa declaret se velle potius subire carceres, & censuras, quam contrahere Matrimonium, & restituat annulum Sponsalitium a Sponso acceptatum.*

5 *Quo casu est absolvenda ab observatione Sponsalium.*

6 *Qui justè a contractu Sponsalium recedit, nullo Juris remedio ad illius observantiam compellitur.*

8 *Dissolutis Sponsalibus Dos est restituenda.*

9 *In Sententia possunt ea determinari, de quibus principaliter actum non fuit in Decisione, si veniant in necessariam consequentiam eorum, de quibus Decisio loquitur.*

10 *Sponsa, quæ ex justa causa recedit a Sponsalibus, subire non debet jacturam Dotis, sed est illi restituenda.*

11 *Data justa causa recedendi a Sponsalibus, & non contrahendi Matrimonium, restituendæ sunt arrhæ Sponsalitiæ.*

12 *Dos data censetur sub conditione futuri Matrimonii, quo non secuto, causa traditionis, & retentionis Dotis reducitur ad non causam.*

DECIS. XVIII.

Ad Vot. III. sub n.53.

DUplici suborta controversia inter Josephum & Angelam tàm quoad Sponsalium, inter eos initorum validitatem, quàm etiam quoad relaxationem Censurarum ad effectum cogendi Angelam ad contrahendum Ma-

Matrimonium per verba de præsenti, *Sac. Auditorium sub die* 15. *Decembris mox elapsi* totidem coram R.P.D. meo Ansaldo responsa dederat, videlicet = *constare de Sponsalibus* = *nullas vero relaxandas esse censuras* = & ad normam posterioris rescripti expedita Causa super Censuris per promulgationem Sententiæ Rotalis, mihique in ulteriori Instantia delegata, in hodierna illius propositione, forsan agnoscentes Defensores Josephi fundamenta quibus nitebatur Justitia dictæ Sententiæ, tamquam doctè, ac luculenter de more per R. P. D. meum Ansaldum in dicta *Decisione* extensa convelli non posse, totam vim faciebant super duabus nullitatibus adversus dictam sententiam oppositis, quibus tamen non obstantibus, sub consueto dubio consulti per me D. D. *pro illius confirmatione responderunt*.

Non enim subsistere visa fuit prima nullitas, quod in Sententia pronunciatum fuerit Angelam absolvendam fore, & esse ab observatione Sponsalium, quando *in una ex Decisionibus* simpliciter dictum fuerat non esse relaxandas Censuras, *& in altera* declaratum constare de Sponsalibus, undè Sententia tamquam difformis *a Decisionibus* collabescat ad tradita per *Card. de Luca in Relatione Romanæ Curiæ disc.*32. *num.*50. *Rot. decis.*28. *num.* 3. *coram R. P. D. meo Ansaldo*; Quoniam præcipuum motivum denegandi relaxationem Censurarum firmatum in *Decisione*, quæ Sententiam præcessit, illud fuit, quod Angela sufficientes, & justas habuerit causas recedendi a Sponsalibus, licet in suo genere perfectis, ut videre est *in dicta Decisione* §. *Applicando*, *&* §. *Observabant*, undè Sententia absolvens Angelam ab observatione Sponsalium non difformis, sed conformis dicitur *Decisioni* eo ipso, quod *Decisio* specificè declarat Angelam non teneri ad observantiam Sponsalium, sive, quod idem est, habuisse justam causam recedendi ab illis, cum tamen ad effectum validitatis Sententiæ sufficiat sola implicita, & virtualis comprehensio, & conformitas cum Decisionibus *Rota decis.*229. *num.*7. *dec.*381. *num.*17. *part.* 17. *decis.* 164. *n.* 2. *part.* 18. *recen.*

1 (margin number beside "ra declaratum")

Tantoque magis eum in eadem *Decisione* canonizata fuerit eorumdem Sponsalium dissolutio, nedum ex iteratis declarationibus Mulieris subeundi potius Carceres, & Censuras, quàm contrahendi Matrimonium cum Josepho; Verum etiam ex restitutione Annuli Sponsalitii per eamdem Angelam facta coram Notario, & testibus, & a Josepho Sponso absque ulla conquestione acceptata, ex 4
quo mutuo Partium consensu dissolutis Sponsalibus, pernecessè consequebatur Angelam esse absolvendam ab illorum observatione, prout dictum fuit in Sententia, & declaratum in 5
Decisione §. *Potissimè*, *&* §. *Accedebant*.

Et hinc non relevat, quod ex sola denegatione relaxationis Censurarum, de qua loquitur *Decisio*, non possit fieri illatio ad omnimodam libertatem non observandi Sponsalia, cum supersint aliæ Canonicæ monitiones ad compellendam Mulierem, ut præstet Sponso datam fidem juxta dispositam *in Cap. Requisivit de Sponsalibus*; Objectum enim vim faceret, ubi motivum denegandi Censuras stetisset in sola Juris, vel Judicis benignitate, prout sunt termini dicti *Textus in Cap. Requisivit*; Secus autem quando, ut in præsenti, *Sacra Rota* ideò credidit non esse relaxandas Censuras, quia Mulier justam habuit causam recedendi; qui enim justè a contractu recedit, nullo Juris remedio 6
ad illius observantiam compellitur, & de facto eadem *Decisio* firmat, attenta justa causa recedendi a Sponsalibus, & constanti reluctantia Mulieris, quaslibet monitiones esse superfluas, & non profuturas, ut videre est *ibidem* §. *fin.*

Ejusdem relevantiæ apparuit secunda nullitas, quod Sententia contineat condemnationem Josephi ad restituendum scut. 433. in causam Dotis receptа, de quo puncto non loquitur *Decisio*; Etenim in eadem *Decisione* specificè agitur de restitutione Dotis occasione firmandi, quod Joseph desiderans potius Dotem, quam Conjugium,

gium, tunc solum Judicium instruxerat super observatione Sponsalium, ubi
7 per interpositos tractatus prævidit ex dissolutione Sponsalium dissolvi etiam Dotis traditionem *ex titulo: causa data, causa resoluta: ut in dicta Decisione* §. *Et evidentius*, tum, & fortius, quia eum ex facultate recedendi a Sponsalibus, illorumque dissolutione in eadem *Decisione* canonizatis, necessariò consequatur dotem esse restituendam, quia titulus reducitur ad non titulum, ideò ritè, & rectè condemnatus exstitit Joseph ad restitutio-
8 nem dictæ Dotis in dicta sententia Rotali, in qua validè possunt determinari ea, de quibus principaliter actum non fuit in *Decisione*, si veniunt in necessariam consequentiam eorum,
9 de quibus loquitur Decisio *Rota coram Roxas dec.* 385. *num.*8., *dec.*145. *n.*4. *coram Emerix Jun.*, *dec.*641. *num.*3. *par.*19. *rec.*, *& in Neapolitana Pensionis* 17. *Februarii* 1698. §.*fin. coram R. P. D. meo Ansaldo*.

Non relevante, quod saltem dicta condemnatio fuerit injusta, sive quia Pater Sponsæ, qui Dotem tradiderat, se obligavit ad faciendas diligentias, ut Filia ratificaret Sponsalia, quas fecisse non docetur, sive quia cum per Sponsum non steterit, quominus adimplerentur promissa, sed sola Sponsa renuat Matrimonium contrahere, & ideò non sit locus condemnationi ad restituendam Dotem, cujus jacturam potius subire debeat Mulier; Siquidem de subsecuta ratificatione Mulieris, ex qua oritur Patrem suam obligationem satis expressisse, abundè constat eo ipso, quod sub hoc eodem motivo ratificationis *Sac. Rota* in alio dubio respondit, *constare de Sponsalibus*, ut in eadem *Decisione* a Josepho obtenta, & acceptata; quo verò ad aliam partem objecti redit semper inculcatum principium, quod cum juxta sensum *Sacræ Rotæ* Angela justam habuerit causam
10 recedendi, nullam debet subire jacturam Dotis, quæ potius restituenda est a Sponso, qui dedit causam recessus; Contrariæ autem authoritates loquentes de Arrhis, & non de Dote potius retorquentur, quia si data justa causa recedendi a Sponsalibus, & non contrahendi Matrimonium, restituendæ sunt etiam Arrhæ Sponsalitiæ, ut firmant ipsæ authoritates in contrarium laudatæ, & præ cæteris *Sanchez de Matrim. disp.* 36. *num.*2., *& 6. lib.*1., eo fortius restituendum erit, quod in causam dotis receptum est, cum Dos semper data censeatur sub conditione futuri Matrimonii; quo non sequuto, causa traditionis, & retentionis Dotis reducitur ad non causam *Card. de Luca disc.*1. *n.*9. *de Dot. Rocc. disput. Jur. cap.* 14. *num.* 36. *Rot. dec.* 500. *num.*5. *cor. Buratt.* 11

Et ita de cætero quoad Justitiam, cum super illa Informantes pro Josepho hodiè non insisterent, DD., quibus illam iterum subsistere visum fuit, in omnibus relativè se habentes ad *Decisionem* R. P. D. mei Ansaldi utraque Parte audita responderunt.

R. P. D. HERRERA

Pampilonen. Sponsalium
super Censuris

Lunæ 7. *Febr.* 1718.

ARGUMENTUM

Quando, & quomodo sit per Censuras procedendum contra renuentem adimplere Sponsalia de futuro cum copula subsecuta.

SUMMARIUM

1 *Renuens Sponsalia adimplere compellitur per Censuras.*
2 *Post quas, si adhuc adimplere detrectet, non est ulterius cogendus*, & n.6.
Etiamsi superaccessisset copula, n.13.
3 *Censuris utendum moderatè pro d. effectu, & sic contra vacillantem, non verò contra obduratum.*
4 *Matrimonium perficitur in mutuo Contrahentium consensu.*
5 *Quo deficiente, resolvitur in peccaminosum concubitum.*
7 *Gravis inimicitia, & odium inter Conjuges est causa sufficiens ad divortium.*
8 *Item ad effectum resiliendi a Sponsalibus de futuro.*

9 *Et sic pro abstinendo ab ulteriori, & finali coactione renuentis.*

10 *Stuprans sub fide Matrimonii est compellendus ad fidem servandam.*

11 *Sponsalia de futuro ante Concilium Tridentinum per copulam subsecutam transibant in verum Matrimonium, ita ut renuens omnino erat cogendus.*

12 *Hodie tamen ex d. Concilio irrita declarantur Matrimonia aliter celebrata, quam coram Parocho, & Testibus.*

14 *Ideoque renuens post Censuras adimplere Sponsalia cum copula subsecuta, cogitur solum ad congruæ Dotis constitutionem.*

15 *Et alterius ad dictæ Dotis augmentum, quo passæ Deflorationis vitium compensetur, et Mulier Virum sibi æqualem inveniat.*

16 *Arbitrio Judicis remittitur spatium temporis, quo sponsor sub Censuris est relinquendus.*

17 *Post annum ejus insordescentiæ proceditur a Sacra Inquisitione tamquam contra suspectum de hæresi.*

18 *Censuræ pro medicina, & ad resipiscentiam adhibentur.*

19 *Ideò ne contrarium operentur, ubi proficuæ non comperiantur, absolutio ab illis etiam non petenti est concedenda.*

20 *In praxi tamen solet absolutio per annum, et aliquando etiam ultra differri.*

DECIS. XIX.

Alias decis. 39. inter impress. cor. eod.

Ad Vot. III. num. 52. & ad Vot. VII. num. 100. 103. 108. 118. & ad Vot. IX. num. 177.

Renuente Joanne Baptista Vidaurre parere judicatis Rotalibus, quibus condemnatus extiterat ad Matrimonium de præsenti contrahendum cum Anna Maria ab eo sub spe futuri Connubii deflorata, ad Censurarum relaxationem contra ipsum deventum fuit ad terminos *text. in Cap. Ex literis il 2. de Sponsal.* Verumtamen cum iis non obstantibus pertinaci, semperque magis averso, & obdurato animo a dicto Matrimonio abhorreret, ideò prius coram Ordinario, & deindè in Tribunali nostro coram R.P.D. meo Crispo institit pro absolutione a dictis Censuris, eamque post ferè annalem decursum reportavit sub conditione constituendi eidem Annæ Mariæ dotem in tertia parte excedentem quantitatem illam, quæ inspecta dictæ Annæ qualitate, ejusque loci, & Familiæ consuetudine congrua dici possit, ut ex geminis *Decisionibus* ante Decreti Rotalis prolationem a dicto R. P. D. meo Crispo editis *sub die 28. Junii proximè præteriti, & 31. Julii immediatè subsequentis*; A quibus reclamans D. Anna Maria ad Signaturam Justitiæ, novam impetravit Commissionem mihi directam cum clausula = *De appellatione suspensis Censuris* = In cujus sequelam Dubio hodiè proposito; An dictum Decretum Rotale esset confirmandum, vel infirmandum; pro illius confirmatione, juxta modum tamen inferiùs recensendum, responsum habui.

Confirmatione siquidem dignum visum fuit Decretum prædictum, ne dum attenta incontroversa illius validitate, verum etiam spectata ejusdem Justitia promanante ex eo, quia 1
licet sponsor ad implendam Matrimonii fidem etiam per Censuras sit compellendus juxta definitionem ab Alexandro III. propositam in *d. Cap. Ex literis il 2. de Sponsal.* & notavit *Rot. in Albanen. Sponsalium super Censuris 15. Decembr. 1710. §. Applicando cor. Rmo Ansald. & in Majoricen. Censurarum 16. Febr. 1715. §. Quemadmodum cor. Emo D. Card. Scotto*, hujusmodi tamen compulsio non debet esse ita præcisa, omnimoda, & absoluta, ut etiam contra propriam voluntatem ad Matrimonium omnino sit astringendus, sed cum ea moderatio- 2
ne, quod si adhuc post Censurarum relaxationem, promissam fidem implere, Sponsaliaque de præsenti contrahere constantissimè renuat, finaliter ulterius per easdem Censuras cogendus non sit juxta alteram mitiorem Sententiam Lucii III. in *Cap. Requisi-*

quisivit de Sponsal. per quam ita tradunt *Gloss. in Cap. Ex literis il 2. verb. Compellos de Sponsal. & in Cap. 1. verb. Excommunicatusque de Adulter. & Stupr. Præposit.* & alii Scribentes in *d. Cap. Requisivit num.*20. *de Sponsal. Menoch. cons.*786.*num.*8. *& seqq.*, *Germon. de Sac. Immunit. lib.*3. *cap.*21. *num.*86. *& seqq.*, *Ricc. in prax. par.*4. *resolut.*422. *num.*7. *Fontanell. de pact. nupt. claus.*12. *gloss. unic.*, dixitque *Rot. cor. Seraphin. decis.*1112. *num.*1., *cor. Cavaler. decis.* 526. *num.*1., *cor. Dunozz. Jun. decis.*296. *num.*9. *& in Albanen. Sponsalium super Censuris* 15. *Decembr.* 1710. §. *Quamobrem cor. Rmo P. D. meo Ansaldo Decano.*

Censuræ enim, aliaque remedia a Sacris Canonibus ad prædictum effectum adinventa moderatè in his casibus, & per modum medicinæ, seu monitionis sunt adhibenda per Judi-
3 cem ad compellendum eum, quem videt simplicitate sua vacillantem, non vero illum, quem obduratum agnoscit, ut ex *Fortu. in Cap.*1. *de pact. col.* 40. *num.* 30. *declarat.* 6. ait *Gabriel.*
4 *cons.* 186. *num.* 14. *lib.* 2. *Rot. in d. Majoricen. Censurarum* 16. *Januar.* 1715. §. *Quemadmodum cor. Emo D. Card. Scotto* ne Matrimonium, quod in mutuo utriusque Contrahentis consensu perficitur, & substantiatur *Cap. Cum locum, Cap. Veniens, & Cap. Consuluisti de Sponsal. Sanchez de Matrim. lib.*4. *disput.*6. *num.*1. *Panimoli, decis.* 102. *num.* 1. *Rot. in Aprutina Validitatis Matrimonii* 30. *Aprilis*
5 1708. §. *Et ratio est cor. Emo D. Card. Scotto* ex finali præcisa, & omnimoda ista coactione mediantibus Censuris dicto essentiali consensu destitutum remaneat, ac consequenter nullum, irritumque reddatur, & in peccaminosum concubitum convertatur juxta communiter ponderata per *Card. Zabarell. in ead. Cap Requisivit de Sponsal. Menoch. cons.*786.*num.*3. *Giovagn. cons.*16. *num.*30. *lib.*1. *Covarruv. var. resolut. tom.*1. *tit. de Sponsal. par.* 1. *cap.*4. *sub num.*5. *Ricc. in prax. par.*4. *resolut.*422. *num.*6. *Leo Thesaur. for. Eccles. par.*2. *cap.*9. *num.*21.

De constanti vero, nimiaque Joannis Baptistæ reluctantia in contrahendis cum Anna Maria prædictis Sponsalibus, satis perspicuè apparuit ex iis, quæ usquemodo in præsenti Causa contigerunt; Ipse enim potius quàm invisum, sibique numeris omnibus exosum Matrimonium contrahere, non dubitavit diuturnam, dispendiosamque litem etiam cum omnium expensarum refectione subire, annalem ferè excommunicationem, & duri Carceris squallores per sex, & ultra menses substinere, a quibus dimissus, longam & terra, marique periculosam peregrinationem ad Urbem assumere non trepidavit pro absolutione a dictis Censuris obtinenda, & demum bonis ejus omnibus sub arcto sequestro positis a Patriis laribus exul, extremam fere necessitatem actualiter etiam substinere haud perhorrescit; Ista enim omnia quemadmodum fi- 6
xam, immotamque ejusdem Joannis Baptistæ designant aversionem a Sponsalibus prædictis, ita satis justam perhibent causam, ne ille ad eorum effectuationem præcisè, & finaliter per Censuras sit compellendus ex notatis per *Gabriel. cons.* 186. *num.* 7., *& seqq. lib.* 2. *Rota coram Cavaler. decis.*368.*num.*2., *coram Celso decis.*374. *n.*7., *coram Seraphin. decis.*1112.*n.*3., *coram Dunoz. Jun. decis.*296. *num.*9., *in Viennen. prætensorum Sponsalium* 12. *Januarii* 1705. §. *Et quamvis coram bonæ memoriæ Kaunitz, in Albanen. Sponsalium super Censuris* 26. *Junii* 1706. §. *Tantoque magis coram Eminentissimo DominoCardinali Scotto*, & resolvit *Sac. Concilii Congregatio in Bononien.*, *seu Parmen. Sponsalium* 15. *Junii* 1700. *& in Senogallien. Sponsalium* 1. *Septembris* 1714.

Concludentius, quia dubitari non potest, quin ex tot, tantisque divexationibus ad Instantiam dictæ Annæ Mariæ per Joannem Baptistam passis, gravis inimicitia, & magnum odium inter ipsum, & Annam prædictam fuerit subortum, ex quo sicuti sufficiens 7
ratio desumitur pro divortio inter Conjuges decernendo juxta firmata per *Rot. in recent. decis.* 706. *num.*1. *part.*1. *decis.*337. *num.* 19., *& seqq. part.*12., *decis.*185. *num.*4., *& seqq. part.*14. *decis.*115. *num.*18. *part.*18., *decis.*

decis. 1092. *num.*11. , *& seq. coram Pen. & decis.*242. *num.*12. *coram Du-*
8 *ran.*; Ita plusquam sufficiens habetur causa pro resiliendo a Sponsalibus de futuro, veluti notant *Sanchez. de Matrim. lib.*1. *disp.*58. *num.*1., *& seqq.*, *Rota decis.*242. *num.*11. *coram Duran.*, *decis.*311. *num.* 4. *coram Buratt.*, *decis.*374. *num.*11. *cor. Cels.*, *dec.* 266. *num.*11. *cor. Dunozzett. Jun.*, *dec.*96. *num.*15. *cor. san. mem. Innoc. X.*, *decis.*889. *num.*5. *cor. Coccin.*, *in recen. dec.*249. *num.* 13. *par.* 14., *& in Comen. Sponsalium* 10. *Junii* 1705. §. *Concurrente cor. Rmo Domino Moli-*
9 *nes Generali Hispaniarum Inquisitore*; Et consequenter pro abstinendo a præcisa, & finali coactione, cum majus malum sit Sponsum ad Matrimonium de præsenti cum perpetuo odio compellere, quam Sponsalium fidem frangere, quemadmodum monent *Abb. in Cap. Requisivit num.*4. *de Sponsal. Guttier. de Juram. confirmat. par.* 2. *cap.* 51. *num.*4. *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disput.* 29. *num.*4. *Rot. in Melevitana Sponsalium* 20. *Maii* 1696. §. *Et quatenus cor. bo. mem. Pio*, *& in Baren. Sponsalium* 22. *Junii* 1711. §. *Quibus cor. R.P.D. meo Lancetta*.

Præcisam, & finalem istam coactionem non convincente oppositione, quod hic non agatur de simplici promissione, sed de fide data cum copula subsecuta, in quibus sanè terminis
10 sicuti Anna Maria Stupro se subjecit, reportata prius fide de Matrimonio contrahendo, ita dum ipsa ex parte sua promissa, mutuamque adimplevit obligationem, ad id etiam præcisè compellendus sit Joannes Baptista Stuprator, sic exigente necessitate reciprocæ obligationis, sive mutui Contractus ob promissionem jam ex parte Mulieris adimpletam mediante copula subsecuta juxta notata per *Guttier. de Matrim. cap.*10. *sub num.*13. *vers. Sed verius Less. de Just. & Jur. lib.*2. *cap.*10. *dubit.* 2. *Bonaccin. Oper. Moral. tom.*1. *tract. de Matrim. quæst.*1. *punct.* 2. *sub num.*8. *vers. Secus dices Fontanell. de pact. nupt. claus.*5. *gloss.*5. *par.*1. *num.*31. *Raynald. observat. Crimin. tom.*4. *ad cap.*23. *supplet.*5. *n.*61. *Rot. in recent. dec.*163. *per tot. par.*9. *& dec.*76. *num.*2. *et dec.* 108. *et* 148. *pariter per tot. cor. Benincasa* cum in aliis in objecto relatis.

Ista siquidem penitus extranea visa sunt a præsenti inspectione, in qua in dubium haud revocatur, quod Stuprans sub fide, & promissione Matrimonii Stupratam ducere teneatur, itaut ad Matrimonium contrahendum compelli debeat, hoc enim definitum jam fuit per rem judicatam Rotalem, qua Joannes Baptista sponsor ad Matrimonium cum Anna Maria contrahendum adactus remansit, sed unicè res est, in dictus Joannis Baptista postquam condemnatus fuit ad dotis congruæ constitutionem etiam in tertia parte pluris eo, quod Anna Maria habere potuisset inspecta Loci, & propriæ Familiæ consuetudine, carceribus etiam diu mancipatus remansit, politisque sub sequestro universis ejus bonis, in extrema ferè necessitate exul a Patria constitutus, & demum Ecclesiasticis Censuris innodatus, ulterius præcisè, & finaliter ad invisum, exosumque Matrimonium sit compellendus; In his enim terminis certum 11
est, quod licet ante *Concilium Tridentinum*, quando Sponsalia de futuro per copulam subsecutam in verum, & reale Matrimonium transibant, præcisa, & omnimoda intraret coactio ad servandam fidem Sponsæ jam traditam *Abb. in Cap. Preterea num.*4. *de Sponsal.*, *& in Cap. Ex tenore num.*4. *de testib. Fagnan. in Cap. Is, qui fidem num.*1. *& seq.*, *& in Cap. Tuæ fraternitati n.*13. *de Sponsal. Geminian. cons.* 61. *num.*6. *vers. Ad contrarium Federic. de Sen. cons.* 193. *circ. med. vers. Item cohabitando Castrens. cons.*155. *num.*1. *lib.*2. *Add. ad decis.* 431. *num.*66. *par.* 4. *tom.*2. *recen. Rot. in recen. decis.* 163. *n.* 6. *par.* 9.

Hodiè tamen cum post dicta Conciliaria Decreta in *Cap.*1. *sess.* 24. *de reformat. Matrim.* sublata, & irrita 12
declarata fuerint quæcumque Matrimonia, nisi coram Parocho, & testibus celebrata extiterint, veluti ex pluribus *Sacræ Congregationis Concilii resolutionibus* advertunt *Giovagnon.*

gnon. conf.67. num.31. & seq., *Barbos. in Collectan. ad Concil. Trident. cap.1. num. 131. Guttierez de Matrim. cap.40. num.13. & cap.81.num.11.Rot. in recen. dec.132. n.7.par.4. tom. 2. & dec.19. num.36. & seq.*, *par.* 10. Ideo si post adhibita contra refractarium remedia illa a Jure, & sacris Canonibus adinventa, ipse adhuc in
13 sua reluctantia perseveret, finaliter ulterius per Censuras, subsecuta copula non obstante, cogendus non est ex bene firmatis per *Gabriel.conf.186. num.25. lib.2. Dicastillo de Matrimon. tit. de Sponsal. disput.1.dub.10. n.16. Navarr. in Manual. cap.16. num. 18. Phillarc. de Offic.Sacerd. tom.1. lib.4. cap.17. n.1. cum seq. Nald. in Summ. verb. Virgo num.3. Reginald. in prax. lib.31. cap.35. num.255. Rot.cor.Duran. dec.242. num.13. & in Majoricen. Sponsalium 16. Januarii 1715. §. Exulante cor. Emo* D. *Card. Scotto*,
14 sed unicè contra ipsum procedi poterit ad pœnam determinatam in *Cap.1. & 2. de Adulter. et Stupr.* consistentem in traditione congruæ dotis, veluti ponderant *Fagnan. in Cap. Pervenit num.2.et 3.de Adulter. et Stupr. Card. de Luc. de Matrim. disc.3. n.23.* & prosequitur *Rot. in d. Majoricen. Sponsalium 16. Januar.1715. §. Exulante cor. Emo Scotto*. Ad quam profectò dotis constitutione n Sacrum Auditorium in præcedenti Rotali Decreto hodie confirmato, Joannem Baptistam jam condemnavit, illam etiam augendo ad tertiam partem pluris eo,
15 quod Anna Maria inspecta loci, & ejus Familiæ consuetudine consequi valuisset; idque ad hoc, ut vitio ejus corruptionis per tale augmentum suppleto, seu compensato, Virum dignum, & æqualem sibi invenire valeat, quemadmodum in his terminis practicandum esse monent communiter *Scribentes in d. Cap.1. de Adulter. et Stupr. Farinacc. de delict. carn. quæst.187. num. 229. Menoch. de arbitr. cas.188. n.18. et seqq.*, *Fontanell. de pact. nupt. claus. 5. gloss.5. par.1. & 2. num.16. Card. de Luc. de Dot. disc.142. num.74. Rot.dec.74.n.3. cor. Penia*.

Nec petitam absolutionem, & respectivè Decreti Rotalis confirmationem præpedire demum valuit objecta modicitas temporis, quo Joannes Baptista Censuris innodatus remansit, per solum nempè spatium novem mensium; Ponderatum quippè 16
fuit, quod cum nullum tempus super hoc in Jure præfinitum habeatur, sed illud remissum sit arbitrio Judicis, ut ait *Gloss. in Cap. 2. de Adulter. & Stupr.* = ibi = *Quoad communionem Sacramentorum quousque visum fuerit Superiori* = Idcirco, ne in Censurato 17
illa detur insordescentia, ob quam post annum a Sacro, tremendoque Inquisitionis Tribunali pro suspecto de hæresi haberi posset, quemadmodum definivit *Sac. Concil. Triden. sess. 25. cap.3. in fin. de refor.* & advertit *Prima Decisio R. P. D. mei Crispi §. Nec obstare*, ubi addi possunt *Menoch. de arbitr. cas. 416. num. 58. Farinacc. de Hæretic. quæst. 192. num. 23. Rot. cor. Manzaned. dec.610. num.2.* & consequenter Censuræ, quæ pro medici- 18
na, & ad resipiscentiam in hisce casibus adhiberi solent, ut probat *Sanchez de Matrim. lib.1. disput.29. sub num. fin.* contrarium potius operentur effectum, ut advertit *Rot. cor. Manzaned. dec.610. num.2.* talis utique absolutio a Censuris, quæ ad nihilum proficere comperiantur, nedum petenti, verum etiam nec postulanti venit elargienda, juxta communiter 19
notata per *Butr. in Cap. Ex litteris il 2. num. 12. Boich. in Cap. Præterea num. 7. vers. Compelli autem de Sponsal. Gabriel.conf.186. num.3. & seqq.*, *lib. 2. Sanchez de Matrim. lib. 1. disput.29. num. 8. Guttierez de Juram: par.1. cap. 51. num. 84. Bellett.disquisit. Cleric. par.1. tit. de favor. Cleric. real. §.2. num. 34. Adden. ad Buratt: dec. 311. sub num.5. Rot. cor. Duran. dec.242. num. 13. & cor. Manzaned: dec. 610. num.1.*

Verum tamen est, quod sicuti 20
absolutio prædicta de praxi saltem per annum, & aliquando etiam in longius tempus differri consuevit, quemadmodum constat ex *dec.610. num.1.cor. Manzaned.*, *& in Majoricen. Sponsalium super Censuris 16. Januar. 1715. §. Quemadmodum cor. Emo D. Card. Scot-*

Scotto Ita ad hoc ut commodum istud aliqualiter anticipatæ absolutionis compensatum in aliquo remaneat, existimarunt Domini Joannem Baptistam teneri prius eidem Annæ Mariæ reficere omnes expensas etiam extrajudiciales, idque ratione illius arbitrii, quod Judicantis religioni in hoc commissum esse probant Jura supra relata, quibus addi potest *Gabriel. cons. 186, num. 25. lib. 2.*

Et hic fuit modus, quem supradictæ resolutioni placuit adjungere. Utraque &c.

EMINENTISSIMO CELSO

Colonien. prætensi Matrimonii,

Lunæ 27. Martii 1662.

ARGUMENTUM

Sponsalia si fuerint concludenter probata, tunc est locus coactioni, nisi concurrant legitimæ causæ, prout sunt diversitas Religionis, odium, inimicitia, periculum scandali, mali exitus, & similes.

SUMMARIUM

1 *Sponsalia debent plenè, & concludenter probari.*

2 *Sponsalia, si non probentur, non est locus coactioni.*

3 *Sponsalia non contrahuntur, nisi mediante consensu utriusque Sponsi.*

4 *Sponsalia si fuerint contracta, nihilominus non est locus coactioni, quando concurrunt legitimæ causæ.*

5 *Matrimonia per vim contracta sortiuntur infelicem exitum.*

6 *Sponsalia non sustinentur, si uterque Sponsus non sit Catholicus.*

7 *Sponsalia adimpleri non debent, si inter Sponsos adsit odium, & inimicitia, & timeri possit periculum scandali, & mali exitus.*

8 *Item si Sponsa sit suspecta de Magia, & de veneficiis.*

9 *Et circa causas intrat arbitrium Judicis.*

DECIS. XX.

Alias dec. 374. inter impress. cor. eod.

Ad Vot. IV. num. 143. & ad Vot. V. num. 8. & ad Vot. VII. num. 72. 97. 99.

NON constat de Sponsalibus, sub quorum prætextu asseritur secutam fuisse copulam inter Joannem, & Margaritam. Nam illa debent plenè, & concludenter probari, ut inquit text. in *Cap. 1.* & ibi *gloss. de Clandest. desponsat. Dec. cons. 133. num. 2. Rot. dec. 471. num. 1. & seqq. part. 2. recen. & decis. 258. num. 2. part. 4. tom. 2.* 1

Unde firmarunt DD. Joannem non esse cogendum, nam deficiente probatione, & non existentibus Sponsalibus non est locus coactioni *Cap. Mulieri 34.* juncta *gloss. in figuratione casus, & in verb. Absolutio de Jurejur. Alex. cons. 143. per tot. lib. 2. Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 36. num. 13. Rot. dec. 207. num. 1. & seqq. par. 1. recen.* 2

Non obstant responsiones datæ ad positiones, quia si benè considerentur, illæ important negationem, non autem confessionem; Et quatenus in tertia, & quarta idem Joannes dicit credere se petiisse Margaritam in Uxorem, addit tamen, quod id fecit incidenter, & non animo deliberato, quodque si fuisset requisitus, Matrimonium adimplere, illud recusasset; Unde non potest dici, constare de Sponsalibus, dum deficit promissio reciproca, & mutuus consensus, sine quo illa non contrahuntur, prout in fortioribus, etiamsi fuerit secuta copula, probat *Text. in Cap. Tua nos 26. de Sponsal. & Matrim. Soccin. Sen. cons. 119. num. 1. lib. 3. Sperell. dec. 95. num. 9. & 10,* & firmavit *Rot. dec. 471. num. 1. & seqq. par. 2. rec. & dec. 163, n. 10. & 11. par. 9.* 3

Sed cessat difficultas, quia concurrunt plures, & legitimæ causæ, ex quibus, etiamsi constaret de dictis Spon- 4

Sponſalibus, & adeſſet juramentum., nihilominus Joannes non eſſet cogendus, ut eſt text. expreſſus *in Cap. Ex literis* 10.*in fine* = ibi = *Niſi rationabilis cauſa obſtiterit* = *de Sponſ.*, *& Matrim. Mantic. de tacit.lib.*3. *tit.*17. *num.* 6. *& ſeqq.* ubi *num.* 12. reddit rationem, quia Nuptiæ per vim contractæ infelices, & perniciosos exi-
5 tus ſortiuntur, *Menoch. de arbitr. Jud. caſ.* 455. *num.* 1. Et hanc concluſionem pluries firmavit *Rota* ut *coram Seraph. dec.* 1112. *num.* 2. Et indubitatam dicit *Buratt. dec.* 311. *num.* 1. *Sa: Me: Gregor. dec.*376. *num.* 5. *Cavaler. dec.*447. *n.*1. Et latiſſimè adductis rationibus, & cumulatis innumeris authoritatibus comprobat *Deciſ. in Calaguritana prætenſi Matrimonii* 11. *Febr.* 1647. *coram* Rmo *D. meo Papienſi*.

Cauſæ autem non poſſunt controverti, & inter alias potiſſimum movit
6 Dominos diverſitas Religionis; Cum Joannes ſit Catholicus, Margarita vero Lutherana; unde talis promiſſio tanquam de re turpi, & propter periculum perverſionis Conjugis Fidelis, & lapſus ipſius in infidelitatem. nullo modo ſuſtineri valet *Can. Cave cum duob. ſeqq.* 28. *quæſt.* . *Covar. de Sponſal. & Matrim. par.*2.*cap.*6. §.11. *num.*1. *Pont. de Matrim.lib.*7.*cap.*46. *num.* 7. & pluribus comprobat *Sanchez eod. tract. lib.* 7. *diſput.* 71. *n.*5. *& diſput.*72. *num.*3. *& ſeqq. Riccial. de tur. perſon. extr. grem. Eccleſ. exiſt. lib.* 2. *ſub num.*8. *verſ. Tertia concluſio*.

Concurrit etiam odium, & inimicitia inter prædictos abſque ulla ſpe
7 reconciliationis. Nam quando adeſt periculum ſcandali, vel mali exitus, ſeu quod Matrimonium ſequatur in perniciem, non eſt procedendum ad coactionem, ut advertit *Gabr. conſ.* 186. *num.* 7. *& ſeqq. lib.* 2. *Menoch. conſ.* 99. *num.* 45., aliosque cumulat *Marc. Antonin. var. reſol. lib.*1. *reſol.* 2. *n.*8. & firmavit *Rota coram Coccin. dec.* 437. *a n.*1. *Buratt. dec.* 311. *n.*3. *Duran. deciſ.* 242. *n.*2. *& ſeqq.*

Et demum, quod Mulier præ-
8 dicta eſt valdè ſuſpecta de Magia, & inquiſita de veneficiis, ut deponunt *Teſtes in Summ. num.* 2. Adeout ex prædictis, & aliis cauſis adductis per Informantes, quæ DD. viſæ fuerunt juſtæ, & rationabiles, nullo modo Joannes veniat cogendus; nam circa eas intrat arbitrium Judicis, ut notat 9
*Giovagn. conſ.*16. *num.* 16. *lib.* 1. *Buratt. d. dec.* 311. *num.* 2. *Duran. deciſ.*242. *num.*4.

Et ita altera tantum &c.

R. P. D. MELTIO

Calaguritana prætenſi Matrimonii.

Lunæ 11. *Febr.* 1647.

ARGUMENTUM

A Sponſalibus meritò recedi poteſt juſta, & legitima ſubſiſtente cauſa, quarum quamplurimæ hic numerantur; juſtiſſima autem cauſa eſſe dicitur fornicatio Mulieris, quæ bene probata remanet ex teſtibus ſpecificè deponentibus de auditu, & a quo audierint; & maximè juncta publica fama, & aliis adminiculis, & conjecturis, cæteriſque actibus præparatoriis, proximè proportionabilibus, congruis, & ordinatis ad copulam, de quibus latiſſimè tractatur, & licet iſta per ſe non eſſent ſufficientia, tamen ſimul juncta ſufficere firmatur. Item juſta Parentum, & Conſanguineorum indignatio; Imminens periculum exhæredationis; Odium capitale inter Sponſos, eorumque diſparitas.

SUMMARIUM

1 *Matrimonium contractum per Sponſalia de futuro, ex quibus juſtè impediatur, ita ut Vir ad illud ineundum cogi non poſſit.*

2 *Sponſalia Contrahentes ſunt quidem monendi, ut ad Matrimonium deveniant, non tamen cogendi, ſi aliqua ſubeſt cauſa, ex qua licitum ſit recedere.*

3 *Eccleſia ſolet abſtinere a coactione, & qua-*

& quarè? & num. 41.

4 *Nuptiæ coactæ, ut plurimum, exitus malos habere solent.*

5 *Sponsalia habent in se tacitam conditionem, si res in eodem statu permanserit, & si justa causa ab eis recedendi non superveniat.*

6 *Mulier si post Sponsalia cum alio fornicetur, Vir habet justam causam recedendi a Sponsalibus.*

7 *Sponsalia ex quibus causis justè dissolvantur, arbitrio Judicis remitti solet.*

8 *Sponsalia justè dissolvuntur ex mala fama, & impudicitia Mulieris probata, ante dicta Sponsalia.*

9 *Copula carnalis est difficilis probationis.*

10 *Et in sensu testis immediate non cadit.*

11 *Probatur etiam præsumptione, & ex sola fama, & ex probationibus imperfectis.*

12 *Item probatur ex conjecturis.*

13 *Conjecturæ semper admitti solent in his, quę sunt difficilis probationis.*

14 *Copula carnalis probatur saltem in genere per testes etiam singulares, & de credulitate deponentes.*

15 *Maximè dum agitur civiliter pro dissolvendis Sponsalibus.*

16 *Copula carnalis ex quibus probata remaneat.*

17 *Fornicatio Mulieris quando probata remanet ex testibus.*

18 *Testes quando faciant indicium ad probandam fornicationem Mulieris.*

19 *Copula carnalis ex quibus adminiculis, & conjecturis subsecuta resultat.*

20 *Probatur ex actibus præparatoriis proximè proportionabilibus, congruis, & ordinatis ad ipsam copulam.*

21 *Sponsalia etiam jurata dissolvuntur per fornicationem Mulieris.*

22 *Ignorantia circa impudicitiam, & inhonestos mores Mulieris in Sponso pro dissolutione Sponsalium ex quibus probetur.*

23 *Ignorantia præsumitur in Juvene teneræ ætatis maximè respectu eorum, quæ occultè fiunt, ne alicui patere possint.*

24 *Ex imparitate personarum dissolvuntur Sponsalia.*

25 *Ignorantia Sponsi circa impudicitiam Mulieris an sufficiat ad dissolvenda Sponsalia.*

26 *Sponsalia non dissolvuntur ob fornicationem, & morbum præcedentem.*

27 *Licet jurata possunt dissolvi, si concludenter apparet de fornicatione Mulieris etiam post Sponsalia.*

28 *Juramentum non adeo firmat Sponsalia, ut non liceat ab eis recedere justa causa accedente.*

29 *Ad ea perficienda non est cogendus, qui simpliciter promisit se non ducturum in uxorem aliam mulierem, quam Sponsam.*

30 *Quæcumque levissima causa sufficit pro recessu a Sponsalibus non juratis.*

31 *Promittens aliquam ducere in Uxorem, id servare tenetur.*

32 *Copula carnalis operatur, ut Sponsalia transeant in Matrimonium.* *Intellige*, ut n.36.

33 *Sponsalia contracta mutuo consensu, unius dissensu solvi non possunt.*

34 *Matrimonium contrahere vigore Sponsalium quando quis non teneatur.*

35 *Frangenti fidem fides frangatur.*

37 *Matrimonia, quæ non sunt celebrata præsente Parocho, & testibus irritantur per Conc. Trident.*

38 *Matrimonia contracta per carnalem copulam voluntariam, dicuntur præsumpta.*

39 *Matrimonia præsumpta de Jure sunt sublata.*

40 *Et a Sponsalibus mutuo consensu contractis, stante justa causa, recedi potest.*

42 *Sponsalia non sunt indissolubilia sicut Matrimonium.*

43 *Ecclesia potest, & debet dissimulare ne ad coactionem Matrimonii procedatur, legitima subsistente causa.*

Ex quibus dicta legitima causa deducatur, n.45.

44 *Dum adest justa causa resiliendi a Sponsalibus, Judex debet tantum recu-*

recuſantem monere , ut ad Matrimonium deveniat ,

46 *Fornicatio a Muliere ex quibus adminiculis , & conjecturis colligatur commiſſa .*

47 *Adulterium probatur per teſtes deponentes de auditu , & a quo audierint .*

Amplia ut num.48.

49 *Teſtes de auditu in materia fornicationis ſuffragantur pro diſſolutione Matrimonii per Sponſalia contracti .*

50 *Fornicatio Mulieris probatur per teſtes de auditu , juncta publica fama , quod inboneſtè viveret, & eſſet malæ conditionis .*

51 *Fornicatio præſumitur continuata, dum non probatur emendatio .*

52 *Fornicatio reſultat ex adminiculis, & conjecturis , quæ quatenus ſingula non prodeſſent , tamen ſimul juncta juvare debent .*

53 *Matrimonium contractum per Sponſalia , quando quis non poſſit cogi ad illud perficiendum .*

54 *Quæ cauſæ ſufficiant pro receſſu a Sponſalibus .*

55 *Ab illis recedi poteſt propter odium capitale exortum inter Sponſos .*

56 *Et propter indignationem parentum, & conſanguineorum Sponſi.*

57 *Item propter imminens periculum exhæredationis Sponſi .*

58 *Et ex maxima diſparitate Conjugum ratione natalium .*

59 *Matrimonia infelices exitus habere ſolent , quando inter impares contrahuntur .*

DECIS. XXI.

Alias dec.19. par.10. recen.

Ad Vot.IV. num.144. & ſeq. , & n.165. & ad Vot.V. num.48. & ſeq. & n. 51. & ſeq. & n.57. 61. 62. 64. & ad Vot. VI. n.4. 8. 32. 36.64.71. & ſub. num.145. & ad Vot.VII. num.95. 97. 108.

IN hac cauſa ſub die 13. Martii 1643. coram me fuit reſolutum Joannem de Anguiano eſſe cogendum ad ineundum Matrimonium cum Angela Zaldivar vigore Sponſalium de futuro , quæ inter eos fuerant contracta , ac promiſſiones factæ per dictum Joannem de contrahendo Matrimonio cum eadem Angela , & non cum alia , ut apparet *ex Summ.* prædictæ propoſitionis, maximè quia inter eos poſtea ſequuta fuit carnalis copula. Repropoſita ſub hac die Cauſa ad inſtantiam Joannis receſſum fuit a deciſis ex noviter deductis , & probatis per eumdem vigore remiſſoriæ illi conceſſæ . Primo 1
enim fuit probatum d. Angelam non ſolum ante dicta Sponſalia non fuiſſe virginem , verum etiam poſtea vitam inhoneſtam duxiſſe , quæ habita fuit pro juſta cauſa impediendi , ne Joannes recuſans tale Matrimonium ad illud cogi poſſit , cum jure cautum re- 2
periatur Contrahentem cum aliqua Sponſalia eſſe quidem monendum , ut ad Matrimonii effectuationem deveniat , non tamen ad illud eſſe cogendum , ſi aliqua ſubeſt cauſa , ex qua Vir a Sponſalibus etiam reſilire prætendat , *Cap. Ex literis il ſecondo in fin.* = ibi = *Niſi rationabilis cauſa obſtiterit &c.* = & ibi *gloſſ. & DD. & Cap. Requiſivit de Sponſal. M.Ant. reſol.2. ſub num.3. verſ.Tamen quando adeſt vera , & rationabilis cauſa lib. 1. Fontanell. de pactis nuptial. clauſ.12. gloſſ. unic. num.6. Menoch. de arbitr. caſ. 455. num. 1. Giovag. conſ.16. num. 19. & 36. lib. 1. Gabr. conſ.186. num.1. et 8. lib. 2. Menoch. conſ.786.num.1.Seraph.dec.1112. n.4. verſ. Hæc tamen regula , et dec.1258. num.1. Buratt. dec. 311. num. 1. et deciſ. 412. num. 6. verſ. Tertio , et in recent. dec.207. num. 9. verſ. Advertebant omnes DD. par.1. et coram bo. me. Coccino dec. 437. num. 1. et ſeqq.* relat. *per Rubr. in ſuis annot. ad dec. 431.n.79.par.4. tom.3. recent.* Eccleſia 3
namque ſolet abſtinere a coactione Matrimonii , ratio enim eſt , quia Nuptiæ coactæ, ut plurimum exitus malos ha- 4
bere ſolent *Cap. Requiſivit in fine* , & ita not. *Gloſſ., & DD. extra de Sponſ.* & ibi *Abb. num.3. Sanch. de Matrim. diſp.10. num. 10. verſ. 4. limita , & diſp.29. num. 4. verſ.Probatur autem lib.1. Mantic. de tac., & ambig.lib.3. tit.17. num.12.* = ibi = *Nam Nuptiæ*

per metum &c.=& num.17.M.Anton. resol.2. num.7. vers. Secunda erit causa, & seqq. lib. 1. Gab. d. cons. 186. a num. 7. vers. Secunda est conclusio, & seqq. usque ad fin. lib.2. Giovagn. eod. cons.27. Rimin. jun. cons. 362. num.50.vers. Coactis nuptiis, Seraph. decis.893. num.33. vers. Nam, et decis.1112. num.7. vers. Solent enim, Buratt. dec.311. num.2. vers. In proposito autem, et seqq. et in rec. decis.207. num.9. vers. Ideoque si etiam plena par.1., et cor. Papa Greg. XV. dec.376. n.5. vers. Et licet, & ibi *Adden. n.9.* = ibi = *Cum Nuptiæ coactæ etc.*= Sponsalia autem in se habent
5 tacitam conditionem, si res in eodem statu permanserit, & si causa justa ab
6 eis recedendi non superveniat, prout justissima videtur, si Mulier post illa cum alio fornicetur *Cap. Quemadmodum de jur.jur.* ubi *gloss. in verbo Oculos Hostien. n.8. Jo: Andr. n.13. Anchar. n.3. Abb. n.9. & cons.48. n.3. lib.1. Sanch. de Matrim. disp. 29. num. 4. Mant. de tac. & ambig. lib.3. titul.17. num. 19. vers. Ex hoc aut deducitur Rota dec.437. n. 9. circa fin. & decis. 242. num.3.* = ibi = *Et ratio est &c.* = *coram Durano Seraph. dec.1112. n.9.*

In præsenti vero casu quamplurimæ ex parte Joannis adducuntur causæ pro prætensa dissolutione horum Sponsalium, quæ autem sint justæ
7 Judicis arbitrio remitti solent *DD. in d. Cap. Ex literis, & Cap. Requisivit extra de Sponsal. Sanchez de Matrim. disp.29. num.16.* = ibi = *Totum enim id etc.=Menoch. de arbitr. Jud. cas.455. num.2. vers. Et Judicis arbitrio Fontanell. de pact. nupt. claus.12. gl. unic. n.6. M. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 2. num.11. Surd. cons.364. n.9.* = ibi = *Quæ tamen æstima &c.* = *Gabr. dict. cons.186. n.2. vers. Vel quando, Giovagn. d. cons. 16. vers. Et quoniam lib.1. Rota* penes *Buratt. dec. 311. n.2. vers. Quæ autem dec. 397. n. 2. vers. Cum tamen par. 1. divers. & coram Papa Greg. XV. dec. 386. num. 6. & dec.447. n. 2. vers. Quæ causa coram Card. Caval. & dec.451. num.3. par.4. recen.*

8 In primis autem DD. valde justa causa visa fuit pro tali dissolutione illa, quæ oritur ex mala fama, & impudicitia ejusdem Angelæ probata, ante dd. Sponsalia per d. Joannem prorsus ignorata, ut patet ex ejus *Summ. num.1.*, dum primus Testis deponit se habere, & tenere pro certo Angelam fuisse, & esse Mulierem impudicam; secundus Testis refert se audivisse ab Uxore Matthæi de la Scaga, Angelam modo cum uno, modo cum alte-
ro locutam fuisse; quo casu, cum co- 9
pula sit difficilis probationis, ut inquit *Rimin. jun. cons.247. n.5.* = ibi = *Quod ex quo =Sott. jun. cons.32. n. 12. 13. & 23. lib.2. Dec. cons.577. num.2. Onded. cons. 15. num. 30. vers. Tum etiam quia vol. 1. Farin. in prax. crim. quæst. 136. c.1. num. 4. par. 2. tom.2. Burat. dec.530. num. 9.* = ibi = *Quæ tamquam difficilis, &c.* = & agatur de probando eo, quod certitudinariè ex sui natura sciri, & cognosci nequit, cum secretè, & non palam,
nèc in hominum conspectu fiat, & actus 10
copulæ in sensum testis immediatum non cadat *Ceph. cons. 82. n.30. & seq. lib.1. Ferret. cons.389. num.14. Onded. consil.15. num.26.* usque *ad 34. Farin. d. quæst. 136. n. 34. Alex. cons. 169. num.12. lib.6.* propterea ad illam pro-
bandam admittuntur qualescumque 11
probationes etiam præsumptivæ, & ex sola fama, & etiam imperfectæ, quæ
uniuntur ad constituendam plenam 12
probationem. Immò conjecturæ suffi-
ciunt, cum semper admitti soleant in 13
his, quæ sunt difficilis probationis. *Masc. de probat. concl.452. num.5. 10., & 12. Sanch. de Matr. lib.10. disp. 12. num.46. Farin. d. quæst.136. c.1. n.2., & c.3. num.74., & in tract. de test. quæst.64. num.223., & seq. Mant. de tac., & ambig. lib.8. tit.14. num.8. Rimin. jun. d. cons.274. num. 6.7.8., & 13. Onded. d. cons.15. n.28., & 32.* = ibi = *Et propterea, &c.* = *Buratt. dec.530. n.9.* & post 2. *vol. cons. Farin. dec. 35. n. 3.* = ibi = *Etiam in*
his, &c.= & dec. 72. num.2. Ideo di- 14
cti Testes etiam singulares, & de credulitate deponentes illam probant saltem in genere: *Bart. in l.2. §. Idem labeo num. 5. ff. de aqua pluv. arc. Mascard. d. concl.452. num.13. Onded. d. consil. 15. num. 33. vers. Ideo Testes,*

stes, Pacen. Matrimonii 5. Martii 1520. coram S. D. N. in §. Accedente etiam, quod cum ad fornicationem Buratt. dec.253. num.9. vers. Et est regulare Farin. de test. quæst. 64.
15 n.223. vers. Limita 17. & seq. maximè dum agitur civiliter, ut in præsenti casu pro dissolvendis Sponsalibus, Farin. d. tract. de test. d. q.64. num. 229. & in prax. crim. d. q. 136. num.18. = ibi = , Et copula carnalis, quando agitur civiliter, &c. = Idem Farin. cons. 25. num.1. = ibi = Ubi de crimine agitur civiliter, &c. = Et cons.23. num.6.

16 Remanet eò magis d. copula probata ex depositione d. primi Testis, dum testatur audivisse a Petro de Rivarola Scholari ipsum carnalem copulam cum Angela habuisse; Secundus Testis pariter deponit audivisse a Joanne de Minoro ipsum quoquè copulam cum d. Angela habuisse, ac idem fecisse Martinum Gil; Tertius Testis deponit audivisse ab Andrea de Anguiano eamdem Angelam tractatus
17 impudicos habuisse cum dicto Petro, qui Testes cum specificè deponant, & a quo audierint, probant ipsius Ange-
18 læ fornicationem, & faciunt indicium Gloss. in Cap. Præterea vero conscios de testibus, Hostien. ibi n. 1. Ferret. cons. 168. n.15. in fin. vers. Devenio ad aliam speciem probationis, & n. 1. & seq. Ferret. consil. 168. num. 20. per tot. Ceph. cons.82. num.30. = ibi = Asserit se intellexisse =, & num.31.
19 = ibi =, Ubi etiam aliquod specificant, &c. = Prout de reiteratis osculis etiam, & amplexibus, dum Angela invitabat dictum Petrum ad cœnam, dum simul sæpe cœnare solebant, deponit d. primus Testis asserens ulterius vidisse dictam Angelam, & Petrum nocturno tempore in locis suspectis, dum ipsa descendebat ad aperiendam eidem Petro portam domus, ut ab ea exire posset, & de di-
20 ctis osculis, & amplexibus deponit etiam secundus Testis, qui actus cum sint præparatorii proximè proportionabiles, congrui, & ordinati ad ipsam copulam, utique illam probant ex tex. in Cap. Ex literis ubi gloss. in verbo utere debeant, gloss. in l. Quod ait ff. ad l. Juliam de Adul. Bart. ibid. n. 1. Alex in l.1. n. 19. vers. Exemplum in probat. ff. 51. cert. pet. Lup. alleg. 53. loquens de amplexu Farin. dict. quæst. 136. cap. 8. num. 109. ubi num. 124. loquitur de conviviis, & num.130. de osculis & num.136. de amplexu Rim. jun. d. cons. 274. num.9. , & seqq. loquens de dictis actibus, & aliis similibus Ferret. d.cons.168. num.3. = ibi = Per unum amplexum = Dec. cons. 577. num.10., & 11. Mascard. de prob. concl. 452. num. 16. & 18. Buratt. dec.530. num. 10., & vers. 4. Ex cohabitatione Unde cum dicta Angela probe- 21
tur ab alio cognita, talis fornicatio sufficit pro Sponsalium dissolutione, etiamsi illa fuissent jurata, & firmat Mant. de tacit., & ambig. lib.3. tit.17. num. 19. vers. Nam si Sponsa.

Ignorantia autem circa impudi- 22
citiam, & inhonestos mores Angelæ probatur, dum ipse erat originarius Oppidi S. Ascentii, quod distat ab Oppido de Onnante, in quo degebat Angela spatio 45. milliariorum, ideo illius qualitatem, vitam, atque mores nescire poterat; Tum quia, & jam ipse erat valdè juvenis, ac teneræ 23
ætatis, quæ in eo magis facit præsumere ignorantiam, maximè respectu eorum, quæ adeo occultè fiebant, ut alicui patere nequirent, Cap. Præsumitur de reg. jur. in 6. l. Verius ff. de probat. Surd. cons.7. n.35. & cons.28. num. 100. Seraph. dec.916. num.9. Greg. dec. 511. num. 19. & 519. num. pariter 19. Caval. dec. 189. num.6. , & in rec. dec. 136. num.3. part. 1. Marcard. de prob. concl. 880. num. 2. Concurrit etiam inverisimilitudo, quod Juvenis 24
nobilis Mulierem impudicam ducendo, se, domumque suam perpetuo dedecori subjicere voluisset, ut advertit Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 63. num.3. , & seqq. Majol. de irregul. lib.1. cap.33. n. 4. Giovag. d. cons. 16. num. 42. vers. Quis enim honestæ conditionis est tam fatuus, & licet non desint, qui sentiunt causas 25
prædictas tangentes Mulieris impudicitatem, quamvis a Sponso ignoratas non sufficere ad dissolvenda Sponsalia juxt. text. in Cap. Quemadmodum de jur. jur. ubi firmat Sponsalia minimè 26
Xx 2 dissol-

27 dissolvi ob fornicationem, & morbum
præcedenrem *Paladanus 4. quæst. 27.*
ar.3. num.33. Tamen dum concludenter
apparet de tali fornicatione etiam
post d. Sponsalia, ut in præsenti casu,
illa benè possunt dissolvi, & benè distinguitur
per eumdem *text. in Cap.*
28 *Quemadmodum* ubi *Doctores* etiamsi
fuerint jurata, vinculum enim juramenti
non adeo firmat Sponsalia, ut
non liceat ab eis recedere justa accedente
causa, *Text. in Cap. Præterea*
il primo, & apertius *in dicto Cap. Ex*
his Silvan. et in d. Cap. Requisivit de
Sponsalib., & prædictis in locis *Cardin.
Butr. Abb. et Præpos. M.Martin.*
resol.2. n. 4. lib.1. Fontanell. de pact.
nupt. clauf.12. num.6. Molin. de just.
et jur. disp.272. fol.120. §. Deindè si
Mulier, *Sanch.* qui multos citat *de*
Matrim.lib.1. disput.29.num.4. = ibi =
Ubi dicitur non esse cogendum, etc. =
et disput. 63. n. 3. Pont. eodem tract.
lib.2. cap.18. num. 2. Silvest. in verbo
Sponsalia n. 10. Lup. in Cap. Per vestras,
*§.8. n.15. Covarr. super 4. decret.
part.1. cap. 4. Menoch. consil.786.*
num. 10. et 13. Giovagn. d. cons. 16.
num. 19. et 42. vers. Tum quia, etc.
Gabr. d. cons. 186. n.1. Surd. consil.
364. num.7. = ibi =, *Nisi rationabilis
causa* = *Seraph. d. dec. 1112. n.4.*
et 1258. n. 1. Cocc. dec. 437. num.1. et
seqq. Caval. dec.447. num.1. et dec.1.
num.1. vers. Et licet part.1. divers., *et*
coram Papa Gregor. dec.376. num.5.,
& ibi *Adden. num. 9. vers. Quando*
tamen etc., *Romana Sponsalium 9.*
Febr. 1629. coram bo. me. Pirovano;
hancque opinionem, uti veriorem
firmat *Sanch. de Matrim. disput. 29.*
num.4. vers. Tandem = ibi = *Et ideo* =
Ubi plures referuntur DD. *et loco su-*
29 *pra citato n.5. vers. Verius tamen etc.*
At in præsenti casu cessat ista quæstio,
cum nullibi appareat de juramento
Joannis, qui solummodò promisit se
non esse in Uxorem ducturum aliam
Mulierem, quam d. Angelam, & propterea
eo minus est cogendus ad perficienda
dd. Sponsalia, *Seraph. de privil.
jur. priv. 38. n.2. Sanchez d. disput.
29. num.3.* = ibi = *Et ita a contrario
sensu, etc.* = *Giovagn. d. cons.*
16. n. 36. & 39. vers. His ita stantibus = ibi = *Tum quia Sponsalia non*
fuerunt jurata, &c. = *Gabr. cons.186.*
num. 9. & 10. Rot. dec. 447. num. 7.
& 468. n. 3. coram Card. Caval. In 30
Sponsalibus autem non juratis etiam
quæcumque levissima causa sufficit ad
effectum ab illis recedendi, *Gabr. d.*
cons.186. n. 6. Giovagn. dicto cons.17.
num.47. Franch. Marcb. dec.534. n.8.
M. Anton. d. tract. lib. 1. resolut. 2.
num.12. vers. In Sponsalibus autem.

Non obstat, ut Joannes ex eo, 31
quod promisit Angelam ducere in
Uxorem, teneatur illi fidem servare, ut
firmatur in Decisione, quæ revidetur
sub §.1. vers. Et nihilominus &c., &
ut referunt *Add. per Rub. in d. dec. 331.* 32
num. 58. & 59. maximè cum post dd.
Sponsalia fuerit etiam sequuta copula
carnalis, quæ operatur, ut Sponsalia
transeant in Matrimonium, *ut in ead.*
nostra dec. vers. Quod eo magis Grat. 33
discept. foren. cap.555. Add. per Rub.
loc. cit. n.66. Maximè, dum a principio
fuerunt mutuo consensu Sponsalia
contracta, non possunt illa hodiè unius
ex Conjugibus tantum dissensu dissol- 34
vi, ut *in ead. dec. d. §.1.* = ibi = *Et*
dum a principio &c. = *& dd. Addent.*
per Rub. ibid. num.67. 68. 69. & 70.

Nam, ut dicebatur, dum Joannes
cum Angela ad Sponsalia devenit sub
credulitate, quod ipsa esset Virgo,
cum talem eam se finxerit, ac illius
impudicitiam ignoravit, & hac deceptione
non obstante, etiam post contracta
Sponsalia, ipsa non servavit ei
fidem, cum inhonestè nihilominus vixerit,
iste pariter non tenetur Matrimonium
contrahere vigore Sponsalium,
nèc ipsi Angelæ fidem perseverare
ex trita illa sententia fran- 35
genti fidem, fides frangatur eidem
L. Cum proponas, la seconda, Cod.
de pact. Rom. in l. 3. §. Possideri
num. 7. de acqu. possess. Mantic. de
tacit. & ambigu. lib. 3. tit. 16.
num. 22. Altogr. cons. 9. num. 1.
Quod autem in Decisione in hac Cau- 36
sa emanata dicatur Sponsalia transire
ad Matrimonium sequuta postea copula,
illa loquitur in suis terminis, scilicet,
ut hoc servaretur ante *Conc.*
Trident., quæ juris dispositio cum modò
correcta reperiatur per ipsummet

Sac.

Sac. Trid. Concil. Seff 24. de reform,
37 *Matrim, cap.1.* ubi irritantur Matri-
monia, quæ non ſunt facta præſente
38 Parocho, & Teſtibus cum alias di-
cantur præſumpta propter illam carna-
39 lem copulam voluntariam, ideo de
jure ſunt ſublata, ut ſæpius declara-
vit *Sac. Congreg. Concilii* ad tradita
per *Navarr. in Manual. cap. 21. ſub
n.26. verſ. Tertio pro alterius n 28.
verſ. E contrario, & num.83., &
cap.25. num.144. Tho. Treviſ. deciſ.20.
num.1. lib.1. Menoch. de præſumpt.
lib.3. præſumpt.1. n.99. M. Anton.
lib.1. reſol.28. num.13. verſ. Nam bo-
diè, & reſol. 76. num.1. 4. & 5.
Surd. conſ.364. num.54. verſ. Hæc ve-
rò, Giovag. conſ.67. n.31. 33. & 37.
Rota in Tullen. Sponſalium 22. Junii
1620. coram Cardin. Sacrato in ordi-
ne 232. num.7.* ibique juris diſpoſitio
par.4. tom.2. recen. Et licet a princi-
40 pio Sponſalia fuerint mutuo conſenſu
contracta; tamen dum poſtea Judex
animadvertit partem recuſantem Ma-
trimonium habere juſtam cauſam ab
illis reſiliendi, ſtante hac juſtitia cau-
ſæ, pars reſiliens immunis redditur
ab obligatione illa perficiendi, ut
inquit *Guttier. de Matrim. lib. 11.
cap.14. num.6. verſ. Quod ſi unus, &c.
Sanchez de Matrim. lib.1. diſput.52.*
41 *num.4.* Cum Sancta Mater Eccleſia ti-
mens ſummoperè infauſtos eventus
coactarum Nuptiarum ſe abſtineat a
42 coactione cum Sponſalia non ſint indiſ-
ſolubilia, ſicut eſt Matrimonium; Ideo
legitima ſubſiſtente cauſa, ut diceba-
tur, Eccleſia poteſt, & debet diſſimu-
43 lare, ne ad coactionem procedatur, ut
præter adducta *in §.1.* = ibi = *& iſto
caſu &c.* = ſcribit, *collect. in d. Cap.
Reſol. 2. verſic. Credo tamen, quod
Eccleſia de Sponſal. Mantic. de tacit.,
& ambigu. lib.63. tit.17. n.8. & 18.
dd. Adden. ad deciſ. 331. num. 79.
M. Anton. d. reſol.2. num.7.* Atque ita
44 Judex, dum ſubeſt juſta cauſa, debet
tantum recuſantem monere *d. Cap. Ex
literis*, & ibi *DD. omnes Abb. in Cap.
Requiſivit num.4. de Sponſalib. Alex.
conſil.212. n.5. vol.5. Anton.* alios re-
45 ferens ad *reſol.2. n. 4.*; Ulterius con-
ſtat enim de gravi indignatione Pa-
rentum Joannis, & Conſanguineorum,

de odio, ac maxima animi averſione
in Sponſo contra Sponſam excitatis,
necnon de imminenti ſcandalorum pe-
riculo, ac de maximo infelicis exitus
timore caſu, quo ſequatur tale Ma-
trimonium, prout de his omnibus de-
ponit 8. Teſtis eodem *Summ. n. . et 4.*
Idemque deponunt 4. 5. 11. 12. 14.
et alii 20. Teſtes examinati vigore re-
miſſoriæ, quorum dicta comproban-
tur ex Epiſtola Ordinarii Calaguritani
ſuper his omnibus atteſtantis.

Quod autem d. Angela poſt dicta
Sponſalia inhoneſtè vixerit, & for-
nicationem commiſerit colligitur *ex* 46
Summ. Joan. *num.2. et 3.*, ubi plures
teſtes deponunt de illius inhoneſtate,
ſcilicet de oſculis cum diverſis aman-
tibus, quod permanebat continuò in
domo Martini, quod iſte dixerit cum
eadem pernoctaſſe, quod illa fuerit
malè tractata ab ejus Matre ob illius
inhoneſtatem, quod Mater objurga-
bat Amaſium, ad quem de nocte ipſa
confugiebat, de altercatione inter
Amaſium, & Angelam, & quod iſta
dabat ex platea ſigna Amaſio, quod
Martinus Gil olim Amaſius rixabatur
cum Andrea novo Amaſio propter
amorem Angelæ, quæ omnia in his
terminis, & alia ſimilia conſideran-
tur *per Ferrett. in d. ſuo conſ.168. n.19.
verſ. pen. adduct.* = ibi = *Aliam ſpe-
ciem Judiciorum, quæ ex alieno au-
ditu etc.* = *& n.20.* firmat Teſtes depo-
nentes de auditu, & a quo audierint 47
probare adulterium, ut a contrario
ſenſu firmatur per *Mantic. dec.762.
num.5. Rimin. Jun. conſil. 398. n.38.*
Maximè cum dd. Teſtes credant, quod 48
audierint *Cap. Quoties*, & ibi *Butr. et
Aretin. col. pen. verſ. Circa ſecundum
de teſtib. Natta conſ.170. num.7. Ce-
phal. conſ.250. n. 25. Rimin. Jun. d.
conſ. 398. num. 29. verſ. Verius.* Et
dum non agitur ad plenum præjudi- 49
cium ſeparationis vinculi, ut in præ-
ſenti caſu, in quo Matrimonium non-
dum fuit contractum, dd. Teſtes ſuffra-
gantur, ut firmat idem *Ferrett. dict.
conſ.168. num.20. verſ. Non obſtat &c.*
qui licet de auditu deponant, juncti
tamen cum fama publica, quod d. An- 50
gela eſſet malæ conditionis, & inho-
neſtè viveret, probant illius fornica-
tio-

51 tionem, quæ præsumitur continuata
post Sponsalia, dum non probatur
emendatio *dicto conf.* 168. *num.* 20.
versic. Concurrunt etiam; Quæ omnia
cum sint apta negotio, de quo agitur,
52 & verosimilia, faciunt adeo vehementem,
& violentam præsumptionem,
ut debeant inducere animum ad credendum
talem fornicationem, & quatenus
supradicta singula non prodessent,
tamen simul juncta juvare debent
*Cap. fin. de success. ab intest Cap. Cum
causam de prabat. Cap. Ex literis,
de præsumpt. et dict. consil.* 168. *n.* 20.
cap. fin. Unde cum ex supradictis, &
ex aliis actibus ex eodem *Summ.* appareret,
& concludenter appareat
de inhonestate d. Angelæ, & de justa
causa in Joanne Matrimonium cum
53 recusandi, nullo pacto ad illud ea
cogi posse videtur *d. Cap. Quamquam
de Jure juran.* ubi *Abb. et cæteri DD.
duc. in Epitom. de Sponsal. part.* 1.
cap. 5. *n.* 2. *Menoch. de arbitr. cas.* 414.
num. 5. *Menach. cans.* 786. *numer.* 16.
= ibi = *Attamen, et causæ jam supra
connumeratæ, &c.* = *num.* 25. §. *respondebam,
vers. Ex quo sequitur,
Rota decis.* 451, *num.* 4. *vers. Et licet
part.* 4. *recentiar.*

Ex hac autem fornicatione Ange-
54 læ plures eliciuntur causæ, quæ sufficiunt,
ut jure merito recedi possit
a supradictis Sponsalibus.

Quarum prima est odium capita-
55 le exortum inter prædictos, quod
valdè venit attendendum, *Cap.* 2. *&
dict. Cap. Requisivit* ubi *Abb. num.* 4.
de Spons. Menach. de arbitr. Jud. lib. 2.
cent. 5. *cas.* 455. *n.* 3. *vers. Et hi admoventur
& conf.* 787. *num.* 25. = ibi =
quod quando Sponsus &c. = *M. Antan.
d. resol.* 2. *num.* 8. *& resol.* 28. *n.* 13.
in princ. lib. 1. *Rota decis.* 207. *num.* 9.
= ibi = *Stante precipuè quod inter ipsum,
& Isabellam, &c.* = *par.* 1. *rec.*

Altera est asserta indignatio Pa-
56 rentum, & Consanguineorum, ut
apparet *ex eadem Summar. num.* 4.
quam valdè ponderant *Abb. in d. Cap.
Requisivit Guttier. Canan. quæst lib.* 1.
cap. 20. *num.* 17. *et seqq. Avers. de Matrim.
quæst.* 8. *sect.* 14, §. 5. *vers. Et
inter hæc damna Anton. resalut.* 2.
num. 9, *dict. resol.* 28. *num.* 13. *vers.
Tam ob indignationem, Giovagn. d.
cansil.* 16. *n.* 43. *vers. Tertio quia Menacb.
conf.* 787. *n.* 76. = ibi = *Quod fortius
est Patris dissensus* = *et num.* 26. 57
et tandem dixi, etc. Ex qua indignatione
imminet periculum exhæredationis,
ut deponunt Testes examinati
in *Pracessu Remiss.* videlicet primus
super 5. *folia* 203. secundus *fal.* 212.
tertius *fal.* 220. quintus *fol.* 233., qui
quidem metus, ut præbeat justam causam
recedendi a Sponsalibus tradit
Bart. in l. Si ab turpem n. 6. *ff. de cond.
ab turp. caus. Anton. d. resol.* 2. *n.* 10.
Fontanell. de pact. nupt. claus. 12. *glos.
unic. num.* 7. = ibi = *Quanda adesset
timor, &c.* = *Giavagn. dicta conf.* 16.
num. 17. = ibi = *Quanda Filius &c.* =
Seraph. dec. 1258, *n.* 2. *Gregor. XV.
dec.* 376. *&* ibi *Adden. num.* 6. = ibi =
Habetur tamen pra justa causa = *&
cor. Cavaler. dec.* 447. *num.* 2. = ibi =
Velle eam exhæredare, &c. = *& decis.*
468. *num.* 1. *& in Tullen. Matrimonii*
13. *Maii* 1596. *caram Penia
vers. Et in casu proposita,* = ibi =, *Et
tunc propterea* = *past dict, resolut.* 1.
Anton. 58

Adest etiam alia causa resultans
ex maxima disparitate Conjugum ratione
natalium, *ut ex ead. Summ. n.* 6.,
ubi apparet de nobilitate Joannis, &
num, 7. de vili conditione Angelæ,
quam magni facien. idem *Anton. d.
resol.* 2. *n.* 5. *Sanch. de Matrim. disp.* 14.
n. 3. *Fantanell. de pact. nupt. claus.* 12.
num. 7. *Menoch. præsumpt.* 10. *num.* 4.
lib. 10. *& conf.* 786. *num.* 11. *&* 12.
Gabr. d, cans. 186. *num,* 3. *vers. Et ex
maxima disparitate, Cæs, de Grass.
dec,* 2. *num.* 5. *tit, de Spansal.*, *&* 59
Add, ad dec. 331. *num.* 81. Matrimonia
enim infelices exitus plerumque habere
solent, quando inter impares
contrahuntur *Menoch. conf.* 385. *n.* 6.
circa fin.

Et ita Joanne tantum informante
fuit resolutum, &c.

D.CARD.

D. CARD. SERAPHINO

Tullen. prætensi Matrimonii

Die Veneris 16. Januarii 1598.

ARGUMENTUM

Timor exhæredationis est causa sufficiens pro recessu a Sponsalibus.

SUMMARIUM

1 *Præsumitur lata Sententia, & ab ea appellatum, si is, cui incumbebat actorum productio, eadem acta produtere neglexerit.*

2 *Non potest quis compelli ad executionem Sponsaliorum, stante justa causa ea non adimplendi.*

3 *Justa causa est timor exhæredationis.*

4 *Papa, qui habuit notitiam Decreti, & litis pendentiæ coram alio Judice, signando commissionem, causam ab eo Judice avocare censetur.*

DECIS. XXII.

Alias decis. 1258. *inter impress. cor. eod. tom.* 2.

AdVot. IV. n.162. & ad Vot. V. n.48. 61. & ad Vot.VI. n.35. & ad Vot.VIII. num.41.

Domini sine ulla difficultate censuerunt commissiones suffragari Domino Joanni Valleæ ad effectum imponendi perpetuum silentium Parti adversæ, cui juxta earum penultimæ tenorem fuit præfixus terminus ad transportandum acta, quæ non transportavit hactenus; Ideo non verificantur objectiones, quæ fiunt non fuisse latam sententiam a Bisuntino, neque fuisse interpositam appellatio-
1 nem ad *decis. Ægid.* 100. *Caputaq.* 129. *lib.* 1. *Cæsar de Graff.*2. *de rescript.* quia cum de istis constare non possit, nisi per Actorum productionem, quæ ex forma rescripti incumbebat Annæ, sibi imputet, si non produxerit *Cap. Constitutus in princ. de rescript.* sed neque productio relevaret, cum commissio, cujus vigore instat procedi Joannes, non fundetur in appellatione, sed in pendentia litis in Rota, de qua constat ex lectura commissionum, & in negotio hujusmodi Pars adversa non fovet bonum Jus, cum ipse non possit compelli ad 2
executionem Sponsaliorum prætensorum, ex quo extat causa justa non adimplendi, ut habetur in *Cap. Requisivit de Sponsal. Gabriel. cons.*188. *num.* 7. *et* 8. *lib.* 2. quia Parentes Joannis eum exhæredare volunt casu quo tale Matrimonium contraheret, 3
juxta Statutum Lotharingiæ, quæ causa visa est relevans ad recusationem implementi Sponsalium in *Causa Tullen.Matrimonii cor.R.P.D. meo Penn.* & super hac materia plures aliæ in Rota fuerunt factæ decisiones, quæ referuntur per Informantes. Neque obstant deducta contra commissiones, quia cessant stante ultima commissione proposita in plena Signatura Sanctissimi, in qua hæc omnia deducta, & rejecta fuerunt *Felin.in Cap. Nonnulli §. Sunt et alii vers. Tertio videtur de rescript.*, & nihilominus satis est, 4
quod Papa habuerit notitiam Decreti provisionalis, & litis pendentiæ coram Bisuntino, nam rescriptum hoc casu habet vim avocationis, quatenus opus esset *Rot. decis.* 3. *de appellat. in Nov. Felin. in Cap. Super literis num.* 12. *de rescript.* Non obstat, quod Anna nolit uti ultima commissione, quia Joannes procedit in vim præcedentis. Quare conclusum pro impositione perpetui silentii.

EMINENTISS. CALCAGNINO

Amerina Sponſalium

Lunæ 22. Novembr. 1737.

ARGUMENTUM

Ad probanda priora Sponſalia pro ſecundis infirmandis non ſufficiunt probationes vagæ, & ambiguæ, ſed requiruntur in ſuo genere perfectæ, & undiquè concludentes, nèc ſunt perfecta Sponſalia, niſi conſtet de reciproca utriuſque Sponſi repromiſſione.

SUMMARIUM

1 F*Acti ſpecies*, & num. 2.
3 *Ad probanda priora Sponſalia pro infirmandis ſecundis non ſufficiunt probationes vagæ, & ambiguæ, ſed indiſpenſabiliter eſſe debent in ſuo genere perfectæ, & undiquè concludentes.*
4 *Actores, & collitigantes per proprias depoſitiones nihil probant.*
5 *Frater pro Sorore ad teſtificandum admitti non debet.*
6 *Teſtes Famuli, & familiares non ſunt integræ fidei ad probandum Sponſalia in favorem propriæ Dominæ.*
7 *Teſtes ſingulares non probant.*
8 *Neque Teſtes deponentes de auditu.*
9 *Neque Teſtes mendaces, ac ſibi ipſis contrarii.*
10 *Ut conſtet de Sponſalibus requiritur probatio promiſſionis utriuſque Sponſi.*
11 *Plerumque præſumitur, quod Virgo paſſa non fuiſſet Stuprum, niſi prius interceſſiſſet reciproca futuri Matrimonii promiſſio.*
Limita, ut num. 12.
13 *Ex mutua inter Virum, & Mulierem conſuetudine Sponſalia probata dici non poſſunt.*
14 *Plerumque Mulieres Stuprum patiuntur non tam Connubii ſpe, vel fide, quam potius ob propriam ſexus fragilitatem, et Amaſiorum illecebris, et pertinaci obſequio devictæ.*
15 *Maximè quando ſit Mulier infimæ conditionis, Vir autem nobilitate conſpicuus.*
16 *Nobiles Viri non præſumuntur velle fœdare proprium nobilitatem vilium Fœminarum Conjugiis.*
17 *Sed propriarum Familiarum ſplendorem cuicumque voluptati, vel quæſtui, ac etiam vitæ anteferendum exiſtimant.*
18 *Præſumitur Sponſa Sponſalibus renunciaſſe, ſi acceptavit a Sponſo donationem, ut majori facilitate nubere, et optimam occaſionem invenire poſſet.*
19 *Nuptiæ coactæ triſtes plerumque exitus habere ſolent.*

D E C I S. XXIII.

Ad Vot. V. num. 8. & ad Vot. VII. num. 61. 71. 109. & ad Vot. IX. num. 233.

MAtrimonium ineundum inter Evangeliſtam Naccium, & Luciam Boccarinam perturbare ſtuduit Franciſca Gatta, cui adhærentes duo Germani Fratres apponendum curarunt in Cancellaria Epiſcopali Civitatis Ameriæ ſolitum = *Nihil tranſeat* = ſub ea excitata prætenſione, quod d. Naccius pluries eamdem ſtabili Connubio ſibi jungere promiſerit, quod data futuri Matrimonii fide eam defloraverit, quodque dato etiam Annulo eamdem ipſam ſibi ſubarraverit in Sponſam; ſed cauſa cognita, Vicarius Generalis Amerinus removendum mandavit d. obſtaculum, ac edito decreto declaravit d. Naccium in ſtatu libero reperiri, ac proindè Matrimonium cum alia quavis Muliere ſibi beneviſa juxta Ritum S. Romanæ Eccleſiæ contrahere poſſe. 1

Decretum hujuſmodi, cognita ejus Juſtitia, coram A. C. confirmari promeruit: interpoſitaque ulteriori appellatione ex commiſſione Signaturæ Juſtitiæ mihi directa dubium hoc mane propoſui = *An conſtet de Sponſalibus in caſu &c.* = quod dubium, fruſtra dilationem petente Franciſca, pro Informante reſolutum eſt. 2

Siquidem nullis certis probationibus demonſtratum eſt d. Sponſalia inter Evangeliſtam, & Franciſcam inita fuiſ-

ta fuisse, neque hoc in Judicio sufficiunt probationes vagæ, & ambiguæ, sed indispensabiliter requiruntur in suo genere perfectæ, & undiquè concludentes per *Text in Cap. Mulieri* ibique
3 *Gloss. ver. Absolutio de jure jur. Cap.* 1. ubi *Gloss. de Clandest. Despons.* cum cæteris *in Surrentina Sponsalium* 8. *Februar.* 1730. §. *Propterea cor. Reverendissimo Domino meo Harrrach Episcopo Nitrien.*

Perfectas vero, & concludentes hujusmodi probationes nullatenus implere possunt gemini Fratres d. Franciscæ; Nam isti hac in Causa figuram gerunt Querelantium, sive Actorum, ut liquet ex actu appositionis d. impedimenti in Curia Episcopali Civitatis Ameriæ, & ex decreto d. Vicarii Generalis Amerini, & ex Sententia A.C.;
4 Notissimi verò Juris est, Actoribus, vel Collitigantibus non licere per proprias depositiones Jura sibi parare, ac probationes perficere ex *notat. per Felin. in Cap. Insuper num.* 6. *de Testibus*, *& per Rot. dec.* 174. *num.* 4. *cor. Cavaler. & dec.*742. *n.*6. *par.*18. *recent.*

Præsertim cum d. Collitigantes, sive Querelantes sint Fratres d. Franciscæ: Quo in casu de eorum attestationibus nulla fides habenda est, nam propter naturalem affectionem Frater
5 pro Sorore ad testificandum admitti non debet, ut observat *Farinacc. de Testibus*, *quæst.* 54. *n.* 25. *Rot. dec.* 54. *n.*12. *part.* 17. *recent.*, *dec.* 17. *n.*12. *coram Ansald.*, *& inter recollect. ad Ornat. Card. de Luc. dec.* 17. *num.* 7. *lib.* 4. *tom.* 2. & in specie *in Leodien. Matrimonii* 28. *Junii* 1720. §. *Et sane cor. bo. me. Foscaro*, ac in fortioribus terminis, quod nec etiam Servi, ac Familiares habendi sint integræ fidei, ex quo apparent fautores asser-
6 torum Sponsalium, relatis concordantibus, dixit *Rot. in Majoricen. Sponsalium* 10. *Junii* 1735. §. *Porrò coram R. P. D. meo Crescentio*.

Sicuti verò nulla spes, ac fundamentum reponi potest in Testimoniis dictorum Fratrum, ita neque ullum perfectæ probationis gradum attingere valent Testes omnes coram
7 A.C. formiter interrogati: Omnes siquidem, vel sunt singulares, & proinde contra eos facit literalis *Textus in Cap. Licet causam* ibique *Gloss. in verb. Singulare de probat. l. Ob carmen §. final. ff. de Testibus Bart. in Cap. Nihil obstat de verbor. sign. Rot. dec.*89. *n.*4. *coram Emerix*, *& dec.* 12. *n.* 12. *cor. Caprara*, & passim; Vel simpliciter 8
referunt de auditu, & ita contra eos pariter facit alter *Text. in l. Testium Cod. de Testibus*, *& Rot. dec.* 1823. *num.*58. *coram Coccin.*, *dec.*1251. *n.*5. *coram Emerix Jun.*, *et dec.* 676. *n.*13. *coram Caprara*, & alibi millies, vel deniquè sunt mendaces, ac sibi ipsis contrarii, & sic nulla eisdem fides præstanda est per *Rot. dec.* 52. *n.* 8. *coram Peutinger. dec.* 82. *num.* 26., *et* 27. 9
part. 18. *dec.*431. *n.*21. *part.* 19. *recent.*, *et dec.* 8. *num.* 15. *tom.* 1. *coram Ansal.* cum aliis *in d. Majoricen. Sponsalium* §. *Quinimo cor. R. P. D. meo Crescentio*.

Ast quatenus etiam iidem Testes omnibus his exceptionibus majores forent, non tamen aliquid ad Actricis intentum conferrent. Nam licet ex eorum depositionibus erueretur d. Evangelistæ sponsio, seu promissio, nihil tamen refertur de Mulieris reciproco consensu, seu repromissione, & proinde ad effectum, de quo agitur, nihil ex Testimoniis hujusmodi concludi potest: Quandoquidem, ut de Sponsali- 10
bus constet, non satis est docere de alterius sponsione, sed requiritur, ut probetur reciproca utriusque repromissio *per Text. in leg.* 1. *ff. de Sponsal. Card. de Luc. de Matrim. disc.*19. *num.* 4. cum concordan. *in d. Majoricen. Sponsal.* §. *Cum enim cor. R.P.D. meo Crescentio*.

Argui autem nèc potest d. Mulieris repromissio ex subsecuta defloratione, ex qua plerumque præsumitur, 11
quod Virgo haud passa fuisset stuprum, nisi prius intercessisset reciproca futuri Matrimonii promissio; quandoquidem in facto non probatur, quod Francisca sui copiam Evangelistæ fecerit: Minusque probatur, quod id sub data, receptaque Matrimonii fide contigerit. His autem deficientibus copulatim probationibus nullum validum pro assertis Sponsalibus argumentum con- 12

ſtitui poteſt. Nam alias etiam ſi de
mutua inter Virum, & Mulierem con-
13 ſuetudine certi eſſemus, neque Spon-
ſalia probata dici poſſent, ex animad-
verſis per *Rot. deciſ.* 682. *num.* 13. *co-
ram bo. me. Lancett.*, *&* *in d. Surren-
tina Sponſalium* §. *Nec pariter funda-
mentum coram Reverendiſſimo P. D.
meo Harrach.*

Plerumque enim Mulieres ſe ſe
Viris ſubiciunt non tam connubii ſpe,
vel fide, quam potius captæ proprii
ſexus fragilitate, ac devictæ amaſiorum
14 ſuorum illecebris, ac pertinaci obſe-
quio, ut benè obſervatum fuit per
Rot. in dicta Majoricen. Sponſalium
confirmat. 25. *Novembris* 1735. §. *De-
ficiebat cor. eodem R. P. D. meo Cre-
ſcentio*, quod facilius quidem præſu-
mere eſt in propoſita ſpecie, in qua
15 præſupponitur Mulierem eſſe infimæ
conditionis, Virum verò eſſe propria
nobilitate conſpicuum; Nobiles quip-
pe Viri, haud facilè vilium Fœmina-
16 rum Conjugiis propriam Nobilitatem
fœdare velle præſumuntur: Nam ii
propriarum Familiarum ſplendorem,
ac decus cuicumque voluptati, vel
17 queſtui, ac vitæ etiam propriæ ante-
ferendum exiſtimant, *ad Text. in leg.
Iſti quidem ff. quod met. Cauſ. leg. Re-
præhendenda Cod. de Inſtit.*, *&* *ſub-
ſtit. leg. Quiſquis Cod. de Poſtulando
Garz de Nobilitat. Hiſp. part.* 4. *c.* 9.
num. 3. *et per Rot. deciſ.* 907. *num.* 10.
tom. 3. *part.* 2. *coram Molines.*

Cui, & in facto accedit, quod
dictus Evangeliſta Naccius per publi-
cum Inſtrumentum Anno 1725. dictæ
Franciſcæ Gattæ donavit Domum
quamdam poſitam in Civitate Ameriæ
una cum omnibus, & ſingulis mobili-
bus in ea exiſtentibus ad deſignatum
effectum, ut illa majori facilitate nu-
bere, & optimam occaſionem inveni-
re poſſet, eamque Donationem dicta
Franciſca ſubindè acceptavit: Et proin-
dè etiamſi conſtitiſſet à viginti quin-
que retrò Annis, ut Actrix prætendit,
datam fuiſſe Matrimonii fidem, validum
ex dicta Donatione, ejuſque accepta-
tione argumentum reſurgit, quod Do-
18 nataria Juri ſibi parto ex aſſertis Spon-
ſalibus ultrò renunciaverit, eaque mu-
tuo conſenſu diſſoluta remanſerint, ut
in debilioribus arguit *Rota coram Za-
rat. deciſ.* 208. *num.* 22. *et in recen.
deciſ.* 165. *par.* 4. *et in d. Surrentina
Sponſalium* §. *His denique accedebat
coram Reverendiſſimo Harrach.*

Iſtaque omnia majorem longè vim
reſumere viſa ſunt, perpenſo præſer-
tim effectu, pro quo a dicta Franciſca
hæc actio inſtructa eſt. Quandoqui-
dem hìc prætenſorum Sponſalium ca-
nonizatio petitur ad eum certè effe-
ctum, ut alia Sponſalia ſolemniter
inita inter d. Naccium, & Luciam Boc-
carinam diſſolvantur, & reſpectivè
idem Naccius omnibus Juris remediis
ad ineundum cum ipſa Franciſca Ma-
trimonium cogatur. Aſt pro hujuſmo-
di effectu aures haud faciles præbendæ
viſæ ſunt, potiuſque ex ſaniori conſi-
lio enitendum eſt, ut ab hujuſcemo-
di coactionibus abſtineatur. Nam Nu-
ptiæ Judicibus cogentibus initæ triſtes
plerumque exitus habent, & infeli- 19
ces, lugubreſque perſæpe effectus pare-
re ſolent, *Text. in Cap. Requiſivit de
Sponſal. Gloſſ. in Cap. Ex literis il 2.
verb. Compellas tit. eodem, et in cap.* 1.
*verb. Excommunicatuſque de Adulter.
et Stupr. Præpoſit. in d. Cap. Requiſivit
de Sponſal. Menoch. conſil.* 786. *num.* 8.
et ſeqq. Rot. deciſ. 526. *num.* 1. *coràm
Cavaler. et in Albanen. Sponſalium
ſuper Cenſuris* 15. *Decembris* 1710.
§. *Quamobrem coram bon. me. Anſald.*,
*et in Pampilonen. Sponſalium ſuper
Cenſuris* 7. *Februarii* 17.8. §. *Confir-
matione coràm bo. mem. Herrera*, *et
in dicta Surrentina Sponſalium* §. *Cum
igitur coram Reverendiſſimo Harrach*,
et in dicta Majoricen. Sponſalium 10.
Junii §. *Profectò*, *et in Confirmato-
ria* 25. *Novembris* 1735. §. *Cæterum
coram R. P. D. meo Creſcentio.*

Et ita unica &c.

R. P. D.

R. P. D. LANCETTA

Baren. Sponſalium.

Veneris 26. Junii 1711.

ARGUMENTUM

Sponſalia quomodo ex teſtibus, intervenisse probentur, & quinam conſenſus requiratur ad effectum canonicæ coactionis, & ex quibus odii cauſis ſint diſſolvenda.

SUMMARIUM

1 *SPonſalia concludenter probari debent, et quare.*
2 *Sponſalia etiam valida penitus diſſolvuntur, ſi legitimæ ſupervenerint cauſæ.*
3 *Teſtes quando in dicto ad Sponſalia concludendo non attendendi ſint.*
4 *Sponſalia dari nequeunt, non conſtito de mutuo Contrahentium conſenſu, licet ex unica parte deficiat.*
5 *Pro Sponſalibus requiruntur conſenſus, et voluntas efficax, et deliberata, nec probantur ex actibus æquivocis, et verificabilibus in velleitate Sponſalium de futuro.*
6 *Sponſalia non concludunt depoſitiones teſtium* = che la voleva ſpoſare = baſta l'hò da affidare = che ci andava a fine di Matrimonio = *et quarè?*
7 *Conſenſus ad Sponſalia requiritur de præſenti.*
8 *Obligatio Sponſalium ad effectum coactionis non oritur a deſiderio Sponſalia contrahendi.*
9 *Promiſſio deſponſandi, et ipſa Sponſalia maximè inter ſe differunt.*
10 *Sponſalia non probant verba meticuloſè, et ad alium effectum prolata.*
11 *Repromiſſio, et conſenſus mulieris in Sponſalibus, præter expreſſum, deſumitur re, literis, et ſignis.*
12 *Repromiſſionem Sponſæ non probant munuſcula ad aliud referibilia.*
13 *Nec ſola domeſtica converſatio.*
14 *Effectuationi Sponſalium locus non eſt, cum concurrunt cauſæ odii, quæ enunciantur.*
15 *Coactioni Canonicæ locus non eſt, cum Sponſalia vel non ſunt probata, vel diſſolvi debent, et quomodo contra.*

DECIS. XXIV.

Alias dec. 682. inter impreſſ. cor. eod. tom. 3.

Ad Vot.V. n.8. & ad Vot.VII.n.*66. 68*.71.73.

VItus Dominicus Italianus, qui adverſus Antoniam Stallonam a Vicario Generali Baren. Sententiam favorabilem ſuper excluſione Sponſalium reportaverat, dicta Stallona appellante, contrariam ejus revocatoriam hic in Curia a R.P.D.Bernino paſſus fuit cum prefixione quoque termini ad contrahendum ſub poena cenſurarum, qui ideò minimè acquieſcens huic ſecundo judicato, Cauſa in ulteriori inſtantia ad noſtrum Tribunal devoluta, & mihi commiſſa, curavit diſputari dubium = *An conſtet de Sponſalibus, et ſit locus Canonicæ coactioni* = illoque per me propoſito in hodierna audientia *negativum* in omnibus *reſponſum* a Dominis habui.

Exiſtimarunt etenim, quod Sponſalia in caſu, de quo agitur, careant illa concludenti probatione neceſſaria in hac Cauſa ſtatus, & tollente nati- 1
vam hominum libertatem, ut ex *Text. in Cap.* 1. ibique *Gloſſ. de Clandeſt.deſponſat. Rot. dec.* 374. *num.primo coram Cels.*, & quod in omnem caſum tales ſupervenerint cauſæ, ex quibus data etiam Sponſalium exiſtentia, cen- 2
ſenda ſint penitus diſſoluta ex noviſſimè firmatis per *Rot. in Albanen.Sponſalium ſuper cenſuris* 15. *Dec.* 1710. §.*Applicando cum ſeqq. coram* R.P.D. *meo Anſaldo* confirmata 22.*Junii proximè præteriti coram R. P. D. meo Falconerio*.

Conſtitit autem Dominis Teſtes inductos Sponſalia non probare, nam præ-

præter exceptiones perſonales ab in-
formantibus cumulatas , alias plures
patiuntur in dicto , utpotè quia depo-
3 nunt inveriſimilia per eumdem præ-
meditatum ſermonem , vocant in
conteſtes alios , qui illos excludunt ,
& loquuntur de auditu , in quibus ca-
ſibus haud eſt ambigendum teſtibus
nullam fidem eſſe præſtandam *Rot. de-
ciſ.297. num.7. part. 19. rec. , & in
Piſauren. Molendinorum ſuper manu-
tentione 17. Junii 1707. §. Nec rele-
vant coram Rmo Kaunitz Epiſcopo
Lubaren.*

Advertendo ſignanter , quod ne-
que deponunt de mutuo , ac reci-
4 proco Contrahentium conſenſu , ſine
quo impoſſibile eſt Sponſalia admitte-
re , licet ex unica tantum parte defi-
ciat *de Luc.de Matrim. diſc.8. num.8.
& ſeqq. Rot. coram Zarat. deciſ.* 108.
*num.*21. *& dec.*142. *num.*4.*cum ſeqq.
part.* 15. *rec.*

Et licet deponant de aliquibus
actibus , ex quibus videretur poſſe
inferri ad probationem Sponſalium ,
5 tamen cum ſint æquivoci , & poſſint
verificari in quadam velleitate Spon-
ſalium de futuro , non ſufficiunt ad
hunc effectum , pro quo requiritur
conſenſus , & voluntas efficax , ac de-
liberata pluribus cumulatis *Rot. in
Luceorien. Matrimonii* 30. *Apr.*1708.
§. *Et ratio eſt cor. R.P.D. meo Scotto.*

Sicut minus efficacem volunta-
6 tem ſecumferunt verba de quibus ii-
dem Teſtes deponunt = *Che la voleva*
7 *Spoſare = Baſta l' hò da affidare = Che
ci andava a fine di Matrimonio* = eo
quia non indicant illum conſenſum
8 volitum de præſenti , ſed ſolum oſten-
dunt quoddam deſiderium Sponſalia
contrahendi , adeout ex iſto præciſa
obligatio ad effectum coactionis nulla-
tenus orta dici poſſit ad tradita per *Spe-
rell. dec.*95.*n.*10 *Panimoll.dec.*23. *n.*6.
*Rot.dec.*267.*n.*5.*part.*18.*rec.* ea ſolida
9 ratione , quia maximum intercedit
diſcrimen inter promiſſionem deſpon-
ſandi , & ipſamet Sponſalia *Sanchez
de Matrim. lib.*1 *diſput.*18. *num.* 13.
*Rot. dicta deciſ.*267. *n.*5. *par.*18. *rec.*

Fortius quia præfata verba , ut
proſequuntur in eorum depoſitione
dicti Teſtes , emiſſa fuerunt occaſione
minarum , quæ ei inferebantur de
periculo vitæ , ſi ad notitiam Paren-
tum Antoniæ actus præcedenter ex-
preſſi devenirent , undè ſicuti meticu-
loſè , atque ad alium effectum prolata
ad intentum nullo modo poſſunt inſer- 10
vire *Pariſ. conſ.*58. *num.*56. *& ſeqq.
lib.* 4. latè *Sperell. dec.*5. *per tot.*

At non ſolum probatus non re-
manet ex prædictis conſenſus Viti Do-
minici , ſed nec etiam conſtat de re-
promiſſione , & conſenſu Antoniæ ,cum
de eo Teſtes non deponant , & quam-
vis vera ſit concluſio , illum deſumi 11
poſſe etiam aliundè , nempe re , lite-
ris , & ſignis *Rot. in Colonien. Ma-
trimonii* 2. *Junii* 1709. §. *Etiamſi
conſenſus coram R. P. D. meo Falco-
nerio* ; tamen in præſentibus circum-
ſtantiis nihil de iſtis habetur .

Non re , quia quædam munuſ-
cula maximè dum referri poſſunt ad
aliam cauſam , ut in hypotheſi , con-
ſenſum non probant , *Rot. d. dec.*267.
num. 15. *part.* 18. *rec.* Non epiſtolis , 12
nec ſignis , quia illæ non dantur , iſta
non probantur , & ſola domeſtica
converſatio ad hunc effectum attendi 13
non valet *Rot. in Lunen. Sarzanen.
Sponſalium* 28. *Junii* 1694. §. *Neque
ſufficientior coram bo. me. Pio .*

Quibus addi poſſe videbatur ,
quod in omnem caſum tales concur-
runt cauſæ odii inter Partes , ut locus 14
eſſe nequeat effectuationi Sponſalium,
quatenus adeſſent ; Concurrunt enim
querela data ab Antonia in Curia Ba-
ren. contra Vitum Dominicum , & è
converſo carceratio Patris , & Fratris
Antoniæ facta ad inſtantiam Viti , diſ-
ſenſus parentum ejuſdem Viti , quoad
hoc Matrimonium , ac tandem ſub-
ſtentatio hujus litis per plures annos,
quæ omnia profecto ſimul juncta ad
effectum de quo res eſt , ſufficiunt, ut
in durioribus terminis firmavit *Rot.
coram Buratt. deciſ.* 311. *& in recen.
deciſ.*185. utrobique *n.*3. *part.* 14.

Conſtito igitur ex hucuſque di-
ctis , quod vel Sponſalia non ſunt pro-
bata , vel diſſolvi debent , neceſſaria
reſultabat conſequentia , non eſſe ſci- 15
licet locum canonicæ coactioni , quæ
ſolum conceditur , quoties de Spon-
ſalium exiſtentia dubitari non poſſit ,

ex

ex latè deductis in *citata Albanen. Sponsalium super censuris* 10. *Decembris* 1710. *cor. R. P. D. meo Ansaldo*. Et ita unica tantum &c.

R. P. D. EMERIX JUN.

Melevitana Matrimonii

Veneris 4. *Febr.* 1695.

ARGUMENTUM

Stuprans sub fide Matrimonii tenetur præcisè ducere Stupratam, nèc liberatur sese exhibendo promptum dotare, nisi odium, & capitales inimicitiæ invicem subortæ suadeant abstineri a Matrimonio ad evitanda majora scandala.

SUMMARIUM

1 *Stuprum probatur ex testibus deponentibus de familiari conversatione, amplexibus, osculis, aliisque inhonestis actibus effectuatis inter Stuprantem, & Stupratam.*

2 *Confessio tam Stuprantis, quam Stupratæ probant Stuprum.*

3 *In materia difficilis probationis admittuntur Testes etiam singulares, & domestici.*

4 *Præsertim quando Testes sunt numero plures, et singularitas non est obstativa.*

5 *Stuprans tenetur alternativè desponsare, vel dotare Stupratam.*

6 *Stuprans sub fide, et repromissione Matrimonii tenetur præcisè desponsare Stupratam.*

7 *Limita quando promissio Matrimonii non fuit simplex, sed in certum casum collata.*

8 *Non eveniente casu, in quem fuit facta promissio, Promissor non tenetur ad ejus implementum.*

9 *Odium, et inimicitiæ capitales subortæ inter Stuprantem, et Stupratam excusant ab effectuatione Matrimonii.*

10 *Vita inhonesta Stupratæ, superveniens post Stuprum liberat a ducendo, non a dotando.*

11 *Obligatio dotandi Stupratam succedit pro aliquali restauratione damni per Stupratam passi.*

12 *Adversus factum proprium nemo audiri debet.*

13 *Declaratio a Carcerato emissa intra Carceres ad finem sese eximendi a Carceribus non est attendenda.*

14 *Limita, nisi extra Carceres fuerit successivè ratificata.*

DECIS. XXV.

Alias decis. 1226. *inter impress. cor. eod. tom.* 3.

Ad Vot. VII. num. 86. & sub num. 95.

Duo Judicia fuerunt instituta adversus Carolum, unum criminale in Curia Castellaniæ ab Archangelo Patre Dorotheæ Stuprum passæ, in quo Carolus condemnatus fuit ad eam desponsandam, vel dotandam, & alterum civile ab ipsa Dorothea coram Vicario Generali, a cujus interlocutoria, super quodam emergenti lata, interposita per ipsam appellatione, & Causa mihi commissa, ac in vim remissoriæ Rotalis confectò processu super Stupro dedi dubium. *An Carolus teneatur eam desponsare, vel dotare?* Et Domini sub eadem alternativa affirmativè responderunt.

Stuprum enim probatur ex depositionibus plurium Testium formiter examinatorum, qui testantur non solum de frequenti accessu Caroli ad 1
Dorotheæ domum, de familiari conversatione cum ipsa, una cum subsecutis, & reiteratis per plures vices amplexibus, osculis, aliisque inhonestis actibus; verum etiam de confes- 2
sione emissa tàm a Stuprante, quam a Stuprata, & signanter de illius sollicitudine, & cura alendi prolem ex ea nascituram, diligentiisque peractis ad effectum reportandi consensum a Patre pro nuptiis. Non relevante, 3
quod Testes sint singulares, & domestici, quoniam hujusmodi etiam Testes admittuntur in hac materia difficilis probationis, præsertim quando singu-

4 singularitas non est obstativa, & Testes sunt numero plures, ad trad. *in Cap. Ex literis 12. de præsumpt. Hostien. in Cap. Præterea de Testib. Rot. decis. 143. per tot. coram Buratt. & in Colonien. nullitatis Matrimonii 1. Julii 1693. coram R. P. D. Molines, & 25. Junii proximè preteriti*, §. *Non obstat coram me*.

Probato autem Stupro, palàm est Stuprantem teneri, vel desponsare, vel dotare Stupratam,
5 *juxta Text. in Cap. 1. & 2. de Adulter. Abb. in d. Cap. 1. num. 4. Ancharan. ibid. num. 5. Clar. in* §. *Stuprum num. 3. vers. Quero, & in Avenionen. dotationis 2. Maii 1687.* §. *In bodierna coram bo. me. Benincasa & 16. Januarii 1693.* §. *Et profectò coram R. P. D. meo Molines*.

Neque obstat, quod hic agatur non de simplici Stupro, sed de Stupro
6 secuto sub fide, & repromissione Matrimonii, quo casu cogendus est Stuprator Stupratam ducere, ex quo ipse ita se obligavit, & ista sub hac promissione præcisè Stuprum passa fuit, *Ciarlin. controv. forens. cap. 174. n. 60. lib. 2.* cum aliis relatis in alia hujus Causæ *Decisione* super Remissoria §. *Relevantia* coram me.

7 Tum quia promissio non fuit simplex, sed in certum casum mortis Patris collata, ut deponit primus Testis super quinto, *Summario Dorotheæ n. 1.* & super tertio, *Summario restrictus Testium Caroli num. 1. litt. I.* & octavus super duodecimo, *Summario ejus-*
8 *dem restrictus n. 1. litt. GG.*, qui cum adhuc non evenerit, nequit hodiè Carolus cogi ad ejus implementum *ad Text. in l. Cedere diem ff. de verb. signif.* & in his præcisis terminis *in Cap. fin. de Sponsal. in 6. Rot. coram Cerro decis. 761. num. 7.*

Tum etiam quia, cum ipse fuerit ab eodem Archangelo Dorotheæ Patre criminaliter accusatus, & ex hac causa spatio duorum annorum in Carceribus detentus, & graves expensas sustinuerit, dici debet inter
9 eos odium, & inimicitia suborta, ob quæ ille cogi non debet ad effectuandum Matrimonium, ut tradunt *Ciarlin. controv. forens. cap. 179. num. 78. & 79. Tondut. resol. civil. cap. 189. a num. 2. tom. 1. Rot. decis. 142. num. 3. part. 14. recen.*

Minus subsistit, quod Carolus immunis evaserit ab onere dotandi Dorotheam ex capite successivæ ipsius 10
inhonestatis. Quoniam hæc non probatur ex Testibus ad hunc finem adductis, tamquam plurimas exceptiones patientibus, latè recensitas per Scribentes pro Dorothea; & probata non relevaret, quia liberat quidem ab onere ducendi, non autem consti- 11
tuendi dotem, quæ inservit quodammodo in restaurationem damni per Stupratam passi *Thesaur. quæst. forens. 97. num. 1. Thor. vot. dec. 66. n. 69. 70. & 73. par. 2. Card. de Luc. in supplem. tom. 2. tit. de dot. disc. 170. a num. 2. ad 5.*

Eòque fortius quia Carolus, postquam fuit in hac Causa per Sententiam Curiæ criminalis Castellaniæ condemnatus, vel ad ducendam, vel ad dotandam Dorotheam, declaravit velle illam dotare, & pro adimplemento factæ electionis fidejussores præstitit *Summario Dorotheæ num. 2. & 3.*, un- 12
dè adversus proprium factum non videtur in præsenti audiendus, *Cap. Quod semel placuit de reg. Jur. in 6. Rot. coram Cerro dec. 654. num. 5.*

Nèc suffragatur, quod hujusmodi declaratio, & acceptatio Sententiæ emanaverit tempore, quo ipse in Car- 13
ceribus detinebatur, ac proindè, tamquam per metum emissa, & ad se a carceribus liberandum attendi non mereatur: Quoniam objectum diluitur ex ratificatione acceptationis per Carolum facta extra Carceres *Sum-* 14
mario ipsius n. 4., quæ, uti emanata tempore non suspecto, & post terminatum judicium criminale, & civile introductum *dicto Summario num. 4. litt. A.* sicuti patefecit liberum ejus animum dotandi Stupratam, ita antecedentem acceptationem non meticulosam, sed voluntariam, & liberam fuisse demonstrat.

Et ita decisum fuit &c. Utraque Parte, &c.

R. P. D.

R. P. D. EMERIX JUN.

Melevitana Matrimonii.

Veneris 1. Julii 1695.

Confirmatoria præcedentis.

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decisione.

SUMMARIUM

1 *STuprator tenetur alternativè ad dotandam, vel ad ducendam Stupratam.*

2 *Si tamen Stuprum processit prævia promissione Matrimonii, tenetur præcisè ad ducendam sub pœna Censurarum.*

3 *Debet tamen ad hunc effectum constare de Sponsalibus veris cum promissione scilicet, & repromissione.*

4 *Et repromissio est necessario probanda, etiamsi secuta sit copula.*

5 *Potest tamen Judex in hac materia ex justis causis abstinere a coactione.*

6 *Justa causa est odium irreconciliabile superventum inter Stuprantem, & Stupratam ex quo possint oriri scandala.*

7 *Item apertus, & fortis animus Stuprantis potius moriendi, quam ducendi.*

DECIS. XXVI.

Alias dec. 1185. inter impresf. cor. eod. tom. 3.

Ad Vot. V. num. 8. & ad Vot. VII. num. 71. 72. 99. 103. 106. & ad Vot. IX. num. 178.

ADversus resolutionem promulgatam sub die 4. Februarii præteriti, in qua dictum fuit Carolum alternativè teneri vel ad dotandum, vel ad nubendum, & successivam ejusdem Caroli paritionem mediante electione Dotis, reclamans, Dorothea, obtinuit hodie proponi dubium: *An esset standum, vel recedendum a decisis?* frustra tamen, dum perpensis rursus maturè facti circumstantiis, recessum obtinere non valuit.

Firmum siquidem apparuit fundamentum præteritæ Decisionis in eo situm, quod Stuprator satis proprium crimen purgare dicitur, si per Stuprum cognitam alternativè dotet, aut 1
ducat, *juxta Text. in Cap. 1. & 2. de Adult.*, quos ita esse intelligendos ex generali consuetudine, præter adductos in eadem Decisione §. *Probata autem* communiter notant *Ruin. consf. 189. num. 8. lib. 2. Joann. Guttier. quæst. Canonic. lib. 1. cap. 37. num. 11. Rub. in adnotat. ad dec. 31. num. 111. par. 4. tom. 2. Gomez ad ll. Taur. 80. num. 7. vers. Sed his non obstantibus. Morl. in empor. Jur. part. 1. tit. 1. quæst. 6. num. 25. vers. Ut obiter dicam, Barbos. in Jus Canonic. in dict. Cap. 1. num. 7. de Adulter. Tondut. resolut. benef. cap. 184. num. 1. & seqq.* plenè *Rot. decis. 779. numer. 3. & sequenti part. 4. diversorum.*

Et licet conclusio frequentiori Doctorum calculo solum firmetur, quoties agitur de Stupro simplici, non autem de qualificato cum explicita 2
promissione Matrimonii, quasi tunc ratione damni illati, & promissionis violatæ, cesset electio, & fiat locus coactioni causativæ, mediantibus scilicet Ecclesiasticis censuris ad litteram *Text. in dicto Cap. 1. de Adult. & Cap. Requisivit* juncta *gloss. & D. D. de Sponsal.*

Tamen ad retardandum hujusmodi censurarum usum duplex in præsenti concurrere visa fuit circumstantia, prima nempe fundata in defectu probationis Sponsalium tàm ex parte 3
Viri, dum testes ad hoc inducti, vel illam penitus excludunt = ibi = *Non hò mai inteso dire, che l' interrogante avesse mai detto d' haver Deflorata Dorotea sotto promessa di prenderla per Moglie = Summario præteritæ positionis &c. Caroli num. 1. Litt. I.* vel non deponunt de promissione pura, sed solum de conditionali, & quidem post obitum Patris, ut observatum fuit in præcedenti Decisione §. *Tum quia*, quàm etiam ex parte Mulieris, quæ non probatur unquam acceptasse pro-

promissionem Caroli, imo nec fuisse præsentem, & repromisisse, prout deberent; cum Sponsalia non contra-
4 hantur sine mutuo utriusque consensu *l. 1. & 2. ff. de Sponsal. Cap. Nostrates 30. quæst. 5.* etiamsi sequatur copula *ad Text. in Cap. Tua nos 26. de Sponsal., & Matrim. Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 1. num. 7. Sperell. decis. 95. num. 9. & 10. Rot. coram Celso dec. 374. num. 3.*

Et altera in supervenientia novæ causæ, quæ quoties est justa, & pro
5 tali probatur a Judice, cujus arbitrium in hac materia plurimum versatur, ut inquit *Rot. coram Gregor. dec. 376. num. 5.* justum quoque præbet fundamentum recedendi a Sponsalibus, tametsi illa essent, prout in præsenti non sunt, plene probata, & jurata *Cap. Ex litteris 10.* = ibi = *nisi rationabilis causa obstiterit* = & *Cap. Requisivit*, ibique DD. communiter *de Sponsal. & Matrimon. Rot. dec. 19. num. 2. & seq. part. 10. recent.*

Causa autem non una, sed piures in hac facti specie concurrunt, sive respiciamus ad carcerationem, quam Carolus passus est per biennium, & ultra, sive ad litis contestationem, acerrimamque illius sustentationem per decennium, sive demum ad examen Testium super diffamatione Dorotheæ, ex quibus omnibus simul junctis odii adeo irreconciliabilis femina præsumuntur exorta, ut in casu Matrimonii inter eos jungendi per compulsum censurarum periculum gravium scandalorum sit verisimiliter pertimescendum, ac ideo longè melius videatur ab ulteriori coactione
6 desistere ad notata per *DD. in d. Cap. Ex litteris Gabr. dicto cons. 186. n. 7. & seqq. lib. 2. Rot. dec. 207. num. 9. part. 1. recent.* Præsertim post apertè declaratum a Carolo animum velle prius subire quodlibet præjudicium, quam nunquam Matrimonio copulari cum Dorothea *Abb. in d. Cap. Ex litteris num. 8. Fortunat. in Cap. 1. n. 30. declarat. 6. de pact.* ubi monet Judicem, ut compellat eum, quem videt in sua simplicitate titubantem, secus eum, quem cognoscit constanti animo reluctantem, ne præbeatur occasio spretus Censurarum *Gabr. dict. cons. 186. num. 5. & 14. lib. 2. Rot. decis. 185. num. 5. part. 14. recent.*

Et ita &c. Utraque &c.

EMINENTISSIMO PRIOLO

Camerinen. Sponsalium

Vener. 12. Junii 1711.

A R G U M E N T U M

Vir, qui Fœminam defloravit, & cum ea deinde Sponsalia contraxit, illam in Uxorem ducere tenetur.

S U M M A R I U M

1 *Facti species*, & num. seqq.
4 *Vir, qui promisit sub obligatione Camerali, & mediante Apocha coram Parocho, & duobus Testibus exarata, Mulierem in Uxorem ducere, datam fidem servare tenetur.*
5 *Et ad id per Censuras compelli potest.*
6 *Minor, qui sine solemnitatibus Apocham Sponsalium juramento vallatam exaravit, Sponsalia adimplere tenetur.*
7 *Maximè si major effectus post quinquennium non reclamavit.*
8 *Sed potius propriam obligationem ratificavit.*
9 *Licèt Sponsa præsens non fuerit confectioni Apochæ Sponsalium, nihilominus Sponsalia perfecta dicuntur, si tam ante, quam post Sponsalium promissionem illius consensus non defuit.*
10 *Consensus Mulieris ante Sponsalium promissionem non deficit, si sub spe futuri Matrimonii se deflorari permisit.*
11 *Nèc deficit subsequens, si apposuerit impedimentum adversus Sponsum contrahendi Nuptias cum aliis Mulieribus.*
12 *Parentes possunt contrahere Sponsalia pro Filiis absentibus.*
13 *Si in Apocha Sponsalium promissa fuerit Dos solvenda intra biennium, quatenus non solvatur, obligatio contrahendi Matrimonium non corruit.*

14 *Quan-*

14 *Quando expirato termino apposito in Apocha Sponsalium ad contrahendum Matrimonium, Sponsalia nihilominus non dissolvantur.*

15 *Propter querelam Stupri porrectam a Patre Mulieris Stupratæ adversus Stuprantem, hic non excusatur ab illa desponsanda, prout antea promiserat.*

16 *Querela Stupri, uti remedium inductum a Jure pro effectuatione promissarum nuptiarum, non est causa sufficiens pro illis dirimendis.*

17 *Liberatur promissor ab adimplemento promissæ fidei, quando adsunt causæ urgentissimæ, ex quibus vel odium capitale, vel scandala inter Conjuges oriri possunt.*

18 *Nèc impotentia solvendi dotem promissam, nec ætas Mulieris jam provecta liberat Sponsum ab ea desponsanda, quando ipse opportuno tempore non fuit sollicitus de constitutione dotis, nec de ineundo Matrimonio per verba de præsenti.*

19 *Maximè cum jam sequuta fuit copula.*

DECIS. XXVII.

Ad Vot. V. sub. n. 9. & ad Vot. VII. n. 167.

POST quam Laurentius Schietti per Apocham
1 Matrimonialem Sponsalia contraxerat cum Maria Rosa Razzanti, quam anteà defloraverat, renuens illam executioni demandare, quinimò cupiens Matrimonio jungi cum altera Muliere, instetit coram Vicario Camerini prò remotione soliti impedimenti ad instantiam dictæ Mariæ Rosæ appositi, votique compos effectus fuit; verum interposita appellatione per succumbentem coram R. P.
2 D. A. C. Cerro, hic, prævia revocatione Sententiæ de Partibus, declaravit Laurentium teneri, & obligatum esse ad Matrimonium contrahendum cùm Maria Rosa per verba de præsenti; A qua Sententia per lapsum fatalium in judicatum transacta, & postmodum devoluta ad nostrum Tribunal, proposui hodie dubium. *An constet de re judicata, seu potius de Causis restitu* 3
tionis in integrum, & affirmativum, quo ad primam partem, negativum, quo ad secundam responsum accepi.

Motivum resolutionis fuit, quod cum Laurentius promiserit sub obligatione Camerali, & mediante Apocha coram Parocho, & duobus Testibus exarata, prædictam Mariam Rosam in Uxorem ducere, datam fidem ser- 4
vare tenetur ad *Text. in Cap. Ex literis il secondo de Sponsal. Rot. coram Cavaler. decis. 415. num. primo, et per tot. Adden. ad decis. 431. num. 59. & seqq. part. 4. recent. tom. 2.* Adeòut in casum recusationis compelli etiam possit per Censuras, ut in puncto aliàs 5
firmavit *Rot. coram Gregor. decis. 376. num. 1.* cum ibi relat.

Haud obstante, quod prædicta obligatio emissa fuerit sinè solemnitatibus tempore, quo Laurentius erat Minor, ac proindè nullius sit roboris, & efficaciæ; Siquidem hujusmodi de- 6
fectus opponi non valet contra Apocham juramento vallatam, per ea quæ ad rem tradit *Sanchez de Matrim. lib. 6. disput. 363. n. 13. in fine*, maximè quia Major effectus non solum 7
post quinquennium minimè reclamavit, quod sufficere videtur ad *Text. in l. fin. Cod. si major factus rat. hab. Cancer. var. resol. part. 2. cap. primo num. 34. Ciarlin. controv. foren. lib. 2. cap. 196. num. 28., & 29. Cyriac. controv. 308. a num. 4.* sed potius propriam obligationem ratificavit, atquè convalidavit, ut deponunt Testes *Summ.* Mariæ Rosæ *num. 4. litt. B. C.* 8
& tenent DD. supra relati.

Nullius quoquè relevantiæ visa est altera exceptio, quod nempè in confectione prædictæ Apochæ non intervenerit consensus, & præsentia Mariæ Rosæ, sed solùm Joannis Baptistæ Patris, quapropter nulla quoquè reputari debeat ex hoc capite; Etenim advertebatur, quod licèt in ipso actu non interfuerit expressus illius consensus, attamen non defuit tacitus tàm antè, quàm post Sponsalium promissionem, qui satis superque repu- 9
tatur ad effectum de quo agitur adno-

tat per *Card. de Luc. de Dot. disc.78. num.11. Sanchez de Matrim. tit. de Sponsal. disput.23. qu.3. n.16. et 17. Panimoll dec.23. annot.2. a num.11.*

Et sanè antecedenter nullus major desiderari potest assensus, quàm
10 ille præstitus per Mariam Rosam, dùm sub spe futuri Matrimonii passa est se a Laurentio deflorari; subsequentem verò ad exuberantiam concludebant, non solùm depositio es Testium, sed ipsamet oppositio impedimenti con-
11 trahendi Nuptias cum aliis Mulieribus, quod citrà illius voluntatem appositum fuisse præsumi nequit. Quod eo facilius admittebatur, quia ratione publicæ honestatis in Jure vetitum non est, quinimo concessum, quod Parentes possint Sponsalia contrahere prò Filiis absentibus, qui sufficit,
12 quod non contradixerint ad hoc ut ad effectum produci possint ad *Text. express. in Cap. unico de desponsat. Impub. in 6.*, & sequitur *Rot. decis.538. num.6., & decis.621. a n.13. part.18. rec.* cum cæteris suprà relatis.

Vindicata ex his validitate Apochæ prædictæ à controversis exceptionibus, frustrà denuò contra illam opponebatur, quod executioni demandari nequeat uti concepta sub conditionibus contrahendi Matrimonium intrà biennium cum certa, & determinata Dote per Joannem Baptistam Patrem promissa, quæ proindè cùm adimpleta non fuerint, resoluta remanserit obligatio; Etenim animadvertebatur prædicta omnia in sępè laudata Apocha exposita potiùs fuisse per modum modi, quàm conditionis, namquè Dos fuit intrà biennium promissa, ad hoc ut per hanc congruam dilationem faciliùs illa constitui posset,
13 atque post illam cederet dies solutionis, non verò expiraret obligatio, ut quotidiana docet experientia, & firmat *Text. in leg. Sicut §. Non vides ff. quib. mod. pign. vel. hypot. Castren. in l. Qui hoc anno prop. fin. ff. de verbor. significat. Rot. dec.213. num.37. par.19. rec.*

Terminus autèm ejusdem biennii prò contrahendo Matrimonio censendus pariformitèr appositus prò congrua dilatione correspectiva Dotis constitutioni, ut simili modo potiùs 14
deberet effectuari eo elapso, quàm extingui obligatio, quemadmodum quotidiè practicari videmus; Idquè potissimum dicendum venit, quia idem Laurentius, defluxo prædicto biennio, adhuc continuavit quotidiè cum Maria Rosa conversari, & semper per ipsum stetit quominus Matrimonium intrà statutum tempus non adimpleretur, dùm multifariam per Joannem Baptistam Patrem, & per Mariam Rosam fuit ad id requisitus, & impulsus, ut deponunt Testes *Summario num. 2, 4. & 5.*

Multoquè minùs merentur attendi causæ, quæ prò recedendo à præfata obligatione per Laurentium adducuntur, nam illa resultans ex Querela Stupri per Joannem Baptistam Pa- 15
trem porrecta adversus illum nullius est efficaciæ, primo quia hæc non processit ab ipsamet Maria Rosa, cui factum proprii Parentis præjudicare nequit; Secundò quia, cum illa sit remedium à Jure inductum prò effectuatione promissarum nuptiarum in casu dissensus, nunquam ab eadem oriri po- 16
terit sufficiens causa prò illis dirimendis, aliàs enim nunquàm renuens effectuare Matrimonium posset cogi judicialiter sivè in Civilibus, sivè in Criminalibus, ut consideravit *Rot. coram Ludov. dec.376. n. 6. & 7., cor. Cavaler. dec.421. num.10. & dec.497. num.2. par.1. divers.*

Similitèr inallegabiles apparuerunt aliæ desumptæ ex impotentia Mulieris constituendi Dotem in Apocha promissam ob illius paupertatem, & ex superventa ejusdem provecta ætate annorum 42. minùs propria ad nuptias contrahendas, animadversum namquè fuit illas non esse talis relevantiæ, quæ movere possent animum Judicis ad liberandum Laurentium ab adimplemento promissæ fidei, dùm pro hoc effectu mereantur tantum attendi causæ urgentissimæ, & ex quibus vel o- 17
dium capitale, aùt scandala inter Conjuges oriri possent, cujus proindè farinæ non sunt superiùs expositæ; sibiquè solùm imputari debet Laurentius, si postquàm contraxerat Sponsalia per verba de futuro non fuit sollicitus de con-

constitutione Dotis, & Sponsalia per verba de præsenti executioni deman-
18 dare, vivente adhùc Joanne Baptista illius promissore, & dùm Mariæ Rosæ juvenilis ætas efflorescebat.

Et in hunc sensum faciliùs D. D. inclinarunt, attenta copula, & defloratione sequuta sub spe futuri Matrimonii, quod si non sequeretur ad reparandam honoris jacturam, non levia
19 oriri possent scandala, quibus propterea æquiori, quo potest modo per Judicis prudentiam est occurrendum, ut ad rem consideravit *Rot. cor. Ludov. dec.* 376 *in fin.*

Et ita &c. Utraque &c.

EMINENTISSIMO MATTHÆJO

Constantien. Sponsalium

Lunæ 7. *Julii* 1751.

Argumentum

Læsio præbet fomentum restitutioni in integrum. Vir qui data fide futuri Conjngii Puellam Stupravit, eam ducere tenetur.

SUMMARIUM

1 *Facti species, & n. seqq.*
4 *Læsio præbet fomentum restitutioni in integrum.*
5 *Validitas, & justitia Sententiæ excludit læsionem.*
6 *Pro validitate Sententiæ standum est, donec contrarium ostendatur.*
7 *Citatio ad Sententiam præsumitur non omissa, quoties Procurator judicialiter comparuit, præsens fuit publicationi Sententiæ, & ab ea, nulla emissa protestatione super nullitate ex defectu Citationis, appellavit.*
8 *Substantia, atque perfectio Sponsaliorum consistit in reciproco Maris, & Fœminæ consensu, ac mutua promissione de contrahendo Matrimonio.*
9 *Nulla melior probatio, quam propria oris confessio.*
10 *Sponsalia nedum expressè, sed etiam tacitè contrahi possunt.*
11 *Si alter ex Contrahentibus per verba expressa promittat Matrimonium inire, repromissio alterius a conjecturis, & signis extrinsecis argumentatur.*
12 *Sponsalia non a verborum formula, sed a reciproca voluntatis significatione de consensu præstito substantiam desumunt.*
13 *Quando constat de promissione Stuprantis Puellam, si hæc sub tali promissione Stupro consensit, satis constat de ipsius repromissione.*
14 *Honesta mulier præsumitur se Stupro subiicisse sub spe futuri oblati Conjugii.*
15 *Si Fœmina Stuprata sit sub promissione futuri Conjugii, stuprator non habet optionem dotandi, aut nubendi, sed ad illam desponsandam absolutè est cogendus.*
16 *Fortius si Stuprata prægnans reddita fuerit, & partum ediderit.*
17 *Documenta absque citatione Partis extracta, nec in prima, nec in secunda, sed solum in ulteriori instantia producta, tamquam informia, seu tamquam ferotinè exhibita fidem non merentur.*
18 *Crimen furti commissum a Patre Puellæ antequam Sponsalia contraheret non est causa legitima, cur sponsus recedat a Sponsalibus, quando illud Crimen se ignorasse non probat.*

DECIS. XXVIII.

Ad Vot. V. sub num. 9. & ad Vot. VII. num. 59. & 71. §. Quæ tamen.

POSTQUAM sub ineundi Conjugii fœdere Catharina Fux sui copiam fecerat Gaspari Suess, cùm Iste fidem servare jam fœcundatæ Mulieri abnuisset, in Jus vocatus ab ea fuit coram Commissario Episcopali Constantiæ, qui, utraque Patre audita, definitiva Sententia pronunciavit Sponsalia qui- 1
dem inter eos inita fuisse cum subsecuto Stupro; Sed optionem tribuit Viro, aut dotandi, aut in Uxorem Ca-

 tha-

tharinam ducendi. Judicatum hoc neutri ex Partibus arrisit; quapropter devoluta Causa ad Reverendissimum Helvetiorum Nuncium, alteram is Sententiam protulit, in qua Gasparem ad eam nubendam adegit. Et quamvis per Succumbentem appellatio interposita fuisset, ob lapsum tamen fatalium Sententia hæc auctoritatem rei
2 judicatæ assumpsit, itaut volente postmodùm Gaspare appellationis Causam prosequi, non alitèr Commissionem mihi directam obsignari obtinuit, quàm cum clausula = *De Causis* = cui cohærentèr hodiè fciscitatus sum a DD. in consueto Turno Judicentibus = *An constet de Re judicata, seù potiùs de Causis restitutionis in integrum* = Et licet Gaspar dumtaxat Jura sua deduxerit, Catharina verò, utpotè impar ad impensas propositionis subeundas differri responsum deprecaretur, quousquè sibi per eumdem Gasparem scut. 50. subministrarentur ad tramites rescripti Sacri Tribunalis jamdiù emanati; Nihilominùs cum PP. noverint ex his, quæ a Viro allata fuere
3 documenta, deceptæ Mulieri Jus esse Ipsum cogendi ad contrahendum cum ea Matrimonium, ideò proposito Dubio respondere non hæsitarunt = *Affirmativè ad primam partem, & negativè ad secundam* =.
4 Læsionem siquidem, quæ dumtaxat apta est petitæ in integrum restitutioni fomentum præbere, ut cæteris relatis dixit *Rot. in Romana, seù Prænestina Immissionis in genere 5. Junii superioris anni §. Sanè vero coram Me*, palàm excludit validitas, &
5 justitia Sententiæ, quæ sub hodierna cadit censura. Validitas namque, etsi in discrimen per Gasparis Defensores revocaretur ex prætenso defectu Citationis, cæteroquin necessariæ in Sententiæ promulgatione, attamèn in assumpti probatione penitùs deficere visi sunt, dùm nullo legitimo id evice-
6 runt monumento; Quod sanè sufficeret ad illius validitatem vindicandam, pro qua semper standum est, donec contrarium ostendatur. Fortiùs tamen validitas hæc ex eo apparuit, quod Gasparis Procurator non solùm præsens fuit Sententiæ publicationi, sed, quod magis est, hac secuta, statim ab ea appellavit, nulla protestatione emissa super prætensa nullitate ex defectu Citationis ad Sententiam, & Judex hujusmodi appellationi detulit, reverentiales apostolos in forma elargiendo. Ex hac igitùr Procuratoris ipsius Gasparis judiciali comparitione, & præsentia secuta in eadem præcisa die, & hora, qua Sententiæ publicatio facta noscitur, sicuti præsumitur eumdem revera ad audiendam definitivam Sententiam citatum fuisse, sicque de illius futura promulgatione 7
scientiam acquisivisse, ità proposita nullitas apertè profligatur, ad perpensa per *Cost. de Fact. scient. & ignorant. tit. aut sciebat &c. dist. 66. centur. 2. n. 12. Ubert. de Citat. cap. 13. tit. an, & quando defectus num. 144. & sequen., Rot. decis. 1140. num. 3. & seq. coram Emerix Jun., & decis. 261. num. 3. & seq. coram Ubald. & decis. 36. num. 6. coram Merlin., & in Baren. Deliberationis 10. Januarii 1738. §. Spreta coram clar. me. Card. Calcagnino*.

Sic vindicata Sententiæ validitate, illius profectò justitia in dubium revocari nequit, eum satis constet de Sponsalibus initis Catharinam inter, & Gasparem. Horum enim substantia, atque perfectio sistit in reciproco Maris, & Fœminæ consensu, mutuaque promissione de matrimonio con- 8
trahendo ut per *Textum in Cap. Tua de Sponsalibus, & leg. 1. ff. de Sponsal., & in Can. Nostrates 30. quæst. 5.* inquit *Rot. in Constantien. Sponsalium 26. Junii 1748. §. De Sponsalibus coram R. P. D. meo Elephantutio*. Cum autem reciprocus hic consensus, & mutua promissio, in ea qua versamur hypothesi, concurrere in propatulo sit, hinc de perfectione Sponsalium ambigi nullo modo potest.

Et sanè de effectiva promissione Gasparis favore Catharinæ emissa eam ducendi in Uxorem, perspicuè patet, ex quo Ipsemet fatetur Syngrapham proprio charactere obsignasse, in qua Catharinam sibi in Sponsam elegit, eamque in Uxorem ducere spopondit. Exploratum siquidem in Jure est nullum perfectiùs probationis genus adin-

adinveniri, quam, quod ex proprii
9 oris confessione depromitur, ut in individualibus terminis Sponsalium dixit *Rot. in Novarien. Sponsalium prima Julii* 1693. §. *Demum coram bon. mem. Muto, in Majoricen. Sponsalium* 29. *Januarii* 1712. §. *Neque coram clar. mem. Cardinali Scotto, & in alia Majoricen. Sponsalium* 26. *Aprilis* 1746. §. *Ut autem coram R.P.D. meo Bussio*.

De repromissione verò Catharinæ
10 in Virum ducendi Gasparem, ex facto paritèr constat, si perpendatur Sponsalia nedùm expressè, sed etiam tacitè contrahi posse, ut tradit *Fagnan. in Cap. Si inter Virum num.*8. & 9. *de Sponsal., Sanchez de Matrimon. lib.*1. *disput.*5. *num.*2. *Rot. decis.*772. *num.*7. *part.*2. *recent.* Et ideò communi Doctorum calculo receptum est ad illorum perfectionem sufficere, si alter ex Contrahentibus per verba expressa promittat Matrimonium inire, alius verò, quantumvis silens, ejus tacitam repromissionem, atque consensum ostendat etiam per conjecturas,
11 ac signa extrinseca ex animadversis per *Sanchez de Matrimon. lib.* 1. *disput.*5. *num.* 2., *Rota coram Cavaler. dec.*421. *num. primo, coram Luncetta dec.*230. *num.*2., *coram Molin. decis.*1325. *n.*5. & 14.; *in dicta Majoricen. Sponsalium* 29. *Januarii* 1712. §. *Ea ratione coram clar. mem. Card. Scotto, & in Barchinonen. Sponsalium* 26. *Novembris* 1742. §. *Et denique coram bon. mem. Nunez*. Cum Sponsalia non à verborum formula, sed à reciproca
12 voluntatis significatione de consensu præstito substantiam desumant, ut ex *Gloss. in Cap. Tuæ Fraternitati verb. verba de Sponsalibus* ad rem arguit *Rot. in alia supradicta Majoric. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. *Quin recensitis coram R. P. D. meo Bussio*.

His igitur in Jure præmissis, porrò in themate tàm patens est Catharinæ consensus, ac repromissio, ut nullo modo celari valeat, atque in discrimen revocari. Siquidem fatetur Gaspar, se nedùm promissionem secuturi Conjugii emisisse, sed Stuprum insuper in Catharinam subindè perpetrasse. Si itaque hæc consensum præbuit, ut suæ virginitatis jacturam faceret, utique Facto ipso, quod ver- 13
bis est potentiùs, repromissionem suam præstitit, ut dixit *Rubeus annotat. ad decis.* 431. *num.* 92. & 93. *part.* 4. *tom.*2. *recent.*, ac sola spe futuri oblati Conjugii honesta Mulier id gessisse 14
præsumitur ad constabilita per *Reiffenstuell. in Jus Canon. ad lib.* 4. *decret. de Sponsal., & Matrimon.* §. 5. *n.* 68. *Perez de Matrim. disputat.*12. *sect.*4. *num.* 2., *Rota decis.*4. *num.*3. *sub tit. de Sponsal. coram Falconer., in Romana Sponsalium* 24. *Januar.* 1738. §. *Tota, & in Confirmatoria diei* 8. *Junii* 1739. §. *Nec coram bon. mem. Nunez, in Leodien., seù Aquisgranen. Sponsalium* 3. *Februarii* 1741. §. *Idque coram R. P. D. de Thunn, & in Feretrana Sponsalium super Remissoria* 28. *Junii* 1748. §. *Omnium, &* §. *Non obstat coram R.P.D. meo Bussio*.

Constabilito autem Sponsalium contractu Actricem inter, & Reum conventum inito, ac subsecuto Stupro, in necessarium descendit consequens locum esse coactioni Gasparis, ut Catharinam in Uxorem ducat, non verò sufficere, ut congruam eidem constituat Dotem. Quoniam optio, aut dotandi, aut nubendi defloratam Virginem non datur, quoties, prout hìc, 15
ineundi Conjugii ex parte Viri præcessit promissio, tùnc siquidem quemadmodum Mulier tradendo corpus suum ex parte sua Contractum implevit, atque perfecit, ità Vir ab illo resilire non potest, sed præcisam obligationem habet polliciti Matrimonii servare fidem, ut ad *Text. in Cap. primo de Adulter., & Stupr.* unanimi sensu firmant *Pont. de Matrimon. lib.*1. *cap.*2. *num.* 3., *Sanchez eodem tract. lib.* 1. *disputat.* 9. *num.*3., & *disputat.* 44. *per tot., Molin. de rit. nuptiarum tract.* 3. *disputat.* 116. *num.* 4., *Nugler. de Sponsal. part.*2. *num.* 4., *Reiffenstuel. ubi suprà num.* 115., *Rota decis.* 163. *à num.* 20. *ad* 24. *part.* 9., & *decis.* 167. *num.* 8. & 9. *part.* 18. *recent.*, *decis.* 148. *num.*8. *coram Benincas.*, *decis.*230. *num.*15. & 16. *coram Lancetta, & dicta decis.* 4. *n.*3. & *seq. sub tit. de Sponsal. coram Falconer., in Camerinen. Sponsalium* 12.

Ju-

Junii 1711. §. *final. coram Priolo*, & *in dicta Romana Sponsalium* 24. *Januarii* 1738. §. *Constabilito*, & *in confirmatoria diei* 8. *Junii* 1739. §. *Et sanè coram bon. mem. Nunez*, & *in dicta Leodien., sed Aquisgranen. Sponsalium* 3. *Februarii* 1741. §. *itaque coram R. P. D. Thunn*. Addito præsertim, quod sicuti Catharina ex tali commercio filium in lucem edidit adhuc
16 viventèm, ita stante ejus diffamatione eò fortius compellendus est Gaspar ad contrahendum cum ea Matrimonium, ut dixit *dicta decis*. 4. *n*. 3., & *dec*. 6. *num*. 12. *tit. de Sponsal. coram Falconer*.

Quibus ità se habentibus parùm immorandum est in alia per Gasparem proposita exceptione, Sponsalia scilicet saltèm dissolvenda esse ex altera superventa causa diffamationis Catharinæ, attento crimine Furti, quo ejus Pater damnatus fuit. Nàm primò ponderarunt DD. exceptionem hanc, quæ ceteroquin Catharinæ Personam, aut famam non tangit, haudquaquàm propositam fuisse vel coram Judice primæ Instantiæ, vel coram Reverendissimo Nuncio, sed solùm in præsenti, & quidem ope documentorum absque citatione Partis extractorum, & ideò sive tamquam informia, sive
17 tamquam serotinè producta fidem non merentur, àc suspecta redduntur quoque, ut dixit *Rot. decis*. 1180. *num*. 3. *coram Molin*. & *decis*. 110. *num*. 3. & 4. *part*. 15. *recent*. Urgentiùs præterea proposita exceptio evertitur; Nàm quidquid dicendum esset, si causa hæc verè supervenisset post contracta Sponsalia, contrarium tamen verificatur in casu semel ac prætensum furtum eveniffe fertur usque ab anno 1737., & sic non supervenit, sed præcessit Sponsalia, quæ inita fuerunt anno 1744., nec probatur id Gasparem ignorasse; ac proinde quemadmodum assertum istud Patris Catharinæ crimen eumdem non retraxit à pro-
18 missione ineundi cum ea Matrimonii, multò minùs efficax esse. potest ad dirimenda Sponsalia mutuò constabilita consensu, & cum diffamatione Mulieris, ut dè præexistenti causa, & qualitate Sponsæ dixit *Rot. in Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. *Momentum coram R. P. D. meo Bussio*.

Et ità Gaspare dumtaxàt Jura sua deducente, Catharina verò dilationem efflagitante resolutum fuit.

D. CARDIN. SERAPHINO

Toletana Matrimonii

Die Lunæ 23. *Januar*. 1589.

ARGUMENTUM

Sponsalia contracta per metum, durante causa metus, non obligant ad Matrimonium ineundum.

SUMMARIUM

1 *Durante causa metus, omnia censentur ex eodem metu facta, etiam quod fiant aliqui actus, qui videantur spontanei, nisi is, cui fuit illatus metus, constitutus fuerit in plena libertate*, & num. 5. & 6.

2 *Præsumptivæ probationes sunt nullius momenti, ubi per veras potest de rei veritate liquere*.

3 *Probatio, sive præsumptio, quæ ex aliquo actu deducitur, non potest extendi ultra id, quod actus ex necessitate importat*.

4 *Testis pecunia corruptus non est fide dignus*.

7 *Mulier subscribens Capitulationes ad importunitatem eorum, qui sollicitant Matrimonium, non ob id ostendit liberam sui voluntatem, nisi plena præcedat libertas*.

DECIS. XXIX.

Alias decis. 851. *inter Impress. cor. eod. tom*. 1.

Ad Vot. VI. num. 30.

Fuit dubitatum, an die obitus Mentiæ usque ad diem priorum Sponsalium inclusivè constet de mutatione voluntatis Dominæ Ludovicæ, tam ex eo quod Dux de Maqueda declaraverat se nolle cum ea con-

contrahere Matrimonium, quam quod fuerant factæ novæ Capitulationes prioribus uberiores; vel potius constet de continuatione metus: Et causa per Dominos diligenter discussa, concorditer conclusum fuit non constare de libera voluntatis mutatione, sed de continuatione metus ex pluribus; Et primo, quia in hoc temporis spatio, quod fuit a die 9. Junii usque ad diem 24. ejusdem Mensis anni 1577. Domina Ludovica semper detenta fuit in domo Computatoris Peraltæ, ubi eam Doctor Mollina deduxerat, cum eadem custodia, & clausura, in qua fuerat retenta ante obitum Mentiæ, ut deponunt Don Gutierez de Arce super nono articulo, Maria de Sancto Joanne examinata ab utraque parte super decimosexto articulo Ducis, & super octavo Ludovicæ, Petrus Dominquez super eodem octavo articulo. Hinc colliguntur duæ conclusiones altera in facto, quod neque etiam post obitum Mentiæ Ludovica unquam fuit constituta in plena libertate; altera in jure, quæ ex præce-
1 denti colligitur, quod durante eadem causa metus, omnia censentur ex eodem metu facta, *Cap. Cum locum de Sponsal. Cap. Accedens de procurator. Bart. in l. penult. num. 7. de condit. ob turp. caus. Roland. consil. 2. num. 87. lib. 1. Dec. in l. In omnibus de regul. jur. & consil. 219.* ubi ait hoc locum habere, etiam quod fiant aliqui actus, qui videantur Spontanei, *ut fuit resolutum in Causa Januen. Raptus coram R.P.D. meo Pamphilio*, in qua Domini noluerunt attendere mandatum datum a Muliere, ex quo erat in dominio Ducis, sed voluerunt, ut ejus voluntas extra dictum dominium exploraretur. Secundo habemus expressam probationem voluntatis Ludovicæ ægrè ferentis hujusmodi Sponsalia, de qua deponunt Maria de Espejo, Donna Agnes de Zuniga, Donna Hieronyma de Castillo, Donna Ludovica del Busto, Donna Antonia de Cepedes, Anna Maria del Busto, Sebastianus de Pigueras, omnes super decimoquinto articulo, ubi deponunt de querelis, & laberintis Ludovicæ eo die, qui præcessit prædicta Sponsalia, & de multis aliis actibus summam animi ægritudinem denotantibus, quibus suffragatur ex Testibus Ducis, Anna della Croce, & Maria Gomez super decimotertio articulo, & de auditu a famulis deponunt Paulus de Chincella, Emanuel del Busto, Isabella de Sayleges super decimoquinto articulo: His accedunt alii Testes deponentes de eadem re de die Sponsalium, & etiam post Sponsalia Joannes Basando super decimoquinto articulo, Anna Maria del Busto juxta decimumoctavum interrogatorium, Donna Agnes de Zuniga super decimooctavo articulo, Donna Hieronyma del Castello, Donna Ludovica del Busto, Donna Isabella de Sayleges, Donna Mentia de Cardenas omnes super eodem articulo. Hinc etiam infertur non solum præsumptivè constare ob metum omnia fuisse facta, sed etiam verè per directas probationes de Ludovicæ contraria voluntate apparere: Undè cum præsumptivæ probationes nullius sint momenti, ubi per veras potest de rei ve- 2
ritate liquere, *l. Divus de in integ. restitut. cum similib.* non videntur admodum urgere ea, quæ in contrarium deducuntur, quibus tamen singulariter respondetur: Et primo non obstat prima conclusio ex adverso deducta, quod Ludovica, audita declaratione Ducis de Maqueda, valde indignata fuit contra eum, & dedit locum, ut tractaretur Matrimonium cum Duce de Francavilla; quia quantum ad priorem partem conclusionis, ex exclusione Ducis de Maqueda non potest argui inclusio Ducis de Francavilla, cum per Testes probetur Ludovicam ab ipso initio habuisse odio totamFamiliam Principis Ruy Gomez, ut per Sebastianum de Pigueras super sexto articulo, & Ferdinandum de Cepedes super decimoquarto articulo, & probatio, sive præsumptio, quæ ex aliquo actu deducitur, non potest 3
extendi ultra id, quod actus ex necessitate importat, *Bart. in l. Titium, aut Mævium §. Altero de admin. tut. Claudius Marmerius in l. Naturaliter §. Nihil commune num. 145. de acquir. possess.* Quantum vero ad posteriorem

riorem partem conclusionis, licet aliqui Testes in dicto eam probent, veluti Joannes Arias,& Anna Guerra, tamen non sunt admodum fide digni, cum fuerint pecunia corrupti, ex quo ex hac causa habuerunt scuta mille, prout ipsi fatentur; Dux vero de Medina deponit de auditu tantum, cum fateatur, se nunquam visitasse Ludovicam in Domo Doctoris, vel in stantiis Mentiæ, ubi Ludovica semper mansit usque ad Sponsalia, dum vero dicit se in fenestra vidisse Ludovicam pretiosa veste indutam, necesse est ut hoc fuerit post Sponsalia, quia dicit hoc fuisse in domo Matris, ad quam non accessit nisi post Sponsalia; neque hoc verisimile est fuisse a die obitus Mentiæ intra octavam Corporis Christi ante Sponsalia, cum hæc pompa non deceret Ludovicam tempore luctus ob mortem Mentiæ Aviæ: Catharina Spinosa, ultra quod est singularis in suo dicto, loquitur post Sponsalia; Antonia Maldonado fuit pretio corrupta, & deponit de auditu; alii testes nullam, aut exiguam faciunt fidem; Sed his omnibus etiam pro veris concessis, ea nullius sunt roboris, ex eo fundamento, quod supra dictum est, censeri facta per metum, cum duraverit semper causa eadem metus, neque unquam Ludovica toto hoc tempore constituta fuerit in plena libertate, qualis requiritur ad eliciendum consensum sufficientem ad contrahendum Matrimonium. Secunda conclusio, quod post obitum Mentiæ Ludovica steterit in plena libertate, & quotidiè tractabat, & sollicitabat Capitulationes, & Dux de Francavilla ad instantiam Ludovicæ comitatus est funus, & exequias Don Bernardini, & Mentiæ, Ludovica valdè lætata est de honorifica Parentum Sepultura, non probatur, nisi in ea parte, in qua agitur de associatione, & honorifica Sepultura; Neque probatur, quod Dux hoc fecerit ad instantiam Ludovicæ; nam Joannes del Gado est de auditu tantum, immo multi Testes dicunt id factum fuisse de ordine Principissæ, veluti Joannes de Saminiego, Anna della Cruz, Petrus Gonzales, Joannes Arias, Joannes de Santojo, omnes super nono articulo, quod & verisimile est; cupiebant enim omni officio demereri Ludovicæ gratiam, & eam ad hoc Matrimonium allicere: Aliæ partes conclusionis, & præcipuè illa, quod Ludovica esset in plena libertate, non probantur, neque de hac re ullum extat verbum in depositionibus istorum testium. Tertia conclusio, quod Ludovica valde lætata est de conclusione Capitulationum, nihil facit, non data plena libertate, etiam quod præseferret lætitiam, ut per *Grat. in cons. 38. n. 18. lib. 2. Alexand. cons. 98. num. 7. lib. 3. Dec. cons. 219. num. 4.*, & contrarium optimè per testes supra enumeratos probatur, qui sunt plures numero, & deponunt de actibus magis concludentibus magnum animi dolorem. Quarta conclusio de muneribus missis ad Ducem redeuntem a Civitate Conchensi, ubi Corpora comitatus fuerat, nihil concludit, cum hujusmodi munera habeant suam causam, nempe ob honorem præstitum a Duce corporibus Bernardini, & Mentiæ. Quinta, & sexta conclusio super muneribus jocalium hinc indè transmissorum, parum ad rem faciunt, tum quod proveniunt ex eadem radice infecta metus præcedentis, tum quod per testes Ludovicæ in eorum receptione apparet eam non admodum alacri vultu hæc munera recepisse, transmissa vero per eam Duci fuerunt potius arte, & sollicitudine Antoniæ comparata, quam cura, & voluntate Ludovicæ, & in summa hæ omnes circumstantiæ deductæ pro parte Domini Ducis valdè sunt debiles, si conferantur cum probationibus ex adverso deductis. Quantum vero ad Capitulationes, licet pro parte Ducis prætendantur uberiores, & utiliores prioribus, res tamen aliter se habet, quia priores erant de contrahendo cum primogenito Ruy Gomez, qui erat ditissimus: Dux vero de Francavilla habebat satis tenues redditus, si cum illo comparentur, & honorificentius erat Ludovicæ nubere primogenito, qui ratione ætatis, primogenituræ, & divitiarum longè antecellebat: provisio vero de solvendis debitis

tis Bernardini, cuicumque tandem ipsa nuberet, erat necessario facienda, & ideò non est magni ponderis; maximè cum fieri deberet ex bonis ipsius Ludovicæ. Quod vero subscripserit
7 se istis Capitulationibus non est magni momenti, cum hoc fuerit ad importunitatem eorum, qui sollicitabant hoc Matrimonium, & ideo non arguit liberam voluntatem *Felin. in Cap. Quæ in Ecclesiarum num. 65. vers. Limita quinto de Constit.* & hoc pacto tolluntur omnes actus per eam facti, & exadverso considerati *Anton. de Butr. in Cap. Ad id num. 9. de Sponsal.* & ibi *Præposit. num. 1. Oldrad. in cons. 20. Ruin. cons. 122. num. 3. lib. 4.* nam, ut isti actus habeantur in consideratione, necesse est, ut plena libertas præcedat per supradeducta.

Et ita conclusum.

D. CARD. SERAPHINO

Toletana Matrimonii.

Die Veneris 23. Junii 1589.

Confirmatoria præcedentis.

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decisione.

SUMMARIUM

1 *Cohabitatio Mulieris cum Viro, quæ habuit principium meticulosum, & cum reclamatione ipsius Mulieris, non facit, quod metus censeatur purgatus, nisi Mulier constituta sit in plena libertate.*

2 *Metus nunquam censetur purgatus, nisi Persona, cui fuit illatus, sit constituta in plena libertate, sed omnia, quæ possent tribui liberæ voluntati, censentur per metum facta, non autem voluntariè.*

DECIS. XXX.

Alias decis. 887. inter impress. cor. eod. tom. 1.

Ad Vot. VI. num. 30.

FUIT dubitatum, præsuppositis resolutionibus, & aliis hinc indè deductis, an in casu, & ad effectum, de quo agitur, cohabitatio, & copula inter D. Ducem, & Dominam Ludovicam relevent, etiamsi probaretur intervenisse copulam a die prima Sponsalitii, usquequò Ludovica ultimo loco ingressa est Monasterium: Et quantum attinet ad probationem cohabitationis, nulla facta est difficultas super ea, neque fuit revocata in dubium, cum de ea constet a die, quo fuit traducta Ludovica ad domum Principissæ usque ad diem, quo ultimo loco ingressa est Monasterium; sed quantum ad relevantiam hujus cohabitationis, Domini fuerunt concordes eam nihil prorsus ad rem facere, etenim ex resolutis patet fuisse 1
hanc cohabitationem a principio meticulosam, & reclamante Ludovica introductam; & ideo locum habent ea, quæ sæpius dicta, & repetita fuerunt in hac Causa, & Decisionibus firmata, nempè metum nunquam censeri purgatum, nisi ea Persona, cui fuit illatus, sit constituta in plena li- 2
bertate *Cap. Cum locum de Sponsal. Cap. Accedens de procurat.* & ideo ea omnia, quæ possunt tribui liberæ voluntati, censeri facta per metum, non autem voluntariè durante eadem causa metus *per Bald. in l. 1. Cod. Quod met. caus. Alex. in cons. 98. n. 7.* & ibi *Addit. lib. 3.* cum aliis allegatis *sub die 3. & 17. Martii*, & confirmat. 29. *Maii proximè præteriti*. Neque obstant, quæ ex adverso deducuntur Ludovicam in domo Comitissæ de Pliego fuisse in plena libertate, tùm ex eo, quod tunc Doctor Mollina recesserat ab Oppido, & erat in Regno Lusitaniæ, & Ludovica in dicta domo faciebat omnes expensas vi-

 ctus,

ctus tàm pro se quàm pro Duce, & ibidem fecit varios contractus, & scripsit literas Duci, in quibus semper gessit se pro Uxore dicti Ducis, nam hæc omnia tribuuntur primæ causæ metus illati, quæ cum adhuc duraret, ut fuit resolutum, utique nulla subest causa, cur Ludovica potuerit existimare sibi licere reclamare, vel aufugere, quod ipsa res manifestè docet, neque enim accessit ex libera voluntate ad domum Comitissæ de Pliego, cum potius desideraret sese transferre ad aliquod Monasterium, sed ita factum fuit de consilio suorum Advocatorum, ut redderet faciliorem negotii expeditionem apud Consilium Regium, cujus assensus in hac habitationis translatione requirendus, & obtinendus erat, prout optimè deponit licentiatus Luxan, & Joanna de Zuaco, & Balthasar Maldonado testes Ducis: Fuit deinde ex auctoritate ejusdem Consilii posita in Monasterio, & postremo de licentia expressa, & voluntate Serenissimi Catholici Regis cœpit reclamare adversus hoc Matrimonium, quæ omnia clarè demonstrant voluntatem non fuisse saltem ex opinione ipsius omnino liberam, qualis esse debet in simili materia; nam alioqui non expectasset cujusque licentiam ad reclamandum, *argumento eorum, quæ habentur tot. titulo Cod. de his qui Spont. pub. lib.* 10. Itaque quantum ad hoc caput Domini hanc sententiam dixerunt carere omni prorsus difficultate. Quantum vero ad præsuppositum copulæ, major fuit apud Dominos dubitatio, etenim si probaretur, multum videbantur urgere contra Ludovicam Capitulationes, in quibus habetur, quod infra quatuor annos velarentur, tamen quia non erant concordes, tota hæc res pendet a probatione qualitatum, & circumstantiarum ipsius copulæ; ideo fuit ordinatum, ut proponam dubium alias datum super probatione ipsius prætensæ copulæ; Ideoque proponam in penultima Rota: hæc enim Causa requirit celerem expeditionem pro justitia.

EMINENTISSIMO MOLINO

Colonien. Sponsalium sub pœna imperialium 2000.

Ven. 3. Martii 1752.

ARGUMENTUM

Qualibet pœna pecuniaria, sive conventionalis, sive ab Homine, ac Judice inflicta ob spretam fidem, aut ob recessum a futuris Sponsalibus etiam juratis non substinetur.

SUMMARIUM

1 *Facti species*, & n. seqq.
4 *Renunciatio facta liti per Procuratorem sine speciali mandato litem non extinguit.*
6 *Matrimonia sive futura, sive jam contracta nullo vinculo pœnæ possunt obstringi.*
7 *Quævis pœna pecuniaria sive conventionalis, sive a Judice inflicta substineri non potest tàm ob spretam fidem, vel ob recessum a futuris Sponsalibus quamvis juratis.*
8 *Quàm ob damna ex violata fide resultantia, ne per indirectum Matrimonii libertas impediatur.*
9 *In hac materia Parti reficienda sunt damna extrinseca, & accidentalia passa ex causa necessariarum expensarum pro rebus a Parte decepta pro futuro Matrimonio paratis.*
10 *Quæ si non fuerint liquidata, in illorum causam Judex Partem decipientem ad certam pœnam pecuniariam condemnare non potest.*

DECIS. XXXI.

Ad Vot. VI. num. 135. 136.

SUB præsidio Sponsalium de futuro a se initorum cum Joanne Lichtschlag in loco Elsen. cohabitante, dubitans Anna Forsters dictum Joannem fore defecturum a sibi data Matrimonii fide, obtinuit a Curia Ecclesiastica Berchemensi

1 mensi contra dictum Joannem relaxari Inhibitionem, nè quidquam contra sibi datam fidem attentaret, sublata etiam Parochis tùm loci Elsen., tùm totius Districtus Berchemensis potestate interessendi cuivis Matrimonio, quod a se ineundum cum alia Muliere jactabat Joannes; At vero assumpta per Decanum Judicem loci Ordinarium cognitione Causæ principalis versantis super existentia dictorum Sponsalium, prodiit Sententia dictæ Inhibitionis revocatoria, & insimul Joannis absolutoria ab impetitis.

Ab hujusmodi Sententia Causa conscendit in gradu appellationis ad Officialem Curiæ Archiepiscopalis Coloniæ, a qua primum edita fuit Inhibitio ipsi Joanni, nè sub canonicis Censuris, & sub pœna *mille florenorum* partim Fisco, & partim Annæ
2 applicandorum, quidquam innovaret Appellationis Causa pendente, quæ Inhibitio repetita fuit, dum interdictum fuit ipsi Joanni, ac Parocho, nè auderent ad celebrationem Matrimonii procedere cum alia Muliere, antequam pendens absolveretur Judicium.

Pendente Causa hac, dictus Joannes ope dispensationis a consuetis Proclamationibus, Matrimonium in faciem Ecclesiæ contraxit cum Maria Margarita Wilbergs coram Parocho Loci Gierath, ex quo factum est, ut dictus Officialis Coloniæ Sententiam protulerit, qua, revocato præcedenti Judicato, condemnavit Joannem ad purgationem attentatorum, & loco purgationis hujusmodi ad solvendam
3 *dictam mulctam fiscalem florenorum mille* contentam in relatis Inhibitionibus, necnon ad solvendum ipsi Annę *duo millia imperialia* in satisfactionem, ac *pœnam violatæ fidei*, & in causam *damnorum* ipsi Mulieri indè obvenientium. Quæ tamen Sententia ab A. C. Cincio in omnibus infirmata fuit, absoluto Joanne ab *utriusque pœnæ* solutione, reservato tantum jure ipsi Annæ agendi pro damnis extrinsecis, & realibus, sivè expensis effectivè factis intuitu d. futuri Matrimonii cum Joanne.

Ulteriori verò appellatione interjecta tùm nomine Promotorum Fiscalium Curiæ Coloniæ, tùm etiam ipsius Annæ Forsters, mihique directa Causæ Commissione, Procurator dictæ Annæ posteà in Actis declaravit in mandatis habere nil aliud in Causa 4
agendi nomine d. Mulieris, & cum declaratio hæc absque speciali Mandato apta non esset litem extinguere, hinc Joannes Lichtschlag *una cum dubio* respiciente mulctam Fiscalem mille florenorum curavit etiam subscribi dubium *quoad pœnam imperialium* 2000., ad quam erga dictam Mulierem in Sententia Officialis Colonien. fuit condemnatus, ita conceptum = *An pœna bismille Imperialium sustineatur, & sit locus illius solutioni?* = quod cum in hodierna Audientia una cum altero respiciente pœnam Fiscalem mille florenorum in contradictorio Promotoris Fiscalis proposuerim, licet quoad istud ob suffragiorum scissuram nulla haberi potuerit resolutio, quoad Dubium tamen supra relatum *pro Joanne* tantum *Informante* responsum fuit.

Jure enim arbitrati sunt *Domini* prædictam pœnam bismille Imperialium, ad quam Joannes favore Annæ fuit in Sententia Officialis Coloniæ condemnatus, sustineri non posse, nèc ideo esse locum illius solutioni, 5
cum insubsistens compertum fuerit *duplex* illud fundamentum in relata Sententia adductum, quo controversa pœna indicta fuit. Sanè non jure fuit Joannes condemnatus ad solvendum Annæ duo millia Imperialia = *loco interesse, & satisfactionis propter violatam fidem Matrimonialem* =, quia quidquid sit de existentia Sponsalium de futuro, quæ cum se a Joanne contracta sustinuit Anna, explorati, & absoluti Juris est, quod Matrimonia sivè futura, sivè jam contracta nul- 6
lo vinculo pœnæ obstringi possunt, & quævis pœna pecuniaria sive conventionalis, sivè ab Homine, ac Judice inflicta ob spretam fidem, aut ob recessum a futuris Sponsalibus etiam juratis propter favorem libertatis Ma- 7
trimonii neutiquam sustinetur, ut in Jure Civili est *Text. in leg. Titia* 134. *ff. de verb. obligat. leg. Mulier in fin. Cod. de Sponsal.*, *leg. Neque Cod. de Nuptiis*

Nuptiis, & in Jure Canonico *Cap. Gemma* 29. *de Sponsal.*, & communiter docent *Gonzal. in dicto Cap. n.* 2., & alii adducti per *Rotam decis.* 66. *per tot.*, *&* *decis.* 191. *a num.* 1. *coram Benincas.*; *& in Tuden. Sponsalium* 21.*Martii* 1746.§.*Hæc*,*& seq.*, *&* 20.*Junii ejusdem anni* §. *Exclusa*, *utraque coram* R. P. D. *Caprara*.

Minusque controversa pœna sustineri poterat ex altero in Sententia expresso fundamento = *ob damna ex violata fide indè resultantia* =, quia
8 nè per indirectum Matrimoniorum libertas impediatur, certi juris est in hac materia non alia damna esse Parti reficienda, quàm extrinseca, & accidentalia, puta ex causa necessariarum expensarum pro rebus, quas
9 Pars decepta paravit pro futuro Matrimonio, & ideò cum ex parte Annæ interim jam pari Viro nuptæ, nulla probatio horum damnorum prolata fuerit, nullaque specifica liquidatio præcesserit harum expensarum, non poterat utique Joannes in causam
10 horum ass. damnorum ad certam pecuniariam pœnam condemnari, ut tradunt *Bald. in leg. Mulier num.* 9. *Cod. de Sponsal.*, *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disput.* 30. *num.* 13., *&* 14., *Barbos. in Cap. Gemma numero* 10. *de Sponsal.*, *Franc. Marc. dec.* 747. *num.* 6., *& Rot. coram Benincas. decis.* 191. *num.* 3., *&* 4.

Et ita &c. Unica &c.

R.P.D. STADION

Firmana Restitutionis in integrum

Lunæ 9. *Junii* 1752.

ARGUMENTUM

Potest hæres impunè spernere Testatoris dispositionem, quando Testator, facta ipsius hæredis institutione, deindè illi injungit, ut nubat Puellæ, seu Viro de aliqua speciali Descendentia, alias in pœnam eidem Puellæ, seu Viro aliquam certam summam ex fructibus suæ hæreditatis solvere teneatur.

SUMMARIUM

1 *Facti series*, *&* num. seqq.

7 *Contrà Sententiam injustam, quæ nunquam transit in rem judicatam, competit remedium restitutionis in integrum.*

9 *Potest hæres impunè spernere Testatoris dispositionem, quoties ei certas Nuptias metu pœnæ præcipiat*, & num. 12. 23.

10 *Secus si Testator alliciat hæredem ad certas Nuptias spe lucri, quibus non sequutis, oblatum ei lucrum adimere potest.*

13 *Contraventio culpam supponit, undè quidquid contravenienti imponitur, stat loco pœnæ, seu mulctæ.*

14 *Verba Testatoris satis expressa extra propriam significationem sumi non possunt ad detorquendam ejus voluntatem in molliorem sensum.*

15 *Quoties Testator hæredi delato completè jure ad suam hæreditatem, deindè per caput separatum eidem præcipit certum Conjugium, illumque reluctantem obstringit ad solvendam aliquam certam summam, censetur voluisse tale Conjugium adimpletum formidine pœnæ nullatenus per hæredem, hoc non obstante, solvendæ.*

16 *Id non procedit, quando hæres propter talem pœnam nullum subeat damnum in proprio patrimonio, sed pœna sit ex hæreditate solvenda.*

17 *Maxime si Testator sit persona transversalis.*

Contrarium num. 18.

19 *Neque dicta pœna in casu contraventionis solvenda certæ personæ sustineri potest jure legati, quando Testator id non expressit.*

DECIS. XXXII.

Ad Vot. VI. n. 135. & ad Vot. VIII. n. 51. 53. 57.

Obole destitutus Petrus 1
Franciscus Senior Pavoni in ultimo, cum quo decessit voluntatis elogio exarato de anno 1687. ordinavit in omnibus suis Bonis Primogenituram, ad quam invi-

invitavit Primogenitum Masculum procreandum ab Antonia ipsius Nepte ex Curtio Fratre, & Uxore Marinotii Ascentiani, ejusque perpetuò Descendentes Masculos, & in subsidium Fœminas, servato jugiter ordine Primogenituræ. Aderat & altera Testatori conjuncta sanguinis nexù Fœmina, nimirum Flaminia Soror germana nupta Ludovico Sparretti, à quo Filium susceperat Joannem Antonium.

Descendentes mox dicti Joannis Antonii ex Sorore Nepotis respexit quoque Testator, ea videlicet ad rem præsentem faciente ratione: Jussit namque in posteriori omninò sejuncta Dis-
2 positione = ibi = *E dovendosi maritare tanto detti Maschi, quanto dette Femmine, che dovranno succedere in detta mia Eredità, debbano sempre maritarsi con li Figli del Signor Giovanni Antonio Sparretti, ò con altri suoi Parenti stretti, sotto pena alli medemi, che contravenendo, siano tenuti dare scudi* 1000. *al Maschio, ò Femina più atti al Matrimonio* =

Qui in Primogenitura primus successit Petrus Franciscus Junior Pavoni nuptias inivit extrà Familiam Sparretti, licet prestò indè foret nubilis Flaminia. Itaque arbitrans hæc debuisse propterea juxtà relatum Testatoris
3 præceptum, Petrum Franciscum pendere sibi scut. 1000., solutionem petiit, & reipsa obtinuit in computum scut. 300. sub emissa prætereà obligatione præstandi residuum. Ast renuentem deinceps implere datam fidem, illum Flaminia in jus lacessivit coram A. C. Cerro, a quo secundum proposita vota reportavit cum relaxatione Mandati pro residuali rata scut. 700. sententiam canonizantem purificationem dispositionis Testamentariæ quoad solutionem scut. 1000. favore Actricis. Evulgatæ Sententiæ addidit confirma-
4 tionis robur in gradu Appellationis bon. mem. R.P.D. Amadori olim Manieri; Nèc aliter Signatura Justitiæ ulteriorem Appellationis commissionem obsignari mandavit, præterquam cum clausula *Sine prejudicio* directam R. P. D. Nigrono Sen.

Exemplum memorati Petri Francisci sectando hodiernus Primogenituræ possessor Marinus Pavoni Filius, despexit & ipse Conjugium cum Puella Familiæ Sparretti, in qua extant nubiles Puellæ Nicolaa, & Catharina. Quare inito per eumdem Matrimonio extra sæpe relatam Familiam, institit judicialiter Seraphinus Sparretti Pater enunciatarum Puellarum, ut ob- 5
stringeretur idem Primogenituræ Possessor ad exequutionem præcepti Conditoris Primogenituræ, solvendo eisdem Puellis summam scut. 1000. Verum cum Reus conventus necesse duxerit obsistere contrariæ Instantiæ, prosequendo simul vigore obtentæ jampridem in devolutivo Commissionis alterum Judicium super restitutione in Integrum introductum coram R. P. D. Nigrono Sen., hinc, prævio Decreto Eminentissimi Pro-Auditoris Sanctissimi, obtinuit delegationem utriusque Causæ Sac. Auditorio, eidemque Ponenti, in hunc tamen
modum, videlicet in vim Commissio- 6
nis subrogatoriæ cum clausula = *Sine præjudicio* = quoad causam antiquam; Quo verò ad alteram nuper motam litem ex Commissione cum clausula = *Tamquam in prima cum facultatibus A. C.* = de qua in contemporaneo Dubio: Pro eo igitur, quod spectat ad Causam super restitutione in Integrum, de qua in præsens, exhibui Dubium = *An constet de re judicata, seu potius de causis Restitutionis in integrum in casu &c.* = Edito rescripto = *Negativè ad primam partem, Affirmativè ad secundam*.

Et meritò oportuit ita quidem responderi semel ac injustitiæ laborent vitio præcedentes Sententiæ, cum injustitiæ gravamen rem judicatam radicitus inficiat, viamque sternat succumbenti assequendi opportu-
num juris remedium ex Restitutione in 7
integrum per famigeratum *Text. in leg. Si ex Causa Judicati ff. de minor. Rota* passim, & signanter *in Romana Reportationis Pecuniarum super Restitutione in integrum* 2. *Junii* 1747. *§. Cum itaque coram Reverendissimo P. D. meo de Vais Decano*.

Injustitiæ porrò gravamen indè fuit manifestè deprehensum, undè jactum est fundamentum præcedentium Sen-

Sententiarum, quas adversus Petrum Franciscum Juniorem Pavoni obtinuit Flaminia Sparretti: Unica enim ratio, cur secundum Actricis tunc vota extitit pronunciatum quoad expostulatam præstationem scut. 1000. adversus Possessorem Primogenituræ Pavoni, qui Uxorem ducere renuit Flaminiam de Domo Sparretti, in eo tantum & stetit,
8 & stare prætendi valuit, quia Conditor Primogenituræ in eventum, quo illius Possessor ex Descendentibus Antoniæ Pavoni Neptis, contrahendo Matrimonium, sperneret injunctum a se præceptum Nuptiarum cum Puella nubili de Descendentia Joannis Antonii Sparretti; vel cum alia indè proximiore Consanguinea, teneretur præstare sæpedictam summam scut. 1000. At ratio hæc videri omnino debuit insubsistens animadvertendo Testatorem ita præcepisse per viam pœnæ, & pœnæ inducta formidine coarctando liberum in contrahendo Matrimonio arbitrium: Sciti
9 namque Juris manet, posse impunè Testatoris dispositionem sperni, quoties Nuptias metu designatæ pœnæ incusso præcipiat, ad apertissimos *Text. in Cap. Gemma 29. de Sponsal. leg. Titia 134. ff. de verb. oblig. Molin. de Nupt. lib. 2. distinct. 7. num. 11., Fontanell. de Pact. nupt. part. 4. claus. 6. gloss. 3. num. 5.*, *& Rot. coram Bich. decis. 84. num. 8., coram Priolo dec. 198. num. 10.*, *& in Tuden. Sponsalium 20. Junii 1746. §. Exclusa cor. R. P. D. meo Caprara*, *& 20. Januarii 1747. §. Rectè coram Emo Millino*:

Nec certè quidem contradicebant Scribentes in oppositum, qui ultrò fatebantur nullum esse, & prorsus irritum Testatoris præceptum, quo sive in totum formidine pœnæ adimatur, sive in parte Matrimonii libertas minuatur. Illùc proindè defensionis conatus dumtaxat protendebant, ut alteram in subjecta facti specie insinuarent regulam neutiquam esse interdictum, neque ulla ex parte eamdem libertatem minui, si Nuptiæ inter certas Personas concilientur spe, ac
10 blandimento lucri, quod, illis non sequutis, nolit Testator dari, ad tradita per *Gulielm. de Benedict. in Capit Raynutius verb. Cuidam Petro tradiderunt sub num. 10. de Testam.*, *Covarr. in Epitom. de Matrim. par. 2. cap. 3. §. 3. num. 8.*, *Sanchez eodem tract. lib. 1. disput. 33. n. 7. Card. de Luc. de Testam. disc. 73. sub n. 21. vers. Ubi autem*, *& de Matrim. discurs. 14. num. 6.*, *& Rot. coram Crisp. decis. 75. num. 2.*

Incassum tamen, nam supposito exosum esse toto in jure præceptum, quo per viam pœnæ adimitur prorsus, vel minuitur in Nuptiis ineundis libertas, contendebatur, nil ejusmodi præse- 11
ferre dispositionem Petri Francisci Senioris Pavoni, eamque fore sic intelligendam, ut volitum suorum hæredum Matrimonium cum Puellis nubilibus Familiæ Sparretti sub obligatione in casu reluctantiæ præstandi ex fructibus Bonorum hæreditariorum summam scut. 1000. neglectæ de sæpememorata Familia Puellæ, non pœnam sapiat, sed meram conditionem, & spem lucri; Quandoquidem sive inspiciantur verba in præceptiva dispositione adhibita, sive illius natura, & indoles, palam est, non spe lucri cohibuisse Matrimonii libertatem, verum per viam pœnæ, & per incussam propriè, ac rigorosè pœnæ formidinem; Quod enim ad verba pertinet, Nuptias coarctavit Testator injungendo ex fructibus Bonorum Pri- 12
mogenituræ solutionem scut. 1000. sub nomine pœnæ, & quidem in odium contraventionis = ibi = *Sotto pena alli medemi, che contravenendo siano tenuti dare scudi mille &c.* = rursus = *Con essi possa pagare detta pena* = Item = *Sotto la medema pena* = Statim ac igitur verba dispositionis litteraliter pœnam sonant, nèc nisi ad pœnæ formidinem referri valet expressio = *Che contravenendo siano tenuti* =, quum contraventio culpam supponat, & ideò pœnæ, sive mulctæ locum habeat quid- 13
quid contravenienti imponitur per *Text. in leg. Ita stipulatus sub num. 32. ff. de verb. oblig.*, *Redenas. consil. 19. lib. primo num. 23.*, *& seqq.* propterea è conspectu ipsius expressionis verborum non erat, cur liceret detorquere in alterum assertum molliorem sensum voluntatem Testatoris, veluti 14
in

in proposito monent *Galganett. de condit. par.2, cap.5. quæst.3. num.primo, Simon. de Præt. de Interpret. ultim. volunt. lib. 4. dubit.4. num.15., & seqq., Palm. Nep. allegat.168.n.3., & Dondeus consult.8. n.10., & Mans. consult.338. num.24.*

Conspirabat in finem suadendi pœnalitatem præcepti, verè, & propriè talem, natura, & indoles dispositionis. Constitit quippè in tabulis Testamentariis fuisse attributam successionem in Primogenitura absque ulla ad disputatas nuptias relatione, datamque liberam prorsus facultatem successoribus percipiendi independenter à casu Matrimonii cum Puella de Familia Sparretti omnes, & quoscumque Bonorum fructus, & redditus. Quoties igitur, delato jam complete jure ad Primogenituram, istius Conditor per dispositionem in separato prorsus Testamenti capite præcepit successoribus toties dictum limitatum Conjugium, & obstrinxit reluctantem præstatione *scutorum* 1000., arguen-
15 dum eo ipso est voluisse comminatæ pœnæ formidine Matrimonium, quum de solutione certæ summæ agatur facienda post delatum jam, acquisitumque perfectè jus independenter à Nuptiis prædictis; Modali, ac pœnali siquidem nomine censetur impositum onus subeundum post collatum, & quæsitum emolumentum, cujus quis jacturam intuitu subjecti oneris ferre debet, uti ad theoricam *Aretini in leg. Titia num. 3. ff. de verb. obligat.* tradunt *Altograd. consil. 84. num. 6. Peregrin. de Fideicomm. art.2. n. 42. Card. de Luc. de Legat. disc.29. n.5., & Rot. in Romana Legati 1. Decembris 1721. §. Objectum cor. bon. mem. Foscaro, & in Forolivien. Immissionis 6. Maii 1748. §§. 5., & 6. coram R.P.D. meo Elephantutio.*

Haud obsistente, quod, neglecta materiali verborum expressione, & appositione oneris post collatum emolumentum, sit unicè attendendum in exclusionem, vel respectivè inclusionem pœnalitatis, utrum nèc ne gravatus non impleturus præceptum patiatur, ratione injunctæ præstationis, damnum in re propria, & diminutionem proprii Patrimonii: neque sufficiat, ut contraventio in causa sit, ne lucrum ex dispositione consequatur, vel idem lucrum jam acquisitum amittat: veluti contingit in proposita facti specie, in qua demandata legitur solutio *scutorum* 1000. ex fructibus hæreditatis Disponentis: inferendo non censeri inductam præstationem formidine pœnæ, quum Successor in 16
Primogenitura nullum subeat damnum in proprio Patrimonio., ex animadversis post theoricam *Oldrad. cons.16.* per *Card. de Luc. de Testam. disc.73. num. 22. vers. Mihi vero, & sub num. 24., & Rot. coram Bich. dec. 89. num.11., & 12., & coram Coccin. decis. 1461. sub num.2.* Maximè retenta circumstantia ita disposuisse Testatorem personam transver- 17
salem, *Constantin. Vot. decisiv. 441. sub num.1., & 2. tom.3.*

Etenim, ultra quam verè jacturam patitur in re propria successor in Primogenitura, licet onus præstandum veniat ex fructibus hæreditatis, semel ac antea in eumdem liberam Testator contulerat reddituum perceptionem, in qua consistit præterea dumtaxat commodum vocationis; accedebat minime subsistere, quod si gravatus onere contrahendi Matrimonium cum designata Persona, & obstrictus vicissim ex causa transgressionis ad aliquod præstandum, non sentiat diminutionem proprii Patrimonii, nequeat di- 18
ci oneratus per viam pœnæ, tametsi pœnam enunciet Testator, & sanè in odium contraventionis, & istius præstationem adjecerit dispositioni prorsus sejunctę à præcedenti libera institutione, quemadmodum abundè evincitur ex supra perpensis, & allegatis; Neque contrarium assumptum concludunt relatæ auctoritates, quippè quia procedunt figurando thema dispositionis ante ordinatæ sub conditione suspensiva, aut resolutiva in eventum, quo subsequens onus nequaquam velit subire honoratus à Disponente.

Tandem minus quoquè profuit rem esse de præstatione demandata in casu neglecti Conjugii favore Puellarum, & Personarum Familiæ Sparretti descendentium à Sorore Testatoris:

Et

Et sanè de præstatione ex fructibus opulentissimæ hæreditatis delatæ Primogenitis Descendentibus à Nepte totics laudati Testatoris, ex quo arguebatur fore ejusmodi solutionem referendam ad titulum Legati Dotis ordinati eo mentis consilio, ut, dum pinguissimam indivisam hæreditatem conferebat Descendentibus propriæ Neptis, prospiceret Descendentibus Sororis vel per Matrimonia invicem contrahenda, vel per subsidium controversum; Prætermissa namque insinuatione jactatæ opulentiæ Primogeniturae, hoc unum est, divinatoriam penitus extitisse relationem disputatæ præstationis ad titulum Legati, & ad pietatis argumentum erga Familiam
39 Sparretti, cum non extet ullum in Testamento vestigium intrusi hujusmodi Legati; Idque omnimodè prohibetur obtrudi juxta hactenus deducta, undè sit indeclinabilis pœnalitas dispositionis, & ademptio libertatis Matrimonii per incussam pœnæ formidinem.

Et ita &c. Utraque &c.

EADEM CORAM EODEM

Super novo Mandato.

Lunæ 9. Junii 1755.

ARGUMENTUM

Firmato in præcedenti Decisione, quod præceptum Testatoris vires non habet in casu, indè sequitur non esse relaxandum mandatum pro præstatione pœnæ ad favorem illius, cui Testator eamdem pœnam solvendam esse præcepit.

DECIS. XXXIII.

Contemporaneè ad institutum super præstatione *scutorum* 1000. examen, quam sibi adjudicari obtinuit per bina judicata Flaminia Sparretti adversus Petrum Franciscum Pavoni juniorem possessorem tunc Primogenituræ conditæ à Petro Francisco Pavoni seniore, quorum discussionem Judicatorum subjeci DD. censuræ ex Commissione subrogatoria obsignata in devolutivo; Oportuit consimilis præstationis controversiam decidere ex norma alterius Commissionis directæ tamquam in prima, & cum facultatibus A.C.

Quandoquidem Nubiles Puellæ Nicolaa, & Catharina Sparretti, sive earum Pater Seraphinus Sparretti reputantes, quod Marinus Pavoni modernus enunciatæ Primogenituræ Possessor, contrahendo nihilominus nuptias extra præfatam Familiam, evaserit Debitor præstationis *scutor.* 1000., quam favore Domus Sparretti Testator injunxit hæredi suo, quoties paratum intra dictam Familiam Conjugium renueret, & aliundè sibi adsciceret; In jus propterea Marinum hæredem Petri Francisci Pavoni senioris vocarunt, ut demandatam solutionem expleret. Requisivi igitur pariter hac mane = *An sit locus præstationi scutorum* 1000., *ita ut sit relaxandum Mandatum in casu &c.* = Resolutum absque hæsitatione = *Negativè* =

Ita enim consectariè ferebat datum contemporaneè alteri proposito Dubio Responsum; Quippè quia Nicolaa, & Catharina Sparretti, sive eorumdem Pater Seraphinus non alibi actionem adversus Marinum Pavoni hæredem Fideicommissarium Petri Francisci Pavoni senioris pro præstatione *scutor.* 1000. fundabat, præterquam in illa præceptiva Testatoris dispositione, cui nitebatur consimilis ad præstationem actio Flaminiæ Sparretti contra Petrum Franciscum Pavoni juniorem tunc Primogenituræ Possessorem:

Quoties igitur ad trutinam sedulò de more expensum Testatoris præceptum vindicari non valuit respectu Flaminiæ ab invisa Canonicis æquè, ac Civilibus Sanctionibus qualitate; Ideò nimirum, quod dispositio pœnæ formidine cogens hæredem, ut intra Familiam Sparretti nuptias conquireret, & paratas iniret, potuit impunè despici veluti lædens libertatem religiosè in contrahendis Matrimoniis præservandam, prout concludit altera mea Decisio super restitutione in integrum; iisdem proinde rationibus par

par esse debuit Judicium quoad Nicolaam, & Catharinam pro absolutione Marini Pavoni.

Et ita remissivè ad ponderata in contemporanea Decisione utraque &c.

R. P. D. STADION

Firmana Restitutionis in integrum

Vener. 13. Febr. 1756.

Confirmatoria præcedentis

ARGUMENTUM

Habes in precedenti Decis. 32.

SUMMARIUM

1 F*Acti species*, & num. seqq.

4 *Adversus injustam sententiam competit remedium restitutionis in integrum.*

5 *Nemo compelli potest ad certum ineundum Matrimonium cum pœnali præcepto arctativo solvendi certam quantitatis præstationem in casu contraventionis.*

6 *Valet tale præceptum, si solutio facienda sit per hæredem non ex fructibus proprii Patrimonii, sed ex fructibus hæreditatis Testatoris ita præcipientis.*

Contrarium n.8. & seqq.

7 *Quis potest spe lucri ad certum Conjugium ineundum allici*, & n.12.

9 *Inhonestum videtur Matrimonia obstringi vinculo pœnæ.*

11 *Ex Testatoris præcepto nunquam in propriis bonis tenetur hæres, nisi tantumdem acceperit de bonis hæreditariis.*

14 *Quando dicatur Testatorem præcepisse certum Conjugium formidine pœnæ, & non spe lucri cessantis*, & n. seqq.

15 *Si Testator absque ulla obligatione nubendi hæreditatem alicui relinquat, & deindè per caput separatum illi injungat certum Conjugium qui, in casu contraventionis, teneatur solvere aliquam certam præstationem, dicitur ita præcepisse sub formidine pœnæ, non autem sub spe lucri cessantis*, & n. seqq.

19 *Contraventio est delictum, quod pœnam meretur.*

24 *Obligatio sive imposita, sive suscepta de solvenda pœna propter non impletam promissi Matrimonii fidem, est inefficax.*

25 *Voluntas Testatoris ea est, quæ constat ex Testamento, non autem ex aliqua illius Epistola.*

26 *Testator licèt Collateralis non potest cogere hæredem ad certum Matrimonium ineundum.*

DECIS. XXXIV.

Ad Vot.VI.n.135. & ad Vot. VIII.n.51. 57.

NEglecta Flaminia ex Joannis Antonii Sparretti Familia, Uxorem extra eamdem Familiam duxit Petrus Franciscus Junior Pavoni possessor Primogenituræ conditæ per Petrum Franciscum Seniorem de Pavonis primo loco favore Masculorum, 1
ac dein Fœminarum descendentium ab Antonia Ascentiani ex Germano Fratre Nepte. In Jus ipsum propterea Flaminia vocavit, instans, ut sibi persolveret *scut.* 1000., eo quia Testator præceperat Successoribus prædictis sive masculis, sive feminis, ut Conjugia celebrarent cum Descendentibus memorati Joannis Antonii, aut cum proximioribus istius Consanguineis *sotto pena &c, che contravenendo siano tenuti dare scudi mille al Maschio, o Femina più atti al Matrimonio*, faustoque Judicii exitu certavit, quippè Reus conventus persolvit 2
reipsa scut. 1000. in vim rei judicatæ ex binis ortæ Sententiis, quarum alteram tulit A. C. Cerrus, & alteram R. P. D. Amadori olim Manieri.

De Viribus autem Rei judicatæ disputatum est in Rota diei 9. Junii superioris anni coram Me in vim Commissionis restitutionis in integrum ad instantiam Marini Pavoni moderni in Primogenitura Successoris, quem contemporaneè urgebat ad præstationem scut. 1000. Seraphinus Sparretti, uti Pater Puellarum Nicolaæ, & Catharinæ, eo quod, & ipse Uxorem sibi

ſibi adſciverat de aliena Familia. Voti compos evaſit Marinus Pavoni, quoniam reſponſum fuit pro expoſtulata
3 reſtitutione in integrum. At conceſſo beneficio novæ Audientiæ, rogavi hoc mane = *An ſit ſtandum, vel recedendum a Deciſis in caſu &c.* = perſtitumque extitit = *In Deciſis* =

Et jure quidem meritò concedendum fuerat Marino Pavoni remedium reſtitutionis in integrum, ob perſpicuam Sententiarum injuſtitiam inde compertam, quod illegitima prorſus
4 arbitrii facultate Petrus Franciſcus Senior Pavoni juſſerat, ut in ordinata per eumdem Primogenitura Succeſſores non aliundè quærere auderent ſibi Conjugem, præterquam ex Deſcendentibus, ſive proximioribus Conſanguineis Joannis Antonii Sparretti, adigendo per viam veræ, ac propriæ pęnæ tranſgreſſorem ad ſolvendam pœnæ nomine ſummam *ſcut.* 1000. Perſonæ, ſive Deſcendenti, ſive proximiori Joannis Antonii Sparretti, quam Matrimonio magis idoneam noluiſſet ſibi in Conjugem adjungere. Vulgatiſſimum quippè in Canonicis æqueac in Cæſareis legibus eſt, naturalem in contrahendis Nuptiis libertatem non fore cohibendam metu pęnæ, & ita improbari pęnalem hanc coercitio-
5 nem, ut oporteat haberi pro non ſcripto pęnale arctativum præceptum, quo quis ad certam quantitatis præſtationem obligetur ex *Text. in Cap. Gemma 29. de Sponſalibus in leg. Titia* 134. *ff. de verbor. Obligat.*, & aliis relatis firmat *mea præcedens Deciſio* §. 6.

Quin juverit inculcata acrius exceptio, controverſiam proponi, in qua de ſolutione agitur facienda per Tranſgreſſorem voluntatis Teſtatoris, non quidem *de proprio*, ſed ex fructibus hæreditatis ipſius præcipientis Te-
6 ſtatoris, ac ideo *de alieno*, perindè acſi extranea à præſenti ſpecie cenſeri debeat diſpoſitio prænotata, quum in hypotheſi, in qua Tranſgreſſor non de proprio pendat pęnam, ſed ex re præcipientis eum deſignato Perſonarum genere Matrimonium, non promeretur pœnæ nomen demandata ſolutio, ſed eſt ſimplex amiſſio lucri, cujus, alioquin ceſſantis, lucri ſpe quis allicitur ad certum Conjugium celebrandum: Id quod non improba- 7
ri ulla Juris ſanctione tradunt poſt *Oltrad. conſil.* 16., *Cancer. Variar. Reſolut. part.* 3. *tom.* 3. *cap.* 7. *num.* 291., *& ſeqq.*, *Covarruv. in Epithom. Matrim. part.* 2. *cap.* 3. §. 3. *num.* 7., *& ſub num.* 8., *Sanchez de Matrim. lib. primo diſput.* 33. *num.* 8., *Duran. de Condit. part.* 2. *cap.* 3. *a num.* 46. *cum duob. ſeqq.*, *& Rot. coram Biebio dec.* 89. *num.* 11., *&* 12.

Ad hoc namque, ut præceptum, de quo diſſeritur, ſubdatur cenſuræ utriuſque Juris, ſatis eſt verificari, quod præſeferat pœnalem obligationem ineundi Matrimonium cum certo
Perſonarum genere. Ob id ſiquidem 8
obligationes, & præcepta pœnalia damnantur, quia videri debet inhoneſtum vinculo pęnæ Matrimonia ob-
ſtringi, juxta verba *Text. in leg.* 134. 9
ff. de verbor. obligat.; Hinc quotieſcumque per ſolutionem pœnę faciendam de re hęreditaria non abraditur in pręcepto Nuptiarum intra limitatam Sparretti Familiam qualitas pęnę veræ, & propriæ, neque ſubmovetur inducta ex Teſtatoris mente coarctatio liberi a metu pœnę arbitrii in contrahendis Nuptiis: toties ſubſi-
ſtere nihilominus oportet ejuſmodi 10
præceptum eſſe exoſum legibus Canonicis, & Civilibus. Si enim, retenta pęnali qualitate præcepti, liceret Teſtatori hæredem metu pęnæ compellere ad Connubium cum deſignato Perſonarum genere, quia ita præcipiat metu pœnæ, quam non de ſuo hæres debeat luere; nunquam improbarentur pęnales eæ leges in Teſtamento inſertæ, quippè ex Teſtatoris pręcepto nunquam in propriis Bonis
tenetur hęres, niſi tantummodo acce- 11
perit de Bonis hæreditariis per *Text. in leg. Unum ex Familia* 65. §. *primo ff. de legat.* 2. *leg. Cum alienam Cod. de Legat.*, *& leg. Non ſolum Inſtit. eod. tit.*, & alibi frequenter.

Nèc ſanè DD., qui poteſtatem Teſtatori tribuunt indicendi hæredi legem Nuptiarum cum deſignato Perſonarum genere ſub aliqua adjecta pœna, quę reſpiciat Bona hæreditaria,

ria, id fieri posse concedunt, ex quo
reluctando nil *de suon* amittat, sed ea
tantum ratione moventur, quia indè
arguunt Testatorem voluisse potius
12 allicere hæredem ad optatum Matri-
monium spe lucri alioquin cessantis:
Et id, ex quo supponunt, fuisse re-
licta Bona in actu dispositionis Testa-
mentariæ, quæ hæredi, illa adscribit
sub inserta conditione nubendi cum
spectato Personarum genere. Cæte-
rum si aliundè constiterit Testato-
rem processisse per comminationem
pœnæ verè, & propriè talis, & stu-
duisse in vim præcepti verè pœnalis
extorquere volitam Matrimonii cele-
brationem, nequaquam dubitant de
13 præcepti improbitate, quemadmo-
dum distinguendo monet *Card. de Luc. de Testam. disc.* 73. *num.* 22., ubi laudat
Consil. 16. *Oltrad.*, *&* *de Matrim: discurs.* 14. *n.* 5., *&* *Rot. cor. Coccin. dec.* 1462. *num.* 4.

Opus autem non fuit altiori insti-
tuto rei examine detegere veram
pœnæ comminationem in disputato
præcepto statim ac id aperiebant ver-
ba nimis perspicua Tabularum Testa-
mentariarum = ibi = *Debbano sempre maritarsi &c.* SOTTO PENA *alli medesimi*, CHE CONTRAVENENDO *&c.* = Rur-
sus pœnæ nomen usurpavit Testator,
præcipiendo modum, & viam sol-
vendi indictam pœnam ex fructibus
hæreditatis = *possa pagare detta pena &c.* =; ac tandem in ordinatione
ulterioris substitutionis favore De-
scendentium Mariæ Vincentiæ simile
inculcans, & repetens præceptum,
jussit = *Siano tenuti maritarsi &c.* SOTTO LA MEDESIMA PENA *di sopra imposta* =
Si ergo Petrus Franciscus senior Pa-
voni, clarissima repetita verborum ex-
pressione, edixit se pœnam inferre,
& pœnæ inflixione velle mulctare
Transgressorem præcepti, nil utique
14 supererat, ut censeatur præcepisse
Successoribus Connubia intra Familiam
Sparretti per illationem veræ, & pro-
priæ pœnæ, secus autem per viam con-
ditionis, qua dicatur proposita hære-
di celebranti optatum Matrimonium
spes lucri cessantis, non contractis
nuptiis uti per *Text. in leg.* 2. *ff. de his, quæ pæn. nomin.*, *&* *leg. Cal-*
leo 7. *§. final. ff. de Supellect. Legat.*
observant *Radanasc. Consil.* 19. *lib.* 1.
num. 19., *&* *sequent. Galganet. de Condit. part.* 2. *cap.* 5. *quæst.* 3. *num.* 1.
Dondeus consult. 8. *num.* 10. *Mans. Consult.* 338. *num.* 24., & cum aliis
mea Decisio §. 8.

Accedebat non potuisse in du-
bium revocari pœnalitatem præcepti,
inspecta ipsa præterea dispositionis in-
dole. Testator quippè sine ulla pœ-
nitus nubendi obligatione hæreditatem
suam nomine Primogenituræ Successo- 15
ribus attribuit, nec nisi per caput se-
paratum dein illis imposuit contro-
versum onus. In vim propterea Di-
spositionis, qua adscribitur hæreditas,
nequit ambigi, quin hæredes habere
sibi debuerint integrum Successionis
compendium absque ulla relatione
ad onus Matrimonii in Familia Spar-
retti eo ipso, quod immunem a
præfato gravamine jam detulerat hæ-
reditatem. Haud itaque spe lucri dein
allecti dici possunt ad designatas Nu-
ptias, at potius compulsi per illatio-
nem pœnæ, quæ verè infertur, ubi
emolumento quis carere debeat per- 16
fectè antea quæsito, tametsi Testa-
tor nequaquam expresserit pœnæ no-
men, veluti cohæsivè ad theoricam
Aretini in leg. Titia num. 3. *ff. de verbor. obligat.* communiter tradunt
Altograd. cons. 84. *num.* 6. *lib. primo*,
aliique relati in præterita Decisione
§. 9. quibus consonant *de Marin. Resolut. Jur. lib. primo cap.* 241. *sub num.* 13., *&* *Rot. in Avenion. Immissionis super Bonis Sybillæ de Martin.*
26. *Junii* 1734. §. *Eademque coram bon. mem. Harrach*.

Pugnant invicem profectò, nèc
vel mente fingi poterit, quod Succes-
sores in Primogenitura Pavoni cen-
seantur illecti spe cessantis lucri fru-
ctuum hæreditatis pro quota *scut.*
9000., & quod præcedenter fuerit iis-
dem delata libera ab hujusmodi Nu-
ptiarum onere perceptio omnium
reddituum, qui esse ita debuerant de
illorum omnino dominio. Per hanc
namque dispositionis speciem palam 17
illicò fiebat Testatorem non invi-
tasse ad optata Matrimonia spe ces-
santis lucri jam delati absque con-

ligatio qualiſcumque ſive impoſita,
24 ſive ſuſcepta de ſolvenda pœna propter non impletam promiſſi Matrimonii fidem, inefficax ſit, prout ex ſupra allegatis, & firmavit *Rota in Tuden. Sponſalium 20. Januarii 1747. §. Rectè cor. Eminentiſſimo D. Card. Millino, & in Colonien. Sponſalium ſuper pœna Imperialium* 2000. 3. *Martii* 1752. §. 5. *coram Reverendiſſimo Molino Epiſcopo Brixienſi*.

Momenti poſtremo neque habet, quod Teſtator ſpem dederit Joanni Antonio Sparretti = *Di fargli godere il mio* = prout ex aſſerto quodam Epiſtolio, quaſi proindè cenſeatur legaſſe ſcut. 1000. ipſius Deſcendentibus, & proximioribus Conſanguineis in eventum, quo hæredes non obſequerentur præcepto nubendi, & eo etiam magis, quia de diſpoſitione agitur Teſtatoris Collateralis, cui eſſe debuit largius arbitrium imponendi onera ſuo hæredi; Quandoquidem omiſſa diſquiſitione, num quidquam probet Epiſtolium, hoc unum erat rem fore definiendam juxta voluntatem ſolemniter panditam in Tabulis
25 Teſtamentariis, in quibus de aſſerto legato ſcut. 1000. nullum extat veſtigium, *ad Text. in leg. Si Teſtamentum Cod. de Inſtit.*, *& Subſtit.*, *& leg. Circa ff. de Hæredibus Inſtit.* Pro eo autem, quod attinet Petrum Franciſcum Seniorem Pavoni fuiſſe Collateralem, non ideò, ratione largioris arbitrii in diſponendo de ſua hæredita-
26 te, potuit metu pœnæ hæredem cogere ad Connubia cum certo Perſonarum genere contra providam utriuſque Juris ſanctionem.

Et ita relatione in cæteris habita ad præcedentem Deciſionem Utraque &c.

EADEM CORAM EODEM

Super novo Mandato.

Veneris 13. *Februar.* 1756.

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Deciſ. 33.

DECIS. XXXV.

PRO reſtitutione in integrum, juxta vota Marini Pavoni, adverſus rem judicatam editam favore Flaminiæ Sparretti cum reſcripſerit Sacrum Auditorium in Rota diei 9. Junii ſuperioris anni, ex iiſdem rationum momentis cenſuit quoque non eſſe locum præſtationi *ſcut.* 1000. favore Nicolaæ, & Catharinæ Sparretti, ſive Seraphini Sparretti earum Patris, nec conſequenter eſſe relaxandum pro illis mandatum, prout firmat altera tunc à me evulgata Deciſio. Sub præſidio itaque novæ Audientiæ conceſſæ quoad utramque Deciſionem, poſtquam fuit hoc mane diſputatum de viribus reſolutionis ſuper reſtitutione in integrum, requiſivi etiam DD. ſuper altero Dubio continente actionem pro novo Mandato inſtructam à Seraphino Sparretti nomine Nicolaæ, & Catharinæ Filiarum, ad effectum aſſequendi numerationem ſcut. 1000. contra Marinum Pavoni modernum poſſeſſorem Primogenituræ Pavoni, & nil ſanè hæſitarunt, quin perſiſterent *in Deciſis*.

Semel ac enim actio promota adverſus Marinum Pavoni unico illo nitebatur fundamento, cui inhæſit res judicata, quod nimirum Petrus Franciſcus Senior Pavoni ſuo obſtrinxit præcepto Succeſſores in Primogenitura à ſe condita ad Nuptias non contrahendas extra Familiam Sparretti comminata pœna ſolvendi ſcut. 1000. favore Perſonæ Matrimonio aptæ ex dicta Familia; Conſequens utiquè eſſe debuit, ut firmata præcepti inefficacia in contemporanea Deciſione ſuper reſtitutione in integrum, eædem ipſæ rationes

tiones illic deductæ, ad quas Domini habuerunt relationem, areeant, submoveantque actionem pariter pro novo Mandato.

Et ita &c. Utraque &c.

R. P. D. PENNA

Taurinen. Matrimonii.

Die Mercurii 24. Januar. 1590.

SUMMARIUM

1 D*Eflorans Virginem tenetur eam dotare.*

3. 4 *Deflorans Virginem tenetur eam dotare, aut illam ducere Uxorem, vel quærere Maritum æqualem, cui nubat.*

Quod intellige, ut n. 9.

6. 7 *Deflorans Virginem satisfacit vel ducendo, vel dotando, non tamen utrumque copulativè.*

8. 9 *Defloranti Virginem non præcisè, sed causativè præcipitur, ut eam ducat Uxorem.*

10 *Deflorata Virgo semper præsumitur seducta.*

11 *Onus probandi incumbit alleganti Mulierem non esse Virginem.*

12 *Promissio facta in carceribus non præsumitur spontanea.*

DECIS. XXXVI.

Alias dec. 74. inter impress. cor. eod.

Ad Vot. VII. num. 50.

IOANNES (*a*) Philippus Boninus Allasynam Mojam Puellam viripotentem defloravit, cui postmodum die 14. Januarii 1588. in carceri-

1 bus existens, de abortu accusatus, per Chirographum manu propria subscriptum, se illam ducturum Uxorem promisit, dummodo objecti sibi criminis abolitio a Principe impetraretur.

Allasyna coram Ordinario Taurinen. Boninum convenit, ut se dotaret, & Uxorem duceret.

Ordinarius Boninum ad eam ducendam (*b*) aut dotandam condemnavit, quam Sententiam in gradu appellationis Nuntius Apostolicus confirmavit.

Causa introducta in Rota, præmissis quibusdam præsuppositis, dubitavi, an Boninus Allasynam Uxorem ducere, aut dotare teneretur.

Et Domini quantum ad secundam dubii partem concorditer tenuerunt obligari Boninum ad Allasynam do- 2
tandam per textum, ubi omnes *in Cap. 1. & 2. de Adulter. S. Antoninus in Summ. part. 2. tit. 5. cap. 6. §. 1. Covarr. lib. 4. Decretal. cap. 6. §. 8. num. 15. Anton. Gomez in l. 80. Tauri num. 8. Joann. Gutierrez lib. 1. canonicar. quæst. cap. 37. Bernardinus Diaz in pract. crim. canon. cap. 77.*

Quod si Boninus duxerit, satis esse constituere Puellæ defloratæ dotem, quam juxta qualitatem Puellæ, & consuetudinem regionis foret ha- 3
bitura, ut conformiter censent precitati Doctores, sin autem renuendas nuptias putaverit, juxta dispositiones *Cap. 2. de Adult.* tunc teneri Boninum ad supplendum illud, quo plus indiget corrupta ad inveniendum Vi- 4
rum sibi æqualem *Abbas antiquus in d. Cap. 1. de Adult.* ubi *Joan. Andr. num. 9. in fine Anchor. n. 6. notab. 6. Panormit. num. 4. Covar. lib. 4. Decret. cap. 6. §. 8. num. 15.*, & alii paulò ante relati: quia non est dubium, quin per Deflorationem deterior sit facta Puella, & ideo majori dote indiget ad inveniendum Virum sibi æqualem, & Deflorantem, qui causam damni dedit, teneri ad illud compensandum.

Cessabit verò illud augmentum quando corrupta, cum dote consueta dari Virginibus, potest consequi, 5
aut consequitur Maritum sibi æqualem *Covarr. ubi supra*, quod est de mente Scribentium *in dict. Cap. 1. & 2. de Adulter.*

Quantum ad primam partem dubii

(*a*) *Hæc Decisio habetur impressa per Farinacc. post tom. 1. cons. dec. 74.* (*b*) *Adde Rot. in una Ferentina Matrimonii 28. Jun. 1593. cor. Justo impresi. per Farinac. post tom. 2. cons. dec. 73. n. 4.*

bii Domini etiam conformiter censuerunt Boninum præcisè, & absolutè non
6 esse cogendum ad Allasynam ducendam juxta *Cap. 2. de Adult.* ubi præceptum de ducenda, & dotanda Virgine deflorata, non ponitur copulativè ut in *Cap. 1.* sed disjunctivè. Tametsi enim veteres Canonistæ *Innoc. Hostiens.* & hoc secuti *Ant. de Butr.*, *Zabarella*, & plerique alii *in dicto Cap. 1. de Adult.* tenuerint Defloratorem etiam invitum Judicis auctoritate cogendum ad Matrimonium contrahendum, speciale ibi esse, dicentes ratione debiti, ut quis invitus Nuptias inire cogatur.

Nihilominus contrariam senten-
7 tiam usu Judiciorum receptam testantur *Ant. Gomez ad l. 80. Tauri num. 8. vers. Sed his non obstantibus Julius Clarus in §. Stuprum num. 3. vers. Sed quæro quæ sit pœna* sentit *Panormit. in d. Cap. 1. de Adult. Covarr. Joann. Gutier. S. Antoninus* & alii paulò ante relati per textum in *Cap. 2. de Adulter.* per quem temperatur dispositio *Cap. 1.* jubentis Virginem defloratam & ducendam, & dotandam simul: nam ex illis duobus Capitibus simul junctis Domini censuerunt hanc deduci sententiam menti Legislatoris conformem, ut qui Virginem deflo-
8 ravit, cum ea præcisè Matrimonium contrahere non compellatur, sed causativè *Anch. in d. Cap. 1. de Adulter. notab. 5. num. 5.* ubi *Marian. Socin. num. 13. in fin. vers. Sed adverte*, idem *Marian. c. 2. eod. tit. notab. 2. n. 3., & S. Anton. in Sum. par. 2. tit. 5. c. 6. §. 1. vers. Hodie autem sic ponitur*, *Ruin. cons. 189. num. 8. lib. 2. Joann. Guttier. lib. 1. canonicar. c. 37. numero 11.*

Nec obstat si dicatur, quod *Cap. 1. de Adult.* est desumptum ex
9 veteri Testamento *Exod. Cap. 22.*, ubi recensetur inter præcepta judicialia, quod cum fuerit relatum in Jus Canonicum per potestatem habentem, debet precisè servari *S. Thomas. 1. & 2. quæst. 104. art. 3. Silvester. in Summa verb. Luxuria quæst. 5. Imola in Cap. Cum tanta num. 7. & 8. de consuetudin. Parisius cons. 68. incip. Dubium exoritur n. 106. lib. 4.* & ideo Boninus tenebitur præcisè ad utrumque.

Quoniam dixerunt Domini, quod cum idem Legislator, qui in corpus Juris Canonici reduxit, & vivificavit illud præceptum ex veteri Testamento, quod alias erat mortuum, statim *in eodem titulo de Adulteriis in Cap. 2.* apposuerit aliam dispositionem cum disjunctione, censetur voluisse præceptum *Cap. 1.* observandum cum illa qualitate, de qua in *Cap. 2.*, ut scilicet Deflorans Virginem teneatur illam ducere, & dotare: aut si renuendum putaverit, patiatur pœnas de quibus in *Cap. 2.*

Quod objiciebatur ex *Grato cons. 43. num. 31. lib. 2.* nempè non esse locum dispositioni *Cap. 1. & 2. de Adult.* nisi tria potissimum copulativè concurrant: primum Virum seduxisse; secundum stuprasse: tertium Puellam fuisse Virginem; non putabant Domini satis tutum, nam quantum ad primum, licet Vir asserat se non seduxisse, semper in dubio seducta
Puella præsumitur *Ruinus d. cons. 189.* 10
num. 9. lib. 2. Canonistæ in *d. Cap. 1. de Adult.* & est communis opinio *Joan. Guttier. lib. 1. canonicar. quæst. cap. 37. num. 11.*

Secundum de Stupro per Boninum commisso non negabatur a partibus.

Tertium de Virginitate Allasynæ, si illam negaret Boninus, ei incumberet onus probandi: quia in dubio Puella 11
Virgo præsumitur, sicut Virgo nascitur, juxta communem sententiam *Panormitani in Cap. 1. de Adulter. n. 5. Jul. Clar. in §. Stuprum num. 4. vers. Sed pone quod Stuprator.*

Promissio facta per Boninum de Allasyna ducenda non videbatur multum urgere; tùm quia conditionalis, & deficiente conditione non 12
habet locum *Cap. 1. de Sponsalibus l. Qui promittit ff. de condict. indebit.* tùm quia facta in carceribus, quæ propterea minus spontanea videbatur. *Parisius cons. 160. lib. 4.*

Super aliis, si opus fuerit partes audiantur.

EMI.

EMINENTISSIMO CINCIO

Pampilonen. Sponſalium

Veneris 6. *Decemb.* 1726.

ARGUMENTUM

Deficiente verificatione Sponſalium non eſt locus coactioni.

SUMMARIUM

1 F*Acti ſpecies*, & num. ſeqq.

4 *Sponſalia, quia adimunt nativam libertatem, & perpetuum Conjugatis ſervitutis vinculum injiciunt, undiquè rigoroſam, & concludentiſſimam exigunt probationem.*

5 *Sponſalia, & ſtuprum non probantur per depoſitionem unius ex aſſertis Contrahentibus*, & n. ſeq.

7 *Fortius ſi ante depoſitionem unius ſuper promiſſione matrimonii, ac prætenſo ſtupro, alter utrumque judicialiter negaverit.*

8 *Maximè ſi in illius depoſitione adſit contrarietas in circumſtantia ſubſtantiali.*

9 *Teſtes deponentes de auditu non proprio, ſed alieno non probant.*

10 *Eo magis ſi deponant de auditu ab Actore, ſeu ab ejus Conſanguineis.*

11 *In mutuo conſenſu, & reciproca promiſſione futurarum nuptiarum Sponſalia conſiſtunt.*

12 *Teſtis unicus non probat.*

13 *Teſtis unicus Conſanguineus, & magna cum eo, pro quo deponit, neceſſitudine conjunctus ad ejus favorem non probat.*

14 *Nec Teſtis ſibi contrarius, & varius.*

15 *Nec Teſtis contrarius confeſſioni ejus, pro quo deponit.*

16 *Teſtibus deponentibus de auditu proprio plenè eſt deferendum.*

17 *Stuprum de per ſe non inducit obligationem deſponſandi, ſed ad perficienda ſponſalia requiritur mutua promiſſio, & conſenſus.*

18 *Ex Sententia cogente ſtuprantem ad nubendum, vel dotandum reſultat in ſtupro non interveniſſe Sponſalia.*

19 *Qui cum promiſſione matrimonii ſtupravit fœminam, cogi debet ad eam deſponſandam tàm de Jure Divino, quàm Canonico.*

20 *Confeſſio Stupratæ, ejuſque Matris, ac Fratris, quod aſſertus Stuprator poteſt cum aliis contrahere Matrimonium, excludit concubitum cum aſſerta Stuprata ſub fide Matrimonii.*

21 *Non exiſtentibus Sponſalibus, Stuprator cogi non poteſt ad contrahendum Matrimonium cum Stuprata.*

22 *Probatis ſponſalibus ſi aliqua juſta, & rationabilis cauſa concurrat, abſtinendum eſt a coactione Matrimonii, quia Nuptiæ per vim contractæ ut plurimum infelices, & pernicioſos exitus ſortiuntur.*

23 *Juſtæ cauſæ ſunt Carceratio ſtuprantis ad querelam ſtupratæ; obſtinatæ litis ſubſtentatio pro excluſione ſponſalium coram Ordinario, coram Judice appellationis, & coram Sac. Rota, ac objectivæ exceptiones per Stuprantem oppoſitæ circa natalia, & honeſtatem mulieris.*

24 *Ex quibus omnibus odii irreconcilliabilis ſemina præſumuntur exorta.*

25 *Juramenti vinculum non adeo firmat Sponſalia, ut ex juſta cauſa ab eis recedere non liceat.*

26 *Si Sponſalia non fuerint jurata, quæcumque cauſa minus urgens ſufficit ad evitandam coactionem.*

DECIS. XXXVII.

Ad Vot. VII. n. 61.

SUB fide Matrimonii prætendens Maria Anna Sueſcunſe ſe fuiſſe defloratam à Martino Joſepho Gil, ac prægnantem remanſiſſe, querelam expoſuit apud Judicem Laicum, exindè verò comparendo in Curia Epiſcopali Pampilonen. obicem præſtitit, ne deveniretur ad effectuationem Matrimonii, quod d. Martinus contrahere inten- 1

ten-

tendebat cum Maria Guerrero, petens
insuper cogi, & compelli Stuprantem
ad exequenda asserta Sponsalia cum
ipsa contracta. Absoluto autem judi-
2 cio criminali per sententiam Curiæ
Laicalis Pampilonen., & alteram Re-
gii Consilii, condemnantes prædictum
Martinum ad desponsandum, vel do-
tandum, successivè eadem Maria An-
na obtinuit in d. Curia Episcopali aliam
favorabilem Sententiam, qua pronun-
ciatum fuit constare de Sponsalibus, ac
ad eorum adimplementum Martinum
esse compellendum etiàm sub censu-
ris; cumque hujusmodi judicatum re-
vocatum fuerit in Curia Archiepisco-
pali Burgen.; idcircò in vim commissio-
3 nis appellationis, delegata mihi ulte-
riori Causæ cognitione, dedi dubium
*An constet de Sponsalibus, itaut sit lo-
cus coactioni* = quod in hodierna au-
dientia, non curante d. Maria Anna
deducere jura sua, resolutum fuit *pro
Informante*, nempè *Negativè*.

Deficit enim verificatio Sponsa-
lium, quæ tamen cum adimant nati-
vam libertatem, & perpetuum Con-
4 jugalis servitutis vinculum injiciant,
undique rigorosam, & concludentissi-
mam exigunt probationem, juxta
*Glos. notabilem in Cap. Mulieri verb.
Absolutio in fine de jure juran. Sanchez
de matrim. lib. 1. disput. 36. n. 3. Rot.
dec. 207. num. 1. part. 1. decis. 471.
num. 2. par. 2. decis. 242. n. 3. par. 14.
decis. 267. num. 1. part. 18. recent.,
Pantmoli. decis. 23. num. 3. Rot. coram
Cels. decis. 374. num. 1. coram Dunoz.
Junior. decis. 296. num. 1. & 2. in Ba-
ren. Sponsalium 26. Junii 1711. §. Exi-
stimarunt coram bon. mem. Lancetta*.

Nec probatio hujusmodi resulta-
re visa est, vel ex depositione prædi-
ctæ Mariæ Annæ, vel ex Testibus pro
ejus parte examinatis;. Nàm deposi-
tio Mulieris, licèt juramento firma-
ta, nullo modo venit attendenda, cum
5 regula generalis, quod nemo dicendi
Testimonium facultatem habeat in re
propria *ad Text. in l. Omnibus l. Nullus
Cod. de Testib.*, multò magis procedit,
ubi quæstio fit de Sponsalibus, ob ser-
6 vitutem Matrimonii, in quam reduci-
tur Sponsus, ut post *Gloss. in Cap. Mu-
lieri verb. Absolutio in fine de jur. ju-
rando* firmat *Rosa in Colonien. Matri-
monii 21. Junii 1709. § Eòque vali-
dius coram Emo D. Card. Falconerio*;
Fortiùs quià antequàm d. Maria Anna
deponeret super promissione Matrimo-
nii, ac prætenso Stupro, jam Marti-
nus utrumque judicialiter negaverat, 7
ideòque eò minus deferendum est ejus
depositioni, ut prosequitur *Rot. in
d. Colonien. Matrimonii 21. Junii 1709.
§. Nàm quidquid cor. Emo D. Card. Fal-
conerio*, quæ si ulteriùs constans non
fuit in ordine ad tempus primi Concu-
bitus, sivè Stupri, dùm id, quod ex-
posuit in querela criminali apud Judi-
cem Laicum differt ab examine forma-
li, cui se submisit coram Ordinario
Loci, hæc sola contrarietas in circum-
stantia tàm substantiali operatur, ut
nullam promereatur fidem *leg. Qui fal-
sò, vel variè ff. de Testib. Vermigl.* 8
*consil. 117. num. 3. versic. Nec obstat,
Prat. respons. criminal. 20. num. 38.,
Mantic. decis. 124. num. 13.*

Testes, verò per Mariam Annam
inducti, nequidèm faciunt probatio-
nem, cum uno excepto, nempè Joa-
chim de Archarate, omnes deponant 9
de auditu non proprio, sed alieno, ad
tradita per *Andreol. contr. 256. n. 15.
Rot. dec. 103. n. 26. par. 10. dec. 553.
num. 8. par. 18. rec., & in Cæsenaten.
Successionis 14. Januarii proximi præ-
teriti §. Assumpsit cor. Me*, & in ter-
minis Sponsalium *Rot. cor. Dunoz. Jun.
dec. 296. num. 6., & in d. Baren. Spon-
salium 26. Jun. 1711. §. Consistit cor.
bon. mem. Lancetta*; Eò magis, quia
deponunt de auditu, vel ab ipsa Ma-
ria Anna, vel ab ejus Consangui-
neis, ideòque minuitur fides nullate- 10
nùs præstanda Testibus, quorum sui re-
pellunt Auctores, *ut ex Text. in Cap.
Licèt ex quadam 47. de Testib.* firmant
*Conciol. allegat. 1. num. 22., Farinac.
de testib. quæst. 69. num. 85. cum sequ.
Calvin. de æquit. lib. 1. cap. 30. n. 27.
Rot. coram Gregor. decis. 579. n. 2.*

Absque eo quod fundamentum
fieri valeat in depositione Joachim de
Archarate; quoniam ubi etiam hic
Testis concluderet mutuum consen- 11
sum, & promissionem reciprocam fu-
turarum Nuptiarum, in quo consistunt
Sponsalia *Guttier. de Matrim. cap. 4.*

n. 6.

num.6. Molin. de contract.disput.294. num.9., Sanchez de Matrim. lib.1. disput.9. num. 1. & seq. Card. de Luc. de Matrim. disc.8. n.8.Sperell.dec.95. num.1., & 10., & in d.Baren. Sponsalium 26. Junii §. Advertendo cor. bon.mem. Lancetta; Nihilominùs non esset standum ejus depositioni, tùm
12 quià est unicus juxta text. in d. Cap. Licèt de Testib., Sanchez de Matrim. lib.8. disp.36.n.13. Panimoll. dec.23. num.5. Rot. dec.132. num.18. par. 17. rec., & in d. Colonien.Matrimonii 21. Jun.1709. cor. Emo D. Card. Falconerio; Tùm quià est Consanguineus, &
13 magna cum Muliere necessitudine conjunctus Cap.Super eo il 2.de Testib. Bero cons.4. n.22. lib.2. Rot. dec.207. num.4.par.1.rec. & cor. Danozz.Jun. dec.296. num.3. & 5.; Tùm deniquè quià non solum est sibi contrarius, & varius circa promissionem Matrimonii, super qua non concordant primum, & secundum examen, adeoùt stante hac varietate per Judices Laicos mulctatus extiterit in libris 100.,
14 sed insuper contradicit confessioni ejusdem Mariæ Annæ respectu temporis primæ promissionis Sponsalium, ut in terminis contrarietatis, & varietatis depositionum monet Text. in Cap.Licèt causam de probat.Menoch.de arbitr. Judic. lib. 2. cas.108., Farinacc. de Testib. qu.66. num.13., & de contra-
15 dictione confessioni Partis Rot.cor.Buratt.decis.317. num.8.,coram Cels. decis.40. num.16., & post Torr. de pact. futur. success. decis.25.num.11.dec.58. num.13. & decis.97. num.12.

Promissio itaquè, & spes data futuri Matrimonii, quæ ex hucusque deductis probata non remanet, multò minùs argui potest ex Stupro per dictam Mariam Annam passo; Nàm, quidquid sit de veritate deflorationis, adversùs quam plura deducebantur per Defensorem Martini, & signanter quod eadem Maria Anna, & ejus Mater antè expositionem querelæ, prætensum Stuprum constantissimè denegarunt, ut concorditèr deponunt quamplures te-
16 stes, quibus tamquàm deponentibus de auditu proprio plenè deferendum esse monet Gloss. in l. Si arbiter vers. Quibuslibet ff. de probat., Bursat.consil. 366. n. 1. Menoch. de arbitr. Jud. cas.475. num.15. Emer.Jun. decis.66. num.3. & dec.763. num.2., illa adhùc admissa, non exindè sequebatur adfuisse Sponsalia, cùm ad ea perficienda requiratur mutua promissio,& consensus, sine quo concubitus de per se nihil operatur,nèc efficax est ad indu- 17
cendam obligationem desponsandi, ut probat text. in Cap.Tua nos.26. §.Nos autèm de Sponsal., Can. Sufficiat 27. quæst.2. Rot.decis.471.num.1. & sequ. part.2., decis.163. num.9. part.9. recen., Cels. decis.374. num.3. in fin., & in dicta Colonien. Matrimonii 21. Junii 1709. §. Injustè, & per tot. coram Emo D. Card. Falconerio.

Et quod reverà nullo modo intercessissent Sponsalia, resultat ex tenore ipsarum Sententiarum, quas MariaAnna reportavit in judicio criminali cogentium Martinum alternativè 18
ad desponsandum, vel dotandum juxtà text. in Cap.2. de Adulter., cujus dispositio habet locum in Stupro simplici, non autem in Stupro qualificato, prævia fide data de Matrimonio contrahendo, quo supposito Martinus cogi debuisset ad desponsandum, sive 19
attendatur JusDivinum Exod., & Deuteronom. utrobique cap.22., sive PontificiumCap. Ex literis de Sponsal.Abb. in Cap.1. num. 6. de Adulter., & in Cap. Cum causa num. 4. de Rapt. Sanchez de Matrimon. lib. 1. disputat. 4. num.1., Ciarlin. controvers. forens. cap.174. num.58., Panimoll. dec. 23. num.24., Rot. coram Cavaler. dec.421. num.1., in recent. decis.163. num.23. part.9., & dec.767. num.2. part.19. Rot. apud Cardin. de Luc. de Dot. decis.41. num.4. lib.6. tom.1., & dec.7. num. 3. de Matrimon. lib. 14. tom.2., Accedente præterea, quod tàm dicta Maria Anna, quàm ejus Mater, & Germanus Frater moniti de Sponsalibus, quæ idem Martinus tractabat cum Maria Guerrero, ingenuè declararunt d. Martinum liberè cum aliis contrahere posse, quià nulla obligatione desponsandi d. Mariam Annam obstrictus reperiebatur, undè magis magis- 20
que excluditur prætensa effectuatio concubitus sub fide Matrimonii Rot. in dicta Colonien. Matrimonii 21. Junii 1709.

nii 1709. §. *In hypothesi coram Eminentissimo D. Cardin. Falconerio*.

Et hinc nulla urgebat necessitas progrediendi ad examen alterius inspectionis, an nempè sit locus coactioni juxta secundam dubii partem, cùm deficiente probatione, & non existentibus Sponsalibus, numquam in-
21 tret obligatio contrahendi per verba de præsenti *Cap. Ex literis il secondo Cap. Requisivit, & Cap. Sicut de Sponsal. Ferrett. consf.* 171. *per tot.*, *Rot. coram Cavaler. dec.* 415. *n.* 1., *coram Priolo decis.* 89. *n.* 1., *coram Cels. decis.* 374. *n.* 2., *& in Albanen. Sponsalium super Censuris* 10. *Decembris* 1710. *per tot. coram bon. mem. Ansaldo*; Verùm, proùt duo ex DD. animadvertebant; ne quidem probatis Sponsalibus cogi potuisset Martinus ad Nuptias, quià concurrente aliqua justa, & rationabili causa, abstinendum est à coactione Matrimonii, cùm
22 Nuptiæ per vim contractæ, ut plurimum infelices, & perniciosos exitus sortiantur *Cap. Ex literis il secondo, & Cap. Requisivit de Sponsal.*, *Sanchez de Matr. disp.* 10. *n.* 10. *vers. Quarto limita*, *& disput.* 29. *n.* 4. *vers. Probatur autem lib.* 1. *Seraphin. dec.* 893. *num* 33. *Burat. decis.* 311. *n.* 2.; *Gregor. decis.* 376. *num.* 5. *vers. Et licèt* ibique *Adden. num.* 9., *Pamphil. decis.* 96. *num.* 1., *Duran. decis.* 242. *n.* 1., *& sequ.*, *in recent. decis.* 19. *num.* 2., *&* 3. *part.* 10., *& decis.* 185. *à num.* 1. *ad* 4. *part.* 14.

Omissis enim aliis causis, sufficere in præsenti videbatur carceratio, quàm Martinus passus est occasione à
23 querelæ super Stupro per Mariam Annam porrectæ, pervicacis, & obstinatæ litis substentatio pro exclusione Sponsalium tàm coram Ordinario Pampilonen., quàm in Curia Metropolitana Burgen., & in Sacro Auditorio, ac deniquè objectivæ exceptiones per dictum Martinum oppositæ circà Natalia, & honestatem Mariæ Annæ, ex
24 quibus omnibus odii adeò irreconciliabilis semina præsumuntur exorta; ut in casu Matrimonii per compulsum censurarum ineundi, periculum gravium scandalorum sit verisimiliter pertimescendum, ac ideò longè meliùs reputatur à coactione desistere, ad notata *per DD. in Cap. Ex literis de Sponsal.*, *& Matrim. Gabr. cons.* 186. *n.* 7., *& seqq. lib.* 2., *Ciarlin. controv. lib.* 3. *cap.* 174. *num.* 79., *Dunoz. Junior. decis.* 296. *num.* 9. *&* 10. *Cels. dec.* 374. *num.* 7., *Cavaler. decis.* 447. *num.* 4., *Duran. decis.* 242. *num.* 12., *in recent. dec.* 207. *n.* 9. *par.* 1. *dec.* 195. *n.* 4., *& dec.* 242. *n.* 13. *par.* 14.; *& Rot. in dict. Baren. Sponsalium* 26. *Junii* 1711. §. *Quibus coram bon. mem. Lancetta*.

Quæ sane conclusio, si à DD. communiter amplectitur, quamvis Sponsalia fuerint jurata, cùm vinculum juramenti non adeò firmet Sponsalia, ut non liceat ab eis recedere 25
justa accedente causa *Cap. Propterea de Sponsal.*, *Menoch. consil.* 786. *n.* 10., *&* 13., *Surd. consil.* 364. *num.* 7., *Seraphin. decis.* 1112. *num.* 4. *& dec.* 1258. *num.* 5., *Coccin. decis.* 437. *num.* 1., *& sequ.*, *Cavaler. decis.* 447. *n.* 1., *Gregor. dec.* 376. *n.* 5. ibique *Adden. n.* 9., potiori jure vindicat sibi locum, ubi, proùt in hypothesi, prætensa Sponsalia non sint juramento firmata, in quibus terminis quæcumque causa etiam minùs urgens sufficit ad effectum evi- 26
tandi coactionem *Abb. in Cap. Requisivit num.* 6. *in fin. de Sponsal.*, *Gabr. consil.* 186. *num.* 10. *vol.* 2., *Panimoll. decis.* 23. *num.* 18., *Adden. ad Pamphil. dec.* 96. *num.* 10. *vers. Eò fortiùs*, *Rot. coram Cavaler. decis.* 467. *n.* 3., *cor. Dunoz. Jun. dec.* 296. *n.* 12., *in recen. dec.* 19. *num.* 30. *par.* 10. *& decis.* 185. *num.* 6. *par.* 14.

Et ità altera tantùm &c.

R. P. D. LANA

Tarentina Sponsalium.

Ven. 30. *Junii* 1747.

ARGUMENTUM

Sponsalium probatio ad cogendum alterum prætensum Sponsum ad illorum implementum debet esse plena, & concludens.

SUMMARIUM

1 Facti species.
2 Sponsalium probatio debet esse plena, & concludens.

 3 *Spon-*

3 *Sponsalia non probant Testes de auditu a Personis incognitis.*

4 *Ex actu æquivoco probatus non remanet Sponsalium contractus.*

5 *Ad perfectionem Sponsalium requiritur certa, & determinata voluntas non jocosis, sed seriis actibus explicata.*

6 *Verba* = Mogliera mi può essere = *exprimunt possibilitatem Matrimonii, non positivam illius promissionem.*

7 *Testis, qui favet exclusioni Sponsalium, ab illorum probatione rejici debet in casu.*

8 *Verba, quæ non concludunt consensum volitum de præsenti, sed quoddam desiderium contrahendi Sponsalia, non sufficiunt ad effectum coactionis.*

9 *Testes singulares Sponsalia non probant.*

10 *Non dicuntur verificata Sponsalia nisi constet de mutua utriusque Sponsi repromissione.*

DECIS. XXXVIII.

Ad Vot. VII. num. 61.

Cajetana Carriero sub ideato supposito, quòd
1 inter ipsam, & Paulum Franciscum Conservam fuissent inita Sponsalia per verba de futuro, adivit Tribunal Archiepiscopi Tarentini, imploravitque ab eo omnia Juris remedia prò coactione ejusdem Pauli ad Matrimonium contrahendum, ad quem effectum, examinatis ex parte Mulieris nonnullis Testibus, eorumque examine maturè discusso, per Sententiam Vicarii Generalis illius Curiæ declaratum fuit non constare de assertis Sponsalibus; Quæ quidem Sententia in gradu appellationis a Muliere interpositæ ad Tribunal A.C. confirmari promeruit, mediante alia Sententia R. P. D. Cincii; Undè delata hujusmodi Causa appellationis ad nostrum Sacrum Auditorium, mihique directa commissione, exquisivi hodiè a Dominis meis = *An constet de Sponsalibus* = Qui responsum mihi præbuerunt = *Negativè* = ex defectu probationis eorumdem Sponsalium
cum Paulo Francisco, quæ in proposito debet esse plena, & concludens, 2
ad text. in Cap. primo de Clandest. Desponsat., *Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 36. num. 13.*, *Paris. cons. 59. num. 9. lib. 4.*, *Alexan. cons. 144. n. 4.* præsertim *in fin. lib. 2.*, & dixit *Rot. coram Seraphin. decis. 999. num. 1. & coram Buratt. decis. 763. num. 8.*, ibique *Adden. litt. B.*, *& in Surrentina Sponsalium 8. Februarii 1730. §. Propterea coram Harrach*, *& in Amerina Sponsalium 22. Novembris 1737. §. Siquidem coram cl. mem. Card. Calcagnino.*

Talis autem non videbatur ea, quæ desumitur ex depositione omnium Testium ad probandum Sponsalia à Cajetana inductorum; Primus siquidem deponit de promissione Pauli ex
auditu a Personis incognitis, ut ibi = 3
Rispetto alla parola depongo averlo intesa da Uomini di Campagna, che Francesco Paolo Conserva abbia dato alla medema Gaetana una sol parola di Matrimonio &c. = & sic nullum gradum probationis constituit =, *Cap. Licet ex quadam de Testib.*, *Lotter. de re benefic. lib. 3. quæst. 20. num. 84.*, *Tondut. de Pension. cap. 14. num. 11. & 12.*, *Rota dec. 194. n. 18. part. 18.*, *dec. 292. num. 11. part. 19. recent.*, *coram Bichio decis. 202. num. 12.*, *& decis. 10. num. 8. coram Falconer. de Servitut.*

Alter vero Testis deponens de confidentiali colloquio habito inter Paulum, & ipsam solam Cajetanam, sic ait = *In vederli lo da solo a sola, li domandai, che è tanta confidenza? A tal domanda l' istesso Paolo Francesco &c. colla bocca a riso mi rispose* = *Mogliera mi puol' essere &c.* = Hæc sanè Pauli responsio subridendo, & per jocum data, nihil certitudinaliter con-
cludit, sufficitque, quod sit actus 4
æquivocus, ad hoc ut contractum Sponsalium probare nequeat, ad quorum perfectionem requiritur certa, &
determinata voluntas, non jocosis, 5
sed seriis actibus explicata *Leg. prima ff. de Sponsal.*, *Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 5. num. 1.*, *Molin. de Ritu nupt.*

nupt. lib primo compar. prima num. 25. in princip., *Card. de Luc. de Matrim. disc. 8. num. 8.*, *& seqq.*, *Rot. coram Zarat. dec. 108. num. 21.*; Præsertim quia verba illa = *Mogliera mi puol' essere* = nil aliud exprimunt, quam
6 possibilitatem Matrimonii, non autem positivam illius promissionem, *Piton. discept. Eccles. 52. num. 74.* cum aliis cumulatis per *Rot. in rec. decis. 267. n. 5. par. 18. tom. primo.*

Tertius verò Testis, qui deposuit Paulum, ob deficientiam consensus Parentum, Matrimonium contrahere nequivisse, cum potiùs faveat
7 exclusioni Sponsalium, quàm illorum probationi, ideò venit omninò rejiciendus, ad tradita per *Piton. discept. Eccles. 52. numer. 85. tom. 2.*, *Rot. decis. 187. num. 2. part. 2.*, *& dec. 493. num. 45.*, *& seqq. part. 1. tom. 2. rec.*

Denique verba illa = *Se Gaetana vuol' essere affidata*, *Io l' affidarò* = quę quartus Testis asseruit fuisse a Paulo prolata, nullatenùs Sponsalia concludere valent, quia non inducunt consensum volitum de præsenti, sed
8 solùm ostendunt quoddam desiderium Sponsalia contrahendi cæteroquin insufficiens ad effectum coactionis, ut in terminis respondit *Rot. coram Lancett. dec. 682. num. 6.*

His accedit, quod omnes supra memorati Testes sunt in eorum dictis
9 singulares, & propterea nulla fides est eis adhibenda, ad passim firmata per *Rot. dec. 160. num. 11. coram Coccin.*, *decis. 559. numer. 7. coram Buratt.*, *decis. 89. num. 4. coram Emer. Jun.*, *& dec. 290. num. 2. par. 6. rec.*

Ulteriùs Testes prædicti nèc verbum proferunt de assensu Mulieris ducendi Paulum in Sponsum, itaùt etiamsi per impossibile constaret de ejusdem Pauli promissione, attamèn
10 cum non doceatur de repromissione Cajetanæ, nullatenus dici possunt verificata prętensa Sponsalia, juxta apertum *Text. in leg. prima ff. de Sponsalib.*, *Sanchez de Matrim. lib. primo disput. 5. num. primo*, & pluries firmavit *Rota* præsertim *coram Crispo decis. 172. numer. primo*, *& in dicta Amerina Sponsalium 22. Novembris 1737. §. 7. coram clar. memor. Cardinali Calcagnino*; Ideòque omni Jure respondendum erat, prout fuit justissimè responsum = *Non constare de Sponsalibus* =

Et ità Unica &c.

R. P. D. ARGUELLES

Ulixbonen. Nullitatis Professionis.

Lunæ 29. Januar. 1646.

ARGUMENTUM

Professio metu emissa est nulla, & ex quibus probetur metus ad hunc effectum, & ex quibus reddatur nulla asserta ejusdem ratificatio sive expressa, sive tacita. Matrimonium a Filia contractum per metum a Matre illatum est invalidum, etiamsi Filia metum passa per plures annos post mortem Matris cum Viro permanserit, Filiosque procreaverit.

SUMMARIUM

1 *Natura ratificationis est validare actum nullum usque ab initio.*
2 *An tacita ratificatio inducatur ex cursu longissimi temporis.*
3 *Metus incussus a Patre reddit Professionem nullam.*
4 *Et omnes actus subsequentes inducentes tacitam ratificationem Professionis vivente Patre non suffragantur.*
5 *Adducitur Declaratio Sac. Congregationis Concilii super Matrimonio metu contracto.*
6 *Matrimonium contractum a Filia per metum a Matre illatum est invalidum, etiamsi Mulier metum passa per plures annos post mortem Matris permanserit cum Marito.*
7 *Probato metu, corruunt conjecturæ pro libera voluntate.*
8 *Imo est impossibile probari contrarium,*
9 *Voluntas coacta non est voluntas.*
10 *Voluntas coacta non est libera prorsus, ac simplex voluntas.*
11 *Cessio liti, & verba, quod licet*

cet non esset Monialis, hodie vult esse Monialis, videntur verificare Professionem, sed tamen invalidè, & num. seq.

12 *Reservatio successionis est contra substantiam, & validitatem Professionis.*

13 *Metus, & minæ subtractionis alimentorum sufficiunt ad irritandam Professionem, sicuti metus amissionis bonorum.*

14 *Maximè in Muliere multo ære alieno gravata, a quo sublevari promittitur.*

15 *Necnon minæ protrahendæ, & perpetuandæ litis.*

16 *Quanta sit miseria litis, & æris alieni.*

17 *Promissiones liberandi ab ære alieno, persuasiones, & preces importunæ, frequentes, & molestiæ Fratrum forsan per se solæ vitiant Professionem.*

18 *Ubi intervenit lucrum semper dolus præsumitur.*

19 *Dolus eodem modo, quo metus, invalidat contractum sive sit in ipso actu, sive in ratificatione* n.20.

21 *Dolus dans causam Contractui bonæ fidei eum reddit nullum.*

22 *Error licet circa qualitates extrinsecas, tamen quando in eas fertur animus eodem actu, & eis innitur expressè, invalidat Professionem.*

23 *Et adimit consensum contrahendi ab actu.*

24 *In actu gesto a Muliere maxima perturbatione commota, non adest plena libertas, & prudens deliberatio.*

25 *Invaliditas ratificationis ex quibus pateat.*

26 *Bonus Spiritus non cito pertransit.*

27 *Ex subita subsecuta conquestione arguitur repugnantia voluntatis.*

28 *Maximè si statim dicat se nescire quid fecerat.*

29 *Verbum* = volo = *junctum verbo infinitivi temporis non importat dispositionem de præsenti, sed voluntatem propensam agendi in futurum.*

30 *Verba prolata in actu non determinato ad emittendam Professionem, seu ratificationem, sed ad alium finem, non deserviunt ad inducendam dispositionem.*

31 *Ratificatio non præsumitur, nisi ex verbis, vel factis necessariò inferatur.*

32 *Eamque excludunt coactio, & aversio multis actibus tentata.*

33 *Item protestationes contrariæ tam in actu Professionis, quam ratificationis.*

34 *Ex quibus simul junctis patet inexcusabilis invaliditas ejusdem.*

35 *Ex verbis ante actum prolatis præsumitur actus subsecutus.*

36 *Inverisimilitudo admittitur pro metu præsumendo.*

37 *Ex lacrymis, querelis, & suspiriis metus, & animus satis dignoscitur.*

38 *Metus minor sufficit in Muliere ad annullandam Professionem.*

39 *Reclamans contra Professionem non potest post querelam ex libito ad Professionem redire absque novo Monasterii consensu.*

40 *Ratificatio tacita, expressa, & publica diverso jure censetur.*

41 *In expressa ratificatione Professionis eædem solemnitates requiruntur, quæ in actus celebratione.*

42 *Professio est contractus ultro citroque obligatorius inter Novitiam, & Monasterium.*

43 *Ideo in ea requiritur utriusque consensus, & etiam de Jure,* & num.44.

45 *Et talis consensus simultaneè in eadem actu intervenire debet,* & num. 46.

47 *Consensus Monasterii deficientia ex quibus desumatur.*

48 *Quod ab initio est nullum, ratificari non potest.*

49 *Professio nova emissa dicitur ex verbis:* Licèt Monialis non sim, Monialis esse volo.

50 *Professio nova fieri debet coram Superiore solemniter.*

51 *Etiamsi prima nulla ratificetur.*

52 *Data scientia Monasterii quoad Professionis nullitatem, novus consensus ad illius ratificationem est necessarius.*

53 Pa-

53 *Papa supplet consensumReligionis, deficiente tamen Monasterii contradictione pro Religionis pace, & ad evitandas lites, et scandala*, & n.54.

Limita lite cœpta, & prosecuta n.55.

56 *Religionem obligare ad consentiendum, dum hæc non potest obligare Religiosum ad persistendum, species iniquitatis est.*

57 *Suppletio locum habet, quando nulliter Professus ratificat, et Religio primum consensum non revocat.*

58 *Moniales an capitulariter debeant habere scientiam metus Novitiæ de tempore Professionis.*

59 *Scientia Abbatissæ secundum aliquos DD. sufficiens reputatur.*

60 *Et secundum alios DD. sufficit, quod scientia postea capitulariter superveniat.*

61 *Scientia superveniens animi mutationem operatur.*

62 *Scientia non est necessaria ubi adest consuetudo, quod consensus Monasterii non requiratur ad Professionem admittendam, & etiam stante præscriptione*, & num. 64.

63 *Abbatissa non habet potestatem recipiendi Professionem sine consensu Monialium capitulariter præstito.*

65 *Plus creditur duobus testibus de metu deponentibus, quam de spontanea voluntate.*

66 *Donatarius non est idoneus testis pro Donante.*

67 *Testes de universitate sunt idonei, quando victoria Causæ non redundat in singulorum utilitatem.*

68 *Maximè in universitate Ecclesiastica.*

69 *Donatio non probatur facta Monasterio per solam schedulam Monialis asserentis se esse Scribam Monasterii.*

70 *Tabellionatus officium est munus virile, & Mulieribus maximè Monialibus, & aliis Religiosis est interdictum*, & n.71.

72 *Quod indubiè procedit apud Hispanos vigore suarum legum.*

73 *Et in ipsa Lusitania.*

74 *Amicitia non obest testibus.*

75 *Amicitiæ circumstantia est probanda, & quare?*

76 *Si aliqui testes exceptionem patiuntur, supplentur numero.*

77 *Ad probandam coactionem, & metum testes singulares sufficiunt*

78 *Testes deponentes de actu perceptibili sensu præferuntur aliis deponentibus non de perceptibili.*

79 *Testes suspecti repelluntur.*

80 *Maximè probato contrario non solum ex testibus, sed indiciis, præsumptionibus, & conjecturis.*

81 *Ad faciendam concludentem probationem omnia simul junguntur.*

82 *Concludentem probationem publica vox, & fama facit.*

83 *Professio ut substineatur in dubio est interpretandum.*

84 *Quod procedit quando dubitatur de validitate ex alio capite, quam ex defectu consensus, quo stante semper facienda est interpretatio pro libertate personæ.*

85 *Deus voluntarios sibi eligit milites, coacta verò servitia contemnit.*

DECIS. XXXIX.

Alias decis. 9. inter impress. cor. eod.

Ad Vot. VII. sub num. 64.

OB varias probationes hinc indè factas variæ coram Reverendissimo D. meo Carillo Præside Vallisoletano emanarunt Decisiones, quibus omnibus diligenter perpensis, hodiè Domini censuerunt recedendum a Decisis sub die 11. Maii 1643., & inhærentes Decisionibus editis sub diebus 30. Januarii 1640., & 16. Junii 1642. Professionem esse nullam, & invalidam confirmarunt, sivè attendenda sit ipsa expressa Professio, sivè tacita ratificatio, sivè etiam Ratificatio expressa.

Quod enim attinet ad Professionem expresse emissam a D. Francisca Coronella in Monasterio S. Dionisii de Odivellas de anno 1605. de istius inva-

invaliditate non fuit dubitatum & clara resultat ex duductis in dd. duabus Decisionibus de annis 1640. & 1642.; Quarum fundamenta inconcussa agnoscentes Informantes pro Dominis de Gomez Fratribus ejusdem Franciscæ, non impugnabant, sed punctum difficultatis reducebant ad ratificationem;
1 cujus natura est validare actum nullum usque ab initio virtute retrotractionis *Cap. Ratihabitionem* 10. *de reg. jur. in 6. l. fin. de bon. poss. l. Bonorum* 24. *ff. rem. rat. hab. l. fin. Cod. ad Maced. l. Donationis* 25. *Cod. de Donat.* & ibi communiter scribentes.

2 Quoad tacitam ratificationem dixerunt Domini non intrare; Nam quicquid sit an cursu longissimi temporis, quo Francisca in Monasterio permansit deferendo habitum Monialis, & faciendo alios actus exadverso ponderatos pro inducenda hac tacita ratificatione, sit sufficiens de sui natura, omnes unica responsione usi fuerunt posse evitari, nempè quia ab initio Francisca coacta fuit ingredi Monasterium metu Patris sibi incusso, cum minis mortis, ut directè deponunt plu-
3 res testes de visu, & auditu proprio deponentes, qui metus reddit professionem nullam *Abb. in Cap. Cum visum num.* 8. *de Regul.*, *Felin. in Cap. Causam Matrimonii num.* 5. *de Off. deleg.*, *Sanch. de Matrim. lib.* 4. *disp.* 6. *num.* 36. *& in præcept. Decalog. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 26. *Rota dec.* 779. *par.* 3. *rec.* cum aliis vulgatis.

4 Et operatur, quod omnes actus subsequenter gesti, tamquam provenientes ab initio meticuloso, laborent eodem vitio, & nullius sint roboris ad inducendam tacitam ratificationem Professionis signanter dum adhuc vivebat Pater *DD. in l.* 2. *Cod. Quod met. caus. Bart. in l. penult. ff. de condit. ob turp. caus. Covar. in epitom.* 4. *decret. par.* 2. *cap.* 3. §. 5. *n.* 1. *Rolan. cons.* 2. *num.* 86. *lib.* 1. *Paris. cons.* 60. *n.* 34. *lib.* 4. *Rota dec.* 771. *num.* 8. *&* 9. *& dec.* 851. *num.* 1. *decis.* 863. *num.* 4. *coram Card. Seraphin.* & declaravit
5 *Sac. Congregat. Emorum DD. Cardinalium Sacri Concilii Tridentini In-*
6 *terpretum* 13. *Septembris* 1629. Quæ censuit Matrimonium contractum a Filia per metum a Matre illatum esse invalidum, etiamsi Mulier metum passa per plures annos post mortem Matris permanserit cum Marito, & Filios procreaverit, ut prosequitur *Barbos. in Collect. Bull. in verb. Matrimonium pag. mihi* 445.

Et probato metu, certum est, 7
quod omnes conjecturæ deductæ ad ostendendam liberam voluntatem evanescunt *Alex. consil.* 99. *num.* 10. *lib.* 3. *Nicol. Everad. cons.* 4. *num.* 2. *inter Matrimonialia Ziletti Gamma decis. Lusit.* 346. *num.* 3. *Gregor. XV.* 8
decis. 326. *n.* 45. *Seraph. d. decis.* 851. *num.* 6. *Rot. decis.* 216. *n.* 1. *part.* 2. *divers.* Immo probato metu, impossibile esse contrarium probari inquit *Alex. d. cons.* 99. *num.* 8. *&* 9. *lib.* 3.

Nec etiam dicatur quod coa- 9
cta sit voluntas. Quia non est tamen libera prorsus, ac simplex voluntas, qualis in professione requiri- 10
tur, *Cap. Cum locum.* 14. *de Spons. Butr. in Cap. Cum virum sub num.* 6. *in fin. vers. Sed ubi de Regul.* & ita declarat *Dec. in l. Velle non creditur sub num.* 3. *vers. Non obstat ff. de reg. jur.* ibique *Cagn. sub num.* 5. *vers. Ex quibus infertur*, & explicat *Rota dec.* 643. *n.* 28. *vers. Secus tamen par.* 1. *recent.*

Quo vero ad expressam ratificationem, in qua fiebat majus fundamentum, deductam ex eo, quod 11
Francisca de anno 1638. mediante publico instrumento cessit liti, protulit illa verba: Quamvis Monialis non esset hodiè Monialis esse volebat: Domini pariter dixerunt non intrare tamquam invalidam.

Primo, quia Francisca, ut ipsa pars adversa confitetur, & allegat in suo facto, illam fecit, reservato sibi illæso jure successionis hæreditati Odoardi Fratris isto medio tempore defuncto, quæ reservatio est contra sub- 12
stantiam, & validitatem Professionis; ut cavetur *in Sac. Concil. Trident. sess.* 25. *cap.* 2. *& cap.* 20. *vers. Insuper de convers. Conjug. Gloss. in Cap. fin. de condit. app. & in Cap.* 1. *Qui Cleric. vel. voven. Rodriq. quæst. regul. tom.* 3. *quæst.* 17. *art.* 6. *Ceval. com. qu.* 85. *num.* 2. *Barth. a S. Fausto in Thesaur. Relig. lib.* 8. *qu.* 21. *Less. de just.*

Just. & jur. lib. 2. cap. 41. num. 63. Bonacc. de Clausur. puncto 10. diff. 2. §. 1. num. 13. Tambur. de jure Abatiss. tom. 3. disp. 6. quæst. 16. Barbosa de Jure Eccles. lib. 1. cap. 42. n. 150.

Secundo quia Francisca metu reverentiali aliorum Fratrum fuit coacta
13 ad illum actum agendum, junctis minis de subtractione alimentorum, qui metus non minor profecto est, quam metus amissionis bonorum, vel majoris partis eorum, quem ad irritandam professionem sufficere tenent *Sanchez de Matrim. lib. 4. disp. 5. num. 25. Pont. d. lib. 4. cap. 4. num. 9. Hurtad. disp. 6. diff. 1. num. 2. Borbon. cap. 2. quæst. 13. Tiraq. de nobil. cap. 31. num. 369.* cum pluribus per eos citatis, *idem Sanch. de Matrim. lib. 4. disp. 5. num. 4. & in præcept. Decalog. lib. 4.*
14 *cap. 13. num. 8.* Præsertim in Muliere multo ære alieno gravata, a quo sublevari promittebatur *Pont. d. cap. 4. num. 10. Jas. in l. Titia num. 10. vers. Secundo notabiliter de verb. obligat. Rota* apud *Farinacc. lib. 2. cons. crim. tom. 2. dec. 242. num. 13. & in d. decis. 326. n. 2. coram Papa Gregor. XV.*

15 Tertio, quia fuit etiam impulsa ex minis protrahendæ, & perpetuandæ litis, ut probant testes ad *text. in l. Per mulierem 22. ff. Quod metus caus.* cujus litis ærumnas satis cognoverat Francisca, quæ plurium annorum curriculo Fratrum potentia impedita, nec latum quidem unguem in lite progredi valuit. Imò iidem Fratres adversarii non abstinuerunt etiam Rotales expeditiones, ac literas Apostolicas violenta manu abripere, earumque executionem omni conatu possibili impedire: Undè postmodum coacti fuerunt absolutionem a censuris petere, & refusis expensis, a Rota fuerunt assecuti, ut videre est *in Decisionibus coram Rmo D. meo Carillo desuper emanatis sub die 16. Novembris 1635., & 27. Martii 1637.* At litis, & æris alie-
16 ni, quo gravata erat Francisca, quanta sit miseria docuit tertium illud præceptum in Templo Delphico aureis literis consecratum = *Æris alieni, atque litis miseriam fac effugias* =, & facit *Martial. lib. 7. Epigr. 4.*

Quarto concurrunt promissiones liberandi eam ab ære alieno, persuasiones, & preces importunæ frequentes, & molestiæ factæ à Fratribus de Gomez mediantibus multis personis, 17
quæ per se solæ essent forsan sufficientes ad vitiandam professionem ex relatis per *Altograd. cons. 50. num. 27 1. lib. 1. Petr. Pech. de testam. conjug. lib. 1. cap. 3. num. 4. & seq. Valent. cons. 29. num. 31. Afflict. dec. 69. n. 4.,* & ibi *Ursill.* latè *Pont. dicto lib. 4. cap. 12. per tot. & cap. 5.* præcipuè *num. 17.* ubi multis Sacræ paginæ testimoniis, juribus, rationibus, & argumentis comprobat, & faciunt *text. in l. 3. ff. de lib. exhib. l. unica Cod. de Virg.* ubi *Bart. num. 20. Extravag. Execrabilis*, ubi *Glossa in verbo Extorsisse de præb.* cum aliis per *Dian. par. 3. tract. 5. Miscell. resol. 20. vers. Notandum, et Grat. discept. 27. n. 63. et 65.* ubi quod importunitas, & metus equiparantur *Castill. contr. lib. 3. cap. 1. n. 154. Gratian. discept. for. cap. 659. n. 9. Rota d. dec. 326. n. 13. coram Greg. XV.*

Quinto ponderabat unus ex Dominis Franciscam fuisse deceptam etiam dolo, attento lucro Fratribus ex hac Professione proveniente, quod 18
ubi intervenit, semper & dolus præsumitur *Mieres de Majorat. par. 1. q. 25. a num. 1.* & clarè deducitur ex supradictis promissionibus, persuasionibus, 19
& minis, & eodem modo, quo metus invalidat contractum, ut benè
Pont. d. lib. 4. cap. 25. num. 5. sive sit 20
in ipso actu, sive in ratificatione *Gallerat. de renunciat. lib. 3. cap. 11. n. 3.* & certissima est conclusio, quod dolus dans causam contractui bonæ fidei, 21
invalidum, & nullum eum reddit *l. Et eleganter ff. de dol. mal. l. 3. §. Societas ff. Pro soc. l. Qui Tutoribus 9. §. 2. ff. de Transact. 7. l. Juris gentium* ~, *§. Ait Prætor ff. de pact. l. fin. ff. de constit. pecun. l. In causa 16. §. 1. ff. de Min. l. 1. Cod. de rescind. vendit. Cujac. ad lib. 32. Paul. ad edictum in d. l. 3. §. Societas Donell. lib. 12. comment. cap. 7.* ubi *Osual. lit. D. Idem Donell. in l. Si quis 36. num. 5. de oblig. Pichard. instit. de except. in princ. num. 18. Henric. Bocerus ad l. Contractus 23. cap. 2. num. 13. vers. Hanc destinationem.*

Sexto accedit error Franciscæ, quæ credit per illum actum liberationem ab ære alieno, & alimenta consecuturam, & e contra finem litis, si
22 actum non fecisset, nunquam visuram, qui error licet circa qualitates extrinsecas, tamen quando in eas fertur animus eodem actu, & in eis innititur expressè, invalidare professionem tradit *Basil. Pont. d. cap. 21.* ubi plu-
23 res cumulat, & adimit consensum Contrahentis ab actu, text. est expressus in *l. Sed hoc ita 20.* ubi *gloss.* citat concord. *ff. de aqu. pluv. arcend. l. Error 8. ff. de Jur. & fact. ignor. l. Si per errorem 15. ff. de Jurisd. omn. Judic. Rot. decis. 19. n. 10. cor. bo. mem. Buratt.*

24 Septimo ponderatum etiam fuit, quod ille actus facilius periclitatur tamquam gestus a Muliere animi maxima perturbatione commota, & ferè desperata (ut dicunt testes) & sic abfuit plena libertas, & prudens deliberatio ad tam serium actum necessaria argumento *text. in Cap. Divortium 21. de pœnit. quæst. 1. Cap. Siquis iratus 15. caus. 2. quæst. 3. l. 3. ff. de divort. l. Locatio 9. ff. de public. & vectigal. l. 2. Cod. Ad l. Jul. Majest. l. Quidquid in calore 49. ff. de reg. Jur.* ubi *Dec. num. 3.*, & faciunt versus Homeri adducti in *Cap. Aut facta 19. de pœnit. distinct. 1.* = ibi =

Ira percitus Amphidamantis
Cum gnatum imprudens simul,
invitusque peremi

25 Cum ergo Francisca perturbata, & quasi desperata accesserit ad illum actum, eoque vix perfecto pœnituerit, & ad præcedentes lacrymas, & ejulatus redierit, ac violentiam, & defectum voluntatis patefecerit (ut probant testes) satis inducitur ad invaliditatem ex supra allegatis.

Liquet enim, quod non divini Spiritus afflatu ad dictam ratificationem prosiliit, nam bonus Spiritus non
26 tam cito pertransit, & ex illa subita subsequuta conquestione repugnan-
27 tia voluntatis arguitur *Fab. Turret. cons. 28. n. 12. Paris. cons. 60. a n. 37.*
28 *ad 41. lib. 4. Rot. dec. 643. num. 16. par. 1. rec.* Ponderando etiam, quod statim dixit se nescire quid fecerat, & congruit sententia *Eccles. cap. 5. & verba D. Pauli relata in cap. fin. caus. 23. quæst. 6. & Sanch. d. lib. 4. cap. 5. num. 9.* & congruit *text. in l. Plerique 33. ff. de rit. nupt. l. Cum his status 32. §. Quod si divortium 12. ff. de donat. inter vir. uxor. l. Quod si divortium 32. ff. de Jur. Dot. DD. citati a Sanch. lib. 1. de Matrim. disp. 8. n. 7.*

Octavo considerabant Domini, quod illa verba: *Quamvis Monialis non esset, hodiè Monialis esse volebat;* nullo modo inducunt professionem, nec ratificationem, sed solam intentionem ratificandi in posterum, quia verbum; 29
volo: injunctum alteri verbo infinitivi temporis non importat dispositionem de præsenti, sed voluntatem propensam id agendi in futurum *gloss. in l. Servi electiones in verb. Possumus ff. de leg. 1. Molin. de rit. nupt. lib. 1. cap. 20. num. 34. & seq. Prat. Lexic. jur. in verb. volo, Barbosa Dict. 436. num. 14.* & faciunt text. in *l. Clodius Clodianus 97. ff. de acq. hæred. & in l. fin. ff. Qui testam. facere poss. Pichard. Instit. quib. mod. testam. infirm. §. 1. num. 35. Castr. cons. 137.* incipien. *In causa lib. 2. Mieres. de major. par. 1. quæst. 48. num. 266. Peregr. in tract. de var. tit. de pact. num. 5. & 6. Rota decis. 221. num. 7. & seqq. par. 1. divers. Seraph. dec. 1079. num. 3. vers. Secundo & Buratt. dec. 196. num. 5. vers. Prout si dixisset.*

Nono animadvertebant iidem Domini, quod illa verba non fuerunt a Francisca prolata in actu determinato ad emittendam professionem, seu ra- 30
tificationem, sed ad alium finem, nempè ad desistendum a lite, ideo non possunt deservire ad inducendam dispositionem *text. in l. Divus 25. ff. de milit. test.* & ibi *Gottifred. lit. K. l. Tale pactum 41.*, & ibi *Bart. n. 3.*, *& Castr. num. 8. ff. de pact. l. Si quid venditor 18. ff. de ædil. edict. l. Arrianus 46. ff. de act., & oblig. & l. Quidquid adstringendæ 99.* = ibi = *Quidquid adstringendæ obligationis est id, nisi palam verbis exprimitur, omissum intelligendum est ff. de verb. oblig.*, & ibidem scribentes.

Et ratio est, quia ratificatio non 31
præsumitur, nisi ex verbis, vel factis ne-

necessariò inferatur *Bart. & Castr. in l. Paulus respondit alias l. Non tantum 5. ff. rem. rat. hab. Aret. cons.* 128. *n.*9. *Hieron. Leo dec. Valent.* 75. *num.*7. Hic autem concurrit coactio, & aversio Franciscæ tot annis tentata *Rot. d.*
32 *decis.*326. *num.*7. *coram Greg.* repetita apud *Farinacc. lib.*2. *crim. dec.*260. *num.* 3. & *decis.* 779. *num.* 1. *par.* 3. *recen. Hyppol. Rimin. cons.*67. *num.*24. *inter Matrim. Zilet.* & concurrunt etiam protestationes tam in actu professionis, quam ratificationis *ad text.*
33 *in l.* 2. *Cod. de his qui prop. met. jud. non appell. & l. Qui in aliena* 6. §. *Celsus ff. de acq. hered. Bart. in l. Omnes populi num.* 31. *ff. de justit. & jur.* Aliaque tot præcedentia, & subsequentia signa aversionis, quibus omnibus simul junctis, procul dubio inexcusabilis patet invaliditas professionis,
34 seu ratificationis Franciscæ ex supra allegatis, quibus addi possunt *Sanch. lib.* 2. *disp.*45. *num.*22. *Prat. discept. cap.*18. *a num.*43. *ad* 48.

Ac etiam verba, quæ ante actum
35 protulit, ex quibus benè præsumitur actus subsequutus *Gloss. & Bartol. in l. Apud Celsum num.* 4 *ff. de dol. except.* quam *Angel.* dicit esse meliorem de mundo, & alios allegat.

Decimo addebat unus ex Dominis non esse verisimile, quod Francisca, quæ per spatium 24., & ultra annorum ante dictum actum se monialem esse constantissimè recusaverat, & ob id maximas ærumnas, lites, dispendia forti, virilique animo perpessa fuerat, ex abrupto, nulla extrinseca compellente causa fortissima, mu-
36 tata repentè voluntate, monialitatem sequi decrevisset, quam inverisimilitudinem etiam pro metu præsumendo alias admisit *Rota coram Greg. XV. dicta dec.*326. *num.*6. *vers. Et multum in eo valet argumentum, in dec.* 943. *num.*19. *in fin. vers. Ad metus autem probationem par.*1. *rec., & in dec.*86. *num.* 16. & *seq. coram bo. me. Buratto.*

Et inverisimilitudinem augeri ex lacrymis, querelis, & suspiriis a
37 Francisca emissis, ex quibus metum, & animum satis dignosci tradunt *Menoch. de præsumpt. lib.*3. *præsumpt.*4. *num.*10. & *seqq. Alciat. cons.*55. *n.* 8. *lib.*9. *Alex. d. cons.*99. *num.* 11. *vers. Secunda est præsumptio lib.*3 *Cravet. cons.*461. *num.* 12. *Noguerol. alleg* 29. *num.* 67. *Rota in sæpius allegata decis.*326. *num.*41. *coram Greg.*, 852. *n.*7. *coram Seraph. &* 779. *n.*5. *par.*3 *rec.*

Quæ omnia facilius procedunt in Muliere, in qua minor metus sufficit 38
ad irritandam professionem *Gloss. in Cap. Cum locum* 14. *in verb. Metus de Sponsf. Valenz. cons.*48. *num.*46. *Suarez de Relig. tom.*3. *lib.*6. *cap.*5. *n.*21. *Calderin. cons.*1. *vers. Tertio quid sub tit. Quod met. caus. Anchar. cons.* 24. *num.*7. *Abb. cons.* 4. *num.*5. *lib.* 1. & fuit dictum *in Tullen. Nullitatis professionis* 13. *Maii* 1634. *cor. bon. mem. Merlino*, & conserunt congesti in Decisione hujus Causæ *sub die* 17. *Maii* 1641. *post princip.*

Ulterius etiamsi actus exadverso ponderati possent importare ratificationem ex parte Monialis, adhuc tamen ista non sufficeret cessante con- 39
sensu Monasterii: Non enim est integrum reclamanti post querelam quandocumque voluerit ad professionem redire absque nova voluntate, & consensu Monasterii vulgata regula *l. Quæsitum* 4. *ff. de acquir. possess. l. Dispensatorem* 62. *in fin. ff. de solut. Cap. Ex eo* 38. *de reg. Jur. in* 6. ubi *Barbos.* plures cumulat *l. Si non erit §. fin. ff. de Jurejur.*

Doctores autem per Informantes pro Gomez allegati loquuntur in rati- 40
ficatione tacita, non autem in expressa, aut publica, quæ diverso jure censenda est *l. Si ita legatam* 65. §. 1. *ff. de leg.* 1. *Sanchez de Matrim. lib.* 7. *d. disput.*37. *num* 57. & 65. *Rot.* post *Tamburin. de Jur. Abbatiss. dec.* 3. *n.* 5. & 8. & *in Dec. hujus Causæ sub die* 30. *Januar.* 1640. Imo in expressa ratificatione professionis exiguntur eædem solemnitates, quæ in actus celebratione, ut tradunt *Aret. cons.*128. 41
num. 5. *vers. Sed quando lex Surd. cons.*3. *num.* 10. & *dec.* 159. *num.* 21. *vers. Non adversatur, Rmus Urgellen. dec.*238. *num.* 25. & *seqq.* & faciunt text. in *l. Si ut proponis* 7. *Cod. de Nupt. & in l. Si Nuptiæ* 14. *ff. de rit. nupt. Ricc. Cur. Archiep. part.* 4. *decis.*82. *per tot.* & præcipuè *num.* 9.

Rot. dec. 395. num. 11. & 17. coram Gregor. XV. , *& decis. 204. num. 2. par. 4. recen. & dec. 1166. num. 3. vers. Non obstat coram Serapbin.*

Professio siquidem est contractus ultrò, citròque obligatoriùs, quo No-
41 vitia Deo, & Monasterio, Monasterium autem Novitiæ ad eam tenendam, & alendam adstringitur, ut aliis relatis probat *Tamburin. de Jur. Abba-*
43 *tiss. disput. 6. in fin.* Ideo necesse est, quod utriusque Contrahentium consensus concurrat, sicut & in cæteris contractibus correspectivis latè *Pont. de Matr. lib. 4. cap. 24. & 25. per tot.*

Et hoc etiam est indubitatum in Jure, ut in *l. Omnibus 56. ff. de act,*
44 *& obligat. l. 1. §. Conventionis 3. ff. de pact. l. Si voluntate 8. Cod. de rescind. vendit.* Ac insuper quod simultaneè in
45 eodem actu interveniat, quia consensus semper præsumitur præstitus sub
46 conditione, si alter statim consentiat *l. Duos reos 6. §. fin. & l. Si ex duobus 12. ff. de duob. reis l. Continuis 137. in princ. ff. de verb. obligat. l. 1. §. Item si ita ff. Ad l. falcid. Faber in l. Non erit 5. §. Si neque juratum ff. de Jurejurand.*

47 Deficientia vero consensus Monasterii clarè desumitur, tùm ex revocatione Mandati, quod dederat ad hanc litem, tùm etiam ex Epistola san. mem. Urbani VIII. transmissa, & a septuaginta sex Monialibus subscripta, quam pro vehementiæ adminiculo admittit etiam *Decisio sub die 16. Junii 1642. cor. Rmo D. meo Carillo*; tùm demum ex pluribus testibus deponentibus Franciscam non fuisse habitam pro Moniali, & vestibus sæcularibus, ac sericis plerumque indutam incessisse, & ita ad nonnullos actus Capitulares admissam scientibus, & patientibus omnibus Monialibus: Ac etiam ex aliis testibus exadverso examinatis dicentibus a multis annis ante ratificationem sic se Franciscam gessisse in Monasterio, & vitam sæcularem ab omnibus actibus Professarum seclusam semper duxisse tam ante, quam post professionem, & ratificationem, quo majus argumentum non acceptationis, & dissensus dari non potest.

Et quia illa *Decisio 16. Junii* 48
1642. firmat non potuisse ratificari quod fuerat ab initio nullum, Informantes pro Gomez contendebant, 49
quod Francisca noluerit ratificare professionem, prout ex tunc, sed novam professionem emittere, dum dixit, quod licet Monialis non erat, hodie Monialis esse volebat; Hoc tamen non tollit, sed potius auget difficultatem, quia si ille fuit novus actus, non autem ratificatio præcedentis, magis patens est invaliditas ex eo, quia tam- 50
quam nova professio emitti debuit in manibus Prælati potestatem habentis, ut tenet *Hostiens. in Cap. Consuluit num. 1. Qui Cleric. vel voven. Azzor. lib. 12. Instit. Moral. cap. 5. par. 6. Barbos. in Cap. Porrectum, & in Cap. Cum visum de Regular. Tamburin. de Jur. Abbatiss. disput. 6. quæst. 5. per tot. Novar. in Lucerna regul. in verb. Professio num. 18. Lezzan. in eod. verb. Professio num. 13. & cap. 1. num. 2. & cap. 18. num. 66. Sanch. sup. præcept. Decalog. lib. 5. cap. 4. num. 64.*

Præsertim cum nullitas istius Professionis ab initio fuerit publica, ut firmatur in præcedentibus Decisionibus, quo casu nemo in quæstionem 51
revocat, quin sit ratificanda coram Superiore solemniter *Bord. cap. 6. q. 14.* & in Matrimonio dicit *Sanchez disp. 37. n. 48. Hurtad. de Matrim. disp. 33. diff. 11. n. 11.* & alii per eos cumulati.

Propterea dicebant Domini, quod non est opus aggredi disputationem; An Papa tamquam primus, & supremus Prælatus omnium Religionum suppleat defectum consensus Religionis, & an ista suppletio locum habeat Religione sciente, vel potius ea ignorante nullitatem, super quibus disputationibus adest controversia inter Doctores; Quia cum in *Decisione diei 17. Maii 1641.* Rota firmaverit, quod da- 52
ta scientia Monasterii quoad nullitatem Professionis, necessarius sit novus consensus ad illius ratificationem, & scientia, ac etiam contradictio ex supradictis sit patens, res sit in tuto, & nullitas professionis remanet inevitabilis:

Alias enim inferretur magnum 53
præjudicium Monasterio, si post reclama-

clamationem Franciscæ cogeretur ei
consentire, quod Papa non intendit,
sed illum consensum supplet, deficiente
contradictione Monasterii, ad
hoc, ut consulatur tranquillitati, &
paci tam Religionis, quam Profiten-
54 tis *Sanch. d. lib. 7. disp. 37. num. 64.*
ad med. & ad evitandas lites, & scandala
Bonaccin. tract. de clausur. q. 2.
55 *punct. 10. §. 5. diff. 4. num. 3. & 4.*
vers. Ego vero, quod ideo non procedit
lite jam cœpta, & tamdiù prosecuta,
& esset potius species iniquita-
56 tis obligare Religionem ad consentiendum,
dum hæc non posset obligare
Religiosum ad persistendum, &
suppletio haberet locum quando nul-
57 liter Professus ratificat, & Religio
non revocat primum consensum *Sanch.*
lib. 2. de Matrim. disp. 32. num. 9. vers.
Confirmatur Bord. cap. 7. quæst. 11. vers.
fin. cum aliis per *Lezan. cap. 2. n. 17.*
58 Nec visum fuit aliquid obstare,
quod Moniales de tempore professionis
non habuerint capitulariter scientiam
metus. Nam quidquid sit de hac
conclusione, quam hodie DD. noluerunt
firmare, & unus dicebat suffice-
59 re, quod hanc scientiam habuerit Abbatissa,
quæ nomine Conventus recipiebat
professionem argumen. *text. in*
l. Heres 43. §. fin. ff. de Usucap. l. Cum
mancipium 51. §. 1. ff. de Ædilit. Edict.,
ubi *Bartol. & gloss. Cujac. lib. 54.*
resp. Pauli ad l. 2. §. Census cum seqq.,
ff. pro empt. & tract. 8. ad Affric. d.
l. 51. & lib. 2. quæst. Papin. in dicta
l. Heres §. 1.
60 Deindè sufficere licebat, quod
postea ista scientia capitulariter supervenerit,
ut ex tot actibus supradictis,
& citatione ad litem datione mandati,
& revocatione postea subsecuta (quæ
omnia capitulariter fiunt), & talis
61 superveniens scientia operatur animi
mutationem, *text. in l. Ejus, qui in*
Provincia 41. circa fin. = ibi = *Utique*
si sciverint sibi Cohæredem datum,
quia tunc non possunt videri bonæ fidei
possessores esse, qui nec animum
possidendi haberent = juncta *l. Item veniunt*
20. §. petitam 11. l. Sed etsi 25.
*§. Si ante litem 7. ff. de petend. hæredit.
l. Certum 22. l. Si fundus 17.*
Cod. de rei vindic. l. Ait Prætor. 10.
§. Si quæ 3. ff. Qui in fraud. Credit.
ubi ordinarii *Faber dd. §§. 11. & 7.*
Schlforderg. l. 3. tract. 22. qu. 17. col. 3.
Et dato, quod illa scientia fuisset
necessaria, non habere locum in
hoc Monasterio dicebant DD., ubi
adest consuetudo, quod Monasterii 62
consensus non requiratur ad professionem
admittendam ex traditis *in d. Decis. 24. Febr. 1644.*
Quapropter illi de Gomez laborabant
in probando consuetudinem illam
non fuisse præscriptam, quamvis
in Franciscæ professione talis non fuisset
consensus capitulariter requisitus
(quod nec illi negabant, & multis testibus
probabatur) sed retorquetur,
quia si illa consuetudo non fuit præscripta,
Professio substineri non potest
tamquam recepta a non habente potestatem,
quam Abbatissa non habet si- 63
ne consensu Monialium capitulariter
præstito *Sanch. in præcept. Decalog.*
lib. 5. cap. 4. num. 65. & 66. Navarr.
cons. 9. de regular. num. 6. Bonaccin.
de clausur. quæst. 2. punct. 10. diffin. 2.
num. 6. Tamburin. de Jur. Abbatiss.
disp. 6. quæst. 5. num. 8. Lezzan. quæst.
regul. cap. 10. num. 25. & cap. 18.
num. 68. ubi alios citat plures *Barbos.*
in d. Cap. Porrectum 13. de regular.
num. 6. Si fuit præscripta, non erat 64
necessaria scientia Conventus capitulariter
ex traditis in dd. Decisionibus:
Nec habitæ fuerunt alicujus ponderis
exceptiones datæ contra testes
in ultima remissoria examinatos pro
Francisca, quia eadem, quæ isti probant,
probantur etiam a testibus ex adverso
examinatis, & licet horum
aliqui deponant de libera voluntate
Franciscæ, non interest, cum non deponant
de actu proximo ratificationi.
Ultra quod plus creditur duobus testibus
deponentibus de metu, quam
mille de spontanea voluntate *Innoc.* 65
in Cap. Super hoc num. 2. de renunc.
Menoch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt.
126. num. 31. Sanch. de Matrim. lib. 4.
disp. 27. num. 1. Seraphin. decis. 851.
n. 6. & decis. 363. n. 4. Gregor. XV.
sæpè allegat. decis. 326. num. 46. ubi
plures.
Minus obstat, quod testes sint 66
Moniales, & ideo repellantur ob
quam-

quamdam donationem a Francisca fa-
67 ctam Monasterio. Quia etiam Testes de universitate sunt idonei, quando prout hic victoria Causæ non resultat in singulorum utilitatem *Joan. Andr. in Cap. Cum Nuntius de Test. Greg. Lopez in l. 18. cap. 6. par. 3. Farinacc. de test. quæst. 60. num. 450., & seq.*
68 *Buratt. decis. 564.* Præsertim quando prout in isto casu universitas est Ecclesiastica *Cap. Insuper 6. de test. Farinacc. ubi supra num. 431. & 459.* ubi plures.

69 Ultra quod objecta donatio non probatur per solam schedulam cujus-
70 dam Monialis asserentis se esse Scribam Monasterii, quia Officium Tabellionatus est munus virile, & Mulieribus penitus interdictum, *l. Generalis 3. Cod. de Tabul. lib. 10.* Præser-
71 tim Monialibus, aliisque omnibus Religiosis, *Cap. Sicut 8. Ne Cleric. vel Monach.*, & ibi *gloss. in verbo clericis*,
72 & apud Hispanos habemus *Text. in l. 10. tit. 3. lib. 1. recopil.*, ubi *Azeved.*
73 *& Amaju*, & in ipsa Lusitania probat *Barbosa in remiss. ad leg. Lusit. tit. 19. par. 3.*, ubi *Greg.* & facit *text. in l. Universos Cod. de Decurion. lib. 10.* & ibi *Doctores*. Nec apparet qua auctoritate extraxerit.

Nec refert, quod aliquæ ex dd. Monialibus, quæ fuerunt testes, sint
74 amicitia junctæ cum eadem Francisca. Quia hoc non probatur, & probatum non obesset ex traditis a *Farinacc. de test. quæst. 55. a num. 233. usque ad fin. & seq.* cum aliis per *Mascard. de*
75 *prob. concl. 85. per tot.*, ubi quod est probanda circumstantia amicitiæ, & quod non quælibet amicitia repellit a testimonio.

76 Præterquam quod etiam si aliquæ paterentur hanc exceptionem, satis suppleretur numero *Rota coram Buratt. decis. 79. num. 10. & dec. 249. num. 2. par. 2. criminal. consil. Farinacc.* Præsertim ad probandam coa-
77 ctionem, & metum, ad quæ sufficerent etiam Testes singulares *Rota coram Greg. XV. decis. 326. num. 48. vers. Prout etiam, & decis. 251. num. 7. vers. Sed admittantur*; Quinimo istæ Moniales præferuntur aliis testibus
78 per Gomez examinatis, quia illæ deponunt de actu perceptibili sensu, isti vero de non perceptibili, qui includitur corde *Innoc. in Cap. 1. sub num. 80. vers. Imo de his, quæ vi, & met. caus. fiunt Rebuff. consil. 68. col. 10. vers. ult. Greg. XV. in sæpè alleg. decis. 426. num. 46. vers. Sed quicquid sit* cum aliis ibidem allegatis.

Testes insuper per Gomez dedu- 79
cti non sunt sine suspicione attentis 80
supradictis *Alex. d. cons. 99. num. 12. lib. 3.* cum contrarium remaneat probatum non solum ex testibus, sed ex tot indiciis, præsumptionibus, & conjecturis *Hond. cons. 29. num. 21. lib. 1.*
Franc. a Ponte cons. 44. num. 17. Se- 81
raph. d. decis. 771. num. 2. Quæ omnia simul juncta concludentem faciunt probationem *Franc. de Raven. cons. 64. num. 10. inter Matrimonialia*, & faciunt *Text. in l. 1. §. Idem divus ff. de test. Cap. Cum causam 13. de probat. Cap. Accedens 'il 2. Ut lit. non contest. Cap. Cum dilectus 3. de Success. ab intest. Bald. in l. Spadonem, §. Qui plura ff. de excus. tut. Dec. cons. 577. n. 12. Molin. de primog. lib. 2. cap. 7. num. 35.*
juncta præcipuè etiam publica voce, 82
& fama *Menoch. lib. 3. præsumpt. 126. num. 22. Cepoll. consil. civil. 2. num. 3. Rot. coram Seraph. d. decis. 859. n. 7. & decis. 205. num. 18. coram Buratto.*

Denique non obstat, quod in du-
bio facienda sit interpretatio, ut pro- 83
fessio sustineatur. Quia conclusio pro- 84
cedit, quando dubitatur de validitate ex alio capite, quam ex defectu consensus, quo stante defectu, semper est facienda interpretatio pro libertate personæ *Rebuff. d. cons. 68. col. ult. vers. Nec me conturbat*; Deus enim voluntarios sibi elegit Milites *Cap. Non est 10. caus. 15. quæst. 1.* coacta vero servitia contemnit *Cap. Cum vero in fin. caus. 23. quæst. 6.* cum similibus.

Et ita Causa pluries proposita, & utraque parte audita ab omnibus de ordine Sanctissimi diligenter discussa fuit decisum.

R.P.D.

R. P. D. FOSCARO

Hispalen. Matrimonii

Lunæ 21. Februar. 1718.

ARGUMENTUM

Matrimonium per Stuprantem in Carceribus coactè contractum est invalidum, sicut invalidum est, quandò inter Contrahentes adest impedimentum Cognationis, licèt contractum fuerit addita conditione = *si Papa dispensaverit* =

SUMMARIUM

1 *Facti species*, & num. seqq.

4 *Ad constituendum, & substantiandum contractum Matrimonii liber utriusque Contrahentis consensus pernecesse requiritur.*

5 *In eo, qui contrahit Matrimonium per metum longioris carcerationis, utpotè cadentem in constantem Virum, non præsumitur liber consensus*, & num. 6. & 24.

7 *Metus justè incussus renuenti adimplere Sponsalia non reddit invalidum Matrimonium, & quare* num. seq.

Limita ut num. 11.

8 *Justè coactus vim, & coactionem non patitur.*

9 *Ex præordinatione, sed voluntatis dispositione ad contrahenda Sponsalia non inducitur consensus deliberatus necessarius ad perfectionem similis contractus.*

10 *Testes discordantes circa circumstantiam copulæ secutæ sub fide desponsandi non probant.*

12 *Cognatio inter Contrahentes nulla reddit Sponsalia, ex quibus nulla oritur obligatio, etiamsi sub fide futuri Conjugii copula secuta fuerit.*

13 *Cognatio spiritualis magis reverenda est, magisque impedit Matrimonium, quam Cognatio carnalis, & quare.*

14 *Licèt contractus Sponsalium fuerit celebratus sub conditione obtinendi dispensationem Apostolicam*, & num. 16. 17. 18. 19.

15 *Quæ perpetuo prohibita sunt, neque sub conditione in Contractum deduci valent.*

17 *Conditio pendens ab arbitrio Principis apposita in contractu dicitur impossibilis, haberi debet pro non adjecta, & Contractus non tenet.*

18 *Si Papa dispenset super impedimento Cognationis, rata non habet Sponsalia prius illicitè contracta.*

19 *Ita ut si in executione dispensationis Sponsi nolint consentire, vel de novo contrahere, liberi remaneant*, & num. 21.

20 *Quod procedit etiamsi antea fuerit Matrimonium bona fide contractum, & deindè detegatur impedimentum.*

22 *Qui consentit Matrimonio pro se eximendo ab horridi carceris mancipatione dicitur injustè coactus, nec liberum dedisse consensum.*

23 *Etiamsi consensum dederit post obtentam dispensationem Apostolicam super impedimento cognationis cum protestatione, quod id perageret, ut longiorem vexationem effugeret.*

25 *Et quamvis è carceribus dimissus cœperit adimplementum salutaris pœnitentiæ ad normam Apostolicæ dispensationis.*

16 *Si id fecerit vigore fidejussionis, quam præstare coactus fuerit antequam a Carceribus liberaretur.*

17 *Item si è Carceribus dimissus Sponsam potius lædere, quam in Uxorem recipere tentaverit.*

18 *Et subindè longè peregrinationi, multisque infortuniis, et expensis se subjecerit, ut invisum thalamum evitaret.*

DECIS. XL.

Ad Vot. VII. sub n. 65. & Vot. IX. sub n. 109.

AD reparandam pudicitiæ jacturam Maria de Rosa Vidua relicta quondam Philippi criminaliter in Judicium vocaverat apud Tribunal Archiepiscopale Hispalen. Didacum

1 cum Nunez pretendens se fuisse ab eodem prævia fide Matrimonii ineundi compressam, redditamque fœcundam, occasione, qua Didacus sub pallio cognationis spiritualis inter ipsum, & Mulierem jampridem contractæ familiariter in ejus domo versabatur. Et in sequelam hujusmodi querelæ, ac depositionis testium super ejus verificatione adductorum Vicarius Hispalensis nedum processerat ad carcerationem Didaci, & ad illum per Sententiam condemnandum, ut obtenta prius dispensatione Apostolica removente impedimentum cognationis spiritualis, teneretur Matrimonium per verba de præsenti contrahere cum Maria; Verum etiam per decretum compulerat præfatum Didacum ad renunciandum ulteriori appellationi interpositæ; Quapropter pertæsus ipse triennalis mancipationis in carceribus, neque a tot angustiis se alio modo eximere posse considerans, consensum accommodavit, ut supplicaretur Sanctissimo Domino Nostro pro dispensatione, qua obtenta non renuit etiam in Sacello eorumdem Carcerum Matrimonio solemniter conjungi cum Maria: Curavit autem priusquam deveniret ad recensitos actus plures protestationes juratas emittere coram Notario, & Testibus, quibus adversum, & penitus repugnantem ejus animum disertè explicavit.

Quam profectò repugnantiam per actus subsequentes clarius patefecit; vix enim a Carceribus dimissus ejus iram effudit contra Mariam, quam
2 pro Uxore agnoscere detrectabat, & contra Mulieres, quæ in Testes inductæ fuerant ab ipsa Maria, itaut, denuò in Carceres conjectus, nonnisi præstita cautione de illis non offendendis, & de adimplendis oneribus a Judice injunctis, libertatem vindicare valuerit.

Ut igitur hujusmodi Judicium evitaret, confugit tandem ad remedium inhibitionis vigore appellationis obtentæ a Sac. nostro Auditorio, eaque in partibus legitimè præsentata,
3 necnon facta Processus transportatione, cum proposuerim Ego in hodierna Audientia dubium = *An constet de validitate Matrimonii* = negativum accepi responsum.

Impulit Dominos in hanc Sententiam stabile illud principium, quod ad constituendum, & substantiandum contractum Matrimonii pernecessè requiritur consensus omnino liber utriusque 4
ex Contrahentibus, a quo fœdus formam recipere docuit *D. Thomas 4. Sent. distinct. 36. quæst. 2. art. 1.*, & sunt *Textus in Cap. Eum locum, & Cap. Consultation. de Sponsal.* ibique *Fagnan. num. 3., et seqq. Sanchez de Matrim. lib. 4. disp. 6. num. 1. Panimoll. dec. 102. num. 1. et seqq., Rot. in Aprutina nullitatis Matrimonii 30. Aprilis 1708. §. Et ratio coram Eminentissimo D. Card. Scotto*; Et idcirco cum Matrimonium, ad quod ineundum inter Carceris squallores adactus fuit Didacus, careat tali consensu cum omnimoda libertate præstito, eo quia potius censendum est ad illum se trahi perpessum fuisse, ne marcesceret in Carceribus, prout ipse iteratis vicibus coram Notario, & Testibus protesta- 5
tus fuit, indè sequitur metum longioris carcerationis tamquam cadentem in constantem Virum *ad Text. in l. Qui carcerem ff. de eo quod metus causa, Sanchez de Matrim. lib. 4. disput. 5. num. 9. Rot. dec. 190. num. 1. par. 1. rec., et dec. 506. n. 5. coram Merlino*, removere consensum ab actu, quem propterea citra Contrahentis volunta- 6
tem extortum præsumendum esse tenuit *Rot. in Neapolitana Domorum 13. Martii 1641. coram bon. me. Verospio* impressa penes *Scanarol. de Visitation. Carcer. in appendic. §. 4. cap. 6. num. 5. & 6., & in dicta Aprutina nullitatis Matrimonii 30. Aprilis 1709. §. Hinc manifesta coram Emo Scotto*.

Quantumvis verò apud Doctores transeat ferè sine controversia non quemcumque metum, seu vim irritum reddere Matrimonium, sed illum dumtaxat hoc operari, qui injustè incussus fuerit, nam si justè inferatur, puta quia Judex facti, & Juris remediis Partem invitam rationabiliter adigat 7
ad fidem servandam mediante contractu Matrimonii, tunc ille quidem validus dijudicandus erit ut per *Textum in l.*

in l. Si Mulier in principio ff. de eo quod metus causa probant *Covar. 4. decret. 1. cap. 3* §. 4. *num.* 12. *Guttierez de Matrim. Cap.* 76. *num.* 16. *Sanchez eodem tractat. lib. 4. disp.* 13. *num.* 3. cum aliis relatis per *Modornum Romanum discept. Eccles.* 52. *num.* 4. *& plurib. seqq.*; Neque tali casu censetur adempta ratio naturalis libertatis, & invo-
8 luntariè consensus extortus dici nequit, eò quia justè coactus vim, & coactionem non patitur, imo cum voluntariè causam dederit coactioni facit, ut consensus in sua causa, & origine sit voluntarius, quemadmodum docet *Lessius de Just. & Jur. lib. 2. cap. 17. num. 43. Sanchez dicto tractat. de Matrim. lib. 4. disp. 13. num. 8. et 9.*

Nihilominus in hipothesi non desunt plures circumstantiæ, ex quibus elici possit Matrimonium initum fuisse per Didacum ad id impellente metu injustè illato; Primo enim loco considerandum occurrit, quod ipse triennalis carcerationis molestiam subiverat mandante Judice, non alio planè fundamento, nisi quia Vidua querelam porrexerat, in qua figurabat se sub certa sponsione futurarum Nuptiarum a Didaeo reportata eidem sui corporis copiam fecisse, ad quod comprobandum induxerat in testes quasdam sibi familiares Mulieres idipsum asserere conantes; Cum igitur rimatis dictarum Mulierum depositionibus compertum sit, vel ex illis nequaquam oriri verum Sponsalium contractum, sed solummodo quamdam prærordinationem, seu voluntatis dispositionem ad illa contrahenda, ex qua profectò loquendi forma non inducitur consensus omnino deliberatus,
9 prout exigi solet ad perfectionem præfati contractus, juxta firmata per *Modern. Roman. discept. Eccles.* 52. *num.* 72. *Bald. consil.* 12. *num.* 3. *lib.* 2. *Mantica de conject. ultim. volunt. lib.* 11. *tit.* 56. *num.* 11. *Rot. dec.* 623. *n.* 3. *coram Seraphin. & decis.* 133. *num.* 6. *&* 7. *coram Cerro*; Vel earum dicta in pluribus discordare quoad principaliorem circumstantiam copulæ sequutæ sub fide desponsandi, itaut ob hujusmodi contradictionem non me-
10 reantur attendi ad *text. in l. Testium Cod. de testib. Rot. decis.* 32. *& decis.* 397. *cor. Emerix Jun.* utrobique *num.* 3. *& decis.* 327. *num.* 15. *par.* 12. *recen.* & latè in *Colonien. Matrimonii* 21. *Junii* 1709. *cor. R. P. D. meo Falconer. Almæ Urbis Gubernatore.* Hinc promanat, quod si non intercessisset verus contractus Sponsalium, neque Judex sufficienter fuerat edoctus de Stupro super eorumdem fide perpetrato, permissum ei non erat tædio carceris adigere Didacum ad 11
desponsandum, in quem propterea metus injustè incussus dici debet, isque Matrimonium irritavit, ex authoritatibus superius laudatis.

Verum quatenus etiam de præmisso Stupro sub fide Matrimonii constaret, itaut ex hoc motivo Judex justè processerit, quod quidem Domini absolutè negare necessarium minimè reputabant, adhuc semper injusta detegebatur coactio, ex eo quia Didacus adstrictus erat cum Maria vinculo Cognationis Spiritualis, quæ operabatur, ut inter taliter conjunctos nullo Jure contrahi possent Sponsalia, nullamque oriri obligationem ad Matrimonium ineundum, etiamsi Mulier sub illius explicita Sponsione 12
se comprimi passa fuerit, ut consentaneè ad *Can. Quod autem q*[illegible] *t. distinct.* 30. *& ad Can. fin. quæst.* 3. *ead. distinct.* decidit Gregorius Nonus in *Cap. Ex literis de Cognat. Spiritual.* ibique *Jo: Andr. verb. Affidatam Fagnan. & Gonzolez sup. eod. Cap. Ex literis per tot.* idque optima ratione, nam quemadmodum inter Conjunctos cognatione carnali stare nequit Conjugium, ita multò fortius repugnat eos Matrimonio copulari, qui spirituali Cognatione inter se colligantur, nam spiritualis major, & 13
magis reverenda est, quam carnalis, prout longè dignior est regeneratio spiritus, quam generatio secundum carnem, ut ad mentem *Synodi Trullanæ* docet *Gonzalez in dicto Cap. Ex literis num.* 8. *&* 11. *Fagnan. in d. Cap. n.* 14. *Sanchez de Matrim. lib.* 8. *disput.* 19. *num.* 7. *Mandos. in prax. sign. dispens. Matrimonii vers. In prima specie.*

Quin hujusmodi vis impedimenti

 subla-

sublata dici possit ex quo Contractus
Sponsalium celebratus fuerit sub præ-
cisa conditione obtinendi Dispensatio-
14 nem Apostolicam, licet enim talis
conditionis adesset specifica probatio,
quæ quidem deficiebat, nullatenus
tamen suffragaretur ad obligandum
quemquam ex Contrahentibus ad stan-
dum Contractui, qui in se, propter
impedimentum illum irritans, nullam
parit actionem, nam ea, quæ perpe-
tuò prohibita noscuntur, neque sub
15 conditione in Contractum deduci va-
lent *l. Inter stipulantem* 82. §. *Sacramen-
tum ff. de verb. obligat. l. Continuus*
137. §. *Cum quis ff. eod. tit.* & in termi-
nis omnino uniformibus, quod qua-
tenus inter Conjunctos vinculo con-
sanguinitatis contracta fuerint Spon-
salia addita conditione obtinendi di-
spensationem Apostolicam, adhuc nul-
la oriatur valida obligatio, in cujus
vim Juris remediis alter ex promisso-
16 ribus cogi possit ad promissa adimplen-
dum, constans fuit semper senten-
tia nostri Tribunalis, ut ex *Decisio-
nibus* 605. *num.* 25. *par.* 1. *divers.
decis.* 838. *num.* 12. & 1156. *num.* 4.
coram Seraphin., *decis.* 201. *n.* 4. *cor.
Mantic.*, *dec.* 203. *n.* 7. *coram Buratt.*;
decis. 410. *num.* 5. *coram Ludovis.* &
pra[illegible]im latè, & magistraliter exa-
minato articulo in *decis.* 603. *per tot.
par.* 5. *tom.* 2. *recen.* que est 2222. *cor.
Coccin.* & in ejus confirmatoria *decis.*
107. *per tot. par.* 8. *recen.* & hanc
sententiam, relatis solidissimis funda-
mentis, probabilem censuit *Sanchez de
Matrim. lib.* 5. *disput.* 5. *n.* 5. *& seqq.*
cum aliis apud eumdem, illam vero,
rejectis contrariis, validissimæ pro-
pugnavit *Rocca disput. select. cap.* 62.
num. 36. *& seqq.*, ubi pro ea allegat
quamplures tum ex Theologis, tum
ex Jurisconsultis.

Porrò præmissa opinio optimis fulci-
tur rationibus, conditio enim, si Papa
dispensaverit, non potest Contractum
in origine nullum propter apertam Ju-
ris resistentiam reddere extunc vali-
dum, & obligatorium, quia cum
talis conditio pendeat ab arbitrio Prin-
cipis, qui potest denegare dispensa-
tionem, propterea dicitur impossibi-
lis, & haberi debet pro non adjecta
in modum, ut Contractus sub illa ce-
17 lebratus non teneat, ut per text. in
l. Apud Julianum §. *fin. ff. de legat.*
probant *Sanchez de Matrim. lib.* 5. *di-
sput.* 5. *num.* 8. *&* 12. *Rocca d. disput.*
62. *num.* 36. *Rot. d. dec.* 603. *num.* 28.
& seqq. par. 5. *& decis.* 107. *num.* 10.
& seqq. par. 8. *recen.* Imò vero etiam
si Papa super impedimento dispenset,
adhuc non videtur habere ratum, quod
prius illicitè inter impeditos gestum
18 fuerat, sed solummodo impartiri li-
centiam nuptias contrahendi non ob-
stante impedimento sibi narrato, undè
ex hoc rectè arguitur novum requiri
consensum in executione dispensatio-
nis coram Ordinario, quia Matrimo-
nium dicitur valere non ex tunc, sed
19 ex nunc, ita ut si Sponsi nolint con-
sentire, vel de novo contrahere, li-
beri remaneant ad firmata per *Card.
in Cap. Super eo in fin. de condit. ap-
pos. Aretin. cons.* 142. *sub num.* 4. *Rocc.
disput. Jur. d. cap.* 62. *num.* 37. *Rot.
decis.* 410. *num.* 5. *coram Ludovis.*, *de-
cis.* 731. *num.* 5. *par.* 4., *dicta dec.* 603.
num. 39. *& seqq. par.* 5., *dec.* 103. *n.* 8.
& seqq. par. 8. *recen. decis.* 227. *n.* 20.
& seqq., *decis.* 108. *num.* 25. *coram
Zarat.* cum aliis relatis per *Adden. ad
Pamphil. decis.* 96. *num.* 12. *&* 13.

Istiusmodi autem novuus consensus,
per quem Contractus convalidetur,
adeò est necessarius, ut non solum in
hypothesi, qua agatur post obtentam
dispensationem de contrahendo Ma-
trimonio vigore promissionis jampri-
dem expletæ, verum etiam quoties
essemus in casu Matrimonii bona fide
20 contracti, & consummati, hoc pari-
formiter nullum dijudicandum esset,
ut nonnisi ex iterato, & spontaneo
consensu utriusque ex Contrahentibus,
prævia dispensatione Apostolica ro-
borari, & convalidari posset, ut do-
cet *Abb. in Cap. Super eo in fin. Car-
din. in d. Cap. Super eo vers. Quod si
dicit de condit. apposit. Panimoll. de-
cis.* 23. *adnot.* 1. *num.* 2. *& seqq.*, *Rot.
decis.* 605. *num.* 2. *par.* 1. *divers.*

Cum itaque ex Sponsalibus, quæ
copulam præcessisse contendebat Ma-
ria, nulla eidem oriretur actio adver-
sus Didacum ad promissionis adimple-
mentum assequendum, imo etiam ob-
ten-

tenta dispensatione Apostolica, novus,
21 & quidem liber, & spontaneus requireretur consensus, indè resultat nulliter, & injustè coactum fuisse Didacum ad Nuptias in carceribus contrahendas, neque ullo pacto dici valet
22 liber illius consensus, quando agebatur de se eximendo ab horridi carceris mancipatione, in quo per triennium vitam suam, quam miserrimè absumpserat, & quando eodem contextu, quo se induxit ad petendam dispensationem, illaque adventa, ad Matrimonium ineundum iteratas emisit protestationes, quibus clamabat non alio fine id peragere, nisi ut longiorem vexationem effugeret, haud
23 vero se tali Matrimonio animum, & consensum unquam esse accomodaturum; In hisce profectò circumstantiis quisnam dubitaverit omnia præcessisse ex metu cadente in constantem Virum, & actum irritante, ut perpen-
24 sa carceratione etiam breviori probat *Capon. discept. 98. num. 14. Rot. decis.190. num.3. par.1. recen., dec.506. num.5. cor. Merlin., & in supra allegata Aprutina Nullitatis Matrimonii 30. Aprilis 1709. coram Eminentissimo D. Card. Scotto*.

Neque ullo pacto asseri potest subsequenter Didacum ratum habuisse id, quod in carceribus gesserat, nam
25 quamvis in executionem Judicialis Decreti, quo fuerat a carceribus dimissus cœperit adimplementum salutaris pœnitentiæ sibi injunctæ ad normam Literarum Apostolicarum dispensationem continentium, attamen hoc peregit vigore fidejussionis, quam
26 præstare coactus fuerat antequam a carceribus liberaretur, & statim ac evadere potuit vinculum dictæ fidejussionis mediante præsentatione inhibitionis Rotalis destitit a præfato adimplemento. Cæterum omnes alii actus subsequentes confluunt ad suadendum ejus animum nimis aversum a controversis Nuptiis; Vix enim carceres
27 evaserat, ut Mariam potius lædere, quam in Uxorem accipere tentaverit, & subindè quam longè peregrinationi, quotque infortuniis, & expensis se subjecit, ut invisum thalamum evi-
28 taret; Undè ex his etiam explicatur quinam fuerit ejus consensus in carceribus præstitus, an nempè deliberatus, an vero meticulosus, & citra animum se obligandi ad tradita per *Sperell. decis.5. num.61. Rot. dec. 326. num.7. cor. Ludovis.*

Et ita &c. Utraque &c.

R. P. D. FOSCARO

Hispalen. Matrimonii.

Mercur. 22. Junii 1718.

Confirmatoria præcedentis.

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decisione.

SUMMARIUM

2 *Ab eo, qui jam per triennium in carceribus detentus, ac præpeditus, ne uti valeat remedio appellationis, Judice mandante, Matrimonium contrahit, consensus dicitur extortus per metum cadentem in constantem Virum inefficax ad substantiandum fœdus Matrimonii.*

3 *Potissimum si tam ante, quam immediatè post initum Matrimonium constanter declaraverit se per metum ad consentiendum fuisse adactum.*

4 *Judex cogendo ad Matrimonium ineundum eum, qui Sponsalia contraxit, nihil detrabit naturali libertati, neque vim infert.*

5 *Honesta Vidua non censetur pati voluisse Stuprum, nisi sub fide futuri Conjugii.*

6 *Fœminæ familiaritate cum Stuprata devinctæ in Causis hujusmodi a testificando non repelluntur.*

7 *Juncta præsertim judiciali Confessione Stupratæ, quæ ad dicta Testium veritatis præsumptione suffulcienda conjungi debet.*

8 *Si ante Stuprum, animadverso obstaculo Cognationis inter Stuprantem, & Stupratam conventum inter eos fuerit de obtinenda dispensatione Apostolica, Stupra-*

 tor

tor tenetur Stupratam desponsare, secus si promissioni Matrimoniali Stuprum non accesserit.
Contrarium num. 9. & seqq.

12 *Papa dispensando super impedimento Cognationis, non intelligit reconvalidare Sponsalia nulliter, & illicitè antea contracta, ideoque requiritur novus Contrahentium consensus.*

13 *Sponsalia ob copulæ interventum non transeunt in Matrimonium.*

14 *Data originaria nullitate Sponsalium, copula nihil operatur ad eorum validitatem.*

15 *Promissor renuens contrahere Matrimonium absolvendus est a Censuris contra eum latis non obstante copula.*

16 *Per impetrationem dispensationis super impedimento Cognationis non inducitur consensus, si id expletum fuerit, dum impetrans erat carceratus, & eodem contextu declarabat se coactè, & ob metum longioris carcerationis id fecisse.*

DECIS. XLI.

Spectatis circumstantiis, in quibus Contractus Matrimonii inter Mariam de Rosa, & Didacum Nunez celebratus fuerat, Sacra Rota
1 censuit illum prorsus irritum esse dijudicandum, ut ex *Decisione* edita coram Me *sub die* 21. *Februarii currentis Anni*; Facta autem Mariæ facultate impugnandi præfatam resolutionem, ejusque fundamentis novo, seduloque examini suppositis, magis magisque constabiliri promeruerunt, rescribentibus hodie DD. *In Decisis*.

Et quidem nullitatem Matrimonii iterum desumebant ex eo, quod destitueretur libera voluntate unius ex Contrahentibus, videlicet Didaci, qui postquam ad instantiam Mariæ in carceres conjectus fuerat, ibique ferè per triennium asperrimam vitæ rationem protraxerat, judiciali pressus auctoritate eidem Nuptiarum contractum demandante, ac insuper præpeditus, ne uti valeret remedio appellationis, mirum profectò non fuerat, si tot angustiis circumseptus, ut eas tandem evaderet, coactè, & citra propriam voluntatem Matrimonio per verba de præsenti consenserit, proindèque cum talis consensus dici debeat extortus per metum cadentem in con-
stantem Virum, nullius planè robo- 2
ris consideratur ad substantiandum fœdus Matrimonii, ut in *Apruțina Nullitatis Matrimonii* 30. *Apr.* 1708. §. *Et ratio*, & §. *Hinc manifesta coram Eminentissimo D. Cardinali Scotto*, cum aliis allegatis in Decisione, quæ revidetur §. *Impulit Dominos*, idque potissimum, quia Didacus, dum adhuc in carceribus detinebatur, non neglexit plures juratas emittere protestationes, iisque tam ante, quam immediatè post initas invisas Nuptias constanter declaravit, se nonnisi per
metum ad consensum præstandum ada- 3
ctum fuisse, quod quidem necessariam voluntatis libertatem penitus, penitusque excludit juxta tradita *per Capon. discept.* 98. *num.* 14. *Rota dec.* 506. *num.* 5. *coram Merlino*, & *in Decisione hujus Causæ* §. *Cum itaque*.

Præmissa vix negare audebant Defensores Mariæ, ac propterea inculcantes principium illud admissum
in præterita *Decisione* §. *Quantumvis*, 4
quod videlicet Judex justè cogendo nihil detrahat naturali libertati, quia, movente Justitia, nemo vim, & coactionem pati dicitur, suadere conabantur Didacum justè fuisse in carceres detrusum, atque inibi justam subiisse condemnationem ad Matrimonium contrahendum cum Maria, eo quod constiterit per Processum ritè efformatum Viduam honestæ conditionis tantum nefario Stupro se subjecisse, ex quo preventivè reportaverit a Didaco firmam promissionem de Nuptiis invicem contrahendis, sine
qua proprii honoris irreparabile detri- 5
mentum verisimiliter non tolerasset ad firmata per *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disput.* 22. *sub num.* 6., *Rota dec.* 42. *num.* 4. *inter impressas ad ornatum Card. de Luca de Dot.*, & *in Viennen. Matrimonii* 25. *Junii* 1703. §. *Posita cor.* Emo *D. Card. Scotto*, indeque mul-

6 multo facilius, deferendum esse testibus, licet muliebris sexus, & familiaritate cum Maria devinctis, quæ a testificando in Causis hujusmodi nequaquam repelli consueverunt, ut admonet *Text. in Cap. Super eo 22. de Testibus Mascard. de probat. concl.* 1021. *num.* 7., *Gabriel. de Testibus concl.* 23. *num.* 11., *Rota dec.* 1834. *num.* 2. *coram Coccino*; Juncta præsertim judiciali confessione ipsius Stupratæ emissa oc-
7 casione querelandi Stupratorem, quam ad dicta testium veritatis præsumptione suffulcienda conjungi debere tradunt *Farinacc. cons.* 112. *n.* 13. *Vermigliol. cons.* 12. *n.* 7., *Rota in Pampilonen. Matrimonii* 23. *Junii* 1702. §. *Accedente coram R. P. D. meo Lancetta*.

Neque effectum talis promissionis, sub qua Mulierem sui corporis copiam fecisse arbitrabantur, ullo pacto depelli posse subdebant ex eo, quod inter Didacum, & Mariam adesset impedimentum Cognationis Spiritualis, per quod a Connubio ineundo omni Jure arcerentur, cum etenim antequàm Vidua vitiari pateretur, precisè animadverso obstaculo Cognationis actum fuerit de impetranda Dispensatione Apostolica, & cum hoc supposito Mulier in Stupri laqueum inciderit, videtur de necesse inferendum, quod exindè orta sit quædam antidoralis obligatio in Viro contrahendi Matrimonium, prævia Dispensatione Apostolica, itaut justè se gesserit Judex cum Juris remediis cogendo ad promissæ Fidei adimplemen-
8 tum, ad differentiam casus, quando nulla intercesserit copula, sed Partes nudè se adstrinxerint Sponsalibus in futurum sub conditione obtinendæ Dispensationis, quemadmodum tenet *Navarr. cons.* 5. *n.* 7., *& seqq. de Consanguin. & affinit.*, *Layman in Theologia Moral. lib.* 5. *tract.* 10. *cap.* 7. *num.* 4. *vers. Dico secundo*, *Ledesma de Matrim. par.* 47. *art.* 5. *Dub.* 2. cæterique per Informantes allegati.

Verumtamen hisce ratiociniis minimè retrahi valuerunt Domini a sententia alias amplexa; Prætermisso namque, an per testes in Processu examinatos rectè probata dici possit qualitas Stupri sub certa Sponsione Matrimonii, & cum adjecto, quod impetranda esset Dispensatio Apostolica removens impedimentum Cognationis Spiritualis, super quibus non videntur perfectè convenire, vel solummodò concludere, quod Didacus paratam voluntatem ostenderit ad Sponsalia ineunda, non autem se unquam ad illa per consensum omnino deliberatum coarctasset, ut notatum fuit *in præcedenti Decisione* §. *Nihilominus*; Difficultatem radicitus submovebat ponderatio, quod tametsi admittatur sub tali fide Stuprum accidisse, non indè tamen sequitur justè Stupratorem coactum fuisse ad effectivè contrahendum per verba de præsenti, quia cum Cognatio Spiritualis esset formaliter impeditiva Matrimonii, consequenter pernecesse resistebat nativitati cujuscumque obligationis, qua deficiente, nulla dabatur actio ad petendum promissionis implementum, & idcirco Judex caruit legitimo fundamento, super quo coactionem stabilire valeret, ut refe- 9
rendo constantem Sacri nostri Tribunalis opinionem erutam a punctuali *Textu in Cap. Ex literis de Cognat. Spiritual.* probavit præcedens *mea Decisio* §. *Verum*, *&* §. *Quin hujusmodi*.

Quæ sanè Sententia haud destituta solidioribus rationum momentis, de quibus in dicta *præterita Decisione*, omnino prævalere debet auctoritati *Navarri*, & cæterorum ejus sequacium supra in objecto allegatorum; Tum quia mox dictam *Navarri* opinionem tamquam in jure minus veram ex proposito reprobat *Rota dec.* 2222. 10
num. 17., *& seqq. coram Coccino*, & similiter erroneam, & in Jure non subsistentem vocat *Rocca disput. Jur. cap.* 62. *num.* 37. *vers. Quidquid in contrarium*. Tum etiam quia præmissa reprobata opinio verè nititur nimis debili fundamento, non alia enim potiori ratione substinet Sponsalium contractum etiam inter impeditos evadere posse obligatorium, nisi ex quo conventio obtinendæ Dispensationis operetur, ut illa supervenien- 11
te absque novo consensu Sponsalia validè consistant, quod sanè erroneum detegitur, animadvertendo nullum a prin-

a principio adfuisse ob resistentiam Juris, vel minimum contractus vestigium, quoniam cum ille a consensu essentiam recipiat, non poterat talis consensus perfectè interponi super re prorsus illicita, & licet hoc fieret sub spe futuræ Dispensationis, attamen id non tollit, quin post obtentam Dispensationem novus ex integro requireretur consensus, eo quia Papa dispensando non intelligit recon-
12 validare id, quod perantea nullum, & illicitum reperiebatur, sed solummodo obstaculum removendo, facultatem contrahendi impartiri, ex firmatis per *Innocent. in Cap. Super eo de condit. apposit. in principio* ibique *Zabarell.*, *Rocc. d. cap. 62. n. 36. & seqq. Rota dec. 1156. n. 4. cor. Seraphin. & d. dec. 2222. n. 33., & seqq. dec. 103. n. 8. & seqq. par. 8. recent.*, cum aliis *in Decisione* hujus Causæ §. *Porrò*.

His ita se habentibus, casum nullatenus diversificat circumstantia Stupri, ut Maria exclamabat, sub fide desponsationis commissi per Didacum, nam si copula operari deberet, quod Sponsalia in sui origine, & quidditate nulla, & illicita evaderent obligatoria, sequeretur, quod illa contra claram Censuram Sacri Concilii Tridentini *Cap. 1. Sess. 24. de Reformat.*
13 *Matrim.*, ob ipsius copulæ interventum, transirent in Matrimonium, undè ne admitteretur id, quod a Sancta Synodo clarè vetitum fuit, dicendum est, data originaria nullitate Spon-
14 salium, copulam nihil operari juxtà individualem auctoritatem *Rotæ in decis. 1156. num. 6. coram Seraphin.* & in proximis terminis ad effectum scilicet concedendi, non obstante copula, absolutionem a Censuris, postquam
15 Reluctator diù eisdem innodatus permanserat, firmatum fuit in *Pampilonen. Sponsalium super Censuris 7. Februarii currentis Anni §. Hodiè tamen coram R. P. D. meo de Herrera.*

Præterea obligationem ex huc usque firmatis minimè orientem a Sponsalibus frustra contendebatur educi posse ab actibus comprobativis subsequenter per Didacum gestis, nimirum ab impetratione dispensationis, & a confessione super ejusdem verificatione emissa; Omnia enim hæc expleta noscuntur tempore, quo Didacus carceribus mancipatus reperiebatur, & eodem contextu non desistebat per protestationes declarare se coactè, & ob metum longioris carcerationis ad actus ejus animo penitus repugnantes devenisse; quod clarius patefecit per ea, quæ gessit postquam jam carceres 16
evaserat, ac propterea nedum exulat qualibet Matrimonii comprobatio, verum etiam cuncta conspirant ad suadendum, quod ab eodem jugiter abhorruerit, & nonnisi per metum, consensum in carceribus præstiterit, ut latius notavit præcedens *Decisio* §. *Cum itaque*, & *seqq.*

Relativè igitur in cæteris ad eamdem Decisionem conclusum fuit,

Utraque &c.

R. P. D. DE THUNN

Leodien. seu Aquisgranen. Sponsalium

Veneris 3. Februar. 1741.

ARGUMENTUM

Sponsalia probantur per Positiones declaratas pro confessis.

SUMMARIUM

1 *Facti species*, & n. seqq.
5 *Positiones a Stuprata productæ in quibus habetur, quod Stuprator post Stuprum promptum se obtulit injuriam eidem Stupratæ illatam cum subsequenti Matrimonio resarcire, probant Sponsalia, quamvis fuerint in contumacia Stuprantis respondere detrectantis a Judice declaratæ pro confessis.*
6 *Positiones pronunciatæ a Judice pro confessis ob contumaciam Rei respondere recusantis veræ confessioni æquipollent.*
7 *Resolutiones Sac. Congregationis Concilii Sacra Rota Romana semper consuevit amplecti.*
8 *De stylo Rotæ, & Curiæ Romanæ ficta confessio, quæ oritur ex Positionibus a Judice in contumaciam Rei pronunciatis pro confessis, non admittitur.*

9 *Quod*

9 *Quod procedit quoad Causas in Romana Curia instructas in prima instantia.*

10 *In causis autem ad eam per appellationem devolutis attendit stylum Regionis, & Curiæ, in qua fuit introducta, & judicata*, & n.seq.

11 *In Tribunalibus Germaniæ, & signanter in Curia Ecclesiastica Aquisgranensi habetur Reus pro confesso, quatenus legitimè monitus Positionibus respondere recuset:*

12 *Ut Positiones declarari possint ob contumaciam Rei pro confessis, pro forma requiritur, quod prius ipse Reus fuerit monitus ad respondendum.*

13 *Nuncio, seu Pedello deponenti de re ad proprium officium spectante plena fides est adhibenda.*

14 *Intimatio ad respondendum positionibus fieri potest tam Principali, quam Procuratori.*

15 *Intimationes factæ Procuratori per speciale Chirographum constituto, perindè est, ac si fuissent ipsi Constituenti personaliter præsentatæ.*

16 *Comparitio Procuratoris in singulis terminis assignatis Principali ad respondendum Positionibus præsupponit citationes, atque intimationes legitimè executas.*

17 *Comparitiones factæ in termino sanant quemcumque defectum citationis, seu intimationis.*

18 *Propria assertio in favorem asserentis non probat.*

19 *Nec fides Procuratoris in favorem sui Clientis.*

20 *Procurator censetur certiorasse suum Clientem de omnibus, quæ in Causa agebantur, ac præsertim de iis, quæ ipsi præjudicium inferre poterant.*

21 *Qui notitiam habuit de decretis in Causa emanatis, scivit iteratas monitiones sibi factas, ut Juramentum præstaret de veritate dicenda super Positionibus, idemque Juramentum emisit, scientiam habuit de Decreto lato declarante Positiones pro confessis, exhibuitque allegationem propria manu subscriptam, validissimè præsumitur, quod ipse fuerit distinctè certioratus de monitionibus sibi factis ad respondendum Positionibus*, & num. 22. 23. 24. & 25.

26 *Si procurator Principalem certiorem reddidit de omnibus aliis monitionibus, & Decretis in Causa latis, urget præsumptio, ut eidem notificaverit monitiones etiam ad respondendum Positionibus, ex quibus gravissimum præjudicium ipsi obvenire potuisset.*

27 *Post dilationes Reo concessas ad respondendum Positionibus, eo contumace, illas Judex pronunciare debet pro confessis.*

28 *Si Reus post hujusmodi Decretum comparuerit in Judicio, ibique prosequutus fuerit Causæ defensionem super meritis, post hanc tacitam approbationem, validitatem, & justitiam ejusdem Decreti amplius impugnare non potest.*

29 *Contra Decretum declarans Positiones pro confessis adversus Reum contumacem, nèc purgatio moræ, nèc restitutio in integrum conceditur post latam sententiam super meritis.*

30 *Eoque magis si nulla afferatur contraria probatio adversus ea, quæ in Positionibus continentur.*

31 *Ex diuturna annorum quatuordecim consuetudine Mulieris cum Viro oritur præsumptio fuisse inter eos Sponsalia contracta, cum inverisimile sit, quod Puella honesta, & æqualis conditionis tamdiù corporis sui copiam eidem facere voluerit sine promissione Nuptiarum.*

32 *Constito de diuturno concubitu cum Muliere sub promissione nuptiarum, Vir cogendus est ad illam in uxorem ducendam.*

33 *Multo magis si Filios ex tali commercio susceperit.*

DE-

DECIS. XLII.

Ad Vot. VII. num. 167.

DEtrectante Joanne Jaco-
bo Von=Thenen post
diuturnam consuetudi-
nem sub fide Matrimonii
1 retentam cum Barba-
ra Theresia Schvveling
promissionem præstitam adimplere,
coacta fuit eadem Barbara, ut tàm
suæ, quàm suceptæ prolis indemnita-
ti consuleret, eum in Judicium voca-
re in Curia Ecclesiastica Aquisgranen-
si, productisque ibidèm Positionibus
supèr diuturno commercio secum ha-
bito sub promissione Conjugii, iisque
2 in contumacia Joannis Jacobi respon-
dere recusantis pronunciatis pro con-
fessis, definitiva tandèm prodiit Sen-
tentia ipsum condemnans ad ducen-
dam præfatam Barbaram in Uxorem,
quæ deindè in gradu appellationis con-
firmationem obtinuit coràm A. C. Gu-
glielmo. Non acquiescens tamèn duo-
bus his Judicatis Joannes Jacobus, de-
legari curavit Sacro huic Tribunali ul-
teriorem Causæ cognitionem, mihique
Commissione directa, Dubium sub-
3 scripsi = *An constet de Sponsalibus,
itaut si locus coactioni in casu &c.* =
Eoque in hodierna Audientia proposito,
responsum accepi = *Constare de Spon-
salibus, & esse locum coactioni* =

Sponsalia nàmque satis probari
visa sunt ex dictis positionibus à Bar-
bara productis in Curia Ecclesiastica
Aquisgranensi, ex quibus habetur,
quod Joannes Jacobus post Stuprum ei
illatum in florenti ætate septemdecim
4 annorum, promptum statim se obtulit
injuriam ejus honori irrogatam resar-
cire, ducendo ipsam in Uxorem;
Quodque sub fide hujusce promissionis
sæpissimè postmodùm repetitæ diutur-
num cum ea continuavit commercium
spatio annorum quatuordecim, ex quo
quinque suscepit Filios, quos semper
in suos agnovit, solutis necessariis sum-
ptibus tàm pro puerperiis, quàm
pro illorum alimonia, & educatione:
Cum autèm hujusmodi positiones in
5 contumacia Joannis Jacobi pluries
moniti, ac respondere detrectantis,
fuerint ab eadem Curia declaratæ pro
confessis, non est dubium, quin ex
eis plena oriatur probatio initorum
Sponsalium, cùm positiones pronun-
ciatæ a Judice pro confessis ob con-
tumaciam Rei respondere recusantis
equipolleant veræ confessioni ad *Text.* 6
in Cap. 2. de confess. in 6., ibique *An-
charan. n. 12.*, *Barbos. num. primo,
& 2.*, *& Passarin. n. 80.*, *& seqq.
Surd. cons. 360. n. 26. & seqq. Scac-
cia de Judic. lib. 2. cap. 7. quæst. 11.
num. 477.*, *& seqq.*, *Thesaur. quæst.
forens. lib. primo quæst. 6. num. pri-
mo*, *Ridolphin. in prax. Judic. part.
prima cap. 10. num. 93.*, *& 94. Mi-
chalor. de Positionibus cap. 32. n. 15.*,
& 16., & ità in similibus terminis re-
spondit Sacra Congregatio Concilii in
*Colonien. Sponsalium die 26. Apri-
lis* 1732., cujus resolutiones nostrum
Tribunal semper consuevit amplecti, 7.
ut passim dixit *Rota* signantèr *coràm
Molines decis. 939. num. 8. & coràm
Lancetta decis. 988, n. 8.*

Minimè refragante, quod de sty-
lo Rotæ, & Curiæ ficta hæc confessio
non admittatur ex notatis per *Ridol-* 8
*phin. in prax. part. prima cap. 10.
num. 102.*, *& seq.*, *Rot. post Fenzon. ad
Stat. Urb. decis. 41. §. fin.*, *& coram
Ludovis. decis. 460. num. 14.*; Nàm
hujusmodi Stylus procedit quidem 9
quoad Causas in Romana Curia instru-
ctas in prima Instantia; Minimè verò
quoad illas, quæ ad eam per appel-
lationem devolvuntur, in his enim
attendi debet Stylus Regionis, & Cu- 10
riæ, in qua Causa fuit introducta, &
judicata; Quapropter cum in Tribu-
nalibus Germaniæ, & signanter in Cu-
ria Ecclesiastica Aquisgranensi serve-
tur Juris Canonici dispositio expressè
declarans Reum pro confesso, qua-
tenùs legitimè monitus respondere re-
cuset, indè sequltur, quod cum eo- 11
dem Stylo debet nunc Sacra Rota
procedere in hujus Causæ Decisione,
ut advertunt in specie *Ridolphin. in
prax. Judic. part. prima cap. 10. n. 106.
Michalor. de Position. cap. 35. n. fin.*,
*Constantin. ad Statutum Urbis an-
not. 8. num. 352.*, *& seq.*, & ità pa-
riter processit Sacra Congregatio Con-
cilii

cilii in dicta *Colonien. Sponsalium die 26. Aprilis* 1732.

Frustrà verò ad elidendam probationem ex dictis Positionibus desumptam objiciebatur, quod pronunciatio positionum pro confessis facta in Curia Ecclesiastica Aquisgranensi nulla fuerit, & invalida, ex quo non præcesserit personalis monitio contra dictum Joannem Jacobum ad respondendum Po-
12 sitionibus pro forma requisita à *text. in Cap.2. de Confess. in 6.*, ut docent *Salust.Tyber. in prax. cap.*13. *num.*12., *&* 23. *Constantin. ad Stat. Urb. annot.* 8. *art.* 3. *num.* 357., *& sequen.*, *Rot. coram Coccin. decis.*1575. *num.*2. Ex facto enim constabat Joannem Jacobum non semel tantum, sed pluries fuisse ab eadem Curia monitum, ut responderet Positionibus à Barbara productis; Et quamquam non appareret ex actis, monitiones omnes à dicta Curia decretas eidem fuisse juridicè denunciatas, negari tamen non poterat, quin ultima saltem monitio, & peremptorius terminus ipsi assignatus, fuisset ad ejus notitiam legitimè deductus, cùm de illius intimatione retulerit penès acta publicus Nuncius, seù Pedellus, cui tamquàm
13 deponenti de re ad proprium officium spectante plena fides est adhibenda *Gloss. in Cap. Cum parat. versic. Suus Nuncius de appellat. Bockhn. Commen. in Jus Canonic. lib.* 2. *tit.* 3. §. 4. *num.* 43., *Rot. coram Ansaldo dec.*86. *num.* 11., *& in recent. decis.* 561. *num.* 14. *part.* 1., *& decis.* 92. *n.* 1. *part.* 12.

Parvique refert, quod ex dicta relatione Pedelli colligi nequaquam possit, utrum Intimatio fuerit personaliter facta Joanni Jacobo, seù potiùs Laurentio Schuvartz ejus Procuratori, cum ipse simplicitèr retulerit, se intimasse, non tamen expresserit, cui intimationem præsentaverit. Sive enim uni, sivè alteri dicta intimatio facta fuerit, in utroque casu verum esset, quod Joannes Jacobus fuerat legitimè monitus ad responden-
14 dum Positionibus, eratque pleniffimè servata forma à Jure in subjecta materia præscripta, quia cùm dictus Schuvartz fuisset per speciale Chirographum Procurator constitutus in hac Causa à Joanne Jacobo, intimationes contrà eum executæ perindè essent, ac si fuissent ipsi Constituenti personaliter præsentatæ *Jason. in leg. Eum* 15
qui num. 1. *Cod. de Procurat.*, *Scaccia de Judic. lib.*2. *cap.* 8. *num.* 666., *et* 671., *Ubert. de Citat. c.* 9. *n.*331., *et cap.* 14. *n.* 224., *Achill. de Graff. decis.* 16. *in fin. de dolo, et contumac. Rot. coram Molines decis.*810. *num.*2., *et seqq.*, *et in recent. decis.* 317. *num.* 6. *part.* 13.

Cæterum omnis cessabat difficultas super asserto defectu personalis Intimationis ex ea ponderatione, quod in singulis quibusque terminis à dicta Curia decretis ad respondendum Positionibus, Procurator Joannis Jacobi semper in Judicio comparuit proponendo excusationes, ob quas Principalis suus Judicio se sistere non poterat, novasque petendo dilationes, ut eisdem Positionibus responderet. Hujusmodi autem comparitiones factæ in termino à Procuratore præsupponunt citationes, atque intimationes legitimè executas *Menoch. de præsumpt.* 16
lib. 2. *præsumpt.*22. *num.*2., *Ubert. de citat. part.* 3. *cap.* 13. *num.* 99., *& seqq.*, *Barbos. Vot. decis.*58. *n.*27. *tom. primo*, *Rot. coram Caprara decis.* 445. *num.* 18., *& in recent. decis.* 81. *num.* 3., *& decis.* 91. *num. primo part.* 2., Et quatenùs etiam illæ non præcessissent, de ipsarum defectu opponi ampliùs non posset, cùm comparitiones factæ in termino sanent quemcumque defectum citationis, seù intimationis, ut communiter tradunt *Felin. in Cap.Cum sit Romana num.*15. 17
de Appellat. Ubert. de Citat. par. 3. *cap.* 16. *num.* 19., *&* 20., *Barbos. vot. decis.* 58. *num.* 25., *&* 26. *Rot. coram Seraphin. decis.*1296. *num.*2., *coram Caprara dec.*445. *num.*19., *& coram Falconerio decis.* 1. *num.* 7. *tit. de Sentent. excommunication.*

Nèc pronis auribus audire Domini valuerunt excusationem Joannis Jacobi, quod scilicet nunquàm ipse fuerit à suo Procuratore certior redditus de his, quæ in Judicio agebantur, & maximè de hujusmodi monitionibus, ac Decretis, quibus vocabatur ad respon-

ſpondendum poſitionibus. Ultrà quod
enim iſtiuſmodi exceptio nullatenùs
18 probata dici poterat, utpotè innixa
in ſola aſſertione ipſius Joannis Jaco-
bi, ac in fide ejus Procuratoris, qui
in hac Cauſa nullum probationis gra-
dum conſtituere valent, ut loquendo
de teſtimonio Partis dixit *Rot. eoràm
Coecino dec. 2341. n.36., et in Leo-
dien. electionis 9. Maii 1727. §. Eo
magis cor. Eminentiſſimo Corio*, & de
19 teſtimonio Procuratoris firmat, *text.
in Leg. fin. ff. de Teſtib. Leg. fin. Cod.
de Aſſeſſ. Can. Si Teſtes omnes §. Item
teſtes 4. quæſt.3. Rot. eoràm Falconer.
in Miſcellen. dec.8. num.10.*

Illa præterea inveriſimilis, atque
adeo inſubſiſtens detegebatur, nam
præter generalem præſumptionem,
quod Procurator cenſeatur certioraſſe
ſuum Principalem de omnibus, quæ
20 in Cauſa agebantur, ac præſertim de
iis, quæ ipſi præjudicium inferre po-
terant juxta *conſil.481. Romani*, quod
communiter ſequuntur *Honded.conſ.55.
num. 55. lib. 1. Maſeard. de probat.
concluſ. 554. num. 9. Lancellot. de at-
tentat. par.1. cap.1. n.101. Rot., coram
Puteo deciſ.100. in fin. lib.2., coram
Ludoviſ. dec.127. num. 4.* ibique *Ad-
den. num.11., et coram Molines de-
ciſ.1161. num. 5., et 6.* Conſtabat ul-
terius ex facto, Joannem Jacobum
fuiſſe ab eo plenè inſtructum de cæte-
21 ris Decretis in Curia Eccleſiaſtica
emanatis: Ipſe enim ſcivit iteratas
monitiones ſibi factas, ut Juramen-
tum præſtaret de veritate dicenda,
quod ibi *Reſpondendorum* appellant,
quibus tandem parendo ſpeciali Chi-
rographo dictum ſuum Procuratorem
munivit, ut præfatum Juramentum
ſuo nomine interponeret, cumque
per eamdem Curiam non fuiſſet ejus
Procurator ad jurandum admiſſus,
22 perſonaliter ipſe comparuit in Judi-
cio die 12. Octobris Anni 1736., di-
ctumque Juramentum emiſit.

Rurſus notitiam habuit de De-
creto in eadem Curia lato declarante
Poſitiones pro confeſſis, nam ad eva-
23 dendam judicialem coactionem ducen-
di Barbaram in Uxorem, quam juſtè
timebat ex cauſa dicti Decreti, quo
ſatis, ſuperque probata remanebant
Sponſalia cum ea contracta, Cauſæ
examen aſſumpſit ſuper meritis, exhi-
buitque allegationem propria manu
ſubſcriptam, qua probare nitebatur,
ipſum compelli non poſſe ad ineun-
dum cum ea Matrimonium: Ex qui- 24
bus omnibus non ſolùm falſa detegitur
aſſertio, quod Joannes Jacobus de
ſtatu Cauſæ non fuerit inſtructus, ſed
etiam validiſſima inſurgit præſumptio, 25
quod ipſe fuerit diſtinctè certioratus
de monitionibus ſibi factis ad reſpon-
dendum Poſitionibus: Si enim Pro-
curator eum certiorem reddidit de
omnibus aliis monitionibus, & Decre-
tis in Cauſa latis, omnis veriſimilitu-
do urget, ac præſumptio, ut eidem
pari Jure notificaverit monitiones ad
reſpondendum Poſitionibus, ex quibus
graviſſimum præjudicium ipſi obvenire 26
potuiſſet *Rot. cor. Comitul. dec. 119.
n.7., deciſ.131. num.7. par.2. diverſ.,
& coram Molines dec.1161. num.5.*

Sublata nullitate dicti Decreti
ex aſſerto defectu perſonalis monitio-
nis, conatu prorſus irrito illud inju-
ſtitiæ arguebatur eo ſub obtentu, quod
Joannes Jacobus hemiplegiæ morbo
correptus legitimo detineretur impe-
dimento ſe ſiſtendi in Judicio ad re-
ſpondendum poſitionibus: Objectio
enim corruere viſa fuit ex depoſitio-
ne duorum Teſtium aſſerentium Joan-
nem Jacobum eo ipſo tempore, quo
ſe impotentem prædicabat adeundi Cu-
riam Eccleſiaſticam, obiiſſe vias Ci-
vitatis, forumque, ac tabernas fre-
quentaſſe; Quocirca cum eidem Cu-
riæ plenè conſtiterit dictum Joan-
nem non ex cauſa morbi, ſed vo-
luntaria ejus contumacia tamdiù di-
ſtuliſſe in Judicium ſe conferre ad
reſpondendum poſitionibus, meritò
proindè poſt tot dilationes eidem con-
ceſſas, ac poſt undecim menſes inuti-
liter conſumptos ſuper reſponſione ad
dictas poſitiones, Decretum protulit,
quo illas pro confeſſis pronunciavit, ut
faciendum eſſe monent *Saluſt. Tiber.* 27
*in prax. lib.2. cap.2. num.13. Bockhn
comment. in Jus Canonic. lib.2. tit.14.
§.2. num.24. Ridolphin. in prax. par.1.
cap.10. num.93.*

Hactenus deducta ſatis eſſent pro
vindicanda validitate, & Juſtitia d.
Decre-

Decreti, Cæterum in pleniorem confutationem adductarum exceptionum addebant Domini, quod cum Joannes Jacobus post latum hujusmodi Decretum nullam ab eo interposuerit appellationem, quinimmò comparuerit in Judicio, ibique prosecutus fuerit defensionem Causæ super meritis, allegando rationes, ob quas cogi non posset ad contrahendum Matrimonium, simulque institerit pro Causæ definitione, datum profectò ei non erat post tacitam approbationem d. Decre-
28 ti ex his actibus inductam illius validitatem, & justitiam amplius impugnare, ut in similibus terminis notant *Gratian. cap.*228. *num.* 8. *Rot. coram Priol. dec.*157. *num.*3., *& in recen. dec.* 183. *num.*4. *part.*16.

Constito ex his de validitate, & justitia præfati Decreti, annuendum sanè non erat purgationi moræ, seu restitutioni in integrum a Joanne Jacobo adversus illud petitæ, quoniam contra Decretum declarans Positiones pro confessis in contumaciam Rei legitimè moniti, & respondere detrectantis, nèc purgatio moræ, nèc restitutio in integrum conceditur post
29 latam Sententiam super meritis, ut in puncto firmat *Mich. de Position. c.* 47. *n.*17. *Osasch. dec.*87. *a n.*4. *ad seqq.*, & hanc opinionem secuta fuit Sacra Congregatio Concilii in *d. Colonien. Sponsalium die* 26. *Aprilis* 1732.

Idque multò facilius in subjecta specie admittendum erat, quia non solum contraria nulla afferebatur pro-
30 batio his, quæ in positionibus continentur, sed imò ex confessione ipsius Joannis Jacobi magna insurgebat præsumptio promissionis Matrimonii; nam in responsionibus ab eo datis dictis Positionibus post latam Sententiam super meritis, apertè admittitur Stuprum Barbaræ illatum, ac diuturnum Commercium cum ea habitum spatio annorum quatuordecim: Ex hac autem diuturna consuetudine non levis oritur præsumptio initorum Sponsalium, cum ab omni distet verisimilitudine, quod Puella cæteroquin honesta, ut Parochus testatur, ac natalibus non impar dicto Joanni Jacobo tamdiu corporis sui copiam eidem facere voluerit sine promissio- 31
ne Nuptiarum, ut ad rem advertunt *Ciarlin. contr.*164. *num.* 66. *Sanchez de Matrim. lib. primo disput.* 22. *n.*6. *Anaclet. in Jus Canon. de Sponsal., & Matrim.* §. 4. *num.* 68. *Rot. coram Falconer. decis.*4. *num.*3. *tit. de Sponsal.*, *& in Romana Sponsal.* 24. *Januarii* 1738. §. *Tota coram R. P. D. meo Nunez.*

Cum itaque ex huc usque deductis plenè constet de diuturno concubitu a Joanne Jacobo habito cum præfata Barbara sub promissione Nuptiarum necessariò sequebatur eum Juris remediis cogendum esse ad contrahendum cum ipsa Matrimonium, quia cum eadem Barbara intuitu ipsius promissionis corpus suum ei tamdiù tradiderit, sicque ex sua parte contractum 32
impleverit, consequens erat, ut etiam Vir dictum contractum perficere teneretur ducendo ipsam in Uxorem ad *text. in Cap. primo de adulter.*, *& stupr. Reiffenst. ad lib.*4. *decret. tit.* 1. *de Spons. num.*115. *Sanchez de Matrimon. lib. primo disput.*9. *num.* 3., *& disp.*44. *per tot. Rot. coram Falconer. decis.*4. *num.*4. *tit. de Sponsal.*, *& in recent. decis.* 767. *num.* 2., *& seq. part.*18. *& in Romana Sponsalium* 24. *Januarii* 1738. §. *Constabilito*, *& seq.*, *& in Confirmat.* 8. *Junii* 1739. §. *Et sanè coram R. P. D. meo Nunez*. Tantoque magis locus esse videbatur hujusmodi coactioni Joannis Jacobi, cum duo supersint Filii per eum ex 33
tali Commercio suscepti, ut hanc circumstantiam ponderando dixit *Rot. coram Falconerio d. dec.* 4. *num.* 5. *tit. de Sponsalibus*.

Et ita utraque Parte informante responsum fuit.

R. P. D. NUNEZ

Barchinonen. Sponsalium

Lunæ 26. Novembris 1742.

ARGUMENTUM

Qui Sponsalia contraxit cum Fœmina honesta, & æqualis conditionis purè, & absolutè, & absque ulla adjectione præventivi consensus Matris, ea adimplere tenetur, & est locus coactioni, præsertim si deindè idem consensus accedat.

SUMMARIUM

1 F*acti series*, & num. seqq.
4 *Dilatio petita ad protrahendam resolutionem Causæ Sponsalium, quæ celerem requirunt expeditionem, non est concedenda.*
5 *Sponsalia probantur contra Virum ex examine testium Fœminæ non conjunctorum.*
6 *Ex mandato Procuræ utriusque Sponsi ad effectum celebrandi Matrimonium.*
7 *Ex supplici libello a Viro porrecto Superiori pro obtinenda super Denunciationibus dispensatione.*
8 *Ex confessione ad interrogatoria emissa per eumdem Virum.*
9 *Confessio extrajudicialis in Causis Civilibus plenam probationem facit de æquitate Canonica.*
10 *Et etiam de Jure Cæsareo, si fuerit pluries repetita variis, in locis coram multis testibus, & in Tribunali sub juramento, firmoque animo emissa, nec non accedentibus prædictis adminiculis, plenissimam probationem constituit.*
12 *Nimis indignum est propriam solemnem impugnare confessionem.*
13 *Non præsumitur cum adjectione conditionis præventivi interventus assensus Matris is Sponsalia contraxisse, qui ipsa Sponsalia secretò contraxit, et deindè ad ineundum Matrimonium Procuratorem constituit, ne executioni Sponsalium Mater, ac cæteri Consanguinei impedimentum præberent.*
14 *Item excluditur per testes deponentes se audivisse totum oppositum ab ipso Renuente*, & n. 15.
16 *Nec non per declarationem ipsius Matris contrarium asserentis.*
17 *Constat de repromissione Sponsæ ex depositione testium affirmantium Virum fassum fuisse se mutuam fidem futuri Matrimonii ab eadem Sponsa accepisse.*
18 *Urgentius ex supplici libello, Sponsæ etiam nomine, exhibito pro facultate ineundi Matrimonium sine denunciationibus.*
19 *Et ex mandato Procuræ, quod Sponsa pro celebrandis Nuptiis exaravit.*
20 *Repromissio deduci potest ex indiciis, conjecturis, et signis.*
21 *Constito de Sponsalibus, Sponsus renuens cogi debet opportunis remediis ad contrahendum Matrimonium.*
22 *Maximè si Sponsalia sint jurata.*
23 *Nec periculum scandalorum, & rixarum timeri possit.*

DECIS. XLIII.

Ad Vot.I. sub num. 172. & ad Vot.IV. n. 53. & seqq., & ad Vot.V. num.9, & ad Vot.IX. sub num. 175. 5. Hic etenim.

POSTQUAM Franciscus Puyol *sub prima die Januarii 1741.* Sponsalia purè, & absolutè contraxit cum honesta Puella Rosa Galivert sibi non minùs pari conditione, quàm
mutuo amore devincta, & nedùm 1
hanc Nuptiarum promissionem ex ipsius ore publicè panditam *sub die vigesima dicti Mensis* speciali Apocha à se conscripta, & juramento interposito ratam habuit, sed omnem insuper curam, studiumque impendit, ut vel præsidio dispensationis à consueta solemnitate Denunciationum, vel per Mandatum Procuræ utrimque ferè contemporaneè exaratum absque ulla mora promissam fidem per Matrimonii celebrationem impleret; idem Franciscus instigationibus Matris, nonnullorumque Consanguineorum ægreferen-

rentium has Nuptias obsecundans, & separatim in quadam privata Domo custodiæ causà detentus, adhæsit tandem consilio se exequutioni Sponsalium opponendi, & sub prætextu, quod hæc fuissent conditionalia, & à Matris assensu dependerent, atque in eis omninò defuerit mutua dictæ Puellæ repromissio, quodque ipse ulteriùs alteri Fœminæ Nuptiarum fidem antecedenter dedisset, Matrimonium cum Rosa contrahere renuit.

Ob hanc Francisci inconstantiam, & instantaneum recessum à priori ejus enixa voluntate, non aliàs Rosæ suæ indemnitati prospicere datum fuit, quàm eum vocando in Judicium coram Vicario Generali Barchinonensi,
2 & res adeò feliciter juxta ipsius Fœminæ vota cessit, ut nedùm Judex ex testium depositionibus, formalique eorumdem examine, nec non ex aliis quamplurimis documentis exceptionum Francisci insubsistentiam exuberanter prænoverit, & sua Sententia postmodùm statuerit constare de legitimis Sponsalibus per eum cum Rosa contractis, illumque ad ineundum Matrimonium esse absolutè cogendum; Verum & ipsamet Mater jam certior reddita, quod promissio Nuptiarum absque ulla sui consensus conditione à Filio usque ab initio peracta fuerat, tam ante dictam Sententiam, quam successivè post ipsam evulgatam promotæ liti solemniter renunciavit, & unà simul declarationem emisit, sibi, & ferè aliis omnibus Consanguineis nil aliud maximè cordi esse, nisi quod Filius *Deo*, *Juri*, *& conscientiæ obtemperaret*, & in Uxorem ducendo præfatam Rosam, *re ipsa*, *& factis Sponsalia exequeretur*.

Verùm Franciscus adhærens potius paucis quibusdam Affinibus Nuptiis hujusmodi acerrimè repugnantibus, quàm propriæ Matri, ac reliquis
3 Consanguineis illas enixè cupientibus, quinimò avulsus ab ipsa Matre, se trahi permisit ad appellandum à Sententia Vicarii Barchinonensis, & Acta ad Urbem transmisit, ut statim in hoc Sacro Tribunali Causam dictorum Sponsalium prosequeretur; Sed, cum ferè post annum à die hujusmodi Actorum transportationis, & post traductum concorditer Processum, persolutamque mercedem traductionis ab utroque Causæ Patrono, præviaque fide Notarii Sacræ Rotæ, quod fuerant in Causa soliti termini ad formam Apostolicarum Constitutionum, & Decreti hujus Sacri Auditorii, vigore Commissionis mihi directæ, Francisco haudquaquam contradicente, congruum subscripserim dubium = *An constet de Sponsalibus, itaut sit locus coactioni in casu &c.* =

Hinc præcitatus Franciscus imminens videns illius examen, probèque conscius sui mali juris, instare cœpit pro dilatione, eo quod Processus in actis nondùm fuisset ab eo productus, nondumque elapsum esset biennium ad prosequendam appellationem ei competens, & unà simul expostulavit admitti quosdam articulos pro examinandis formiter testibus super prætensa existentia conditionis materni assensus Sponsalibus adjectæ, nec non asserto defectu eorumdem repromissionis ex parte Rosæ, ac super Scandalis ex his Nuptiis suborituris. Verùm cum Ego hanc instantiam, non retardata Propositione Causæ, ad Sacram Rotam remiserim, & hoc decretum, petente dicto Francisco ejusdem circumscriptionem, tùm Reverendissimus P. D. meus Calcagninus Decanus, tùm R. P. D. Auditor Signaturæ Justitiæ concordi voto approbaverint; Ideò à me hodie proposito dicto dubio, acriusque dicto Francisco insistente pro dilatione, Domini rectè animadvertentes præmissa unicè opponi ad protrahendam resolutionem Causæ Sponsalium, 4
cæteroquin sollicitè expediendam, neque à Francisco impugnari Acta Processus, qui post ipsius traductionem, ita mandante ejusdem Francisci Agente, fuit utrique Causæ Patrono communicatus, satiùs duxerunt, rejectis his exceptionibus = *Affirmativè in omnibus* = respondere.

Nam de contractu Sponsalium inter Franciscum Puyol, & Rosam Gallivert initorum, satis superque constare apparuit tùm ex formali examine plurium testium non conjunctorum, 5
seu familiarium prædictæ Rosæ, sed aut

aut Artificum prorsus extraneorum , aut Sacerdotum , seu Civium Barchinonensium, qui sensu unanimi, & præstito juramento , de conclusione controversorum Sponsalium deposuerunt, tum ex Apochą seriò conscripta ab ipso Francisco Puyol , qua rata habuit ea-
6 dem Sponsalia ; Tùm ex mandato Procuræ ab utroque Sponso exarato , ut in executionem antecedentis contractus optatum Matrimonium celebraretur ; Tùm ex simili supplici libello per recensitum Puyol subscripto , & Vicario Generali porrecto pro obti-
7 nendą opportuna facultate ineundi cum Rosa Matrimonium absque prævio interventu denunciationum , in quo idem dicta Sponsalia , mutuasque illorum ratificationes exposuit ; Tùm ex solemni , & formali depositione
8 ipsius Francisci Puyol , qui interrogatoriis respondens se contraxisse , ac ratificasse dicta Sponsalia , & petiisse dispensationem à dictis denunciationibus negare ausus non fuit; Quæ quidem omnia præsertim simul juncta dubitari nequibat , quin concludentem probationem Sponsalium constituerent , ut promiscuè ponderant *Panimol. decis.* 23. *annot.* 1. *num.* 13. , *& Rot. in rec. dec.* 25. *num.* 1. *&* 2. *part.* 4., *coram Molin. decis.* 1325. *num.* 2., *in Majoricen. Sponsalium* 29. *Jan.* 1712. §. *Ea ratione coram cl. mem. Scotto* , *& in Leodien. seù Aquisgranen. Sponsalium* 3. *Februarii* 1741. §. *Sponsalia*, *& per tot. coram R.P.D. meo de Thun.*

Haud officiente , quòd dicti testes deposuerint ex ore Francisci , qui eis Sponsalia à se inita revelavit , & ideò veluti innixi confessioni extrajudiciali dicti Francisci gradum perfectę probationis non attingenti , nullo numero haberi promereantur . Ultraquod enim de æquitate canonica etiam confessio extrajudicialis in Causis his-
9 ce Civilibus absque præsidio aliorum argumentorum pro plena probatione haberi poterat juxta *text. in Can. Juramento quæst.* 3., & tradita per *Mascard. de Prob. concl.* 347. *n.* 57., *& seq.*, *Angel. de confes. tom.* 1. *lib.* 1. *quæst.* 8. *limit. n.* 1. *& seq. Card. de Luc. de Judic. disc.* 23. *n.* 22. *Rot. cor. Buratt. decis.* 317. *n.* 6., *& dec.* 792. *n.* 7. cum aliis , quos refert *Constant. Vot. dec.* 199. *n.* 33. *& seq. tom.* 1. Inspecto ulterius rigore juris Cæsarei, certum erat , hujusmodi confessionem nedum veluti pluries 10
repetitam , variisque in locis coram tot testibus , & in ipsamet Curia Episcopali sub juramento , firmoque animo emissam , sed etiam uti suffultam adminiculis prædictæ apochę, Mandatorum Procuræ , supplicum Precum , nec non formalis depositionis ipsius Francisci in superiori §. recensitis , implere gradum plenissimæ probationis, ut in proposito dixerunt *Felin. in Cap. Si cautio* 13. *num.* 39. *de fid. Instrum.*, *Mascard. de probat. conclus.* 347. *n.* 69. *Card. de Luc. de Judic. disc.* 23. *n.* 23., latè *Constant. d. Vot. dec.* 199. *a n.* 7. *ad* 17., *& Rot. coram Merlin. dec.* 718. *num.* 16. , *cor. Cels. dec.* 306. *n.* 7. *& cor. Caprar. dec.* 611. *num.* 9.

Nèc concludenti demonstrationi Sponsalium ex præmissis uberrimè resultanti quidquam detrahere visæ sunt exceptiones ex præcitato Francisci 11
examine elicitæ , quod nempè ipse priusquam Sponsalia cum dicta Rosa contraheret , dedisset fidem Nuptiarum Puellæ filię cujusdam Josephi Comas ; quod non alias promiserit dictæ Rosæ , se eam in Uxorem ducturum , quam sub explicita conditione præventivi assensus suæ Matris ; quodque huic Sponsioni reciproca repromissio præfatæ Rosæ ullatenùs non accesserit. Siquidem primæ assertioni dicti Francisci directè obstabat præcedens ipsius confessio emissa in publico , atque jurato Instrumento constitutionis specialis Procuratoris ad Matrimonium cum Rosa celebrandum , quod nempè idem nulla cum alia persona Sponsalia eousque contraxerat , & ideò nimis indignum erat , quod ipse hodiè huic solemni confessioni adeò impu- 12
denter resisteret juxta vulgatum principium *text. in Leg. Generaliter* 13. *Cod. de non numer. pecun.*

Prætensam verò adjectionem conditionis præventivi interventus assensus Matris (a) æquè perspicuè excludebat tùm celebratio Sponsalium secretò inita , & successiva sollicitudo Fran-

(a) *Vid. Vot. IX.* §. *Nil pariter , & seq.* , *p.* 203.

Francisci contrahendi effectivè Matrimonium ope specialis Procuratoris præcisè ad id constituti, ne exequutioni Sponsalium ipsamet Mater, ac
13 cæteri Consanguinei tunc reluctantes impedimentum præberent, & ut iisdem etiam invitis eum Rosa nuptias iniret; Tùm depositio Sacerdotis *Valbona*, cui pereunctanti de veritate istius suppositæ conditionis ipse Fran-
14 ciscus respondit, se dictæ Rosæ absolutè Nuptiarum fidem dedisse, & causam Matris dissensus ignorare; tùm non dissimile testimonium Presbyteri Congregationis Missionis, cui pari-
15 formi sinceritate ipse pandidit, quod quamvis nosceret Matrem fore hisce Nuptiis cum Rosa contradicturam, adhuc easdem eum ea contrahere statuerat; tùm etiam duplex solemnis declaratio ipsiusmet Matris Francisci, qua in exonus conscientiæ patefecit, quod ideò exequutioni Sponsalium fi-
16 lii se opposuit, quia inconsultò authumavit intercessisse conditionem sui assensus, & quod, ut primum contrarium novit, ab judicialibus actibus recessit, nèc aliud sibi esse cordi professa fuit, nisi *quod Filius secundum Deum, Jus, & onus conscientiæ operaretur*; Quæ quidem omnia contingere nequivissent, si verè usque ab initio sub conditione Materni assensus Franciscus dicta Sponsalia celebrasset.

Et deniquè suppositus defectus opportunæ repromissionis ex parte Ro-
17 sæ longè majori perspicuitate cessabat nedum ex clara depositione omnium testium asserentium Franciscum fassum fuisse se mutuam fidem futuri Matrimonii ab eadem Rosa accepisse, sed & urgentius ex supplici libello ejus etiam nomine exhibito pro facul-
18 tate ineundi Matrimonium absque prævio interventu denunciationum, & ex mandato Procuræ, quod ipsa Rosa
19 pro celebrandis his Nuptiis exaravit, cum ceteroquin, posita ex parte unius promissione, mutua ex altera parte repromissio non jam his factis, & probationibus indigeret, sed ex simplici-
20 bus quoque indiciis, conjecturis, & signis deduci posset juxta perpensa per *Rot. coram Cavaler. dec.* 421. *num.*1., *coram Molin. decis.*1325. *num.*2., & *seqq.*, & *in dicta Majoricen. Sponsalium* 29. *Januarii* 1712. *dicto* § *Ea ratione coram cl. mem. Scotto*.

Constabilita autem perfectione Sponsalium inter Franciscum, & Rosam initorum, indubitati juris erat eum opportunis remediis cogi debere ad Matrimonium cum Rosa contrahendum juxta apertissimos *textus in Cap.* 21
Præterea, & *Cap. Ex literis de Sponsal.*, & *Matrim.*, communemque sententiam Canonistarum, de qua *Gonzal. in dicto Cap. Præterea num.* 8., *Piringh. in Jus Canon.lib.*4. *tit.*1.*n.*17., *Schmier Jurisprudentia Can. Civil. part. prima de Sponsal. cap.*4. *num.*20., & præter resolutiones Sacræ Congregationis Concilii, hoc Sacræ Rotæ Auditorium *coram Coccin. dec.* 1834. *per tot.*, *coram Molin. dec.*1325. *num.*18., *in recentior. dec.*163. *num.*3. *part.*9., & *dec.*142. *num.*6. *part.*15. Præsertim quia agebatur de Sponsalibus jurisjurandi religione munitis, nec non pluries solemniter ratihabitis, & ideò 22
certius exequutioni mandandis, prout post *text. in dicto Cap. Ex literis* observant *Sanch. de Matrim. lib.*1. *disput.*29. *num.*5., & *Rot. coram Ansald. dec.*516. *num.*14., & *sequentib.*, & *in Moguntina Sponsalium* 20. *Novembris* 1741. §. *Potissima*, & §. *final. coram R.P.D. meo Molino*.

Spreto diffugio ad periculum scandalorum, quæ inter Affines, seu Consanguineos utriusque Sponsi ob hujus Conjugii celebrationem oriri possent, & propter quæ a coactione sit abstinendum, quia cum Mater 23
Francisci, ferèque omnes ipsius Affines, & Consanguinei, qui in Curia Episcopali Barchinonensi exequutioni Sponsalium se opposuerunt, hodiè a quacumque contradictione destiterint, imo summoperè exoptent, quod datam fidem Franciscus Rosæ servet, & cum ea Matrimonio copuletur, & nulla inter utrumque Sponsum adsit disparitas conditionis, improbabilis undiquè, atque chimericus necessariò in hypothesi remanebat jactatus timor rixarum, & scandalorum, qui, ut justam causam resiliendi a Sponsalibus, & desistendi a coactione suppeditet, constare debet, quod vel a ma-

a magna conditionis Sponsorum disparitate, vel alia gravi circumstantia procedat, ac ferè certus, & imminens existat, ut benè explicant *Bos. de Matrim. cap.11. num.167., Marcian. disputat. Jur.77.num 17.& seq.,Dicastil. disp. 4. num. 181., & Piton. discept. Eccles.42. num.88., & seqq.* Et ita unica &c.

EMINENTISSIMO BUSSIO

Majoricen. Sponsalium.

Ven. 1. *Julii* 1746.

ARGUMENTUM

Quomodo constet de Sponsalibus. Morbus chlorosis Sponsæ superventus non est causa,cur Sponsus resilire possit a Sponsalibus.

SUMMARIUM

1 *Facti species.*
2 *Sponsal a sunt futurarum Nuptiarum mutua promissio.*
3 *Sponsalia esse perfecta probantur, si constet de mutuo consensu a Sponsis expressè dato in traditione, ac receptione annulorum, & confirmato a successivis muneribus, & pluribus Sponsi epistolis amatoriis.*
4 *Multoque magis si Sponsus occasione respondendi Positionibus fassus fuerit ea mutuo consensu contracta fuisse.*
5 *Propria oris confessio superat quodcumque genus probationis.*
6 *Accedentibus prædictis probationibus Sponsa fundatam habet intentionem pro obtinenda Sponsalium executione.*
7 *Sponsalia esse contracta per vim, & metum demonstrari debet gravissimis probationibus, & argumentis penè invincibilibus.*
8 *Metus assertus adhibitus contra Sponsum ad contrahenda Sponsalia excluditur ex ipsius contraria confessione, ex amatoriis epistolis Sponsæ post Sponsalia directis, & ex depositionibus testium metum in Sponsalibus adfuisse negantium.*
9 *Testes contra eos inducentem plenè probant.*
10 *Consensus requiritur tàm ad perficiendum Contractum, & ad subjiciendos Contrahentes vinculo obligationis;*
11 *Quàm ad effectum resiliendi a nexu initæ obligationis in perniciem alterius Contrahentis.*
12 *Fides est adhibenda Sponsæ cum Juramento neganti se nunquam dedisse assensum pro rescissione Sponsalium præsertim deficientibus probationibus in contrarium.*
14 *Ob superventum Sponsæ morbum Sponsalia rescindi possunt etiam jurata*, & num. 15.
16 *Veluti si Mulier leprosa, paralitica, vel oculum, aut nasum amitteret.*
17 *Non autem si agatur de temporaria, vel accidentali infirmitate*, & num. 18.
19 *Virgines morbo chlorosis laborantes plerumquè Matrimonio copulatæ sanantur.*
20 *Sponsus, qui purè, & sine omni conditione fidem dedit, commonendus est, & modis omnibus inducendus, ut præstitam fidem observet.*

DECIS. XLIV.

Ad Vot.III. num.11. & Vot.V. num. 7. & 9.

Sponsalia quæ anno 1742. contraxerat Antonius Triay cumPuella Joanna Maria Cosanti, & 1
Rexach, post biennium petiit dissolvi coram Vicario Generali Curiæ Ecclesiasticæ Minoricæ triplici de causa, scilicet, quod ipse eisdem Sponsalibus vi, & metu suorum Parentum assentitus fuerat; quod mutuo Partium consensu remanserant dissoluta; & demum, quod superventus morbus chlorosis venustam Sponsæ faciem in pallidam verterat. At dictus Vicarius Generalis,neglectis tamquam nullo legitimo documento comprobatis duabus primis causis, tertiæ adhæ-

adhæsit, & per Sententiam declaravit dissolutionem præfatorum Sponsasalium, à qua reclamante Puella ad S. Sedem, commissa mihi fuit Causa, pro cujus disquisitione dato consueto dubio = *An constet de Sponsalibus*, *et sit locus Canonicæ coactioni* = eoque ad illius instantiam hodiè per contradictas proposito, responsum habui in omnibus affirmativum.

Constat profectò de Sponsalibus inter Antonium, & Joannam Mariam initis; Cum enim illa sint futurarum
2 Nuptiarum mutua promissio ad *text. in Can. Nostrates 30. quæst. 5.*, cumque mutuus consensus a Sponsis expressus fuerit coram utriusque eorum congre-
3 gatis Parentibus in traditione, ac receptione annulorum, fueritque confirmatus a successivis muneribus, & pluribus epistolis amatoriis, in quibus Sponsus amore fervens liberum Sponsalium consensum erga *la volsuta mia Giovanna Maria Coranti*, *& Rexach* repetebat, manifestè consequebatur de Sponsalium perfectione dubitari minimè posse, ut per *text. in leg. 1. & 2. ff. de Sponsalib.* docent *Card. de Luc. de Matrim. disc. 8. n. 4. Rot. dec. 6. num. 1. & 2. tit. de Sponsal., & Matrim., & decis. 572. n. 1. & 3. cor. Rmo Crispo*.

Potissimum, quia Antonius occasione respondendi Positionibus in exordio litis a Joanna Maria exhibitis celebrationem Sponsalium mutuo con-
4 sensu constabilitam ultrò fassus fuit; proindèque, si in judiciis principem obtinet locum probatio, quæ ex proprio Collitigantis ore procedit, ut in ter-
5 minis tradunt *Sanchez de Matr. lib. 1. disput. 9. num. 13. Rot. coram Burat. decis. 143. num. 3., & in Novarien. Sponsalium 1. Julii 1693. §. Demum coram bon. mem. Muto*; Utique fundata dicenda erat intentio Joannæ Mariæ de probatione Sponsalium, eo-
6 rumque executione meritò contendentis ex firmatis per *Rot. coram Falconer. tit. de solut. dec. 14. num. 2., & in altera Majoricen. Sponsalium 25. Aprilis proximè præteriti §. Ut autem coram Me*.

Ad effugiendam autem executionem dictorum Sponsalium numeris omnibus absolutorum, nullam apud Dominos promeruerunt animadversionem exceptiones ab Antonio propositæ coram Vicario Generali Minoricæ. Assertus namque timor, ac metus, undè Antonius contendebat se coactum, & non ex libera sui voluntate Sponsalibus consensum præstitisse, qui gravissimis probationibus, & argumentis 7
penè invincibilibus demonstrari debet ad tradita per *Reiffenstuel. in Jus Canon. lib. 1. tit. 40. §. 4. num. 76. Menoch. de præsump. lib. 3. præsump. 126. num. 1. Mascard. de Probat. conclus. 1056., & 1057. num. 1., & seqq.* apertissimè excludebatur, tùm ex re- 8
latis positionibus, tùm ex nonnullis amatoriis epistolis constantem Antonii voluntatem patefacientibus, tùm denique ex depositionibus testium, quibus, veluti inductis ab ipsomet Antonio, plenam fidem adhibendam esse 9
docent *Panimoll. dec. 23. annot. 1. n. 18. Rot. coram Burat. dec. 143. num. 23., coram Falconer. de Miscell. decis. 35. num. 4., & in Novarien. Sponsalium 1. Julii 1693. §. 2. coram bon. mem. Muto*.

Consensus verò Sponsalium dissolutionis præstitus a Joanna Maria, ultra quod præsidium expectabat opportunæ probationis, qui sicuti pernecessè requiritur ad perficiendum 10
contractum, & ad subjiciendos Contrahentes vinculo obligationis ad *text. in §. Omnium Instit. de Actionib. leg. Actionum 25. in princip. vers. In personam ff. de obligat., & action.*, ita prætermitti non debet ad effectum resiliendi a nexu initæ obligationis in 11
perniciem alterius Contrahentis ad *text. in leg. Illud in fin. Cod. de collation. l. Quamvis Cod. de transact. leg. Perfecta Cod. de donation.*; tam longè erat, quod ex parte Antonii demonstrari posset, quin potius Joanna Maria jurisjurandi religione declaraverit se dissolutioni Sponsalium assensum suum nunquam præbuisse; huic autem juramento, contrariis præser- 12
tim deficientibus probationibus, plurimum deferendum esse dixit *Rot. in recent. dec. 621. n. 12. par. 18. tom. 2. et in d. Novarien. Sponsalium 1. Julii 1693. §. Et omnia cor. bo. me. Muto*.

Quibus omnibus summum robur addebat Sententia Ordinarii, qui spretis assertis violentiis Antonio illatis , nullaque habita ratione de commentitio utriusque Sponsi dissensu , qui de per se aptus fuisset ad executionem Sponsalium denegandum, unicè motus ex impictis infirmitatibus Joannæ Mariæ superventis , pronunciavit esse locum dissolutioni Sponsalium . Quamobrem eò minus integrum erat ulteriorem instaurare quæstionem super
13 relevantia dictarum exceptionum, quò plus authoritatis judicio Ordinarii tribuendum esse in puncto firmavit *Rot. in Majoricen. Sponsalium 29. Januarii 1712. §. finali coram clar. mem. Card. Scotto* .

At enim verò si tam incussio metus , quam jactatus utriusque Contrahentis recessus a Sponsalibus opportunis carebant documentis , multòminus hujusmodi perfectorum Sponsalium dissolutioni legitimam causam præbere poterat superventus morbus chlorosis , undè febri laborare , capitisque doloribus angi visa fuit Joanna Maria , adeoùt sicuti Antonius, qui a Portu Mahonis Massiliam transfretaverat perfectius disciturus Aromatariam artem , ad Patriam reversus Sponsæ faciem optimo destitutam colore , ac undiquè pallore perfusam
14 invenit , ita ejusmodi morbi exceptione se tueri valeat , ne ad exequenda Sponsalia condemnetur ad *text. in Cap. Quemadmodum 25. §. Quod si de Jurejuran.*

Quandoquidem ponderabant DD. Innocentium III. in d. Decretali enumerasse quidem nonnullas species gravium , ac perpetuarum infirmitatum , ob quarum supervenientiam fit
15 Viro potestas resiliendi a Sponsalibus etiam juratis , veluti si Mulier fieret non solum leprosa , sed etiam parali-
16 tica , vel oculum , vel nasum amitteret ; Neutiquam tamen Sanctissimum legislatorem voluisse , ut qualibet temporaria , & accidentalis infirmitas Sponsalia legitimè contracta dissolve-
17 ret , prout consentaneè ad d. *text. in Cap. Quemadmodum §. Quod si de jurejuran. , & in Cap. final. de Conjug. Lepros.* docent Canonistæ , ac Theologi , & præsertim *Rosignol. de Sponsalib. lib. 2. prænot. 10. n. 3. Guttierez de Matrim. cap. 32. in fin. Dicastill. de Matrim. , & Sponsalib. disput. 1. dubit. 41. num. 589.*

Propterea que cum ex luculento testimonio plurium Medicorum , qui ex decreto Vicarii Generalis Minoricæ deputati fuerunt ad invisendam Joannam Mariam , abundè constiterit Puellæ morbum nèc gravem fuisse , neque perpetuum , qualem exigunt Sacri Canones , ut Sponsalia ritè dissolvi possint ; quinimò Antonio Sponso ad Patriam redeunte febrim , capitisque dolores cessasse , profectò nullus supererat titulus, undè præmemoratus Antonius datam fidem de 18
ineundo Matrimonio implere non teneretur . Et quamvis reliquiæ morbi chlorosis penitus extinctæ non fuerint in Joanna Maria modico pallore detenta , adhuc tamen tam longè est ejusmodi levem immutationem vultus executioni Sponsalium injicere moram , ut potius experientia rerum magistra compertum sit Virgines prædicto morbo laborantes plerumque
Matrimonio copulatas sanari juxta Hy- 19
pocratis sententiam in *lib. de morb. Virgin. num. 30. Zacch. quest. Medic. legal. lib. 9. tit. 10. quæst. 5. num. 22.*

Quoties igitur constabat de Sponsalibus ritè , ac rectè celebratis , nullaque occurrebat legitima causa , quæ illorum exequutionem præpediret , obvia , & planè facilis erat affirmativa resolutio secundæ partis propositi Dubii , in qua de canonica coactione quærebatur , quoniam Antonius , *qui de Matrimonio contrahendo purè , & sine omni conditione fidem dedit ,
commonendus est , & modis omnibus* 20
inducendus , ut pristinam fidem observet juxtà optimum *text. in Cap. 2. in princ. de Sponsal. , & Matrim. Campanil. in divers. jur. Canon. rubr. 1. sub n. 53. , Rot. coram Molin. dec. 1325. num. 18. , cor. Falconer. de Miscellan. decis. 35. num. 2. , & in Majoricen. Sponsalium 25. Aprilis proximè præteriti §. Quo vero coram Me* .

Et ita per contradictas &c.

R.P.D.

R. P. D. CLEMENTE DE AROSTEGUI

Majoricen. Sponſalium.

Lunæ 27. Febr. 1747.

Confirmatoria præcedentis.

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Deciſione.

SUMMARIUM

1 *Facti ſpecies.*

2 *Sponſalia fuiſſe perfectè contracta probatum remanet, ſi præſentibus, & collaudantibus communibus Parentibus alter alteri ex Sponſis futuri ineundi Connubii fidem promiſit, repromiſitque cum mutua annulorum traditione; ſi Sponſus eamdem fidem ratam habuit in amatoriis ſuis epiſtolis ad Sponſam datis, & eadem Sponſalia apud Judicem faſſus fuerit.*

3 *Qui prætendit Sponſalia inita fuiſſe per vim, & metum, debet probare eum interveniſſe metum, qui conſtantem quoquè virum perterruiſſet.*

4 *Excluditur in Sponſo dictus metus, quoties conſtat, quod poſt Sponſalia ipſe Sponſus ultrò Sponſæ conſcripſit epiſtolas maximè plenas amoris, & teſtes deponunt mutua, liberaque voluntate abſque ulla vi, aut metu celebrata fuiſſe Sponſalia.*

5 *Juratæ depoſitioni Sponſæ affirmantis ſe nunquam dediſſe conſenſum, ut Sponſalia diſſolvantur, fides eſt adhibenda, quoties nulla adeſt contraria probatio.*

6 *Superventus morbus chloroſis non eſt ejus generis, ut Sponſalia dirimere poſſit.*

7 *Hæc ægrotatio eſt temporaria, ut facilè, cum Virgo Mulier evaſerit, perfectè ſanari poſſit.*

DECIS. XLV.

Ad Vot. V. num. 7. 89.

Adverſus Rotalem Sententiam, quæ *poſt Deciſionem editam per contradictas die 1. Julii ſuperioris anni coram R. P. D. Buſſio* obſignata fuit, protinus reclamavit Antonius 1
Triay conſtituto Procuratore, ſegnius quidem modo Jus ſuum, quod infirmiſſimum eſt, proſequitur, vincere tamen hoc ipſo exiſtimans, quod longiorem injicit moram ad implenda ſponſalia cum Joanna Maria Coranti, ex Rexach ſolemniter inita. Quare Domini in illius contumaciam reſcripſerunt: *Sententiam Rotalem eſſe confirmandam.*

Secundum enim ea, quæ proponebantur, plena conſurgit Sponſalium probatio, nam communibus aſcitis, & collaudantibus Parentibus alter alteri futuri ineundi connubii fi- 2
dem adpromiſit, repromiſitque, & mutua deniquè annulorum traditione, veluti in pignus datæ, ſervandæque fidei, futuras Nuptias comprobarunt: Sponſus prætereа non modo ratas diù habuit in amatoriis ſuis ad Sponſam datis epiſtolis, ſed etiam apud Judicem Sponſalium celebrationem inficiari haud valens, ultrò debuit illa profiteri, cum editis poſitionibus coactus fuit reſpondere. Ex hiſce autem omnibus quemadmodum in facto de initis Sponſalibus plenè conſtat *Can. Noſtrates 30. quæſt. 5. & leg. 1. ff. de Sponſal.* ibique *Cujac. tom. 7. p. 896. lit. D. Gothof. in Cod. Theod. lib. 3. tit. 5. de Sponſal. in illius paratit.* cum aliis *in Cauſæ Deciſione* § 2. & 3. & *cor. R. P. D. meo Buſſio*. Ita ſecundum Jus locus eſſe debet canonicæ coactioni, ut Sponſus ſeriò commonitus modis omnibus inducatur ad priſtinam obſervandam fidem *Cap. Præterea, & Cap. Ex litteris II 2. de Sponſal., & Matrim., & Rot. in diſertiſſima Deciſione Majoricen. Sponſalium 25. Aprilis 1746. §. Conſtito, & 16. Jan. inſtantis anni §. Jam vero cor. R. P. D. meo Buſſio, & Cauſæ Deciſio §. finali.*

 Can-

Causari non rectè valet Sponsus se per vim, & metum Sponsalia adpromisisse, eaque mox ex Sponsæ dissensu revocata fuisse, atque tandem dissoluta extitisse ob adversam Sponsæ valetudinem ex supervento chlorosis morbo. Enim verò ne apud Ordinarium quidem probare potuit Sponsus in Sponsalium repromissione vim, at-
3 que metum ei fuisse illatum, qui constantem etiam perterruisset Virum: Sed contrarium omnino apparet, tùm quod ipse post celebrata Sponsalia plures familiares ultrò conscripsit Sponsæ
4 epistolas, & æquè omnes maximi amoris plenas, tùm demum, quod locupletissimi testes disertè ajunt mutua liberaque voluntate, nulla nemini illata vi, metuve, legitima celebrata fuisse Sponsalia, uti optimè expendit *Causæ Decisio* §. *Ad effugiendas*.

Sponsæ verò consensus dissolutioni Sponsalium eò minus apud Ordinarium, atque modò legitimè probatur; imò magis eadem Sponsa jurato profitetur, se initiis nunquam dissensisse Sponsalibus, neque consensum daturam, ut dissolvantur in posterum. Hujusmodi autem juratæ depositioni,
5 cum nihil quicquam contrafacere videatur, fides præstanda est, sicut probat *præterita Decisio* §. *Consensus*. Adversa deniquè valetudo Sponsæ superventa, quam injustè Ordinarius pro dissolvendis Sponsalibus censuit admittere, nullius planè momenti est: Tùm quod haud illius morbi generis videtur esse,
6 ut possit Sponsalia dirimere secundum *text. in Cap. Quemadmodum* 25. §. *Quod si de Jurejur.*, *et in Cap. fin. de Conjug.* uti explicat *eadem Causæ Decisio* §. *Quandoquidem*, tùm quod secundum plurium Medicorum testimonium temporalia dijudicatur hujusce generis ægrotatio, ut facilè, cum pallens Virgo in Viri manum convenerit, ac Mulier evaserit, liberari, perfectèque sanari possit, ut edocet *Hypocrat. In lib. de Morb. Virgin. n.* 30., & optimè *respondit Causæ Decisio* §. *Propterea que*.

Et ita &c. Unica &c.

EMINENTISSIMO SCOTTO

Viennen. Matrimonii.

Lunæ 25. *Junii* 1703.

A R G U M E N T U M

Tam Stuprum, quam Promissio Matrimonialis probantur conjecturis, & præsumptionibus. Validum est Matrimonium a Viro cum aliqua Fœmina contractum, licet antea aliam Fœminam sub promissione futuri Conjugii defloraverit. Quicumque Prælati Summo Pontifice inferiores impedimenta dirimentia Matrimonium statuere nequeunt.

S U M M A R I U M

1 *Judicium jactationis jactationum instituitur in vim* l. Diffamari Cod. de Ingen. & manumiss.

2 *Sponsalia debent per allegantem plenè, & concludenter probari.*

3 *Probantur tamen pluribus præsumptionibus, verisimilitudinibus, & conjecturis simul junctis.*

4 *Præsumptio Sponsalium resultat ex copula inter amantes habita.*

5 *Copula probatur ex epistolis Stuprantis, in quibus illam fatetur.*

6 *Epistola contra Scribentem plenè probat.*

7 *Probatur etiam Copula ex dicto Testis deponentis de confessione Stuprantis.*

8 *Ex angustiis Deflorantis ob signa prægnantiæ Defloratæ.*

9 *Ex oblationibus considerabilis summæ a Deflorante factis Defloratæ.*

10 *Copula uti difficilis probationis etiam ex conjecturis arguitur.*

11 *Quælibet Puella præsumitur Virgo, & asserenti contrarium incumbit onus probandi.*

12 *Non censetur, quod nobilissima Virgo copiam sui corporis fecerit Viro paris conditionis sine præcedenti promissione futuri Connubii.*

13 *Testis ad perpetuam examinatus junctis adminiculis probat.*

14. *Re-*

14 *Retractatio testis tribuenda est praepotentiae ejus contra quem prius deposuit.*

15 *Attenditur prima depositio testis, non autem Retractatio, quae praesumitur extorta.*

16 *Testis deponens de communi existimatione, & fama, quod Sponsalia fuerint contracta, facit non leve adminiculum.*

17 *Junctis praesertim circumstantiis continuae conversationis, & signis amoris inter Sponsos.*

18 *Ad probanda facta secreta admittuntur etiam Testes domestici, qui magis idonei reputantur.*

19 *Non praesumitur, quod Nobilis, & pia Domicella ad probandam promissionem Matrimonialem sibi factam perjurium in perniciem propriae animae, & honoris incurrere voluerit.*

20 *Praedictae conjecturae, & praesumptiones non singillatim, sed unitim sumptae plenissimam probationem faciunt.*

21 *Ante Concilium Tridentinum Sponsalia de futuro, subsecuta copula, transibant in Matrimonium*, & num. 46.

22 *Secus post Concilium*, & num. 23. & 47.

24 *Matrimonium contractum in spretum inhibitionis Episcopi, seu Nuncii est irritandum.*

Contrarium num. 27.

25 *Non est irritum Matrimonium contractum in spretum inhibitionis Summi Pontificis, nisi facta fuerit sub specifica, & individua poena irritationis Matrimonii.*

26 *Non quid petitum, sed quid a Judice concessum fuit attendi debet.*

27 *Interdictum, seu inhibitio Episcopi, vel alterius cujuscumque, qui sit inferior Summo Pontifici non irritat Matrimonium*, & num. 29. 30.

28 *Quicumque Praelati Summo Pontifici inferiores impedimenta dirimentia Matrimonium statuere nequeunt.*

31 *Duo in suo genere imperfecta, juncta simul non efficiuntur majoris potentiae, quam haberent, si essent separata.*

32 *Declaratur* Cap. Tua Fraternitas de Sponsa duor, *ubi interdictum Episcopi fundabatur non super Sponsalibus, sed super Matrimonio perfecto impeditivo validitatis cujusvis alterius.*

33 *Declaratur* Cap. Ad dissolvendum de desponſ. Impub. *ubi interdictum Episcopi habuit effectum, quia concurrebat impedimentum Consanguinitatis pariter diriment.*

34 *Si causa interdicti est perpetua importans impedimentum de Jure approbatum, irritat Matrimonium.*

35 *Secus si causa sit temporalis, quia tunc Contravenientes subjiciuntur tantum poenae propter inobedientiam.*

36 *Impedimentum Sponsalium non connumeratur inter causas perpetuas.*

37 *Licet praejudicium deflorationis in Puella sit perpetuum, non tamen causat impedimentum perpetuum.*

38 *Stuprator sub fide futuri Conjugii tenetur Stupratam in Uxorem ducere, et renuens compelli potest a Judice per Censuras.*

39 *Sed ubi pertinaciter negat contrahere Matrimonium, postquam diu in Censuris permansit, debet absolvi, et quare?*

40 *Praejudicium Defloratae operatur, quod Deflorans in foro conscientiae teneatur eam desponsare, si promissio Matrimonialis accesserit.*

41 *Non autem, quod si aliam duxerit etiam contra prohibitionem Ordinarii, Matrimonium irritetur.*

42 *Inter impedimenta dirimentia non est illud praecedentis Deflorationis alterius Feminae.*

43 *Declaratur doctrina Abbat. super Causa perpetua prohibitionis.*

44 *Verbum* = simile = *non potest praedicari, nisi de aliis similis speciei.*

45 *Auctoritas textus recollecti non per* Gratianum, *sed per* Paleam *vel non est attendenda, vel parvi facienda.*

48 Po-

48 *Poteſtas interdicendi Matrimonium eſt ſpecialiter Summo Pontifici reſervata*.
49 *Nec comprehenditur inter facultates Nuntiis concedi ſolitas*.
50 *Legati de Latere, vel Nuntii non poſſunt interdicere Matrimonia*.

DECIS. XLVI.

Ad Vot. V. num. 9. & ſeqq.

Conclamante D. Juliana Conſtantia Comitiſſa de Lodron, quod D. Hannibal Alphonſus Emanuel Princeps de Portia fuiſſet, & eſſet obligatus illam ducere in Uxorem, ex eo quia ſub fide Sponſalium etiam cum ſubſecuta prole illam defloraſſet,
1 D. Princeps ſolitum Judicium jactationis jactationum in vim notæ *l. Diffamari Cod. de Ingen. & manumiſſ.* inſtituit contra dictam D. Comitiſſam de Lodron coram Ordinario Viennenſi, a quo ea prolata Sententia ſub his terminis, ut = *Si Domina Actrix in ſupplementum juraverit ſibi a D. Principe reo conventa Matrimonium promiſſum eſſe, modo dictus D. Reus Conventus eam in Conjugem ducere, & cum ipſa Matrimonium in facie Eccleſiæ ſolemnizare teneatur = Summ. D. Principis diei* 10. *Februarii* 1702. *num.* 1. ſentiens idem D. Princeps ſe gravatum, a prædicta Sententia appellavit ad Nunciaturam, a qua deindè emanato Decreto inhibente, ne D. Princeps quidquam, appellatione pendente innovaret, aut illinc diſcederet ſub pœna nullitatis, & attentatorum *Summ. D. Comitiſſæ ſub dicta die* 10. *Februarii* 1702. *n.* 13. iterum D. Princeps provocavit ad S. Sedem, & interim Matrimonium in facie Eccleſiæ contraxit cum D. Dorothea Conſtantia Comitiſſa de Thaun.

Propoſita autem præſenti Controverſia ſuper modo Commiſſionis in Signaturæ Juſtitiæ, hæc licet prima vice appellationis Cauſam commiſerit noſtro Tribunali cum clauſula = *Separatis interim aſſertis Conjugibus* = tamen ad reclamationem D. Principis delecta prædicta clauſula, iterum Commiſſionem ſimpliciter relaxavit, eaque mihi directa dedi Dubium = *An conſtet de Sponſalibus, itaut obſtent Matrimonio* = quod pluries in Sacra Rota propoſitum, & per DD. meos in Turno ſedentes qua ſolent diligentia examinatum, licet abſque ulla reſolutione, tandem ob gravitatem materiæ, videntibus omnibus DD., fuit in hodierna Audientia reſolutum, videlicet = *Conſtare de Sponſalibus, non tamen ut obſtent Matrimonio* =.

De Sponſalibus enim conſtare cenſuerunt DD., quia licet illa debeant per allegantem plenè, & concludenter probari, iſta tamen plena, 2
& concludens probatio conſtitui poteſt etiam ex pluribus præſumptionibus, veriſimilitudinibus, & conjecturis, 3
ex quibus ſimul junctis animus Judicis ſufficienter inſtruatur, ut omiſſis generalibus, in his terminis dixit *Rot. coram Cæſar. de Graff. deciſ.* 4. *num.* 8. *de Sponſal. et Matrim.*, *et coram Emerix Jun. dec.* 262. *num.* 23.

In hypotheſi autem concurrunt non ſolum præſumptiones Juris, ſed etiam probationes facti, quales in hac materia difficilis probationis haberi poſſunt: Et quidem urgentiſſima præſumptio talium Sponſalium reſultat ex copula inter hos amantes Juvenes habita, quæque probata fuit 4
ex epiſtolis reſponſivis D. Principis, 5
in quibus, & ſignanter in tertia data in *Summ. D. Comitiſſæ dici* 10. *Februarii* 1702. *n.* 2. D. Princeps non negat abſolutè commercium habitum cum D. Comitiſſa, ſed tantum per hæc verba exaggerat *ſe nullatenus fuiſſe ſuæ impregnationis cauſam, ex quo cum illa tantum circa finem Martii converſari cæpiſſet*, indè arguens impoſſibilitatem, quod D. Comitiſſa ex ejus concubitu concipere potuiſſet; Undè ſicuti in hac parte ex aliorum forſan maligna ſuaſione deceptus eſt, dum partus editus die 5. Januarii ſubſequentis apertè demonſtrat, quod non ſolum poſſibilis, ſed omnino congrua, & veriſimilis fuerit conceptio ex eodem in fine menſis Martii, vel principio Aprilis, ita in comperto remanet probatio copulæ ex dictis epiſtolis

6 stolis, quæ contra scribentem plenè probant *Cap. 1. De fid. instrument. l. Publia §. final. ff. Deposit. Rot. decis. 168. num. 9. par. 14. & dec. 162. num. 13. & dec. 170. num. 1. par. 15. recentior., & coram Emerix Jun. decis. 948. num. 1.*

Hoc ipsum comprobant depositio Comitissæ de Arco testantis de Confessione D. Principis *d. Summ. num. 6.* Literæ Baronis de Wechs, in quibus
7 fit mentio de eadem confessione *Summ. num. 8.* Angustiæ, quibus pre-
8 mebatur Princeps ob signa prægnantiæ, ut colligitur ex epistolis Medici ab ipso Principe productis *Summ. num. 1.*
9 Oblationes factæ Comitissæ in considerabili summa floren. 25. mil. usque ad 30. mil. *d. Summ. num. 2. 4. & 6.*; quæ quidem oblationes referri non possunt ad aliam causam, quam prædicti Commercii, cum eadem habiti, non vero ad redimendam, ut ajebant Defensores D. Principis, assertam vexationem, de qua non poterat timere, si verè innocens fuisset; & demum Sententia Concistorii Viennen. lata post longum examen, & post auditas oretenus ipsas Partes collitigantes; Ex quibus omnibus visa est Dominis concludenter probata dicta copula, quæ utpotè difficilis probationis, etiam ex conjecturis arguitur ad
10 *text. in Cap. 12. de præsumpt. Rot. decis. 262. n. 4. coram s. m. Alex. VIII. & in Colonien. Nullitatis Matrimonii 1. Julii 1693. §. Ex quibus coram Rmo D. meo Decano confirmata coram Emerix Junior. inter ejus impress. decis. 1194. num. 3.*

Posita copula, inde duo necessaria consequebantur; Alterum nempè, quod dicatur etiam probatum Stuprum, cum quælibet Puella, & præsertim primariæ nobilitatis præsumatur Virgo, & asserenti fuisse ab alio
11 cognitam incumbat onus concludenter probandi *Barbos. in Cap. 1. num. 4. de Adulter. & Stupr.* ibique *Abb. n. 5. Rot. coram Pen. decis. 74. num. 11. & decis. 767. num. 3. & seqq. par. 18. recen.* Alterum verò, quod exindè arguatur præcedens promissio Matrimonii, cum absque dicta promissione
12 credi non debeat, quod nobilissima Virgo copiam sui fecerit Viro paris conditionis, ut tradunt *Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 22. num. 6. ad med. Ciarlin. contr. 174. num. 68. et seq.*; *Rot. coram Cæsar. de Grass. decis. 3. num. 7. de Sponsal. et Matrim. et coram Coccin. decis. 1834. num. 4. et in Avenionen. Dotationis 19. Junii 1684. §. Nec obesse coram Albergat. et in altera Avenionen. Dotationis 3. Martii 1692. §. Quoad factum erga med. coram R. P. D. meo Caprara, et in Pampilonen. Matrimonii 23. Junii 1702. §. Tanto magis coram R. P. D. meo Lancetta.*

Transeundo ad conjecturas, ultra præsumptionem orientem ex copula, non leve adminiculum eorumdem Sponsalium præstat depositio testis relati in *dict. Summ. num. 17.* testantis de confessione extrajudiciali D. Principis, qui testis licet ad perpetuam tantum examinatus, & unicus, tamen junctis aliis adminiculis probat 13
Adden. ad Buratt. decis. 113. num. 41. Rot. coram eod. decis. 228. num. 4., & decis. 376. num. 6. coram Merlin. & in recen. dec. 87. num. 4. & 5. par. 6. Non obstante, quod testis depositionem suam retractaverit, quia hujusmodi retractatio vel tribuenda est præpotentiæ D. Principis, vel non est 14
habenda in consideratione, cum prima depositio testis potius sit attendenda, quam secunda, quæ præsumitur 15
extorta *Rot. dec. 66. n. 4. p. 6. & dec. 109. num. 17. par. 17. recen. & in Lunen. Sarzanen. Lucri Dotali 17. Maii 1696. §. Hinc nullius relevantiæ coram Rmo D. meo Decano.*

In idem collimat depositio alterius testis formiter in Urbe examinati, qui licet directè non possit de dictis Sponsalibus deponere, tamen testa- 16
tur de communi existimatione, & fama quæ facit non leve adminiculum ad *text. in Cap. Illud quoque de præsumpt.* ibique *Abb. n. 4. in fin. Gonzalez n. 4. verb. Fama Viciniæ Ciarlin. contr. 174. num. 71. Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 71. num. 13. & seqq.* junctis præsertim circumstantiis continuæ con- 17
versationis, & signis amoris, de quibus deponit idem testis, ut in fortioribus terminis dixit *Rot. in Leodien.*

dien. Matrimonii 29. *Aprilis* 1699. §. *Sed ex abundanti coram R. P. D. meo Priolo*, & 14. *Maii* 1700. §. *Si vero*, *et seq.*, *et* 22. *Aprilis* 1701. §. *In quorum omnium coram R. P. D. meo Lancetta*.

Accedit depositio intimæ Cubiculariæ D. Comitissæ, quæ testatur D. Principem solum permansisse pluribus vicibus de nocte cum D. Comitissa, & cum eadem Cubicularia exclamasset contra D. Principem, ipse semper responderit, quod dictam D. Comitissam esset ducturus in Uxorem *Summ. ejusdem diei 6. Octob.* 1702. *num.* 1. Absque eo quod d. Testi obstare debeat exceptio famulatus, quia ad probanda hujusmodi facta secreta admittuntur etiam testes domestici,
18 qui magis idonei reputantur *Gonzalez in Cap. Cum inhibitio* 10. *de Clandest. desponsat. Sanchez de Matrim. disp.* 41. *num.* 5. *Rot. in Leodien. Matrimonii* 22. *Aprilis* 1701. §. *Nec prædictis erga fin. coram R. P. D. meo Lancetta*:

Demum plurimum urget juramentum a D. Comitissa præstitum in executionem Sententiæ Consistorii Viennen. super veritate dictorum Sponsalium, cum non sit præsumendum Nobilem, & piam Domicellam adeo solemne perjurium in perniciem propriæ animæ, & honoris incurrere
19 voluisse, ut ad propositum ponderant *Abb. in Cap. Juramentum num.* 13. §. *Sanè de Jurejur. Bald. cons.* 123. *in fin. tom.* 2. *Sperell. decis.* 75. *n.* 59. *Rot. in Novarien. Sponsalium* 1. *Julii* 1693. §. *Et omnia fortius roborantur cor. R. P. D. meo Muto*.

Et quamvis supradicta omnia singillatim ponderata aliquam paterentur difficultatem, unitim tamen sumpta, prout fieri debet in materia difficilis probationis, & in qua testes adhiberi non solent, DD. visa sunt plenissimam probationem dictorum Sponsalium constituere, ut dixit *Rot. de-*
20 *cis.* 715. *num.* 15. & *decis.* 2242. *n.* 18. *coram Coccin.* & in nostris præcisis terminis *coram Cæsar. de Graff. decis.* 4. *num.* 8. *de Sponsal. & Matrim. & decis.* 262. *num.* 23. *cor. Emerix Jun.*

Descendendo jam ad secundam partem Dubii responderunt DD., quod ex prædictis constito etiam de Sponsalibus, adhuc ista non obstent validitati Matrimonii, & resolutionis ratio ea fuit, quia licet ante *Concilium Tridentinum* Sponsalia de futuro subsecuta copula adeo transirent in Matrimo- 21
nium, ut essent impedimento cuicumque alteri juxta text. in *Cap. Is qui* 30. *de Sponsal. et Matrim.* hodie tamen post emanatam prædictam *dispositionem Conciliarem*, per quam Matrimonia præsumpta sublata fuere, ut 22
in *Sess.* 24. *de reformat. Matrim. cap.* 1. & notant *Gonzalez in dict. Cap. Is qui num.* 2. ibique *Fagnan. n.* 8. *de Sponsal. et Matrim. Card. de Luc. annot. ad Concil. Trident. disc.* 26. *num.* 8. Sponsalia prædicta etiam cum subsecuta copula Matrimonium postea contractum non valent irritare, cum permaneant 23
in eadem sphera simplicium Sponsalium, nèc in Matrimonium transeant, ut tradunt *Navarr. in Manual. cap.* 22. *num.* 26. 29. *et* 76., *et cap.* 25. *n.* 144. *Sanchez de Matrim. lib.* 3. *disput.* 40. *num.* 3. *Guttierez Canon. quæst. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 4. *Cartar. decis. crim.* 21. *num.* 4. *Rot. decis.* 19. *num.* 36. *et seqq. par.* 10. *recen.*

Nèc obstat, quod ultra Sponsalia de futuro cum subsecuta copula, in præsenti intercesserit etiam non solum Lis, sed Inhibitio tàm Episcopi Viennen., quàm Rmi Nuncii, ideoque Matrimonium in spretum hujusmodi interdicti contractum sit irritandum juxta text. in *Cap. Tua Fraternitas* 4. 24
de Sponsa duor., *et in Cap. Ad dissolvendum* 13. *de desponsat. Impuber.* Quidquid enim sit, an hujusmodi Inhibitiones contineant Decretum irritativum futuri Matrimonii, de quo non leviter dubitari poterat, dùm interdictum Curiæ Episcopalis prohibet tantum transitum ad alia Vota sub pœna gravi, illud vero Nunciaturæ inhibet D. Principi, ne appellatione pendente quidquam immutet, neque illinc discedat sub pœna nullitatis, & attentatorum, & sic nullam præcisam mentionem facit Matrimonii contrahendi, cum tamen speciale sit in hac materia, quod requiratur specifica, & individua irritatio Matrimonii, ut in fortioribus terminis etiam interdicti 25

ab

ab ipso Summo Pontifice emanati tradunt *Abb. in Cap. Ad dissolvendum in fin. de desponsat. Impub.* ibique *Præpositus num.9.vers. Aut loquimur Barbos. num.5. Sanchez de Matrim. lib.7. disput. 2. num.11.* Non attento, quod Comitissa in dicto Tribunali Nunciaturæ petierit inhiberi D. Principi, ne Matrimonium cum alia contraheret sub pœna nullitatis, quia non quid
26 petitum, sed quid a Judice concessum fuit, attendi debet *Innoc. in Cap. Super literis verb. In communi forma de Rescript. Rot. decis.88. num.2. coram Buratt. et decis.144. num.30. par.15. recentior.*

Certum apud DD. visum fuit, quod solum interdictum Episcopi, vel alterius cujuscumque, qui sit inferior
27 Summo Pontifici, non irritat Matrimonium, sed tantum operatur, ut Contrahentibus, non obstante dicto interdicto, injungatur pœnitentia ob contemptum Judicis Ecclesiastici inhibentis, ut sunt text. expressi in *Cap. Literæ, & Cap. Ex literis de Matrim. contract. contr. interdict. Eccles.* & tradunt *Ancharan. d. Cap. Ex literis num. 3. & seqq.*; ibique *Barbos. num.1. Marian. Soccin. in Cap. Licet num.7. de Sponsf. duor. Fagnan. in Cap. Literæ a num. 5. ad 10. de Matrim. contract. contr. interdict. Eccles. Sanchez de Matr. lib.7. disput.2. num.2. & disput.6. num. 5. & 6.*

Et ratio est, quia Prælati quicumque Summo Pontifici inferiores
28 facultatem non habent statuendi impedimenta dirimentia Matrimonium, sive in genere, sive in casu particulari, præter ea, quæ Ecclesia approbavit, inter quæ non continetur Inhibitio Episcopi, vel alterius Prælati in-
29 ferioris, ut signanter animadvertunt *Abb. in Cap. penult. de desponsat. impuber. in fin. Covarruv. in 4. par. Decretal. par.2. cap.6. § 6. num.6. Sanchez de Matrim. lib. 7. disput. 1. n.9. & disput. 2. num. 2. Pignattell. consult.151. num.19. tom.1.* etiamsi interdictum Prælati inferioris innitatur
30 præcedentibus Sponsalibus, & deflorationi, quia cum nèc Sponsalia cum copula, nèc Inhibitio Judicis Ecclesiastici per se, & separatim sumpta sint tantæ efficaciæ, quod sequens Matrimonium valeant irritare, ut hactenus probatum fuit, neque simul unita talem effectum operari valent, cum duo in suo genere imperfecta, juncta simul non efficiantur majoris potentiæ, quam haberent, si essent separata, 31
ut sunt *text. in d. Cap. Literæ, & Cap. Ex literis de Matrim. contract. contr. interdict. Eccles.* & ponderata hac ratione optimè firmant *Ancharan. cit. Cap. Ex literis num. 3. Soccin. Jun. in Cap. Licet de Sponsf. duor.*

Neque in his terminis visi sunt posse applicari *text. in Cap. Tua fraternitas, & Cap. Ad dissolvendum* in objecto allegati, quia irritatio Matrimonii in dictis casibus non processit ex vi interdicti Ecclesiæ, sed ratione causæ, ob quam emanavit interdictum; In *Cap.* enim *Tua fraternitas* interdictum Episcopi fundabatur super præcedenti desponsatione per verba de præsenti, quæ continet perfectum Matrimonium impeditivum va- 32
liditatis cujuscumque alterius; In casu vero *Cap. Ad dissolvendum* concurrebat impedimentum Consanguinita- 33
tis pariter Matrimonium dirimens, ideòque patens fit, quod non tam attendendum sit interdictum, quam causa interdicti, quæ si perpetua est importans impedimentum de Jure approbatum, irritat Matrimonium, si 34
vero est temporalis, Matrimonium non remanet nullum, sed tantum contravenientibus imponitur pœna pro- 35
pter inobedientiam, ut probat *Gloss.* communiter recepta in *d. Cap. Tua fraternitas verb. Poteris irritare de Sponsf. duor. Abb. sup. d. Cap. Tua fraternitas num.4. & Cap. Ad dissolvendum num.10. de desponsf. Impuber. Henric. Boich. in Cap. De Muliere num.2. de Matrim. contract. contr. interdict. Eccles.* ibique *Gonzalez num.2.*

Impedimentum autem Sponsalium etiam cum subsecuta copula non potest connumerari inter causas per- 36
petuas, quæ ad hunc effectum requiruntur, quia licet præjudicium deflorationis in Puella sit perpetuum, non tamen causat impedimentum per- 37
petuum; nam Stuprator tenetur quidem Stupratam Puellam in Uxorem

38 ducere, & renuens compelli potest a Judice Ecclesiastico per Censuras *Cap. 1, et 2. de Adulter. Fagnan. in Cap. Is qui fidem num. 15. de Sponsal. Rot. in Pampilonen. Matrimonii 23. Junii 1702. § fin. cor. R.P.D. meo Lancetta*, sed ubi pertinaciter negat Matrimonium contrahere, Ecclesia non supplet consensum, nec ad illum præstandum præcisè compellit, sed postquam renuens consensum præstare diù in Censuris permansit, debet ab-
39 solvi, ne alias deficiat liber consensus ad Matrimonium omnino requisitus *Gloss. in d. Cap. 2. de Adulter. Fagnan. in Cap. Pervenit num. 1. & 2. de Adulter. Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 29. num. 8. Addent. ad Buratt. decis. 311. num. 5. Rot. cor. Manzaned. decis. 610. num. 1.*

Et qualitas gravis præjudicii Sponsæ illati poterit quidem operari,
40 quod Deflorans in foro conscientiæ præcisè teneatur ducere Defloratam, non autem, quod si aliam duxerit
41 etiam contra prohibitionem Ordinarii Matrimonium irritetur, cum ad hujusmodi effectum, ut supra dictum est, non sufficiat qualibet causa permanens, & perpetua, sed requiratur ut sit talis, quæ ipsum Matrimonium dirimat, videlicet altera ex illis, quas tantummodo pro dirimentibus Eccle-
42 sia approbavit, & inter quas non adest illa deflorationis, ut tradunt *Butr. in Cap. Tua Fraternitas sub num. 5. de Sponsf. duor. Fagnan. in Cap. Literæ num. 4. §. Nota de Matrim. contract. contr. interdict. Eccles. Hostien. in Summ. sup. Cap. Tua fraternitas n. 3. Marian. Soccin. eod. tit. num. 4. Pont. de Matrim. lib. 6. cap. 7. num. 4. in fin. Barbos. Vot. dec. 114. num. 13. & seqq. Francisc. Marc. decis. Delphinat. 539. per tot. Cartar. decis. crim. 22. n. 12.*

Non adversantibus auctoritatibus, quæ in contrarium allegabantur;
43 Nam *Abb. in Cap. Tua Fraternitas* quamvis firmet, quod causa perpetua prohibitionis sit quando prohibetur aliquid fieri propter malum, quod indè sequi potest, tamen ibidem non loquitur de nullitate Matrimonii, sed in genere de actibus nullis, & qui fiunt contra legem; ubi vero descendit ad contractum Matrimonii, causam perpetuam exemplificat in Consanguinitate, vel similibus = ibi = *vel prohibetur Matrimonium fieri propter Consanguinitatem, vel quid simile* = 44
quod verbum *simile* non potest non prædicari, nisi de aliis impedimentis similis speciei, & habentibus juxta sanctiones Ecclesiasticas qualitatem dirimentis *Rot. cor. Seraphin. dec. 1384. num. 1. & coram Cavaler. decis. 162. num. 2. & in recen. decis. 355. num. 12. par. 17.*

Text. vero in *Cau. Videtur 35. quæst. 6.* non erat attendendus, vel quia non est ex recollectis per *Gratianum*, sed per *Paleam* ejus Discipulum, cujus auctoritatem esse parvi faciendam notum est, & tradit *Cened. in Collectan. 16. ad Decret. num. 8.*, 45
vel quia emanavit ante promulgatum *Concilium Tridentinum*, de quo tempore Sponsalia cum subsecuta copula 46
transibant in Matrimonium præsumptum juxta *text. in Cap. Is qui de Sponsal. & Matrim.* Et eidem censuræ subest auctoritas *Præpositi Papiensis in Cap. 1. de Matrim. contract. contr. interdict. Eccles.*, & quotquot aliæ in contrarium allegari possent, nam dictus *Præpositus* scripsit longè ante *Concilium Tridentinum*, & propterea dato etiam, quod illius auctoritas antiquis temporibus subsisteret, nunc certum est non esse attendendam, cum ex forma præscripta a *Sacro Concilio* Matrimonia clandestina, seu præsumpta resultantia ex Sponsalibus cum copula, sint irrita, & nulla, ut præter 47
adductos in §. *Descendendo* firmat *Gonzalez in Cap. Is qui num. 2.* ibique *Fagnan. num. 4. de Sponsal. & Matrim.*

Nullius denique momenti visum fuit, quod Inhibitio processerit a Nuntio Apostolico, & ideo habenda sit, ac si esset Inhibitio Papæ, nam cum potestas interdicendi Matrimonium sit specialiter reservata supremæ auctoritati Summi Pontificis *Abb. in* 48
Cap. penult. in fin. de desponsat. Impuber. Ancharan. ibidem num. 7. Pignatell. consult. 151. num. 19. tom. 1. comprehendi non potest inter facultates Nuntiis concedi solitas, quæ nunquam extenduntur ad specialiter 49
Sum-

Summo Pontifici reservata, nisi individua illarum mentio concurrat *Barbos. de Jur. Eccles. Univers. lib. 1. cap. 5. num. 25. Gambar. de Offic. & potest. legat. a latere lib. 1. tit. de var. ordin. num. 415. Rot. coram Cerra decis. 10. num. 8.* & in præcisis terminis, quod Legati a latere, vel Nuntii non
50 possint hujusmodi interdictum concedere docet *Honor. ad tit. Decretal. de Matrim. contract. contra interdict. Eccles. sub num. 1.*

Et ita Utraque Parte acriter informante resolutum fuit.

EMINENTISSIMO MILLINO.

Tuden. Sponsalium.

Veneris 20. *Januar.* 1747.

Confirmatoria præcedentium Decis. 7. & 8.

ARGUMENTUM

Habes in prædicta Decis. 7.

SUMMARIUM

1 *Sponsalia perficiuntur per promissionem unius, & repromissionem alterius.*

2 *Verba* = Volo in meam legitimam Sponsam D. Josepham de Pardo = *motum voluntatis directæ ad futura Sponsalia, non actum determinatum, ac de præsenti perfectum designant.*

3 *Verba, quæ explicant voluntatem negativam ducendi, & capiendi aliam Mulierem, referri debent ad actum futurum, nec inducunt promissionem de præsenti.*

4 *Per verbum* = volo = *& duplicem negativam nonnunquam constituitur promissio obligatoria de præsenti, si in eamdem obligationem confluant argumenta certæ, ac firmæ voluntatis, nullamque expectantis perfectionem a futuro.*

5 *Ad contrahenda Sponsalia de præsenti requiritur repromissio Sponsæ.*

6 *Neque hæc repromissio suppletur ex quo Puella receperit, & custodierit Apocham Sponsalium a Viro subscriptam, & epistolas amatorias ab eo sibi missas.*

7 *Mutua promissio explicari debet aut per expressam declarationem, aut per signa certa, & univoca.*

8 *Promissio solvendi certam Summam Sponsæ in casu non adimplementi Sponsalium non valet, utpote directa ad afferendam necessitatem Sponsæ ducendi Uxorem eamdem Sponsam, quæ proindè adimit libertatem, quæ in Matrimoniis integra, & illæsa esse debet,*

9 *Quamvis eadem Summa promissa fuerit titulo Dotis.*

10 *Promissio etiam egregiæ Summæ nomine arrharum Sponsalitiarum non est valida.*

11 *Ob justam causam Sponsus recedere potest a Sponsalibus.*

DECIS. XLVII.

Ad Vot. V. n. 7. & ad Vot. VI. n. 135. 158.

AB eximia spe sibi comparandi decoras Nuptias cum Nobili Adolescente Antonio Bernardo de Mosquera depulsam se videns Josepha Pardo per Sententiam Rotalem, duabus præeuntibus Decisionibus editis *die 21. Martii, & 21. Junii anni nuper elapsi latam à R.P.D. meo Caprara*, qua fuit definitum de Sponsalibus ipsos inter initis non constare, & quamdam Syngrapham ab Antonio subscriptam non esse exequendam, refugit ad appellationis præsidium, cujus Causa mihi commissa, fuit hodie, pluries antea monito ejus Procuratore, & ad Judicium adesse detrectante, propositum Dubium consuetum = *An sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda* = prodiitque resolutio pro confirmatione Sententiæ.

Effulgebat justitia Sententiæ Rotalis, idcircò confirmatione dignæ ex fundamentis, in quibus utraque Decisio innititur: Et profectò quomodo à tenore Apochæ educi posset repromissio illa futurarum Nuptiarum, qua 1
Sponsalia fiunt, juxtà *tex. in leg. 1. ff.*

de Sponsal. assequi datum non erat; Si enim expendantur verba illa initialia = *Volo in meam legitimam Sponsam D. Josepham de Pardo* = ea potiùs motum voluntatis directæ ad futura Sponsalia, quam actum determinatum, ac
2 de præsenti perfectum designare docent *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disput.* 18. *n.* 22. 25. *et seq.*, *Bonaccin. tit. de Sponsal. quæst.* 1. *punct.* 1. *n.* 3. *tom.* 1. *Pont. de Matrim. lib.* 2. *tit. de Sponsal. cap.* 2. *num.* 2., *Rot. coram Rox. decis.* 411. *num.* 5., *coram Lancett. decis.* 682. *num.* 5., *et seqq.*; cum aliis in utraque *Decisione R. P. D. mei Caprara* utrobique §. 3., adductis.

Sin autem dispiciantur verba sequentia, quæ explicant voluntatem negativam ducendi, & capiendi aliam Mulierem, & ipsa referenda esse ad
3 actum futurum, nec inducere promissionem de præsenti tradunt *Anaclet. in Jus Canonic. lib.* 4. *tit. de Sponsal.* §. 2. *n.* 33. *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disp.* 19. *num.* 1., *& seqq. Panimol. decis.* 23. *annot.* 1. *num.* 8. *Rot. dec.* 656. *num.* 4. *par.* 4. *rec. tom.* 3., & resolutum fuit per Sacram Congregationem Concilii *in Vintimilien. Sponsalium* 1. *Junii* 1709.; Et quamquam verbo = *volo* = & duplici negativa nonnumquam constituatur promissio obligatoria de præsenti, id tamen tùm demùm admitti potest, cum in hujusmodi obligationem confluunt argumenta certæ, ac firmæ voluntatis, nullamque expectantis perfectionem a futuro, ut latè explicat
4 *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disput.* 18. *num.* 16., *& seqq. & disput.* 19. *n.* 9. *Panimol. dec.* 23. *adnot.* 1. *n.* 8. *&* 9.

Ad hæc defuit repromissio Josephæ, quam opus erat interponi, ut
5 coalesceret obligatio ineundi Sponsalia de præsenti, ad *text. in Cap. Tuæ de Sponsal. Fagnan. in Cap. Si inter Virum num.* 3. *de despons. Impuber. Rot. in Tridentina Sponsalium* 2. *Junii* 1738. §. *Ejusdem coram R. P. D. meo Bussio*, *& in Cadicen. Sponsalium* 6. *Junii* 1746. §. 4. *coram R. P. D. meo de Vais*. Neque repromissio hujusmodi suppletur, ex quo Josepha recepit, & custodivit Syngrapham ab Antonio subscriptam, & epistolas amatorias sibi ab eo missas; Quemadmodùm namque tali modo nèc ipsa fidem suam despondit Antonio, nèc 6
obligationis nexu illi se devinxit, sic videtur haud satis explicasse mutuam promissionem, quæ aut expressam declarationem, aut saltem promanantem a signis certis, & univocis requi- 7
rit, ex notatis per *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disput.* 5. *num.* 5. *Card. de Luc. de Matrim. discur.* 8. *n.* 4., *&* 5. *Ursaya discept.* 18. *num.* 29., *& seqq. tom.* 1. *Panimol. dec.* 23. *num.* 3. *Rot. coram Lancett. dec.* 682. *num.* 1., *& in Cadicen. Sponsalium* 6. *Junii* 1746. §. 7., *&* 8. *coram R. P. D. meo de Vais.*

Rectè igitur per hasce rationes, aliasque relatas in Decisionibus Causæ, Sententia Rotali definitum fuit non constare de Sponsalibus, nullamque in consequens ab Antonio susceptam esse obligationem, qua impediretur nuncium remittere Josephæ, æquali tamen Justitia fuit denegata executio Apochæ in ea parte, quæ continet pollicitationem ab eodem Antonio emissam solvendi Josephæ summam ducat. 3. m., si contigisset eum ad Ecclesiasticum statum divertere; hæc enim pollicitatio utcumque fuerit concepta, directa erat ad afferendam necessitatem Antonio, ut Uxorem duceret dictam Josepham, illique adimebat libertatem, quam in contractu Matrimonii cuique inte- 8
gram, ac illæsam leges esse voluerunt; proindèque firmitatem aliquam obtinere non valuit, ad *text. in Cap. Gemma* 29. *de Sponsal.*, ibique notata per *Ant. de Butr. num.* 7. *Gonzal. num.* 4. *Lancellot. Instit. Canon. lib.* 2. *tit.* 10. *de Sponsal.* §. 28. *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disput.* 30. *n.* 2. *& seqq.*, cum aliis in *prima Decisione R. P. D. mei Caprara* §. *Idemque*.

Parumque refert eidem promissioni adjunctum fuisse titulum Dotis: Non enim per hoc vires assumere va- 9
luit, cum nihilominùs apertam afferat diminutionem libertati Matrimonii, ut quæ maximè continet summam satis ægregiam, cujus promissionem ne arrharum quidem Sponsalitiarum nomine validam esse tradunt *Joann. And. in Cap. Gemma num.* 9. ibiq. *Abb. num.* 8.

num.8. de Sponsal. Sanchez de Matrim. lib.1. disput.35. n.7. Rot. coram Priol. decis. 366. num. 2. & 3., & ulteriùs justam ob causam Antonius fuit distractus, nè Matrimonium contraheret cum Josepha, ut observat *prima Causæ Decisio* §. *Cæterum*, qua ratione eo minùs adigendus est ad implendam
11 promissionem in Apocha contentam, ad firmata per *Pirbing. in Jus Canonic. lib.4. tit.1. Sect.1. §.4. n. 23. versic. Extendunt, Van. Espen. in Jus Ecclesiastic. par.1. tit.12. cap.2. num.14. & seqq. Boss. de Matrim. cap.11. §.5. n.36.*

Et ita &c. Unica &c.

EADEM CORAM EODEM

Super Cautione.

Vener. 20. Januar. 1747.

ARGUMENTUM

Cautionem de refectione expensarum petitam in tertia instantia a Reo convento super observatione Sponsalium præstare tenetur Puella pauper Adversaria, quæ in qualibet Instantia succubuit.

SUMMARIUM

1 P*robata ægestate Puellæ agentis pro observatione Sponsalium, quæ in qualibet Instantia succubuit, eadem cogi debet ad præstandam favore Adversarii Cautionem de refectione expensarum, ut prævertatur illusio Judicii.*

2 *Quia probata Paupertate Puellæ, & reportata Sententiarum favorabilium præcedenti victoria per suum Adversarium, eo magis crescit suspicio elusionis Judicii, & est locus præstationi Cautionis, quamvis in tertia Instantia petitæ.*

DECIS. XLVIII.

E Conspectu consilii urgendi litem super Sponsalibus institutam, quod altè infixum in animo Josephæ Pardo probè noverat Antonius Bernardus Mosquera, operæ pretium fore sibi duxit suæ indemnitati prospicere, petendo subscriptionem Dubii super præstatione Cautionis de refectione expensarum in hæc verba concepti = *An sit locus præstationi Cautionis itaùt aliàs Collitigans sit repellenda a limine Judicii* =

Hoc igitur Dubio una cum altero super negocio principali hodiè proposito, prodiit responsio secundum Informantem; Ei siquidem justè negari non poterat expostulata Cautionis præstatio, quia propter ægestatem Josephæ concordibus testium depositionibus probatam probabiliter timeri potest eam imparem futuram refectioni expensarum, quæ, si victa fuerit, erit subeunda; qua ratione par, æquumque est consuli Antonio per præstationem Cautionis, qua prævertatur illusio Judicii, ad tradita 1
per *Ansald. de Commerc. discur. 92. num.38., & seqq. Rot. coram Emerix Jun. dec.1132. num.4., coram Molines decis.1134. num. 6., in Romana, seù Sarzanen. Fideicommissi super Cautione 18. Junii 1731.* § *Quidquid*, & *seqq. coram Eminentissimo D. meo Card. Crescentio.*

Haud quaquam officiente, quod Causa versetur in tertia Instantia, quia posita hinc paupertate Josephæ, hinc Sententiis, quas Antonius sibi favorabiles reportavit, eò magis crescit suspicio elusionis Judicii, fitque locus præstationi Cautionis, etiamsi fuerit petita in tertia Instantia, ad sensum 2
Castren. consil. 407. in fin. lib. 1. Rot. coram Bich. dec. 121. n. 12. & seqq., & in Constantien., seù Augustana Restitutionis in integrum super Cautione 30. Junii 1741. §.7. coram R. P. D. meo Vicecomite.

Et ita &c. Unica &c.

R.P.D.

R. P. D. HARRACH

Surrentina Sponsalium

Lunæ 8. *Februar*. 1734.

ARGUMENTUM

Ad justificanda Sponsalia requiruntur probationes omnino concludentes. Non sunt perfecta Sponsalia nisi constet ea fuisse inita mutuo Contrahentium consensu. Probatum non remanet Stuprum sub fide Matrimonii per solam assertivam Fœminæ suppositæ Stupratæ præsertim contra Juramentum Viri se Stuprum commisisse negantis. Non est locus coactioni, si præsertim Sponsalia non sint jurata, quando ob induratam Renuentis reluctantiam, ob vilem alterius Sponsi qualitatem, & ob diuturnam litis continuationem infelix exitus ex futuro Matrimonio timetur.

SUMMARIUM

1 *Ut constet de Sponsalibus, exhiberi debent probationes omnino concludentes.*

2 *Testes Consanguinei Fœminæ agentis pro adimplemento Sponsalium non sunt idonei ad probanda ipsa Sponsalia, quia agitur de redigendo Hominem liberum in servitutem.*

3 *Neque testes singulares, et deponentes de auditu.*

4 *Verba, quibus Vir manifestavit suam voluntatem ducendi certam Fœminam in Uxorem, seu quod optabat cum ea contrahere Matrimonium, non sunt apta ad inducenda Sponsalia.*

5 *Pro validitate Sponsalium non sufficit unius promissio, sed copulativè requiritur acceptatio, seu repromissio alterius.*

6 *Ex traditione parvorum munerum facta per Virum Fœminæ, non probatur, quod inter eos inita fuerint Sponsalia.*

7 *Stuprum sub fide Matrimonii non probatur per solam assertionem Fœminæ suppositæ Stupratæ præsertim contra Juramentum Viri se Stuprum commisisse negantis.*

8 *Ex assidua familiaritate a Viro habita in propria domo cum Fœmina ejus famulatui addicta etiam diù continuata non emergit probatio, quod inter eos contracta fuerint Sponsalia.*

9 *Maximè si Fœmina etiam cum aliis Amasiis familiaritatem habebat.*

10 *Multo magis si Vir ea vidente, et præsente cum alia Puella Sponsalia contraxit, cui ipsamet nomine ejusdem Viri deindè munera detulerit.*

11 *Hinc enim oritur præsumptio, quod vel nulla fuerint antea contracta Sponsalia.*

12 *Vel quod illis, quatenus fuerint contracta, tacitè Fœmina renunciaverit.*

13 *Non est locus coactioni quando non constat de Sponsalibus.*

14 *Sac. Rota abstinere solet a coactione quando Sponsalia non sunt jurata, et ob induratam Viri reluctantiam, ob qualitatem Mulieris vili famulatui addictæ, et ob diuturnam litis continuationem infelix exitus ex futuro Matrimonio timetur.*

DECIS. XLIX.

Ad Vot. III. num. 10. & ad Vot. IV. n. 132., & seqq., & ad Vot. V. num. 7. 57. & seqq., & ad Vot. VI. n. 42. & seqq., & ad Vot. VII. num. 60. 71. 74. 103. & seq., & 105. & seqq.

Prætendens Angela Marescа, quod Nicolaus de Martino sibi fidem dedisset de ineundo cum ea Matrimonio, comparuit in Curia Archiepiscopali Surrentina, ut impedimentum præberet Matrimonio contrahendo per dictum Nicolaum cum Candida Grosso, & à Vicario Generali dictæ Curiæ obtinuit Decretum petitioni conforme; Delata autem Causa ad nostrum Tribunal per appellationem à Nicolao interpositam, hodiè ad ejus instantiam exhibui Dominis meis Dubium = *An constet de Sponsalibus*,

falibus, *itaut sit locus coactioni* = & prodiit in omnibus resolutio negativa juxta vota Nicolai informantis.

Sponsalia siquidem excludi potius, quam probari visa sunt ex iis, quæ in Processu Causæ deducta fuerunt, & ideò nequibat constare de Sponsalibus, ad quem effectum exhi-
1 beri debent probationes omnino concludentes per *text. in Cap. unico* §. *Porro*, ibique *Gloss. de desponsat. impuber. in* 6. *Wames consf.* 526. *n.* 2. *tom.* 2. *Sanch. de Matrim. lib.* 1. *disp.* 3. *num.* 1. *Sperell. dec.* 95. *num.* 9. *Rot. cor. Lancett. dec.* 682. *num.* 1.

Testes enim judicialiter examinati, ultra quod eorum plures sunt ipsius Angelæ Consanguinei, & ideo in hac gravi materia, in qua agitur
2 de redigendo Hominem liberum in servitutem, non sunt testes idonei per *text. in l. Parentes Cod. de Testib.*, *Rot. in Leodien. Matrimonii* 28. *Junii* 1720. §. *Et sanè cor. bon. mem.*
3 *Foscaro*; Alii vero sunt singulares, & deponunt de auditu, undè nullam constituunt probationem *Rot. in rec. dec.* 267. *num.* 13. *part.* 18.; Profectò asserta Sponsalia non concludunt, cum tantum deponant, quod Nicolaus de
4 Martino sæpè suam manifestaverit voluntatem ducendi in Uxorem dictam Angelam, seu quod optabat cum ea contrahere Matrimonium, ex quibus sanè verbis argui nequit ulla promissio de contrahendo Matrimonio, sed illa, cum præseferant potius voluntatem imperfectam, & de futuro, non sunt apta ad inducenda Sponsalia, ut tradunt *Bonaccin. de Sponsal. quæst.* 1. *punct.* 1. *num.* 3., *Piton. discept. Eccles.* 52. *num.* 74. *vers. Et in fortioribus*, *Panimoll. dec.* 23. *num.* 6. *Rot. in rec. d. dec.* 267. *num.* 5. *part.* 18., *et cor. Emerix Jun. dec.* 195. *num.* 5.

Præterea etiamsi ex dictis verbis colligi posset certa, ac determinata Nicolai voluntas, ejusque promissio de contrahendo Matrimonio cum Angela; Attamen quia Testes non affirmant, quod eadem Angela talem promissionem acceptaverit, mutuoque confirmaverit consensu, nunquam censeri poterat contracta legitimè fuisse Sponsalia, pro quorum validitate non sufficit unius promissio, sed requiritur copulativè acceptatio, seù repro- 5
missio alterius Contrahentis, cum agatur de contractu, qui ad sui substantiam exigit mutuum, ac reciprocum utriusque Contrahentis consensum per *text. in l.* 1. *ff. de Sponsal. et Cap. Tuæ eodem tit. Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disp.* 5. *num.* 5., *Card. de Luc. eodem tract. disc.* 8. *num.* 4., *Rot. cor. Celso dec.* 374. *num.* 3., *coram Emerix Jun. dec.* 1285. *num.* 4. apud *Card. de Luc. dec.* 6. *num.* 1. *lib.* 14. *tom.* 2., *et coram Lancett. dec.* 682. *num.* 4., *et cor. Rmo Crispo dec.* 572. *num.* 1.

Minusque ulla concludens Sponsalium probatio desumi poterat ex quo Angela receperit à Nicolao quædam parva munera; Quoniam dicta munerum traditio, illorumque receptio erant signa admodum æquivoca, veluti quæ referri valebant ad Viri gratuitam largitionem, & ad Mulieris avaritiam, aut ad alias causas diversas à Sponsalibus, ut signanter patebat ex depositione testis per Angelam inducti, ex cujus dicto colligitur munera tradita fuisse ad effectum, ut Mulier ad alios Viros non converteretur, talique pacto per ipsam accepta fuisse; & proindè dicta munera impor- 6
tare nequibant mutuum Contrahentium consensum ad inducendam Sponsalium perfectionem. *Abb. in Cap. fin. de desponsat. impuber. num.* 7. *Rot. d. dec.* 267. *num.* 15. *part.* 18., *& cor. clar. mem. Card. Falconer. tit. de Sponsal. dec.* 1. *num.* 7., *& cor. Lancett. dec.* 682. *num.* 12.

Nec pariter fundamentum constitui valebat in asserto Stupro, quod Angela in Curia Archiepiscopali allegaverat se passam fuisse sub fide ei data à Nicolao de ineundo Matrimonio; Quandoquidem nulla adducebatur hujus assumpti probatio, ut opus esset, præsertim contra juramentum Nicolai, qui respondens positionibus 7
sibi ad instantiam Angelæ exhibitis absolutè negavit se Stuprum commisisse, & Testes super hoc articulo solum deponebant de assidua familiaritate, & vitæ consuetudine, quam Nicolaus in propria Domo habebat cum Angela ejus famulatui addicta; deficiente

ciente igitur probatione passi Stupri sub fide futuri Matrimonii, hujusmodi familiaritas inter Virum, & Mulierem etiam diù continuata non con-
8 cludit contracta fuisse Sponsalia *Rot. ad ornat. Card. de Luc. dec.6. num. 4. lib. 14. tom. 2., et cor. Lancetta decis.682. num. 13.*, præcipuè quia An-
9 gela familiaritatem etiam habebat cum aliis Amasiis, ut ad rem prosequitur *d. dec. 6. num 4.* apud *Card. de Luc. lib. 14. tom. 2., et dec. 1. num. 20. tit. de Sponsal. cor. clar. mem. Card. Falconer., et in Romana Matrimonii 3. Julii 1719. cor. Rmo P. D. meo Corio Decano*.

His denique accedebant peculiares Facti circumstantiæ, quod nempè Nicolaus de mense Septembris 1729. solemniter Sponsalia contraxerat cum Candida Grosso præsente, ac
10 vidente eadem Angela, quæ ulterius eidem Candidæ exhibuit nonnulla munera nomine Nicolai: Hæc autem non solum maximam inducunt præsumptionem, quod revera Sponsalia
11 cum Angela præcedenter contracta non fuerint, ut inquit *Rot. dec. 207. num. 7. part. 1. rec., et cor. clar. mem. Card. Falconer. d. dec. 1. num. 20. tit. de Sponsal.* sed etiam ex dictis circumstantiis validum resultat argumentum, quod Angela prioribus Sponsalibus, si
12 forsan contracta fuissent, tacitè renunciaverit, eaque mutuo consensu dissoluta remanserint ex traditis per *Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 52. num. 4., Pont. eodem tract. lib. 12. n. 1. cap. 14., Rot. coram Zarat. dec. 208. num. 22., in rec. dec. 185. n. 8. part. 14.,* & post *Card. de Luc. d. dec. 6. sub n. 5. lib. 14. tom. 2.*

Cum igitur ex his pateat non constare de Sponsalibus, indè sequebatur negativa resolutio secundæ Du-
13 bii partis, scilicet non esse locum coactioni, ut in his terminis respondit *Rot. d. dec. 1. num. 21. tit. de Sponsal. cor. clar. mem. Card. Falconer.* Maximè quia nostrum Tribunal solet ab-
14 stinere ab hujusmodi coactione, ubi, prout in casu, non constet Sponsalia firmata extitisse juramento: atque ex futuro Matrimonio tùm ob expressam, ac induratam Viri reluctantiam, tùm ob qualitatem Mulieris vili famulatui addictæ, tùm etiam ob diuturnam litis continuationem malus potius, & infelix, quam bonus exitus timeri valeat, ut habetur in *dec. cor. Cavaler. 447. num. 7., cor. Priolo dec. 89. num. 11., cor. Benincas. dec. 66. n. 3., et in recen. dec. 185. num. 6. part. 14., et in Albanen. Sponsalium super Censuris 15. Decembris 1710. §. Potissimè cor. bon. mem. Ansaldo*.

Et ita &c. Unica &c.

EMINENTISSIMO MOLINO

Moguntina Sponsalium

Lunæ 20. Novembris 1741.

ARGUMENTUM

Non est locus coactioni non probatis Sponsalibus. Sponsalia sub conditione contracta corruunt non adimpleta conditione. In Muliere pro recedendo a Sponsalibus sufficit causa etiam levis.

SUMMARIUM

1 *Sponsalia sunt mutua, ac deliberata Maris, et Fœminæ futurarum Nuptiarum repromissio.*
2 *Probata non dicuntur Sponsalia, nisi constet de mutuo utriusque Partis consensu, animoque deliberato actu se se obligandi ad ineundum Matrimonium.*
3 *Maximè ad effectum cogendi Puellam invitam ad illud contrahendum.*
4 *Testis, qui non refert quomodo, ubi, quibusve verbis fuerint contracta Sponsalia, nullamque affert suæ scientiæ causam, non probat.*
5 *Multo minus si sit unicus, & singularis.*
6 *Si ex verbis Maris, vel Fœminæ non inferatur nisi simplex tractatus de ineundis Sponsalibus in futurum, similis tractatus non sufficit ad inducendam præcisam nubendi obligationem.*
7 *Sponsalia contracta sub conditione inferendi per Sponsum Matrimonio*

nio tempore determinato aliquam pecuniæ summam, & obtinendi aliquod Officium, corruunt eo transacto tempore, & conditione non adimpleta, & n. 9.

8 *Expectans actualiter possidere non dicitur.*

10 *Testibus de re gesta apprimè informatis omnimoda fides est adhibenda.*

11 *Confessio, seu Declaratio Puellæ, ex qua vult desumi Sponsalium probatio vel in totum recipi, vel in totum rejici debet.*

12 *Deficiente probatione Sponsalium, non est locus coactioni.*

13 *Quando agitur de Sponsalibus non juratis, si Fœmina habeat sufficientes causas ab illis recedendi, non est cogenda.*

14 *Causa sufficiens est inadimplementum promissorum ex parte Viri*, & num. 16.

15 *Diffamatio Viri ex causa commercii carnalis per ipsum habiti cum alia Fœmina ab ea accusati*, & num. 17.

16 *Licèt, indefensa eadem Fœmina querelante, res quemcumque in Judicio habuerit exitum.*

18 *In Muliere, ob sexus imbecillitatem, levis causa sufficit pro recessu a Sponsalibus.*

19 *Concurrente litigio, quod animi aversionem per se ipsum ostendit, a coactione per Judicem est abstinendum.*

DECIS. L.

Ad Vot. III. num. 10. & 47. & ad Vot. IV. num. 141. & ad Vot. V. num. 7. & 54. & ad Vot. VII. sub num. 104. §. Aut si post.

Erventi animo cupiens Joannes Georgeus Hart de Pago Erlangen. se in Matrimonium conjungere cùm honesta Puella Maria Elisabetha Winclerin Cive Moguntina, de anno 1738. oretenùs tantùm tractatum assumpsit de ineundis Nuptiis in proximo Festo Paschali, & ad faciliùs obtinendum intentum, se collaturum promisit florenos 1200., quodque insuper in futuro Paschate ipse assequutus fuisset Officium Magistri Lignorum Serenissimi Electoris: Pluribus autem ortis diffidiis, elapsique Paschatis die, & nondum pecuniis exhibitis, nec Officio assequuto, dicta Maria Elisabetha palàm declaravit, se nunquam nupturam dicto Joanni Georgeo, etsi imposterum conferret summam oblatam, & Officium assequeretur.

Qua de re, de Mense Augusti 1739. sub prætextu jam sequutæ promissionis, idem Joannes Georgeus coram Reverendissimo Officiali Vicariatus Moguntini judicialiter institit, ut Puella cogeretur ad secum contrahendum Matrimonium; Sed detecta per Judicem insubsistentia prætensionis Actoris, ab intentata actione Ream conventam per Sententiam absolvit, à qua appellatione interposita, & mihi cognitione Causæ commissa, dedi Dubium = *An constet de Sponsalibus, ita ut sit locus coactioni, in Casu &c.* =, quod licèt irresolutum remanserit in Rota *diei* 10. *Martii*, & 3. *Julii* currentis Anni, hodiè tamen collectis suffragiis quinto, & sexto ex Dominis extra ordinarium Turnum sedentibus, prodiit resolutio, mediante Responso = *Negativè* =.

Potissima siquidem ratio resolutionis stetit in defectu legitimæ probationis prætensorum Sponsalium; Cùm enim ista sint Contractus continens mutuam, ac deliberatam Maris, 1
& Fœminæ futurarum Nuptiarum repromissionem *ad Text. in leg. Prima ff. de Sponsalibus*, & *Cap. Ex literis eodem titul.*, nisi plenè, & concludenter appareat de mutuo utriusque Partis consensu, animoque deliberato actu se se obligandi ad ineun- 2
dum Matrimonium, nunquam dici potest de Sponsalibus constare per *text. in Cap. prima*, ibique *Gloss. de clandestin. despons.*, *Rot. in recentior. decis. 267. num. primo parte* 18., & *coram Celso decis.* 374. *num. primo*, Quod maximè sibi vindicat locum, quando de Sponsalibus inquiritur ad effectum cogendi Puellam invitam ad 3
contrahendum Matrimonium, *Rot. in recen-*

recentior. decis. 242. *num. primo parte* 14., *& in Cadicen. Sponsalium* 21. *Aprilis* 1694. §. *Videbatur*, *& quinta Julii ejusdem Anni* §. *Cumque car. bon. mem. Ursino.*

Hujusmodi plena, & concludens
probatio minimè resultare visa fuit ex
quatuor testibus per Joannem Georgeum exhibitis; Tres enim ex his nihil omninò deponunt circa prætensum
Contractum Sponsalium, nèc deponere poterant, cum ipsi tractatui, &
colloquio de ineundis Sponsalibus habito, nèc præsentes fuerint; Quartus
autem nomine Cristophorus Forschinger, licèt affirmaverit, quòd circa
Festum Sancti Martini contracta fuerint Sponsalia, attamen, *Vel*, quia
4 non refert, quomodò, ubi, quibusve verbis fuerint contracta, nullamque affert suæ scientiæ causam, *Vel*,
quia in suo dicto est singularis, & uni-
5 cus, nullum prorsùs probationis gradum attingit ad communiter firmata
per *Rot. coram Lancett. decis.* 337.
*num.*3., *decis.* 339. *num.*11., *decis.*
1241. *num.*11., *& decis.*1317. *num.*2.,
et 4.,*et coram Molin.decis.*83. *num.*9.,
*et decis.*608. *num.*25.

Probatio autem Sponsalium non
præstita à testibus per Virum inductis frustrà prætendebatur elici ab
aliis per Mulierem allatis, & ab istius
assertis confessionibus: Ex declarationibus enim judicialibus Puellæ sub
Juramento emissis, & ex depositione dd testium nihil aliud habetur,
quam = *Quod si Joannes Georgeus Hart* 1200. *Florenos in paratis Matrimonio inferat*, *et actuale Officium
Lignorum Magistri obtineat*, *et quidem futura Festa Paschatis*, *quod ex
tunc Reproducens Reproductæ nubere*,
et insimul 1000. *Florenos pro Dote
conferre velit* =; Ex quibus verbis
non aliud inferri potest, quàm, *Vel*
simplex verbalis tractatus de ineundis Sponsalibus in futurum omninò
6 insufficiens ad inducendam obligationem præcisam nubendi, ut advertunt
Doctores *in Capit. penult. de Sponsal.*, *Jo. Andreas ibidem num.* 5.,
*Butr. num.*8., *Spad. consil.* 152. *num.
primo libr.*2., *Rot. decis.* 267. *num.*5.
parte 18., post *Cardin. De Luca de*
Regular., *& Matrim. decis.* 6. *num.
primo*, *& sequen.*

Vel, si quæ Sponsalia resultarent,
illa sub duplici conditione contracta
apparerent, nimirùm, si dictus Joannes Georgeus inferret Matrimonio
oblatos Florenos 1200: in pecunia numerata, & insimul si actuale Officium
Magistri Lignorum obtineret, & quidem præfinito tempore in futuro Festo
Paschatis, & tali casu cum Joannes
Georgeus, advento, & elapso tempore Paschali, oblatam pecuniam non
contulerit, nèc ostenderit Officium se
actualiter possidere, manifestè sequebatur, quod acceptata ex parte Puellæ resolutione Contractus, quæcum-
que Sponsalia, si quæ aderant, ex de- 7
fectu conditionum, penitùs irrita, &
inania remansissent ad *text. in Cap.
De illis 3.de condit. apposit. in desponsat.*, ibique *Gloss.*, *& Canonistæ* collecti per *Barbos. ad dict. Cap. num.
primo*, *& secundo*, *Passerin. in 6.
Decret. Capit. unic.*§.*Ille de Sponsal.*,
Piringh. in Jus Canon. lib. 4. *titul.*5.
§. 2. *numero* 7., *Rota coram Kaunitz
decis.*77. *num. primo*, *& secundo*.

Et sanè dubitari non poterat de
dictarum conditionum defectu; Nam
quoad promissam pecuniam, hæc nèc
de tempore statuto Solemnitatis Paschatis, nèc postea præstita unquam
fuit. Quo verò ad Officium Magistri
Lignorum, & si Joannes Georgeus
curaverit obtinere quamdam expectativam cum spe futuræ successionis in
casu obitus actualis Officialis, atta-
men cùm expectans actualiter posside- 8
re non dicatur, conditio adjecta Sponsalibus = *Si actualiter Officium Lignorum Magistri obtineat futuro Festo
Paschatis* =, adimpleta adhuc non
fuit, & consequenter revocato conditionali consensu ex parte Mulieris,
quæcumque obligatio prorsùs eva-
nuit, ut præter auctoritates superiùs 9
adductas probat *text. in Cap. Sicut
de Sponsal.*, *Sanchez de Matrim. disput.*53. *per tot.*, *Guttierez eodem tractat. cap.*24. *num.*7., *& seq.*

Quin controverti valeat, quod
collatio Florenorum 1200., & assequutio Officii adjecta fuerit per viam
conditionis; Ex clara enim depositio-
ne

ne omnium quatuor testium elicitur,
utramque fuisse per viam conditionis
adjectam, & non aliter actum fuisse
de Sponsalibus, quam sub narratis
conditionibus, quibus sanè testibus
10 tamquam de re gesta apprimè infor-
matis, omnimoda fides præstanda erat,
*Cap. In nostra de Test. Guttierez dict.
Tractat. cap.43. num.84., & 85.,
Rota coram Kaunitz d. decis.77.n.7.*

Posthabita quacumque exceptione, vel contra Personas Testium per Mulierem inductorum, vel contra eorum dicta, & signanter contra declarationes judicialiter repetitas ab ipsa Muliere: Etenim cum Joannes Georgeus non aliundè desumere valeat probationem controversorum Sponsalium, quam ex declarationibus Puellæ, ac dd. testium depositionibus præseferentibus easdem conditiones, nèc depositiones, nèc declarationes in parte recipi, & in parte rejici possunt, sed tenetur, *vel* illas in totum rejicere, & sic sine ulla Sponsalium probatione consistere, *vel* illas in totum, & cum expressis con-
11 ditionibus recipere per ea, quæ ponderat *Ferrett. consf.74. num. 4. lib. 2. Wamesf. de Sponsal. consf.528. num.11. tom.2., Rot. coram Kaunitz d. dec.77. num.9., & coram Molines dec.1108. num.4., & 5.*

Constabilita ex his totali insubsistentia prætensorum Sponsalium, superfluum erat descendere *ad secundam Dubii partem* coactionem respicientem, de illa unicè inquirendum in casu Sponsalium ex probationibus undiquè plenis, ac perfectis resultantium, quibus deficientibus, nun-
12 quam datur locus Juri cogendi Puellas ad ineundum invitas Matrimonia: Cæterum, & in hoc fermè concors fuit Dominorum sensus, quod quando, proùt hic, agitur de Sponsalibus non juratis, & sufficientes causæ
13 ab illis recedendi concurrant, nullatenus deveniri potest ad cogendam Puellam juxta deducta per *Gabriel. consf. 186. num. 9., & 10., Giovagn. consil.16.num.36., & 39., Spad. consil.152.num.4. lib.2., Rot. in recent. decisf.19. num.30. part.10., coram Pamphil. decisf.96. num.7., coram Cavaler. decisf.468. n.3., coram Ansald. dec.516. n.7. & 15., & cor. Molines dec. 979. num. 4.*

Causæ verò sufficientes prò recessu nèc a longè quærendæ erant; Si-
ve enim attendatur inadimplemen- 14
tum promissorum ex parte Viri quoad oblatam summam Florenorum, & quoad Officium Magistri Lignorum; sive notitia superventa Mulieri circa Viri diffamationem ex causa Commercii carnalis habiti cum quadam
Fœmina Lutherana, ab ista crimina- 15
liter accusati, quæ res qualemcumque exitum habuerint in Judicio, indefensa Muliere, semper causam præbent honestæ Puellæ a Sponsalibus re-
siliendi, ut quoad inadimplementum 16
Promissorum probat *Guttierez de Sponsal., & Matrim. cap.33. num.2., & 3., Sanchez dicto tract. lib.1. dispsut.23. num.1., & 2., & dispsut.64. per tot.*, & quoad detectam diffama-
tionem est *text. in Cap. Quemadmo-* 17
dum de Jurejur., ubi *Abbas num.* 4., *Navar. in Summ. cap.25. casf.9., Sanchez de Matr. dispsut. 63. n.3., & seq.*

Quod eò facilius admitti debet, quando recessus a Sponsalibus intentatur a Muliere, in qua ob sexus imbecillitatem, etiam levis causa suffi-
ciens reputatur, ut per *text. in Cap.* 18
Requisivit de Sponsal., advertit *Rot. coram bo: me: Ansald. dec.516. n.17., & 18.*, maximè concurrente præsenti litigio, quod sicuti animi aversionem per se ipsum ostendit, ita ad evitanda majora mala, quæ a coactis Nuptiis sequi solent, a coactione Judices se abstinere debent, juxta ponderata per *Rot. coram Kaunitz d. dec.77. n. 11., & coram Molines d. dec.979. num. 3.*

Et ita resolutum fuit, utraque Parte informante cum suffragio 5.& 6.

EMINENTISSIMO CRESCENTIO

Majoricen. Sponsalium,

Ven. 10. Junii 1735.

ARGUMENTUM

Sponsalia ad effectum coactionis requirunt indubiam probationem mutuæ contemporaneæ repromissionis de præsenti, quæ non suppletur a testibus variè deponentibus, nèc a verbis subobscuris vicissim a Masculo, & Fœmina prolatis.

SUMMARIUM

1 *Probatio Sponsalium ad hoc, ut sit locus coactioni, debet esse concludens, & in suo genere perfecta.*

2 *Et requiritur Sponsio una cum simili repromissione Mulieris.*

3 *Testes familiares mediatores furtivis congressibus Mulieris cum Viro, & fautores pro Matrimonio apti non sunt ad constituendam hanc probationem.*

4 *Testes de mendacio convicti quoad assertam copulam carnalem, fidem non promerentur, quatenus de mutua promissione contrahendi Matrimonium deponant.*

5 *Verba Mulieris ad Virum* = Tu già sai, che v'è trà me, e tè = *& responsio Viri ad Mulierem* = che mi guardi, e m'abbi per Marito tuo, che io ti guardo a te per Moglie mia = *non probant Sponsalia de præsenti contracta.*

6 *Quod Vir in quadam Cœna se vocaverit Generum Patris Mulieris, & ab aliis Commensalibus fuerit Matrimonium propinatum, non probat Sponsalia.*

7 *Testis a Muliere inductus deponens contra Sponsalia, probat contra ipsam, & fidem minuit aliis testibus circa actus, quos cæteri pleno ore affirmabant, & ipse, licet præsens, contrarium deposuit.*

8 *Non probatis Sponsalibus locus non est coactioni.*

9 *Maximè si nullum interpositum fuerit a Viro Juramentum, & propter litis, ac diuturni Carceris incommodum creverit ejus animi aversio erga Mulierem, quæ exitum parum felicem sperare possit a Matrimonio.*

DECIS. LI.

Alias Decis. 331. inter impress. cor. eod. tom. 3.

Ad Vot. V. num. 7. & 8. & ad Vot. VII. n. 60. 61. 65. 71. 72. 98.

DUM Guillelmus Antonius Salom erat Matrimonium contracturus cum Catharina Reus, fuit in Judicium vocatus ab alia Puella nomine Margarita Soler, quæ datam sibi ab eodem Guillelmo asserens Matrimonii fidem, eaque sub fiducia inductam fuisse ad actus virginali pudori, ac honestati contrarios, cogi eum petebat ad implementum promissorum; Sed auditis in formali examine testibus ad hoc probandum per Margaritam adductis, Ordinarius Majoricen. Sententiam protulit absolutoriam Guillelmi, a qua delegata Mihi Appellationis Causa, Dubium hodiè proposui = *An constet de Sponsalibus, ita ut sit locus coactioni* = & pro Guillelmo informante responsum habui = *Negativum* =

Cum enim probatio ad hunc effectum concludens, atque in genere suo perfecta requiratur per *text. in Cap. Mulieri* ibique *Gloss. verb. Ab-* 1
solutio de Jurejur. cap. 1. ubi *Gloss. de Clandestin. desponsat. Rot. cor. Cels. decis. 374. num. 1., et coram Lancett. decis. 433. num. 1.* cum aliis in *Surrentina Sponsalium* 8. *Febr.* 1734. §. *Spon-*
salia coram R. P. D. meo Harrach.; 2
gradum sanè hujusmodi probationis minimè attingebat Margarita, quæ penitus destituta quocumque scripturarum documento, intentionem suam coram Judice de Partibus unicè fundare contendebat in formali testium examine, sed eorum depositiones hodiè seriò ponderatæ haud conclu-
dere

dere visæ sunt positivam Guillelmi Sponsionem contrahendi Matrimonium una cum simili repromissione Margaritæ, prout exigit de sui natu-
2 ra contractus per *text. in l.* 1. *ff. de Sponsalib. Cap. Tuæ eod. tit. Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disput.* 5. *n.* 5. *Card. de Luc. eod. tract. disc.* 8. *num.* 4. *Rot. decis.* 572. *num.* 1. *cor. Rmo Crispo* cum aliis *in dicta Surrentina Sponsalium* 8. *Februarii* 1734. *§. Præterea cor. R. P. D. meo Harrach.*

Porrò quidquid sit, an in facto concurrerent adminicula præseferentia Margaritæ acceptationem, quæ vim habeat hujus necessariæ repromissionis, ne quidem probata videbatur Guillelmi promissio. Tres enim ex quatuor testibus, nempè Bartholomæus Gomila, Catharina Micolau, alias Grosso, & Catharina Ribes ratione familiaritatis, atque servitii, quod Margaritæ præstabant, necnon quia mediatricem operam dabant furtivis congressibus Margaritæ cum Guillelmo, & manifestè apparebant fautores illius pro Matrimonio, & victoria præsentis Causæ, erant proin-
3 dè minus integræ fidei, nèc perfectam probationem constituere dici poterant *Rot. coram Cerr. dec.* 26. *n.* 17., *coram Peutinger. decis.* 179. *num.* 10., *coram clar. mem. Card. Falconer. tit. de Sponsalib. decis.* 1. *n.* 3. *&* 4., *& coram Rmo Crispo dec.* 401. *n.* 9. *&* 11.

Quinimo de mendacio facilè convincebantur eo ipso, quod de co-
4 pula carnali inter Guillelmum, & Margaritam forsan ad Causæ opportunitatem deponere non dubitarunt, cum deindè hoc nescire fassi fuerint, & ipsamet Margarita medio juramento declaraverit se nunquam fuisse a Guillemo carnaliter cognitam, undè falsi comperti in hac parte, nèc fidem promerebantur, quatenus de mutua promissione contrahendi Matrimonium deponerent juxta regulam, de qua *Rot. coram Molines decis.* 480. *num.* 11. *decis.* 496. *num.* 15. *decis.* 893. *num.* 8. *& coram Rmo Crispo dec.* 401. *num.* 9.

Cæterum neque hoc asserere videbantur dicti testes, quia Bartholomæus Gomila, qui sæpè sæpius Margaritam vocabat ad colloquia cum Guillelmo, non aliud dicebat, quam quod = *Parlavano quando volevano, e in questo tempo gli diede parola di Casamento, e tutto sò io Testimonio per ritrovarmi presente in detta occasione* = quibus autem verbis concepta, ac expressa fuerit dicta promissio, non audet hic testis asserere. Asserit quidem, ac individualia verba refert 5
sola Catharina Ribes, quod nempè Margarita resistens impudicis Guillelmi ausibus dicebat = *e tu già sai, che vi è tra me, e te, e rispondeva il detto Guglielmo Antonio, questo dite? che non sapete, che v' ho detto? e adesso ve lo ritorno a dire, che mi guardi, e m' abbia per Marito tuo, che io ti guardo a te per Moglie mia* = quæ verba subobscura, & æquivoca referri siquidem possunt ad voluntatem imperfectam, & meram promissionem Sponsalium de futuro, sed non probant Sponsalia de facto contracta *Abb. in Cap. Ex literis de Sponsal. Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disp.* 18. *n.* 25. *&* 26. *Bonaccin. de Sponsal. quæst.* 1. *punct.* 1. *num.* 3. *Piton. discept. Eccles.* 52. *sub num.* 74. *&* 78. *Panimoll. decis.* 23. *num.* 8. *Rot. cor. Emerix Jun. dec.* 195. *n.* 5., *& in d. Surrentina Sponsalium §. Testes enim.*

Catharina Micolau addicta similiter famulatui Margaritæ nihil de
Sponsalibus positivè asserebat, & oc- 6
casione tantummodo cujusdam Cœnæ Guillelmum se vocasse Generum Petri Soler, & ab aliis Commensalibus fuisse Matrimonium propinatum. Bartholomæus vero Mesquida tantum abest, quod ad intentum Margaritæ conferret, ut imo illius depositio retorqueretur. Licèt enim ab aliis tribus vocaretur in contestem, asseruit nihilominùs = ibi = *Non viddi, che il detto Guglielmo facesse azzioni, ò dimostrazioni verune di Sposa, e Marito con detta Soler, nè dir parola toccante questa materia* = Cum igitur fuerit inductus ab ipsa Margarita, non solum probat contra ipsam, sed magis semper fidem minuit aliis Testibus tam circa fidem Matrimonii ad invicem datam a Margarita, & Guil-
lelmo, quam circa impudicos actus, 7
quos

quos cæteri pleno ore affirmabant, hic vero licet præsens contrarium deponebat quasi per speciem negativæ coarctatæ = ibi = *e sempre stiedi assieme con quelli senza perdergli giammai di vista, potendogli io sempre vedere con il lume, che vi era, e non viddi, che detto Guglielmo Antonio abbracciasse la detta Soler, nè facesse azzioni indecenti con quella, nè la toccasse in veruna parte del suo corpo, ed è certo, che io l' averei visto, e non poteva esser di meno, perchè stavo insieme con loro, e alla presenza loro* =

Profectò in his circumstantiis quemadmodum constare dici non poterat de Sponsalibus, quæ certam,
8 indubiamque probationem requirunt, ita consequenter locus non erat coactioni Guillelmi juxta firmata per *Rot. decis.* 1. *n.* 21. *tit. de Sponsal. cor. clar. mem. Card. Falconerio*, maximè quia in omnem casum nullum dici potest interpositum a Guillelmo jura-
9 mentum, & propter litis, ac diuturni carceris incommodum crevit ejus animi aversio erga Margaritam; quæ proindè exitum parum felicem sperare posset ab hoc Matrimonio, ut appositè considerat *Rot. in d. Surrentina Sponsalium* 8. *Februar.* 1734. *in fin. cor. R.P.D. meo Harrach.*

Et ita Guillelmo tantum informante, Margarita verò frustra dilationem petente resolutum fuit.

EMINENTISSIMO CRESCENTIO

Majoricen. Sponsalium

Vener. 25. *Novembris* 1735.

Confirmatoria præcedentis

ARGUMEMTUM

Habes in præcedenti Decisione.

SUMMARIUM

1 *SPonsalium perfecta probatio ad effectum coactionis deduci non potest ex teste, qui repertus fuit mendax in eo, quod deposuit de Copula carnali.*

2 *Neque ex verbis a Masculo prolatis* = mi abbi per tuo Marito, che io ti guardo per Moglie mia =

3 *Neque ex eo, quod Masculus se nuncupaverit Generum Patris Mulieris.*

4 *Maxime si alter testis a Muliere in contestem inductus contraria deponat.*

5 *Neque ex aliis verbis a Masculo pronunciatis* = effettuare il Matrimonio =

6 *Acceptatio, & repromissio Mulieris inducitur ex actibus subsecutis contra virginalem pudorem.*

7 *Intellige, ubi Copula secuta fuerit.*

8 *Vel ubi indubitanter constat de seria promissione Viri eam ducendi in Uxorem.*

9 *Secus ubi nec certò constat de promissione viri deliberata, neque de Mulieris assensu quoad Copulam.*

10 *Impudici actus referendi sunt ad vim, & petulantiam Viri potius, quàm ad præconceptam spem Matrimonii.*

11 *Mulier petens Remissoriam fatetur se non esse in probatis.*

12 *Et sicut Ecclesia ex causa evitandi majus malum dissolvit etiam Sponsalia perfecta.*

13 *Ita Judex ubi constat de alterius erga alterum aversione, inclinare facilis debet ad declarandum nulla adesse Sponsalia.*

14 *Præsertim ubi nèc Juramentum, nèc certa concurrat probatio.*

DECIS. LII.

Alias Decis 342. *cor. eod.*

Ad Vot.V. num. 7. 8. ad Vot.VII. num. 60. 61. 65. 71. 72. 98. 114.

ADversus Decisionem coraMe editam sub die 10. Junii currentis anni, ac declarantem non constare de Sponsalibus inter Margaritam Soler, & Guillelmum Antonium Salom, admissa fuit Margarita ad novam Audientiam, cujus beneficio, licet hodiè

diè omnia in facto, & in Jure deduxerit, quæ ad suæ intentionis fundamentum conferre poterant, a priori tamen sensu retrahere non valuit animos DD., qui responderunt *in Decisis*.

Ad novam quippè trutinam revocatæ depositiones testium, quibus Margarita unicè nitebatur, iterum visæ sunt non attingere eum gradum perfectæ probationis, quæ ad hunc effectum requiritur. Etenim Bartholomæus Gomila ultra exceptionem familiaritatis cum Margarita, & desiderium, quod fatebatur, istius Matrimonii, nimis profectò animosè deponebat etiam de copula carnali inter Margaritam, & Guillelmum, non quidem opinativè, ac illativè, sed verbis absolutè assertivis = ibi = *Perchè il detto Guillelmo Antonio l'ha dato parola di*
1 *Matrimonio avanti di me, ed ha avuto copula con lei* = & nihilominus in progressu examinis dixit nescire an copula isthæc intercesserit nèc ne, quinimo directè excludebatur ex ipsa confessione Margaritæ. Quapropter huic Testi non omnino deferendum videbatur juxta firmata in præcedenti Decisione §. *Porrò & seqq.*, *cor. Me.*

Insuper tàm Bartholomæus prædictus, quàm Catharina Ribes addicta servitio Margaritæ non aliundè inferebant mutuam futuri Matrimonii sponsionem, quam ex verbis a Guil-
2 lelmo prolatis = ibi = *Questo dite? che non sapete, che v' ho detto? E adesso ve lo torno a dire, che mi guardi, e m' abbi per Marito tuo, che ti guardo a te, come Moglie mia* = quæ, deficientibus aliis facti circumstantiis, & adminiculis, non important verum, perfectumque Contractum ultro citroque obligatorium ad futurum Matrimonium, sed verba sunt potius amatoria principaliter tendentia ad vincendam Puellæ repugnantiam, ejusque captandum assensum actibus inhonestis *Bonaccin. de Sponsal. quæst.* 1. *punct.* 1. *num.* 3. *tom.* 1. *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disput.* 18. *num.* 25. & 26. *Piton. discept. Eccles.* 52. *num.* 74. *vers. Et in fortioribus Panimoll. decis.* 23. *num.* 5. *et* 6. *Rot. in Surrentina Sponsalium* 8. *Februarii* 1734. §. *Testes enim cor. R. P. D. meo de Harrach.*

Eademque militat responsio ad depositionem alterius Catharinæ Micolau, quæ ex eo tantum contracta pu- 3
tabat Sponsalia, de quibus agitur, quia Guillelmus discumbens propè Margaritam dixit = *Sono Genero di Soler* = ultra quod enim sunt in ore unius tantum, facilè dignoscuntur nimis vaga, & æquivoca, & ideò nullius relevantiæ ad effectum, de quo agitur; Maximè quia Bartholomæus Mesquida in contestum vocatus, & per Margaritam inductus, atque productus tan- 4
tum abest, quod aliorum dicta confirmet, ut imò potius excludat quasi per speciem negativæ coarctatæ, ut latius probat Decisio, quæ confirmatur §. *Catharina*.

Frustra verò dicebatur hujusmodi promissionem Matrimonii resultare a confessione ipsius Guillelmi, qui post introductam hanc litem sæpius protestatus est = *che prima morirebbe, e permetterebbe, che facessero pestare il suo corpo, prima d'accasarsi con detta Soler, ne effettuare il Matrimonio con quella* = ex quo verba illa = *effettuare il Matrimonio* = supponant præcessisse Sponsalia. Testes quippè hoc deponentes non conveniunt in individua verborum formula per Guillelmum adhibita, cum alius referat dixisse = *che prima si farebbe Turco, e si darebbe una stillettata, e cose somiglianti, e non consentirebbe l'accasarsi con detta Soler* = undè facilè colligebatur testes prædictos referre voluisse constantem animi aversionem ab hoc Matrimonio, non autem specificam, & individuam formulam in illius declaratione usurpatam. Ultraquam- 5
quod verba ipsa = *effettuare il Matrimonio* = licet in cortice sumpta quodammodo præsupponant illius promissionem, nihilominus utpotè in substantia nimis vaga, & æquivoca, minus apta forent ad probanda Sponsalia.

Deficiebat insuper pro parte Margaritæ acceptatio, ac repromissio, de qua nullus ex testibus deponebat, & 6
quamvis aliquando hæc inferatur ab actibus subsecutis contra Virginalem pudorem, atque honestatem, ob eam præsumptionem, quod honesta Puella nonnisi suo Sponso, & sub spe futuri Ma-

7 ri Matrimonii præbeat sui corporis usum; Hoc tamen procedit, ubi Copula secuta fuerit, & indubitanter
8 constet de seria promissione Viri eam ducendi in Uxorem, in quibus terminis loquuntur auctoritates in contrarium adductæ; secus autem, ubi, prout in casu, nèc certò constat de
9 seria, & deliberata promissione Guillelmi, neque Copulæ assensum præstitit Margarita; Si quos autem passa est impudicos actus, ii potius referendi videbantur ad vim, & ad petulantiam
10 Viri, cui etiam sine longa obsidione facile est ad hunc effectum Muliebrem vincere fragilitatem, non vero ad sibi datam fidem, & præconceptam spem futuri Matrimonii.

Cæterum cum ipsamet Margarita in contemporaneo Dubio peteret hodiè Remissoriam ad effectum denuo
11 examinandi Testes formiter, jam fateri videbatur non esse in probatis *Rot. cor. Emerix Jun. decis.663. n.4.*, Ideòque tantò minus DD. hæsitarunt confirmare præcedentem Decisionem contra asserta Sponsalia, de quibus cum ageretur ad effectum cogendi ad Matrimonium Virum, qui post diuturnum Carcerem, atque litigium adeò constantem animi repugnantiam, & aversionem concepit adversus Margaritam, ut sperari inter eos minimè valeat amoris redintegratio, sed imò timeri justè possit, infelix, & malus exitus Matrimonii; In his profectò circumstantiis, quemadmodum Ecclesia tamquam ex justa causa evitandi majus malum, dissolvit etiam Spon- 12
salia in suo esse perfecta, & pristinæ libertati Sponsos restituit; Ita Judex inclinare facilius debet ad declarandum non adesse Sponsalia, ubi præsertim nèc Juramentum, nèc certa 13
illorum concurrat probatio, & consequenter a coactione abstinere juxta 14
pluries notata per *Rot. coram Cavaler. dec.447. n.1.*, *& cor. Cels. dec.374. num.5.*, *& in recen. dec.19. num.3. par.10.*, *& in Lunen. Sarzanen. Sponsalium 28. Junii 1694. §. fin. cor. Pio*, *& in Viennen. prætensorum Sponsalium 12. Januarii 1705. §. Et quamvis cor. Kaunitz*, *& in Comen. Sponsalium 12. Junii ejusdem anni per tot. cor. Molines*, *& in Surrentina Sponsalium 8. Februarii 1734. §. Cum igitur coram R. P. D. meo Harrach.*

Et ita &c. Utraque &c.

F I N I S.

INDEX
RERUM, ET MATERIARUM
QUÆ
In Votis; Additionibus, & Decisionibus continentur.

A

ABBATISSA

ABSOLUTIO

ABUSUS

ACTA

ACTUS

ADULTERIUM

ALIMENTA

B

BAPTISMUS

BENEDICTIO.

BIGAMUS.

C

CANONES

CARCER: CARCERATUS:

ejus

CARDINALES

CAUSÆ

CAU-

in

CONSTITUTIO

CONTUBERNIUM

CONVERSATIO

COPULA CARNALIS

CONDITIO.

CONFESSARII.

CONFESSIO.

CONJECTURÆ.

CONSENSUS.

CORPUS DELICTI

D

DÆMON

DAMNUM

DECALOGUS

DECISIONES

DECRETA SAC. CONGREGATIONUM

Nu-

E

ECCLESIA.

EPISCOPUS

F

FŒMINA.

Quæ-

FORENSES.

FORNICATIO

FORUM

FRAUS

Con-

INDIGNATIO

INDULGENTIÆ

INFAMIA

Alias

Non

JURAMENTUM

Quia

Judex

L

LAICI

LEGATUM

LEGITIMA

LENOCINIUM

LEX

LIBERTAS

LIBRI

LIS

LUSITANIA

M

MATRIMONIA CATHOLICORUM CUM HÆRETICIS

Paro-

MATRIMONIA CONSCIENTIÆ

MATRIMONIA FILIORUMFAMILIAS

MATRIMONIA FILIORUMFAMILIAS CUM PERSONA INÆQUALI

MATRIMONIA FILIORUMFAMILIAS CUM PERSONA INDIGNA

MATRIMONIA PRÆTENSA INVALIDA CORAM QUIBUS JUDICIBUS PROPONENDA, ET QUÆNAM FORMA, ET ORDO IN JUDICIO SERVANDUS

Si in

Ma-

Non

Non

ORDO

OSCULA

OSEE

P

PACTUM

Sive

PAROCHUS

PATER

PATRIA POTESTAS

PERICULUM

PERJURIUM

PIETAS

POENA

Nèc

PRÆSUMPTIO

Si

RE-

SACRILEGIUM

SCANDALUM

SCIENTIA

Dç

SPONSALIA CONDITIONATA

SPONSALIA FILIORUMFAMILIAS

SPONSALIA QUANDO SINT IMPERFECTA, VEL NON PROBATA

SPONSALIA EX QUIBUS CAUSIS DISSOLVI POSSINT, VEL AB EIS RESILIRE NON LICEAT

STATUTUM

STUPRATOR : STUPRATA : STUPRUM.

STUPRUM SUB FIDE FUTURI CONJUGII COMMISSUM

Non

T

TABELLIONATUS

TACTUS

TEMPUS

TESTATOR, TESTAMENTUM

TESTES

nisi

VERECUNDIA

VIDUA

VIOLENTIA

VISITATIO PASTORALIS

VOLUNTAS

VOTUM

X

F I N I S.

		ERRATA	*CORRIGE*
Pag. 9.	col.1. lin.3.	In Judicio	sine Parentum judicio
11.	col.2. lin.25.	invitus, atque coactus	invitam, atque coactam
37.	col.1. lin.27.	honestam	honestum
46.	col.1. lin.24.	Matrimonium	Meretricium
57.	col.2. lin.43.)	*Adde*	in Sponsalibus nudis
81.	col.2. lin.31.)		
84.	col.1. lin.9.	perniciosus	perniciosius
101.	col.2. lin.6.	institutum	initium
112.	col.1. lin. penult.	ignaro	ignavo
121.	col.2. lin.10.	antiquius	antiquitus
132.	col.1. lin.6.	quòd	quod
140.	col.1. lin.38.	&c.	&
143.	col.1. lin.25.	conversare	conversari
232.	col.1. lin.5.	sciis	insciis
238.	col.2. lin.43.	certitudinaliter	certitudinaliter
160.	col.2. lin.34.	subministrari	subministrare
166.	col.1. lin.42.	audeat	audeant
170.	col.2. lin.33.	ad	ed
182.	col.2. lin.17.	honesti	honesto
193.	col.1. lin.1.	obtinentibus	abstinentibus
203.	col.1. lin.42.	juxta	& juxta
245.	col.1. lin.18.	affectum	effectus
246.	col.1. lin.49.	Filiisfamilias	Filiifamilias
252.	col.2. lin.45.	aliud	alium
253.	col.1. lin.24.	eom	eum
256.	col.2. lin.12.	Inhibitionis	Inhibitiones
267.	col.1. lin.24.	fa o	fesso
273.	col.1. lin.43.	eodem	ab eodem
272.	col.1. lin.2.	tùm	tunc
310.	col.1. lin.23.	meamque	eamque
340.	col.2. lin.16.	Joannis	Joannes
350.	col.1. lin.20.	ex	as
	Ibidem	illud ea	illud
362.	col.1. lin.12.	depositio ea	depositiones
379.	col.1. lin.2.	de suon	de suo
422.	col.2. lin.1.	delectis	deles

Hæc sunt errata graviora; Cætera benigne Lector emenda.